Isabella Hammad

SAHNEDEKİ HAYALET

ROMAN

"Isabella Hamad muazzam bir yetenek."
–Zadie Smith

ALFA

ISABELLA HAMMAD

Londra'da doğdu. Oxford Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans yaptı. 2012'de Kennedy Bursunu kazanarak Harvard Fen Edebiyat Enstitüsüne girdi ve 2013'te Cambridge Üniversitesinde yaratıcı yazarlık eğitimi aldı. New York Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesinde Kurmaca Bölümünde yüksek lisans yaptı. Yazıları *Conjunctions 66: Affinity* (2016) ve *The Paris Review* (2018) dergilerinde yayımlandı. Kısa hikâyesi "Mr. Can'aan" ile 2018'de Plimpton Ödülünü, 2019'da da O. Henry Ödülünü kazandı. İlk romanı *Parizy*en ilk romanıdır.

İREM KUTLUK

1952 Bursa doğumlu. Ortaokulu Bursa'da bitirdikten sonra eğitimine İstanbul'da devam etti. Önce Arnavutköy Amerikan Kız Kolejinde, ardından İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesinde okudu, bir süre kurumsal şirketlerde çalıştı. Edebiyata ve lisana olan ilgisi nedeniyle çalışma yaşamına çeviriler yaparak devam etti. Çeşitli yayınevleri için yaptığı yayımlanmış yirmi kadar çevirisi vardır.

Sahnedeki Hayalet
© 2023, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Enter Ghost
© 2023, Isabella Hammad

Kitabın Türkçe yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.'ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak
Genel Müdür Vedat Bayrak
Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu
Çeviren İrem Kutluk
Kapak Tasarımı Adnan Elmasoğlu
Sayfa Tasarımı Nadiye Sarıbıyık
Son Okuma Arzu Akgün

ISBN 978-625-389-010-0

1. Basım: Ocak 2025

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29
Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 511 53 03 (pbx) Faks: (0212) 519 33 00
www.alfakitap.com - info@alfakitap.com
Sertifika no: 43949

Isabella Hammad

SAHNEDEKİ HAYALET

Çeviren İrem Kutluk

ALFA

Aileme

1

Havaalanında beni sorgulamalarını bekliyordum, öyle de oldu. Beni şaşırtan bunu çok uzun sürdürmemeleriydi. Sarışın genç bir kadın görevli, ardından koyu renk saçlı, daha yaşlı bir başkası özel bir odada, ayrı ayrı, bana hayatım hakkında sorular sordular. Özellikle bu yerle ilgili aile bağlarımı öğrenmek istiyorlardı ve ben de onlara, dört defa, kız kardeşimin burada yaşadığını ancak on bir yıldır buraya gelmediğimi tekrarladım. Neden, diye sorup duruyorlardı. Bunun için bir açıklamam yoktu. Zaman zaman söyleşimiz tuhaf bir şekilde, bunun benim vatandaşlık hakkım olduğu konusunda ısrar etmelerine varıyordu. Tabii yapmaya çalıştıkları aslında özgüvenimi sarsmaktı. Neden kız kardeşinin vatandaşlık hakkı var da, senin yok? Omuz silkiyor, doğru yer doğru zaman diyordum. Annemin durumundan bahsetmek istemiyordum. Valizlerimi talan ettiler, içlerindeki eşyalarımı incelediler, çıktısını aldığım her bir oyunun sayfalarını karıştırdılar, yaz ayları boş olan randevu defterimi ve birini uçakta okuyup bitirdiğim iki romanın sayfalarına göz attılar, sonra üzerimi aramak için beni bir başka odaya aldılar. Emin olun bu yaptığınız çok gereksiz bir şey dedim, mağrur bir ifadeyle. Ama üçüncü kadın görevli, sanki derimin altına bir şey saklayabilirmişim gibi, elindeki detektörü çıplak tenim üzerinde gezdirip önceden hazırlıklı olmak üzere seçtiğim, mavi dantelden birbiriyle uyumlu sutyenimin askıları ve külotumun lastiği üzerinde ağırdan ala ala incelemeler yapmaya başlamıştı bile. Kadın kasıklarım önünde çömeldiğinde içimde tatsız bir kahkaha yükseldi. Nasıl titrediğimi fark ettiğim için şaşkınlıkla giyindim. On dakika sonra daha önce görmediğim bir adamın pasaportumu geri vereceği gişeye çağrıldım. İsrail'e girebileceğimi ve hoş geldiğimi bildiriyordu.

Bekleme salonundan geçerken aynı uçakta geldiğimiz ve hâlâ sorgulanmayı bekleyen asık suratlı iki Arapla dudakları kırmızı rujlu,

genç, batılı bir kadın çarptı gözüme. Üçü de bakışlarıyla beni çıkışa kadar takip etti. Otomatik kapılar hafif bir iç çekişle bana yol verirken telefonumun saatine baktım ve henüz yalnızca bir saat geçtiğini gördüm. Ablam altı buçuktan önce Hayfa'ya dönmeyeceğine göre hâlâ öldürecek iki saatim vardı. Ani bir kararla bir taksi çağırdım ve şoförden beni Akka'ya götürmesini istedim. Önce güzel bir şeyler görmem gerektiğini düşünüyordum.

Arabaya bindikten sonra adrenalin seviyem yavaş yavaş düştü. Ama bu kez de geçirdiğim kötü kış mevsiminin içimde bıraktığı karanlık gölge geri döndü. Arasından geçtiğimiz sürülü arazileri, Celile tepelerini bu karanlığın içinden seyrettim. Bütün hayatım boyunca Haneen'in etik değerlerinin benimkinden daha güçlü olduğunu biliyordum; bu yüzden son dakikaya kadar ona açılmaktan çekinmiştim, ta ki bunu yapmak zorunda kalıncaya dek. Aslında ona direnmek istiyordum, tıpkı bir çocuğun ebeveynlerinin bilgeliğini kabullendiği halde onlara kafa tutmaya çalıştığı gibi; onun misafirler odasında suratımı sarkıtıp oturmak ve sorumluluklarımı yerine getirmediğim için benden hesap soracak birinin olmasından duyduğum bastırılmış memnuniyetle kendimi daha iyi hissetmek istiyordum.

O sırada bu gerçeğin farkında olmayabilirdim ama burada bulunmamın nedeni yalnızca Haneen değildi. Bir buçuk saat sonra Akka yol işaretleri görünmeye ve kalbim biraz daha hızlı atmaya başladı. Ardından otoyoldan çıktık ve eski şehrin kemerlerine yakın bir yerde durduk. Şoförün parasını ödedim ve tekerlekli valizimi sürerek dar sokaktan aşağı yürümeye başladım. Denize bakan surlar üzerinde parıldayan yakıcı, mavi gökyüzünü gördüğümde durdum. Antik taş işçiliğine, gözlerimi kamaştıran sulara bakakaldım. Kendimi duyusal hafızamın böylesine canlanıvereceğine, bunun tüm bedenimi etkileyeceğine hazırlamamıştım. İskeleye yakın bir yerde birkaç kırmızı sandalye ve masa dizilmişti. Duvara yaklaştım, valizimi dayadım ve bir süre öylece kaldım. Güneş yüzümü ve ellerimi ısıtıyordu. Koltukaltlarım terlemeye başlamıştı. Ellerimi duvarın tepesine uzattım ve kendimi çekerek üstüne tırmandım.

On iki metre kadar aşağıda sular dalga siperine çarpıyor, önce köpürüyor sonra geldikleri yere geri dönüyorlardı. Sağımda kalan duvarın kıvrıldığı yerde, elleri bellerinde, dirsek dirseğe, bir grup delikanlı

dizilmiş, ağırlıklarını bir bacaktan diğerine aktararak yaylanıyorlar, birbirlerini gözeterek bekliyorlardı. Oğlanların ikisi çıplak ayaklı, küçük ve sıskaydı. Esmer kürek kemikleri güneşte parıldıyordu. Yaşça daha büyük olanların çoğunun ayağında, taşın üzerinde siyah izler bırakan spor ayakkabıları vardı. Üzerlerindeki şortların dikişlerinden damlalardan oluşmuş kolyeler gibi sular akıyordu. Sıranın başındaki koşarak hız aldı ve dizlerini göğsüne çekerek suya atladı. Sonra dizlerini indirdi, vücudu açıldı ve uzunca bir süre düşmeye devam ediyor gibi göründü. Sonra suyu yardı ve gözden kayboldu. Başı aniden göründüğünde diğer çocuklardan bir tepki gelmedi. Sanırım ben alkışlamalarını ya da benzer bir şey yapmalarını bekliyordum. Dalışını tamamlayan çocuk saçlarını savurdu ve kayalara doğru yüzdü.

Hayalimde kendi bedenimin döne döne aşağı doğru uçtuğu canlanıyor. İnce, pamuklu pantolonum balon gibi şişiyor, havada yelken gibi geriliyor, ben suya dalarken sönüyor. Duvara tırmanırken, gömleğime rağmen kolumun sıyrıldığını fark ettim, canım yanıyor. Kafamdaki görüntüde kendimi görmeye devam ediyorum; Kayanın üzerinde, bacaklarım ayrılmış, bir elim öne doğru uzanmış, kanlar içinde paramparçayım.

Az önceki çocuklar birbirlerine sokulmuş konuşuyor, beni izliyorlardı. Aşağıda deniz taşları yalıyor, üzerlerinde giderek genişleyen siyah halkalar bırakıyordu. Uzakta, dalgaları yararak ilerleyen küçük savaş gemileri vardı. Denizin sesi beni sakinleştirmişti. Bir süre sonra duvarın üzerinden tekrar yere atladım ve valizimi çekerek uzaklaştım ve bir başka taksi çağırdım. Beni Hayfa'ya götürür müsünüz lütfen, diye sordum. Her nedense İngilizce sormuştum sorumu. Belki de şoförün Filistinli olup olmadığından emin olamamıştım, eski Akka'da bile. Ya da belki sadece iki saat önce sınır polisinden geçişimi kolaylaştırma umuduyla İngiliz olduğumu vurguladığım için. Taksinin içi bir önceki günün sıcağıyla dopdoluydu. Radyoda Arapça bir parça çalıyordu. Dikiz aynasının altından bir dizi deniz kabuğu sallanmaktaydı.

"Wael Hejazi'yi bilir misiniz?" diye sordu şoför.

"Hayır. Ünlü biri mi?"

Şoför güldü. Bir süre şarkıya eşlik etti. "Tatile mi geldiniz?"

"Kız kardeşimi ziyarete geldim."

"Musevi misiniz?"

Duymazdan geldim. Sanırım Arap olduğumu tahmin etmişti yoksa sormaya cesaret edemezdi. Taksi şoförleriyle müşterileri arasında kökenlerin, tabiiyetlerin, neyin ne derece farkında olunduğunun sorgulandığı bu laf dolandırmalardan hoşlanmıyordum. Bu ufak tefek girişimlerden sonra muhtemelen kabına sığamayıp bir kayıp ya da siyasi yabancılaşma öyküsü patlatacaktı. Bu kişiyle bir bağım olduğu düşüncesine direniyordum. Camdan bir hava fısıltısı gelen noktaya elimi koydum, şoföre biraz daha açmasını istemek için söyleyeceğim sözler dilimin ucundaydı ama sonra o dili konuşursam laf lafı açacaktı ve bunu istemiyordum – aynaya yakın bir yerde asılı, yıpranmış plastik bir kılıf içinde ruhsatta, İbranice olanın yanında Latin harfleriyle *Layth** yazıyordu, yanında bir gençlik fotoğrafı, yüzde hafif bir gülümseme, siyah bıyıklar. Dikiz aynasından bir bana bir yola bakan gözlerin bıyıklarıysa griydi.

"Camı açabilir miydiniz?" diye sordum İngilizce.

Taksinin içinden hafif bir rüzgâr geçti. Yol kenarlarındaki palmiyeler çoğaldı. Çam ormanları. Elektrik direkleri.

Hayfa'ya gelme fikri ocak ayında, Londra'da gündeme gelmişti. Haneen Noel'de bizi ziyarete gelmiş ve yeni yıla birkaç gün kala o, valizlerini babamızın merdivenlerinden aşağı sürüklerken, ben bütün tatil boyunca ikimizin hiç konuşmadığını fark etmiştim, yani tam anlamıyla iki kardeş gibi demek istiyorum. Dışarıda yağmur yağıyordu. Ona pembe şemsiyemi vermiştim ve suçluluk hissine kapılarak, aslında ona ihtiyacım olduğu paniği içinde ve artık bunu söylemek için çok geç olduğunu fark ederek ona kapıyı açmıştım. Ardından babamla birlikte el sallayarak taksisini uğurlamıştık. Daha sonra babama içimi döktüm ama onu telaşlandırmamak için önemsizleştirerek. "Neden onu Hayfa'da ziyarete gitmiyorsun?" dedi, kendisi de uzun zamandan beri oraya gitmemiş olan babam.

"Neden birlikte gitmiyoruz?" diye önerdim. "Bir Nasir aile gezisi yapsak."

"Oh yok, yok, yok" dedi, gazetesini kapıp, mutfağa kaçarak.

Babamız yetmişine yaklaşmışken nihayet emekli olmuştu ve şimdi vaktini East Fincley'deki evde geçirmeye alışıyordu. Ev benimkine

* Arapçada aslan anlamına gelen bir erkek ismi –çn.

göre şehrin karşı tarafındaydı ve Haneen oradayken, bu tatili üçümüzün aynı çatı altında geçirebilmesi için düzenimi orada kalabilecek şekilde ayarlamıştım. Ekim ve kasım ayları boyunca sahnedeydim ve *Martı*'da Arkadina'yı oynuyordum. Haneen'in geldiği aralık ayında, oyun sona erdikten sonra bile hâlâ popülaritem devam ediyordu. O sırada yeni oyunlar için çok fazla olmayan seçmeler yerine, gitmek için hazırlandığım ve sonra oldukça geç saatlerde geri dönerek çocukluğumun yatak odasında uyumak için merdivenlerden sürünerek çıktığım partiler vardı. Tiyatrocuların çılgın Noel eğlenceleri benim olağan yaşam sahnem içinde değildiyse de, o sırada bir ilişki yaşadığım *Martı*'nın yönetmeni Harold Marshall'ınki tam da bunun ortasındaydı. Kalabalık odalar arasında onun iri figürü, gürleyen sesi, geriye savurduğunda aklımı başımdan alan kara yelesinin fazlasıyla farkında olarak ve sarhoş numarası yaparak bir ay geçirdim. Harold boşandıktan sonra böyle güçlü hisler duyduğum ilk kişi olmuştu. Buna aşk demek için çok erken olduğunu bildiğim halde bu kelimeyi kendi beynimde kullanmıyormuşum gibi de yapamazdım. Henüz değişen bir şey yoktu ama bunun olacağını hissediyor ve inkâr ediyordum. Kuşkusuz bu da duygularımı güçlendiriyordu.

Orada bulunduğu sürede Haneen babamızın mutfak zeminini tavan arasından kazıyarak çıkardığı kutularla doldurmuş, onu son görüşümden beri biraz daha beyazlamış siyah saçlarını okuma gözlükleriyle geriye doğru çekmiş, çöpe atılacaklardan bir yığın oluşturarak, evrakları ve fotoğrafları kutular halinde dosyalıyordu. Sabahları kahve yapmak için yerdekilerin arasından kendime yol açıyor, yetersiz uyku yüzünden yorgun bakan gözlerle, onlara el sallayarak selam diyordum. Babam yerdeki karmaşaya bakıp kollarını havaya kaldırarak durumu "umutsuz" bulduğunu söylüyordu; Haneen onu bir çocuğu azarlar gibi azarlıyor ama babam bunu önemsemiyor görünüyordu. Öğleden sonraları fundalıkta yürüyüş yapıyorlar, bazen ben de onlara katılıyor ve sohbetlerini dinliyor, bunu yaparken iyi rol yaptığımı, olduğumdan farklı görünmeyi başardığımı düşünüyordum. Yeni yıl akşamını birlikte geçirdik, babamızın emekliliği şerefine kadeh kaldırdık ve onun sevdiği eski şarkılarda mırıldanarak ona eşlik ettik. Birkaç gün daha sonra Haneen altı dolu siyah çöp torbasını kaldırımın kenarına taşıdı ve sonra havaalanına gitmek üzere ayrıldı.

Ben de şehrin karşı yakasındaki evime dönmek için kendi küçük valizimi aldım ve veda etmek üzere babamın yanına gittim. Babam gözlüklerinin üzerinden bana bakarak,

"Bu gördüğüm, her zamanki sen değildi," dedi.

Yağmurun mutfak çatısının üzerinde çıkardığı ses bir kıkırdamayı andırıyordu. Her şeyi inkâr etmek istedim. Sonra onun, beyaz sakalının içinde büzdüğü dudaklarını gördüm ve kendimi evet derken buldum, çünkü bir şekilde bu kanıya nasıl vardığını görebilmiştim.

Birkaç ay sonra Harold'la olan ilişkim bitti ve Haneen'e onu ziyaret edeceğimi öngören bir şeyler yazdım. Londra'dan hemen ayrılamıyordum, çünkü çarşamba akşamları oyunculuk, perşembeleri de hareket dersleri veriyordum ki birkaç yıl önce rol aldığım bir reklam filmiyle birlikte bunlar halihazırda benim ana gelir kaynaklarımdı. Bu dönemin sonuna, haziran ayına bir bilet ayırttım. Bu beklenti beni avutmuştu.

"Epey bronzlaşmış görünüyorsun," dedi Haneen, öpüşürken.

"Işıktan olmalı."

Dairesinin bir yanı boyunca ağaçlarla dolu, cansız akşamüstü ışığını yansıtan ve tavana kadar yükselen pencereler vardı. Mutfakta renkli camdan bir avize asılıydı. İçindeki güçlü ampulden zemine karmaşık bir ışık yansımaktaydı.

"Bütün eşyan bu mu?"

Çaydanlığa doğru yönelip musluktan su doldurmaya başlamadan önce valizimi gözden uzak bir yere doğru sürdü. Mutfak kusursuz görünüyordu; ne buzdolabı üzerinde süslü mıknatıslar ne gereksiz örtüler vardı. Hatta bir gazete bile yoktu ortalarda.

"Havaalanında durum nasıldı?"

"Bir buçuk saat kadar tuttular beni."

"Şanslıymışsın. Ama o zaman bu vakte kadar benim eve dönmemi bekliyordun herhalde. Niye aramadın?"

"Akka'ya gittim."

"İyi etmişsin. Babam nasıl? Acıktıysan," diyerek önüme bir meyve kasesi koydu. Avizeden yansıyan ışık kırmızı bir bıyık oluşturuyordu yüzünde.

"İyi. Bol bol yüzüyor."

"Ararız onu. Başka? İş nasıl gidiyor?"

"Durgun sezon."

"Doğru ya." Sessizliğin içinde ampulün içindeki telin cızırtısı duyuluyordu.

"Geldiğine gerçekten çok memnun oldum. Bir daha söylesene ne kadar kalacaksın?

"Birkaç hafta diye düşünmüştüm. Ama eğer sen müsait değilsen ben kolayca..."

"Hayır hayır, istediğin kadar kalabilirsin. Ben gidip geleceğim. Ama bazı geceler Tel Aviv'de kalıyorum. Özellikle öğretim üyelerinin toplantısı olduğunda."

"Tamam."

"Başımın üstünde yerin var, ama tabii sen ne kadar istersen."

Çaydanlıktaki su kaynamış ve fayansların üzerine nefesini bırakmıştı. Haneen'e baktım. Yanlış görünen bir şeyler vardı. Gözlüklerini başının üzerine kaldırmış, baş ve işaret parmaklarıyla gözlerini ovuşturuyordu. Bu rimel sürmüş bir kadının yapacağı şey değildi. Dirseklerimi mutfak masasının üzerine yerleştirdim ve biraz daha sıcak davranmaya çalıştım.

"Üniversitede işler nasıl gidiyor?"

"Doğrusunu istersen, tam bir ıstırap. Giderek artan şekilde. Her seferinde kıl payı kurtulduğumu hissediyorum. Nasıl olacağını, ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. İngiltere'ye taşınmayı düşünmeye başladım."

"Ne?"

Telefonuna uzandı, ekrana dokundu ve hafifçe tıklatıp aramıza yerleştirdi.

"İngiltere'ye dönme," dedim. "İngiltere çok kötü."

"Selam, Baba!" Gözlerimiz birleşti ama yüzündeki gülümseme babamız içindi.

Hafif bir gecikmeden sonra onun sesini duyduk "Selam!"

"Selam Baba, ben Sonia."

"Habibi, elhamdülillah, Allah'ın selamı üstünüze olsun. Nasılsın? Evi gördün mü?"

"Daha değil," diyerek güldüm. "Daha şimdi geldim."

"Sana zorluk çıkardılar mı?"

"Çok fazla değil. Burada, Haneen'in güzel evinde olmaktan mutluyum! Nefis bir manzarası olduğunu görüyorum. Nostaljik hisler içindeyim. Sen nasılsın, her şey yolunda mı?"

"Bol bol resim çek ve biraz da video, lütfen. Ben iyiyim, iyiyim. Vietnam'la ilgili bir film seyrediyordum."

"Bol bol yüzdüğünü duydum," dedi Haneen.

"Evet."

"Yüzüstü kulaç, kurbağalamadan daha iyi, beline dikkat et."

"Tamam, Haneen, tamam merak etme."

"O zaman yarın yine konuşuruz, Baba."

"Bay bay hayatım. Bay bay Sonia canım."

O gece uykuya dalmam çok uzun sürdü. Büyükannem ve babamın evini düşünürken sürüklenip gittim. Merdivenleri tırmandığımı düşündüm burnuma hemen bahçeye bakan pencerelerden ortaya yayılan fazlasıyla olgunlaşmış meyvelerin kokusu doluverdi. Babamı dinlemeyip çıplak ayakla yere dökülmüş eriklerin üzerinde dolaşırdım ve ayak tabanlarımın temizlenmesi ancak sert bir tırnak fırçasıyla mümkün olurdu. Canım yanmış ve temizlenmiş olarak önce banyo karoları üzerinde ve sonra eski duşun altında ıslanır, ardından mavi banyo bornozlarından biriyle ovularak kurutulurdum. Bornozlar her yıl biraz daha çekerdi, artık koridorlarda onunla dolaşılmayacak kadar eskiyinceye kadar. Pencerelerin kemerlerini görüyor ve limandan gelen hafif esintiyi hissediyordum. Yataklardan birinde ya da bir kanepede veya döşemenin üzerinde uzanıyor, sıcağın altında kitap okuyordum. Paylaştığımız odada, Haneen'in yatağı odanın uzak köşesinde, benimki kapıya yakındı. Erkenden uyanır ve büyükbabamı pencerenin yanında minicik yazıları olan kocaman bir kitabı okurken bulurdum. Her zaman, Haneen'in zekâsını Jiddo'dan [büyükbaba] aldığı söylenirdi.

Hayfa yazlarıyla ilgili en güçlü anılarım, hislerimden ve kurduğum hayallerden daha az özel şeyler ve olaylarla ilgiliydi. Ne zaman piknik malzemelerimizi toparlayıp sahile gitsek, yapmaktan en çok hoşlandığım şey hayal kurmaktı. Bir havlunun üzerine uzanıp, Walkman'imi dinleyerek, zihnimin gözlerinde hayatımda gerçekleşecek değişim ve dönüşümlerinin hayalini kurardım. Etrafımızdaki gerçek dünyaysa sıkıcı ve şiddet dolu olmaya devam ederdi. Ve sonra, ergen-

lik dönemime ulaştığımda, deniz kenarında gözetlediğim, adaleleri gelişmiş İsrailli genç erkek çocuklarla ilgili kafamı karıştıran, yasak fantezilere dalar olmuştum. Fit bedenlerinin hayali kapalı göz kapaklarımdaki güneş gibi ısıtırdı içimi. Onlarla gözleri yerden kalkmayan, güçsüz kuzenimiz İssa'yla arkadaşı Yusuf'u karşılaştırırdım.

Ertesi sabah geç bir saatte, yüzüme vuran güneşle uyandım. Pencerelerde perde ya da panjur yoktu yine de bu saate kadar uyumayı becermiştim ve saat neredeyse on ikiyi bulmuştu. Haneen'in kapımın önüne bıraktığı bir çift otel terliğine soktuğum ayaklarımı, mutfağa doğru sürüdüm. Camlar aydınlanmış ve ağaçlarla bezenmişti. Onların ardında endüstriyel liman ve deniz görünüyordu. Fazla uyumaktan dolayı ağırlaşmış hissediyordum kendimi.

"Günaydın," diye seslendi ablam oturduğu kanepeden. Bir dizinde laptopunu, diğerinde bir yığın kağıdı dengelemeye çalışıyordu. "Bu akşam için tiyatro biletlerimiz var. Meryem'de fazla iki bilet varmış. Meryem'i hatırladın mı?"

"Oyun neymiş?"

"*El-Moharij*, Soytarı. Duymuş muydun?"

"Arap tiyatrosu hakkında hiç bilgim yok."

"Görünüşe bakılırsa ünlü olmalı."

Ne diyeceğimi bilemedim. Buraya özellikle tiyatrodan kaçmak için gelmiştim. Haneen ekranına doğru eğildi. Mikrodalgada ısıtabileceğimi düşünerek bir kahve fincanına soğuk kahve doldurdum.

Mesleğimde iniş çıkışlarım oluyordu, çoğu aktör için olduğu gibi. Oyunculuk okulumdaki grubumda saf, taşralı kız rolüne uygun iki kişiden biri bendim ama 1,72'lik boyumla ben uzun boylular tarafındaydım ve pazarlanmaya elverişli, alışılmamış bir görüntüye sahiptim ya da onlar öyle diyorlardı. Bu, kendileri hakkında böyle bir bildirimle karşılaşan kırılgan genç kadınların bir sürü şeye bağlı olan fiziksel özelliklerini didik didik etmelerine neden olabilecek türden bir açıklamaydı. Benim uzun, asimetrik bir burnum, üst çizgisi yüksek dudaklarım, düşük gözkapaklarım, uçlarının rengi güneşte açılan koyu kumral kıvırcık saçlarım var. Yüz hatlarım keskin sayılabilir; eğitmenimin benim için kullandığı deyim "dikkat çekici" olmuştu. Yaş almak görünüşümü biraz

yumuşatmıştı, buna minnettar olsam da bu yüzden karakter rollerini kaybetmekten endişe duyuyordum. Zaten oyuncular ne kadar dikkat çekici olurlarsa olsunlar tiyatro onlara karşı acımasızdır.

Seçmelerin pek çok yenilgiden ve görünürde tesadüflerden ya da koşullardan dolayı başkalarına nasip olan önemli rollerden oluşan, olağandışı ve acı verici bir bağımlılık yaratma özelliği vardır. Ben mezuniyetimin hemen ardından televizyonda iş bulmuştum ve sonra yirmili yaşlarımın büyük kısmını, Londra'da Shakespeare, Ayckbourn ve Stoppard repertuarlarından dönüşümlü eserler sergileyen bir tiyatro topluluğuyla ya da dedektif dizilerinde rol alarak, seçmeler için bıkıp yorulmadan şehrin batı yakasına gidip gelerek ve ara sıra rol kaparak, para için kısa televizyon dizilerinde oynayıp kendimi göstermiş olmayı umarak geçirdim. Londra ve Manchester'daki sanat galerilerinde ve çevresinde bir dizi performans sergileyen Nile Banks isimli bir gösteri sanatçısı için çeşitli kısa süreli sahne gösterileri yaptım. Bir TV dizisinde Yemenli bir casusu canlandırdım. Sykes-Picot anlaşması hakkındaki bir belgeseldeyse Arapça konuşan bir figüran oldum. Ancak Arap rolleri çok sık bulunmuyordu, bulduğumda da rolü genellikle siyah saçlı birine kaptırıyordum. Arapçanın o tipik "R" sesini genzinde yuvarlayıp yuvarlayamadığını bile umursamıyorlardı. *Martı*'da rol almaya başladığımda neredeyse yirmi yıllık oyuncuydum. Başarılı olduğum işler yapmıştım. Trafalgar Stüdyolarının *Noises Off* [*Oyunun Oyunu*], RSC [Royal Shakespeare Company] yapımı *Les Liasions Dangereuses* [*Tehlikeli İlişkiler*] adlı oyunlarında aldığım roller gibi; bir başka yıl da Royal Court'un sahneye koyduğu *Mansfield Park*'ta Fanny'yi oynamıştım. Ancak bunlar geçmişte kalmıştı ve maddi bir birikim yaratmamıştı. Kadın arkadaşlarımın çoğu farklı sektörlere geçmiş, bir kısmı kamera arkasını ya da dramaturgluğu seçmişti. Bazılarının bebekleri olmuş, öğretmenlik, ev kadınlığı yapmaya başlamışlardı. İçlerinden biri avukatlık yapmak üzere yeniden eğitim almıştı. Önceki yıllarda, üniversitede ve tiyatroculuk eğitimin sırasında edindiğim arkadaşlarım içinden yalnızca ikisi hâlâ bu alanda çalışmaktaydı: biri ismen değilse de görüntü olarak az buçuk tanınıyordu; diğeri de düzenli olarak RSC'yle çalışıyordu. Benimse ne azıcık ünüm ne de prestijli bir yerde düzenli bir işim vardı, ama yine de bu çizgide kalmakta ısrarcıydım. Nereden alıyordum bu gücü, bilmiyorum. Kendimi çok beğeniyor olabilir miydim? Aslında

eğer vazgeçersem bunun ne anlama geleceği korkusuyla desteklenen, hâlâ mevcut ama şok edici şekilde aşırı olabilecek özgüvenimdi bunun sebebi. Aslında yirmili yaşlarımın ortasında, yazları Hayfa'da geçirmekten vazgeçmemin bir nedeni de İngiliz tiyatrosundan uzak geçirilen fazla zamanın şansımı zedeleyeceği korkusuydu. Ayrıca Marco'yla tanışmıştım ve onunla yeni hayatıma başlamak Filistin'i aklımdan uzaklaştırmaya yardım etmişti. Benim davaya bağlılığım vekalet yoluyla oluyordu, çünkü Haneen hepimiz adına bunu yapıyordu, dolayısıyla orayı fiilen ziyaret etmem gerekmiyordu. Ayrıca ikinci intifada hâlâ devam ediyordu ve Jiddo ile Teta [büyükanne] öldükten sonra geri dönmenin pek bir anlamı da kalmamış gibi geliyordu bana. Han bizi görmek için buraya yeterince sık uçuyordu. Aradan on yıl geçmiş, o arada evliliğim sona ermiş, görünüşe göre kendimi doğrultamıyor, tökezlemeye, seçmelere katılmaya, daha az ve seyrek de olsa roller almaya devam ediyordum. *Martı*'nın seçmelerine öyle az bir beklentiyle katılmıştım ki, konuşmamı, "ne hissettiğini biliyorum" bakışlarıyla ve doğrudan yönetmenin kendisine doğrultmuştum. Harold Marshall kısa bir süredir ortalarda olmakla birlikte, gelecek vaat eden bir yönetmen olarak kabul edilmekteydi. Gitmek için döndüğümde kaşlarını oynattığını fark ettim, ertesi gün beni arayıp rolü aldığımı bildirdi.

Bu oyun bende tehlikeli bir neşe uyandırmış ve işin kötüsü provaların son üç haftasında, mucizevi olarak hiçbirinin benmerkezci olmadığı diğer on üç güçlü oyuncu arasında da özel bir enerji oluşmasıyla daha da tehlikeli bir hale gelmişti; bu enerj tabii ki yanlışlıkla oyunun yazarı sandığımız yönetmen üzerine de bir parıltı yansıtmıştı. Oyunla ilgili değerlendirmelerde övgüler beni öne çıkardığında, oyundaki diğer arkadaşlarıma ihanet etmişim gibi bir hisle huzursuz oluyordum ama daha sonra kuliste benim için mutlu olduklarını fark edince hem duygulanıyor, hem de rahatlıyordum. Hiçbir zaman hiçbir şey için aşırı coşku göstermeyen babam bile yüzünü aydınlatan bir gülümsemeyle oyunu "çok duyarlı bir performans" olarak nitelemişti. Harold'sa National'da sahnelenecek ve kendi kariyeri için önemli bir adım oluşturacak olan kendi prodüksiyonu *Hamlet* için mükemmel bir Gertrude olacağımı söylemişti.

Duş yaptım, giyindim, e-postalarıma baktım. Bir kitaptan birkaç sayfa okudum. Makarna pişirdim, annemize telefon ettim. Tele-

fonumun şarjı bitince işe yaramaz halde kanepenin üzerinde bıraktım. Ama pencereden görünen denize, huzur veren maviliğe bakarken bile internet bağımlılığımın, tıklayıp ekranı kaydırma dürtümün beni böcek sokmuşçasına rahatsız ettiğini hissediyordum. Bağdaş kurarak yere oturdum ve nefes çalışmasını takiben yirmi dakikalık bir meditasyon seansı yaptım. Haneen beni izliyor olmalıydı çünkü kıpırdandığım anda bir radyo sesi devreye girdi, İngiliz aksanlı, BBC, *Napoli yakınlarındaki Torre Annunziata'da çöken beş katlı bir apartmanda beş ya da altı kişinin mahsur kaldığını* söylüyordu. Haneen önce lavabonun etrafını temizledi, sonra da yerleri süpürdü.

Güneş dairenin pencereli tarafındaki çevresini akşam üstü gölgesine terk ettikten sonra kapı çalındı.

"Sanırım bu o," diye seslendi Haneen bir başka odadan.

"Kim?"

"Meryem."

"Ah, evet."

"Onu içeri alır mısın?"

"Aslında kendimi oldukça yorgun hissediyorum, Han" dedim düğmeye basarken.

Başına bir tişört geçirmekte olan kardeşim göründü. "İstemiyorsan gelmek zorunda değilsin. Ama keşke daha önce söyleseydin."

"Özür dilerim."

Kapıyı açtı "Merhabaa!"

Han'ın omuzunun üzerinden kapının önünde koyu renk kıvırcık saçlı bir baş göründü.

"Selam, Habibi."

"Selam, selam, selam. Sonia'yı hatırlıyor musun?"

Sonra Meryem yavaş adımlarla salona girdi. Üzerinde kolsuz, uzun, mavi bir elbise ve ayaklarında tezgâhın üzerine otururken sıyırdığı bilek boyu botlar vardı. Hayalimde mayosuyla kumsalda koşan göbekli küçük bir kız canlandı.

"Küçükken karşılaşıyorduk," dedim. "Mansur."

"Hatırlıyorum. Eskiden buraya daha sık gelirdin."

"Her yaz."

"Hoş geldin!"

"Teşekkürler."

"Çay?" dedi, Haneen.

"Teşekkür ederim," dedi Meryem, bana İngilizce hitap ederek "Havaalanından yeni mi geldin?" diye sormadan önce. Yavaş yavaş ve sanki bir uluslararası okulda öğrendiği Amerikan İngilizcesinin yayvan uzun kelimeleriyle konuşuyordu.

"Dün." Cevabım keskin ve sevimsizdi, belki tepki olarak.

Sanırım bu kadın benden en az altı yaş gençti. Mansur'lar büyük babamlarla aynı sokakta yaşıyorlardı. Zaman zaman bir grup aileyle birlikte barbekü için sahile gidiyorduk. Meryem'i buyurgan bir çocuk olarak hatırlıyorum, oynamak için hep çok ısrar eder, rahat bırakmazdı. Yaş her şeyi dengeliyordu ve artık altı yaş farkın hiç anlamı yoktu. Ancak o hâlâ aşağı yukarı otuzlu yaşlarının sınırı içinde, bense neredeyse o sınırı aşmak üzereydim.

"Elhamdülillah 'as-salameh" [Allah'a şükür, salimen geldin] dedi. "Yorgun olmalısın."

"Sonia ikinci intifadadan beri gelmemişti," dedi ablam.

"Şaka yapıyorsun," dedi Meryem bana bakarak, "Hoş geldin."

"Peki, işte şimdi buradayız," dedi Haneen ve üç turkuaz fincanla çaylarımızı ikram etti. "Nasıl gidiyor işler?"

"İyi, iyi. Yani rol dağıtımını neredeyse tamamladık. Finansman konusu zor ilerliyor, bilirsin... ve onunla ilgili her şey" İç geçirdi ve gülümsemeye çalıştı. Belli ki ben orada olduğum için. Beni detaylarla sıkmak istemediğini düşündüm; daha sonrasına kadar belki de bana güvenilip güvenilmeyeceğinden emin olmadığı aklıma gelmemişti.

"Meryem, Batı Şeria'da *Hamlet* sahnelemek üzere," dedi Haneen.

Güldüm. "Ciddi misiniz!"

"Haneen senin de tiyatrocu olduğunu söylemişti."

"Ben oyuncuyum. Bazen televizyonda da oynuyorum."

"Ben yönetmenim."

"Tiyatroda mı?"

"Hımm."

Uzun bir sessizlik oldu. İçimden gözlerimi yuvarlamıştım. Meryem çayını yudumladı ve gözlerini kıstı.

"Filistin'de sahneye çıkmayı hiç düşündün mü?"

"Pek sayılmaz."

"Düşünmeliydin." Durakladı. "Bütün yeteneklerin uzaklara göçmesi iyi değil."

"Benim iyi olup olmadığımı bilmiyorsun."

"Sana bir şey sorabilir miyim? Oyunculukla ilgili neyi seviyorsun?"

Yeniden, bu sefer daha yüksek sesle güldüm. O, soğukkanlılığını muhafaza ederek, cevabımı bekledi. Haneen bile beni ilgiyle izliyordu. Meryem'in açık sözlülüğünün yarattığı ısı, yüzüme vuran güneş ışığı gibi, beni rahatsız ediyordu. Ama aynı zamanda onu ilginç şekilde çekici de bulmuştum. Fincanını tuttuğu sırada ellerinin büyük ve başparmaklarının esnek olduğunu fark ettim. Zihnim sorusunu yumuşattı ve Arkadina'yı düşündüm. Prova sırasında iliklerimde hissettiğim o olağanüstü duyguyu düşündüm.

"Ben yirmi yıldır oyunculuk yapıyorum," dedim.

Meryem sakin sakin yüzüme bakmaya devam etti. Cevabım tamamlanmamıştı ve o bitirmemi bekleyecekti. Bu kadını tanımıyordum; doğru cevap vermeme hiç gerek yoktu. Hayatım boyunca işimin beni kurtardığı anlar, mesleki işlevinin ötesine geçerek beni utandıracak kadar ruhumu doyurduğunu hissettiğim zamanlar olduğu doğruydu. Oyunculuğun bu tarafını mı *sevdiğimi* bilmiyordum. Ama devam etmemde, anlama benzer bir şeylerin ara sıra görünen pırıltılarının rol oynadığı açıktı. Bunu yüksek sesle itiraf etmem mümkün değildi, ama sanırım Meryem'in peşinde olduğu cevap benzer türde bir şeydi. Duygusal konulara yaklaşımında Amerikan tarzı bir rahatlığa sahip olduğunu söyleyebilirdim. Ya da belki tiyatrocu rahatlığı olabilirdi bu. Bir zamanlar benim de sahip olduğum ama arada bir yerlerde kaybettiğim bir duygu.

"Oyunculuğu sevdiğim için yapmıyorum," dedim. "Yapıyorum çünkü bu benim mesleğim. Haneen bir bardak su alabilir miyim?"

Kardeşim elini musluğun altına götürdü ve akan suyun sesi konuyu kapattı.

"Peki intifadadan beri neden buralara gelmedin?" dedi Meryem.

"Burası Sorgulamalar Ülkesi galiba. Bilirsin ya, çalıştığın zaman bir yerden ayrılmak zor olabiliyor. Herkesin tatil yapmaya gücü yetmeyebiliyor."

"Doğru," derken çok da tatmin olmamış bir ifadeyle gülümseyerek cevapladı.

Haneen kıkırdadı. O sırada kapkara bir rüzgâr olabilmek, tüm mutfakta esip ablamı tezgâha savurmak istedim. Bana suyumu uzattı. Araya kimsenin konuşmadığı bir sessizlik girdi. Fazla sert çıkmıştım. Meryem çayını yudumlayarak, üçümüzün tezgâhın etrafında toplanmış, bulanık görüntüsünün yansıdığı karanlık pencerelere baktı.

"Meryem ABD'den yeni döndü," dedi Haneen.

"Orada mı çalışıyorsun?"

"Öyleydi. Eğitimimi de orada aldım. Ama gidip geliyorum. Hiç çok uzun süre uzak kalmadım."

Gözlerimi kırpıştırdım "Biliyorsun, biz burada doğmadık."

"Yani?"

"Bizim için geri dönüş gibi bir konu yok. Buraya tatillerde geliyorduk. Ailemizi görmeye."

Haneen irkilmiş gibi geldi ama emin olamadım.

"Seni eleştirmiyordum," dedi Meryem. "Tekrar geldin, hoş geldin demek istemiştim."

Bütün bunlardan sonra onlar tiyatroya giderken akşamı yalnız geçirmem mümkün olmayacaktı. Yorgunluk artık bahane olamazdı, bana meydan okunmuştu ve başarılı şekilde karşı koyamamıştım. Ya da belki –o sırada öyle hissetmemiştim ama geriye dönüp baktığımda mümkün görünüyor– Meryem'in ilgisinden hoşlanmış ve bu ilgiyi bir süre daha üzerimde tutmak istemiş olabilirdim.

Arabada bayat, bisküvi kırıntıları gibi bir koku vardı. Önde, Meryem'in yanında otururken, çocukları var mı acaba diye düşündüm. Yumuşak üst kollarına ve damarları görünen becerikli bileklerine göz attım. Yokuş aşağı sapmış ve bir köşeyi döndükten sonra yeniden yukarı tırmanmaya başlamıştık. Bu şehrin tıkış tıkış hissini, yokuşlara yığılmış evlerin arabaları zig zaglar çizerek ilerlemeye zorladığını unutmuşum.

Tiyatronun adı olan EL-NAHDA, tentenin üzerinde bir sütun halinde, beyaz boyayla Arapça, İngilizce ve İbranice olarak yazılmıştı. Dışarıda sigara içen ve çoğunluğu taytlı ve Birkenstocks'lu gençlerden oluşmuş, bir grup vardı. Bizler basamak basamak koltuklardan oluşan ve küçük bir kara kutuyu andıran salondaki yerlerimizi aldık. Perde yoktu, dekor görünüyordu: sol tarafta bize doğru bakan bir kafe tentesi, hasır arkalıklı iki sandalye ve üzerinde bir kahve fincanı

bulunan bir masa bulunuyordu. Arka fonda mavi gökyüzü ve bulutlar görülüyordu.

Koltuklar yavaş yavaş doldu ve salonun ışıkları kararırken, banda kayıtlı bir horoz sesinin yükselmesiyle birlikte sahne ışıkları aydınlandı. Uzaklardan gelen davul ve zil sesleriyle belli belirsiz şarkılar da daha iyi duyulur oldu. Tepesine mobilyalar bağlanmış bir otomobil başları kefiyeli, ayaklarında deri çizmeler olan iki erkek tarafından çekilerek sahneye getirildiğinde kayıttaki sesler sustu. Ön lastiklerden biri tıslayarak söndü; şoför kapısı açıldı ve elinde ucundan kopuk bir kablo sarkan bir mikrofon olan adamın biri dışarı fırladı.

"Ey yüce gönüllü müşteriler, yüce gönüllü izleyiciler!"

Sahnenin her iki yanından ve koltuk aralarından başka oyuncular da ortaya çıkmaya başladı. Pijamalı, bornozlu, bir tanesi takım elbiseli, çoğunun elinde yiyecek bir şeyler, fincanlar tabaklar olan insanlar.

"Allah'ın selamı üstüne olsun!'" diye cevapladılar onu, sarsak bir koro halinde.

"Sizlerin de," dedi mikrofonlu adam.

"Günaydın!" diye bağırdı pijamalı adam, elindeki ekmeği sallayarak.

"Ve sana da günaydın, hoş geldin. Tiyatro –"

"Sanat için saat biraz erken değil mi?" dedi bir başkası. Kafedeki masanın üzerine bir defter yığını yerleştirdi.

"Ya senin sabahın bu erken saatinde istediğin ne o zaman?" dedi mikrofonlu adam onun etrafında dolanarak. "Zeytinyağlı fasulye mi? Soğanlı humus mu"?

"Cahil," diye yüksek sesle homurdandı bir başka aktör, arabanın önüne bir sandalye atarak.

"Biraz geri git," dedi mikrofonlu adam. Sahnenin aşağısında toplanmış, çömelmiş, birbirine yaslanmış "İzleyicilere" döndü. Enerji iyi, ritim olması gerektiği gibiydi. Mikrofonlu adam bir *Othello* performansı olacağını anons etti.

"Kardeşlerim, hemşeri kardeşlerim... hız çağında yaşadığımız için ve vakit nakit olduğundan—"

Bir kişi yüksek sesle horladı. Bir başkası nargilesinin marpucundan uzun, höpürtülü bir soluk çekti.

"Ve bizim zamanımız altın olduğu için, oyunun tamamını sunmayacağız. Onun yerine yalnızca bir perdelik kısmıyla yetineceğiz, kıskançlıkla ilgili olan perdeyle."

Sahne ışığı ilk aktörün üzerine çevrildi. Programda yazdığına göre bu kişi oyuna adını veren "Soytarı" idi. Doğruldu, gerindi ve sanki hiç eklemi yokmuş gibi dimdik yürümeye başladı.

"Ey gece! Ey Gündüz!" dedi. "Ey Akşamüstü, Ey Akşam! Didimona'ya olan aşkımın tanığı olun! Savaşa giderken ondan ayrılmanın acısına dayanmama yardımcı olun. Cassio, Cassio!"

Kısa süre sonra Cassio göğüs cebinden bir mendil çıkartmış "Didimona"yı sadakatsizlikle suçluyordu. "İşte kanıtı."

"Othello böyleydi," dedi mikrofonlu adam, bir adımda Soytarı'nın yanına geçip elini açıp onu işaret ederek, "bu cesur Faslı kahraman, savaşa gitmeye, kolonileşmekle savaşmaya hazırlanıyordu. Bu milletin düşmanları başka bir yol yerine bu ucuz yolu, kıskançlık yolunu seçtiler, onu görevinden alıkoymak için. Şu cesur Faslı şövalyeye bakın –" derken eliyle yine Soytarı'yı işaret ediyordu. O sırada Othello tek kadın oyuncunun hareketsiz bedenini sahne arkasına taşımakta, yüksek sesle feryat etmekteydi. "Bakın görün işte, ölümden korkmayan yürekli bir lider nasıl paramparça oldu, hiçbir şey yapamayacak biri haline geldi."

"Yaşasın kahraman Fas halkının mücadelesi!" diye bağırdı birisi.

"Ama bu cesur Faslı kahramanın bu acılı kaderinden kim sorumlu, kardeşlerim?"

"Shakespeare!"

"Evet kardeşlerim," dedi mikrofonlu adam, bedenini hızla döndürüp bir talk-show sunucusu gibi mikrofonuna konuşurken. "Evet, Shakespeare. Ölümsüz Arap kahramanımız Othello'nun başına gelen trajedinin sorumlusu Shakespeare. Ama yine de sormalıyız Shakespeare'nin arkasında duran kim? Ona bu cesareti veren ve arkasında duran kim?"

"Birleşik Krallık!" diye bağırdı bir başka müşteri.

Haneen'in diğer yanında oturan Meryem gülüyordu.

"Kahrolsun Birleşik Krallık! Kahrolsun, kahrolsun, kahrolsun!"

"Evet kardeşlerim bunu yapan Birleşik Krallık," dedi mikrofonlu adam, neredeyse sabrı tükenmiş halde." Ama yine de sormamız gerekiyor ki Birleşik Krallık'ın arkasında duran kim?"

"Amerika! Amerika!"

"La ilaha illa Allah," diye haykırdı izleyiciler arasından bazıları. Koridorda oturan genç çocuk ayağa kalktı ve alkışlayarak ıslık çaldı.

"Evet, ABD kardeşlerim," dedi mikrofonlu adam. "Nükleer üsler ve Phantom savaş uçakları."

"Kahrolsun NATO!" diye haykırdı birisi.

Ara olmadı. Uyuşan sol kalçamı rahatlatmak için plastik koltuktaki oturuşumu yeniden ayarladım. Birinci perdenin sonunda Othello'yu oynayan aktör, Müslüman İspanya'nın Arap kurucusu Abd-al-Rahman, namı diğer Kureyş "Şahini"nin karalayıcı bir yaklaşımla taklidini yaparken sahne arkasında çalan bir telefon tarafından sözü kesildi. Sahnenin yan tarafından elinde bir İphone'la çıkan kişi Şahin'in Soytarı'yla konuşmak istediğini söyledi.

İkinci perdenin sonunda Soytarı'nın telefonu, kulaklıkları, otomobiline ve ayakkabılarına duyduğu şaşkınlıkla öfkeden gözleri kararan –ince uzun, sakallı ve türbanlı bir adam– Şahin, sekizinci yüzyıldan bu yana topraklarının çok azaldığını öğrenince Arap dünyasını kurtarmaya ve Filistin'i özgürleştirmeye karar verdi. Üçüncü ve son perde Şahin'in Ürdün sınır polisi tarafından pasaportu olmadığı için durdurulmasıyla başladı.

Bana öyle geldi ki yalnızca birinci perde tam olarak prova edilmişti. Oyun ilerledikçe enerji tükenip zayıflıyor ve oyuncular daha politik repliklerin ciddiyetle mi yoksa genellikle abartılı performanslara dönen hiciv tarzında mı verilmesi gerektiği konusunda kararsız kalmaya başlıyorlardı. Üçüncü perdede gerçek izleyicilerden gelen kahkahalar tükenmişti. Ben de çok yorgun hissetmeye başlamıştım ve nedense bütün seyircilerin de aynı şekilde hissettiğini varsayıyor, oyunculara acıyordum. Yine de oyun bitip oyuncular perdesiz sahneye çıktıklarında kalabalık alkışlamak için hep birlikte ayağa kalkmıştı. Haneen'le ben programlarımızı kucağımıza sıkıştırıp birer ayağımız yolda kalkmıştık. Ben etrafıma bakınarak sağ elimin parmaklarıyla hafifçe sol avuç içimin dibine vuruyordum. Salon ışıkları aydınlandı. Daha da şaşırmama neden olan seyircilerin koridorlardan aşağı akarak sahneye çıkması ve salonun bir anda kısık tonlu konuşma sesleriyle dolmasıydı. Meryem nezaketle bizi bir sallanan kollar denizine doğru yönlendirdi.

"Bu Sonia," dedi.

Kendimi tanıdık görünümlü bir adamla yüz yüze bulmuştum. Ama ancak o, terli eliyle benim soğuk elimi sıktığında ve Meryem "harika bir performanstı Bashir (Beşir)" dediğinde, Othello'yu canlandıran, ardından Şahin'e hakaret eden Soytarı'nın uzaktan algıladığım yüz hatları yeniden sahnedeki haliyle gözlerimin önünde belirdi. Yakından görünce boyu ve yapısı biraz değişmişti, mesela aslında Meryem'den kısaydı. Bashir gülümsedi ve "memnun oldum" dedi. Kafe sahibini canlandıran oyuncu şaka yollu onu yumrukladığında çığlık atarak arkasına döndü.

"Hepsi bara gidiyor şimdi," dedi Meryem. "Ama bilmiyorum, sanmıyorum, sen eve gitmeyi tercih edersin değil mi?"

"Mm," dedim. "Evet sanırım bu seferlik barı atlayacağım."

"Ben sizi götürürüm. Ama önce seni biriyle daha tanıştırmak istiyorum." Meryem bizim önümüzden giderek kalabalığı yardı. Ön koltukların olduğu yerde, anladığım kadarıyla oyunda yer almamış genç bir adama ulaştık. Bakımlı ve ergen tarzı yakışıklı bir gençti. Saçları tepede yüksek yanlarda kısa bırakılmıştı. Dişleri bembeyazdı.

"Bu Wael," dedi Meryem. "Hamlet'i oynayacak. Kendisi benim kuzenim oluyor."

Benim bir şey söylememe fırsat kalmadan Wael bu tanıştırmaya kendiliğinden cevap verdi. "Sizi tanıdığıma çok sevindim," dedi. Her yanı gösterişliydi, saçlarından çıkık elmacık kemiklerine ve çıkıntılı Yunan tarzı burnuna kadar. Ama çenesi kirli sakalının gölgesi altında geride kaldığından, yüzünün bitmemiş bir görüntüsü de vardı.

"Bu Sonia. arkadaşım Haneen'in kardeşi, Haneen'i hatırlıyorsun değil mi?"

"Evet, tabii, nasılsın Haneen, nasıl gidiyor işler?"

"Sonia aktrist."

"Çok güzel," diyerek kollarını kavuşturdu Wael, gülümsemesini sabitleyerek. Koca bir sessizlik oldu.

"Gidelim mi," dedim.

"Tamam. Yallah," dedi Meryem eşarbını dolayarak. "Hazır mıyız," derken hayal kırıklığına benzer bir his sezdim.

Arka koltuğun karanlığında yorgunluk bütün ağırlığıyla üstüme çöktü. Gözlerimi kapadım, sonra yeniden açtım. Yağmur yağıyordu.

Motor sesi geliyor, lastikler tıslıyor, uzaktan bir korna sesi duyuluyordu. Ön panodaki saat işaretine baktım, yeşil rakamlarla 15:17 yazıyordu ki hiç olası değildi. Saatim yoktu, telefonum da hâlâ şarjsız, evde bekliyordu. Zaman algım kaybolmaya başlıyordu. Denizi izlediğim Akka'daki dün, şimdiden haftalar öncesi gibi geliyordu.

Meryem "herkes herkesi tanıyor," diyordu. "Burayla ilgili sorun da bu." Ana yola çıkarken direksiyondaki el aşağı kaydı. Sonra tekrar yükseldi, gösterge panelinin ışığına titrek bir gölge düşürdü ve araba tepeye doğru tırmanışa geçtiğinde vites kolunu değiştirmek için yeniden alçaldı. "Bizde olması gereken şekilde bir değerlendirme yapısı, kalite için hesap verme gibi bir sistem yok ne yazık ki. Ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum?" Aynadan bana bakıyordu. "Ben senin oyununa gidiyorum, sen benimkine geliyorsun. Ben onu yönetiyorum, o beni. Herkes birbirinin kontrolü altında. Herkes aynı kafelere takılıyor, çok güzel, bilirsin işte güzel bir grup arkadaş. Ama bundan tam olarak kaliteli bir sanat hareketi çıkmıyor ortaya. Belki, insanlar yurt dışına gidiyor, turneye çıkıyorlarsa falan, farkı görüyor olabilirler."

Benimle ilişki kurmaya ya da belki kendini bu standart altı sanat eserinden ayrı tutmak için bahane bulmaya, gerçek sanata olan özlemini ortaya koymaya çalışıyordu.

"Bilmem," dedim. "Ben epeyce zevk aldığımı söyleyebilirim."

"Ve tabii bir de büyük işler başarmış Wael gibilerimiz var."

"Öyle mi?"

"Yurt dışında, doğal olarak Mısır'da, Dubai'de falan da. Ama tabii onun yaptığı pop kültürü, farklı bir şey.

"Finansmanı kesilen tiyatro bu muydu?" diye sordu Haneen.

"O başkası," dedi Meryem. Arkada oturan bana da açıklama yapma gereği duydu: "Buradaki daha büyük bir tiyatro, siyasal suçlu birisi hakkında bir oyun sahneye koymuştu. İsrailliler bunun devlete itaatsizlik olduğunu söyledi. Ve işte, finansmanı kestiler."

Hareket etmediğimizi fark edene kadar uzunca bir zaman geçti. Motor çalışıyordu ama, Meryem kollarını kavuşturmuş dışarı bakıyordu. Silecekler cama çarparak iniyor, gıcırdayarak tekrar yukarı çıkıyordu.

"İşte orada," dedi.

"İşte ne orada?"

Haneen oturduğu yerde döndü, anlamaya çalışırken kaşlarını çattı. "Jiddo ile Teta'nın evi."

"Oh..."

Kendi tarafımdaki camın dışarıdaki serpintiyle yol yol olmuş buğusunu sildim. Yolun karşısında bir sokak lambasının titreşen donuk yeşil ışığı altında bir ev vardı. Yeni döşenmiş çakıllı bir yolun sonundaki gözden uzak bir köşede, tek başına. Ortadan aşağıya doğru bir dizi kemerli pencereden en alçak olanı giriş kapısıydı ve önünde küçük bir sundurma vardı. Kıvrımlı beyaz demirden korkuluklarıyla iki de balkon. Hayalimde ikinci balkonda durup korkuluğa tutundum, avucumdaki demir siyah ve pürtüklüydü. Yukarıdaki pencerelerden birinde ışık yandı. Park yerine bordo bir SUV park ettiğini gördüm.

"Haneen senin burayı görmek istediğini söylemişti," dedi Meryem. Sinyal vererek trafiği bekledi ve sonra arabayı giriş yoluna çevirdi.

"Evet söylemiştim. İstiyorum."

Meryem sinyal ışıklarını çalışır halde bırakarak evin önünde park etti.

"Şimdi kim yaşıyor orada? Şuradaki Rima Hala'nın arabası mı?"

Karaltı halindeki ev sinyallerin ışığında titreşti. İki kadının da üstüne almadığı sorum havada asılı kaldı. Yeniden pencerelere baktım, sanki zihnimin bir galerisinde durmuş, aşağıdaki sahneye bakıyormuş gibi hissediyordum. Duygulanmaya başlamayı bekledim. Bu, kiliseye girip huşu ve kutsal hisler duymayı beklemek gibiydi, ancak burada ben kederlenmeyi bekliyordum. Bunun yokluğunda bir başka duygu sızdı içime, bir tür takatsiz umutsuzluk.

"Aman tanrım," dedim.

Yukarıdaki ışık yanan pencerede bir gölge hareket etti. Meryem arabayı vitese taktı ve yola doğru ilerledi.

"Neden bana söylemedin?"

"Neyi söylemedim?" dedi Meryem

"Haneen?"

"Efendim?"

"Evi sattıklarını neden bana söylemedin?"

Koltuk başlığının aralığından kardeşimin başının arkasına baktım.

"Han?"

"Baba bilmesin istedim." Geriye dönüp bakmadı, gizemli TV dizilerinin sonunda olduğu gibi yüzü gölgede kalmaya devam etti. "Daha söyleme ona, olur mu?"

"Buranın satışa konurken bir Arap evi olarak listelendiğinden eminim," dedi Meryem. "Böyle yapıldığında her zaman daha fazla para kazanılıyor."

"Onlar nereye gitti?" diye sordum.

"Nadia Kanada'da," dedi, Haneen. "Rima ve Jad Batı Şeria'da. Yıllardır görmedim onları."

"Eşyalarına ne oldu?" dedim. "Tetayla Jiddo'nun – mobilyalar, kitaplar. Her şeyi aldılar mı?"

"Çoğunu. Birkaç şeyin olduğu bir kutu bende kaldı, sana gösterebilirim."

Büyükannemiz ve büyükbabamız, ikisi de ben yirmi yedi yaşındayken öldü. Jiddo ciğerlerinde oluşan enfeksiyon yüzünden ciddi şekilde hastalandı. O hastaneye kaldırılınca Teta yatağa düştü ve bir daha kalkamadı.

Jiddo'nun iyileşemeyeceği kesinleşir kesinleşmez biz de Hayfa'ya uçtuk. Teta'ya dedemin öldüğü söylendiğinde, evet biliyorum, dedi. Cenaze törenleri on gün arayla oldu. Mezarları Katolik mezarlığında yan yana. Teta ve Jiddo mükemmel aşıklardı. Eskiden onlarla, "gösterdiğiniz örnek hiç de gerçekçi değil" diyerek dalga geçerdim. Birbirlerini böylesine sevmeleri insafsızlıktı, geride kalan bizleri yetersiz hissettiriyordu. Marco'yla hiç tanışmamışlardı bile; ben onu Hayfa'ya getirmemiştim, onlarsa Londra'ya gelmek için çok yaşlıydılar. Onlar öldükten bir yıl sonra evlenmiştim. Ve böylece yaşamımın bir dönemi sonrakinden neredeyse tamamen soyutlanmıştı.

Teta'nın cenazesinden sadece bir hafta sonra, halalarımız babamı mallar üzerindeki hissesinden vazgeçmesi için ikna etmeye çalışmışlardı. Zorlamakla mantık yaratabileceklermiş gibi, o burada neredeyse hiç yaşamadı diyorlardı; başka yerde para kazanmıştı, o yüzden evde hakkı yoktu. Bunu ilişkilerde bir kırılma izledi. Babamız hakaretten kaçınarak, asilce olduğunu düşündüğüm şekilde evle ilişiğini kesti. Evin alt yarısı küçük kız kardeşe üst kısmıysa eskiden de olduğu gibi kocasıyla orada yaşamaya devam eden büyük kız kardeşe verildi. Ama şimdi öğreniyordum ki, bütün bunlardan sonra onlar daha da

ileri giderek evi satmışlar. O sırada arabanın içindeki ruh halinden anladığıma göre satışı Araplara da yapmamışlardı.

Meryem arabayı Haneen'in evinin arkasına çekti. Kardeşimi iki yanağından öptü, Haneen dışarı çıkıp kapıyı kapatırken, o elini arkaya, bana uzattı. Bu bir el sıkışma sayılmazdı; yalnızca parmaklarımızı birbirimize dokundurmuştuk, Meryem güvenle, ben kararsızca.

"Yakında görüşmek üzere, hımm?" Elini çekti, yan koltuğun başlığına hafifçe vurarak "Yalla" dedi.

2

Kayıtlı sesler zor anlaşılıyordu.

İçinde yaşamasam bile, bir Filistin devleti kurulduğunda ruhum orada yeniden yaşam bulacak.

"Aman tanrım," dedim. "Bu Teta mı?"

"Dinle, dinle." Haneen kayıt aletinin plastik penceresinde dönen çemberlere işaret ederek.

Peki, sana bir Filistin devleti var derler ve "Sitt [hanımefendi] *Aida, isterseniz orada oturabilirsiniz" derlerse, sen ne diyeceksin?*

"Jad Amca," diye fısıldadı Haneen.

Ben orada oturmak istemiyorum. Ne yani? Benim evim burada. Neden bırakayım onu?

Ama ruhun uyanacak orada.

Yeniden dirilecek.

"Şu işe bak," dedim bunu hatırlıyorum.

"Yani orada mıydın?" dedi Haneen kaşlarını çatarak.

Ve şimdi sen Dafawim'le daha güçlü bir bağlantı kurduğunu hissediyorsun, öyle mi?

"Evet oradaydım. Ama sen de vardın."

"Sanmıyorum."

"Çok garip." Hızla düğmesine basarak durdurdum ve tırnağımla zorlayarak kapağı açmaya çalıştım.

"Dikkat et, aman dikkat."

"Merak etme." Kasetin bir yüzünde küçük bir etiket üzerinde tükenmezkalemle *1994* notu vardı. "Sen tamamını dinlemiş miydin? Benim bir kahveye ihtiyacım var. Jad bunun sende olduğunu biliyor mu?"

"Bir sürü çerçöpün olduğu bir kutunun içindeydi, atıyorlardı. Sanırım farkında olsaydı saklamak isteyebilirdi." Haneen kahveyi demleyeceği kaba kaynar suyu boşaltınca tezgâha vuran güneş ışığıyla buhar birbirine karıştı.

"Jad ne yapıyordu, sen neler yaptığını bilir miydin?"

"Yoo, ama her zaman devam eden bir projesi olurdu. Başka ne buldun?"

"Hiçbir şey. Sadece birkaç fotoğraf albümü. Gösteririm. Onlar benim ofisimde duruyor. Ah, biliyor musun, dün gece rüyamda uçtuğumu gördüm. Şimdi aklıma geldi."

"Bu seks anlamına gelir, öyle biliyorum. Ya da belki yüzmek öyleydi."

Haneen iğrenmiş gibi bir ses çıkardı. "Kudüs üzerinde uçuyordum."

"Ben de rüyamı hatırladım. Çok komikti. Evde yetiştirdiğim iki muhabbet kuşum varmış. Onlara nasıl bakacağımı bilmiyormuşum, o yüzden... o yüzden yuvalarının dibini ekmek kırıntısıyla dolduruyorum. Kırmızı olanı bunların içine gömülüp kayboluyor. Aynı rüyada bir de hırsızlık oluyor ama hırsızlar hiçbir şey almıyor. Polis geldiğinde ben hâlâ kuşumu arıyorum."

"Başkalarının rüyasını dinlemek oldukça sıkıcı oluyor, değil mi?" dedi Haneen. Sesi yalancıktan yorulmuş gibiydi. Telefonu uğuldamaya ve yerinden oynamaya başladı. Açtı. "Selam canım. Bir dakika, ne dedin sen, bir daha söyle?" dedi ve kulağında telefonuyla yatak odasına doğru yürüdü.

Kendime sütlü kahve yaparak fincanımı ve teybi pencerenin yanındaki yeşil kanepeye taşıdım. Pencereden görünen ve yaprakları hiç kımıldamayan ağaçlar pırıl pırıldı. Rüyamla ilgili söylemediğim şey kuşları bana Harold'ın verdiği ve hırsızın girdiği evin de onun evi olduğuydu. Rüyalarımı ne zaman hatırlasam yüzü görünmese de son derece belirgin varlığıyla bana musallat oluyordu. *Sevgili Harold. Ben seni bir daha hiç görmemeyi tercih ettiğime karar verdim.* Aslında beni görmeye çalışıyormuş gibi de olmuyordu. Haneen geri dönerken bandı tekrar teybe yerleştirerek kapağı kapattım.

"Her şey yolunda mı?"

"Salim'i açığa almışlar."

Anladığım kadarıyla bu haberle soluğumun kesilmesi gerekiyordu. "Salim kim?"

"Meryem'in erkek kardeşi! Dokunulmazlığının kaldırılmasından söz ediyorlar."

"Ah. Off hayır. Neyle suçlanıyor?"

"Güvenlik tehdidi. Sanıyorum. Söylememişler."

"Nasıl, ne demek yani bu?"

"Düşmanla irtibat kurmak gibi."

Durdum. "Sen iyi misin?"

"Değilim. Salim önemli biri, büyük partilerden birinin üyesi."

"Ve kesinlikle öyle bir şey yapmaz mı diyorsun?"

"Düşmanla irtibat kurmak mı? Nasıl bir soru bu?"

"Özür dilerim. Bilmiyorum. Arkadaşının tutuklanmış olmasına çok üzüldüm. Bu berbat bir şey. İsraillilerin cehenneme kadar yolu var."

Sesim kısılmıştı. Biraz daha kafeine ihtiyacım vardı. Mansurların bizden birkaç yaş büyük olması gereken oğlunu gözümün önüne getirebiliyordum. Uzun bacaklı, okuma meraklısı. Mutfakta birbirimizin yüzüne bakıyorduk, Birden döndü ve hızla bulaşık makinesinin kapağını açtı.

"Sen büyükannenle büyükbabanın evini bile tanıyamadın."

"Pardon? Yağmur yağıyordu ve karanlıktı. Ya sen? Neden bana oranın satıldığını bile söylemedin? Yani beni her şeyin dışında tuttuğunda neyi bilmemi bekleyebilirsin ki? Her şeyi kendine saklamak istiyor gibisin."

"Ah, anlıyorum." Topuklarının üzerinde döndü, yapmacık bir gülümsemeyle. "Sen bu yüzden mi buradasın? Sesi dalga dalga alay eder gibi yükselip, alçaldı "Evi geri almak mı istiyorsun?"

"Doğru anlamışsın," dedim parmaklarımı şaklatarak. "Filistin'i geri almaya geldim."

Gülmedi.

"Neler oluyor sana?" dedim

"Sadece çok şaşırdım, aklım başımdan gitti. Kusura bakma." Bir eliyle yüzünü örterek derin bir nefes aldı. "Bizim bölümde bir adam vardı."

"Ah-ha. Tamam. Anlıyorum." Rahatlayarak güldüm. Aynı sorunları yaşıyorduk. "Gel oturalım. Anlat bana neler olduğunu."

"Geçen salı bölümün bir toplantısı vardı." Oturmamış, bulaşık makinesine dayanmıştı. Anlaşıldığına göre geçen hafta temizlikçiler fakülte binasındaki çöpte birkaç idrar torbası bulmuştu. Ve tuvaletlerden birinde de birisi tıraş oluyormuş gibi görünüyordu."

"Ne kadar iğrenç."

"Bunun anlamı orada yaşan birisi vardı, bir evsiz."

"Ya!"

"Ve bu muhtemelen buradan mezun öğrencilerden biriydi, çünkü yalnızca onların binaya yirmi dört saat giriş izinleri vardı."

"Belki de kız öğrencilerden biriydi."

"Yok, erkek."

"Torbalar neden ki?

"Koridorlarda gece açık olan güvenlik kameraları yüzünden sanırım. Sınıflarda ya da amfilerdeyse kamera bulunmuyor."

"Anladım. Evet, oldukça üzücü bir durum."

"Öğretim üyelerinin birçoğu hafta sonlarında güvenliğin artırılmasını istemeye başladı. Giriş kaydı yapılmasını ya da ders saatleri dışında mezunların fakülte binasına girmesinin engellenmesini talep ediyorlardı. Kimse konunun aslından söz etmiyordu. Oysa asıl konu neden fakülte binasında bir mezunumuzun yaşadığıydı. Akıllarına bu kişinin bir sorunu olabileceği gelmiyor muydu? Fırsat bulup bundan bahsetmek zordu ama sonunda sesimi duyurabildim. Birkaç kişi olumlu bulup başlarını salladı, sonra fakülte sözcüsü Eyal, tekrar güvenlik sorununa döndü. Ertesi gün CCTV'ye yakalandı."

"Eyal mi?"

"Aranan öğrenci. Eyal'den bir e-posta aldım. Öncelikle toplantının sonunda söylediklerim bazı kıdemli öğretim üyelerinin konuşmasına neden olmuş. Benim söylediklerim *onların vicdanını kemirmiş* ve harekete geçmeden önce öğrenciyle konuşmaya karar vermişler. Onu kameralardan birinde bulmuşlar. Filistinliymiş ama kendisi doğrudan öyleyim dememiş. Eyal benim gidip onunla konuşmamı istiyordu."

"Öğretim görevlileri arasında tek Arap sen misin?"

"Eşref de var ama ona İsveçli desek yeridir. Her neyse ben çocukla sen gelmeden bir gün önce kafeteryada buluştum. Çok korkmuş görünüyordu. Adı Yunus'muş. Eskiden İsa'nın eve getirdiği çocuğu hatırlıyor musun, hani ailesini kaybeden. Bana onu hatırlattı biraz." Haneen bu noktada Arapça konuşmaya başladı. "Sizin Filistinli olduğunuzun farkında değildim," dedi. Ben de ona her şeyin yolunda olup olmadığını sordum. Cevap vermedi. Bana öylece bakmaya devam etti, sanki bu saçma bir soru der gibi. Kızgın gibi, sanki yaralanmış gibi. Gerçekten utandım. Yapmam gereken bir görev vardı ve de doğru olanı yapmaya çalışıyordum. O yüzden ona ben bir öğretmenim, bana söyleyebilirsin dedim. Güldü ve "Her şey yolunda, teşek-

kür ederim hocam dedi." Durdu, tereddüt etti sonra yine İngilizceye döndü. "Onu gevşetebilmek biraz zaman aldı ama sonunda babasının alkolik olduğunu ve hırsızlıktan hapse girdiğini anlattı. Kardeşi yoktu, annesi yıllar önce ölmüştü. Evinde yaşarken babasının borcu yüzünden ev elinden alınmıştı. Ancak öğrenci harcını ödeyebiliyordu. Bir seçim yapmıştı; sonunun ebeveynleri gibi olmasını istemiyordu."

"Zavallı çocuk."

"Bir iki öneride bulundum. Neden İnsan Kaynaklarına başvurup falancayla görüşmüyorsun dedim, idari bir iş bulabilir ve eğitim masraflarının yükünü azaltırsın, sana da kira için ekstra bir para kalır, dedim. Hatta ona oda verebilecek birini de bulabileceğimi söyledim. Ardından ilgisi bana çevrildi."

"Ne anlamda?"

"Bana baktı ve böyle, sakin bir sesle 'Neden bu işi kabul ettiniz?' dedi. Ben kalakaldım. 'Nasıl yani?' dedim. Ama o yine 'Neden bu işi kabul ettiniz?' diye tekrarladı. Ben ne diyeceğimi bilemedim o yüzden cevap vermedim. Sonra o 'Siz buralı değilsiniz değil mi?' diye sordu. Ben de, evet ben yarı Hollandalıyım ve daha çok İngiltere'de büyüdüm dedim, o devam etti, 'Neden İngiltere'de bir işe girmediniz o halde? Neden bunlarla çalışıyorsunuz?'".

"Yok artık!"

"Biliyorum. Orada öylece oturup kaldım, görevle ilgili bir şeyler geveledim, Bilmiyorum, yani burada yıllardır, neredeyse on yıldır eğitim veriyorum. Neden bir öğrenciye kendimi açıklamak zorunda olayım?"

"Tabii."

"Sonra, 'Siz bir etkiniz olduğunu mu sanıyorsunuz?' Ve *ardından da,* 'Biliyor musunuz,' dedi, 'Siz Filistinli bile değilsiniz. Siz bir İsrailliniz.' Bunu İbranice söyledi."

"Ah tatlım," dedim. "Bu sadece bir saçmalık."

Gözleri kıvılcım saçıyordu.

"İnsanlar sert tepki verebilir, Han," dedim. "Çocuk evsizmiş."

"Yaa evet."

Yere bakıyordu. Şaşırmıştım. Genellikle öyle kendinden emindir ki.

"Bunun beni özellikle neden incittiğini bilmiyorum," diye devam etti. "Belki ona yardım etmeye çalıştığımdan."

"Burada başı dertte olan o ama, sen değilsin. Bence bunu aşman gerekiyor."

Gözleri birden bana çevrildi.

"Vay canına, bu acımasızca oldu."

"Senin düşündüğün gibi anlaşılmasını amaçlamıyordum. Öyle demek istemedim. Aslında hislerim seninle aynı. Sadece bazen konuya biraz dışardan bakmanın, bir parça anlık reaksiyonların dışına çıkabilmenin yardımcı olacağını düşünüyorum."

"Ne kadar da anlayışlısın."

"Ne dedin?"

"Senin için daha kolay, sen her şeyi reddedip gittin."

"Ben neyi reddettim?"

"Bu gerçek hayat Sonia. Bu bir tiyatro oyunu değil."

Sesim çatallanmaya başlamıştı. "Bunu bilmediğimi mi düşünüyorsun?"

"Özür diliyorum."

"Damara basmaktan bahsedelim biraz da istersen." Her ne kadar kasıtlı yapmadıysam da, sesimdeki çatallaşmanın onu otomatik bir sempati gücüyle silah bırakmaya yönlendirdiğini biliyordum. Bir başka yanımsa, beni gözlemliyor ve soruyordu: yoksa sesindeki o çatallaşma kasıtlı mıydı? Belki bilerek yaptın bunu? Belki rol yapıyorsun?

Kız kardeşimin yumrukları önce gözlerine sonra şakaklarına gitti. "Özür dilerim Sonny. Başka kimseye anlatmadım bunu."

"Meryem'e bile mi?" Suçlanmanın acısı kolay geçmiyordu. "Ona ne oldu? Çocuğa?"

"İdari bir işe başlamak üzereymiş."

"Güzel."

"Ve onu geçici öğrenci yurduna yerleştiriyorlar. Kız şimdi buraya geliyor, onun için etrafı toplasam iyi olacak."

"Hangi kız? Her yer tertemiz."

"Meryem."

Haneen kanepeye doğru gitti, minderlerden birini kabarttı.

"Meryem şimdi senin en iyi arkadaşın falan gibi mi?"

"Sonia."

"Makul bir soru değil mi?"

"Sen her zaman, her şeyi imalı hale getirmeyi başarıyorsun."

"Tanrı aşkına, ne ima ediyor olabilirim ki?"

Bir şey demedi. Gözlerini bile yuvarlamadı.

Ben duş aldım. Acele etmem gerektiğini hissederek şampuanı atladım ama yıpranmış saçlarıma neredeyse bitmiş bir saç kremi şişesini boca ettim ve parmaklarımla oynayarak birkaç saç düğümünü çözmeyi başardım. Blucinimin altına bikini ve üstüne de siyah sade bir tişört geçirdim. Suyun ağırlığıyla uzayan saçlarım sırtımı ıslatıyordu. Banyoda fan yoktu, elimle iterek çift kanatlı pencereyi açtım ve sürgüleri sabitledim. Buğusu temizlenmeye başlayan aynada, kaşları neredeyse kafatası çıkıntılarına kadar uzanan, elmacık kemiklerinden ibaret bir yüz belirdi. Gözlerimin, ağzımın, burnumun etrafına biraz fondöten sürdüm, kenarları düzelttim, hafif bir pudrayla destekledim ve biraz da kaşlarımı belirginleştirdim. Mutfaktan Meryem'in sesi duyulmaya başladığında dişlerimi fırçalıyordum. Ağzımı çalkaladım ve lavaboyu temizledim. Bir tutam saçımı bir yandan diğerine aktardım ve sağdan sahneye girdim.

Meryem özel olarak üzgün görünmüyordu. Üzerinde süet bir ceket vardı. Gülümsedi ve bana içten bir öpücük verdi.

"Uykunu almış olmalısın, şimdi çok daha iyi görünüyorsun."

Bunu duymazlıktan geldim. "Erkek kardeşini duydum, çok üzüldüm."

"Ah," diyerek duygusallıktan kaçınmak istediğinin işareti olarak elini salladı.

Haneen'e bakmadan devam ettim. "Güvenlik tehdidi iddiası tam bir saçmalık."

"Ne sebeple soruşturduklarını tam olarak açıklamadılar. Benim oyunuma destek verdiği için olma olasılığı var."

"Ciddi misin?"

"Tabii biz bunu gizli tutmaya çalışıyorduk, ama işte." Dudaklarını ıslattı ve gülümsedi.

"Anlıyorum." Nasıl bir tepki vermem gerektiğini bilemiyordum. Beni yönlendirmesi için Haneen'e baktım.

"Onlar buna 'Kültüre Sadakat' diyorlar," dedi Meryem. "Bir tasarı geçirmeye çalışıyorlar. Sana anlatıyordum ya geçen gece," dedi, doğrudan bana bakarak. "hani o finansmanı geri çekilen tiyatro, hatırladın mı? Kavgayı başlatan bu oldu."

"Para aslında nereden geliyor?" diye sordum. "Senin oyunun için yani."

"Esas olarak Kuveyt'ten," dedi Meryem "ama ben bunun buradaki 48'lilerden gelmesini istiyorum, ki burada birkaç destekçimiz de var. Bizim niyetimiz buydu, biliyor musun? Savaş, böl ve kazan. Bu tür..." parmaklarını birbirine kenetledi.

"Ondan nasıl haber alacaksın?" diye sordu Haneen. "Telefon edebiliyor mu?"

"Hâlâ Shin Bet'in elinde."

"Boktan bir durum."

Meryem ciğerlerini derin bir solukla doldurdu, sonra teatral bir tavırla nefes verdi.

"Ve şimdi yine görev başına."

"Doğru," dedim tedirgin bir gülüşle ile.

"Sevgili arkadaşım, eğer musibetlerin yolumuza engel çıkarmasına izin verirsek hiçbir şey yapamayız. Burada her gün bir musibetle karşılaşıyoruz."

Doğru diyorsun anlamında ve bildik bir mahcubiyet hissiyle başımı salladım. Bununla birlikte Meryem gülümseyerek ve Hamlet seçmeleriyle ilgili konuşarak Haneen'e dönerken ben de onun gözlerinin ilgi alanından çıkmış olmakla rahatladım ve u dönüşü yaparak uzaklaştım. Haneen'in, eskiden birisi şehit edildiğinde genç erkeklerin sokaklarda dolaşarak yas döneminde kafelerin kapalı kaldığından emin olmaya çalıştıklarını söylediği geldi aklıma. Musibetler karşısında dirençli olmakla, musibetle arana mesafe koymak aynı şey değildi. Meryem Polonius'u oynamasını istediği kişiyi tarif ediyordu. Onun konuyu değiştirme yeteneği bana hafifçe sosyopatik geliyordu.

"Bu arada, senin de bize katılmanı isterdim, diye düşünüyorum" dedi bana. "Benim oyunuma. Kabul eder miydin?"

Haneen hiç şaşırmış görünmüyordu.

"Projen çok ilginç geliyor kulağa. Ama korkarım ben buraya çalışmaya değil tatile geldim. Bu bir tatil. Benim için önemli bir tatil." Tatil kelimesi korkunç geliyordu kulağa. Onu iptal edeyim dedim. "İşe biraz ara vermek istiyorum yani. Bu dinlenmeye ihtiyacım var."

"Evet, Haneen anlattı bana."

"Neyi?"

"Senin sorunundan söz etti."

"Benim sorunum?" Gözlerini benden kaçıran kardeşimi bakışlarımla delmek istedim. "Çok gurur duydum teklifinden dolayı Meryem, ama hayır teşekkür ederim. Sana projenle ilgili her şeyin en iyisini diliyorum. Mükemmel olacağından eminim."

Haneen ona bakarak omuz silkti, sanki, hiç olmazsa denedin, demek istiyor gibiydi.

"Kızlar sizi sohbetinizle baş başa bırakayım, "dedim.

"Ah, hayır. Lütfen kal," dedi Meryem.

"Hayır, hayır," dedim bir ikramı reddeder gibi. "Ben gidip bir kahve alacağım. Okumak istediğim bir kitap var."

Tepeden aşağı yürüdüm, birkaç kez sola dönüp birtakım merdivenlerden indim, ta ki dışarıda oturacak yeri olan bir kafe bulana kadar. İçeride barın arkasındaki tahtada İbranice ve İngilizce olarak satılan kahve çeşitleri yazıyordu; onların altında da Wi-Fi şifresi: bonzana1919. Bir Amerikano ısmarladım ve bir bardak altlığıyla masalardan birine taşıdım. Çantamdan Alberto Moravia'nın *Küçümseme* adlı kitabını çıkardım ve kahvemden bir yudum aldım. Sonra şeytana boyun eğdim ve telefonuma baktım. Wi-Fi şifresini girdim.

Harold Marshall 11.06 >
Konu yok

Selam Sonia, her şeyi kötü sayılacak bir durumda bıraktığımızın farkındayım.

Midem kasıldı. Yüklemenin devam ettiğini gösteren işaret dönüp duruyordu.

Selam Sonia,

Her şeyi kötü durumda bıraktığımızın farkındayım.
Ve bundan dolayı üzgün olduğumu söylemek istiyorum. Seni seçmelerde görünce darmadağın olmuştum. Öyle harika görünüyordun ki. Sonia seni hâlâ gerçekten önemsiyorum.
Keşke koşullar farklı olabilseydi.

Ve aramız düzgün kalabilseydi. Ben yanlışlar yaptım ve her şeyi yanlış yargıladım ve her şeyle ilgili çok kötü hissediyorum kendimi.

Şu anda hayatım karmakarışık ve sana acı verdiğim için de çok üzgünüm. Hâlâ sürekli seni düşünüyorum.

Seni Özledim
Harold
..
iPhone'umdan gönderildi.

Hâlâ sürekli seni düşünüyorum. Sesi, yazılı halde bile, damağımda ayrı bir tat bırakıyordu. Boşlukları kullanma şekli garipti. Mesaj neredeyse bir özür gibiydi. İki kere üzgün olduğunu söylemiş. Belki de gerçekten kötü hissediyordu, sıkıntıda, duygusal, başka ne yapacağını bilmez durumda. Ama böyle düşünmek yazıyı yanlış okumak olurdu. Bu, onun benim anlamamı istediği şekildi. Gerçekte özür dilediği falan yoktu, beni harekete geçirmeye çalışıyordu, o kadar.

"Seni aptal serseri" dedim yüksek sesle. "Öyle harika görünüyordun ki" cümlesi özellikle sinir bozucuydu. Yüreğim iradem dışında tepki veriyordu.

Harold'ın bana ilgisini ilk kez provalar sırasındaki bir anda hissetmiştim. Özellikle o sırada önemsiz olan ama daha sonra hatırladığımda anlamlı hale gelen bir andı o. Üçüncü perdede Sorin'le oynadığımız bir sahne için Harold kolumun pozisyonunu değiştiriyordu. Elinin kavraması birden gevşemişti, sanki kendisine hâkim olmaya çalışır gibiydi. Oyun başladıktan ve o sahneden geri çekildikten sonra ve ben spotların altında karanlığın içindeki seyircilere bakarken, bu hareketin ne anlama gelebileceğini hayal etmeye devam etmiştim. Sonra son gece, beni sahne gerisindeki merdivenlerde yakalamıştı. İri yarı bir erkekti ve basamakları ikişer ikişer çıkarak bana doğru yaklaşırken ki görüntüsü çok etkileyici idi. "Biz, biz sondan bir önceki cümlede yanlış telaffuz yüzünden ifadeyi kaybettik," demişti. Hâlâ son sahnenin sersemliğini üzerimden atamamıştım, ne demek istediğini anlamaya çalışırken bana oyun bittikten sonra bile performan-

sım üzerinden not verdiğini fark etmiştim. Sonra, ne oluyor dememe fırsat kalmadan, beni geri geri yürüterek orada olduğunun farkında olmadığım büyük bir dolabın içine itmişti.

Harold'ın Renata isimli bir karısı vardı, kostümlü prova sonrasında hepimizin ışıklı aynalarımızın önünde oturduğumuz soyunma odasının kapısını çalarak utangaç tavırlarla bizi ziyaret etmişti. Kadife elbisesi içinde serçe gibi seken bir kadındı. Anlamalıymışım. Oyunun o ilk gecesinde de, son gecesinde de işaretler varmış. Hep birlikte içki içmeye gittiğimizde ben erken ayrılmıştım, ondan benimle yalnız kalma isteğini belirten bir işaret beklemeye dayanamayacaktım, rol arkadaşlarımı bira bardakları ve cips paketleriyle dolu pub masasında şakalaşırken bırakıp önce Victoria hattına, daha sonra karanlık sokaklar boyunca ayakkabılarımın çıkardığı sesleri dinleyerek eve gidip, hiç ışık açmadan yatağıma oturmuştum. Evin sakinliği içinde, oyuncularla bu son içki seansının kutlama ya da dostluk toplantısı olmaktan öte, özel bir işlevi olduğu kafama dank etmişti; bu işlev, alkışların ardından gelen sessizlikte beynin başka yerlere atlamasını önlemekti. Çünkü oyun devam ettiği sürece, perde kapandıktan sonra yaşanan o tuhaf gerilimde, tekrarlamaya devam ettiğimiz ve çoğu kez yeni yeni anlam ve duygular yüklediğimiz ama kafalarda mekanik olarak dönmeye devam eden replikler, oyun tamamen sona erdiğinde artık ne bir anlam ne bir duygu taşıyordu. *Birazdan atları getirecekler Konstantin, sen anlamıyorsun onu.* Başımı yastığıma koyduğumda, gecikmiş bir aydınlanmanın hüzünlü ışıltısıyla, ünlü Arkadina'dan ziyade, ikinci sınıf bir oyuncu olan Nina'nın yaşlanmış hali olup olmadığımı merak ederken, bu replik bir sahne hayaleti gibi amaçsızca etrafımda dolanıyordu.

Evet, ertesi sabah beni aramıştı, evet kahvaltıya götürmüş ve ondan sonraki iki ay boyunca da bana şüphemi geçici olarak giderecek çeşitli ve ilginç bilgiler vermişti. Harold, Jackie Peters isimli, genç bir oyun yazarının yeni oyunun provalarına başlamak üzereydi. Bir ay gibi bir zaman sonra National'daki *Hamlet* seçmeleri başlıyordu. Harold'ın tiyatroyla yatak odasını ayırma gibi bir öngörüsü yoktu ya da bunun için bir neden görmüyordu. İşin gerçeği, bu ayırımı yapmak için zamanı olmadığıydı, çünkü o Renata'yla yaşıyordu, bense her şeyden uzakta. Provalar arasında –yani onun provaları– ana caddeden uzak bir yerde hızlı, erken bir içki için buluşuyor, aynı anda

geldiğimizi saklamak için kısa aralıklarla oradan çıkıyor, bende buluşmak üzere düzenlemeler yapıyor, şafakta ayrılıyorduk. Her seferinde, tekrar tekrar, Renata'ya anlatacağını söylüyordu. Ama karısı depresyondaydı, Harold da onun için endişeleniyordu; büyük ifşa hep erteleniyordu.

Seks yaşantımız da onun prova odası gibiydi; önce beni konuşturuyor, sonra ben onun onayını, onun işlerini ayarlamasını ve onun teklif etmesini bekliyordum; o yönetmendi ben oyuncu. Bir akşam ona beni yok etmesini istediğimi söyledim. Ağzımdan çıkan sözlerle kendim de şok olmuştum. Buna tepkisi hafifçe şiddete yönelmek oldu ama şiddet fiilen değil daha ziyade sözlü imalar halindeydi, fiziksel gücünü ara ara hatırlatmak gibi. Kendi önerdiğim ama kendimin de anlamadığı yok olup gitme önerisi bir yaz fırtınası bulutu gibi ilişkimizin ufkunda ısrarla beklemeye devam ediyor ve ben geceleri ona ulaşabilirmişim gibi bu bulutun uzun gölgesinde koşuyordum. Bir türlü başlamayan fırtınaysa olduğu yerde kalıyor, uzaktan uzağa benimle alay ediyordu.

Günler eskisinden daha boş geliyordu bana. Oysa boş değillerdi ve eğer daha uyanık olsaydım bunu da bir işaret olarak alabilirdim. Seçmelere katılıyor, senaryolar okuyor, tatilden sonra başlayacak kurslara hazırlanıyordum. Haneen oradayken zaman zaman babamla yaptıkları yürüyüşlerine ben de katılıyor, yakın zamanda yaşananlar, yıkılan bir bina, birtakım diplomatik saçmalıklar, Filistin liderliği, direniş sorunları gibi konularda yüksek sesle ve aynı fikirde olmadan ama sevgiyle tartıştıkları her neyse onları dinliyordum. Baba, kişiler de dahil her şeyi boykot etmemiz gerektiğini söylüyordu; bir İsrail Üniversitesinde çalışan Haneen'se kendisinin nüans olarak adlandırdığı şekliyle halkı yaratanın sistemler olduğunu söylüyor, daha karmaşık başka fikirler de dile getiriyordu. Benimse katkıda bulunabileceğim hiçbir fikrim yoktu. Ben bu fırsatı egzersiz yapmak ve aile etkinliğinde hazır bulunmuş olmak amacıyla kullanıyordum. Bu etkinlikler arasında ve boyunca, genellikle kendi kariyerimle ilgili fantezilere dalıyordum. Bir gece ellerim Harold'ın göğsünde, okuduğum akşam gazetesinde de söylendiği gibi, zaaf ve muhabbet duygularımın içten dışa yansıyan sıcaklığıyla coşmuş ve pek mantıklı olmasa da uzun zamandır ilk kez, geleceğe dönük beklentilerim konusunda kendimi güvende hissetmiş-

tim. Ama aynı gece bu duyguların tam tersi bir düşünce doğdu içime. Bunun aksini yapabilirdim. Her şeyden vazgeçebilirdim. Aşina olmadığım heyecan dolu bir kesinlikle, kötü kaleme alınmış bir yazıdan alıntılanmışa benzeyen bir ifade belirdi kafamda – onun ihtiyaçlarını karşılamaya *hizmet ediyor olmak*, bir adamın yaratığı olmak. Yıpranmış, berbat bir hikâyeydi bu, ağza almak bile utanç vericiydi. Ama bir gözümle bu çok klişe erkek tipini görebiliyorken, diğeriyle onun bana verdiği "hiçbir güce sahip değilken güçlü hissetme" duygusu yüzünden hareketsiz kalmaktaydım. Ancak profesyonel olarak da iki şeyi aynı anda aklımda tutabilmekte ve hangisine bakmayı uygun hissedersem onu seçmekte başarılıydım ve sadece hangisine bakacağımı değil, aslında hangisine inanacağımı da...

Birkaç hafta içinde Harold acımasızlaşmış ve giderek uzayan süreler boyunca beni görmezden gelmeye başlamıştı. Belli bir noktada bunun kaybedilmiş bir dava olduğunu fark ettim. Kendimi yerinde bir karar vermekte olduğuma ikna etmeye çalıştım. Her ne kadar sonradan bunun ancak sarhoşken verebileceğim bir karar olduğunu düşündüysem de bu duyguları bastırmaktansa, hissedip kabul etmemin daha iyi olduğuna karar verdim. Ne yaparsam yapayım, ne kadar akıl yürütürsem yürüteyim hiçbir şey beni bu yaşadıklarımın ardından gelecek acıya karşı koruyamayacaktı.

Sona doğru bir akşam, bir arabanın arka koltuğunda "Bana böyle bakmana dayanamıyorum," dedi.

Laf olsun diye söylemiyorum, onun tekniğine gerçekten hayrandım. Her Şeyin Üstüne Çıkmayı Başaran Adama, duygularımın esiri olmakla talihsiz şekilde ilham vermiştim. O kadar başarılıydı ki, neredeyse bütün bunları tasarlayan ben miydim diye düşünmemi bile sağlayabilirdi. Ya da nadiren olduğu gibi, beni bir rolü, mekaniğini tam olarak kavramadan da adeta mucizevi bir kolaylıkla başarabileceğime, çünkü aslında kontrol edemediğim bir güce sahip olduğuma inandırabilirdi. Yüzümü arabanın ön tarafına, cam sileceklerini işleten mekanizmaya çevirdim.

"Benden nefret mi ediyorsun?" dedi bir süre sonra.

Boş bulunup dönüp ona baktım ve karanlıkta sırıttığını gördüm. Evet, ondan nefret ediyordum. Ama cevap olarak söyleyebilecek bir şeyim yoktu. Evet senden nefret ediyorum desem Harold kazanırdı.

Hayır senden nefret etmiyorum desem, yine Harold kazanırdı. Kolunu boynuma doladı ve çenemi tuhaf bir şekilde zorlayarak kendisine çevirdi ve çok nazikçe öptü.

Haneen'e Harold'dan söz etmemiştim ama sonra onun tahmin etmiş olabileceğini düşünmüştüm. Benim tuhaf davranışlarım konusunda sessiz kalması, kınama sessizliğiydi. Aslında mutluluğumun büyüsü altındayken bile, ben de bunun yanlış tarafını görebiliyordum. Her zamankinden hızlı konuşuyor, kilo kaybediyordum. Eski kıyafetlerimi kolayca giyebilir hale gelmiştim ve insanlar "Vay canına, değişik görünüyorsun," gibi şeyler söylemeye başlamıştı. Çenem, zaten keskin hatlıyken daha da keskinleşmişti. O kıştan kalma bir fotoğrafımı görmüştüm, yeşil bir gece elbisesi içinde diken dikendim. Kocaman bir burnum ve tuhaf bakışlarım vardı. Doğal olmayan bir dakiklikle sabahın beşinde uyanıyor, tekrar uyuyamıyor, anlaşılan partilerde etrafıma üşüşen yabancılar için çekici olan bir enerji sisi içinde, günler geceler boyunca aynı şekilde devam ediyordum. Benim bu garip, elektrikli ruh halime yorum yapmamak Haneen için hiç alışılmış bir durum değildi, ama ben kimin kendi karakterine uygun hareket edip etmediğini fark edecek halde değildim. Ayrıca zaten onunla gerçekten yalnız geçirdiğimiz tek gerçek zaman Noel sabahında, henüz Baba uyurken, hoparlörlü telefondan Marsilya'daki annemizle Frank'i aradığımız zaman olmuştu.

Sonra, ne oldu? Harold'ın yüz hatlarına son bir soğukluk inmişti, adeta bir maske gibi. Bunun nedenini son derece maharetle Renata için duyduğu endişeye bağlıyordu. *Hamlet* seçmeleri işkence gibi geçiyordu.

"Kız kardeşin boğuldu, Laertes."

Odadaki ışık penceredeki eski bir perdeden dolayı kırmızımsıydı. Harold masanın ardında yapımcısıyla oyuncuları seçecek yönetmeni arasında oturuyordu. Masanın sonunda elinde defterle sessizce oturan bir kadın vardı.

Kolumu kaldırdım.

"Dere kıyısına yaslanmış bir söğüt var." Gözlerimi bir döşeme tahtasına kilitlemiştim.

"Suyun cam gibi yüzünde gümüş renkli yapraklarını gösteren. Oraya –" Kolum adeta bir kalas gibiydi. Hazırlanmak için yeteri kadar zaman harcamamıştım.

"Şahane buketlerle gelmişti Ophelia oraya – düğün çiçeklerinden, ısırganlardan ve uzun mor çiçeklerden oluşmuş. Hani şu kural tanımayan çobanlarımızın daha kaba bir isim verdiği, ama bizim –soğuk– genç kızlarımızın," –cesaretle Harold'ın gözlerine bakmıştım– "ölü parmağı diye adlandırdıkları çiçeklerden."

Onun oyuncuları seçen yönetmene doğru başını çevirdiğini ve gözlerini kaydırdığını yakaladım.

"Affedersiniz," dedim çabucak, "bunu tekrar denememe izin verir miydiniz?"

Derin bir nefes almıştım. Yönetmen ağzını açmış, yapmacık, garip bir gülümsemeyle tekrar kapamıştı. "Teşekkürler, Ms Naseer" demişti, ismimin en yaygın yanlış telaffuzuyla. Kâğıtlarını karıştırdı. Erkekler yeniden sandalyelerini yerleşmiş, çıkmamı beklemeye başlamışlardı.

Uzak bir masada oturan bir çift yerlerinden kalktı ve kasadaki gümüş kaba biraz bozuk para attı. Daha yakında oturan genç adam sigara içiyordu.

"Sakıncası yoksa bir tane rica edebilir miyim?" diye sordum.

Başını kaldırıp bana baktı. Düşündüğüm kadar genç değildi. Açık tenli ve ince yapılıydı. Üzerinde şort ve tişört vardı. Kendinden emin olmayan bir gencin tavırlarına sahipti ama yüzü daha yaşlıydı, kırklı yaşlarda olmalıydı. Sigara paketini açıp, eski usul, nazik tavırlarla içinden birini almam için uzattı. Sonra yaktığı çakmağını sundu. Arkama yaslandım ve uzaklara baktım, onun bana baktığının farkındaydım. Sigara acıydı ama istediğim etkiyi yaratmış, saniyeler içinde yoğun şekilde çakırkeyif olmuştum.

"Ben tenis antrenörüyüm," dedi adam, belirgin bir Israil aksanıyla. "Gençlere tenis öğretiyorum."

"İyi yapıyorsunuz."

"Ya siz?"

"Ben bir şey yapmıyorum."

"Öğrenci misiniz?"

Sessiz bir kahkaha attım, bacak bacak üstüne atıp kahvemden bir yudum aldım, kül tablasına sigaramın külünü silktim. "Hayır."

Bir süre sigarasını içmeye devam etti. Kaşları çatılmıştı. Beni kendinin o kadar farkında bırakmasından hoşlanmamıştım.

"Nerelisiniz?" diye sordu

"Filistinliyim."

Bir sessizlik oldu. "Tamam," dedi sonunda.

Rahatsız edici bir müzik sesi yayarak bir araba geçti. Söylediğim şeyin saldırganca mı olduğunu merak ettim. Çok bariz şekilde değil ama dikkatle bakınca adamın huzursuz olduğunu fark edebiliyordum. Bacaklarını biraz daha yayarak, kafe camında kendi aksini izlemeye başlamıştı. Gözlerimi Harold'un telefonuma yolladığı e-postaya indirdim ve onu çöpe aktardım. Adam "İyi misiniz?" diye sordu, tüylerim diken diken oldu. Ama sonra, aslında onun bir başkasıyla konuştuğunu gördüm, yerinden kalkmaya çalışan ama sandalyesinin bacağı yerdeki taşın yarığına takılmış bir kadınla. Kadın dengesini sağlayarak başka tarafa dönmüştü. Adamsa hâlâ huzursuzdu. Şimdi abartılı bir sıkılmış surat takınmış, bir sebeple çoraplarını çekiştirmeye başlamıştı. Aklı başında kimse tek başınayken böyle saçma surat ifadeleri yapmazdı. Onu neyin böyle tedirgin ettiğini merak ediyordum, onun nereli olduğum sorusuna verdiğim cevap mı yoksa bir kadın olarak ondan sigara istememi mi? Sigarayı içmeye devam etmek istemiyordum ama onu parmaklarımın arasında tutmaktan ve sigarasını zarafetle tutanları taklit etmekten hoşlanıyordum. Gözlerimi tekrar adama çevirdim o sırada telefonumun ekranı aydınlandı. *Nabil Nasir.*

"Selam Baba,"

"Selam Habibi, işler yolunda mı?"

"Her şey yolunda."

"Haneen nasıl?"

"İyi. Ama ruh hali biraz tuhaf gibi."

"Ne oldu?" dedi babam, Arapçaya dönerek.

"Bilmiyorum, genel olarak stresli."

"Ama tam olarak ne?"

"Doğru düzgün konuşamadık şimdiye kadar, hemen hemen hiç yalnız kalamadık. Sanırım üniversiteyle ilgili bir şey. Önemli bir şey değil."

"Ben arayayım onu."

"Hayır, lütfen. Sana söyleyenin ben olduğumu düşünmesini istemiyorum. Ama dürüst olmak gerekirse..."

"Ne?"

"Yok bir şey."

"Zaten konuşmak istiyorum onunla da."

"Beni söylediğime pişman etme lütfen, ama oldukça gergin. Bana burada olmamı tam olarak istemiyormuş gibi geliyor."

"Bu kesinlikle doğru değil. Lütfen ona neyin yolunda gitmediğini sor. Endişeleniyorum." Dün de sorduğu şeyi sormadan önce durakladı: "Ve havaalanında bir sorun olmadı, seni çok uzun tutmadılar değil mi?"

"Pek değil. Sanırım belli bir yaşa gelince artık onlar için tehdit olmaktan çıkıyorsun. Onların tek ilgilendiği huzur bozucu genç insanlar." Güldüm. "Ben öyle huzur bozucuymuşum gibi görünmediğim gibi genç de görünmüyorum." Sigaranın külünü kül tablasının kenarına silktim ve tekrar dudaklarıma götürdüm. Tenis koçunun doğal olmayan şekilde hareketsizleştiğini ve yola baktığını fark ettim. Ondan biraz uzaklaşmıştım ama kafenin Wi-Fi'ını kullandığım için oradan tamamen ayrılamıyordum. Arapça ile İngilizce karışımı bir dilde konuşurken İngilizceyi bıraktım. "Orada havalar nasıl? Dün gece burada yağmur vardı ve bugün çok sıcak değil hava, beklediğim gibi değil yani."

"Sigara mı içiyorsun?"

"Ne?"

"Yoksa sadece derin nefesler mi alıyorsun?"

"Sigara içmiyorum."

"Orada ne kadar kalmayı düşünüyorsun?"

"Üç hafta? Ya da bir hafta, bilmiyorum. Birisi bana burada bir oyunda rol teklif etti."

"Hayfa'da?"

"Hayır. Batı Şeria'da. Mansurları hatırlıyor musun? Onların kızı, Meryem'in yönettiği bir oyun. O ve Haneen çok yakın görünüyorlar. *Hamlet*'i Arapça olarak sahneye koyuyor."

"Sen hiç Arapça bir oyunda rol aldın mı ki?"

"Off, Baba, lütfen."

"Meryem Mansur, babasını hatırlıyorum. Onun erkek kardeşi Knesett [İsrail Meclisi] üyesi değil miydi? Sen en son ne zaman Batı Şeria'ya gittin?"

"Bilmiyorum."

"Eskiden oyunculuğu severdin."

"Hımm. Teşekkür ederim." Sigara kendi kendine bitmişti. Telefonu kapatmam gerekiyordu. "Tamamdır. Aradığın için teşekkür ederim. Seni seviyorum."

"Jad Eniştenle konuştum."

"Ne?"

"Evet. Ona senin orada olduğunu söyledim. Muhtemelen yarın arar seni. Şimdi Rima Hala'nla Ramallah'ta oturuyorlar."

Duraksadım. Sonra sınırı aşacağımın bilincinde, sakınarak sordum: "Evi sattıklarını biliyor muydun?"

"Evet. Söyledi bana."

"Nasıl yani? Yeni mi söyledi?"

"Bir süre önce, Sonia. Olmuş, bitmiş bir şey artık."

"Ama Haneen, bana daha yeni sana söylemememi tembihledi. Senin bildiğini biliyor mu?"

"Bunu büyütmeyelim. Belki ben ona söylememişimdir, belki onun bildiğini düşünmüşümdür. Aklımdan çıkmış. Unutmuşum."

"Neden kimse bana hiçbir şey söylemiyor? O ev benim için önemliydi! Önemliydi benim için. Benim geçmişimin parçası..."

Nefesim düzensizleşti. Sessizlikte, sonrasında ne diyeceğini düşündüm. O kadar önemliymiş ki geri dönmeyeli on bir sene mi olmuş, Sonia, diyebilirdi haklı olarak.

"Yanlış yapmışım," dedi. "Özür dilerim. Birçok şeyi unutuyorum, düşünmüştüm ki...

Dinle, kapatmam lazım artık. Daha sonra yine ararım seni. Tamam mı? Ev konusunda özür diliyorum."

"Tamam, iyi. Hoşça kal."

Tenis koçu elindeki gazeteyle debeleniyordu. Çatık kaşlı yüzüne bir bakış attım, sonra hesabımı ödeyip kumsala doğru yürüdüm.

Sahil güneşlenenlerle doluydu. Rengarenk güneş şemsiyelerinin altında ya da etrafında yayılmışlardı. Kaçış hiçbir zaman tam bir kaçış olmuyordu, sorun da buydu. Yalnızca tökezleyip bir şeyden diğerine geçiş yapıyordun. Üzerimdekileri çıkarıp bikinimle kaldım, yaşlı bir İsrailli çifte eşyalarıma göz kulak olmalarını rica ettim, sonra kumun sıcaklığıyla irkilerek denize yürüdüm. Bileklerimin etrafındaki su çok

hoştu. Birisi, üzeri çiçek aplikeli, demode bir yüzme kepiyle kurbağalama yüzüyordu. Sığ suda oyuncak bebeğiyle oynayan küçük bir kız vardı. Yüksek sandalyelere oturmuş can kurtaranlar ellerindeki megafonlarla İbranice direktifler veriyordu. Söylediklerini anlamıyordum. Soğuk suya daldım ve daha derin sulara doğru yüzmeye başladım. Az ötede dubalar dalgaların üzerinde sıçrıyor, yükselen dalgalar tepesi karlı dağlara benziyor, bana ulaşamadan gürültüyle parçalanıyorlardı.

3

İçinde yaşamaya ömrüm yetmese bile, Filistin devleti kurulduğunda ruhum orada yeniden uyanacak.

1994'te ayaklanma son bulduktan sonra büyükannem bunları söylemişti. O yaz ben on beş, Haneen on dokuz yaşındaydı ve dördümüz, ben, Han, annem ve babam, temmuz başından beri Hayfa'da kalıyorduk. Taş duvarlar, gürültülü fanlar ve iki saatte bir yirmi dakika çalıştırılan bir klimayla serin kalmaya çalışılarak; hepimiz öğleden sonralarını televizyon önünde toplanarak, Barbie bebekler gibi giyinmiş, klasik Arapça konuşan sunucu kadınların, barış anlaşması konusunda röportaj yaptığı erkekleri izleyerek geçiriyorduk. Henüz kimsenin "Birinci" ön takısını eklemediği İntifada son bulmuştu. Liderler Beyaz Saray'ın bahçesinde el sıkışıyor, Oslo'da ön sözleşme koşulları müzakere ediliyor ve İsrail askerleri, askeri işgali sona erdirmek ve bağımsız bir Filistin devleti kurmak için başlangıç olarak Batı Şeria ve Gazze'nin seçilmiş bazı bölgelerini terk etmeye hazırlanıyordu. Ya da bize söylenen buydu.

On beş yaş benim için huzursuzdu. Değişimi düşünmek bana hem köşeye sıkışmışlık hem de kaygı hisleri veriyordu. Özellikle o sene, can sıkıntısı ve ablamı kıskanma hisleriyle içim bulanmıştı. Haneen kıskandığım çılgın bir ergenlik dönemi sonrası, bu kez de özendiğim bir kendine güven ve dinginlik duygusuyla, üniversite hayatına geçmekteydi. Onun kendine has, zarif, kaygısız tavırlarını, saçlarını gözünün önünden kaldırmak için iki eliyle parmaklarını arasından geçirip, arkaya atmasını taklit ediyordum. Benim saçlarım kıvırcıktı onunkiler düz ve şekle sokulabilen saçlardı. İkimiz de güneşte kolay bronzlaşıyorduk ama o daha hızlı renk alıyordu. O bahar, dans derslerimi haftada bire indirmiştim ve okuldan sonra yeni başlayan bu yalnız ve özgür saatlerle mücadele ediyordum; ayrıca aileyle yaptığımız gezilerde sıcağa rağmen giymekte ısrarcı olduğum bir çift kovboy çizmesiyle aşk yaşıyordum ki halalarım bunu garip buluyor,

bense bazen uyumaya çalışırken bile çizmelerimi düşünürken uyuyakalıyordum; bütün bu delişmen kaygılar, benim birkaç kilometre güneyimizde gelişen olayları önemsememi engelliyordu.

Aynı şeyi sekiz yaşımdan beri her yaz yapıyorduk: bahçede oynuyor, plaja gidiyor ve akşam yemeğinden sonra aşağıdaki salonda Batı Şeria anlaşmazlıklarıyla ilgili kayıtlı kamera görüntülerini izliyorduk. Köklerim nedeniyle ister istemez politik iklimin içindeydim ama yine de hayal gücümün tüm varlığıyla değil. Üstelik bu bir çocuktan beklenebilecek bir şey de değildi zaten. Herkes televizyon seyrederken, ben pencereden görünen verandanın seramikleri arasından titreşerek yükselen sıcak dalgalarını izliyor ya da bir şeyler okumaya çalışıyordum. Şimdi geriye dönüp baktığımda, can sıkıntısının bir savunma olup olmadığını, belli bir aşamada bütün bunları farkında olduğumdan daha stresli ve kafa karıştırıcı bulup bulmadığımı ve dikkatimin dağılmasının beni koruyup, zihnimi şiddetten uzak tutup tutmadığını merak ediyorum. Haneen benden çok daha fazlasını içselleştiriyordu, ama bunu anlamam için çok zaman geçmesi gerekmişti.

İntifadanın sona ermesiyle televizyon eskisinden daha çok seyrediliyordu. Dizi film izler gibi gelişmeleri izliyorduk. O yazın şarkısı, bitmez tükenmez televizyon haberlerinin tekdüze giriş müziği olmuştu. Eğer odada yanı başınızda değilse, duvarın ya da döşemenin ardından da duyabiliyordunuz. Annemiz evin bunaltıcı olmaya başladığını söylüyor ve Londra'ya erken dönebilmek için mücadele veriyordu. Ben alışılmış olduğu üzere annemden yanayken, Haneen babamın tarafındaydı. Her ikimiz de tuttuğumuz partiyi şiddetle savunuyorduk. Ancak işin sonunda bu kadar patırtıya aile birliğimizin gücünün dayanamayacağını algılayamıyorduk.

Jad'in Teta'yla röportajları sırasında televizyonun sesinin kısılmasına izin çıkmıştı. Bu ender sessizlikte dikkatimi toparlayıp dinleyebilmiştim. Büyükannemin normal bir akşam yemeği tartışmasında katkıda bulunabileceği fikirlere özel bir öncelik veriliyor olmalıydı. Çünkü bunlar kaydediliyordu. Bu onu sahnede izlemek gibiydi.

JAD *Ve sonra, eğer zaten bir Filistin devleti olduğunu söylerlerse ve derlerse ki Siz Sitt Aida, istiyorsanız gidip orada yaşayabilirsiniz. Ne diyeceksin?*

Teta'yı her zamanki koltuğunda otururken görüyorum. Ve ardından o cevap veriyor adeta arpej tonlamasında, hızla ve kesik kesik:

TETA *Ben orada değil burada yaşamak istiyorum. Ne yani. Benim evim burada. Neden bırakacakmışım ki onu.*
JAD *Ama senin ruhun uyanacak orada.*
TETA *Yeniden uyanacak.*

Romatizmalı, buyurgan parmak konuşuyordu.

Zihnimin gözlerinde odayı dolduran diğer kişileri canlandırdım. Haneen orada olmadığını söylemişti; onu sildim. Jiddo orada olmalıydı, muhtemelen babam ve Rima Hala da. Onunla evli Jad Enişte, bizim ailemiz de dahil olmak üzere "İçerideki" Filistinlilerle Batı Şeria'dakiler arasındaki ilişkiler konusunda bir tür antropolojik bir ilgi geliştirmişti. Her ne kadar aileden başka biriyle röportajını hatırlamıyorsam da, muhtemelen röportajın gerekçesi buydu. Sık sık Nablus'ta çalışan arkadaşlarını ya da Beytüllahim'de kadınlar komitesine katılmış kız kardeşini ziyaret etmek için günü birlik yolculuklar yapıyor, bazen tıbbi yardım sağlamak için Gazze'ye gidiyor ve tanık olduğu olaylar ve konuştuğu insanlarla ilgili dedikodular ve açıklamalarla dönüyordu. Ailemizin, Hayfa'daki başka bazı Filistinlilere göre direnişe daha yoğun psikolojik bağlılıkla sahip çıkmasını, kısmen Jad Enişteye borçlu olabilirdik. O başka Filistinliler, özellikle İsrailli Araplar olarak tanınmayı tercih edenler ya da Arap kökenlerini tamamen reddederek çok seyrek Arapça ve çoğunlukla İbranice konuşanlardı. Filistin Kurtuluş Örgütü liderleri, İsrail vatandaşı olanların geleceğinden söz etmiyordu. Filistin Kurtuluş Örgütünün uğrunda mücadele ettiği Filistin devleti, bizleri kapsamına almıyor görünüyordu. Bizi de alın içinize. Bizim ailemizi de dahil edin, demek istiyordum. Bir akşam eve gelen bir adamı hatırlıyorum, hatta bu kişi Mansurlardan biri bile olabilirdi, belki de değildi. Babamla, Batı Şerialıların Shin Bet versiyonu gibi alçak sesle bir şeyler tartışıyor, "Bu benim İntifadam değil," diyordu. Babam hiçbir şey söylememişti, her zamanki gibi. Jiddo'yla Teta'nın, Haneen ve ben İbranice öğrenmediğimiz için İngilizce konuştuğumuz Yahudi arkadaşları vardı, ama şiddetin yükseldiği yaz ayları içinde bu arkadaşlar hep kaybolurlardı.

JAD *Ve şimdi sen Dafawim'le daha güçlü bir bağlantı olduğunu hissediyorsun, öyle mi?*

Batı Şerialı *Dafawim*: *Daffeh*[*] kelimesinden türetilen kolektif bir takma ad. Kimse bu kelimeye eklenen İbranice çoğul takısı *im*'in kullanıldığı kişilerle ilgili neyi anlattığından bahsetmiyor. Hayfa'da karşıma çıkan Dafawim yalnızca restoran çalışanları ya da işçilerdi.

TETA *Biz tek bir aileyiz, Nabil biliyor.*
BABA *Neyi biliyor?*
TETA *Bizim tek bir aile olduğumuzu.*

Uzun, çıtırtılı, hışırtılı bir sessizlik. Babamın tereddüdü apaçık belli. Konuşmaları takip etmiyormuş. Teta özellikle Nasirlerden mi söz ediyordu yoksa tüm Filistinlilerden mi? Her Filistinli öyküsü bir aile öyküsü olmak zorunda mıydı?

BABA *Tek Aile. Doğru. Tanrım, burası çok sıcak.*

İkiye katlanan bir gazetenin hışırtısı. Babamın kanepeden kalkışı, oğlunun ağırlığının ortadan kalkmasıyla büyük babamın deriye gömülüşü canlandı gözümde. Babam kemer halkalarından tutarak blucinini yukarı çekiyor ve odadan ayrılıyor.

RİMA *Nabil hep şikayet ediyor.*

Rima Hala. Hem rengi, hem de söylendiğine göre kişiliği açısından ben ona çekmişim. İkimiz de hızlı düşünmemiz ve hazır cevaplığımızla biliniyoruz.

JAD *Ya sen ne diyorsun buna, Jiddo? Batı Şeria ve Gazze'deki kardeşlerimizle olan ilişkilerimizin değişeceğini düşünüyor musun?*
JIDDO *Neden değişsin? Onlar bizim kardeşlerimiz. Öyleydiler, öyle kalacaklardır.*
JAD *Siz en son ne zaman Gaza'ya gittiniz?*

[*] Batı Şeria: *West Bankers*. Daffeh de "bank, kıyı," anlamına gelir –çn.

TETA *En son. Al şunu–çöpe at. En son 1973'te. Ben Nabil'le gitmiştim.*
JAD *Ya Batı Şeria'ya.*
TETA *Yetmiş dörtte.*
JAD *Orada nereye?*
TETA *Ramallah, Nablus, Beytüllahim, Birzeit.*

1973. Hesapladım. Babam yirmi altı yaşında olmalı.

ISSA *Neden böyle mutlu olduklarını anlamıyorum.*

Odadaki görüş alanım içinde kuzenim Issa belirdi. Bir koltukta oturuyor. Bir şey yiyor, ağzı dolu, konuşuyor.

ISSA *O silahları kime karşı kullanacaklarını düşünüyorlar?*

Issa'nın sesi kısık televizyon ekranına gönderme yaptığını düşünüyorum. Gözümün önünde bir Filistin polisi canlanıyor. İsrail polisi yerine gelen kuvvetlerden. Birileriyle poz veriyor. Belki çocuklarla, belki yaşlıca bir kadınla. Sesi duyulmayan gülüşmeler, İsrail devletinin kısa süre önce yasallaştırdığı silahın etrafında toplaşıyorlar. Bir göz atmaya, dokunmaya can atıyorlar.

Sonra, birden, kendi sesimi duyuyorum.

SONIA *Issa, kalemtıraş var mı yanında?*
ISSA *Maalesef.*
RİMA *Yukarıda olabilir hayatım, oraya bak.*

Kayıt cihazına doğru eğildim, büyük bir açlıkla sesimi daha fazla duymaya çalıştım. Ama gerisi gelmiyordu. O sırada odadan ayrılmış olmalıyım. Banttan gelen beyaz gürültü içinde sıcağı duyuyorum, belki bunu sadece hayal ediyorum. Gözümün önüne dönerken kısık bir ıslığa benzer uğultusuyla birisinin ön yüzüne bağladığı beyaz bir kurdeleyi üfleyen, ara sıra duraklayan bir pervane geliyor. Birisi masanın üzerine bir sürahi ya da bir kase koyuyor. Bir kadın, belki Rima, öksürüyor. Jad Enişte tekrar konuşmaya başlıyor. Bandı durdurup biraz geri sardım.

SONIA *Issa, kalemtıraş var mı yanında?*

Sesim yüksek ve ergen sesi. Şaşırdığım şey tuhaf bir şekilde aksanlı olması. Tekrar durdurup cihazı kapattım. Neredeyse öğlen olmuştu ve ben hâlâ evdeydim. Ayağa kalktım, hareket edince ayaklarımın arkasında biriken ter hafif bir serinlik yarattı.

O gün ucu körelmiş, açılması gereken kalemimle ne yapıyordum? Yazı mı yazıyordum? Röportajlardan notlar mı tutuyordum? Resim mi çiziyordum? Sandallarımı ayağıma geçirip bağladım. Uyurken Jiddo'nun resmini yaptığım bir anım var. Ağzı bir Yunan trajedi maskesindeki gibi kocaman açılmış. Ama bunun o güne mi ait olduğunu hatırlamıyorum. Ve Rima Hala'mın dediği gibi yukarı bir kalemtıraş aramaya gitmiş miydim? Evet, Haneen'in sokak kapısı önünde durduğum sırada, o ânın görüntüsü, buruşuk bir kâğıt parçası üzerindeki ipucu gibi içimde aydınlanıverdi. Yukarı, ebeveynlerimin yatak odasına gitmiş ve onları bir tartışmanın ortasında yakalamıştım.

Soğuk taş merdivenleri tırmanmış ve aynanın yanından dönerek ilk yatak odasına dalmıştım. Orada komodinin yanında ya öfkesinin ardından sakinleşmeye çalışırken ya da öfkeden patlamaya hazırlanırken fokurdayan annemle karşılaşmıştım.

"Ne oldu?" diye sorduğumda arkamda babamın sesini duyarak sıçramıştım.

"*Azıcık* saygı gösterebilseydin, Marie," diyor sesini kalınlaştıran bir fısıltıyla. "Sadece *biraz* saygı göster."

"Hey!"

"Bu seni ilgilendiren bir şey değil."

"Rahat bırak kızı," diyordu annem.

"Evet ya, rahat bırak beni."

Babam yeniden anneme dönüyor, "Bu tavrı neden teşvik ediyorsun?"

"Ben hiçbir şeyi teşvik etmiyorum. Sonia kendini ifade etmekte özgür."

"Evet ya."

"Sonia lütfen çık dışarı. Bu konu annenle beni ilgilendiriyor."

"Eğer beni rahatsız ediyorsa, beni de ilgilendiriyor demektir."

"Seni ilgilendirmiyor, söyle şuna Marie."

"Sonia tatlım, git ve Haneen'i bul."

Haneen, koridorun sonundaki yatak odamızdaki koltukta oturuyor. Dizlerini yukarı toplayıp koltuğun koluna doğru eğmiş. Kucağında bir kitap var. Uzun kahverengi saçları örgülü, omzuna inmiş. Heykel gibi sakin. Tebeşire benzer bir şeyle kitabında bir yerleri işaretlemeye devam ediyor. Döşeme tahtalarının arasından aşağıdaki televizyonun ve haber konusunun değiştiğini haber veren dramatik müziğin sesi duyulmaya başlıyor. Sıcak açık pencereden içeri girmeyi zorluyor, yer karolarının üzerinde keskin kenarlı, sarı bir ışık uzanıyor. Kapının ağzında duruyorum.

"Sen niye böyle kaltak birisin?"

"Ne dedin sen?" Ablam birden yaşama dönüyor, bir an için savunmasız kalıyor. Sonra gözleri kısılıyor. "Senin derdin ne, şeytan mısın sen?"

Böyle bir şeyi neden dediğimi ben de bilmiyordum. Yüzümde hazmedilmemiş duyguların ateşini hissedebiliyor, hayranı olduğum ablamın yüzündeki tiksintiyi görebiliyordum. Yatağın üzerinden hasır çantamı kapıyorum ve hızla merdivenlerden inip salonun açık kapısı önünden geçiyorum. Televizyondan gözlerini ayıramayanlar arasından sadece birisi dönüp bakıyor. Issa. Beni bir aşağı bir yukarı bakarak süzüyor, sonra başını çeviriyor. Kendimi yakıcı güneş ışığına atıyorum.

Hayfa'da hiç yalnız sokağa çıkmazdık. Bir noktada Jiddo, diğer kız kuzenlerimizin tersine, biz yurt dışında doğanların daha yumuşak olduğumuza ve daha fazla özene ihtiyacımız olduğuna karar vermişti. Jiddo'ya karşı çıkamazdınız. Bir kez aklına bir fikir geldi mi, başka türlüsüne ikna etmeye yönelik girişimler havada kalırdı. On iki yaşına geldiğimde ebeveynlerimiz bu konuda farklı metotlar aramaya başladı ve biz dördümüz için ve Teta ile Jiddo'ya çok hak ettikleri dinlenme fırsatını sağlayacakları iddiasıyla, "aile günleri" olarak adlandırdıkları bir çözüm buldular. Bir yerlerde kamp yapıyor, Alman Kolonisinde bir restorana ya da kumsala gidiyorduk ve ebeveynlerimiz bizi serbest bırakıp dükkanlara ya da kayalıklar tarafına gitmemize izin veriyorlardı. Londra'da alışkın olduğumuz özgürlüğün tadına yakın bir şey sağlayarak, her an Nasirlerle çevrili olmanın baskısını hafifletmeye çalışıyorlardı. Her köşede bir Nasir vardı. Kapı çalıyor, içeri bir Nasir giriyordu, Nadya Hala, Rima Hala, mutfakta, verandada, salonda; genç yaşlı kuzenlerimiz, Rabia, Wassim, Şehrazat, Dina,

Tarık ve Tony, Issa, Johnny Amca. Evin içinde içilen sigaralar, izmaritler ve sigara külleriyle dolan kül tablaları, televizyonda silah sesiyle kaçışan kalabalıklar, okul üniformaları içinde yürüyen çocuklar, reklamlar başladığında değişen, sonra tekrar geri dönülen kanallar. Baktığınız her yerde bir Nasir vardı, şahsen değilse bu kez de bir gümüş çerçeve içinde, üzerlerinde mezuniyet ya da düğün kıyafetleriyle.

Ev gözden kaybolunca kadar tepeyi tırmanmıştım. Ayaklarım garip bir heyecanla coşmuş gibiydi. Hayfa'nın benim büyüdüğüm memleketim olması gerekiyordu ya da memleketlerimden biri. Ama burada yalnız olmak, gerçekten yalnız olmak, Londra'da yalnız olmak gibi değildi. Büyükbabam beni korkutmayı başarmıştı. Başka rahatsızlıklar da vardı, halka açık yerlerde Arapça konuşmamızı engelleyen tuhaf, amaçsız bir ürkeklik gibi. Kahverengi bir köpeği tasmasıyla dizginlemeye çalışan orta yaşlı kadının yanından geçiyorum. Kadın köpeğinin lamba direğini koklaması için duraklıyor; bir anlığına gözlerimiz karşılaşıyor ve gülümsüyor. Bir başka boş sokağa doğru köşeyi dönüyorum ve ardında denizin uzandığı tren raylarına doğru yürümeye başlıyorum.

Neredeyse bir saat yürümüştüm. Asıl plajın olduğu yere kadar devam etmek nedense biraz fazla uzak olur gibi gelmişti. Onun yerine asfaltın kuma set çektiği, ana yola yakın bir yeri gözüme kestirmiştim. Burası boş, hilal şeklinde sığ bir koy, neredeyse plaj benzeri bir yerdi. Sahile vurduğunda denizin nefesi kesiliyordu. Bir kayanın üzerine oturmuş ve güneşin suyun üzerine yaslandığı yere dikmiştim gözlerimi. Huzursuz ve değişken dalgalar kabarıp büyürken köpükleniyor, kumsala vuran beyaz bordürleri nefes nefese kalıyordu. Düşünecek çok şeyim olduğunu sanmıştım ama şimdi yalnızlığım içinde derin düşüncelere dalmak için fazlasıyla tetikte olduğumu fark etmiştim. Suyun içinde eğilip kalkan karalar giymiş birisi vardı. Bir süre onu seyretmiştim. Nihayet adeta doğa üstü bir görkemle doğrulduğunda bir algı yanılgısının komik çarpıtmasının açığa çıkmasıyla içinde olduğu suyun sığ olduğunu ve yalnızca dizlerine kadar uzandığını anlamıştım. Bir eliyle maskesi ve şnorkelini alnına kaldırmıştı. Diğer elinde boş bir ağ vardı. Suyun içinden sahile paralel olacak şekilde yürümeye başladı. Başımın tepesi ısınmıştı. Nabzım sakinleşmiş, gökyüzünün altında, deniz kendinden geçmişti.

Üzerinde beyaz bir tişört ve uzun şort olan genç bir adam denizin kenarından yürüyerek görüntüye girmişti. Baldırının tepesine yakın bir yerde yarısı anafor, yarısı eşkenar dörtgen olan bir dövmesi vardı. Durup dönmüş ve doğrudan bana bakmıştı. Koyu tenli, yuvarlak yüzlü, kirli sakallıydı. Gülümsemiyordu. Onunla ilgili bir şey, onu tanıdığım hissini tetikliyordu; özel biri olarak değil ama sanırım benim gibi biri olduğu için, yani farklı kültürler karışımı ve kafası karışık. Elinde bir şey tutuyordu. Genç adamı hemen, hayallerimin, deneyimlerimin elverdiği sınırlara uygun olarak, hem erotik hem de iffetli olan otomatik gündüz rüyalarımdan birinin içine yerleştirmiştim. Ama bana yaklaşmaya başladığında, zihnimin karanlığında gelişmekte olan fantezi ilişki her neyse, çözümlenmeden aydınlığa çıkarak solup gitmişti. Bana doğru ilerlerken ben utanma ve savunmasızlık hisleriyle olduğum yerde büzülmüş ve omuz silkmiştim. Oturduğum kaya parçası uyluğuma batıyor canımı yakıyordu. Bana hitap etmesini bekler bir duruşa geçmiştim, bu da beni odak noktasına çekmişti.

Birkaç adım kala durarak İbranice bir şeyler söyledi.

"Kusura bakmayın. İbranice bilmiyorum," dedim İngilizce.

"Bu size mi ait?" diye sordu.

İngilizcesi Amerikan aksanlı sayılırdı. Alnı kaslı, suratı asıktı. Muhtemelen yirmili yaşlardaydı. Elini uzatırken, gözlerinin yüzümün çevresinden fışkıran saçlarımda olduğunu fark etmiştim.

Kısa bir beklenti ânı. Elindeki mücevher türü bir şey olabilirdi, bir yüzük ya da bir kolye, ya da başka kıymetli bir şey, belki bir cüzdan. Her ne ise benim değildi çünkü ben suya yaklaşmamıştım bile. İlgiyle baktım. Metal bir şeydi. "Nedir o?"

Logosunu görebilmem için çevirmişti. Ezilmiş, küçük bir sodalı içecek tenekesi.

Şaşkınlık ve hayal kırıklığı içinde yüzüne bakmıştım. Yürüyüşü, sorusu, saçlarıma bakışıyla ilgili her şeyini flört amaçlı ya da en azından nezaket icabı olarak algılamıştım.

"Hayır. Benim değil," diye cevap vermiştim.

"Okey."

Arkasını dönüp giderken hiç de mahcup olmuş görünmüyordu. Kayaların arasından yolun sahile giden kısmına doğru yürüyüşünü izlemiştim. Hareketleriyle, benim çekici genç erkeklerle ilişkilendir-

diğim hırçın bir enerji çağrıştırmıştı kafamda. Adaleli bacakları gizli zarif silahlar gibiydi. Büyük bir çöp bidonuna elindeki teneke kutuyu atmış ve biraz daha aşağıda bir kayanın üzerine oturmuştu. Giderek tırmanan içerleme hissiyle beklemiştim. Bana inanıp inanmadığını merak ediyordum ve hatta bu fazla kendine güvenli yürüyüş tarzı kendimi kötü hissetmem için yaptığı bir gösteri olabilirdi. Ama ya utangaç ve benimle konuşmaktan korkan biriyse? Kayanın üzerinde, kendimi aşağılanmış ve yaralanmış hissederek, öfke ve tanımlanması daha zor bir şeyle dolu olarak oturmaya devam etmiştim.

Öfke en azından bir boşluğu doldurmuştu, artık sahilde yalnız olmaktan korkmadığımı fark etmiştim. Dalgalar yükseliyor ve düz kumların üzerine çöküp kayboluyorlardı. O vakte kadar ailemle ilgili tek bir şey düşünmemiştim. Birden adımın söylendiğini işittim.

"Son-i-a!"

Asfalttan gelen gürültülü ayak seslerinin ardından yukarıdaki yol kenarında Haneen belirmişti. Şort giymiş, ayağında bembeyaz spor ayakkabıları ve başında bana ait lacivert bir beyzbol şapkası vardı.

"Neden benim şapkamı taktın?"

"Ne halt ediyorsun sen burada!"

"Yürüyüş yapmaya geldim."

"Delirdin mi sen?"

Genç adam bizi izliyordu. Bu bir şeyi doğrular gibi olabilirdi ya da hiçbir şey değildi.

"Sorun yok," diye cevap vermiştim. "Neden büyütüyorsun?"

"Neden büyütüyorum. Sen bana kaltak dedin ve sonra fırtına gibi çıkıp gittin. Teta aklını oynatıyordu."

Görebilmek için çok uzaktaydı ama genç adamın bu Arapça "Teta" kelimesini işitince gözbebeklerinin hızla oynadığını hayal etmiştim. Haneen bariyerin üzerinden atladı.

"Bak, artık gelebilir misin, lütfen?" Issa yukarıda yol kenarına park etti. "Sen ne tuhaf şeysin ya. Yarın gidiyoruz, karar verildi..." Duraksadı. Genç adamın dinlediğini o da fark etmişti. Benim tersime Haneen bakire değildi. Bu sık sık düşündüğüm bir şeydi. "Geri gel. Evdekiler çıldırdı."

Arabaya doğru yürürken konuşmamıştık. Arkaya oturduğumda Issa sordu. "Söyledin mi ona?"

"Bana neyi söyledi mi?"

"Batı Şeria'ya gidiyoruz," diyerek iç çekti Haneen. "Ben ve sen. Yarın. Jad Enişteyle."

"Ne?"

"Ya evet. Jad'in zaten gitmesi gerekiyormuş, evdekiler bizim de onunla gitmemizi istedi."

"Neden Hayfa'da dışarı çıkmamıza izin vermiyorlar da" dedim, "kahrolası Batı Şeria'ya gitmemize izin veriyorlar?"

"Düzgün konuş kızım."

"Keşke ben de gidebilseydim," demişti Issa, arabayı çalıştırırken. "Çok haksızlık bu."

4

Meryem'in erkek kardeşi Salim Mansour sakin yapılı, özel bir aktivist tipiydi. Haneen'in kanepesinde uzanarak başlangıçlarını izlediğim iki videodan anlayabildiğim kadarıyla tabii. Dikdörtgen camlı, çerçevesiz gözlükleri vardı. Kabul edemediği konularda heyecanlı tavırlar içinde, eliyle havayı yarmaktan ziyade sakince küçük çentikler açıyor, argümanının yasallık ve adalet arasındaki farklar gibi belirli noktalarında yumuşak ama kararlı bir sesle ısrar ediyordu. Rakipleri *Aravim** karşıtı hakaretamiz ifadeler sarf ettiğinde, o gülümsemekle yetiniyordu. Meryem'le ağız yapıları aynıydı – geniş, dolgun, alt çeneleri hafifçe önde. Her iki videoda da aynı soru başka biçimlerde sorulmuştu: Sizin konuşmanıza izin veriyorsak bunun bir demokrasi olmadığını nasıl söyleyebilirsiniz? Birinci videoda eğer bunu demokrasiden tamamen uzak bir ülkeyle karşılaştırıyorsanız o zaman doğru ama eğer dünyadaki başka herhangi bir demokrat ülkeyle karşılaştıracak olursanız, diyerek parmaklarıyla, sesi bağıran muhatabı tarafından bastırılana kadar sayarak, demokratik ülkelerin bir listesini çıkarıyordu. İngilizce altyazılı ikinci videodaysa bu soruyu gözlerini yuvarlamadan cevaplayabilmek ister gibi derin bir nefes alarak cevaplamaya başlamıştı.

Bir süreliğine görevden alınmasının nedenine gelince henüz internetten anlaşılabilecek hiçbir şey yoktu. Haneen'in telefonda, ona davanın medyada tartışılmasını engelleyen bir emir olduğunu söylediğini duydum, kısık sesle ruh halinin nasıl olduğunu sormuştu. Her şey düzelecek deyip duruyordu ama kulağa Haneen onu değil, o Haneen'i yatıştırmaya çalışıyor gibi geliyordu.

Bu arada ben tatildeymişim gibi davranmaya devam etmeye çalışıyordum. Keten çantamın içinde her zaman bir plaj havlusu tutmaya

* Yehudim Aravim (İbranice): Arap Yahudileri. Arap dünyasında doğan Yahudileri veya onların torunlarını ifade ediyor –çn.

ve kasık çevremdeki renk kontrastının keskinleşmesini izlemeye devam ediyordum. Saçlarımın dokusu deniz suyu ve havanın neminden dolayı bozuluyordu. Günlerimi yüzerek, yürüyerek ve kahve içerek geçiriyordum. Hayfa tahmin edilebilecek, yüzeysel yollarla da olsa değişmişti ve artık tanımadığım bu şehirde dolaşmak benim Harold konusundaki saplantılarımı az çok engelleyebiliyordu. Yerel bir SIM kartı almamıştım, bu da telefonumdaki GPS'i kullanamamam anlamına geliyordu. Bunun yerine ekran görüntüsü aldığım haritalar üzerinde yaklaşıyor, çoğu kez yolumu kaybedip yeniden buluyordum. Şu sanatla ilgili şeyler satan o dükkan, bu Wadi Salip eczanesi, bu şehir merkezi diyerek ve denizi görebiliyorsam kendimi onun pozisyonuna göre ayarlayarak geziyordum. Bahai Asma Bahçeleri, Kral Faysal Caddesi, Wadi Nissa, Halisa, Bat Galim mahalleleri. Yollar hatta yol işaretleri bile hatırladığımdan daha küçüktü. Bir sabah iki yanında konutlar olan, yokuşlu bir caddeyi tanıdığımı hissederek heyecanlandım ve büyük babamların evine yaklaştığımı fark ettim. Adımlarımı geri çevirdim. Bir gözüm bellerinde silahlar şıngırdayan, dar haki üniformaları içindeki ergen Israil askerleri üzerindeyken, diğer gözüm kafelerde ya da plajlarda zaman öldüren şık Filistinli gençlerdeydi. Burunları hızmalı, kulakları küpeli, son moda meydan okuma tarzlarıyla kendi aralarında gülüşürlerken, bana koyu tenli Katolonyalıları ya da Atinalı solcuları hatırlatıyorlardı. Nasirlerin evine bir kez daha gidip bakmak istememiştim.

Küçümseme'yi okumayı bitirdikten sonra, okunacak başka bir şeyler bulabilmek için Haneen'in kitap raflarını eşelerken İbranice kitapların sayısına şaşırdım. Gayet iyi İbranice konuştuğunu biliyordum ama zevk için o dilde kitap okuyacağı aklıma gelmemişti. Kitaplar arasından doksanların ABD'si ile ilgili birkaç kalın ve ciltli kitap seçmiştim ve onları yanımda taşıyordum. Bu kitaplarda anlatılan dünyaları kabullenmek kolay değildi. Belki de sorun konulardı. Manhattan'da yaşayan orta yaşlı Yahudilerin cinsel kabahatleri, Latin Amerikalı okur yazar gençlerin sergüzeştleri gibi... Hiç de rahatlatıcı olmayan ve edebiyatla ilgili bilmediğim kelimeleri metinden tahmin etmek zorunda kaldığım Arapça kısa bir roman okudum. İngilizceye tercüme edilmiş, yapacak başka bir şeyi olmayan kızgın bir kadın hakkındaki kısa romanı bir oturuşta okuyup bitirdim. Kitap inceydi

ve fazla hızlı bitmişti. Sadece bir anlamda bana benzeyen karakterlerle empati kurabileceğim düşüncesinden nefret ederek bu kitabın ardından kendimi klimalı kafelerde oturup, erkekler hakkındaki bütün romanların sayfalarını çevirmeye zorladım. O anlayışsız, duygusuz diğer cins hakkında yeni şeyler öğrenebilmek için yaptığım bir tür araştırma olabilir miydi acaba bu? Bunun bir kaçınma olduğu kesindi: Herhangi Wi-Fi ağına hiç bağlanmayarak gün içinde normal olarak yapacağım şeylerden, yani gelen posta arasında seçmeler için ajansımdan gelecek isteklerle ilgili olanları kontrol etmekten ve Google'da Harold'ı takip etmekten uzak durmak.

Medyada Harold'ın yapımıyla ilgili haberler yayınlanmaya başlamıştı. Gertrude'u tanınmamış oyuncu Marissa Terrace oynayacaktı. Marissa Terrace'ın görüntüsünü inceleyerek beş dakikamı harcamıştım. Benden daha gençti. Çekiciydi. Telefonu kapatıp karşıdaki yatağın üstüne atmadan önce *–ben daha yaşlıyım ama kemik yapım daha iyi gibi–* mantıksız karşılaştırmalar yaptım. Gertrude zaten saçma bir roldü. Neredeyse hiç repliği yoktu. Her sabah kısa bir süre denizde yüzüyor ve öğle yemeği için eve dönüyordum. Market koridorlarında yiyecek paketleri üzerindeki İbranice yazılara sanki o kelimelerin anlamı ansızın anlaşılabilir olacakmış gibi bakarak dolanıyordum. Her gece mahallede, sokak lambalarıyla aydınlatılan bir yürüyüş yapmak için zıplayıp kalkmadan önce, kendime bir kerelik ve gelişigüzel bir şekilde Google'a göz atma izni veriyordum.

Haneen alışkanlıklarına bağlı bir canlıydı. Üniversiteden altı buçukta dönüyor, yedide akşam yemeğini hazırlamaya başlıyor, ertesi günün derslerini hazırlarken on buçuğa kadar haberleri izliyordu. Gün boyu Salim'le ilgili son haberleri takip etmiş oluyordu ki, daha sonraki gelişmeleri anlatan bir Arap kanalı izlemeye başlamadan önce, yemek sırasında onları bana aktarıyordu. Salı günü benzer şekilde detayları bilinmeyen söylentiler nedeniyle iki meclis üyesi daha görevden uzaklaştırılmayla tehdit edilmişti. Ardından perşembe günü silahlı yerleşimciler Doğu Kudüs'teki Şeyh Jarrah mahallesinde bulunan ve geçici olarak boşaltılmış bir Filistin evine el koymuş, olay sırasında komşulardan birini ayağından vurmuşlardı. Olaylar tırmandı. Cuma öğleden sonra göstericiler evin etrafındaki caddeleri doldurdular. Haneen'in televizyon ekranında, yakılan araba lastikle-

rinden rüzgârın açısıyla etrafı saran yoğun kara bir duman bulutu belirdi; göz yaşartıcı bombalardan yağan gaz, çok sayıda dev örümceğin ince uzun ayaklarına benzer görüntüler oluşturuyordu; kadınlar çığlık atıyor, sağlıkçılar ve gazeteciler üzerlerinde görevleri yazılı yelekleriyle dumanların içine koşuyor, ara ara çelik başlıklı, zırhlı, göğüs üzerinde tuttukları uzun namlulu silahlarını havaya doğrultmuş İsrail askerlerinin, birini tutuklamak ya da bir şeyi engellemek için bir araya geldikleri görülüyordu. Askerlerin görüntüsü astronotları andırıyordu, ya da dev böcekleri.

Arka planda bütün bunlar devam ederken Haneen öğrencilerinin kâğıtlarını incelemeye başlamıştı. Bilgisayar çıktısı alınmış makaleler sehpanın üzerinde yığınlar oluşturuyordu. Ben telefonumda satranç oyunu açmıştım. Haneen televizyonun sesini yükseltti.

Şimdi ekrandaki görüntü bir telefon ekranından yansıyordu. Yerde bir adam yatıyor, bir diğeri onun yanında ayakta duruyor, çılgın gibi elini kolunu sallıyordu. Bir haber spikeri adamın vurulduğunu açıklıyordu. Adamın adı Nidal bir şeydi. Ortaya çıkan ayrıntılar artmaya başlamıştı. Vuran kişi yerleşimciydi, henüz ismini öğrenememişlerdi. Yerleşimci eski şehrin damlarından birine çömelerek beklemişti. Kadın ya da erkek her kimse bu kişi Nidal'ı boynundan vurmuştu. Nidal yirmi iki yaşındaydı. Etrafını sarmış olan bir grup çaresiz sağlık görevlisi kamera yakın çekime girerken Nidal'ın aralarından kaldırılarak kalabalığın üzerine yükseltilmesine izin vermişti. Nidal'ın tüm yüzü kanla kaplıydı.

"Aman tanrım," dedim, gözlerimi kapatarak. Haneen tüm dikkatini çılgın gibi ekrana yönlendirmiş, izlemeye devam ediyordu. Bense televizyon yerine onu izlemeye başlamıştım. Kendimi kötü hissediyordum. Ayrıca bu tür haberlerin gerçekliğini fark etmek, en azından benim haberin gerçekliğine dair hislerimin, coğrafi yakınlık nedeniyle artmış olması canımı sıkıyordu. Adeta ergenlik yıllarımızın intifada yazlarına bir geri dönüştü bu.

"Kahretsin," dedi Haneen. Gözlerinde yaşlar vardı.

"Senin neden burada yaşamayı seçtiğini anlayamıyorum."

Bu sözler kazayla çıkmıştı ağzımdan. Keskin bir karşılık bekledim. Haneen tereddüt etti, sonra, "Bunu ben de anlamıyorum," dedi.

Bu kısa konuşma tatmin edici olmuştu. İzleyen günlerde sessizliğimizi koruyarak karanlıkta devirdiğimiz bir eşyaya çarpmaktan kaçınır gibi bunun etrafında dolandık. Eğer bu konuda fazla açık konuşacak olursak bir şeylerin parçalanıp dağılacağından endişe ediyordum. Belki ben sadece onu üzmekten ve bana söyleyebileceği şeylerden çekiniyordum.

Ben Hayfa'ya dönmekle ne hissedeceğimi beklediğimi bilmiyordum ama sanırım bir anlamda kendi gençliğime dönmeyi umuyor olabilirdim. Mesleğimin güzelliği hiçbir şeyin kalıcı olmamasıydı ve bir zamanlar genç bir aktör olarak yıpranmış döşemeleri arşınlar, sahne arkasında yöneticilere göz süzerken, bu kalıcı olmama düşüncesi bir ara neredeyse kutsal bir gerçeğe dönüşmüştü. Ama daha sonra hayat bana, aslında bazı şeylerin en azından bazı insanlar için, yaşadıkları sürenin bir kısmında kalıcı olduğunu öğretti. Çünkü kurmaya çalıştığım her şey çökmüştü. Her neyse, buraya geldiğimden beri de maalesef en yakınına ulaşabildiğim geri alma hissi "şiddet" oldu. Buna aracılık eden de geniş ölçüde burada olduğum eski dönemlerdeki gibi şiddet olaylarını yayınlamaya devam eden yayın organları ve kapalı askeri bölgelerdi. Geçmişteki benzer ortamlarla ilişkilendirebileceğim eski kimliğim, eski benlik duygumsa pek ortaya çıkma belirtisi göstermiyordu. En fazla geri kazandığım şey gençliğimdeki huzursuzluk hissi ve ara sıra Haneen'le olan düşünce ayrılıklarımız sırasında patlak veren depresif alaycılık kapasitem, ki aslında bu beni utandırıyor ve pek de gençleştirici bir etkisi olmuyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Haneen de buluttan nem kapar havadaydı ve çabuk huysuzlaşabiliyordu – özellikle ortalığın dağılması, bardak altlıkları, haritalar, talimatlar ve zamanlamalar gibi konularda. Buna benim mi neden olduğumu, yoksa bunun evsiz öğrenci Yunus ve Salim için duyduğu endişeden dolayı, akşamdan kalmalık gibi bir şey mi olduğunu söyleyemiyordum. Ya da daha genel olarak "gündem" miydi asıl sorun, net olarak karar veremiyordum. Akşam yemeği sırasında konuşmalarımız günün haberlerinden öteye gitmiyordu. Evet birbirimizden farklıydık ve evet birbirimizi sık görmüyorduk ve yine evet sık sık ve çocuklar gibi kıran kırana kavgalar etmiştik, ama genellikle son zamanlarda, buluşmayı başardığımızda, hayatımızla ilgili tatmin edici bulmadığımız şeyin ne olabileceği üze-

rinde en azından anlamlı bir sohbetimiz olabilmeliydi. Hiç bu tür bir iletişimimiz olmuyordu; böyle bir ana yakın olduğumuzda birimiz ya da diğerimiz mutlaka bunu berbat etmeyi başarıyorduk. Ayrıca ben onun daha fazla arkadaşıyla tanışmayı, onun sosyal yaşantısının bir kısmını olsun deneyimlemeyi bekliyordum ama görünüşe bakılırsa, yaz kurslarında da eğitim veren ve tatil yapmayı tercih etmeyen Haneen fazla sosyalleşmiyordu. Benim orada olmamı hiç istemediği olasılığı da, beni itiraf etmek istemediğim şekilde yaralıyordu.

İki gün sonra yerel marketlerden birinde kişisel bakım malzemeleri arasında saç düzleştirmeye yarayan bir saç bakım ürünü ararken, kahvaltı gevreklerinin bulunduğu rafa yakın bir yerde durmuş boşluğa bakan bir adam gözüme ilişti. Üzerindeki kıyafete bakarak başlangıçta onun bir işadamı olacağını düşündüm ve eğer o hoş olmayan, sirke benzeri keskin ve ekşi koku beni rahatsız etmeye başlamasaydı kendisine bunun ötesinde dikkat etmeyecektim. Gözlerimi tekrar ona çevirdiğimde, fazlasıyla sıska ve kuru olduğunu ve giydiği takımın üzerinden sarktığını, bileklerinin çevresinde de kırıştığını fark ettim. Döndüğünde genç olduğunu gördüm. Gözlerinin beyazı sapsarıydı ve gözbebekleri donuktu. Öyle sinirim bozulmuştu ki hemen marketi terk ettim.

O akşam, Nidal isimli genç adamı vuran bir yerleşimci tutuklandı. Pazar günü serbest bırakıldı.

"Bütün bunları Meryem nasıl karşılıyor?" diye sordum yiyecek torbalarını tezgâhın üzerine bırakırken. Plastik torbalar hışırdadı ve yan yattı. Televizyon çoktan açılmıştı ve bir gün önceki Ramallah protestosunu yeniden gösteriyordu.

"Meryem zorluklara sakin yaklaşır. Telefonun çalıyor."

Kimliği bilinmeyen kişi.

"Alo?"

"Sonia!"

"Kimsiniz?"

Ses gülmeye başladı. "Beni tanımadın mı? Ben Jad."

"Oh Tanrım. Merhaba Enişte. Merhaba, merhaba."

"Hoş geldin."

Jad Eniştenin sesi yaşlanmıştı. Daha donuk, daha zayıftı.

"Evet ben–ben birkaç gün önce geldim. Babam dedi ki—"

"Seni Skype'tan arıyorum." Sesi memnun olmuş geliyordu. "Sonia çok mutlu oldum. Seni görmeyeli yıllar oldu. Bazen televizyonda görüyorum seni—"

"İşler yolunda mı? Rima nasıl?"

"Hepimiz iyiyiz. Rima'nın da selamları var, az önce dışarı çıktı. Peki seni ne zaman göreceğiz?" Ben cevap veremeden o devam etti. "Bak, sorun benim sağlığımın çok da iyi olmaması. Artık 48 bölgesine pek gelemiyorum."

Televizyonun bir ucundan diğerine göz yaşartıcı gaz kapsülü atıldı, ekranın köşesinde patladı.

"Şimdi Ramallah'ta oturuyoruz, Tireh bölgesinde. Senin Batı Şeria'ya gelme ihtimalin olabilir mi?"

"Orada her şey yolunda mı?"

"Her şey yolunda. Biz Ramallah'ta Tireh bölgesinde oturuyoruz," dedi yeniden. "Ne zaman istersen gel, çok memnun oluruz, ama öğleden sonra saat iki ile dört arası dışında. O saatler benim siesta zamanım. Bak görüyor musun nasıl yaşlandım, Sonia! Tamam, seni görmek için sabırsızlanıyorum."

"Belki bu hafta sonu, oraya bir gezi yaparız, ben ve Han."

Haneen şiddetle hayır anlamında başını salladı.

"Buna *bayılırım,* çok sevinirim. Haneen'i de hiç göremedim – yıllar var Haneen'i görmedim. Beni çok mutlu ettin Sonia."

Jad'in numarasını kaydettim. Biz kapatırken ekran, masasının üzerindeki bir kâğıt destesinin kenarlarını titizlikle hizalayan bir haber spikerine dönmüştü. Spiker melodik bir sesle Mısırlı ünlü bir romancıyla yapılacak röportajı anons etti. Ekranda birbirinden uzağa yerleştirilmiş, kocaman deri koltuklarda oturan iki erkek belirdi.

"Biraz tuhaf olduğunu düşünmüyor musun," dedi Haneen İngilizce, "yani ben on yıldır burada yaşıyorken, ne Jad'in ne Rima'nın beni görmeye hiç teşebbüs etmemiş olmalarının? Sonra Sonia gelince ailenin birden kendisini iyileştirmeye çalışmasının?"

"Belki yaşam içinde zamanı gelen bir şeydir."

"Senin yaşamında mı, onunkinde mi? Babamla bile ne hakkında konuşuyor? Tartışılabilir. Ben barış görüşmesi yaptıklarına inanmıyorum."

"Jad Enişte'nin bana hep farklı bir ilgisi vardı, hatırlıyorsundur." Domatesleri bir kaseye boşalttım. "Üçüncü bir intifada olacağını düşünüyor musun?"

"Hayır."

"Çok eminsin."

"Olmayacak. Sadece zaman zaman bu alevlenmeleri yaşayacağız."

"Neden?"

İçini çekti. "Pek çok nedenden dolayı. Kaybedecek çok şey olduğundan."

Bunu anlamıyordum. Görebildiğim kadarıyla, Bati Şeria ve Gazze'deki Filistinliler zaten her şeylerini kaybetmek üzereydiler. Ama içimden, istatistikleri kolayca kavrayan ve gerçek bir öğretim üyesi olan ablamla politik bir tartışmaya girmek gelmiyordu. Sonra telefonu çaldı.

"Merhaba, evet, evet." Uzattığı ayağının başparmağıyla televizyonun sesini kıstı. "Gördüm... Biliyorum, biliyorum. Hımm."

Uzun bir sessizlik oldu. Haneen'in beni izlediğini gördüm.

"Bunu sadece bir hafta erteleyebilir misin?" dedi telefona, arkasını bana dönerek. "İstemiyor. Aslında *ben* de onun gitmesini istemiyorum artık. Tehlikeli."

Duymak için zorluyordum ama yalnızca belli belirsiz ısrarcı ve can sıkıcı bir konuşma olduğunu anlayabiliyordum. "Neler oluyor?"

Elini sallayarak beni uzaklaştırdı. "Erteleyemiyorsun öyle mi? Bunun iyi bir fikir olduğunu sanmıyorum." Telefonu kulağından uzaklaştırarak bana, "Meryem'in hâlâ bir Gertrude'a ihtiyacı varmış. Bütün kadın rollerini kendisi üstlenmek zorunda kalmak istemediği için sana senaryo okumasına katılmayı isteyip istemeyeceğini sormamı istiyor. Onda kalacaksın. Hayır deme hakkın var tabii."

"Tamam," Salata kurutucusunu çevirmeye başladım. "Ama sanırım bu Jad Enişteyi de görebileceğim anlamına geliyor."

"Sen cidden gidip Jad Enişteyi görmek istiyor musun?"

"Tabii, Meryem yapabiliyorsa ben de yapabilirim."

"Sonia."

"Sen benim annem değilsin."

"Teknik olarak bu yasal değil."

"Nasıl yani? Senin için yasal olmayabilir, benim için öyle değil. Benim sadece İngiliz pasaportum olduğunu unutma."

Haneen dudaklarının arasından pufladı. Gücü tükenmişti. "Ben senin buraya rahatlamak için geldiğini sanıyordum."

Bu, daha ziyade ablama hayır demek istediğim için kendimi nasıl Meryem'e evet derken bulduğumun açıklamasıydı. "Bu senaryo okuma işi ne zamanmış?"

Sorumu öfkeli bir sesle telefona aktardı ve bana geri döndü: "Yarın. Saat onda buradan ayrılmak istiyor."

Haneen saat dokuzda evden çıktı. Meryem'i beklerken yalnız olacağım saat içinde, şeftali rengi duvarlı ofisinde, Haneen'in bakmam için hazırladığı üç spiral arkalıklı fotoğraf albümünün durduğu çalışma masasına oturdum.

Yuvarlak kenarlı fotoğraflar kırışık plastik pencerelere yerleştirilmişti. Çoğu daha önce görmediğim fotoğraflardı. Aile resimlerinde, ince uzun, siyah kıvırcık saçlı, bıyıklı ergen yaştaki babamız bir şeyden etkilenmiş, keyifsiz bir ruh hali içindeymiş gibi hafifçe uzakta oturuyordu. Siyah saçları büyük gülümsemesiyle Teta ve gençlik esnekliği içindeki Jiddo. Gözleri boyalı, bikinili Rima ve Nadia. Babamın biraz daha esmer, kendisinden yaşça biraz daha büyük, omuzlarında kefiyesiyle bir başka genç adamla oturduğu bir fotoğraf özellikle ilgimi çekmişti. Kot pantolonlarının kısa paçaları düz üçgenler halinde bileklerinin üzerinde olmak üzere yerde bağdaş kurmuş, sigara içiyorlardı. Babam bir konuşmanın ortasında, yüzünü kameradan uzağa çevirmiş, hayat dolu, gülümsüyordu. Diğer kişiyse doğrudan kameraya bakıyordu.

Albümler arasında babamı izledim. Çocukluk yaşlarını, yemek yerken, okula giderken, plaja giderken, oturma odalarında, verandalarda toplanmış diğer bıyıklı ve topuzlu karakterlerin olduğu ve çoğunu tanımadığım kişilerle otururken çekilmiş resimlerinde... Son albümün sonlarına doğru düğün günlerinde çekilmiş iki fotoğraf vardı. Babamı ve başında bir taç ve karpuz kollu bir gelinlikle annemi gösteren genç, utangaç sırıtkan görüntülerinin olduğu bir resim. Bundan sonraki babamın bebek Haneen'le çekilmiş bir fotoğrafıydı. Burada biraz kilo almış, saçı daha kısa, Noel ağacı önünde, üzerinde mavi bir gömlekle oturuyordu. Halinden memnun ama çok fazla gülümsememeye çalışan bir görüntüsü vardı. Tekrar daha gençlik hallerini gösteren fotoğraflara döndüm.

Babamın politik olarak aktif olduğu günlere dair bir araya getirdiğim bilgilerin çoğu halalarımdan gelmişti ama yıllar içinde birkaç

parça bilgiyi de doğrudan kendisinden alabildim. Örneğin zaman zaman ölen kişilerden söz ediyordu. Çocukken izcilere, ergenlik yıllarında, Filistin kelimesinin henüz yasadışı olduğu günlerde komünistlere katıldığını biliyorum. Bu organizasyonların devrimci etkinlikler ya da en azından devrimci enerjiler için bir paravan olduğunu da biliyorum. Anlaşılan bir zamanlar gelecek vadeden bir şair olduğunu da. Şiirlerinin hiçbiri günümüze ulaşamamış olduğuna göre sade umut etmek dışında bir şey yapmamıştı bu konuda. Komünistlerden ayrılıp El-Ard hareketine katıldığını, sonra hakkında konuşmayı reddettiği bir deneyim olan Shin-bet tarafından sorguya çekilmesinin ardından her şeyi bıraktığını biliyorum. Konuşmak istememesinin nedeninin hareketten ayrılmış olmasının utancından mı yoka bu sorgulamanın çok travmatik olmasından mı olduğunu bilmiyorum. Bildiğim, İsrail vatandaşı olan Filistinlilerin sıkça yapmadığı bir şekilde altmışlı yıllarda üniversite eğitimi için Beyrut'a gittiği, sonra bir süre Ürdün'de vakit geçirdiği, Paris'te mastır yaptığı ve Londra'da bir iş bulduğu. Orada bir akşam yemekli bir partide annemin yanında oturduğu, onun Celile'den bir sığınmacının kızı olduğunu öğrendiği ve bir iki saat sonra ona evine kadar eşlik etmeyi önerdiği. O bütün bunları yaparken kız kardeşlerinin hayretler içinde onu uzaktan izlediğini ve sonunda ondan para istediklerini biliyorum.

Annem Marie Hollandalı bir anneyle Filistinli babanın tek evladıydı. Ebeveynlerinin ilişkisi daha o doğmadan sona ermiş, babası o dört yaşındayken ölmüştü. Kendisinin babasıyla bu dört yıl içinde iz bırakacak kadar vakit geçirdiğini sanmıyorum. Onun hakkında çok az şey biliyor gibiydi, bizimse ondan da azdı bilgimiz. Önce Utrecht'te sonra Londra'da anneannemiz tarafından büyütülmüştü.

Onun Filistin konusunda gerçekte neler hissettiğini hiç anlayamadım. Ablamı ve babamı sabit fikirli olmakla suçladığı, orada, dışarıda büyük bir dünya var kıymetlilerim, dediği biliniyordu. Benim İsrail pasaportumun olmaması onun eseriydi. Bu bir boykot hareketi miydi? Daha ziyade beni uzaklaştırabilmek için bir kontrol uygulama teşebbüsüydü sanırım. Onu savunmam gerekirse, durumunun zor olduğundan eminim, hemen hiç hatırlamadığı bir sığınmacının çocuğu olup, yetişkin olarak her yaz kocasıyla Hayfa'yı ziyaret etmek yani. Nasirlerden kurtulmak istemesi de şaşılacak bir şey sayılmaz. Zaman

zaman kendisini Nasirlerin bir parçası olarak tanımlamakla kendini her şeyden uzak tutmak arasında gidip geliyor gibiydi ve gençken onun bu kararsızlığı içimi daraltıyordu. Onu korumak gibi bir içgüdüm vardı. Arapçası çok güçlü değildi o yüzden bazen onun için çeviri yapıyorduk. Daha sonraları, babasının evini ya da eğer ev 1948'de yıkılmıştıysa, bulunduğu yerin neresi olduğunu aramak için hiç çaba sarf etmemiş olmamız bana tuhaf gelmeye başlamıştı. Belki babasına yakın olma isteğiyle aramasının sonucunda neyle karşılaşacağı ya da ne hissedeceği korkusu arasında kalıyordu. Hatta belki hiçbir şey bulamamak, hiçbir şey hissetmemek.

Ben ergenlik yaşıma geldiğimde Jad Enişte aile işleriyle en fazla haşır neşir olan kişi olarak babamı gölgede bırakıyordu. Sıradan aktivist kalıbına uymuyordu ve babamınkiyle karşılaştırılabilecek bir ergenlik dönemi yaşamamıştı mesela. Ama intifadanın özelliği de bu değil miydi? İntifada sadece alışılagelmiş tipler olan politikacılar için değil, herkes içindi; küçük erkek çocukları, kız çocukları, öğrenciler, evli kadınlar, evlenmemiş kadınlar, yaşlılar içindi, Kendini çok önemli bulan, kibirli Jad bile insanların bir kez kaybedecek hiçbir şeyleri kalmadığını fark ettiklerinde duydukları umutsuzluktan doğan olasılık hissinin etkisi altındaydı. Dheisha mülteci kampı ve el-Bireh'te taburlara komuta eden okul çocukları ve çocuklarının atması için taş toplayan annelerin yarattığı sahneler karşısında herkes şaşkına dönmüştü.

Her ne kadar tartışılmasa da babam ile kayınbiraderi arasında uzun zamandır süregelen bir rekabet vardı. Bu, Jad Eniştenin bazı aile meselelerini kontrol etme konusundaki şevkinden, babamın bundan dolayı pek de saklayamadığı öfkesinden, hemen geri çekilmeye hazır oluşundan, göz temasından kaçınmasından ve odayı terk etmesinden anlaşılabiliyordu. Bir doktor olan Jad, Rima Halayla nişanlılığı süresince kolayca ailenin gönlünü kazanmış ve kayınvalideyle kayınpederinin övgülerinin tadını çıkarmaya devam etmişti. Onun kendi ebeveynleri Nasıra bölgesinin işçi sınıfından Müslümanlar olmakla birlikte cerrah da olması bu sıradan kökeni fazlasıyla telafi etmesine yetiyordu. Babamın az ve öz konuşan, hislerini ve düşüncelerini belli etmeyen biri olmasına karşılık, Jad sakin bir otoriteyle konuşuyor, kendisini konuşmalara dahil ediyor, kiminle konuşuyorsa onun adını gereksiz bir sıklıkla ve "ya" eki kullanarak tekrarlıyordu. Ya Sitti, Ya

Sonia, Ya Marie gibi. Söylediklerini pek de anlamadan tekrar etmek kolaydı. Geceleri, yattığım yerden seslenirdim "Ya Haneen." Haneen de "Söyle, Ya Sonia," derdi bana. Jad Enişte evin içinde, çocuk-kral misali sırtını kamburlaştırır, asker adımlarıyla dolanır dururdu.

Bir süre sonra Jad Enişte benimle ilgilenmeye başladı. Sanırım o sırada, bunun benim ailedeki en küçük torun olmamla ilgili olduğunu düşünüyordum. Benden sonraki en genç torun Issa benden iki yaş büyüktü. Ya da en sessiz olanıydım. Jad ilgisini beni konuşmaya teşvik etmek şeklinde gösteriyordu ki ben bunu pek de kabul etmiyordum. Ama bunun nedenini de açıklayamıyordum. Aslında onun beni konuşmak için kışkırtması benim düşündüklerimi çekinmeden söylememi sağlamıyordu. Aksine sessizliğe bürünüyor, ellerimi sandalyenin üzerinde popomun altına saklayıp oturmaya devam ediyordum. O yılki ziyaretin başlarında veya bir önceki sene de olabilir –hafızam bu yazları birbirine karıştırıyor– bir akşam yemeği sofrasındaki sohbet sırasında bana doğru uzanıp "pekâlâ bir şey diyecek misin demeyecek misin," diye fısıldayarak sessiz bir öfke fırtınası yaşamama neden olduğunu hatırlıyorum.

Annem zaman zaman beni korumak adına sesini yükseltirdi, ama tabii şakacı bir tonla (Oh, *uğraşma* şununla, Jad). Onunla ilgili şikayetlerim bazen benim fazla reaksiyon gösterdiğimi söyleyen Haneen'le kavgalarımızın da kaynağı oluyordu. O sadece biraz münasebetsiz, kötü bir niyeti yok diyordu Haneen. Benim şımarık bir çocuk gibi davrandığımı söylüyordu. Daha sonraki yıllarda, ergenlik döneminden ve o dönemin her şeyi içine çeken girdap misali algı modelinden kurtulduğumda ve dönüp o günlere baktığımda Jad Enişte'nin hedefinin ben değil babam olduğunu anlamıştım. Bu yaklaşımı, onun küçük kızı üzerinde bir tür hak iddia etme girişimiydi. Aslında klasik ama aile içindeki önemimin erkekler arasında oynanan bir oyuna alet olmaktan öteye geçmemesi şaşırtıcıydı.

"Çok yaramazsın!"

Teta'nın, Issa ile Haneen'in arkasından ön kapıdan girdiğimde, bana bütün söylediği bu olmuştu. Bunu bir daha söyleyip parmak sallamış ve bundan sonra plaja yaptığım kaçışla ilgili kimseden başka bir azar gelmemişti, sadece babamın onay vermediği durumlar için

kullandığı karakteristik uzun bir göz kısma hareketi. Benim yokluğumda alınan aile kararıyla kabahatim çabucak gölgede bırakılmıştı. Jad Enişte konunun önemine dikkat çeker bir yavaşlık içinde, sabahleyin beni ve Haneen'i Yeşil Hattan geçirip işgal altındaki topraklara götüreceğini anons etmişti. Herkes odadaydı. Biz çocuklar, ebeveynlerinin oturduğu ve kışlada komutanın önünde sıraya dizilmiş gibi duran koltukların kolları üzerinde dengede kalmaya çalışıyorduk. Beytüllahim'deki bir akraba telefon edip oğlu Reşit'in kısa süre önce hapisten çıktığını ve aşırı sağlıksız olduğunu anlatmıştı. Anne, tıbbi İsrail malzemelerine erişimi olan bir doktor ve ailenin bir üyesi olduğu için Jad'in gelip oğlunu bir muayene etmesini istiyordu. Anlaşılan Jad Enişteye, "Kızların görmesini istiyorum" diyen babammış.

Annemiz çoktan yenilmiş birinin nefes nefese inlemesiyle konuşmuştu "Onların bir ..." sesini alçaltmış "*savaş bölgesine* gitmelerini istemiyorum" demişti.

"*Barış süreci* içindeyiz," demişti Jiddo oturduğu koltuktan seslenerek ve düzgün seslendirmek için gayret sarf ederek.

"Ya Marie," demişti Jad Enişte, "şimdi çocukları cesaretlendirme zamanı."

"Biliyorum," diye cevaplamıştı annem, "ama neden *bizim* çocuklarımız olsun cesaretlendirilmesi gerekenler?"

"Anne," demişti Haneen vurgulu ve ağırbaşlı bir sesle.

Yemek boyunca en çok Jiddo ve Jad Enişte konuşmuş ve takip edeceğimiz rotayı tartışmıştı. Babam hiçbir şey demiyordu. Annem yavaş yavaş teslim olduysa da yüksek sesle devamlı bunun güvenli olup olmayacağını soruyordu. *Barış süreci* diyordu Jiddo yine. Halamın ısrarlı bakışlarının yakıcılığını hissediyor ve ne düşündüklerini merak ediyordum. Yemek sonrası biz yukarı çıkmıştık. Ablam yatağının kenarında ertesi gün giyeceklerini düzenlemişti: kot pantolon ve yakası düğmeli bir gömlek, hırka ve eşarp, spor ayakkabılar. Elleri belinde, seçtiklerini gözden geçiriyordu.

"Sen ne giyeceksin, Sony?"

"Bilmem."

Banyoda, pijamama diş macunu damlatmış, sonra ağzımı çalkalayıp tükürmüştüm. Muhtemelen Jiddo gitmemize ancak şimdi izin veriyordu çünkü tehlike temelde bitmişti. Daha önce Jad Enişte Yeşil

Hat ötesine bir grup gezisi teklif ettiğinde, Jiddo bu düşünceyi ender rastladığımız, gürleyen bir sesle yıkıp geçmiş, sonra da alnında, kaşlarının üzerinde bir noktaya dokunup durmuştu. İnanılmaz, gerçeküstü bir an yaşamıştık. Daha sonra yukarıda "Az önceki sahne bana kendimi bir tuhaf hissettirdi," demiştim Haneen'e.

Benimle aynı fikirdeydi. Yazın kalan kısmında, geceleri, yataklarımızda ailemizin Batı Şeria'daki Filistinlilerle ilişkimizi nasıl tartıştığını ya da tartışmadığını, Dafawim kelimesi altındaki fikir ayrılıklarını nasıl koruduklarını konuşmuştuk. Cenin'dekiler sokağa çıkma yasağı yüzünden açlık krizi yaşarken, sadece yirmi dakika uzaktaki Nasıralılar "dayanışma içinde" oldukları komşularının görüntülerini televizyonda yayınlamakla yetiniyorlardı. Benim için yaptığımız bu gece tartışmaları kardeşliğimizde dönüm noktası olmuştu. Sanki bir takımmışız gibi hissetmiştim. Ama yazın sonunda hiçbir şey çözülemediği için itiraf edecek bir şey de kalmamış olduğundan bu konuyu terk etmiş ve bir daha da geri dönmemiştik.

Banyodan döndüğümde Haneen'in odanın ışığını söndürdüğünü görmüştüm. Yatak başlarını elleyerek yatağımı bulmuş ve yoldan geçen bir arabanın tavana yansıttığı ışıkla çarşaflarımın içine kaymıştım. Haberlerde gördüğümüz her şey gerçek olmak üzereydi. İçim alt üst olmuştu. Aklımı başka şeylere çevirmeye çalışmış, ayaklarımı gevşetmiş ve dansı düşünmüştüm.

Saat altı buçukta Haneen'in alarmı çaldı. Sessizce giyindik ve ablamı takip ederek aşağı ön kapının yanındaki kapalı verandaya indik. Jad Enişte kahvesinden son yudumu almaktaydı sonra bizi yeni günün soğuk gölgelerine yönlendirdi. Her zamanki gibi Haneen ön koltuğa geçti, Jad Enişte çantasını bana, arka koltuğa uzattı.

"Ya güzeller," dedi, anahtarı kontağa sokarken. "Pasaportlarımız yanımızda mı?"

Hayfa'dan radyomuz açık, motorun sesiyle uyuşmuş şekilde ayrıldık. Pencerelerin önünden bir yeşil ormanlar bölgesi akmaktaydı. Kudüs'ün eteklerine vardığımızda yaya caddeleri boyunca yavaşladık.

"Peki kim bu Um Reşit?" diye sordu Haneen.

"Kuzenimin kuzeni. Bethhlehem'deki kadınlar komitesiyle çalışıyor."

"Hangi organizasyon? WCSW mi [Sosyo-ekonomik Refah için Kadın Konseyi]?" dedi Haneen.

"UPWC [Filistinli Kadınlar Komitesi]" dedi Jad Amca.

Yan aynada Haneen'in yüzüne baktım. Bu kısaltmaları nereden öğrenmişti. Bütün o karanlıkta yataklarımızda uzandığımız gecelerde o ayaklanmaları düşünüyor ve bu düşüncelerini benden saklıyor muydu? Kendi kendime harfleri tekrarladım "WCSW," sonra somurtarak arka koltukta büzüldüm. Boş bir benzin istasyonundan geçtik.

Bir süre sessizlikten sonra Jad Enişte "Zavallı kadın," dedi.

"Neden zavallı kadın?" diye sordu Haneen. Cevap gelmeyince, "Nerede yaşıyor?" diye sordu.

"Dheisha'da."

"Dheisha" kelimesi beynim de elektrikli ve ürkütücü bir etki yaratıyordu. Ünlü sığınmacı kamplarını, yakılarak tahrip edilen evlerin, arazilerin bulunduğu o alanları akla getirdiği için.

"Peki oğlunun neyi var?"

"Açlık grevindeymiş. Geçen hafta serbest bırakılmışlar ama hâlâ çok hastaymış."

Ufukta bir kontrol noktası belirmişti. Günışığı, gölgeleri bizden aşağıdaki yolun beton bloklarına, konserve kutusuna benzeyen gözetleme kulelerinin uzun bacaklarına ve kasklarla, tüfeklerle donatılıp olduklarından iri görünen ve bir aşağı bir yukarı yürüyen askerlerin siluetlerine doğru çekiyordu. "Pasaportlar," dedi bir asker İngilizce, arabanın camıyla aynı hizaya eğilerek. Haneen'e midemi bulandıran bir bakışla bakıyordu. Pasaportlarımızı Jad Enişteye verdik, o da askere uzattı. Jad'in ve Haneen'in, üzerlerinde Kudüs tapınağındaki kutsal şamdanın altın baskısı bulunan pasaportlarını incelerken askerin kaşlarının yukarı kalktığını fark ettim. Benimkiyse ise bordo rengindeydi ve üzerinde bir aslan ve tek boynuzlu at figürü vardı. Fotoğraflı sayfaları gözden geçirdikten sonra her birimizin gerçek hayattaki yüzlerine birer birer boş bakış attı. Jad'e Arapça, "Bana telefon numaranı ver" dedi.

Jad durakladı. "Ben doktorum," dedi.

"Telefon numarası lütfen," diye cevap verdi asker.

Bundan sonraki sessizlik o kadar uzamıştı ki Haneen'in huzursuzlanmaya başladığını görebiliyordum. Jad'e doğru dönerek İngilizce fısıldadı: "Senin telefon numaranı istediğini söylüyor."

"Biliyorum," dedi Enişte̊m. Nihayet azametle ve hâlâ yavaştan alarak, numarasını söyledi. Asker elindeki not panosuna rakamları

kaydetti. Pasaportlara bir kez daha küfreder gibi baktıktan sonra geri verdi ve arabanın ilerlemesi için elini salladı. Camda, grafiti çizilmiş bir beton blok üzerinde oturan bir başka askerin anlık görüntüsü belirdi, sonra kayboldu.

Bölgeye giriyorduk. Kalbim çılgın gibi atıyor, göğsümü sıkıştırıyordu. Tepeler Celile'ye benziyorduysa da daha kurak ve daha kayalık, daha az yeşildi. Yoldan beyaz bir toz bulutu yükseliyordu.

"Beş yıldır ilk kez durduruluyorum," dedi Jad Enişte.

Hâlâ az önceki askeri düşündüğünü anlamam biraz zaman aldı. O sırada yolun bozulmasıyla, arka koltukta adeta havaya sıçradım. Haneen "Heey!" diye haykırırken, ben Jad Eniştenin koltuk başlığına sarılmıştım. O ise, "Pardon, pardon, kızlar," diyerek hemen hızını azalttı.

Sokak molozlarla doluydu. Yakılmış lastikler ve hurda araçların asfaltın iki yanında dizili boş kadavralarına yaklaşırken yavaşladık. Enkazın arasından dikkatle yürümeye çalışan, uzun desenli elbiseli ve başörtülü iki kadın gördük. Güneş yanığı ellerinde yiyecek torbaları vardı. Yukarıda parlayan güneşe karşın her tarafa grilik hâkimdi. Havayı yararak gelen bir helikopter göründü.

"Şuraya bakın," dedi Haneen.

Biraz ötede İsrail ordusuna ait iki yeşil araç tepeden vadiye doğru iniyordu.

Jipler yıkık bir duvarın arkasında kaybolurken, "Ayrılıyorlar," dedi Jad Enişte, "merak etmeyin."

Evden ayrılalı sadece iki saat geçmişti. Aslında başından beri buna ne kadar da yakınmışız diye düşündüm.

"Ya Sonia," dedi Jad Enişte – belli ki alışkanlıktan, çünkü daha sonra söylediği ikimizi de ilgilendiriyordu. "Şimdi Beytüllahim etrafında hızlı bir tur atacağız. Um Reşit'le karşılaşma öncesi küçük bir turistik gezi için biraz daha vaktimiz var, tamam mı?"

"Tamam," dedim.

Ön cephesi yakılmış bir binanın yanından kıvrıldığımız sırada "Bölge" kelimesi kafama takıldı. Bu "bölgeyle" ilgili bir şey. Burası benim "bölgem" değil. İşgal edilmiş "bölge." Düşman "bölgesi." Bilinmeyen "bölge." Bu yolda tam olarak ne olmuştu da bütün bu keşmekeş yaratmıştı. Ve burada her ne olduysa insanlar o sırada nerede duruyorlardı? Onlar hangi silahları kullanmıştı, askerler hangi silahları

kullanmıştı? Şu beton blok ya da şuradaki o metal levha buraya nasıl gelmişti, kimler ölmüştü? Kaç kişi tutuklanmıştı? Arabanın ön camı üzerine zihnimden yansıyan pek çok televizyon görüntüsü boş sokakları hareketlendiriyor, eylemlerle dolduruyordu. Eğer İsrail "içerisi" ise, o zaman bu, Batı Şeria'yı dışarısı, bir sınır bölgesi, ne burası ne de orası olan bir yer yapıyordu. Jad'in arabasıyla Beytüllahim'e giden yoldan aşağı doğru ilerlerken, sağ tarafımızda kalan teraslar halindeki tarlaların oluşturduğu manzarayı izliyorduk. Ama az sonra bu görüntüleri arkada bırakıp gerçeğin içine, olayların can damarına doğru yaklaştığımızın farkındaydık.

Beytüllahim'de sokaklar dar ve dikti. Kapıların çoğu mavi boyalıydı. Deniz kenarında olmamasına rağmen, açıklanamaz şekilde liman şehri eski Yafa'yı andıran bir sahil şehri havasına sahipti.

"Şurada, şu tarlaların ardında bir manastır var. Orada ünlü bir şarap üretiliyor. Az sonra da kiliseyi göreceğiz."

Jad Enişte'nin seçtiği yol varillerden oluşturulmuş bir barikatla kapatılmıştı. Geldiğimiz yola doğru geri döndük ve kıvrılarak aşağı inen bir başka yoldan devam ettik.

Muazzam genişlikteki boş alana girerken, "Bu yolların hepsi Nativity [Doğuş] Kilisesine çıkıyor," dedi Jad Enişte. Kilisenin gölge tarafında, payandalara yaslanmış oturan iki erkek çocuk vardı. Küçük ahşap bir kapının yanında park ettik ve Jad'in arkasından biz de eğilerek duvarı destekleyen pervaz demirinin altından geçtik. Önce, yüksek tavanlı taştan bir antreye ardından bir başka odadan daha geçerek kiliseye ulaştık.

İçerisi serin ve hafifçe rutubetliydi. Korint başlıklı iki sıra sütun üzerinde onların iki katı boyunda duvarlar yükseliyordu. Çatı kirişlerinden sarkan teller üzerinde gösterişli süslemeler ve şamdana benzer çok kollu avizeler sarkıyordu. Koronun sahne alacağı yere doğru ilerlerken ayak seslerimiz yankılanıyordu. Altarın üzeri süslemeler ve ikonlarla donatılmıştı. Koyu renk duvarlarda deriye benzer karartılmış yağlı boya resimler, sayısız haç üzerinde bekleyen sayısız İsa figürü vardı. Jad Enişte bizi kilisenin yeraltı mezarlığına doğru yönlendiriyordu, Haneen onu takip etti, ama ben kollarında İsa bebeği tutan Mary'nin resmi önünde biraz vakit geçirmek istedim. İkisi birlikte altın rengi bir arka plan önünde duruyordu. Başlarının üzerinde

eskitilmiş gümüşten kutsal haleler vardı. Elleri de gümüş rengi olduğu için sanki gümüş eldivenler giymiş gibiydiler. İsa bebekten ziyade minik bir adama benziyordu; onu kucaklamış sallayan annenin başı kırmızı bir kumaşla örtülüydü. Üzgün ve sıradan bir anne gibi görünüyordu. Resmin önünden ayrılarak kaygan döner basamaklardan dikkatle adım atarak aşağı indim. Yeraltı odası sıcak ve karanlıktı. Ortasında çok uçlu gümüş bir yıldız baskısı bulunan ve mermerin çatlamış olduğu bir bölüm mavi kadife perdelerle çerçevelenmişti. Yıldızın orta yerinde dairesel bir boşluk vardı.

"İşte İsa'nın doğduğu yer burası," dedi Jad Enişte. Çok hızlı soluk alıyordu. "İsterseniz dokunabilirsiniz."

Haneen çömeldi. Kafamda bir anılar bulutu yükseldi: İngiltere'deki çocukluğumuzun İsa'nın doğumu konusunda sahnelen oyunları, Hackney kilisesinin yükseltilmiş bir platform üzerindeki samanları, kurdelelerle tutturulmuş minik havlular... Noel şarkıları – We Three Kings of Orientar. Ablamın omzu üzerinden bakarken bu kilisenin müdavimlerinin bebek İsa'nın Mary'nin bedeninden çıktığı doğum sırasında, Mary'nin kalçalarının yayıldığı, İsa'nın minik adam başının göründüğü noktayı tam olarak yerdeki bu yıpranmış yıldızın markaladığına inanıp inanmadıklarını merak ettim. Ya da olayın bundan daha belirsiz olup, doğumun buralara yakın bir yerde mi gerçekleştiğini düşündüklerini. Ya da daha mantıklı olasılık, burasının ebeveynlerinin İsa'nın yatacağı yalağı yerleştirdikleri yer olabileceği idi. Haneen hürmetkâr bir parmağı gümüş deliğin etrafında gezdirirken, kafamda yukarıdaki ikonu yeniden canlandırdım.

Dışarıda, alanın karşı tarafında kamburu çıkmış bir kadın duruyordu. Başörtülü, geleneksel beyaz uzun giysili, elinde yiyecek torbalarıyla bir kadın. Jad Enişte ona seslendi, kadın karşıya geçip yanımıza geldi. Torbalarını yere koyup onu dört kez öptü ve yanaklarını sıkıştırdı. Jad'in yüzü ender gördüğümüz bir neşeyle aydınlandı. Kadın bana ve Haneen'e kimliğimizden emin olamayarak baktı ve Jad'e, "Bunlar kim? Gazeteci mi?" diye sordu.

Gazeteci olabilecek yaşta göründüğümü düşünmek beni müthiş gururlandırmıştı. Bunun üzerimizdeki giysilerle ilgisi olup olmadığını merak ettim.

"Hayır, hayır," dedi Jad, gülerek. "Benim yeğenlerim onlar. Koyu renk giysili olan Haneen, kırmızılı olan Sonia. Kızlar bu Um Reşit."

Um Reşit "Hoş geldiniz," diyerek bizi de öptü.

"Size yardım edeyim teyze," dedi Haneen.

İkimiz de torbalara uzandık. Jad Enişte elindeki anahtarları sallayarak önden gidiyordu.

"Pek çok gazeteci geldi buraya," dedi Um Reşit ona, "çok, çok, çok. Önceden ama, şimdi değil."

"Kızları getirdim çünkü görmelerini istedim," dedi Jad Enişte. "Batı Şeria'ya hiç gelmemişlerdi."

"Hoş geldiler," dedi Um Reşit.

"Tabii ben oğlunu muayene ederken onlar dışarıda bekleyecekler." Um Reşit arabanın ön koltuğuna otururken ona kolundan tutarak yardım etti.

"En iyi şey artık yeniden yiyecek alabilmemiz."

Jad yol boyunca yavaşça ilerledi.

"Çatışmalar sırasında," diye devam etti Um Reşit, "dükkanları sadece üç saatliğine açabiliyorduk." Arka koltuklardan bizim de görebilmemiz için elinin son üç parmağını kaldırdı.

Kampın etrafı altı metre kadar yükseklikte bir tel örgüyle çevrilmişti. Bir turnikeye yakın yere park ettik ve gıcırdayan demiri teker teker iteleyerek içeri girdik. Kamptaki evler tehlikeli açılarda yerleştirilmişti. Um Reşit'in arkasından bir sokaktan aşağı doğru inmeye başladık. Yol daraldıkça binalar o kadar birbirine yaklaşıyordu ki duvarlardan birinden bir boru çıkıntı yaptığında oradan yan yan geçmek zorunda kalıyorduk. Um Reşit torbaları iki küçük kıza teslim etti ve bize koridora benzeyen ama aslında oluklu bir çatının gölgelediği bir şerit olduğu anlaşılan bir yeri işaret etti. Burası büyük bir kabul odasına açılıyordu. Haneen'le birlikte yan yana kıvrık kollu bir kanepeye oturduk. Çıplak ayaklı, sivri kulaklı bir erkek çocuk hızlı adımlarla içeri girdi. Elinde üzeri şeker kaplı çikolata dolu bir kase vardı. Ben çok acıkmıştım ve bunlardan bir avuç almak isterdim. Ama Haneen sadece bir tane aldı ve bende onun gibi yapmak zorunda kaldım. Kırmızı bir tanesini seçtim. Hemen bitmesin diye çiğnemeyip, emdim. Sonra Um Reşit hepimize, benim içer gibi yaptığım şekerli kahveler ikram etti. Onun göremeyeceği bir yerde az önceki çocuk kapı girişinden beni gözetliyordu. Gülümsememi gizleyebilmek için yüzümü gerip uzattım.

Odanın diğer yarısı bir çalışma masası ve üzeri dergilerle dolu bir başka masayla bir tür ofisi andırıyordu. Çalışma masasının üstünde bir yerde Şeyh türbanlı birinin fotoğrafı, bitişiğindeyse tarihi Filistin'e ait bir harita ve iki adet çerçeveli şehit posteri asılıydı. Şehitlerin ikisi de posterlerinin altında "Kahraman" yazan, elleri Kalaşnikoflu genç erkeklerdi. Dheisha Kahramanı ve Şehit Mahmoud Ebu ar-Rish. Şehit Wael at-Tuffaha.

Dilimin ucundaki şeker kaplama erirken ben, yer kaplamasının kırışık muşambasını, odanın boşluğunu, tuhaf dekorunu, bana açıkça çekilen eziyetleri ve fukaralığın tuhaf kokusunu duyuran işaretleri görmemezlikten gelmeye çalışarak posterleri inceliyordum. Sonra Haneen'e bir göz attım. Azimle Um Reşit'i izlemeye devam ediyor ve huzursuz görünmüyordu, en azından dışarıdan fark edilmiyordu.

"Hayır, bir anda gelişen bir olay değildi," dedi Um Reşit, bir soruya cevap veriri gibi. "Biz 67'den beri organize oluyorduk. Bir alt yapımız vardı. Ev ev dolaşıyor, kan gruplarını öğreniyorduk, bu tür şeyler. Öğretiyorduk, düzenliyorduk işte böyle şeyler."

"Bravo, bravo," dedi Jad Enişte.

"Bravoluk bir şey değil bu." Dudakları gerildi. "Bu bizim görevimizdi. Ama her şeye rağmen artık hepsi bitti."

"Hâlâ bir şey yemiyor mu?" diye sordu Jad Enişte.

"Tükürüyor ağzına verileni."

"Ne kadar oldu?"

"Beş hafta," dedi Um Reşit, sesini yükselterek.

"Onu neyle beslemeye çalışıyordunuz?"

"Muz, Ben yumurta denedim, ekmek."

"Su?"

"Su içiyor," uzun bir nefes aldı. "Tutuklandığında ben yoktum." Eniştem hayıflanarak başını salladı ve Um Reşit yeniden kaş çatarak onun acımasını savuşturdu. "Hayır, pek çok başka kadın vardı." Elini sallarken bana ve Haneen'e baktı. "Biz hepimiz bir aileyiz, hepimiz. Bir aile. Kadınlar bağırıyormuş. O benim oğlum, benim oğlum o! Ve asker Um Khaled'e... Um Khaled'i bilirsin, benim teyzem. En yüksek sesle bağıran oymuş – asker ona "pek çok çocuğun varmış anlaşılan," demiş. Tabii, çünkü Um Khaled bunu her zaman yapıyordu, askerlerin etrafında dolanıyor oğullarımızı geri istiyordu. Sana şükürler

olsun Allah'ım, bana oğlumu ver diyordu. Askerler de ona "ama bu çocuğun birden fazla annesi var gibi görünüyor," diye cevap veriyordu. O da tekrarlıyordu, "Sana şükürler olsun Allah'ım, bana oğlumu ver!" diyordu. Um Reşit çarpık bir gülümsemeyle "Bende öykü çok," dedi. Kahvesini masaya koydu ve ayağa kalktı. "Haydi kızlar."

Haneen de ben de Jad Enişteye baktık.

"Korkuyor musunuz?"

"Hayır," diye başladı Haneen.

"Sen onların görmesini istediğini söylemiştin," dedi Um Reşit Jad Enişteye, "Görmeleri gerek. Buraya gelmenizin sebebi oğlum."

Aynı teneke çatılı koridordan geçerek ulaştığımız küçük karanlık bir odanın uzak köşesinde yerdeki şiltenin üzerinde genç bir adam yatıyordu. Yanında bir yığın dergi, iki plastik şişe su ve ince plastik bir kupa duruyordu. İskeletinin üzerine örtülü pike göğsünün üstünde tepe yapıyordu. Yarı karanlıkta dahi göz çukurlarının çöküklüğü görülebiliyordu. Cildi gri bir parlaklığa sahipti. Şakalarındaki çıkıntılar etsiz yanaklarına gölgeler düşürüyor, alnından aşağı doğru inen boğumlu bir damar kafa tasına tutturulmuş bir sicime benziyordu. Yanaklarını ve boynunu kahverengi, ince bir sakal gölgeliyordu. Güçsüz saçları yastığın üstüne dağılmıştı. Uyanıktı. Biz içeri girerken bize bir kedi gibi göz kapaklarını yarı kapatarak bakmıştı. Odanın diğer köşesinde, kapalı bir televizyonun siluetini gördüm.

Um Reşit kendine güvenli ama alçak tonlu bir sesle konuşmaya başladı. "Merhaba, canım," Diz çöktü yerdeki kupaya su doldurdu, "İç, sevdiğim, iç."

Jad Enişte de hemen onun yanına çökerek, genç adamın sırtına destek verdi. Haneen ve ben kapıya yakın bir yerde duruyorduk. Reşit'in vücudunun kaldırılmasıyla ortalığa bir çürüme, bir bayat ter kokusu yayılmıştı. Annesi oğlunun ağzını açık tutmaya çalışırken ben başımı çevirdim. Tekrar baktığımda boynundaki âdemelmasının dalgalandığını gördüm. Çenesinin iki yanından sular akıyordu.

Um Reşit "Yutkun," dedi boğazına dokunarak.

Jad Enişte gencin boynunun arkasını desteklemek için birkaç yastık daha koydu. Gencin kollarından biri bir sopa misali döşemenin üstüne düştü.

"Gelin," dedi Um Reşit bize dönerek, "daha yakına gelin. Reşit bu iki kız İçeri'den seni görmek için geldiler."

Biz tereddütle yerdeki yatağa biraz daha yaklaştık. Gencin gözleri bizim üzerimize dikildi. Örtüsünün üzerine birisi bir kefiye sermişti. Onu şimdiden ölmüşçesine, şehit gibi süslemişlerdi.

"Açlık grevi biteli bir haftadan fazla oldu," dedi Um Reşit.

Jad Enişte, Reşit'in bileğini yumuşak bir hareketle ama sıkıca tuttu. Diğer eliyle alnındaki saçları geriye çekti. Um Reşit en yakındaki panjuru açtı. Jad döşemenin üzerine yerleştirdiği çantasının fermuarını açtı, ayrı ayrı ceplerdeki tıbbi aletler ve ilaçlar ortaya çıktı. Çantadan bir fener çıkardı. Daha yakınına uzanarak Reşit'in gözlerinin altındaki deriye parmağını bastırınca göz kapaklarının içindeki açık pembe renk göründü. Baş dönmesi patlamasıyla geri çekilmeye kalktım ama sonra bunun aşağılayıcı olabileceğini düşünerek kendimi tuttum. Um Reşit bizi buraya özellikle getirmişti. Bizim onu görmemizi, oğlunun da görüldüğünü hissetmesi için.

Jad Enişte, "Daha çok aç ağzını," diyerek elindeki feneri Reşit'in boğazından aşağı doğru tuttu. Sonra feneri kapattı, Reşit, boş gözlerle tavana bakarak çenesini gevşetti. Jad Enişte çömelerek onunla öyle yumuşak bir tonla konuşmaya başladı ki ben yeniden son derece mahrem bir sahneden geri çekilme iç güdüsüyle savaşmak zorunda kaldım.

"Reşit," diyordu eniştem, "dinle beni. Bana bak Reşit. Senin bizim için cesur olman gerekiyor. Senin güçlü olmana ve yemene ihtiyacımız var. Bu halinle şimdi kimseye yardımcı olmuyorsun. Bunu söylediğim için üzgünüm ama gerçek bu."

Reşit gözlerini kırpıştırdı.

"Sen yemek yiyerek dava için daha değerli olacaksın. Az az başlayacağız. Önce bazı içilecek şeylerle."

Amcamın başının arkasına, saçlarının arasından görünen kel noktaya baktım. Yeşil hattı geçerek buraya gelmekle sanki bir büyü bozulmuştu. Çünkü şimdi gözüme bambaşka görünüyordu. Gözlerimizin önünde açlıktan ölmekte olan Reşit dururken, Jad Eniştenin nazik ve yetenekli bir yetişkin olduğunu görebiliyordum. Münasebetsiz halleri olabilirdi ama kötü niyetli değildi. Bana davranışı da iyi niyetliydi, oysa ben aşırı alıngan davranıyordum. Utandığımı hissettim.

Reşit tavana bakıyordu. Kaç yaşındaydı acaba? Merak ediyordum. Haneen'den büyük müydü? Yoksa küçük mü? İnce bir sakalı vardı, bir şekilde hem genç hem yaşlı görünüyordu. Bunları düşündüğüm sıra-

da o başını çevirdi ve doğrudan bana baktı. Gözleri derin bakışlı ve kocamandı ve çok güzel gür kirpikleri vardı. Beni algılamaya çalışırken gözleri yüzümde gezindi. Ben de ona baktım. Sanki benimle konuşuyormuş gibi hissettim. Ne diyordu? Yanakları bir gülümsemeyle titreşti ve biz bir oda dolusu bizi anlamayan yetişkinin arasında bir çift çocuk olduk.

Um Reşit, "Ona iğne yapacak mısın?" diye sordu Jad Enişteye.

Benim Reşit'le bağlantım koptu. Sıçrayarak yüzünü tavana döndü ve gıcırdattığı dişlerinin arasından bir böğürtü duyuldu. Sanki onun için bu sesin ayrı bir anlamı varmış gibi, annesi ona karşılık verdi, "Hapiste bile tuz yiyorlar! Hapiste bile..." birden dağıldı. Yumruklarıyla havayı döğerek haykırdı "Bana bunu yapma, Reşit. Beni öldürüyorsun."

Reşit ilk kez konuştu. Kelimeler dudaklarından beni şaşırtacak kadar düzgün döküldü. Tavana bakarak "İğne istemiyorum," dedi.

"Reşit, azizim," dedi Jad, aynı yumuşak ses tonuyla, "neden ölmek istiyorsun?"

"Ölmeyeceğim."

Bir başka uzun sessizlik. "O zaman neden yemek yemiyorsun?" dedi annesi.

Reşit'in çökük gözlerine baktım. Ben de fena halde onun nedenlerini öğrenmek istiyordum.

"Ne olacak?" diye sordu annesi Jad Enişteye.

Eniştem rahatsız görünüyordu. "Zaman içinde duyma duyusu," dedi "sonra görme duyusu. Sonra organları."

Bu konuşmada eksik kelimler vardı.

Um Reşit ilaç torbasını işaret etti. "Yap iğneyi," diye fısıldadı.

"Hayır," dedi Reşit derhal. "İğne *istemiyorum*."

"Öyle zayıf ki!" dedi annesi, sesinde hınç vardı, öfke vardı. Bedenen zayıflıktan bahsetmiyordu. "Onun ruhunu çökerttiler. İnsanların çoğu maneviyattan güç alır, bir şeylerden güç alır, bizim burada biz birbirimizden güç alırız. Diğerlerinin hiçbiri yemeyi reddetmiyor, Reşit! Grevi yaptılar. İstediklerini elde ettiler ve sonra bitirdiler grevi! Ama onlar Reşit'in ruhunu çökerttiler. Ve Reşit bitiremiyor." Boğazından hıçkırıklar kopmaya başlayınca iki büklüm oldu.

"İğne istemiyorum," diye tekrarladı Reşit.

Tekrar bana baktı. Beni ürküten şekilde bu seferki bakışları bana yalvarır gibiydi.

Annesi adeta bağırarak "Yap şu iğneyi," diyordu.

"Hayır!"

Enişte mi z, "Kızlar," dedi, "şimdi çıkmalısınız."

Ben anında odadan dışarı fırladım, Haneen hemen arkamdan gelerek adımı söyledi. Döndüm ve birbirimize sarıldık. Kendini geri çekmeden önce, henüz kollarımdayken irkildi. Sonra nedenini anladım. Sivri kulaklı küçük erkek çocuğu, duvara dayanmış, elleri arkasında bizi izliyordu.

"Senin adın ne?" diye sordu Haneen.

Çocuk ellerini göğsünde kavuşturdu ve ansızın pek de çocukça olmayan bir kahkaha patlattı.

"Komik olan ne?"

Çocuk başını salladı ve bir başka kapı aralığına doğru koştu. Bu bir davete benzediği için biz de onu takip ettik ama eşikte durduk. Odanın tabanı şiltelerle kaplıydı, çocuk onların üzerinden odanın uzak köşesine doğru güçlükle ilerliyordu. Daha önce gördüğümüz iki küçük kız da orada oturuyordu. Reşit'in küçük odası hafızamda kocaman oldu. O odasında tüm o fazladan alana, fazladan mahremiyete, kendi televizyonuna sahipti. Kızlar örtülerin arasında ellerindeki bir çift sopayı koşturarak, oynamaktaydı. Pencere kenarında, dizili oyuncaklar misali bir sıra boş göz yaşartıcı gaz tenekesi duruyordu.

Jad Enişteyi dışarıda bekledik. Kampın giriş kapısına geldiğimizde açık gökyüzünün altında gölgeler netleşmeye başlamıştı. Saat günün ortasını geçmişti ve hava çok sıcaktı. Kampı çevreleyen tel örgünün arkasından gelip geçen arabaları izledik. Jad Enişte nihayet sokağın başında göründü. Yüzü solgun, kaşları çatıktı. Onun arkasında aceleyle koşan Um Reşit bizi öpmek istiyordu. "Siz benim de kızlarımsınız," dedi hararetle.

Arabaya bindiğimizde Haneen sordu, "Ona ne olacak?"

"Yarın buraya ambulans göndereceğim. Ben zorla yedirme taraftarı değilim normalde, ama eğer yemek yemeyi reddetmeye devam ederse çok dayanmaz. Açlık önce beyni etkiler. Şimdilik aklı başında ama bu uzun sürmeyecektir."

"Yani hastanede onu yemeye zorlayacaklar," dedim.

"Evet."

"Neden yemek istemiyor?" diye sordu Haneen.

"Bilmiyorum. Belki ... belki altta yatan bir başka hastalık olabilir. Bazen açlığın kendisi insanı garip düşüncelere sevk eder. Dürüstçe söylemem gerekirse, bunu açıklayamıyorum." İçini çekti. "Zavallı Um Reşit," dedi.

"İsrailliler de zorla besleme yapmıyor mu?"

"Onlar bunu kendi amaçları için yapıyor. Biliyorsunuz, bizler açlık grevi yaptığımız zaman pazarlık yapabileceğimiz bir şeyimiz kalmadığı için bu yola gidiyoruz. Kendi bedenlerimiz tek savaş alanımız. İsraillilere gelince, onun yaşamasını istemeleri kontrol kendilerinde olması için. Eğer ölecek olurlarsa savaşı kaybedecekler. Bunun yerine biz zorla besleme yoluna gittiğimiz zaman, ki bu yöntemi beğendiğimi söylemiyorum çünkü beğenmiyorum, ama bunu biz yaptığımız zaman hayatını kurtarmak için yapıyoruz, çünkü o bizden biri."

Kamptan çıkarken Filistin kontrol noktasından geçtik. Birkaç beton bina. Mavi üniformalı iki adam yaklaştı ve Jad'in camını tıklattılar. Birisi bir eliyle sanki kravatı öne doğru düşmesin diye tutar gibi kemerindeki silaha dokunarak arka koltuğa doğru eğilip bana baktı. Yüzündeki ifade sırıtmayla kaş çatma arasında bir yerdeydi. Ben bakışlarımı çevirdim. Pasaportlarımıza şöyle bir göz attı sonra, sanki geçmemize izin verip vermeyeceğine karar vermeye çalışıyor gibi bir durdu, ardından umursamaz bir ifadeyle elini sallayıp devam dedi. Jad homurdanarak yan aynaya baktı, aşağılayan bir tavırla başını salladı.

Reşit'in yüzü aklımdan çıkmıyordu. Bana sanki ben yardım edebilirmişim gibi bakışı... Sonra başını kaldırıp tavana bakma şekli, sanki onun ötesini görebiliyormuş gibi. Onu yemeye zorlayacakları için kızgındım. Bunun düşüncesi midemi bulandırmıştı ama bana yalvarır gibi bakışı tam olarak ne anlama geliyordu? Ölmesine izin vermelerini sağlamamı mı istiyordu? Kimin tarafında olmam gerekiyordu? Bir benzin istasyonunda durduk ve Jad Haneen'e para verdi.

"Bunu adama ver," diye emretti Haneen'e, istasyonun işçisi cama yaklaşırken.

Kullandığı ton kulaklarımı tırmaladı.

Haneen kendi tarafındaki camı aşağı indirirken, "Ya Sonia," diyerek aynada gözlerime baktı. "Eğer otorite istiyorsan... söylediklerinin

Batı Şeria'da ya da dünyanın herhangi bir yerinde etkili olmasını istiyorsan, konuşma tarzını, bakışını ya da ses tonunu..." derken avucunu yukarı kaldırdı ve sonra yavaşça yükseltti.

İnanılır gibi değildi. Daha Batı Şeria'dan yeni ayrılmıştık ve o yine aynı şeyi yapıyor, bana otoriter talimatlar veriyordu, daha otoriter olmam için. O gözlerini çevirirken ben o gözlerin yansımasına bakmaya devam ettim. Öne sürdüğü argümanın sonuca ulaşmasını ve tam olarak hangi noktada kendimi savunmakta başarısız olduğumu belirtmesini istiyordum. Öfke içindeydim ve bunu neredeyse dört gözle bekliyordum. Haneen'in verdiği bozuk paraları aldı ve arabayı çevirerek tekrar yola çıktı. Arazinin manzarası değişmişti. Sağa döndük. Ben beklemeye devam ediyordum. Ama Jad bir şey söylemiyordu. Sonunda yavaş yavaş anladım. Hepsi o kadardı. Söylevinin tamamı bu kadardı. Ve benimle hiç ilgisi yoktu. Kendisinden bahsediyordu. *Bu beş yıl içinde ilk durduruluşum,* demişti.

İsrail kontrol noktasında asker doğrudan bana bakmıştı ve bize geçiş izni vermeden pasaportlarımıza doğru dürüst bakmamıştı bile.

Yolumuza devam ettik. Jad Enişte aynadan bana gülümsedi. "Habibi, asker senin Yahudi olduğunu sandı," dedi.

O gece kendime, bir daha Batı Şeria'ya hiç dönmeyeceğime söz verdim.

5

"Daha önce *Hamlet*'te rol almış mıydın?"

"Hayır."

"Ama birçok Shakespeare oyununda oynamışsındır, değil mi? İngiltere'de yani?"

"Birkaç kez, evet."

Klimanın çalışmasına rağmen araba camlarından giren güneşi hissedebiliyordum. Hayfa'dan çıkalı bir saat olmuştu ve neredeyse ayırım duvarının yakınlarına gelmiştik. Duvarı daha önce arazi üzerinden kıvrılarak geçen yüksek çevre yolundan görmüştük. Gökyüzündeki bulutlar yavaş yavaş dağılıyordu.

Son bir saattir Meryem, sorularıyla beni sakin sakin kuşatmakla meşguldü. Nerede doğmuştum? Haneen'le her zaman yakın mıydık? Şimdi nerede yaşıyordum? Haneen'in vardı da benim neden İsrail pasaportum yoktu? Nerede eğitim görmüştüm? *Martı* son rol aldığım oyun muydu? Ondan önceki neydi? Karşı koymadan cevaplıyordum sorularını. Tedirgin değildim, bunun nedeni kısmen dikkatimin kontrolü 1990'larda verdiğim sözden sonra Bati Şeria'ya ilk kez geliyor olma eylemim üzerindeydi, kısmen de Meryem'in nezakete çok da uymayan tavırlarını enteresan bulmaya karar vermiş olmamdı. Bu halleri ona çocukça bir hava veriyordu ve bana giderek daha fazla hafızamdaki, plajda elinde yengeç kabuğuyla koşan o küçük kızı hatırlatıyordu. Kişinin böylesine istikrarlı olabilmesi de bir anlamda muhteşem sayılırdı.

Batı Şeria'ya giden trafik korna gürültüsüyle doluydu ve yavaş akıyordu. Görünürde tek bir asker yoktu. Duvar ansızın yanı başımızda belirivermişti. Sekiz metre yüksekliğinde gri, kirli bir beton yığını olarak ve dönemeçteki bir gözetleme kulesiyle. Kalbim midemde güm güm atmaya başlamıştı ama yine de duvarın sadece çirkin olduğunu keşfetmem beni şaşırtmıştı. Daha büyük bir şok yaşamayı bekliyordum. Önümüzdeki arabanın açık camlarından vurmalı ritim-

de bir müzik sesi ve onu takip eden koro öncesinde birçok minik çan ve zil sesi duyuluyordu.

"Bu şarkıyı her yerde duyuyorum," dedim.

"Bu Wael."

"Kim?"

"Wael Hejazi. Kuzenim. Geçen gece tanıştınız onunla. Ben onu duymuş olabileceğini düşünmüştüm. Tabii belki İngiltere'de o kadar ünlü değildir."

"Ah tamam," dedim, tiyatrodaki gösterişli genç adamı hatırlayarak.

"O kadar çok fona ihtiyaç duymamızın sebebi de kısmen Wael. Ve aynı zamanda da o fonu almış olmamızın. Yani yerel standartlara göre çok tabii. O çok çok ünlü..." Kaşları çatıldı ve vites koluna sarıldı. "Belki bir olay var, ya da bir kaza mı acaba bilmiyorum. Ama endişelenme," diye ekledi. "Trafik her zaman yoğundur burada. Haneen bu yüzden stres yapabiliyor, biliyorum."

"Endişelenmiyorum," dedim, ki bu doğru değildi. Ama daha ziyade, klasik Arapçaya çevrilmiş oyunu inceleyecek vakit bulamamış olmaktan dolayı huzursuzdum. Bir dili sohbet amaçlı konuşmak başka şey, Shakespeare'in edebi bir çevirisini, diğer Arapların önünde, hem oynayıp hem yüksek sesle okumaksa başka bir şeydi. Çocukluğumuzda Arap okuluna gitmiştik ve yaz tatillerinde de dersler almıştık ve hâlâ haberlerin Arapçasını okuyabiliyordum. Ama artık karmaşık ritimleri ve dilbilgisi yapılarıyla yazı dilini okuma pratiği yapmıyordum. Kendime Meryem'e iyilik yaptığımı söylüyordum. Onun önünde sakinmiş gibi davranmak bir tür yüzeysel sakinlik oluşturmuştu da, bacaklarım bana ihanet ediyordu. O yüzden sol bacağımı sağ bileğimin arkasına sıkıştırarak oturuyordum.

Öndeki arabadan gelen müzikte Wael Hejazi sesini yükseltirken melodinin dışına taşıyordu. Sesiyle ilgili ayırt edici bir özellik saptayamamıştım. Ama yumuşak ve hoş bir tınıya sahipti ve bazen bir nota ekleyerek bazen titreterek sesini dalgalandırıyordu, ta ki melodide aniden yükselen bir nota, sesini enstrümanların da üstünde genişletmesine izin verinceye kadar. Burada bir şekilde gülümsediğini fark edebiliyordunuz.

"Wael'in oyunculuk konusunda pek deneyimi yok," dedi Meryem. "Gerçek bu ama o meydan okumayı göze alıyor." Sesi tereddütlüydü, "Bilirsin, halkın ilgisini onun varlığı çekecek. Bu gerçek, benim

amacım gerçekten bu yani. Kalabalıkların oyunumuza ilgi duymasını istiyorum. Bunu kuşku duyduğum için söylemiyorum, hiçbir şekilde, bilirsin işte ama… Wael'in işe yaramasını umut ediyorum. Tiyatro burada İngiltere'de olduğunu sandığım kadar canlı değil."

İngiliz tiyatrosu için bu saygı ifadeleri rahatsız edici değilse de fazla duyulur olmaya başlamıştı. Ön cama bakarak durgun bir ifadeyle gülümsedim. Aklım West End'in neon ışıklarındaydı. O ışıklı mezarlıkta.

"Aslında Wael Batı Şeria'lı," dedi Meryem, "yani daha doğrusu, Lod'lu ama Ramallah yakınındaki bir mülteci kampında büyüdü. Onu Hayfa'da kısa süre önce 48 permisi aldığı için görmüştün," diye ekledi. "Tamam, şimdi ne yapacağız, biliyor musun?" Dikiz aynasına göz attı. "Uzun yolu seçip etraftan dolaşacağız."

İki tarafımızdaki sürücülere bir dizi el işareti yaptıktan sonra, arabayı bu trafik karmaşası içinden rahatlıkla çıkarıp dönüş yoluna çevirmeyi başardı. Dakikalar içinde tepeleri hızla geçerek yol almaya başladık. İkinci kavşakta bunu akıl edenin yalnızca kendimiz olmadığı anlaşıldı. Ve dev boyutlu kırmızı bir işaret levhasının yanında sıraya geçtik.

חטשל הליבומ וז דרד A
תיניטסלפה תושרה תטילשב
, הרוסא מילארשיל הסינכה
מכייח תא תנכסמ
תילילפ הריבע הווהמו
(أ) هذه الطريق تؤدي الى منطقة
الفلسطينية للسلطة التابعة
الدخول للمواطنين الاسرائيليين
ممنوعة وخطرة على حياتهم
وتشكل خالفة جنائية في حقهم
Bu yol Filistin kontrolü altındaki
"A" Bölgesine gider
İsrail vatandaşlarının girmesi yasaktır
Hayatınız için tehlike arz eder
Ve İsrail Kanunlarına aykırıdır

Arapça versiyonda "onların" hayatları, İbranicesindeyse "sizin" hayatınız dendiği dikkatimi çekti. Yola doğru göz attım, iki yüz metre

kadar ileride, aksi istikametteki araba kuyruğunu takip eden bir kontrol noktası gördüm. "Batı Şeria'da İsrail vatandaşı olarak çok vakit geçiriyor musun?" diye sordum.

"İsrail vatandaşı, öyle mi? "diyerek güldü "Aman tanrım!"

"Pardon."

"Evet, Ramallah'ta bir evim var."

"Bu yasal mı?"

"Şey.. Posta adresim Hayfa'da."

"Sanırım halam ve Jad Enişte de—" dedim ama konuşmayı bıraktım, çünkü yoldan ayrılıp işareti geçip Batı Şeria'ya giriyorduk.

Anayolda ipe dizilmiş boncuklara benzeyen bir köy vardı. Rengarenk sıralar halinde sebze meyve satan dükkanlar, asfalt üzerinde içinde onarım gören bir arabanın durduğu bir garaj, klimalı, geniş otomatik kapıları olan bir süpermarket gördüm. Dükkan tabelalarından bazıları üzerinde İbranice tercümeleri vardı. İşgalciler için reklam mı yapıyorlar diye merak ettim.

"Eskiden Shakespeare oyunlarında daha çok rol alıyordum," dedim. Köy gözden kaybolmuştu. Aşağıda solda, genişleyen teraslı yükseltileri birbirine kenetleyen bir vadi uzanıyordu. "Genellikle bu roller genç aktörlerin diş çıkardıkları rollerdir. Ve sonra bazen yaşları ve itibarları arttıkça yeniden Shakespeare'e dönüp Malvolio ya da benzer bir rol alırlar ki ayakta alkışlansınlar."

"Diş çıkarmak mı?"

"Bilirsin küçük bir bebekken süt dişlerin çıkmaya başlar ya."

"Hımm, evet."

"Yani nasıl oluyor da hâlâ bir Gertrude bulamıyorsunuz? Kadınların Wael Hajezi'nin annesini oynamak için sıra olmadıklarına inanamıyorum."

"Biliyorum. Gertrude için *ve* Ophelia için birilerini bulmuştum. Ama kadınlardan biri Texas'ta bir eğitim bursu kazandığını öğrendi, diğeriyse hamile kaldı. İyi bir Ophelia olabilecek üçüncüsü de vardı ama ailesi istemiyordu."

Gösterge panelinin üzerinden işaret ettim. "O tarafta ne oluyor?"

Solumuzda, bizimkine paralel bir yolda, gezici kontrol noktasına benzer bir şey vardı: Bir askeri kamyonet, başlarında ağır kasklar ve ellerinde makineli tüfeklerle iki asker ve durdurulmuş, yeşil Batı

Şeria plakalı bir araba vardı. Askerlerden biri araba camına doğru bağırıyordu. Onun birkaç metre gerisinde, sırtında kocaman siyah bir kamera taşıyan bir kameraman ve haki renkli pantolonlu, kafasında kulaklık elinde uzatılabilecek sapıyla mikrofon taşıyan bir kadın duruyordu.

"Bu bir haber ekibi mi? Bunu yapmalarına izin var mı?" diye sordum. Aklıma Batı Şeria'da İsrail askerlerinin filmini çekmenin yasak olduğu gibi bir şey gelmişti. Acaba yanlış mı hatırlıyorum diye düşündüm, çünkü bu çok aşırı geliyordu kulağa.

Meryem bir yandan bakarken yavaşça sürmeye devam ediyordu. Asker, anlaşılan kamerayı umursamadan ve aşağılayan bir el işareti yaparak *yalla yalla* diye bağırıyordu. Arabanın kapısı açıldı ve kel bir adam dışarı çıktı. Meryem birden güldü. Yeniden hızlandı. "Film çekiyorlar," dedi. Bir tepeyi aşıp vadiye iniyorduk. "Onlar aktör," dedi.

"Ah," dedim. Nedense hayal kırıklığına uğramıştım.

Ramallah savaştan özellikle zarar görmüş bir şehir gibi görünmüyordu. Ayrıca sadece televizyonda gördüğüm bir yer olarak şaşırtacak kadar tanıdık gelmişti bana. Sarı taksiler ve alışveriş yapan insanlarla dolu, yolun aşağısında vitrinlerinde altın zincirler sergileyen kuyumcu dükkanlarının bulunduğu Al-Manara meydanını geçtik. Dükkanlardan birinin adı "Chanel"di ama Chanel değildi tabii, bir diğerinin adı da "ZARA"ydı, ama o da ZARA değildi.

Meryem tarihi şehirde, kireçtaşından yapılma büyük bir binanın dışında park etti. Fuayede uzun bacaklı, dağınık siyah saçlı, karton bardaktan kahve içen bir adam Meryem'i başıyla selamladı, o da kanatlı kapıyı iterken "Selam, Davud," diyerek adama karşılık verdi. Davud benim gülümsememi de gülümsemeyle cevapladı. Bıyıkları yeni yetme gibi düzensizdi.

"Bir şeye ihtiyacınız olursa haber verin," diye seslendi.

Meryem'i takip ederek kapıdan geçtim. Buradan orta büyüklükte bir ön sahneye çıktık. Sahnenin önünde kırmızı kadife koltuklarda altı adamın oturduğunu saydığım, yukarı doğru eğimli bir tiyatro salonu vardı. Bir anda sinirlerim gerilir gibi oldu.

"Hey millet," dedi Meryem, "günaydın." Uzun saplı kol çantasını omzundan sıyırdı ve sandalyeleri çekerek sahneyi düzenlemeye çalıştı. "Haydi arkadaşlar, bir halka yapalım."

Gülümseyen, uzun boylu kel ve çarpık burunlu bir adam "Geç kaldın," dedi.

"Ben yönetmenim," diye cevap verdi Meryem. "Tamam, bulduğunuz sandalyeye oturun. Haydi ama bir çember yapalım."

"Hey," dedi arkamdan bir ses.

Seslenen Wael'di. Yeşil kareli bir gömlek ve beyaz boyayla lekelenmiş, yırtık, dar bir kot pantolon vardı üzerinde.

"Ah, selam. Seni yeniden görmek ne güzel."

Sırıtarak "Sen kimi oynuyorsun?" diye sordu.

"Gertrude. Ama sadece bugün, yalnızca yardımcı olmaya..."

"Ah, o zaman selam anne."

Güldüm. "Sen de Hamlet'sin anlaşılan."

"Ya, evet," Bir elini saçlarının arasından geçirdi. Yanakları hafifçe kızarmıştı.

Konuşmalar ve çekilen sandalyelerin gürültüleri üzerinden Meryem'in sesi duyuldu.

"Bütün günümüz yok, popolarınızı bir yere yerleştirin artık. Herkesin sırayla kendini tanıtmasıyla başlıyoruz..."

Diğerinin üstüne attığım dizimin üstünde ellerimi kenetledim. Meryem sağında oturan sakallı ve gözlüklü adama doğru başını salladı.

"Macit," diyerek başladı. Onu televizyondaki rolünden hatırlamıştım. "Ben Claudius'um ve de Hayalet." Bir Amerikan şovu ya da filminde hemen hemen eminim ki ona Pakistanlı terörist rolü verilirdi.

"Ben Emin, Horatio'yu canlandıracağım," dedi; daha genç, kıvırcık saçlı biriydi. Dirseklerini dizlerine dayamış, iki eliyle senaryoyu tutuyordu.

"George," dedi, üzerinde "AŞK İYİLEŞTİRİR" yazan bir tişörtüyle bıyıklı bir erkek. "Francisco, Rosencrantz ve Fortinbras."

"Polonius'um ben," dedi odadaki en yaşlı, yapılı, ağzının etrafında gülümseme kırışıklarıyla pis sakallı birisi. "Polonius. Ve adım Faris."

"Teşekkürler Faris," dedi Meryem. "Sen ayrıca mezar kazıcısısın."

"Evet," dedi Faris, "doğru, ben aynı zamanda mezar kazıcısıyım."

"Wael," dedi Wael. "Hamlet." Hafifçe başını döndürdü ve dudakları seyirdi.

Ben "Sonia, Gertrude. Ama yalnız bu günlük. Yardımcı olmak için buradayım."

Meryem birkaç kez gözlerini kırpıştırdı.

"Laertes," dedi uzun boylu kel ve Meryem'le geç kaldığı için şakalaşan adam. "Yani, ben İbrahim'im ve Laertes'i oynuyorum." Hafif bir taşra aksanı vardı.

"Ve Guildenstern," dedi Meryem.

"Ve Guildenstern," dedi İbrahim ve hatırlayınca parmak kaldırıp "ayrıca Barnardo," dedi. Gülüş şekli bana muhtemelen Meryem'den hoşlanıyor hissi verdi.

"Ve ben de Ophelia'yı okuyacağım, şimdilik," dedi Meryem. "Kısaca hikâyenin konusunu hatırlayalım ve sonra başlayalım. Hamlet, Danimarka Prensi, Elsinore kalesinin surları üzerinde babasının hayaletini görür. Hayalet, beni erkek kardeşim Claudius öldürdü, tahtımı ve karım Gertrude'u çaldı, intikamımı al, der. Hamlet perişan olur. Sevgilisi Ophelia'ya karşı acımasızca davranmaya başlar. Annesinden nefret eder ve herkes onun aklını kaybettiğini düşünür. Aslında delirmiş gibi rol yapıyordur. Claudius şüphelenmiştir ve Rosencrantz ve Guildenstern'i Hamlet'i gizlice gözetlemeleri için görevlendirir. Bazı aktörler otaya çıkar ve Hamlet onlara erkek kardeşi tarafından öldürülmüş bir kral hakkında bir oyun sahnelemeleri talimatını verir. Oyundan sonra Hamlet annesi Gertrude'a bağırır ve kazayla, Claudius olduğunu sandığı Ophelia'nın babası Polonius'u öldürür. Ophelia çıldırır, kendisini suya atarak boğulur. Hamlet bir düelloda Ophelia'nın erkek kardeşi Laertes'i ve nihayet Claudius'u öldürür – ki o da yanlışlıkla Gertrude'u öldürmüştür. Laertes'in kılıcıyla zehirlenen Hamlet arkadaşı Horatio'nun kollarında can verir. Sonunda Prens Fortinbras Danimarka'yı işgal eder. Tamam mı? Herkes hazır mı? Hadi başlayalım. Birinci Perde, Birinci Sahne."

Meryem sahne düzenini okurken –"Elsinore Kalesi. Kulelerden biri. Karanlık"– ben kendimi tedirgin hissediyordum. Çok şanslıyım ki, bu oyunda Gertrude'un çok fazla repliği yok, diye düşündüm.

"Man hunak?" diye başladı İbrahim, fazla enerjik – *Kim var orada?*

"Bal anta ajib" ["Dur orada!"] dedi George. "Qif waksif 'an nafsika!" ["Sen söyle, tanıt kendini."]

"Asha-l-malik" *Yaşasın kral!*

"Barnardo?"

Birinci Perde, Birinci Sahnedeki Arapça sözlerin İngilizce karşılıkları zihnimde mükemmel şekilde yankılanıyordu. *Acı bir soğuk var ve kalbim hasta.*

Meryem'in *Sahnedeki Hayalet*'inde Macit, hiç konuşmadan, sandalyesinde bir savaşçı edasıyla dimdik oturuyordu. Az sonra Horatio, Yaşlı Hamlet'le Yaşlı Fortinbras arasındaki savaşı anlatmaya başladı. Emin, Horatio'nun bu ilk uzun konuşmasını herkesin kafasını kaldırıp izlemesine neden olan bir inandırıcılıkla ve abartısızca okudu. Sadece elindeki senaryoyu okuyordu ama benim bunun üzerinde düşünecek zamanım yoktu. Çünkü İkinci sahne başlamak üzereydi ve Wael'le ilk diyaloğuma sıra geliyordu. Kendi okuduğum kelimelerin telaffuzuna o kadar odaklanmıştım ki, Wael'in repliğini nasıl aktardığına dikkat bile edememiştim. Neredeyse tamamen kelimelerin seslerine odaklanmış, bir müzik parçasının dinamikleri gibi, ama daha gelişigüzel şekilde, anlamlar üzerindeki kontrolümden vazgeçiyor, düşüncelerim ve hislerimi aksettireceğim ses tonumu sözel olmaksızın, sezgiye göre değiştiriyordum. Bir iki sesli harf hakkında tereddüde düşmüştüm. Derin bir nefes aldım. *Size öyle mi geliyor, Madam?* dedi yanı başımdaki Wael. Çemberin karşı tarafında oturan Meryem'le göz göze geldik, gülümsüyordu.

Senaryonun okunması tamamlandığı sırada bir iki yetişkin kadın ve Sami adındaki, esnek bir vücut yapısına sahip, genç görünüşlü bir erkek tarafından eşlik edilen bir çocuk ordusu tiyatroya daldı. Sami sirk okulu olduklarını, saat 16.00'dan itibaren salon için rezervasyon yaptıklarını ve o sırada da saatin 16.10 olduğunu bildirdi. Meryem içini çekti ve kimseden özür dilemeksizin, bizleri dışarıdaki bulutlu akşamüzeri havasına yönlendirdi. Önce ilerideki köşe başında birer Şavurma yenecek sonra da bir kafenin üst katındaki salonda oturulacaktı. Kafede pencere kenarı bir yer seçtik. Kahveleri söyledik, sigaralar sarıldı. Sayfa kenarları kıvrılmış, tüm sahneler tükenmezkalemle işaretlenip dışarıda bırakılan karakterlerin yeniden dağıtılan repliklerleriyle fotokopileri çekilmiş oyun metinlerimizi çıkarıp masaya dizdik. Okuma seansı herkesi yormuştu o yüzden birkaç dakika sessizce oturduk. Barın üzerindeki televizyonda soluk benizli, takım elbiseli bir adam, önüne İsrail bayrağı asılı bir meclis kürsüsünde el işaretleri yaparak konuşuyordu. Ardından Salim Mansur'un arabaya binerken

çekilmiş bir fotoğrafı göründü. Haber başlığı olarak ekrana *SALİM MANSUR* yazısı geldi. Haber, *KNESSET ETİK KURULU TARAFINDAN GEÇİCİ OLARAK GÖREVDEN ALINDI. İŞ ARKADAŞI MK SLAIMAN JAFFAR İLE ÖZEL RÖPORTAJ* başlığıyla devam etti.

(*Arapça ve İngilizce olarak.*)

MERYEM Ekrana bakmayın. (*Bekler*) Evet. Oyunumuzun neyle ilgili olduğunu düşünüyoruz?

Sessizlik. SONIA, MERYEM'i *izlemektedir.*

EMİN (*Tereddütle*) Savaş.
MERYEM Güzel.

Bekler.

MERYEM Başka?
MACİT Aileler, aile dramı.
İBRAHİM Özgür irade.
MERYEM Çok güzel.

Bekler.

EMİN İntikam.
MERYEM Evet, çok büyük bir intikam.
EMİN Önemli.
MERYEM Çok. (*Bekler.*) Düşünebileceğimiz başka bir şey daha olabilir mi? Bu oyunu düşündüğünüzde şimdi fark ettiğiniz küçücük bir şey bile olsa?
EMİN Ölüm?
MERYEM Evet. Ölümden çok bahis var.
İBRAHİM Şehadet. Hamlet bir şehit.
MERYEM Çok iyi. Şehadet. (*Bekler.*) Başka?
WAEL (*İlk kez konuşur*) Ulusal özgürlük.

Herkes WAEL'e bakar.

MERYEM Ne türden bir ulusal özgürlük?

Bekler.

WAEL Eğer Hamlet bir şehitse... (*Vazgeçer.*)
MERYEM Yani demek istiyorsun ki Hamlet de Filistin şehitleri gibi şehittir.
WAEL (*Omuz silker.*) Ee, evet.
MERYEM Tamam. Hadi bunu biraz tartışalım.
WAEL Ben bunu sadece İbrahim şehit dediği için...
MERYEM Söylediğin şeyde bir yanlış yok. Aslında, sanırım çok ilginç bir nokta.
İBRAHİM Eğer sonunda herkes ölüyorsa ulusal özgürleşmeyle ilgili pek de iyimser bir yaklaşım sayılmaz.
EMİN Doğru.
MACİT Bu aptalca bir şey olabilir.
MERYEM Hiçbir şey aptalca olmaz.
MACİT ama Hamlet hangi ulusu özgürleştiriyor ki?

Bekler.

GEORGE Danimarka. Öyle değil mi?
MACİT Ama Claudius'u öldürmenin Danimarka'yı özgürleştireceğinden emin misiniz?
Onu öldürmek Danimarka'yı Fortinbras'a vermek anlamına gelmiyor mu?
MERYEM Peki—
MACİT Ve ayrıca burada Danimarka'nın Filistin mi olması gerekiyor? Yoksa İsrail mi? Burada çığırından çıkmış olan şey, devletteki çürümüşlük – İsrail devletindeki çürümüşlük mü? Bu arada alaycı yaklaşmıyorum, bunlar gerçek sorularım.
MERYEM Bu kadar gerçekçi olmamız gerektiğini sanmıyorum—
EMİN Evet yani.
MERYEM bir öneri olabilir—

GEORGE O zaman Kraliçe'ye, Gertrude'a ne oluyor?
MERYEM Ne oluyor?
GEORGE Bence Filistin'i *o* sembolize ediyor.

Bekler.

MERYEM Peki neden böyle düşünüyorsun?
GEORGE Çünkü Gertrude ... Gertrude, Claudius tarafından tecavüze uğruyor.
SONIA Ne? Gertrude tecavüze falan uğramıyor.
MERYEM Bırak sözünü bitirsin.
GEORGE Teşekkür ederim.
SONIA Ama bu çok saçma.
GEORGE Gertrude, *manhoobi*'ye uğramış bir ülkeyi sembolize ediyor.
MERYEM Yani yağmalanmış.
GEORGE Filistin gibi ve yine Filistin gibi Gertrude'un bir tarafı bunu kabulleniyor, eski krala ihanet ediyor, eskiyi unutuyor, sadakat yeminini unutuyor. Tıpkı içerdeki hainler gibi, Yahudilere toprak satanlar gibi, işte bilirsiniz, bu tür kişiler gibi. Filistin'in öyküsü de benzer bir ihanet öyküsü. Konu sadece bizim baskı altında olmamız değil, aynı zamanda da biz kendimize ihanet ettik, kendi kardeşlerimize.
SONIA Bu, oyunun çok şahsi bir yorumu.
MERYEM Bu yorumu yapan başka biri var mı? Gertrude'un Filistin'i temsil ettiği yorumunu yani?
SONIA Gertrude Gertrude'u temsil ediyor. O oyunda bir karakter.
GEORGE Ama tecavüze uğramış.
SONIA Tam olarak ne zaman uğramış tecavüze? Ben o sahneyi kaçırmış olmalıyım?
MERYEM Peki bir dakika, belki de tecavüz fazlaca abartılı bir yorum olabilir. Ama unutmayın Arapçada *ightisab* tecavüz anlamına geldiği gibi aynı zamanda gasp etmek, başkasının hakkına el koymak anlamlarına da gelir. Tıpkı *yaghtasib el-ard* gibi. Yani bir anlamda—

EMİN Biliyor musunuz, şöyle bir şey hissediyordum, aslında bilirsiniz ... yani okulda ben bunun, bu oyunun İngilizcesini okumuştum, o yüzden de *Hamlet*'i biliyormuşum gibi hissediyordum – yani Hamlet oyununda neler olduğuna dair belirli bir fikre sahiptim. Ama sonra, onu şimdi okumak çok şaşırtıcı oldu.

MERYEM Ne şekilde şaşırtıcı?

EMİN *Bima'na innu*, Ben *Hamlet*'in daha genel bir oyun olduğunu düşünüyordum. Daha genel olarak mücadele içindeki bir halkla ilgili, yani *olmak ya da olmamak* bir tür genel bir fikirmiş gibi düşünüyordum. Ama bu okumada bu bana yalnızca zor bir zamandan geçen genç bir adamla ilgiliymiş gibi geldi...

MERYEM Güzel, güzel.

EMİN *mahcup olmuş gibi omuz silker.*

MERYEM O halde şimdi bir saniyeliğine o konuşmaya gidelim. 107. sayfada. Herkes hazır mı? Wael okur musun?

WAEL (*Boğazını temizler.*) Ah – Akun am la akün? Thalika Huwa as-su'al.

(*Olmak veya olmamak? İşte bütün mesele bu.*)

A-min al-anbali lin-nafsi an yasbira-l-mar'u 'ala maqaali'i ad-dahr al-la'eem wa sihaammihi

(*Ruhun asaletini, acımasız kaderin karşısına çıkardığı zorluklara katlanmak mı artırır?*)

Amyush hira as-silah 'ala bahr min al-humum

(*Yoksa sorunlar, denizine karşı durmak*)

Wa-bisaddiha yunheeha? Namuut ... nanm...

(*Ve karşı durarak onların sonunu getirmek mi? Ölmek ... uyumak demek sadece.*)

MERYEM Dur. Orada dur. Çok güzel, teşekkürler, Wael.

MACİT (*Sonia'ya hitaben*) *Bizim* ölmemiz diyor olması ilginç.

SONIA Doğru. Tabii, orijinalinde...

MERYEM Peki, Hamlet'in, önünde ölmek ya da yaşamak gibi iki seçenek gördüğü gerçeği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sessizlik.

EMİN Hamlet intihar eğilimli.
MERYEM Hımm. Öyle mi acaba?

Sessizlik.

MERYEM Şöyle ifade edeyim. Söyleminin sonunda diyor ki: O bilinmeyen ülkenin sınırlarından geçen … *La ya'ud musafir*. Bir gezgin geri dönmez.
SONIA Ah. Babası.
MERYEM Kesinlikle.
İBRAHİM Kesinlikle ne?
SONIA O Hayalet. Oradan dönen birisi yani. Hamlet yaşamla ölüm arasında bir seçimden bahsediyor. Ama gerçekte, Meryem'in işaret ettiği şey şu – bir üçüncü yol daha var. Hayalet de olabilirsiniz.

Sessizlik. Barın üstündeki televizyonda 2013'te Salim Mansur'la John Kerry'nin barış anlaşması konusunda yapılmış bir röportajı görüntüleniyor. Saçları yapılı haber spikeri kadın yeniden ekrana geldiğinde arkasındaki duvarda yeniden Salim'in arabaya bindiği önceki kareler gösteriliyor.

EMİN O noktaya geldiğinde hayaleti unuttuğunu mu düşünüyorsun? O yüzden mi öyle söylüyor?
İBRAHİM Bu hayalet fikri çok Batılı.
MERYEM Onun yerine cin olabilir.
İBRAHİM Cin demiyor, *tayf* diyor, yani rüyada görünen.
MERYEM Faris, sen ne düşünüyorsun?
FARİS Ne hakkında?
MERYEM Herhangi bir şey hakkında, hayalet ya da oyunla ilgili herhangi bir şey hakkında.

FARİS (*Ağır ağır konuşarak.*) Ben oyunun çok çok iyi olduğunu düşünüyorum.

MERYEM OK!

İBRAHİM (*Dirsekleri masanın üzerinde*) Genel olarak evet. Hamlet fazla düşünen ve fazla konuşan ama kafasını toparlayamayan biri.

MERYEM *güler ve telefonuna göz atar.*

MERYEM Tamam arkadaşlar, bir ara verelim mi? On dakika, ardından yarın yeniden toplanıp konuşacağız.

İBRAHİM *abartılı bir iç çeker.*

İBRAHİM (*Sonia'ya hitaben.*) Dışarı gelmek ister misin?

SONIA Tabii.

İBRAHİM *merdivenlerden inip dışarı çıkarken* SONIA *da onu izler. Onların arkasından birkaç dakika sonra* GEORGE, EMİN, MACİT *ve* WAEL *görünür. Sesleri caddeye çıkışlarından kısa bir süre önce duyulur.*

GEORGE Ve bir de şu bahsettiğim adam vardı ki inanamazsın.

EMİN *Berbat* bir oyuncu. Çok çok kötü.

MACİT Bu nerede oldu demiştiniz?

GEORGE Amman. Gösterinin ardından, yabancılar ve yakındaki okuldan çocuklarla bir oturum yaptık. Sırayla hangi ülkelerden geldiğimizi konuştuk. Ben işgalle ilgili bir şeyler söyledim, Emin Gazze hakkında bir şeyler anlattı ve sonra sıra bu kişiye geldi, aman tanrım.

EMİN İnanılır gibi değildi.

GEORGE Teşekkürler, diyerek başladı. Kuveyt çok barışçıl bir yer, onlarla hiçbir sorunumuz yok, bizler kardeşiz ve barış içinde yaşıyoruz diye devam etti.

EMİN Ben "Ah siz İsviçre'den geldiniz? İsviçre nasıl bu konuda? İyi midir? Rahat mıdır?" dedim.

GEORGE Ama o devam etti. Evet, Kuveyt çok barışsever, çok rahat diyerek.

MACİD, EMİN ve İBRAHİM *gülerler*. WAEL, SONIA'ya *yaklaşır ve onu diğerlerinden uzaklaştırır.*

WAEL Sanırım bir şeyler konuşmamız lazım, yani rollerimizle ilgili.

SONIA: (*Onu cesaretlendirerek*) Tamam. *Hamlet*'le ilgili konuşmak istiyorsun değil mi? Aslında ben Gertrude'u oynamayacağım ama memnuniyetle konuşurum konuyla ilgili.

Uzun bir bekleyiş. Wael düşünceli bir şekilde uzaklara bakar.

WAEL Aktör olmayı istediğimi ne zaman fark ettim biliyor musun? Anlıyor musun?

SONIA Ne zaman?

Bekler.

SONIA Utangaçlık etme.

WAEL Utangaç değilimdir ben.

SONIA Peki?

WAEL (*Ağır ağır konuşarak.*) Bunun benim ... kaderim olacağını anlamıştım ... diğer insanlar gibi davrandığımı fark ettiğimde. Anlatabiliyor muyum? Diğer insanların hareketlerini, onların konuşmalarını taklit ediyordum, onların ... nasıl denir? (*El kol işaretleri yapar.*)

SONIA Kendilerini ifade tarzlarını mı?

WAEL Evet. Benim tüm *kendimi ifade tarzım* başkalarına ait.

WAEL iki eliyle saç diplerine dokunur, sanki sürdüğü jölenin yerinde durduğundan emin olmak ister gibi.

WAEL Altta yatanın kim olduğunu bilmiyorum.

SONIA Bunda sorun yok ki.

WAEL Olmadığını biliyorum.

SONIA (*Güler ve bir süre susar.*) Altta yatanın kim olduğunu ben de bilmiyorum.

WAEL (*Derin bir nefes vererek.*) Konu biraz ağırlaşmaya başlıyor galiba, Anne.

SONİA Sen başlattın, canım.

WAEL Senin fevkalade bir kariyerin olduğunu duydum. Şimdiye kadar yani.

SONIA *yeniden güler.*

WAEL Niye gülüp duruyorsun? Meryem seni Londra'da izlemiş. Muhteşemmişsin, o dedi.

SONIA Gerçekten mi?

WAEL Bu "muhteşem" kelimesini seviyorum.

SONIA Ne izlemiş biliyor musun? Hangi oyunu?

WAEL Hatırlamıyorum.

SONIA Ne kadar zaman önce izlediğini de mi bilmiyorsun?

WAEL Hayır, kusura bakma.

SONIA (*Duraklar.*) *Martı* olabilir mi?

WAEL Olabilir. Hiç fikrim yok.

SONIA Boş ver, fark etmez.

SES Wael Hejazi!

SONIA Kim bu?

WAEL Bilmem. Kimse görünmüyor. Ah, Selam.

Görüntüye bir KIZ girer.

KIZ Aman Allah'ım, bu sensin! Aman Allah'ım!

SONIA Sizi yalnız bırakayım.

SONIA *kafe binasının kapı ağzında toplanmış grubun kalanına göz atar.*

WAEL Hayır, hayır kalabilirsin. Lütfen kal.

KIZ Senin müziğine aşığım.

SONIA Ah, anladım.

WAEL Teşekkür ediyorum. Tanrı seni kutsasın.
KIZ Bana bir imza verir misin?
WAEL Tabii.
KIZ Yanımda defterimden başka bir şey yok ama.
WAEL Güzel. O zaman defterini imzalayayım.
KIZ (*Sonia'ya bakarak.*) Selam.
SONIA Selam.
KIZ Çok teşekkür ederim Wael, teşekkür ederim.
WAEL Benim için bir zevkti.

KIZ *çıkar.*

GEORGE *ıslık çalar.*

MACİT Hey oradaki Bay Ünlü, Bay Rock Star.
WAEL Ne diyebilirim?
GEORGE Hoş kızdı.
İBRAHİM Tekrar içeri mi giriyoruz? Meryem nereye gitti? Sandım ki o (*ne söylediği duyulmaz*)

GEORGE, EMİN, MACİT *ve* İBRAHİM *kafeye girer.*

WAEL (*Sonia'ya.*) Bana biraz Lübnanlı şarkıcı Feyruz'u hatırlattın, biliyor musun?
SONIA (*Gülerek.*) Teşekkür ederim.
WAEL Ben ciddiyim. Ama yalnızca bu açıdan. Hareket ettiğimde – kayboldu. Ama buradan, çok benziyorsun.
SONIA Teşekkür ederim, Wael, çok naziksin
WAEL Nezaket değil bu, sadece samimi fikrim, Anne.
SONIA Lütfen bana Anne demeyi bırak
WAEL (*Gülerek*) Ama benim annem olabilirsin yani, biliyorsun.
SONIA Sen kaç yaşındasın?
WAEL Yirmi dört
SONIA On beş yaşımda doğursaydım, evet.
WAEL İşte geldi.

SONIA başını kaldırır, MERYEM'in merdivenlerden indiğini görür. Yavaş yavaş oyuncuların kalan kısmı da arkasında belirir.

MERYEM Gitmemiz gerek.

SONIA Gerçekten mi?

MERYEM Erkek kardeşim—

SONIA Evet?

MERYEM Küçük erkek kardeşim benim için çocuk bakıcılığı yapıyordu ama şimdi gitmesi gerekiyormuş.

SONIA Tamam. O zaman gidelim.

WAEL Seninle konuşmak harikaydı.

SONIA Seninle de öyle, Wael.

WAEL Daha uzun konuşmak isterim, iş konusunda yani.

MERYEM İş konusu? Ne demek istiyorsun iş konusu diyerek.

WAEL Demek istediğim oyunculuk konusunda.

MERYEM İbrahim, hazır mısın? Arkadaşlar, hepiniz, biz biraz daha konuşacağız ama sizi serbest bırakacağım. Yarın saat onda buluşuyoruz.

MACİT Tüh!

MERYEM Ne oldu?

MACİT: Yok bir şey!

MERYEM Bu akşamın ev ödevi ilk üç sahnenin ezberlenmesi.

GEORGE Şaka mı yapıyorsun?

MERYEM Yapabileceğiniz en iyi şekilde. Neden dert ediyorsun George? Senin başlangıçta fazla repliğin yok ki.

FARİS Oysa Polonius'un üçüncü sahnede pek çok repliği var.

MERYEM O zaman yarın görüşmek üzere. Saat onda. Siz ikiniz hazır mısınız?

İBRAHİM Evet.

SONIA Evet.

MERYEM İbrahim kanepede uyuyacak. Üzgünüm İbrahim.

İBRAHİM Ben her yerde uyurum.

MERYEM Seni bırakmamı ister misin George?

GEORGE Evet, lütfen.

MERYEM Arabam diğer tarafta. Haydi arkadaşlar gidelim.

SONIA Şey, Meryem—

MERYEM Evet?

SONIA Bir saniye konuşabilir miyiz?

MERYEM Hayırdır?

SONIA Ben geliyor muyum yarın? Yani sende kalacağımı biliyorum da—

MERYEM Bu tamamen senin kararın. Gelmekte de gelmemekte de özgürsün. Aşikar ki gelirsen ben çok minnettar olurum, çünkü hâlâ bir Gertrude bulamadım.

SONIA (*Tereddütlü.*) Tamam.

MERYEM Bir düşün sen. Belki eğlenceli olur senin için de. Gertrude'u benim okumam gerekirse de dünyanın sonu değil tabii ama evet, okumaktan çok yönetmeye konsantre olabilirsem, bana çok iyilik etmiş olursun.

Ramallah, başlangıçta terk edilmiş gibi görünüyordu. Meryem, İbrahim'le benim karanlık arka koltukta oturduğumuz arabayı sürerken, George Ein Misbah isimli bir mahallede arabadan indiğinde arkaya dönüp bize baktı ve "Artık özel şoförünüz oldum galiba, öyle mi?" dedi. O arada, aslında yerleşim alanları olan sokaklardan hızla geçerken, yol kenarları yaşam belirtisi göstermeye, ışıklı barlar görülmeye başlamıştı.

Bense olan bitene anlam vermeye çalışıyordum. Okuma seansına gelmekle Batı Şeria'da sahneye konan bir yapımda Gertrude'u oynamayı da şimdiden kabul etmiş olup olmadığımı merak ediyordum. Görünüşe bakılırsa bu benim seçimim olacaktı. Öyle miydi? Özellikle provaların başlangıcında, işler ters gitmeye başladığında nasıl olduğunu biliyordum. Meryem'in pozisyonunda en tecrübeli yönetmen bile paniklerdi. Eğer hâlâ yeni kadro beklendiğinden oyuncuların dinamiği oluşturulamazsa kişilerin tutum ve davranışları değişebilir ve erkek oyuncular kadın yönetmenin liderliğinden kuşkulanmaya başlayabilirlerdi. Meryem'in vites kolu üzerindeki yüzüklü parmaklarına baktım; hepsi gümüş yüzüklerdi, hiç altın yoktu. Değerli taşları seviyordu, başparmağında yeşil taşlı, sağ işaret parmağında kırmızı lal taşlı yüzükler vardı ve sonra birden, zihinsel olarak bunlardan alakasız bir şekilde onun oyununda yer almak istediğimi fark ettim ama bunu neden istediğimden emin değildim.

"Daha çok annene mi yoksa babana mı benziyorsun?" diye sordu İbrahim. Cama biçimli kafasının silueti yansımıştı.

"Halama," dedim.

"Halanı gayet iyi hatırlıyorum," dedi Meryem omzunun üzerinden. "Rima."

"Ne kadar şaşırtıcı, ilginç bir halkız biz, ne kadar çeşitliyiz."

"Ve ne kadar kibirliyiz," dedi İbrahim. "Kendimizle nasıl da gurur duyuyoruz."

Meryem güldü. İbrahim eliyle başını sıvazladı, sonra elini aramızdaki boş koltuğa bıraktı. Kemikli bileğine bağlı hoş bir eldi bu.

"Bu arada baban nasıl?" dedi Meryem.

"Babam iyi. Londra'da yaşıyor. Aslında yeni emekli oldu. Sanırım buna adapte olması için biraz zamana ihtiyacı var."

"İngiltere'den emekli. Biliyor musun, Sonia'nın babası ellili altmışlı yıllarda Ürdün'deki önemli aktivistlerdendi."

"Ciddi misin?" dedi İbrahim. "Bu çok etkileyici."

"Lübnan'da," dedim. "Babam Beyrut'taydı."

"Ben Ürdün'de sanıyordum."

"Senin kardeşinle ilgili haberler nasıl?" dedi İbrahim.

"Bilmiyorum, "dedi Meryem "O ilk gün aradı beni ama o zamandan beri başka bir haber almadım. Televizyonda gördünüz. Bak, bak Sonia bu sokağı görüyor musun?"

Sağımızdaki sokağı işaret ediyordu. Geçerken çok kısa bir süre için bir hırdavatçı deposunun arkasına doğru kıvrılan dar bir geçit gördüm.

"İntifada sırasında, ikinci intifada, İsrail bizi sokağa çıkma yasağında bombalarken, eşim ve ben orada sıkışıp kalmıştık. Aslında önce tiyatroda mahsur kalmıştık. Sadece biz ikimiz ve iki kişi daha. Neredeyse bütün bir gece boyunca salonun ikinci sırasında oturup kahve içmiştik. Berbat bir geceydi. Ama biz birbirimize hikâyeler anlatıp, gülüşmüştük filan."

Her ne kadar Haneen şimdi kocasından ayrıldığını söylediyse de, gözlerimi tekrar ellerine çevirdim, dördüncü parmağında gümüş bir yüzük üzerinde pembe boyalı bir gül vardı.

"Nihayet dışarı çıkabildiğimizde sabahın üçü filan gibi bir saat olmuştu. Sokakta araba süren sadece biz kalmıştık."

Meryem'in elinden İbrahim'inkine geçtim; onun aramızdaki koltuğun üzerine yerleştirdiği eline baktım. Gizlice gölgede kalan bedeninin duruşunu inceledim ve bunun doğal bir duruş olmadığı kararına vardım.

"Ardından o ara sokaktan geçerek ana yola çıkmak istedik. Ansızın önümüzde başka arabalar belirdi. Bu yoldan yukarı çıkmaktayken geri dönüyor, deliler gibi zikzaklar çiziyorlardı. Sonra bu arabaların kurşun delikleriyle dolu olduğunu gördük. Başımızı kaldırıp baktık ki yerleşimciler aşağı, bize doğru ateş ediyorlardı."

"Lanet olsun!" dedi İbrahim. "Bu nasıl bir çılgınlık."

"Çılgınlıktı doğru. Tanrım artık bunların sona erdiğine çok memnunum."

"Sonia, İntifada sırasında burada mıydın sen?" diye sordu İbrahim.

"Birincisinde evet."

"Off," dedi İbrahim.

Ses tonundan anlıyordum ki o sırada kaç yaşında olduğumu merak ediyordu.

"Küçük bir çocuktum," dedim. "Yaz tatillerinde Hayfa'ya gelirdik."

"Ah, benim gibi." Boş verir bir edayla omuz silkti.

"Sen nerede yetiştin?"

"Eee. El-Fahem'de."

"Sen İçerdekilerdensin."

"Belli olmuyor mu?"

Ona baktım, "Hayır," dedim.

Şimdi, yokuşlu caddelerden aşağı süzülerek sadece konutların olduğu bir bölgeye gelmiştik. İki küçük kız çocuğu bir ağacın dalları altına sığınarak çatlak asfaltın üzerinde dikkatle yürümeye çalışıyordu.

"Batı Şeria'da bir oyunda rol almakla ilgili ne hissediyorsun?" diye sordu İbrahim.

Soru bana onun bu konuda ne hissettiğini merak ettirdi.

"Ben oyunda rol almıyorum," diye cevapladım.

Ayrıca diğer oyuncuların da çoğunlukla Batı Şerialılar mı ya da onun gibi 48'lilerden mi yoksa bizim gibi adeta helikopterle tepeden bırakılanlardan mı olduğunu merak ediyordum.

"Doğru," dedi.

Dönüp ona baktığımda yüzünde bir gülümseme belirdi. Ya bana doğru yaklaşmıştı ya da dışarıdaki ışık değiştiğinden öncekinden daha görünür durumdaydı, benimle dalga geçtiğini görebiliyordum. Sanki sırtımdan aşağı hoş bir elektriklenme indi.

"Bazen beklenmedik işler yapmak iyi olabilir," diye seslendi Meryem yan aynaya bakarak. "Bazen risk almak iyidir. Bunun illa kariyerinizle ilgili olması şart değildir, bilirsiniz."

"Ben sadece bedava tatil fırsatından faydalanmaya geldim," diye cevapladım, hem şakalaşır hem ciddi gibi ve Meryem'in varsayımını yoklamaya çalıştım. "Halamla enişteni ziyaret etmek istiyordum. Öyle uzun zamandan beri gelmemiştim ki buralara. Bütün bunlar anılar sokağında bir seyahat gibi," dedim. Sonra kullandığım ifadeden utandım. "Ama tabii, sen birini bulana kadar yardımcı olacağım."

"Birini değil ikisini" dedi Meryem. Bir de Ophelia'ya ihtiyacımız var."

Göz kapaklarımın ardında, Harold, bana o tanıdık, arzu ve kendini beğenmişlik karışımı bakışıyla bakıyordu.

"Bir keresinde Londra'da bir TV şovuna katılmıştım," dedi İbrahim. "Ama çekimlerin çoğu Amman'da yapılmıştı."

"Seni tanıyormuşum gibi gelmişti zaten. Neydi şovun adı?"

"*Harnessed.*"

"Evet, *Harnessed.* Orda harika bir iş çıkardın."

İbrahim söylediklerimden memnun olmuş görünüyordu. Oysa yalan söylüyordum. Şovu duymamıştım. Zihnimde, Wi-Fi'a erişince Google'da aramak üzere not aldım. Meryem yol kenarına park etti. İbrahim, Meryem'in evine ne sıklıkta geldiğini merak etmeme neden olan bir aşinalıkla çift kanatlı giriş kapısını açmak için dışarı fırladı. Biz caddeden eve giden kısa yolda ilerlerken İbrahim de arabanın arkasından koşarak yetişti. Küçük, bakımsız bir bahçenin içinde baklava biçimli kabartma tuğlalarla kaplı, tek katlı bir bina yükseliyordu. Kapıya uzanan kısa yolun iki yanında çatlak çiçek saksıları diziliydi ve yan taraftaki biçilmemiş çimlerin üzerinde hava şartlarının yıprattığı ahşap bir bank vardı. Yine aynı yerde birisi yan yatmış bir kahve fincanı bırakmıştı. Arkamızda esen soğuk rüzgâr bize ulaşınca İbrahim Amerikan aksanlı İngilizcesiyle "Meryem, aç şu lanet kapıyı," diye seslendi. O sırada ben, evin üzerinde, bulut kümeleri arasında, akıntıya kapılmışçasına kaymakta olan pırıl pırıl bir ay gördüm.

"Çok güzel," dedim.

"Ellili yıllarda inşa edilmiş," dedi Meryem, antrenin ışığını açar ve ceketiyle ayakkabılarını çıkarırken. "Selaam!" diye seslendi evin içine doğru, sonra devam etti: "Teyzeme aitti. Çocuğu olmadığı için, böyle bana kaldı."

Mutfağa giden koridorda asılı üç resim vardı: suluboya bir manzara resmi, Avrupa'da yemyeşil bir yerin manzarası – Meryem'in bunu bir tatil sırasında ya da Yafa'daki bir pazar tezgâhından satın aldığını düşündüm. Sağ tarafta yine çerçeveli bir başka resim asılıydı. Bu bir çocuğun çizdiği, bacasından duman çıkan, sanki havalanmaya hazırlanırmış gibi yana yatmış, eşkenar dörtgen şeklinde bir ev resmiydi. İkisinin ortasındakiyse hafifçe renklendirilmiş, en az bir asırlık antika bir aile fotoğrafıydı: Denizci kıyafeti giymiş iki erkek çocuk, baba fes benzeri bir şapka takmış, anne dantel bir giysi içinde.

"Anneee!"

Mutfağın diğer tarafındaki kapı aralığından koyu renk, kadife gibi saçları olan bir çocuk fırladı ve Meryem'in hırkasının uçlarına yapıştı. Ağlamaktan yüzü gözyaşlarıyla leke leke olmuştu.

Meryem "N'oldu?" diye sorarken, kapüşonlu mavi bir eşofman üstü giymiş, kollarını kavuşturmuş ve buzdolabına yaslanmış birini fark ettim. "Her zamanki şeyler mi?" diye devam etti Meryem.

"Evet, sanırım, ama iyi şimdi. Selam, ben Enver, Meryem'in kardeşi."

"Enver bizim set tasarımımızı yapıyor," dedi Meryem. Kendisi ressam.

Enver elimi sıktı, ışığın altında ince yüzünün yanakları ve gamzeli çenesi ortaya çıktı. Sonra *–hey adamım* diyerek– İbrahim'in elini de sıkıp yeğenini öptü ve ağır adımlarla kapıya yöneldi.

"Yarın ararım seni," dedi Meryem. İnce kollarıyla oğlunu kucağına aldı. "Bu benim arkadaşım Sonia. Sonia'ya merhaba de."

Çocuk bana bir göz attı, sonra yüzünü annesinin göğsü üzerine kapadı.

"Merhaba," dedim. "Senin adın ne?"

"Senin adın ne?" diyerek yankıladı Meryem. Çocuğun yüzünü göstermeye niyeti yoktu. "Neden böyle utangacız? Benim-adım-Emil."

Emil yeniden ağlamaya başladı. Yorgundu. Tezgâha yaslandım. İbrahim neredeydi? Bir bardak su alabilmek için musluğu açtım. Meryem "Buzdolabındaki şişeyi alsana," dedi.

Ama buzdolabındaki şişeyi almadım. Ağlayan oğlunu kucaklamış Meryem'i izledim ve kafamı karıştıran bir ağlama isteği uyandı içimde. Arkamdaki tezgâhın üzerinde duran ellerimi oynattım. Meryem çocuğu kucağında sehpanın etrafında dönüyor, Emil mızırdanıyordu. İbrahim'in bir an önce ortaya çıkmasını ve dikkatimi çevirebileceğim başka bir şeyin olmasını istiyordum.

"Uyku zamanı," dedi Meryem, "birazdan döneceğim, Sony."

Bana sadece Haneen Sony demiştir. Tek başıma, amaçsız, bir dolabın kapağını açtım. Cam kapaklı kavanozlarda tahıllar ve kuruyemişler, kuru kayısılar vardı. Uzun uzun onlara baktım. Ucuz İKEA tipi kavanozlar, sıradan yiyeceklerle dolu. Ama bana göre bu kavanozlar, güzel ve sağlıklı yemekler pişiren, bol bol kurutulmuş meyve alan, depolayan ama hepsini birden yiyip bitirmeyen, başkalarını da besleyen, hafif bir tütsü kokusu yayılan bu eski ve bakımsız, güzel ev, alfabetik bir sırası olmaksızın dizilmiş Arapça ve İngilizce kitaplar, üzeri desenli ahşap objeler, fotoğraflar, resimler gibi bir sürü ıvır zıvırla dolu, üstünde çelik bir horoz yavrusunun sallandığı yüksek sesli metalik bir saatin de durduğu raflara sahip birisine aitti. Dolabın kapağını kapadım. Bir gün ben de İbrahim gibi bu eve kendimi daha yakın hissedebilirdim. Gözlerimi oturma alanının sıcak dağınıklığına çevirdim. Şimdiden onlardan ayrılacak olmanın acısını duydum. Sifon sesi duyuldu, musluk açıldı ve kapıda ellerini üzerindeki kot pantolona silerek gelen İbrahim göründü. Gülümsüyordu.

"Bir şeyler içelim mi?" dedi.

"Tabii. Aslında hayır, ben böyle iyiyim."

İbrahim buzdolabını açtı, kapağa yaslandı. Boynunun arkasında kesişen dalgaları andıran iki uzun kırışık vardı. Bir bardağa portakal suyu doldurdu, sonra gözlerini odaya çevirdi, içerken gözlerini indirdi, uzun, kara kirpikleri ortaya çıktı. Kafasında dönen bir şeyden dolayı çenesi kasılmıştı ve beni düşündüğünü biliyordum. Adeta bir düğmeye basılmış gibi, onun ilgisi benim ilgimin de kıvılcımlanmasına neden oldu.

"Bir şeye ihtiyacınız var mı?" dedi Meryem, bize katılırken.

Pencerenin altında uzanan yeşil dinozoru tekmeledikten sonra yerden uzunca, kırmızı bir kumaş parçasını topladı, kollarını İsa gibi iki yana doğru uzatarak onu katlamaya başladı.

"Acıkan var mı? Sonia şu oda senin odan, İbrahim sen de burada uyumak zorundasın, sana çarşaf ve doğru düzgün bir yastık veririm."

"Söylediğim gibi, ben her yerde uyurum."

Meryem kendisini kanepeye bırakarak dramatik bir tavırla kafasını geriye attı, gözlerini tavana dikti. Bir yanım onun bu açık sözlülüğü karşısında geri çekiliyordu. Tam olarak ne yaptığını ve neden yaptığını biliyor gibiydi – karmaşık olmayan bir kader algısı vardı. Ben böyle hissetmeyeli yıllar olmuştu. Uğrayacağı hayal kırıklıklarını düşünerek ona acıyordum. Ama bir yandan da onun geleceğe bakışına imreniyordum.

"Yorgun musun?" diye sordu İbrahim.

"Biliyorsun, benim endişem," dedi Meryem ayak bileklerini çevirip, ellerini başının altına koyarken, "insanların sadece Wael'i görmek için gelmesi. Bence bu çok yazık olur."

"Onu kadroya dahil etmenin nedeninin bu olduğunu söylemiştin sanıyorum," dedim.

Ürkmüş görünüyordu.

"Nedenin bir kısmı bu demek istemiştim."

Savunmaya geçerek "Bence Wael'in yıldız kalitesi var," dedi. "Başka yararları da var … yani, yüksek profil, şu bu. Ama oyunun kendisi –oyun–"

"Bence yazık olacak bir şey yok bunda, Londra, West End'de de bu hep yapılan bir şey."

"Aklıma gelmişken, sen karar verdin mi?" diye sordu sözümü keserek. "Yarın provaya gelip gelmeyeceğine yani? Eğer geleceksen sana Ophelia'yı da vereceğim, umarım senin için sorun olmaz?"

Omuz silktim.

"Harika," dedi Meryem, sesi memnun olduğunu anlatıyordu ama hiç şaşırmamıştı.

Birdenbire kabul edivermiştim. Kendi irademle değil, neredeyse kazayla, bir omuz silkme sonucu. Belki de Meryem'in bana özelde söylediği şeyleri İbrahim'in önünde açığa vurmamdan kaynaklanan suçluluk duygusuydu savunmamı aksatan. Bunun onu utandıracağını düşünememiştim. Hata yaptığımı hissettim. İbrahim kendi senaryo nüshasını eline almış, fırının önünde ağır adımlarla ileri geri yürüyerek ağzını oynatmaktaydı.

"Bir dakika," dedim, "aslında..."

"Aslında?" diye sordu Meryem.

"Bunu yapabileceğimi sanmıyorum. Özür dilerim. Akrabalarımı görmem lazım."

"Onları hemen mi görmek zorundasın? Birkaç gün bekleyemez mi?"

"Eee..."

"Sadece evet de bitsin" diye katıldı konuşmaya İbrahim tedirginlikle.

"Ama," dedim boğazımdan küçük bir soluk bırakarak."*Ophelia*?"

Wael'in bana parmak sallayarak söylediğini canlandırdım gözümde: *Sen bir rahibe manastırına git, huzuru orada bul.*

"Claudius rolünde Macit var," dedi Meryem. "Kendisi çok da yaşlı değil. Ama gerçeklik o kadar da umurumda değil."

"Aman tanrım," dedi İbrahim sayfaları karıştırarak. "Sen ilk üç sahne dedin, değil mi? Saat kaç?"

"Tamamını ezberlemenizi beklemiyorum," dedi Meryem, elini sallayarak.

İbrahim bir kaşını kaldırdı. Çantamdan kendi kâğıtlarımı çıkardım ve etrafta sarı fosforlu kalemimi aradım. Yemek sandalyelerinden birine oturdum ve hızlıca Gertrude'lara göz atmaya başladım. "Kraliçe" olarak tanımlanıyordu. Sonra Ophelia'yı aradım ve ayırt edebilmek için repliklerinin altını tükenmezkalemle çizdim. Her iki karakterin de repliklerini okumam gereken iki sahne vardı. Üstelik bazen ikisi birbiriyle konuşuyordu. Ophelia olarak kendimin, yani Gertrude'un ölümünü bildirmek bana komik ya da şairane geldi.

"Bu işi size bırakıyorum arkadaşlar," dedi Meryem, "benim yatmam lazım."

Attığım gülücük bir iç çekişe dönerken İbrahim de masaya geldi ve alçak sesle repliklerimizi okumaya başladık. Bir süre sonra, "Şu uzun konuşmamı hızlıca sana okuyabilir miyim? Burada Laertes Ophelia'yı uyarmak için uzaklaşmak üzere."

"Tamam, tabii dinliyorum."

Laertes'in konuşması içinde birkaç kısa Ophelia repliği de vardı. Yanlış telaffuz ettiğim iki takı oldu, bunlar için beni düzelttiğinde mahcup görünmemeye gayret ettim.

"Ve şimdi belki seni seviyor olabiir." Bakışları benimkilere takıldı ve tamamen kendi ezberiyle meşgul olduğunu ve bunun benimle hiç

alakası olmadığını bilmeme rağmen, ben de aynı yoğunlukla bakışlarına cevap verdim. "Ve şimdi, hiçbir kötülük ya da yalan yoktur kalbinde. Ama bir kez unvanı yükselince, iradesi kendisine ait olmayacak." Gündüz yaptığımız okuma seansından bu satırları hatırlamıyordum, ama bunlar Wael'le ilk sahnemden hemen sonra geçtiği için konsantre olamayacak kadar çok telaşlı olabilirdim. Şimdi İbrahim, "korkmalısın, sevgili kardeşim," diyordu. "Sigara içer miydin? Ben buraya kadar gelebildim henüz."

"Bayağı iyi başardın. Etkilendim."

"Uzunca süredir senaryolar elimizdeydi. Bu kısım da aslında benim seçmelerdeki konuşmamın bir parçasıydı."

"Olsun. Yine de oldukça iyi."

"Sigara?"

"Hayır, teşekkür ederim."

Gülümsedim. İbrahim olduğu yerde yanımda ayakta durmaya devam etti. O yumuşak dudaklarını büküyormuş gibi yaparak ağzını oynattı. Öyle yakınımdaydı ki, neredeyse gömleğinin yakasını hafifçe titreten kalp atışlarını bile fark edebiliyordum. İçimde kapana kısılmış bir kahkaha vardı, ağzımı açacak olsam bir kuş gibi uçarak dışarı taşacaktı.

"Tamam, ben hemen geliyorum," diyerek ayakkabılarını ayağına geçirdi ve ön kapıdan bahçeye çıktı.

Boş odada bir süre ampullerin sivrisinekleri cezbeden belli belirsiz cızırtısını dinleyerek bekledim, sonra ben de ayakkabılarımı giyip İbrahim'in arkasından dışarı çıktım.

"Selam," dedi başını kaldırıp bakarak.

"Biraz hava alayım dedim," demeyi planlıyordum ama hiçbir şey söylemedim. Kapının kasasına yaslandım. Bahçe karanlıktı. Ara sıra yoldan geçen bir arabanın sesi duyuluyordu. İbrahim içi söndürülmüş sigara izmaritleriyle dolu bir saksıya uzandı ve kendi sigarasını da saksının kenarına bastırarak söndürdü.

"Peki, içeri girmeme izin var mı, yok mu?" Gülümsüyordu. Bembeyaz düzgün dişleri ve hafifçe görünen diş etleri vardı.

"Oh, özür dilerim."

Doğrularak geçmesine izin verdim ve sonra düşünmeksizin öne doğru bir adım attım ve kendi gövdemi onunkine sürttüm. Başımı

kaldıracak vakit bulamadan, İbrahim elini kafasına götürerek geri sıçradı.

Dilimin ucunda "affedersin" varken, yine kendimi tuttum ve özür dilemekle hiçbir şey fark etmemiş olmak arasında bocalarken hiçbir şey yapmadım. İçim alt üst olmuştu ama gözlerimi okuyamasın ve kafamdan geçen, düşüp başımı duvara çarptığım, kafatasımın parçalandığı, her tarafın kanlar içinde kaldığı, yoğun bir kan selinin yüzümden aşağı aktığı manzarayı kavrayamasın diye başımı çevirdim. Sonra omuz silktim.

"Sanırım benim de yatmam lazım. Yoksa düşüp kalırım bir yerde," dedikten sonra, onun sessizliğini duymazdan geldim ve sanki yorgunluktan sarhoşmuşçasına bir o yana bir bu yana yalpalayarak içeri girdim.

İkinci yatak odasının ofis gibi kullanıldığı çok belliydi. İki ahşap çalışma masası kitaplar ve kâğıtlarla doluydu. Yerde tek bir minderden oluşan bir yer yatağı ve onun yanında da daha çok romanlardan ve sanatla ilgili büyük boy, ciltli birkaç Fransızca kitaptan oluşan bir yığın vardı. Meryem bana ikisi de çiçek desenli iki örtü vermişti.

Yatağıma uzanıp gözlerimi kapattığımda aynı sakallı yüz belirdi, hiçbir şeyle ilgisi olmayan, bir zihin alışkanlığı. Onu itip uzaklaştırdım. Uykuya dalarken, Harold'ı değil, hatta İbrahim'i bile değil Meryem'i düşünüyordum. Onun evini, çocuğunu ve onun açık sözlü muhalif kimliğini ve cezbedici ışığını.

6

MACİT. *Claudius* ve *Hayalet*. 40 yaşında, Kudüslü. Doğuştan oyuncu, uzun boylu, kolayca şekillendirilebilecek bir yüz yapısı, heykelsi sakalı ve değiştirerek kullandığı mavi ve sarı renkli gözlükleri var. Duyarlı ve nazik ve hiç kuşkusuz mevcut oyuncular içinde performansı en kötü olanı, ki bu bana, mesela neden Rosencrantz değil de Hayalet ve Claudius rollerinin ona verildiğini düşündürüyor. Ancak yankı uyandıran bir sesi ve sahne duruşu var ve çok seyrek de olsa, bazen abartılı oyunculuğunu aşıyor, ani ve şok edici bir ihtişam yaratıyor, bu da diğerlerinin suratında meraklı bir şaşkınlık oluşturuyor, onu izlerken adeta göğüslerinin sıkışmasına neden oluyor. Macit, Nina adında, Yemen asıllı bir İsrailliyle evli ve iki küçük çocuğu var. Muhteşem bir tenor ve bazen şatafatlı bir şekilde şarkıya başladıktan sonra sanki suç işlemişçesine elini kalbinin üzerinde tutarak Wael'den özür diliyor.

EMİN. *Horatio,* yirmi beş yaşında, Nablus'taki Balata mülteci kampı kökenli. Ailesi 1948'de Yafa'ya kaçanlardan. Kısa boylu, atletik vücutlu ve hâlâ ergen görünüşlü. Mavi gözleri, kapuçino renkli teni, sevimli bukleleri var. İngilizceyi çocukluğunun Amerikan televizyonundan kaptığı karakteristik bir tınıyla konuşuyor. Her iki ebeveyni de o henüz beş yaşındayken araba kazasında vefat etmiş, Emin kampta, sözde teyzesi ve eniştesi tarafından, ama aslında biraz haydut görünüşlü ve pek de hayal ürünü olmayan "Tüfek" lakaplı ağabeyi tarafından büyütülmek zorunda kalmış. Emin tiyatro ve özgürlük konusunda tartışmalara meraklı, samimi ve idealist bir genç. Geçmişin önemli Filistin tiyatro yönetmenleri onun idolleri olmuş, bunların hepsi erkek. Horatio rolü için mükemmel bir seçim. Meryem'in otoritesine en çok direnen o; ve Meryem tarafından uyarıldığında surat assa da genellikle kendisini kanıtlama arzusu bu direnci geçersiz kılıyor.

GEORGE, *Rosencrantz, Francisco, Fortinbras.* Ramallah'da doğup büyümüş, mühendis ve edebiyat profesörünün oğlu. Meryem ona sempatiyle "Gigi" diye hitap ediyor, George buna dudak büküp, poposunu çıkartarak cevap veriyor. Bunun Filistinli Süper model Gigi Hadid'e gönderme olduğunu anlamam biraz zaman aldı. Görünüşe bakılırsa George'un İsrail filmleri ve dizilerinde görünmekle ilgili bir sorunu yok. Bununla birlikte her türlü ideolojik pozisyonu son derece net ve güçlü bir dille kişisel saldırıya dönüştürme konusunda son derece becerikli. Kendi politik görüşünün belirsizliğini korumayıysa başarıyla sürdürüyor. Sıkıştırıldığında "Sonuçta ben bir toplumu insanları için severim" dediği biliniyor. Sinirini bozacak çok az şey var gibi. Macit gibi o da insanları güldürebiliyor ama Macit yumuşak, George sert. Sezgisel bir aktör ve asla hiçbir şeyi not etmiyor. Suskun ve huysuz olabiliyor. Bıyığı ve geniş çenesiyle belli belirsiz Burt Reynolds'ı andırıyor. Ayakta dururken, ayaklarını bir balet gibi düz ve hafifçe yanlara doğru eğik olarak basıyor.

İBRAHİM, *Laertes* (ve *Guildenstern* ve *Barnardo*) Otuz altı yaşında ve 48'lilerden. Hayfa'da şimdi Korsika'da yaşayan eski karısıyla birlikte aldıkları bir dairede yaşıyor. Güçlü politik fikirleri var. Meydan okunmasını sevmiyor. Her sabah yoga yapıyor. Affedilebilir bir kendini beğenmiş. Bütün uzuvları biçimli ve oldukça esnek görünüşlü. "Eh, *birinin* Tel Aviv'e roket atmaya en azından *çalışmasına* seviniyorum" gibi şeyler söylüyor. İbrahim Almanya'da Psikoloji alanında lisans eğitimi görürken, bir taraftan da deneysel tiyatroda birkaç absürt İbsen uyarlaması ve pek çok Brecht eserinde sahne alarak dört yıl geçirmiş. Güldüğünde gözlerinden birisi her zaman kısılarak kapanır, bunu görünce gülümsememek zor oluyor.

FARİS, *Polonius, Mezar kazıcı.* Oyuncuların belki yirmi yıl belki daha fazla deneyimiyle en yaşlısı. Dağınık beyaz saçlı, cildi gözenekli, iri yapılı. Beytüllahim'de küçük bir yerel tiyatro topluluğunun başı. Kendisinin yokluğunda topluluk yeğeni ve birkaç genç İspanyol gönüllü tarafından işletiliyor. Faris'in ne eşi ne çocuğu var. Bunu hassasiyetle sorguladığımda -aynı soruyu önce İbrahim'e sonra Meryem'e sorarak– yarım yamalak hatırlanan, Faris'in gençken kaybettiği sevgilisin-

den sonra bir daha hiç kendine gelemediği bir öykünün izlerine rastladım. Benimki gibi onun da farklı açılardan tamamen farklı görünen yüzünde simetri eksikliği var.

WAEL HEJAZI, *Hamlet*. Müzisyen. 24 yaşında. Wael'in dedeleri Lod mültecisi olduğu için Ramallah yakınlarında bir kampta büyümüş. Popüler bir televizyon müzik yarışmasını kazandığından beri Filistin otoriteleri tarafından diplomatik ayrıcalıklar tanınmış. Her ne kadar bu ayrıcalıklar aslında bazı seyahat belgeleri sağlanması dışında çok önemli şeyler olmasa da, belgeler konusunda riskli ve zor durumda olan Batı Şerialılar arasında kızgınlık uyandırıyor. Bu kızgınlığı hedefi Wael'den ziyade Filistin Otoritesi. Ergen genç kızlar Wael için çıldırıyor. Yaşça en yakın olduğu kişi Emin. Ben aralarında hafif bir rekabet olduğunu hissediyorum.

Provaların üçüncü günü. Sahneye SONIA, MERYEM *ve* İBRAHİM *girer.* EMİN *elindeki kafatasını bir aşağı bir yukarı atıp tutarken, kafatasının göz ve burun boşlukları fırıldak gibi döner.* FARİS *sandviç yer.* GEORGE *ve* WAEL *telefonla konuşurlar.*

WAEL Annecim! Günaydın.
SONIA Herkese günaydın.
FARİS Günaydın.
SONIA (*Emin'e hitaben.*) O gerçek mi?

EMİN *kafatasını Sonia'ya atar gibi yapar.* SONIA *bir çığlık atar, çığlığını kahkahaya dönüştürürken ellerini saçlarının arasından geçirir.*

MERYEM Macit nerede?
EMİN Henüz gelmedi. (*Wael'e.*) Hey adamım, üzerindeki ne öyle?

WAEL *başını eğip üstündekilere bakar. Sert görünümlü parlak gri-mavi bir kumaştan yapılmış yakalı bir tişört giyer. Ayağında bembeyaz ayakkabılar var.*

WAEL Ne var ki giydiklerimde?

EMİN (*Gülerek.*) Sahnede performans sergilemek üzeresin galiba?

MERYEM Evet öyle. Parlak Danimarkalı, Hamlet! Peki, Macit hangi cehennemde kaldı? Başlamadan önce konuşmamız gereken şeyler vardı.

EMİN İstersen arayayım onu.

İBRAHİM (*Sonia'ya hitaben.*) Daha önce bir Shakespeare eserinde rol almış mıydın?

SONIA Evet. Birkaçında oynadım. Sen?

İBRAHİM *hayır anlamında başını sallar.*

MERYEM (Herkese hitaben.) Shakespeare'den ürkmemelisiniz. Zaman içinde kafanıza sokmak istediğim şey bu.

EMİN Neden ürkecekmişiz ki?

MERYEM İşte ... işte sadece yazarın Shakespeare olduğu hissi yüzünden. Bilirsiniz işte. Ama bu senaryoyla istediğiniz kadar dalga geçebilirsiniz. Anladınız mı?

EMİN Anlaşıldı. İçine edeyim Shakespeare'in.

WAEL Eveet. Shakespeare puştun biri.

MERYEM Tamam, tamam. *Hamlet*'le ilgili olay özellikle şu ki, Londra'da Hamlet oynayan herkes, ki Sonia burada beni destekleyebilir sanırım, Londra'daki her Hamlet'e daha önceki Hamlet'lerin hayaleti musallat olacaktır. Hayalet derken kastettiğim öteden beri Shakespeare oynamış ünlü aktörlerin tümüne. Bu senin için bir baskı anlamına gelmemeli, Wael; aslında durum bunun tam tersi. Çünkü Wael'e burada musallat olan başka şeyler var, henüz ifade bile edemediği şeyler belki. Hepimiz böyle öteden beri süren şeylerin, geleneklerin, olayların, anıların baskısı altındayız. O yüzden sizin çok uzaklardaki bir İngiliz Shakespeare düşüncesi önünde diz çökmenizi istemiyorum. Emin'in dediği gibi, içine edin Shakespeare'in. Özgürce oynamak hakkınız. Ben şimdi Macit'i arayayım.

EMİN (*Sonia'ya.*) *Hamlet*'in Arapça ve sonu mutlu biten bir versiyonu olduğunu biliyor muydun?

SONIA Nasıl bitiyor?

EMİN Hayalet yine geri geliyor ve tahtı Hamlet'e veriyor. Hamlet kral oluyor.

SONIA Uh. Ya intihar kısmı? Orayı kesip atmışlar mı?

EMİN Bilmiyorum. Henüz okumadım ben de. Ama sana bir sorum var. Duygusal boşalma, yani katarsis hakkında.

SONIA Peki?

EMİN Mutlu son olduğunda da duygusal bir boşalma olur mu sence?

SONIA, EMİN'in *samimiyetle kendisine baktığını görünce şaşırır.*

SONIA Sanırım eğer mutlu son seni rahatlattıysa, o zaman—

EMİN Ya Aristoteles'in trajedideki acıma ve korku duyguları uyandırarak bu duygulardan arınma sağladığı düşüncesi? Mutlu sonda acıma ve korku olmuyor.

SONIA Doğru. Dürüst olmam gerekirse, Aristoteles okumayalı çok uzun zaman oldu.

EMİN Katarsis'in aynı zamanda bir medikal terim de olduğunu biliyor muydun?

SONIA Bilmiyordum.

EMİN Öyleymiş. (*Birden bocalar.*) Ama Araplar Aristoteles'i tercüme ederken katarsis kısmını atlamış olmalılar. Trajedinin amacının mutluluk olduğunu söylemişler.

İBRAHİM *sağ kol havada, sol kol sol ayak bileğinin etrafında üçgen yoga pozunda.*

İBRAHİM Burada bir tiyatro geleneğimiz olmamasının nedeni bu işte.

EMİN Bir geleneğimiz var ama. O da komedi. Hiciv – hiciv?

SONIA Evet, hiciv.

İBRAHİM *savaşçı pozuna geçer, derin nefesler almaktadır.*

İBRAHİM Her ne kadar bizim tarihimiz hep trajedi olsa da.

FARİS Pardon ama, unutmayalım, on ikinci yüzyılda—

İBRAHİM Öf, bırak şu Selahaddin söylevini.

SONIA Faris senden ne haber?

FARİS Ben genellikle cemiyette çalışıyorum.

SONIA Beytüllahim'de mi?

FARİS Evet. Kamplardaki çocuklarla çalışıyoruz. Oyunlar sahneye koyuyoruz, okul sonrası etkinlikler düzenliyoruz. Onların bilgisayarlarının başından kaldırmak birbirileriyle konuşmaları dışında bir şeyler yapmalarını sağlamak iyi oluyor. Aynı zamanda da iyi bir terapi.

İBRAHİM, *baş aşağı durur, sadece SONIA'nın görebileceği bir yüz işareti yapar.*

SONIA Ne?

İBRAHİM (*Ayakları üzerine geri dönerken.*) Yok bir şey.

EMİN Ne oldu?

İBRAHİM Hiçbir şey, hiçbir şey. Sadece sanatın terapi olduğu konusuna…

FARİS Ben terapi derken, tiyatroya gelirken evde bir sorunun oluyor ve sonra biz onu sahnede oynuyoruz demek istemiyorum. Gerçi bazen öyle de yapıyoruz. Doğaçlama için iyi oluyor. Ben genel olarak insana kendini iyi hissettiriyor demek istiyorum. Hepimiz bu yüzden bunu yapıyoruz. Hepimiz. Sen buna katılmıyor musun? Bize kendimizi iyi hissettiriyor.

İBRAHİM Ben tiyatronun terapi olduğuna inanmıyorum.

FARİS Neye inanıyorsun o zaman? Özgürlük savaşı için tiyatroya mı? (*Gülerek.*) Öldürülen arkadaşımız gibi? Özgürlük savaşçısı zampara asker?

EMİN Vay, vay vay…

SONIA Kim?

İBRAHİM (*Gözlerini yuvarlayarak.*) Kimse.

MERYEM ve MACİT sahneye girer.

GEORGE İşte geldi.
MACİT Kontrol noktasında trafik çok yoğundu.
GEORGE Hep öyle derler.
SONIA Günaydın.
MACİT (*Sonia'ya bakarak.*) Aah, geri gelmiş. Şuna bakın benim alımlı, sadık eşim.
MERYEM Pekâlâ arkadaşlar, hazır mıyız?
MACİT Şimdi açıklayacaklarımı dinleyecek ciddi bir kulak lazım bana.
GEORGE Ne diyor bu?
EMİN Oyundan alıntı yapıyor.

Yerde uzun bir nefes egzersizi ve dramatik gerilimi keşfetmek için de üç tur Büyükannenin Adımları egzersiziyle başladık. Bu çalışmada marifet duvara dönük Büyükanne yüzünü bize çevirdiğinde hareketsiz kalmakken Macit her seferinde giderek daha gülünç pozlar verdiğinden asıl mücadele hareketsiz kalabilmek değil kahkahalarımızı kontrol altında tutmak haline geldi. Macit'in boyunun uzunluğu ve yerde kayarken dalgalanan yanakları bunu özellikle zorlaştırıyordu. Ardından Birinci Perdenin Birinci Sahnesinin ortasına geldiğimizde tiyatronun elektrikleri kesiliverdi. Islığa benzer hafif bir sesle salon tamamen karanlığa gömüldü. Acil Çıkış işaretleri bile görünmez oldu.

"Lanet olsun, bu ne böyle lan!" dedi İbrahim İngilizce.

"N'oldu?" diye sordu Meryem Arapça.

"Elektrik kesildi," dedi biri sıkkın bir sesle, muhtemelen George.

Uzak bir köşeden Meryem'in "Pekala, arkadaşlar," diyen sesi duyuldu, sonra devam etti, "ben gidip ne olduğunu anlayana kadar burada bekleyin – kahretsin." Çarptığı sandalye ayaklarından çıkan metalik seslerin ardından kanatlı kapı açıldı, içeri dolan günışığı bir an için kasvetli sahnenin ortasındaki Emin, George ve Macit'in siluetlerini aydınlattı, sonra kapı yeniden gürültüyle kapandı.

"Ben burada beklemiyorum," dedi İbrahim.

"Ben de," dedi Wael, "kusura bakmayın."

"Özür dilemeye gerek yok," dedi Faris. "Bu hiç alışılmadık bir durum."

Kollarımı öne uzatarak yürüyebileceğim boş alanı anlamaya çalıştım. O sırada arkamda birinin olduğunu hissettim ve kim olduğunu

anlamak için döndüm. Kulisler sahnenin kendisinden de karanlıktı. Kim bu diyecektim ama İbrahim olma olasılığı, sesimle birlikte nefesimi de durdurmuştu. Beni öpmeye kalkışacak olursa rezalet çıkarmaya hazırdım. Onun yumuşak dudakları canlandı hayalimde. Bir şey fısıldamış olabilirdi ama az ötedeki sahnede o kadar karmaşa vardı ki, kelimeyi, sesin tonunu, hatta yüksekliğini bile anlamam mümkün olmamıştı. Şaşırtıcı olmakla birlikte kokusunu duyabiliyordum, kolonyaya benzer bir deodorant, baş döndürücü ve temiz.

Arkamı döndüğümde, salondaki koltuklardan birinde birisi telefonunun fenerini açtı ve kulislerdeki karanlık griye dönüştü. Arkama dönüp baktım, kimse yoktu. Diğerlerini izleyerek fuayeye çıktım. İbrahim'in çoktan park yerine doğru ilerlediğini gördüm. Sahne arkasından nasıl bu kadar çabuk ve gizlice sıyrılabildiğini merak ettim ve gözlerimi diğerlerine çevirdim. Faris orada tek başına duran bir plastik sandalyeye oturmuş, diğerleri eşofmanları içinde duvara dayanmış sigara kâğıtlarına tütün sararken bir İtalyan kasaba meydanındaki duvar resimlerini andırıyorlardı. Karanlıktaki kişinin bunlar içinden herhangi birinin olması mümkün görünmüyordu. Bunun bir başka kişi, tanımadığımız bir adam olabileceğini karanlıkta bana yaklaşıp, beni ürpertmiş olabileceğini düşündüm. Emin yolun diğer tarafındaki binaları işaret ederek "Anlaşılan sorun sadece burada," dedi. Karşıdaki kafenin ışıkları yanıyordu.

Meryem göründü, içerlemiş gibiydi. Nihayet Davud'u bulabilmişti. İsrailliilerle Filistin Otoritesi arasında kamu hizmetleri ödemeleri konusunda bir anlaşmazlık olmuşmuş ve her ne kadar detayları anlayamamışsa da, işin özeti İsrailliilerin kendilerine ödenmesi gereken bir borç olduğunu söylediği ve her iki üç saatte bir elektriği kesecekleriymiş. "Provaya benim bahçemde devam edeceğiz," dedi hemen karar vererek.

Konvoy halinde Masyoun mahallesini geçtik. Dolaptan çıkarıp bahçeye sürüklediğimiz eski bir halı ve mutfaktan getirdiğimiz birkaç sandalyeyle Meryem'in pek de düzgün olmayan bahçe zemininde açıları bulmaya çalıştık. Üç gün geçmişti ve gerçekten birkaç replik bilen sadece Emin ve George'du. Bana gelince, henüz her iki kadın rolümde de pek az konuşma fırsatım olmuştu ama gramerimin düzgün olması için elimdeki yazılı metin üzerinden sesli harf işaretlerini takip

etmem gerekiyordu. Bir ara çok basit bir kelimeyi, "umutlarımız için" anlamındaki *li-amalina* kelimesini "Almanya için" anlamına gelecek şekilde *li-al mânia* olarak telaffuz etmiştim, hepimiz gülmekten çatlamıştık. Ama bazen, George ve İbrahim gibi, klasik Arapçaları son derece güçlü olanların bile düzeltilmeleri gerekebiliyordu.

Bahçede gölge çok azdı ve Meryem'in buzdolabından getirdiği aile boyu Coca Cola ve diyet Sprite şişeleri çimlerin üzerinde hemen ısınıp gazlarını kaybediveriyordu. Meryem güneş gözlüğü takmamıza izin vermiyordu çünkü birbirimizin gözlerini görmemiz gerekiyordu. Kafamda bir beysbol şapkasıyla, parlak çimlerin üzerinden kısık gözlerimle İbrahim'e bakarak Ophelia repliklerimi okurken o, bu evdeki ilk akşamın tüm yükünden sıyrılmış, Hamlet hakkındaki uyarılarını, ezberlediği metne hiç bakmadan bana aktarıyordu. Vızıldayarak uçan bir böcek üstüme konup duruyordu. Laertes'i azarlarken kızgınlık jesti olarak elimi kolumu sallarken, o vesileyle böceği kovmayı da sağlamaya çalışıyordum.

Meryem herhangi bir sahne direktifi vermiyordu; temel pozisyon ve hareketlerin planlanması ve karakter çalışmalarına geçmeden önce bizim sahneleri doğal halimizle denememizi istiyordu. Wael çok huzursuz görünüyordu. İki rolüm oluşunu dengelemek için Ophelia rolümü daha çocuksu bir genç kız gibi okurken, sahnenin ortasında geldiğimizde bunu bırakıp Gertrude rolünde açık sözlü ve kolay ikna edilebilir bir kişiliğe bürünüyordum. İbrahim'den uzaklaşıp, ellerimi üzerine yerleştirdiğim bir sandalyeye oturduğumda düşüncelerim başka bir akışa geçiyordu. İbrahim birkaç gündür beni önceki gibi uzun bakışlar atmaksızın, normal şekilde selamlıyordu. İlk geceki tökezlememin bana karşı ilgisini kaybettirmiş olup olamayacağını merak ediyordum. Sonra karanlık kulisteki o varlıktan yayılan sıcaklık aklıma geldi, kan akışım düzensizleşti. Beynim, anısı canlı ve nefret dolu, ama özlemle ilgili düşüncelerin hâlâ en çok ziyaret ettiği liman olan Harold'a yöneldi. Çalıların arasından Polonius'u canlandırarak çıkan Faris, çalışmamızın kalan kısmında göz alıcı bir performans sergiledi, sonra öğle yemeği zamanı geldi.

"Wael'in işi zor," dedi İbrahim, mutfak tezgâhında otururken. "Replikler onun için çok fazla. Onu çok baskı altında bırakıyor."

Emin kendini ölü bir beden misali kanepeye bıraktı ve ağzı açık şekilde şiltelerin üzerine yığılarak horlarmış gibi yapmaya başladı.

Dev boyutlu bir örümcek döne döne tavanı boydan boya geçti sonra tablolardan birinin çerçevesine indi.

"Bu provayı güneş altında yapmak biraz yorucu oluyor," dedi Faris İngilizce.

"Söyleyin kızınıza güneşe çıkmasın sakın," diye karşılık verdim, oyunda Hamlet'in Polonius'a dediği gibi.

"Güneş ölmüş köpeklerde kurtlar üretir," dedi İbrahim yanlış alıntılayarak.

"Sen Danimarkalıymışsın, doğru mu?" diye sordu Emin, gözlerini açarak.

"Hollandalı."

"Ah, tamam." Diğer yana döndü ve yüzünü kütüphaneye çevirdi. "Gerçekten Danimarkalı olsaydın, havalı olurdu. Danimarkalı Gertrude."

Eskiden Haneen, "kendimi en çok Filistin'de olduğum zaman Hollandalı hissediyorum," derdi. İkimiz de Hollanda dilini bilmiyorduk, ayrıca annem de yedi yaşından beri Hollanda'da değil İngiltere'de yaşamıştı.

George elindeki çerçeveli fotoğrafa bakarak "Vaay, Meryem burada acayip seksi," dedi. Çerçevedeki resmi tam seçemiyordum ama Meryem'in bir plajda görüntülenmiş resmine baktığını görebiliyordum.

"Meryem ne?" dedi Meryem içeri girerken.

George elindeki çerçevenin ayağını yeniden açarak onu masum masum kitap rafına yerleştirdi. Sonra "acayip seksi" diye tekrarladı ve kocaman sırttı.

Emin güldü. Ben kasıldığımı hissettim, kıskandığımdan değil, savunma gereği hissettiğimden. Harold'ın bir seferinde benim görünüşümle ilgili söylediği bir şeyi hatırlamıştım. Seni ziyan etmek utanç verici olur demişti, parmağı benim dudağımın üstünde, sanki ben onun yarattığı bir şeymişim gibi. O bunu öyle yumuşaklıkla söylemişti ve akıl karıştırıcı şekilde bu söz öyle iltifat gibi gelmişti ki kulağıma, kızgınlığımın yükselmesi epey yavaş olmuştu. *Ziyan etmek* demekle ne kastediyordu, çürüme işaretleri filan mı görüyordu? Doğurmamı mı bekliyordu? Ya da gişe rekorları kıran filmlerde başrol oynamam, yüzümün beyaz perdeye aktarılması mı gerekiyordu? Ve böyle bir şey söylemeye nasıl cesaret ediyordu – bunları düşünmeye başladığımda

çoktan yataktan kalkmıştı. Meryem kısa bir derin nefes alıp, gözlerini kapatıp açtı, sonra, "Yirmi dakika ara verip yeniden başlıyoruz," dedi.

Aranın ardından bizi adeta Wael'i yorarak rahatlamak üzere tasarlanmış, fiziksel olarak zorlu bir ısınma egzersizine yönlendirdi. Meryem'in Wael'in yıldız kalitesi dediği şeyin ünlü ve yakışıklı olması mı diye merak etmeye başlamıştım. Her ne kadar ara sıra sinirlerinin çapraz ateşi arasında baş gösteren bir karizması olsa bile... Ona acıyordum. Benim öğrencilerimden bazıları da böyleydi. Akranlarının varlığı ve yargılanma korkusu nedeniyle doğallıktan uzaklaşıyorlardı. Gömleği rüzgârla uçuştuğunda, üzerindeki blucinin düşük beli iç çamaşırının görünmesine neden oluyordu ve bu da en az elindeki senaryo metni kadar ilgi çekiyordu. Hayaletle olan sahnesinde, replikleri çoğunu neredeyse bağırarak ve alnındaki buklesine dokunarak okudu. Meryem daha fazla hareket etmesini önerdiğinde hareketin ortasında, sanki elleri ve bacakları gittikleri yönler konusunda yeterli bilgiye sahip değilmiş gibi, vücudunun bu kısımları titremeye başlamıştı. Meryem elindeki küçük kırmızı defteri sıkıca tutmuş, parmaklarını bir kalemin üstünde gezdirerek yavaş adımlarla geziniyordu. Sahne son bulduğunda Wael ve Macit dışında herkesi içeri yolladı.

Ben ilk gerçek oyunculuk deneyimimi üniversitedeyken yaşamıştım. Çocukluğumun ve ergenliğimin büyük bir kısmını dansçı mayosuyla aynanın önünde hareketler yaparak geçirmiştim, oysa birkaç okul piyesinde oynadıysam da hiç önemli bir rolüm olmamış ya da tiyatroyu özellikle ciddiye almamıştım. Üniversitedeki ilk sömestrimde, dans deneyimlerimi sunma konusunda hayal kırıklığı yaşadım; orda burada, pek de organize olmamış, istek uyandırmayan birkaç dans grubu vardı o kadar. Üçüncü haftaya doğru kolejin gazetesinde gördüğüm bir ilandan önce danstan neredeyse vazgeçmiştim. İlan "Eğitim dahil, deneyimlemeye istekli dansçı/oyuncu aranıyor" şeklindeydi.

Oyun Paul Margueritte'in *Pierrot Assasin*'iydi [*Katil Pierrot*] ve ben oyuna adını veren rol için seçmelere katılmıştım. Oyunun başında Pierrot karısı Columbine'i ölene kadar gıdıklar. Oyunun devamında hem kendisini hem karısını oynayarak işlediği cinayeti canlandıracaktır. Senaryoda hiç konuşma yoktu. Bunun yerine oyuncuların nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda direktifler vardı. Senaryo çık-

tısı fiziksel yorumlar sağlayabilecek satırlardan oluşuyordu. İki yönetmen, Shay ve Veronica, ikinci yıllarındaki öğrencilerdi: Shay sesi sigaradan kalınlaşmış, adaleli bir genç kadındı ve başında kürklü bir Rus kalpağı vardı. Veronica dalgalı sarı saçlarının ardında çok bilmiş, akıcı bir iş jargonuna sahip bir genç kadındı. Lecoq Paris'te bir altyapı hazırlık kursuna katılmıştı. Seçmeler sırasında hep açık kalan gözlerinden beni beğendiğini tahmin etmiştim. Tek bir kelimeyi –rüzgârı– yorumlamam için talimat verdiklerinde, sanki fırtınaya karşı ilerlemeye çalışıyormuş gibi, ara sıra kontrolümü kaybederek, rüzgâra doğru bedenimin yan tarafıyla baskı yaparak, sonra gözlerimi kapatıp, pes edip, geriye doğru, her sert esintiyle hafifçe ürpererek dans etmiştim. Bitirdiğimde ikisi birden alkışlamıştı.

Pierrot provaları hem fiziki hem duygusal açıdan çok yorucu geçiyordu. Oyunda baş etmek için çok çabaladığım bir an da olmuştu ve sadece bir kez gerçekten beceremediğim noktada hareket yönetmeni olarak Michael'i sahneye göndermişlerdi. Bu, Pierrot'nun suçunu işledikten sonra, yatağa bir sıçrayıp bir aşağı inerek, kahkahalar atarak ve kahkahalarını dindirerek hem katil olarak kendisini, hem de kurban olarak karısı Columbine'i canlandırdığı bölümdü. Pierrot ceset rolünü bırakıyor, ellerini ovuşturarak doğruluyordu. Sonra pişmanlık ve hüzünle cesedin önünde eğiliyordu. Ben dansçıydım, nasıl hareket edeceğimi biliyordum ve bu oyun, dans ve tiyatro arasında mükemmel bir geçiş kapısıydı ama ben henüz sahnede inandırıcı bir şekilde duyguyu ifade etme becerisine sahip değildim.

Pişman olan Pierrot kıvranmaya başlar. Görünmez bir dış güç bedenini ele geçirmiş gibidir. Artık diğerini, Columbine'in rolünü oynamamaktadır. Artık yalnızca dehşet içindeki kendisini oynamaktadır. Kontrolsüz kahkahalar atmaktadır ve artık gülmekten ölme sırası kendisindedir. Ölümünü karşılamak üzere, çarmıha gerilmişçesine kollarını iki yana uzatarak yatağa yığılır. Oyunun doruk noktasında Pierrot önce sarsılır, sonra hareketsiz kalır. Spot ışıkları Columbine'in portresi üzerindedir. Kahkahalar duyulur.

Oyun daha başlamadan üniversite çevresinde ün kazanmıştık. Altımız yani ben, Shay ve Veronica, Michael, Columbine'in portresini oynayan Sarah ve mezarcı rolündeki Aidan, metot oyunculuğunu deneyimleyen gizemli bir çete olarak biliniyorduk artık. Pubda bakışlar,

sanki bir çeşit tarikat üyeleriymişiz gibi üzerimize çevriliyordu. Michael'in etkisiyle, duygusal hatırlama tekniklerini uygulamaya başlamıştık. Gece geç saatlerde badminton kortunda birtakım doğaüstü oyunlar aracılığıyla, birbirimizle paylaşmak üzere geçmişimizde yaşadığımız özel, karanlık duyguları çağırıyor ve sonra bunları sahnede yeniden ortaya dökerek tecrübe kazanmaya çalışıyorduk. Her hikâyeden sonra anlatan kişi yaşadığı olayın uyandırdığı duyguları adlandırıyordu. Bana özellikle yardımcı olması gerekenin bu adlandırma olması gerekiyordu. Çelik gibi sinirlere sahip Sarah dışında herkes ağlıyordu. Bunu törenselleştirmek amacıyla hikâyeler arasında alkışlarımızla karmaşık bir ritim seslendiriyorduk ve anlatıcının tek başına üç kez alkışlamasıyla bitiriyorduk.

Yıllar sonrasında bile ben en dramatik ifşaatları hatırlayabiliyordum. Shay'ın annesi şiddet eğilimli bir kadınmış ve kilo kaybetmek için laksatif alıyormuş; baskı altındaki Shay da ince olabilmek için onu taklit ediyormuş. Her ne kadar laksatif istismarından kurtulduysa da o ve annesi birbirine yabancılaşmış. Bu bilgilerin ışığında, Shay'ın tüm kişiliği de gözümüze karmaşa içinde büyüdüğü halde daha insancıl bir şekilde evrilmiş gibi görünüyordu. Michael hayatta ne yapacağı endişesinden dolayı kaybettiği zamanı anlatmıştı; onun açıkladıkları içinde önce sarsıldığı, sonra zorlandığı ama isteklerine tırnaklarıyla kazarak ulaştığı gibi bilgiler vardı. Veronica'nın neden babasından nefret ettiği anlaşılamamıştı; açıklamasını bitiremeden ağlamaya başlamıştı. Sarah uçuş fobisini, babasının bir ilişkisinden doğan bir kız kardeşi olduğunu ve ilk aşkını anlatmıştı. Adrian'ın paylaştığı hikâyenin ne olduğunu hatırlamıyorum, ama sonrasında ona yakınlık duyduğumu, yerde onun yanına oturduğumu, elini tutmak istediğimi ama kendimi tuttuğumu hatırlıyorum.

Diğerleri gibi ben de kendi hikâyelerim sırasında ağlamıştım, beni şaşırtan Michael'ın da ağlaması olmuştu. Onlara ebeveynlerimin boşanmasını, sonra kardeşimle yaşadığımız ergenlik bocalamalarımı anlatmıştım. Sonra Hayfa'dan ve savaştan bahsetmiştim. Nihayet sıra Beytüllahim'de açlık grevi yapan Reşit'e gelmişti. Nasıl onunla bir bağ kurduğumu ve bunun nedenini anlayamadığımı, onu görmemiz için ablamla birlikte nasıl onun yanına götürüldüğümüzü ve onun nasıl bizi hemen gördüğünü anlatmıştım. Annesi oğlu için, "O bizim

dönüştüğümüz şey" demişti. Bu söz hakkında daha sonra ne kadar çok düşündüğümü anlatmıştım. Reşit'in aç kalmasının, uzun süreli acı çekmenin genel bir motifi olması dışında nasıl sembolik olduğunu anlayamıyordum. Duygularımı şöyle adlandırmıştım: suçluluk, hüzün, rahatsızlık, korku, özlem.

Aslında adlandırmadığım bir başka duygu daha vardı. Bunu yaptığım, yani bu hikâyeyi anlattığım için kendimden utanıyordum. Küçük ve utanılacak bir tarafım diğerlerinin anlattıklarımdan etkilenmesini istiyordu. Bu olayın merkezi bendim, oyunun merkezi bendim; merkez olmak bağımlılık yaratıyordu. Başkasının acısını kendi amacım için kullanıyordum. Ben ağlarken alkış ritmi başlamıştı. Ben de üç kez el çırptım ve yüzümdeki gözyaşlarını silmek için ellerimi serbest bıraktım. Ansızın anladım ki öykünün güçlü tarafı bu kötü hissetme, bu sergileme ve utanç hissiydi. Birden aklıma gelmişti: Bu Pierrot'nun pişmanlığı için çok yararlı olacaktı.

Bu egzersizden sonra performansım gözle görülür şekilde gelişmişti. Herkes bunu söylüyordu ve ben de farkı hissediyordum. Reşit'in öyküsünü anlatmakla adeta bedenimden ince bir cilt tabakası sıyrılmış, duyduğum her his biraz daha yoğunlaşmış ve alttan alta bir risk dalgasının heyecanıyla dolmuş gibiydi.

Sahnede Sonia Nasir yoktu. Ondan geriye bir dizi duygu ve onları ifade edecek bir beden kalmıştı. Etrafım boşlukla çevriliydi. Bedenimi, geliştirdiğim, alevlendirdiğim, salondaki izleyiciler için okunur hale getirdiğim gerçek duyguların balçığından çekerek oluşturduğum uydurma bir cinayet anısı yönlendiriyordu. Ben, beyaza boyalı suratımla, gerçek olmayan trajik bir görüntü olarak, sahneyi baştan başa kayarak dolanıyordum. İçimizdeki karanlığın o keskin kenarına ulaşıyor, dokunuyor ve onu spotların altına çekerek günahkâr eylemimi gerçekleştiriyordum. Ölüm kalım mücadelesi ardından pişmanlık geliyordu. Pişmanlık içimde infilak ediyor, yüzüm göz yaşlarımla yıkanıyordu. Her gece sil baştan başlıyordum. Beyaz bir sayfa olarak, öngörüsüz. Bedenimi zihnim yönlendiriyor ve bedenim engel çıkarmıyordu. Her gece, alkışlarla tekrar sahneye çağrıldıktan ve perde kapandıktan sonra, Michael sahne kapısının yanında gururdan çıldırmışçasına beni kollarımdan tutuyor ve erotik olmayan hislerle dudaklarımdan öpüyordu. Açılış gecesi için annem ta Fransa'dan

uçup gelmiş, Londra'da kısa süre önce doktora çalışmasına başlamış Haneen'se babamla birlikte cumartesi gecesi kapanış gösterisine yetişmişlerdi.

En iyi performensım olmayabilirdi – oyun bir haftadır matineler ve gece gösterileri olarak sürmekteydi ve henüz bir gösteri sürecinde enerjimi nasıl koruyacağımı öğrenmemiştim – ama cumartesi gecesi herkes özellikle yoğun duygular içindeydi. Birlikte yaşadığımız bu macera sona ermekteydi. Oyunun ikinci yarısında Columbine'in resmine bakmak için döndüğümde izleyiciler arasında Haneen'in yüzünü yakaladım. Kardeşimin ve yanında oturan babamın bir anlık görüntüsünü ve sanki onlarla birlikte oturuyormuşum gibi yine bir anlığına kendi bedenimin dışarıdan görüntüsünü gördüm. Bir kukla olmuştum; tam olarak Michael'in beni eğittiği şekilde hatırladığım hareketlerin ipini çekiyor, belirli şekillere girmek için beynimden ziyade kaslarıma güveniyordum. Beyaz makyajımın altından yüzümün kızarmaya başladığından emindim. Pişmanlıkla eğildiğim sırada ilk kez olarak acıyı oynamakla kahkahayı duymak arasındaki uyumsuzluğu fark ettim. Son sahneyi dehşet içinde tamamladım. Yeniden sahneye çağrıldığımızda, fiyaskoyu örtbas etmek için eğildiğimizden emin olarak ağlamak üzereydim.

Yüzümü yıkadıktan sonra sahne kapısında çıktığımda babam ve Haneen'in bir buket çiçekle beni beklediklerini görmüştüm. Her şey çok güzel ve çok tuhaftı demişti Haneen. Shay ve Veronica bana abartılı şekilde sarılarak kendilerini babama ve Haneen'e tanıtmadan beni dehaları olarak nitelemişlerdi. Michael bile sahnedeki o bir anlık bilinç kaymasını fark etmiş görünmüyordu. Benim yaşlı gözlerimin nedenini gösterinin son bulmasıyla ilgili olduğunu düşünüyordu ve bana deli kız demişti. Kendisi de oldukça hüzünlenmişti, Babama ve Haneen'e veda edip arabayla veda partisine doğru yola çıktık. Orada kısa süre sonra bir alkol ve yas denizi içinde gecenin tamamı hafızadan kaybolacaktı. Yapımcımızın evine doğru yürürken, kendimi mezarcı Aidan'ın yanında bulmuştum. Elinde bir bira şişesi vardı ve heyecanlı bir şekilde haykırıyordu. Serbest olan eline uzanıp tuttuğumu hatırlıyorum.

7

Meryem'in telefonundan Jad Enişteyi aradım. Kavşağa git dedi. Rima seni oradan karşılayıp eve getirecek.

Taksi şehrin dış mahallelerine doğru ilerliyordu. Yokuştan aşağı indikçe, yolun bir yanındaki binalar seyrekleşmiş ve yerlerini birden ortaya çıkan bir dizi vadiye bırakmıştı. Kulağıma gürültülü bir müzik sesi geldi. Etrafa bakınıp nereden geldiğini anlamaya çalıştım. Gençlerle dolu beyaz bir araba gözüme çarptı. Gençlerden ikisi bagajda oturuyordu. Araba tepeye doğru kayalık yolda saçma bir yavaşlıkla dolanıp duruyordu.

Kavşakta Rima Halayı gördüm. Bir mini marketin gölgesinde bekliyordu. Saçları kına kızılıydı ve hafifçe kamburu çıkmıştı. Çantamın askısı hafifçe kapının alt kanadına takılmıştı. Kendimi taksiden kurtardım ve birbirimize sarılıp, öpüştük.

"Hoş geldin," dedi. "Hiç değişmemişsin. Nihayet gelebildiğine çok memnun oldum."

Eski bir alışkanlıkla halamın yüzünde kendimin daha yaşlı halini görmeye çalıştım. Bir zamanlar, "Rima, Sonia'nın yaşlandığı zamanki hali" söylemi aile nakaratı haline gelmişti. Onu son olarak on bir yıl önce görmüştüm. Biraz küçülmüştü sanki. Dolgun dudaklarının kenarlarında sigara çizgileri oluşmuştu. Yıllar paylaşmadığımız yüz hatlarımızı belirginleştirmişti; burunlarımız gibi... Onun burnunun ucu yuvarlak, benimki genişti. Bir yandan el işaretleriyle konuşurken bana köşeyi döndürtmüş, sokaktan aşağı yürütüyordu. Bir çardağın altından ve terastan geçerek modern bir villanın ön merdivenlerine ulaştık. En üst basamağa geldiğimizde avucunun içindeki üç anahtarı inceledi. Buzlu penceredeki ışık yer değiştirdi. Kapı açıldı.

"Enişte," dedim.

Jad Eniştenin saçlarından geriye kalanlar beyazlamış ve tüy gibi olmuştu. Aldığı kilolar yüzüne göze hoş gelen kadınsı bir biçimlilik kazandırmıştı. Bir koluyla bastonuna dayanıyordu.

"Sonia, Sonia, Sonia."

Yaklaştım ve yanaklarımda sakallarının kıllarını hissederek üç kez öpüştük.

"Beni çok çok sevindirdin. Günümü şenlendirdin, şen- len-dir-din!"

Sendeleyerek salona doğru yürüdü. Duvarlar Filistin köylerini tasvir eden, naif sanat akımı çizgisinde parlak renkli tablolarla süslenmişti. Pencereler bir başka binaya bakıyordu.

"Eskiden güzel bir manzaramız vardı" dedi, beni gözlemleyerek. Dikiş yerlerinden gevşek iplikler sarkan pamuklu kumaştan şiltelerriyle rahat koltuğa kendini bıraktı. Salondaki diğer mobilyalar teşhir salonu kalitesindeydi; birkaçı sahne dekoruna uygun parçalardı, sanki gerçeklerinin taklidi, alçıdan yapılma kalıplarmış da ters çevirdiğinizde yapma olduklarını anlayabilecekmişsiniz gibi görünüyorlardı. Sehpanın üzerinde çapraz serilmiş küçük bir dantel örtü vardı. Ayaklı bir vazoyla yerine sabitlenmişti.

"Çok hoş bir ev," dedim.

"İki katlı! Sonra Rima seni gezdirir."

Etrafa bakındım Rima bizim arkamızdan gelmemişti.

"Çocuklar nasıl?"

"Tarık şimdi Almanya'da. Kimyager oldu."

"Hatırlıyorum."

"Bir Almanla evlendi. Tony ABD'de."

"O da evli mi?"

"Evet, evet."

Soruma verdiği olumlu cevap neredeyse küçümser gibiydi. Bu, sorunun ona, benim de aklıma gelen şeyi düşündürdüğü hissini verdi. Rima Halanın, annemi "kardeşimin yabancı karısı" olarak etiketlediği ve anneme yıllar boyu gösterdiği asırlık gaddarlığı bilinen bir gerçekti. Ve işte onun oğulları yurtdışındaydı ve gerçek yabancı eşleri vardı. Rima elindeki tepside iki bardak portakal suyuyla içeri girdi.

"Sen bizimle oturmayacak mısın, Hala?"

"Yemek yapıyorum. Birazdan geleceğim."

Ayakkabıları fayansların üzerinde şakırdayarak uzaklaştı. O gittikten sonra, Jad "Senin de artık evli olduğunu duydum, Sonia?"

"Hayır. Evliydim."

"Ah, özür dilerim."

Bu konuyu paylaşmayı planlamamıştım. Acaba dul gibi mi davransaydım. Ama bildiğim kadarıyla Marco hayattaydı ve Londra'nın doğusunda çocukları ve kız arkadaşıyla yaşıyorlardı. Seçilmiş bir yalan pürüzlü bir konuyu pürüzsüz hale getirebilirdi, özellikle bu ailede... Bu durumda Jad benim için üzülebilir ve ben de gururumu koruyabilirdim. Böyle yapacak olsam maruz kalacaklarımı ve beni nasıl utandırabileceklerini örnekleyerek kafamda canlandırdım *Sonia ne kadar yas tutmuş ki? Koşullar düşünülecek olursa – Sonia gayet mutlu görünüyor.*

"Babamla ne sıklıkla görüşüyorsunuz?"

"Çok sık sayılmaz. Arada sırada."

"Geçen hafta o bana söyleyinceye kadar temasta oluğunuzdan haberim bile yoktu."

"Yani, Sonia, geçen sene, senin bundan haberin var mı bilmiyorum ama bir sağlık sıkıntısı yaşadım."

"Bilmiyordum, üzüldüm."

"Çok şükür şimdi iyiyim. Zaten ... ben bu bölünmeyi sevmiyorum." Genzini temizledi.

Mutfaktaki Rima Halaya kulak kesildim. Benimle yüzleşebilmek için fazlasıyla korkak olduğundan, Jad Enişteye vekillik yaptırıyordu. Babamla telefonda yeniden canlandırılan bu ilişkinin nedeninin kardeşler arasında yeniden köprü kurma çabası mı olduğunu merak ettim. Bu durumda ben ne oluyordum? Babamın vekili mi?

Belki evliliğimle ilgili falso ya da belki sadece zamanın kısa ve numara yapmanın anlamsız olduğu hissiyle kendimi açıkça şunu söylerken buldum: "Hayfa'daki evi gördüm."

Enişte min nefesleri sıklaştı. Gözlerini aşağı indirdi.

"Dışarıdan gördüm," dedim, cesaretimi kaybetmeye başlamıştım bile. "İçeri girmedik. Geceydi ve yağmur yağıyordu."

Göz göze geldik o içini çekti. "Çok güzel bir evdi o. Hayfa'ya çok sık gitmiyoruz artık."

"Burada, Batı Şeria'da yaşamanın bir sakıncası yok sizin için, o halde?"

"Dürüst olmak gerekirse, sadece Araplarla birlikte olmak güzel. Başlangıçta benim işimle ilgili olarak geldik ama şimdi emekli oldum. Doğal olarak denizi özlüyorum. Rima postayı almaya ve ufak tefek işleri halletmeye, arkadaşlarını görmeye gidiyor. Ama benim için çok

rahat değil aynı şeyi yapmak. Arabayla. Gördüğün gibi, yürümeyle ilgili sıkıntılarım var. Sana tuhaf mı geliyor?

"Hayır, oh hayır, sadece düşünüyordum. Tuhaf gelen sadece, Hayfalıların taşınacağı yerin Batı Şeria olması."

"Çocuklar da aynı şeyi söylüyor."

"Sık geliyorlar mı?"

"Tarık burayı sevmiyor. Tony geliyor ama onun yeri çok uzakta, California'da yaşıyor – bunlar onun kızları."

İki genç kadının birbirine sarıldığı bir fotoğrafı işaret ediyordu. Mutfaktan tencere tava sesleri duyuluyordu.

"Yarım saat içinde yemek hazır olacak."

Bu eski ısrar oyunumuzu başlatıyordu, evet-hayır ısrarı ki bu da benim bir an önce kaçıp gitme arzumu güçlendiriyordu. Bununla birlikte Jad kalmam için ısrar etmekten beklediğimden oldukça çabuk vazgeçti. Bu tahmin edemediğim bir şey olmuştu. Direnç beklemiş gelmeyince dengemi kaybetmiştim. Oysa çoktan kafamda Haneen'e bu ziyareti anlatmaya ve gözlerimi devirerek klasik davranışlar demeye hazırlanıyordum. O da hâlâ buna en baştan neden razı oldun anlayamıyorum, diyordu iğneleyerek.

Razı olmuştum çünkü bunu yapmamı Baba istemişti. Onun Londra'da yalnız olduğu, hiç bir şey yapmadan televizyon seyrettiği gelmişti gözlerimin önüne ve Nasir evini gördüğümde hissetmem gereken acı, Jad Enişte'nin Batı Şeria'daki bu yeni evinde ve ansızın vurmuştu beni, rüzgârda savrulan kumların verdiği ani ve acılı bir his, kirli bir acı gibi. Babama acımaktan nefret ediyordum. Canımı yakan bir histi bu.

"Babam sana geri gelmeyi planlayıp planlamadığından söz etti mi?"

"Bunu kendisine sorman gerek" dedi Jad Enişte, kaçamağa meyilli bir neşeyle. "Bizim bir süre yurt dışında yaşadığımızı biliyor muydun? Münih'te cerrah olarak çalıştım, plastik cerrah. Parası iyiydi. Ama memelerle ve yüzlerle uğraşmayı istemediğime, sevmediğime karar verdim."

"Siz ikiniz geçmişten çok konuşur musunuz?"

"Oh, Sonia." Yüzünde, duyduğu iç sıkıntısının kabarcıklarını gördüm. "Biz onları geride bıraktık." Nihayet, ama istemeden yarayı deşmiş oldum. "Biz yaşlı adamlarız, kinin hangimize ne yararı var?"

"*O geçmiş* değildi benim kastettiğim. Daha öncelerini, altmış yedi savaşı öncesini demek istemiştim."

"Yani, o artık geçmişte kalmış bir zaman. Pekâlâ yemek yiyecek miyiz, yemeyecek miyiz?"

"Şey, ben gidiyorum, sizi yalnız bırakıyorum."

İçini çekti. "Rima? Sonia gidiyor. Canım, lütfen yine gel. Beni çok sevindirdin. Seni gördüğüme çok sevindim."

"Ben de öyle."

"Rima!" Ayağa kalkmaya çalıştı.

"Geçirmenize gerek yok, Enişte, samimiyetle söylüyorum."

Huzursuz bir bakışla elini bana doğru salladı ve o sırada Rima Hala, ellerini mutfak önlüğüne kurulayarak içeri geldi.

"Nereye gidiyorsun?" dedi. "Gidemezsin. Öğle yemeği hazırlıyorum."

Dehşete düşmüş görünüyordu. Bocaladım. "Ah, tamam," dedim. "Benim için pişirdiğini anlamamıştım."

Jad Enişte diplomatik bir kahkaha attı. "Anlamamış!" dedi.

"Madem ısrar ediyorsun," dedim zayıf bir sesle, "senin yemeklerini özlemiştim."

Halamın arkasından mutfağa gittim. Sofra hazırlanmıştı bile, bir tencere pilavın ve bir başka tencere dolusu yoğurtlu kabak dolmasının etrafına tabaklar dizilmişti. Çatal bıçak takımını tanımıştım. Havadan sudan bahsetmeye başladığımızda, beyaz seramik saplı çatallardan birinin tersini çevirdim. Biraz politika, bir yemek tarifinin değişik versiyonları, biz kuzeyde onu farklı yaparız, Ramallah da ince ince keserler benzeri, biraz yemekle ilgili konuşmalar, biraz bölgeyle ilgili konular, yeni yüksek binalar. Değişen görünüşlerini özümsedikten sonra, ikisi de yeniden çocukluğumun egemen figürlerine dönmüşlerdi. Benim ailemle olan gerilimleri de kopmalarına neden olacak bir şeyden ziyade aile dokumuzun doğal bir parçası haline dönüşmüştü. Konuşmaların çeşitli noktalarında, ikisinin de benim yüzümü incelediğini fark edebiliyordum. Beni nasıl hatırladıklarını merak ediyordum. Utangaç küçük yeğen olarak mı kalmıştım akıllarında? Ya onlar beni ne kadar farklı bulmuşlardı, şaşırmışlar mıydı? Bu kadar uzun süre sonra geri gelmenin nasıl bir şey olduğu hakkında gevezelik etmeye başladım. Rahat numarası yapıyordum. Zaman zaman kendimi tekrarlıyordum. Uzun uzun Haneen'den bahsediyordum.

"O çok zeki biri" diyordum. "Londra'dayken onu öyle özlüyorum ki."

"Bu güzel bir şey," dedi Jad. "Ben Tarık'la Tony'nin de hâlâ iyi arkadaş olabilmesini arzu ederdim. Bu kardeşlerle ilgili bir gerçek. Büyürlerken, daha sonra da yakınlıklarını koruyup korumayacaklarını bilemiyorsunuz."

Sessizlik çökmüştü. Tam ortasına daldım. "Haneen'in işi zor," dedim çatalımı havada sallayarak. "Tel Aviv'de öğretim üyesi olmak. Biliyor musunuz, bunu İngiltere'de de yapabilirdi ama o buraya dönmeyi tercih etti. Böyle de kendini adamış biri."

Rima başını sallayarak belli belirsiz onaylıyordu. Haneen hakkında neden bu kadar çok konuştuğumu merak ediyordum. Belki dikkati üzerimden başka yöne çekmeye çalışıyordum, ama aynı zamanda babamı ve onun aradaki anlaşmazlığı giderme konusundaki yeni arzusunu da düşünüyordum. Bir zamanlar doğal ve değişmez görünen koca bir dünya parçalanmıştı, üzücüydü. Bir zamanlar bizi bir araya getiren ev bile yoktu artık.

"Haneen babana çekmiş," dedi Rima.

"O gerçekten *asil* bir adam, senin baban yani," dedi Jad Enişte.

Gözlerimi kaldırıp ona baktım.

"*Nabil* [Asil] adı karakterini yansıtıyor," dedi. "Ona her zaman hayran olmuşumdur."

"Gerçekten mi?"

"Beyrut ve Ürdün'le ilgili hikâyeleri duymuşsundur," dedi.

"Hangi hikâyeleri?"

Gülümsedi. "Bazen evin en küçüğü işlerin dışında tutuluyor, değil mi?"

"Sanırım onlar Haneen'e anlatıyorlar ve onun da bana anlattığını düşünüyorlardı," diyerek utangaç utangaç güldüm.

Jad babama sormam gerektiğini söyledi. Ben de babamın artık pek fazla hikâye anlatmadığını, aslında hiçbir zaman pek bir şey anlatmadığını söyleyerek karşılık verdim.

"Yani o çok aktifti, biliyorsundur, altmışlı yıllardaydık," dedi Jad Enişte. "FKÖ'ye [Filistin Kurtuluş Örgütü] katılmıştı. Sanırım çevirmenlik görevindeydi. Aslında belki birkaç değişik iş daha yapıyordu, bilirsin işte herkesin görev başında olduğu, acil ve ortak çaba gerektiren durumlardı. Ama asıl önemli olan, onun şöyle diyen bir insan ol-

masıydı: "İçeriden olmam umurumda değil, İsrail pasaportum olması umurumda değil, benim için önemi yok." Biliyorsun, korkmuyordu. Aynı zamanda da hiçbir zaman gösteriş yapmazdı. Hiçbir zaman bakın bütün bu önemli şeyleri yaptım demezdi. Onun için onun asil ruhlu olduğunu söylüyorum. Belki aynı nedenle sana da anlatmamıştır."

Söylediklerinde bir alt metin aradım ama bulamadım. Bu söylediklerini o da paylaşıyor mu diye düşünerek Halama baktım.

"Çocuğun yok mu, Sonia?" diye sordu Rima Hala.

Tereddüt ettim. "Hayır," dedim. "Çocuğum yok."

Rima bir şey demedi, bıçağıyla bir kabak dolmasını keserken. Sessiz kalarak kontrol altında tuttuğum küçük bir öfke patlaması hissetim içimde. Bu anın zor olması gerekmiyordu, özellikle de Jad'e boşandığımı söylediğim için. Ama benim istediğim babam hakkında daha fazla şey duymakken, bu ani ve tamamen alakasız köşeye çekilmekten rahatsız olmuştum. Rima ile Jad'in benim hakkımda ne düşündükleri umursamaya ihtiyacım yoktu. Aynı şekilde, eski kocamla ilgili ilkel ve mantıksız bir özlemin canlandırılmasını da istemiyordum. Özlem onu adeta bedenleştiriyor, yan sandalyede oturup varlığıyla beni koruyormuş gibi bir his yaratıyordu.

Eskiden Haneen Marco'ya Sessiz Adam derdi, ama aslında o özellikle sessiz sayılmazdı. Sakin ve ölçülüydü. Ben onun bu niteliğini rahatlatıcı bulurdum. Böyle yapmakla beni kollamış, dikkati bana çekmiş oluyordu. Gençliğimde ben dışavurumcu ve tutkuluydum, özellikle tanıştığımız dönemde ben hep yüksek sesle kendimden bahseder, duygularımın ne yönde geliştiğini ayrıntılardım. Marco benim izleyicim, dengeleyenim, sakinleştiricimdi. Ama kendi duygularını hiç anlatmazdı ki bu da beni onun davranışlarından ve söylemediği şeylerden anlamlar çıkarmaya zorlar ve bazen de yanıltırdı.

Yemeğin çok lezzetli olduğunu söyledim. Halam teşekkür etti ve servis kaşıklarının açısını ayarlayarak kocasına salata tabağını uzattı. Hareketleri, iç içe geçmiş sarmaşıklar gibi birbirlerine ne kadar uyum sağlayarak ilerlediklerini gösteriyordu.

Bu ikili tarafından benim boşanma gerçeğimin bilinmemesi hayatımdaki bölünmelerin canlı bir resmini çiziyordu. Marco'nun Filistin'e ilgisiz oluğu söylenemezdi. Haneen'e her zaman burada yaşadığı hayatla ilgili sorular sorardı. Onun Londra'da bir konferans ya da tatil

için bizde kaldığı zamanlarda, Haneen Marco'ya Gazze ablukasını, Oslo Anlaşmasını, oradaki gece hayatını anlatır ya da manzaralardan bahsederken ben kenara çekilir dinlerdim. Marco, "Muhteşemmiş, Sonia, neden oraya gitmiyoruz, bir ara bunu yapabiliriz," gibi şeyler söylerdi. Ben kadehlere biraz daha şarap eklerken "Evet ya, kesinlikle gidelim, öyle uzun zaman oldu ki gitmeyeli" diye cevap verirdim. Mazeretler bulmak kolaydı. Orası çok stresli, orada şiddet var. Sonunda Marco'yla benim Orta Doğu'da tek gittiğimiz yer Fas olmuştu. Bir haftayı Fez'de, bir haftayı Marakeş'te geçirmiştik; benim diyalektle hep sorunum olmuştu ve bu, ben Arap olsam da ikimiz adına hep Marco'nun konuşması anlamına gelmiş, karşılaştığımız herkesle Fransızca konuşmuştu.

Sofrayı kaldırdığımız sırada Halam ve Enişteme oyundan bahsettim. Ben oyunda rol almayacaktım ama yönetmen muhteşemdi, o yüzden görmeye gitmeliydiler. Ben onlara tarihleri bildirecektim.

"Anlayamadım, "dedi Jad Enişte "Oyunda var mısın, yok musun?"

"Onlar oyuncu kadrosunu tamamlayana kadar ben kendilerine yardımcı oluyorum," dedim.

"Ama neden sen de oynamayasın?" dedi. "Sen çok iyi bir aktrissin."

"Beni bir oyunda izlediğinizi bilmiyordum."

"Tabii baban bize göndermişti, hem de bir kez de değil! Polisli olana bayılmıştım. Oynayanın sen olduğuna zor inanmıştım."

"Teşekkür ederim," dedim. "Bu epey önceydi. Her neyse, ben çalışmaya bir müddet ara verip buraya gelmeyi istemiştim. Bu rolleri oynamak istiyor muyum bilemiyorum."

Bu doğru değildi. Rolleri istiyordum. Harold'ın Gertrude seçmelerine hazırlanmak için birkaç haftamı vermiştim. Oyunu yeniden, inceleyerek okumuş, Harold'la gece sohbetlerimden yola çıkarak, karaktere dair bir yorum tasarlamıştım. Harold kafasında oluşturduğu fikirleri benim üzerimde deneyimliyor, sık sık rolü benim alacağımı ima ediyordu. Arkadina ve Gertrude karakterlerinin birçok ortak noktası olduğunu fark etmiştim, her ikisi de sorunlu oğulları olan annelerdi. İkisi de orta yaşa yaklaşmıştı ve bununla başa çıkabiliyorlardı, her ikisinin de aktif seks yaşamları vardı. Farklı bağlamlarda güçlülük ve güçsüzlüğü deneyimlemişlerdi. Sadece Gertrude'un daha az söyleyeceği şey vardı.

"Yönetmen kim?" diye sordu Rima Hala, yönetmen kelimesinin eril halini kullanarak.

"Meryem Mansur. Hayfa'dan. Salim Mansur'un kız kardeşi."

"Mansur ailesi!" dedi Jad Enişte. "Eski komşularımız."

"Wael Hejazi de Hamlet'i oynuyor," dedim.

"*Wael Hejazi mi Hamlet'i oynuyor*?" dedi Halam. "Aa, bunu mutlaka görmeliyiz, Jad."

"Onu tanıyor musunuz?"

"Tabii," dedi eniştem. "My Heart is from Palestine" şarkısına bayılıyorum."

Güldüm. "Çok yetenekli biri."

Rima bir sigara yaktı. Ben kahvemi bitirdim. Onlara teşekkür edip "Kalkmalıyım," dedim. Kapıya geldiğimizde öğleden sonrasının geçtiğini ve alacakaranlıkla birlikte havanın çoktan serinlemeye başladığını gördük.

"Babana en iyi dileklerimi ilet," dedi Halam, beni öperek. Yaşlılık kokuyordu, "ve her şey için özür dilediğimi söyle."

Bir adım geriye çekildi ve beni inceledi. Bu sefer yüzümü değil, içimi görmeye çalıştığını hissettim. Sanki ben bir hayaletin, neye aracı olduğunu anlamayan özel bir görevlisi, bir elçisiymişim gibi...

"Hoşça kal Hala, hoşça kal Enişte."

Jad bana dağılan bir sisin içinden bakar gibi bakıyordu. "Ya Sonia," diye gürleyerek, beni yirmi yıl öncesine gönderdi. Beyaz saçlar önemli değildi, onların ardındaki maskara hâlâ oradaydı, değişmemişti. Duygusallaşması, yüzünde savunmasız bir ifade oluşturuyordu. "Senin enerjin her zaman çok güzeldi. Harika şeyler yapacağına dair bir his vardı içimde."

Onu utanarak izledim. Ama sonra anladım ki bana hayal kırıklığının hüznüyle değil, anıların hüznü içinde bakıyordu.

"Sen öyle bağımsızdın ki," dedi. "Her zaman, istediğin neyse onu yaptın."

Tabii bu benim Hayfa'da geçirdiğim yazların anılarıyla, can sıkıntısı ve bir oraya bir buraya sürüklenmeyle ilgili anılarımla örtüşmüyordu. Üstelik, yine o günlerde Jad'in bana yaptığı "Çekinmeden düşündüğünü söyle" şeklindeki ünlü ısrarlarıyla da bağdaşmıyordu.

"Öyle mi yaptım?"

Yüzünde kederli bir gülümseme belirmişti. "Evet." Özlem dolu bir ifadeyle uzun uzun baktı. "Hoşça kal, küçük dansçı," dedi.

İlk kez hamile olduğumu fark ettiğimde on dokuz yaşındaydım. Bu, *Pierrot*'yu oynadıktan hemen sonraydı. Oyuncuların katıldığı açık hava partilerinin çoğunda adrenalin ve votkayla çakırkeyif bir halde, mezarcı Aidan'la birlikteydim ve bunu izleyen haftalarda ne zaman takılsak giderek daha ayık olmaya başlamıştık ki ben bunu randevularımızın kalıcı olacağı, devam edeceği yönünde bir işaret olarak değerlendiriyordum. Aidan sıska, solgun, Dublin'de yetişmiş, Tarih ve Siyaset Bilimi okuyan biriydi. Kaba saba ergen tavırlı, zaman zaman pasifleşen, ama şaşırtacak derecede iyi kalpliydi. Ben herkese tırnak içinde söylediğimi ima edecek bir vurgulamayla onun 'iyi" bir insan olduğunu söylüyordum. Belki de onunla karşılaştırdığımda, kendimin daha kötü olduğunu hayal ediyordum. Bunu neye dayanarak düşünüyordum? Bilmiyorum.

Hamile olduğumu öğrendiğimde ona söylemedim. Öncelikle bedenimin bana yanlış davrandığını düşünerek utanç hissetmiştim. Öğrenci yurduna yakın kliniğe gidebilirdim ama bunu yapmadım. Şehrin diğer tarafında, yarım saat uzaklıktaki bir yer tercih ettim. İlk hapı hemşireyle birlikteyken, ikincisini daha sonra, odama döndüğümde aldım ve hafta sonunu kanamayla geçirdim. Kimseye söylemedim. Ne Haneen'e ne anneme. Belki kendimi cezalandırıyordum; belki yardım isteyemeyecek kadar şoktaydım. Her ne olursa olsun, bu benim hayatımın daha yalnız dönemlerinden biri olmuştu.

O pazar günü Aidan'la pubda buluşmam gerekiyordu ama gitmedim. Posta kutuma bıraktığı iki nota cevap vermedim, açıklama da yapmadım. Kürtajın hemen ardından, utancım pişmanlığa dönüşmüştü. Birinci notta kızgın mı olduğumu soruyor ve lütfen nedenini anlatmamı rica ediyordu. İkinci notta kendisini karanlıkta bırakmamın adil olmadığını düşündüğünü belirtiyor ve eğer ondan ayrıldıysam, bunu onun yüzüne söylememin nezaket icabı olacağını ve bunu yapmıyorsam korkağın biri olduğum anlamına geleceğini, bunun kendisinin benim karakterimle ilgili bir yanlışlık yaptığı anlamına geleceğini ve bundan dolayı üzgün olduğunu söylüyordu. Bu suçlama beni incitmişti. Geçip gitmesine izin vermek yerine, bana sessizliğim

konusunda meydan okuması, ürkütücü derecede erişkince gelmişti. Benim yapacağım görmezlikten gelmek olurdu. Yemek salonunda elektriksel bir bilinçle onun varlığının farkında oluyor, dikkatli bir mesafede kalarak pozisyon alıyordum. Zamanla bu mesafeye, güvenebileceğim, en azından üzerinde odaklanabileceğim somut bir şeymiş gibi tutunur oldum. Ortak arkadaşımız Denise onun devamlı beni sorduğunu, durup dururken ne halt olduğunu anlamadığını, benim çok tuhaf davrandığımı düşündüğünü söylüyordu. Bir hafta sonra, intikam ruhuyla ama aynı zamanda Aidan'ın annesi dahil herkese benim bir sorunum olduğunu anlatmasına son vermek amacıyla, kolejin barında ve herkesin içinde ona durumu bildirdim. Ben konuşurken bana bakakalmıştı. Sonra dili dolanarak benim bütün bunları yaşamak zorunda kaldığım için çok özür dilediğini, her şeyi önceden bilmek istediğini gevelemişti. Gözleri yaşarmış gibiydi. Sonra birden, sanki birisi bir düğmeye basıp sesi yükseltmiş gibi, üzerimize öğrenci barındaki sesler çökmüş ve ben, kendi zalimliğim karşısında şaşkınlık ve utançla kızararak gözlerimi bardağıma indirmiştim.

İkinci hamileliğim on yıl sonra başıma gelmişti. Yirmi dokuz yaşımdaydım ve Marco'yla bir yıldır evliydim.

Kız kardeşi Lessie benimle aynı yıl drama okulundaydı. Marco ilk kez kız kardeşinin doğum günü partisinde, mutfağın öbür ucundaki pencereden görünen şimşeklerin ışığı altında, elinde bardağıyla, eğilmiş oturacak yer ararken gözüme çarpmıştı. Birisi yavaşça, Sonia bak bu Marco, Lessie'nin erkek kardeşi demişti ve ben Marco'nun uzun ve pek de biçimli olmayan siluetinin bizden uzaklaşmasını ve sonra geniş alnına düşmüş bir tutam siyah saçı ve bulunduğu mesafeden adını duyması imkansız olmakla birlikte bakışlarının benimkine kilitlenmesini izlemiştim. Bir birine yakın gözleri koyu renkti ve anlaşılması güç bakışlara sahipti.

Ailesi Milano'dan gelmişti ama o ve kız kardeşi Londra'da doğmuşlardı. Aile zengindi ve dairemizi almakta bize yardımcı olmuşlardı. Marco tiyatro oyunu ve film eleştirileri yaparak hayatını kazanıyor ama roman yazmak istiyordu. Şimdi onu düşündüğümde, gözümün önüne beyaz kanepemizin üzerinde garip şekilde hareketsiz, okurkenki hali geliyor. Sanırım onun bana bakmayı sevdiğinden daha fazla, ben ona bakmayı seviyordum. Bana olan ilgisinde hayvani ve

içgüdüsel bir şeyler vardı. Bu bana, onun için önemli olanının görünüşümden ziyade varlığım ve sesim olduğunu hissettiriyordu. Bu hoşuma gidiyordu. Arkadaşlarımız arasında ilk evlenen biz olmuştuk.

Yaşantımız, o sırada bize romantik gelen yıkık dökük, derme çatma bir yaşantıydı. Clapham'daki minik evimizin balkonuna bir morsalkım tutunmuştu, beklenmedik şekilde çiçek açıyordu. Oturma odasındaki şöminenin yanında içi abajur ve eski şampuan şişeleriyle dolu, üç senedir açılmamış, bir kutu yığını duruyordu. Her şey geçici, her şey bir öneriymiş gibi görünüyordu; yaşam heyecan vericiydi, çünkü biz onunla tanışma ve ona yaklaşma sürecindeydik. Çocuk sahibi olmayı, laf aralarında ve çoğunlukla evin dışındayken, tren peronlarında, restoranlarda, neredeyse yoldan gelip geçenlere ya da birbirimize bir performans sergiler gibi, gelecekteki hayatlarımızı oynuyormuş gibi tartışırdık. Ya da sadece ben öyleydim; belki Marco samimiydi ve konuya yalancıktan yaklaşan yalnızca bendim. Acaba geçmişteki tecrübem beni sertleştirmiş olabilir miydi? Yoksa yine de gelecekteki çocuklarımız düşüncesiyle kariyerim için beslediğim umutlar arasında, hamileliğin beni yolumdan saptıracağı endişesiyle bir çelişki hissediyor olabilir miydim? Birçok arkadaşımın aksine ben yaşamımı ciddi bir şekilde önden planlamıyor, ideal yaşlar için ideal maaşları, gelecekte yaşayacağımız mahalleleri, evimizde kullanacağımız renkleri tasarlamaya kalkışmıyordum. Aynı şekilde, Marco'nun da, lafın gelişi burjuvazi olarak adlandırdığı, içinde bulunduğumuz arkadaş çevresinin önceden tasarımladığı banliyö yaşantısına hiç ilgisi yoktu. Çalışma günleri dışında okuyor ve mavi bir deftere, belki de çok şükür ki benim çözümleyemeyeceğim karmaşık bir el yazısıyla, düşüncelerini yazıyordu. Ya da yatak odasına bitişik, bizim ofis dolabı diye adlandırdığımız ve sadece bir çalışma masasıyla bir kitap rafının sığdığı ve bizim giremediğimiz bir bahçeye bakan minik odada hikâyeler yazıyordu.

Hamile kaldığım sene, Haneen Londra'daki öğretim görevlisi pozisyonundan vazgeçerek Hayfa'ya dönmüştü. Filistinli çiftçilerle ilgili bir şeylerin ekonomi politiği üzerine yeni bir kitap yazmak için araştırma yapıyor, günlerini halkla röportajlar yapıp, seminerler düzenleyerek geçiriyordu. Gençliğinden beri bir dizi erkek arkadaşı olmuştu ve hiç kuşkusuz hâlâ sevgilileri vardı, ama o sırada kariyer kadını

olarak adlandırılacak biri varsa o da Haneen'di. Artık aile üyelerinden kimse evlilikle ilgili olarak, onun başının etini yemiyordu. Ama bunun için ben de bir tampon görevi görüyor olabilirdim. Benim kararlarım onun kararlarının iyi yönlerini ortaya çıkarırken, onunkiler de benim kararlarım için aynı işe yarıyordu. Baba bana "çok geçe bırakma" demeyi severken, annem çocuk konusunu hiç gündeme getirmezdi. Aslında o Marco'ya güvenmiyor, her zaman mümkünse Akdenizli bir adamla evlenme diyordu. Ben Marco öyle değil dediğimde de, o zaman evlenmek için çok acele etme diye cevap veriyordu, oysa ben tam da öyle yapmıştım.

Hamilelik kazayla gerçekleşmişti. Önceleri ben dehşete kapılmıştım ama sonra sevinmiştik. Haber geleceği gözler önüne seriyordu. Sonuçta yaşamın hızla geçip gittiğini keşfetmiştik; o noktaya çoktan varmıştık. Bir çocuk için hazır hissetmiyorduk kendimizi ama zaten kimse hissetmez, diyorduk. Dikkatli davranıyor, şakayla karışık henüz başlamakta olan yaşamdan "o" diye söz ediyorduk. Marco'nun ailesine söylemek için dördüncü aya kadar bekledik, sonra anneme bildirdik. *The Maids* [*Hizmetçiler*] adlı oyunda Solange'ı oynuyordum, bundan sonra da sırada yeni yazılmış oyun *We Are Never Alone* [*Asla Yalnız Değiliz*] vardı. Ama her iki oyunun da benim karnım belli olmaya başladığında sona ereceğini tahmin ediyordum.

Babama söylemek için bir öğle yemeği planlamıştım. Pazar günüydü ve bir İtalyan restoranında buluşmuştuk. Menüyü henüz incelemeye başlamıştık ki, karın bölgemde, derin ve ben eğilip büküldükçe keskinleşen berbat bir sancı baş gösterdi. Önce regli sancımı yatıştırdığım şekilde baş etmeye çalıştım. Olmayınca, hastaneye gitmem gerektiğini söylediğimde babam "Sadece gaz sancısı olmadığından emin misin?" diye sordu. Ben hamile olduğumu söyledim ve sonra sancı hafifçe açı değiştirdi, nefesim kesilerek masanın kenarına yapıştım. Babam "Ya Rab," dedi. Ben gözlerimi kapadım, odaklanmaya çalıştım ama anlayabildiğim kadarıyla bacaklarımın arasından dışarı çıkan bir şey yoktu.

Hastanede sancım için güçlü bir ağrı kesici verdiler, tansiyonumu ölçtüler ve ultrason yaptılar, sonra doktor histeroskopi yapılması gerektiğini söyledi. Belli ki şaşkın bakmıştım, çünkü doktor hemen "Bu, sadece kamera kullanmamız gerekiyor demek," dedi. Bir perdenin

arkasında üzerime hastane giysisi geçirdim, doktor sakinleştirici vermeyi teklif etti, kabul ettim ve sonra muayene için uzandım. Doktor elindeki aletle muayeneyi sürdürürken bir yandan da ekrana bakıyordu. Sonra bitirdi ve benim bacaklarımı kapatıp oturmamı bekledi. Uterin semptomu denen bir şeymiş sorunum; rahmimde bir duvarla ayrılan iki odacık varmış. Bunu, 2D görüntüyle ilgili bir şey nedeniyle, ultrasonla tespit edememişlermiş. Bunu vaktinde yakaladığımız için şanslıymışız. Bunun çaresine bakılınca doğurganlıkla ilgili hiç sorun kalmaması beklenirmiş, ancak ikinci bir hamilelik denemeden önce bir süre dinlemem gerekirmiş. Dışarı çıkıp bekleyenlere söylenmesini ister miymişim? Bekleyenler için çoğul kullandığına dikkatim çekilerek evet anlamında başımı salladım. Birkaç dakika sonra onu takip ederek ofisine gittiğimde babamla Marco'nun orada beklediğini gördüm. Dilleri tutulmuş, şaşkın şaşkın bakıyorlardı. O sırada yanımda bir kadın olmasını gerçekten çok arzu ettim. Operasyon geçirmem gerekecekti. İlk olarak düşük yapmak zorundaymışım.

Bu düşük yapma ifadesinden nefret ediyordum. Sorumluluğu bana yüklemesinden ve çocuğu yanlış taşıdığım için düşürdüğüm imasından nefret ediyordum. Oysa doktor bu ifadeyi sadece daha tatsız olacak diğer ifadeler yerine bir örtmece olarak kullanıyordu. İşe bakın ki, "o" diyerek daha belirgin bir insan zamiri kullanmamak, onun zihinlerimizde insan olmasını engelleyememişti. Belli belirsiz hayal ettiğimiz bir üçüncünün, gölge halindeki varlığı kaybolmak üzereydi. Babam bir aşağı bir yukarı koridoru adımlar, saçsız başı pencerenin buzlu camında bir görünüp bir kaybolurken, Marco yanımda oturuyordu. Elini tutarak o daha sadece küçük bir fasulye tanesiydi dedim. Sadece bir şey, sadece genetik bir saçmalıktı henüz, ama ben ağlıyordum ve onun yüzü de berbat görünüyordu. Ona henüz erken olduğunu anlattım, operasyondan sonra tekrar deneyebileceğimizi söyledim.

Orada sırtı açık hastane giysim içinde otururken, bu kaybın yasını tutuyorsam, bunun etik olarak öncekinin de yasını tutmuş olmam gerektiği anlamına gelip gelmediğini merak ediyordum. Marco elimi bıraktı ve alışık olmadığım, kendini korumaya alır gibi bir hareketle kollarını kendi bedenine sardı ve başını önüne eğdi. Ben koridorda bir aşağı bir yukarı yürümeye devam eden babamı daha çok merak

ettiğimi hissettim. Hamile olduğumu bile henüz öğrenmişken, şimdi hem hamileydim, hem de birkaç saat içinde hamileliğim son bulmak üzereydi.

Yapılacak işlem için bana lokal anestezi uyguladılar ama ameliyat için bir sonraki hafta tekrar gelmem gerekecekti. Böylece genel anestezi için uygun şekilde beslenebilecek ve kürtaj sonrası bedenim toparlanabilmiş olacaktı. Doktorum kadın olabilir mi diye sordum tansiyonumu ölçen hemşireye, cevap verirken suratını hafifçe buruşturduğunu fark ettim, eğer bugün yapılmasını istiyorsam nöbetçi doktorun teşhisi koyan erkek doktor olduğunu belirtti.

İşlem on beş ila yirmi dakika kadar sürdü. Daha sonra Marco ve babam geldi, yatağımın yanında oturdular. O dakikalar hafızamdan neredeyse tamamen silinmişti. İçimi bir yılgınlık duygusu, bedenimi terk etme, bilinçsiz olma arzusu sarıyordu. Yanımda kız kardeşimin, annemin ya da herhangi bir kadının olmasına özlem duyuyordum. Gerçekten kim olursa olsun bir kadın, dehşet içinde bakan bu iki erkekten daha iyi gelebilirdi bana. Babam bizi eve bıraktı. Emniyet kemerimi çözüp arabadan çıktığımda, evin dışında, başımı tutup kendine doğru çekerek alnımdan öptü.

Marco italyan omleti yaptı, sonra yattık. Ben her seferinde bir-iki dakikaymış gibi gelen sürelerle uyuyup uyandım. Yatak, üzerine amaçsızca uzandığım bir nesneye dönüşmüştü, orada ya da mutfakta yerde yatmışım fark etmezmiş gibi geliyordu. Devamlı ve rahatsız edici bir kanamam vardı. Bir ara, Marco yanıma doğru yuvarlanarak, "Sana bir şeyler getireyim mi?" diye fısıldadı. Hayır, teşekkür ederim dedim ve o yeniden uykuya döndü. Sonrasında bir dakika bile uyumam mümkün olmadı. Sadece gözlerimi kapatıyor ve düzenli aralıklarla açıp karanlığa bakıyordum. Gün ışığının perdeleri aydınlatmasını izledim. Sonra kanım uyandı ve bedenimde dolanmaya başladı. Sanki içimde bir şeyler çözülüyormuş gibi yataktan fırladım. Mutfakta çanak çömleği lavaboya düşürerek çok fazla gürültü yaptım. Kısa süre sonra, ben çeşitli vurgulamalarla sabah yapmam gerekenleri anlatırken, Marco pijamaları içinde etrafta dolanmaya başlamıştı. Şimdi bir duş alacağım, ay pardon! Çaydanlığı ateşe koydum demiştim, değil mi. Marco ekmek lazım mı diye bakar mısın? Bu halimin onun için hem sinir bozucu hem rahatsız edici olduğunu görebildiğim halde,

kendimi durduramıyordum. O öğleden sonra bir matine için sahnede olmam gerekiyordu; yerime geçebilecek bir yardımcı oyuncu yoktu. Marco işe gitti ve ben günün ortasına kadar evde ağırdan alarak oyalandım, üstünkörü bir temizlik yaptım, sözüm ona eşyaları yerlerine yerleştirdim. Bir sürü kahve içtim, sonra arka arkaya ve çabucak üç muz yedim ve hemen arkasından hepsini mutfakta yere kustum. Kahverengi sıvının içindeki sarı yumruların görüntüsü beni ayılttı. Kanama durmamıştı, ben tükenmiştim ve kötü davranıyordum.

Hafta sonunda Haneen'i aradım. Bana herhangi bir tavsiyede bulunmuyor, sadece sabırla hıçkırıklarımı dinliyordu. Böyle ağlamak, telefonla, yanımda varlığının utancı olmaksızın daha kolay oluyordu galiba. İçimden kopup gelen tüm benliğimi, bir atardamar delinmişçesine sesime aktarıyordum, plastik ahizeyi kavramış, aslında belli bir şey söylemeden beni anaç seslerle okşayan ablamın sesine mümkün olduğunca yaklaşmaya çalışıyordum. Sonra annemi aradım. Haberlere çok üzülmüştü. Konuşma çok uzamadı. Pazartesi günü ameliyat oldum. Bu sefer Marco aval aval bakmıyor, ne yaptığını biliyor gibi ensemi okşuyordu. Hastane yatağında, morfinin etkisinde sersemlemiş şekilde uyandığımda çoktan elimi tuttuğunu fark ettim.

Takip eden hafta içinde bir şeylerin değiştiği açığa çıkmaya başlamıştı. Ev boşalmış gibiydi. Marco giderek daha fazla zamanını dolap ofiste geçirmeye başlamıştı ve benim sahnede olmadığım gecelerde bile, uyumadan önce hemen hiç göremiyordum kendisini. Bunun ne kadar nezaketdışı olduğuna işaret edecek enerjim yoktu; yaşadığım acı beni çok yıpratıyordu, tıpkı *Madam ölmüş! Boylu boyunca yerde yatıyor, bulaşık eldiveniyle boğulmuş* diye ağlayarak, ıslak bir bezden su sıkarcasına bedenimden çekip çıkardığım Solange performanslarım gibi. Bu performanslar benim için çok yorucuydu ama aynı zamanda can simidi oluyorlardı. Her gün, belirli bir saatte tiyatroda olmamın istenmesi uçurumdan aşağı yuvarlanmamı önlüyordu. Ve bir şey daha vardı, bu da sahneye çıktığımda, oyunun ortasında, neredeyse ölüme ya da yaşamın kıyısında ayakta durmaya yakın, son derece saf bir hissin üzerime çökmesiydi. Bunda izleniliyor olmanın da payı vardı. Ama bunun kibirle, kendine hayranlıkla falan ilgisi yoktu. Yararlı olmanın, sonra da beni kendimden uzaklaştırıp, özgürleştiren, kullanılmış olmanın getirdiği bir histi. Gösterimlerden

birinde sesimin kontrolünü kaybetmiştim ama çoğunlukla iyi idare etmiştim. Eleştiriler genellikle olumluydu ancak önemli bir haber konusu olmamıştık.

Bir sonraki oyun başlamadan önce iki haftalık bir ara vardı. Bu dönemi evde tembellik edip, dinlenmeye çalışarak, yatak odamızla salonumuz ve ancak sıkıştırılarak eve sığdırılmış mini mutfağımız arasını adımlayarak geçirmiş, ama yine de ve her nasılsa, kocamı ancak ara sıra görebilmiştim. Ruh halim gelgit dalgaları gibi bir yükselip bir alçalıyordu. En enerjik anlarımı, senaryoyu gözden geçirerek, kendimin, önünde uzanan güzel bir yaşamı olan, iyimser genç bir eş şeklindeki başka bir versiyonunu yaratarak ve bunun için yeniden bu hislere erişmek adına, anılarıma geri dönerek yaşıyordum. Senaryonun okunması sırasında yönetmen Michel'ın, kullandığı *masum bir kadın* ifadesi ve o sırada elini bir çiçek gibi açması beni rahatsız etmişti. Evi soyulmuş genç bir çifti anlatan, sıradan, hoş, hemen hemen iki kişilik bir oyundu. Kocamı, Adam adlı Mısır kökenli bir İngiliz canlandırıyordu ve bir de son sahnede ortaya çıkan soyguncuyu oynayan Ralph vardı.

O ilk haftada bir sabah, sessizliğe ve perdelerden akseden tuhaf bir parıltıya uyandım. Yatağın Marco'nun yattığı kısmı boştu. Kulak verdim. Yumuşak ayak sesleri duydum; kapı kapandı. Yatak odasının perdelerini açınca beyaz sokak serildi gözlerimin önüne; arabalar, çöp tenekeleri, posta kutuları, ağaç tepeleri karla kaplanmıştı. Salon pencereleri önünde, dışarıdaki boğuk parlaklığın yarattığı, ağlayıp sustuktan sonraki sakinlik benzeri histen etkilenerek, yavaş yavaş kahvemi içtim. Ara sıra çalışma odasından Marco'nun öksürüğünü duyuyordum. Provaya bir saat geç gitmeyi başardım. Çamurun içinden koşarak otobüse yetiştim, sonra da otobüsten tiyatroya. Ben merdivenleri hızla tırmanırken, Michel yumuşak bir sesle sorun yok sorun yok diyordu. Adam gülümseyerek sessizce selam dedi, sonra ayaklarıma işaret etti. Sonia, nedir bu?

Döşemenin üzerinde, karla sulanmış, kauçuk tabanlarımın testere dişini andıran şeklini almış kan vardı. Nabzım hızlandı. İlk düşüncem bunun iç çamaşırlarımdan geldiği oldu. Sahne amiri külotlu çorabımın üzerinden görülebilen bileğimdeki bir kesiği işaret ediyordu. Kahretsin dedim, ayağımı kaldırırken. Bunu nasıl hissetmezsin dedi

Adam. İlginç şekilde, yarayı görmek birden acıyı hayata geçirmişti ve öylesine canım yanıyordu ki dayanamıyordum. Kendi kendime belki kar beni uyuşturmuştu diye düşündüm. Ben çorabımı çıkarıp ıslak zemine yılan gibi sarmalanmış olarak bıraktığım sırada Adam da ilk yardım kiti bulmuş, yaramı tentürdiyotla temizlemeye başlamıştı. Nefesimi tutmaya çalıştım. "Derin bir yara değil, çok kan var, ama yer çekiminden dolayı, yürüyordun ya," dedi Adam. Ona bütün bunları nereden öğrendin diye sordum, göz kırptı ve "çok yaşamaktan," dedi. Bütün provayı oturarak ve bacağım taburenin üzerinde tamamladım.

Sonraki birkaç hafta içinde bir noktada, Marco'ya olan ilgim, musluk kapandığında akan suyun kesilmesi gibi, bitip gitti. Kokusunu sevmiyordum ve bana dokunduğunda, ki bu çok nadirdi, kedi gibi irkiliyordum. Gönüllü olarak benim yanımda olmamayı seçtiğine bakarak, onun da aynı şekilde hissettiğini düşünüyordum. Açmazlarımızda gelgitler oluyordu. Bazen yavan bir akşamı hafif sohbetlerle süslüyorduk. Tıpkı Haneen ve benim çocukken can sıkıntısını katlanılabilir kılmak için oynadığımız kâğıt oyunları gibi. Bazen bir şişe şarabı bitirdiğimizde kadife yumuşaklığında bir sessizlik yükseliyor ve bu sessizliğin sonunda sevişirdik. Tatmin olmuş hissetmenin nasıl bir şey olduğunu hatırlayamıyordum.

Hafta sonlarında Marco tenis oynarken Haneen'i arıyordum. İyi olmadığımı söylediğim tek kişi oydu. Ona Adam'a kapıldığımı itiraf etmiştim. Senaryoda pek çok öpüşme sahnesi vardı. Sahnenin dışında da, bana bakışındaki bir şeyler içimde yüksek perdeden titreşimler yaratıyordu. Oysa belki de o bana sadece merakla bakıyordu. Hiç kuşkusuz mücadele ettiğimin farkındaydı. Görünüşte Michel'la şakalaşmak adına Arapça konuşuyorduk, ama asıl nedeni bir sırrı paylaşıyor olmaktı. Haneen'in teşhisi, bunun Adam'a gerçek bir ilgi duyduğumun işareti olmasından ziyade, evliliğimdeki yanlış ya da eksik şeylerin bir göstergesi olduğu şeklindeydi. Oyun sona erdikten bir hafta sonra Adam telefona beni görmek istediğini söyleyen bir mesaj bırakmıştı. Bu mesaj, ben nihayet kitaplarımızın içinde bulunduğu kutulardan birini boşaltmaktayken, Marco'nun dinlediği bir yığın başka ses mesajı arasına karışmıştı. Duyduğumda tepkimi saklamak için kitaplara doğru eğildim. Bu kimdi diye sordu Marco. Kuzenim, dedim, rahat bir ses tonuyla.

Zamanın geçişi beni şaşırtıyordu. Gün be gün devam ettirdiğiniz kandırmacalar, anlamsızlığını çok geç fark ettiğiniz, görev kavramlarıyla yönlendirdiğiniz, oysa kimsenin sizin bırakıp gitmenizi engellemediği, artık size uymayan rollere yapışıp kalmalar. Belki kendi ebeveynlerimin evliliğinin başarısızlığını izlemekten dolayı, benimkinin de çöktüğünü itiraf etmekte özellikle isteksizdim. Ya da belki başımı kuma gömmemin sebebi yalnızca korkuydu. Çünkü sahneye kostümsüz çıkma, repliklerini unutma kabusuna benzettiğim ama sonuç olarak gerçekleştireceğim, yine de beni etkileyecek olan terk etme eylemi sonrası hayatı yeni baştan keşfetmek ürkütücü geliyordu. Marco benim için anlaşılmaz olmuştu. Aylar boyunca ara ara normale dönmüş gibi hissedebiliyorduk ama ardından artık birbirimize ulaşamadığımızı hatırlatan bir şeyler oluyordu. Ölçemeyeceğim, kilometrelerce uzunlukta sessizlikler oluşmaya başlamıştı. Ama biz kendi kendimizi kandırmamızın işareti olarak ipotek taksitlerimizi ödemeye devam ediyorduk. Böylece çocuk fantezimiz çoktan ölmüş olsa da, sabah olup uyandığımızda birbirimizin sesinden bu işin bittiğini duysak da, yine de birimizin kahveyi yapmak için kalktığı ve diğerimizin süt bittiği için pijamasının üstüne ceketini giyip almaya gittiği bir iki buçuk yıl daha geçmişti.

8

Jad'le Rima'dan ayrıldıktan sonra taksiye binip hemen Meryem'in evine gitmek yerine Manara kavşağında indim. Kuruyemiş ve kahve satan bir dükkâna girip bir avuç çiğ badem istediğimi söyledim. Satıcı bir kepçeyle dört avuç kadarını kesekâğıdına boşalttı, borcumu ödedim ve yokuş aşağı çarşıya doğru yürümeye başladım. Cadde taksiler, özel araçlar, alışveriş yapanlar, o sırada oradan geçenler, kafelere, dükkânlara girip çıkanlar, kaldırım parmaklıkları üzerinde caddeye atlayıp, trafiği elleriyle idare ederek aksatanlarla doluydu. Meydanın karşısında kurulmuş çadırın önünde bir grup insan ellerinde pankartlarla oturmuş açlık grevi protestosuna destek veriyordu. Üzerlerinde binalar arasına asılmış Filistin bayrakları sallanıyordu. Lamba direkleriyse boykot hareketinin reklamını yapan çıkartmalarla kaplıydı. Bir keresinde Haneen, Filistin'i elektronik bir ağın açıkta kalan bir parçasına benzetmişti; sanki birileri kauçuk kaplamayı bıçakla keserek içinden geçen telleri ve akımı göstermek istiyormuş gibi. Belki o tam olarak böyle söylememişti ama benim zihnimde canlanan görüntü bu olmuştu. Yani burası tüm dünya hakkında bir şeyler anlatıyordu. Bir fırının vitrininden içeri baktım, birkaç kişi bir taşıma bandına sıcak yuvarlak ekmekler atmaktaydı.

Pazarın neredeyse son bulduğu saatlerdi ve sebze tezgâhlarının çoğu boşalmış ya da muşambalara sarılıp kaldırılıyordu. Bir adam bağırarak beni domates almaya davet etti. Satıcılara, gülümseyerek, hayır teşekkür ederim, hayır teşekkür ederim diye cevap veriyordum ve içerde bir tur daha attıktan sonra yeniden caddeye çıktım. Bir köşeyi dönerken ayağımla ezdiğim bir şeyden dolayı tökezledim. Birisi haykırdı, ben kayarken duvara tutundum, dizim duvarın tuğlalarına sürtündü, kesekağıdım elimden uçtu, içindeki bademler yere saçıldı. Kafamı kaldırdığımda, dökülmüş meyveler ve plastik poşetlerden oluşmuş bir enkazın ardında oturan yaşlı bir adam gördüm, tiksin-

miş bir ifadeyle bana bakıyordu. Aşırı olgunlaşmış bir guava meyvesi patlamış ve ıslak tohumları ayakkabımın üzerine saçılmıştı. Ellerimi adama doğru uzattım.

"Özür diliyorum, sizi görmedim. Çok üzgünüm, lütfen size biraz para vermeme izin verin."

Titreyerek cüzdanımın fermuarını açtım.

"Madam, siz iyi misiniz?"

Yanımda duran adam soruyordu.

"Teşekkür ederim, evet. Birazdan iyi olacağım. Kazayla düştüm."

Sonra meyveleri satan adama döndüm "Alır mısınız lütfen?"

Yanımdaki adam yine sordu. "İyi olduğunuzdan emin misiniz?" Saçları geriye doğru taranmış, kemikli yüzlü bir adamdı.

"Evet, evet."

"Eliniz kanıyor."

"Ah, evet." Sürtünmekten çizilmiş her iki avuç içimde de parlak, küçük kan kürecikleri vardı. Bu görüntü dizimdeki acıyı da uyandırdı. Yere elli şekellik bir banknot bıraktım ve oradan uzaklaştım. Daha geniş bir caddeye ulaşana kadar yağmur atıştırmaya başlamıştı. Damlalar yeşil ağaçların yapraklarını daha yeşil yapıyor, kaldırımların grisini canlandırıyordu. Ellerimi havaya kaldırıp gökyüzünün onları yıkamasına izin verdim o da bu isteğimi çok yavaş ve yetersiz de olsa, yerine getirdi.

Ben içeri girerken Meryem ayağa kalktı. "Birkaç saatliğine Emil'e bakmanı rica edebilir miyim?"

Üzerinde bir blucin ceket vardı ve elinde arabanın anahtarlarını tutuyordu. Salim sorgulanmaya alınmış ve az önce serbest bırakılmıştı. Onu görmeye Kudüs'e gidiyordu. Emil yatak odasında uyuyordu, bir şeye ihtiyacım olursa kendisini arayabilirdim.

Meryem'in hiçbir şey kaçmayacağını düşündüğüm gözlerinin incinmiş ellerimi fark etmemesini dalgınlığının kesin işareti olarak algıladım. Tabii ki olur dedim ve o evden çıkar çıkmaz ellerimi yıkadım, sonra dizimi incelemek üzere banyoda pantolonumu indirdim. Sadece hafifçe kanamıştı ve derisi sıyrılmıştı, kolayca temizledim ve bir plasterle üzerini kapattım. Yorgun ve tükenmiş halde kendimi kanepeye attım ve sessizliği dinledim. Günün bitmesini dört gözle beklerken bitmek bilmemişti. Uzandım ve gözlerimi kapattım, sade-

ce bir dakika dinlenmek, sadece kendime gelmek için. Üzerine binen ağırlıkla koltuğun yayları gıcırdadı. Ufak bir rahatsızlık kırıntısı hissediyordum, kaynağını hatırlamak için bir an düşündüm. Ah evet pazar yerinde bir adamcağızın üstüne düşmüştüm. Ah evet, Jad'in vedalaşırken söylediği son şey. "Küçük Dansçı" demişti bana. Kaynak saptanmıştı ve artık o kadar rahatsız hissetmiyordum. Ardından bacaklarım kıpırdanmayı bıraktı.

Gözlerimi açtım. Başım bir tarafa düşmüştü ve gördüğüm ilk şey kapının ağzında duran Emil oldu. Epeydir orada bekliyor olabilirdi. Üzerinde mavi, dinozorlu pijamaları vardı ve ellerini arkasında kavuşturmuş, bombeli alnının altından göz bebeklerini bana sabitlemişti. Gözlerimiz ayni hizadaydı. Saçları dağınık, dolgun minik dudakları açılmış, öylece kıpırdamadan duruyorken, benim uyandığımı görünce bana doğru ilerlemeye başladı. Ama ben doğrulup otururken, o da bir koltuğun arkasına geçip durdu.

"Hey Emil, selam!"

Gözlerini yere dikmiş hiç kıpırdamadan duruyordu, sanki o beni görüşünden uzak tutarsa benim de onu göremeyeceğimi düşünüyordu. Ebeveynleri etrafta olmadığında çocuklarla daha kolay anlaşıyordum. Anneler bana hep malum bir bilgi türünün dışında bırakıldığımı, referans verebileceğim çocukluğun sadece kendi çocukluğum olabileceğini hatırlatıyordu. Ama Emil'le yalnız olunca onunla eşit şekilde ilişki kurabilir, örneğin algısının henüz bilmediği sınırlarını, uyuduğunda dünyanın kapanmadığını ve saklanmak için başını duvara çevirip parmaklarıyla ışığı kapatmanın yetmeyeceğini ona hatırlatabilirdim. Kendimi ona yakın hissediyordum.

Birden canlandı ve sehpaya giderek ince ama kocaman ciltli bir kitabı kucaklayıp bana getirdi. Kitap İngilizceydi. *Yunan Mitolojileri*.

"Bunu sana okumamı mı istiyorsun?"

Onun İngilizce konuştuğunu duymamıştım henüz ama bir süre Amerika'da yaşadığını biliyordum, o yüzden anlayabileceğini varsaydım. Belki de okuyabilirdi bile – çocukların kaç yaşında okumayı öğrendiğini hatırlayamıyordum. Kitabı açtığım anda, korunma tedbirlerinden hemen vazgeçerek kollarımla oluşturduğum çemberin içine atladı, Athena'nın doğumuyla ilgili bölüme gelene kadar sayfaları coşkuyla çevirmeye başladı. Resimlerden birinde sakallı bir adamın kafasından çıkan silahlı bir kadın görülüyordu.

"Metis, Zeus'un çocuğuna hamileydi," diye okumaya başladım. "Bir kahin Zeus'a eğer Metis'in oğlu olursa, büyüdüğünde hileyle tahtını ele geçireceğini söylemişti. Bunun ne demek olduğunu biliyor musun? O zaman Zeus artık tanrıların kralı olmayacak, onun yerine oğlu kral olacaktı. Zeus bunu istemiyordu, o zaman ne yaptı? Sayfayı çevirdim. "Metis'i yemeye karar verdi. Ve yedi! Vay canına." Okumaya devam ettim. "Ama Metis çok akıllıydı ve Zeus'a beyninin içinden akıl vermeye başladı. Bu çok şahane, öyle değil mi?" Emil'in sayfadaki karakterleri izlemek yerine benim yüzümü seyrettiğini, dolayısıyla belki henüz okuyamadığı, sadece dinlediği dikkatimi çekti. Doğaçlama yapmaya başladım. "Ve böylece Zeus'un beyninde hapis kalan Metis dikiş dikmeye başlamış, dikmiş ve dikmiş ve dikmiş ve böylece doğmamış çocuğu için tam takım bir zırh yapmıştı. Bu arada göbeği de gittikçe büyüyor, büyüyormuş. Metis bazen sırf Zeus'u kızdırmak için, dikiş makinesine kuvvetle vuruyor, bu da Zeus'un gözünün arkasında küçük bir ağrıya neden oluyormuş."

Emil kıkırdadı.

"Bir gün, Zeus'un başı çok fazla ağrımaya başlamış. Bu seferki Metis'in dikiş makinesiyle vurduğu zamanlardakinden çok daha kötü bir ağrıymış. Beynine güm güm vuruluyor, vuruluyor, vuruluyormuş, sanki birisi dışarı çıkmak istermiş gibi. Başının ağrısı o kadar artmış ki, Zeus arkadaşı Ares'ten kafasını bir baltayla açmasını istemiş. Düşünebiliyor musun, baş ağrısı öyle kötüymüş ki, bundan kurtulmak için aklına gelen tek şey balta kullanmak olmuş?"

Yüzüme bakakalmıştı. Anladığından kuşkuluydum.

"Bunu hayal bile edemiyorum," dedim.

"Ben edebiliyorum," dedi Emil.

"Ah, öyle mi?" dedim sevinerek. Dost olmuştuk. "Bunun üzerine Ares baltayı kaldırmış, Zeus'un başını hedef almış, ve *KÜTT*! Kafa yarılıp açılmış ve içinden zırha bürünmüş ve savaşmaya hazır Athena fırlamış."

"Ah!" dedi Meryem, "Sana mitoloji hikâyelerini okutuyor."

Pervanenin sesi içeri girdiğini duymamı engellemişti. Çıplak ayaklarıyla sessizce koltuğa doğru yürüdü, bir bacağını altına alarak oturdu.

"Emil için özür diliyorum," dedi.

"Ben memnundum halimden," diye cevapladım.

Emil hâlâ kollarımdaydı ve kıpırdamıyordu. Rahatça gidebilmesi için bir kolumu kaldırdım ama olduğu yerde kalıp annesine bakmayı tercih etti.

"Salim nasıl?" diye sordum

"Biraz sarsılmış ama iyi. Kızgın sadece."

"Bütün bunların ne anlama geldiğini açıkladı mı?"

Meryem hayır anlamında başını salladı. "Onu hiç sorgulamamışlar bile. Sadece birkaç saat bir odada tutmuşlar."

"Ciddi misin?"

"Çok anaç bir tip sayılmazsın," dedi oğlunu izleyerek, "ama seni sevmiş görünüyor."

O hınzır, yaramaz tavırlar geri dönmüştü. Gönülsüzce kıkırdadım. Ben *Yunan Mitolojileri*'ni kapatırken, küçük bir el de, yenilip geri çekilmeden önce kendini sayfalar arasına hapsetmeye çalışıyordu.

"Ayy," dedim ve parmaklarından öptüm. "Sanırım çocuklar oyuncuları seviyor. Bunun anaçlıkla pek alakası yok."

"Böyle dediğim için özür dilerim. Çok uzun bir gün oldu," dedi. Kitabı eline alıp kapağına baktı. "Bütün antik Yunan tanrıçalarının heykellerinde yüzlerin genellikle erkeksi göründüğünü biliyor musun? Bunu kısa süre önce öğrendim. Nedeni, bütün modellerin erkek olmasıymış, tanrıçalar da o yüzden kaslı ve koca elli imişler ve memeleri de çok tuhaf ve göğse yapıştırılmış yuvarlak meyvelere benziyormuş. Çünkü gerçekten de meyvelerden oluşturdukları kalıpları heykellerin üstüne öylece yapıştırıyorlarmış."

"Bense antik Yunan'da kadınların sahiden öyle göründüklerini sanıyordum."

"Yok. Tıpkı bizim gibiymişler."

Kalkıp mutfak tarafındaki ışıkları yaktı. Bir kaba su doldurup kaynaması için altını yaktı.

"Daha önce hiç kadın yönetmenin olmuş muydu?" diye sordu.

"Birkaç kere. Ben kendim de biraz yönetmenlik yaptım. Ayrıca eğitim verdiğim için sanırım öğrencilerimi de yönetiyorum."

"Haneen bana eğitmenlik yaptığından söz etmemişti."

"Pek övünülecek bir şey olduğundan emin değilim. Eğitim veren oyuncular rolü olmayan oyunculardır."

"Öğretmek yetenek ister. Emil, tatlım, onu masaya koy."

Emil gümüş renkli geniş bir salata kasesini yavaşça masaya bıraktı. Meryem dolaplardan birinden baklava desenli bir teneke kutu çıkardı ve etkileyici bir soluk alarak kapağı kaldırdı. İçinden ucu açılması gereken bir sürü kalem çıktı. Kutu ayrıca kâğıt ve boya kalemleriyle doluydu. Emil itiraz etti. O televizyon seyretmek istiyordu. Sıra Emil'in izleyebileceği bir çizgi film bulma işine ve kendisinin koltuğa oturtulmasına geldi. Meryem yeniden mutfak tarafına geçti ve kutuyu yerine geri koyarken, benim yemeği hazırlama teklifimi reddetti.

"Babası nerede?"

"El Halil'de."

"Ah. Buralarda mı yani? Geliyor mu ...?"

"Oğlunu ayda bir alıyor."

"*Ayda* bir mi?"

"Anlaşma öyle. Biber ister misin? Evlendiğimizde her iki ayda bir, bir iki haftalığına 48'e gelmek için izin alacaktı. Şimdi daha sık gelebilmesi ve oğlunu ziyaret edebilmesi için zamanımın yarısını Batı Şeria'da geçirmeye çalışıyorum," dedi cansız bir tavırla, sanki bu sıklığa ulaşılamadığını düşündüren bir şekilde. "Yine de burada çalıştığım zamanlarda kalacak bir yer olması iyi bir şey, falan." Ama seneye okula başlayınca sanırım buna daha az gerek olacak. Okula Hayfa'da gitmesini istiyorum."

"İki ayda bir kere çok bir şey sayılmaz."

"Geçen yıl boşandık."

"Üzüldüm."

"Üzülme. İyi bir adam değil o."

"Ne oldu?"

Bir süre elindeki koca bıçakla soğan doğramaya devam etti.

"Biliyorsun ben de boşandım," diye hatırlattım.

"Biliyorum," dedi sabırsız bir tonla, sanki söylediğim ilgisiz bir konuymuş gibi.

"Peki."

"Sorun," dedi, "numara bile yapamıyor olması." Ocaklardan birini yaktı ve kızartma tavasına yağ döktü. "İyimsermiş gibi yani. Bilmiyorum işte, yani geleceğe dair bir hissi yok sanki." Aşağıdaki elinin parmaklarını tempo tutar gibi oynatıyordu.

"Durumunuzla mı ilgili?"

"Gelecekle ilgili. Hiçbir hayali yok."

"Bir hayali varmış gibi numara yapmak biraz zordur ama, değil mi?"

Göz göze geldik. "Numara yapmak *zorundasın*," dedi. Bakışları, bir dikiz aynasına ya da kör noktaya bakar gibi, Emil'e kaydı. Ekrandaki çizgi filmde, yeşil bir balık tiz kahkahalarla sarsılmaktaydı.

"Durum bu kadar boktansa bile mi? Oh, affedersin!"

"O bizi duyamaz. Demek istediğim ben bu konuları eve getirmiyorum, bütün demek istediğim bu. Gülümse, "mış" gibi yap. Başka türlü nasıl çocuk yetiştirirsin?"

"Yani geleceğin bundan daha parlak olacağı numarası yapıyorsun."

"Ama parlak olacak zaten, Sonia! Parlak olabilir, bütün konu bu, en azından, bizim için değilse bile onun için. Öyle hissetmiyorsan, öyle hissetmiyorsam bile. Öyle hissetmiyorsan da yalan söyle! Bir sürü olanak olabilir, belki burada değil, belki değil ama... Ama ben onun burada kalmasını istiyorum. Onun, gidebilecekleri için buradan gidecek çocuklar gibi olmasını istemiyorum. Ama onu umutsuz da yetiştirmiyorum." Üzüntülüyken bile coşku doluydu. Öyle net sınırları vardı ki, karşı koyduğu dünyanın yükü altında bile ışımaya devam ediyordu.

"İsrail pasaportu var değil mi?"

"Evet. Cennete bileti hazır."

"Hayal derken ne demek istiyorsun? Neyin hayali?"

"Batı Şeria'ya en son ne zaman gelmiştin?"

"Tanrım, hatırlamıyorum," dedim, "doksanlarda galiba."

"Ne için gelmiştin?

"Beytüllahim'e gelmiştik. Öyle hatırlıyorum."

"Kiliseye mi gitmiştiniz? Oslo öncesi mi sonrası mı?

Belirsizlik Meryem'e göre değildi. Pes ettim. "İlk intifadanın sonuydu. Eniştemiz Jad götürmüştü bizi."

"Rima'nın kocası, Müslüman olan."

"Hatırlaman ilginç. Evet. İsa'nın doğduğu deliğe iki Hristiyan yeğeninden daha fazla saygı duyuyordu."

"Siz beğenmediniz orayı galiba?" Tuhaf şekilde alınmış gibiydi sesi.

"Tabii ki beğendik. Ama biliyorsun ikimiz de henüz yeni yetme çocuklardık o sırada."

"Ah, bir dakika, Bu hikâyeyi hatırladım. Haneen anlatmıştı. Kampta açlık grevi yapan bir çocuk vardı ve sonra ölmüştü."

"Öldüğünü sanmıyorum."

"Haneen öldü demişti. Birkaç hafta sonra. Bundan eminim, çünkü aslında neden bir akademisyen olduğuna dair anlatısının da bir parçasıydı bu."

"Nasıl?" dedim.

Mutfak uğulduyordu sanki. Meryem masayı silmeye başladı. Birkaç hafta sonra ölmüş mü? Hafızam darmadağın olmuştu. Hayalimde Reşit'i yattığı yerde görüyordum. Onu hastaneye götürmeyecekler miydi? Yemek yemeye zorlamak için? Bütün amaç bu değil miydi? Hep onu kurtardıklarını farz etmiştim. Hatta daha sonra Haneen'e de onu sormuştum – eminindim, sormuştum.

"Haneen bunu sana ne zaman söyledi?" diye sordum.

"Çok uzun zaman önce."

Bedenim buz kesmişti. Meryem tabakları sofraya koyuyordu. Boğazımın daraldığını hissediyordum. Elimle yüzümü örttüm, ağlamaya başlarsam gözyaşlarımı saklamaya hazır olmak için. Reşit'i gördükten bir yıl sonra Haneen'in yüzüne yerleşen bir ifadeyi hatırladım. Bütün aile kocaman açılmış gözlerle bakan bu ifadeye, ışığa yakalanmış tavşan tanımlaması yapıyordu. Ben ebeveynlerimin ayrılığı konusuna kafamı takmıştım. Alevli tartışmaların sürdüğü bir dönem sonrasında bu durum evin üzerinde depresif bir havanın yayılmasına neden olmuştu ve Haneen'in bu konuda yanımda olmayışına içerliyordum. İşkolik olmuştu, bıkıp usanmadan okuyor ve kütüphaneden yalnızca aktivist arkadaşlarını görmek için ayrılıyordu. Tatillerde, annemin yeni evindeki yemeklerde, yaşadığı tüm deneyimleri, siyah-beyaz bir etik humma içinde ifade ediyordu. Benim hayatımın gidişatından uzaklaştıkça onun hayatının gidişatı da aynı oranda netleşiyordu. Ailemizin son derece sıkıcı orta sınıf ve İngiliz olan her şeyinden uzaklaşmak istiyordu. Ben o zaman bunu sadece boşanmaya tepki olarak değerlendiriyordum. Şimdi bir başka şeye dikkatim çekiliyordu. Reşit konusunun bunlar içindeki etkisi. Birkaç hafta sonra ölmüştü. Bana neden söylememişti bunu Haneen?

Tabii ben de Reşit'i merak ediyordum. Esas olarak daha sonra ona ne olduğunu, kamptan ayrılıp ayrılmadığını, bu deneyimin onun üzerinde nasıl bir etki bıraktığını ve ara sıra da beni hatırlayıp hatırlamadığını düşünüyordum. Nedendir bilmem, bundan daha fazlasını düşün-

memiştim. Onunla karşılaşmak için 1994 yazında yaptığımız o seyahat benim için anlam ve aydınlanma yüklü önemli bir anı olarak kalmıştı. Büyük ölçüde bunun nedeni çok özel bir duygu alanıyla ilk karşılaşmam olmasından dolayıydı. Ama şimdi bu deneyime bu şekilde, yalnızca bir palet üzerindeki renklerden biri gibi davrandığım için kendimden utanıyorum. Reşit'in hayatını kaybetme olasılığı dehşet verici geliyordu. Beni hayatımın merkezinden kenarlarına doğru savurmuştu. Olduğunu sandığım şey tamamen yanlıştı, bensiz, benim farkındalığım dışında oluşmuş gerçekle çatışıyordu. Ben onun hayatının olması gerektiği gibi devam ettiğini varsaymıştım, oysa aslında şimdi onunla hayatının sonunda tanıştığımı anlıyordum. Ondan sonrası hiç olmamıştı.

Yemeğin kokusu beni o ana döndürdü. Masanın üzerinde ışıkla gölge oynaşıyor, Meryem kızartmayı paylaştırırken, mutfağa hareket katıyordu. Oğlunu masanın başına oturttu, kolay yiyebilmesi için de tavuğunu minik parçalar halinde kesti.

"Pekala. Bana *Hamlet*'ten bahset," dedi.

"Ben? Sana?" diye cevap verdim.

Dikkatimi başka yöne çekmeye çalıştığını görebiliyordum.

"Büyük göndermeler, metaforlar peşinde değilim," dedi, sonra ağzındaki lokmayı çiğneyip yuttu. "Ama etraflarında dolanacakmışım gibi bir hissim de var."

"Macit'e kefiye giydirip, güneş gözlüğü taktırmadığın ve kekeleyerek konuşturmadığın sürece başarırsın."

Çığlığa benzer bir ses çıkardı, kafamı kaldırıp ona baktım. Eliyle ağzını kapatmış gülüyordu. "Hey Tanrım!" Önce eliyle alnına, sonra dirseğiyle masaya vurdu. "Hepsinden öyle sıkıldım ki. *Semboller*. Anahtarlar, kefiyeler, yani bizim başka bir şeyimiz yok mu? Zeytin ağaçları mı? Gerçekten sadece bunlara mı sahibiz biz?"

Bu tepkisi öyle abartılı gibiydi ki az kalsın iyi misin diye sormak üzereydim, ama bunun yerine kendimi şöyle derken buldum: "A, hadi ama, böyle söyleyemezsin. Bunlar bizim geleneklerimiz."

"Gelenekler, melenekler. Bak sana söyleyeyim, sorunun bir kısmı da bu."

"Çok ileri gidiyorsun ama."

Meryem gülmekten yaşaran gözlerini sildi. Ben ciddiyetimi korumaya çalışarak yemeğimi yiyordum.

"Oyunda olacaksın, değil mi?" dedi.

Cevap belliydi. "Evet," dedim, bunun kulağa bir itiraf gibi gelmesini engelleyemeden. Bana ciddi bir bakış atıp, olumlu anlamda başını salladı, tuhaf, mesafeli bir gülümsemeyle cevap verdi. Sessizlik dayanılmaz şekilde dramatik bir hal aldı.

"Neden Ophelia'yı bir intihar bombacısı yapıp bu işi bitirmiyoruz?" dedim.

Ama artık Meryem'in neşesi tükenmişti ve tam bir ciddiyet içinde verdi cevabını: "Yapamayız. Çok kısa bir süre önce, biri böyle bir uyarlama yapmış bile."

9

Perde İki. Meryem'in bahçesi. Verdiğimiz ara sırasında İbrahim elindeki meyve suyu kartonun pipetini ağzına doğru çevirdi ve bana, "Tereddüt etmiyorsun artık" dedi.

"Ne tereddüdü?" diye sordum.

Macit ve benim, Kral ve Kraliçe olarak, birçok kişiyi, çılgın gibi hareket etmeye başlayan Hamlet'le ilgili casusluk yapmaları için ayarladığımız sahneyi henüz tamamlamıştık. Bir tereddüt gösterdiğimi düşünmüyordum.

Dudaklarındaki pipet portakal rengine döndü. "Bizimleymişsin," dedi nefes verirken, "oyunda yani."

"A, evet."

"Tam düşündüğüm gibi."

"Ne demek bu?"

"Bu, bize katılacağını biliyordum demek." Omzumu dürttü, sonra, "Sevindim," dedi. Ben gülümsedim – ekledi: "Yani belliydi yapacak başka işin yok ki."

Öfkeyle homurdandım. Sonra Meryem göründü, elindeki telefona veda ederken telaşlıydı. "Hazır mısın?" diye sordu bana.

Öğleden sonra Yaratık Oyunu ile başladı. Ben yaratığın sağ tarafıydım ve vücudum da onun bacağıydı. Ağzımdan hız sesini andıran uğultuyla vınlama arası sesler çıkarıyordum. Wael oldukça beceriksiz bir kuyruk olmuştu. Ona biraz yaklaştım, çıkardığım seslerle onu cesaretlendirdim. Emin yaratığın çenesiydi, çimenlik boyunca bizi yönlendirirken bir yandan da ağzını şapırdatıyordu. Sonra ara verdik. Biz su içerken, Meryem limon ağacının arkasında gidip geliyor, her iki erkek kardeşinden gelen telefonlara cevap veriyordu.

Mansur kardeşlerin nasıl bir takım ruhuyla çalıştıklarını gıptayla izlemeye başlamıştım. Aksine benim ailem birbirinden çok kopuktu. Tabii coğrafya da bizi ayırıyordu. O akşam Meryem, sen ve Haneen

birbirinizden çok farklısınız şeklinde bir yorumda bulunmuştu, acaba diye merak ettim, aynı karşılaştırma onun aklından da geçmiş miydi? Daha sonra kendi odamdan ablamı aradım. Hem öfkemle hem utancımla yüzleşmeye çalışırken, Haneen'e Reşit'i sormak istiyordum, ona ne olduğunu ve kendisinin bana neden söylemediğini. Bu konuşmayı kulaklardan ırak yapmak için yürüyüşe çıkacaktım ama evdeki Wi-Fi'a ihtiyacım vardı. O yüzden odanın pencerelerini açmakla yetindim ve sesin bir kısmının dağılmasını sağlayabileceğimi umdum. Ayrıca salondaki televizyonun da açık olduğunu duyabiliyordum.

Hemen konuya dalmak yerine, Jad ve Rima'yla karşılaşmamla ve bunun ne kadar gergin hissettirdiğini anlatmakla başladım. "Onlarla nasıl bir anlaşma yapılmıştı," diye sordum. "Jad Enişteyle Baba arasında? Jad babamıza hayran olduğunu söyledi."

"Babam sana hiç Mahir'den bahsetti mi?"

"Kim?"

"Lübnan'daki arkadaşı."

"Hayır. Bahsetmedi."

"Mahir," dedi Haneen, "Hayfa'dan Beyrut'a gelmiş bir sığınmacıymış ve annesiyle birlikte Şatila sığınmacı kampında yaşıyorlarmış. Hayfa'daki akrabaları kendisiyle hiçbir zaman doğrudan telefonla konuşmamışsalar da onun davaya bağlılığını canlı tutuyorlarmış. Ama annesi düzenli aralıklarla onları arıyor, oğluyla ilişkilerinde aracılık yapıyor, ona telefonda duyduklarını anlatıyormuş. Bu düzenlemenin nedeni Mahir'in çatışmalara katılmış olmasıymış ve İsraillilerin de bunu bildiği tahmin edilebilirmiş. Bu durumda Hayfa'daki ailesi ile temasta olduğunu biliyor olmaları, o ailenin de misilleme riski altında olması demekmiş. Örneğin evlerinden edilebilirlermiş. O günlerde İsrail'in Filistinli vatandaşları, hareket içinde yer almış dışardaki Filistinlilerle akraba bile olsalar, iletişim kurarken yakalanırlarsa, vatana ihanetle cezalandırılıyorlarmış. Buna düşmanla işbirliği deniyormuş."

"Bu Salim'i de suçladıkları şey değil mi?" diye sordum.

"Resmi olarak bilmiyoruz ama evet muhtemelen benzer bir şey olmalı."

Mahir ve babam ilk olarak bir akşam sinemadan çıkarlarken karşılaşmışlar. Babam Beyrut Amerikan Üniversitesinde öğrenciymiş ve her ne kadar, Mahir'in olduğu şekilde değilse bile kendisi de çok aktifmiş.

Hemen "Babam ne şekilde aktifmiş," diye sordum, "Bana söyler misin?"

"Demek istediğim, bilirsin işte, aktifmiş, üniversitede."

"Ama bu 'aktif olmak' kelimesinin *anlamı* ne yani? Ne yapıyormuş? Aktiviteleri neymiş? Nasıl *aktif*miş?"

"Eline silah aldığı izlenimi edinmedim. Eğer sorduğun buysa. Bırak da hikâyemi bitireyim."

Babamız Paris'e gitmeden bir yıl önce, Mahir kampın dışında Lübnanlı bir milis tarafından vurulmuş. Haneen bunu söylediğinde hafızamda bir kıvılcım çaktı. Babamın Lübnan'da vurulmuş bir arkadaşı olduğunu *biliyordum.* Ama bilgiyi yanlış algılamıştım. Aşikar ki "Şatila" adını da duymuştum ve babamın arkadaşının 1982'deki Sabra ve Şatila katliamlarında öldürüldüğünü sanmıştım ki, bu olaylar babam Lübnan'dan ayrıldıktan çok sonraki bir zamanda vuku bulmuştu. Evet, olay Şatila da olmuştu ama katliamdan on üç yıl öncesinde. Babam yirmi iki yaşındaydı.

"Öldürdüklerinde Mahir'in hemen yanında duruyormuş," dedi Haneen.

"Aman tanrım, hayır."

"1969. Cemal Abdülnasır'ın Pan-Arap hayali yıkılmış, İsrail Batı Şeria'yı ve Gazze'yi işgal ediyor. Babamız Nabil bir fizik sınavına çalışıyormuş ve mevsim yazmış. Mahir sınırdan geçerek, bir komando takımıyla rafineriden limana kadar giden petrol boru hattını ateşe vermek üzere Hayfa'ya gelmiş. Binlerce tondan fazla alev alev yanan petrol denize yayılmış. Yangın beş saat boyunca şiddetle devam etmiş. Mahir tutuklanmaktan kurtulup Beyrut'a dönmüş, haftalarca kampta saklanmış. Bir gece babamla caddede buluşmak üzere dışarı çıktığında neredeyse anında, bir keskin nişancı tarafından vurulmuş. Babamız arkadaşının henüz sıcak bedenini kucaklayarak annesine götürmüş. O geceden sonra, dedi Haneen, Mahir'in yatağında uyumaya başlamış. Mahir'in annesi ona yemek pişirmiş, çamaşırlarını yıkamış, ceketindeki sökükleri dikmiş. Ertesi yıl Paris'e gittiğinde, Mahir'in annesi de onunla birlikte taksiye binip havaalanına kadar gitmiş, onu öperek yolcu etmiş."

"Bunu babam mı söyledi? Mahir'in annesinin kendisini öperek yolcu ettiğini?"

"E, evet," dedi çok emin olmayan bir sesle.

Hikâye içimi acıttı. Her iki genç adam için, yaşayan için de ölen için de üzüldüm. Mahir'in annesi için de... Babamın Mahir yerine kampta uyuduğunu hayal ettim, Mahir'in yerine, sanki anneyi aniden çarpan kaybı telafi edebilirmiş gibi. Bunu doğrudan babamdan değil ablamdan duymak canımı yaktı – bir de canım bunu muhtemelen daha önce de duyduğum ama doğru dürüst dinlemediğim ya da unuttuğum ya da o sırada anlayamayacağım kadar genç olduğum için yandı. Babamı, sağlam ve samimi inançlarla doluyken, daha sonra bu inançları yoğunluğunu kaybetmiş, zaman ve acıyla körelmiş genç bir adam olarak hayal etmeye çalıştım.

"Annemiz de biliyor mu bu hikâyeleri?"

"Bildiğini sanıyorum."

"Bunun babam ve Jad Enişte'yle ne ilgisi var?"

Hattan kâğıt hışırtısı duyuldu ve odadan odaya geçerken Haneen'in sesinin tınısı değişti. "Bana göre Jad'in gerçekten politikleşmesi ellili yaşlarda filan olmalı," dedi.

Telefonu kapattıktan sonra fark ettim ki ona Reşit'i sormaya sıra bile gelmemişti.

Açılış gecesine kadar beş haftamız vardı. Sınırlı sayıda sahnelenecek bir oyunun üzüntüsü de avuntusu da gidişatı önceden gözlemleyebilecek olmanızdadır. Tıpkı biteceğini bildiğimiz bir aşk ilişkisini, coşkunluğu sürdüğü sürece umursamazca yaşadığımız ve onların da geçeceğini bildiğimiz için zorluklarına da yiğitçe dayandığımız gibi. Beytüllahim de iki hafta gösterimiz olacak sonra ben eylül ayında barın üzerindeki sınıflarda yeniden başlayacak dersler için Londra'ya dönecektim ve ümit ediyordum ki birer ikişer seçmeler de başlayacaktı.

Haneen'e, Meryem'in elindeki tükenmezkalemi orkestra şefinin çubuğu gibi uzattığı ve sahnede oyunculardan bazısının da olduğu fotoğrafları yolladım. Ablam bunlara renkli kalp simgeleriyle cevap verdi. Ben onun telefonlarına yetişemedim o benimkilere cevap vermedi. Bir akşam babam bana onun nasıl olduğunu sorduğunda, bilmediğimi söylemek zorunda kaldım.

Tiyatro hem İsraillilerle hem Filistin otoritelerine borçlarını halletmiş ve elektrik yeniden bağlanmıştı. Ama provaları her gün orada

yapmıyor, gösterilerimiz açık havada olacağı için çok sıcak olmadığı günlerde Meryem'in bahçesini kullanmaya devam ediyorduk. İbrahim, benim Meryem'in boş odasında kaldığım süre için Faris'le birlikte iki aylığına kiralayacakları bir daire bulmuştu. Bu sayede ben de, bahçede prova yaptığımız günlerde, Meryem'le benim *çocuklar* olarak hitap ettiğimiz erkek grubu çimenlerin üzerinde ısınma hareketleri yapmaya başladığında, ağaç gölgelerinin oluşturduğu kulis alanına, üstümde gecelikle değil ama neredeyse yataktan kalkar kalkmaz gelip, Lady-Macbethimsi-Gertrude olarak elimde kahve gezebilmenin zevkini çıkarıyordum.

Gertrude ve Ophelia sorununa bulduğumuz çözüm üçüncü perdenin bazı kısımlarını kesmek olmuştu. Ophelia'nın dördüncü perdedeki diyaloğunuysa filme almıştık ve böylece ben, Gertrude olarak ekran üzerindeki kendime Ophelia olarak cevap verebiliyordum; boğulma sahnesi de ekrana yansıtılarak çözümleniyordu. Gerçek hayattakinden daha büyük bir beden, sahnenin yukarısına gerilmiş bir kanvas üzerinde yüzecekti. Mevcut senaryo içinde olmayan sahneleri, yazılı metin olmaksızın doğaçlama yaparak, karakter geliştirme oyunları oynadık. Hamlet'in tek başına yaptığı konuşmaları toplu olarak okuduk, sonra hepimiz birer Hayalet olup Wael'e kükreyene kadar Hayalet'in repliklerini yine toplu olarak tekrarladık. Sonra Wael'in gözlemci olduğu bir çember içinde bu replikleri aramızda bir top gibi birbirimize geçirdik. Bunu repliklerine el koyduğumuz her oyuncu için tekrarladık. Her ses farklıydı ve ifade etmenin birden fazla yolunu ortaya çıkarıyordu. Bu çalışmalar seslendirdiğimiz cümleleri daha iyi anlamamıza ve grup olarak daha uyumlu hale gelmemize yardımcı oldu. Şunu söylemeliyim ki bu çalışmalar Wael üzerinde gözle görülür bir etki yaratıyordu. Giderek gerçekten Hayalet tarafından ele geçirilmiş gibi görünmeye başlamıştı.

Salim Mansur'un görevden alınmasıyla İsrail'in Ürdün Vadisinde, bir grup yabancı aktivistin konuşlandığı bir Filistin köyünü yıkma girişimleri yerel haberlerdeki yerini koruyordu. Salim'e yöneltilen suçlamaların, Meryem'in de tahmin ettiği gibi Filistin topraklarındaki sanat fonlarına katılımıyla ilişkili olduğu ortaya çıkmıştı. Bazı kaynaklar, onun Filistin Otoritesiyle işbirliği içinde olmasının, yalnızca kız kardeşinin prodüksiyonuna fon sağlamaya değil, daha genel

olarak o bölgelerdeki sanat tesislerinin iyileştirilmesine yönelik olduğunu ve bunun İsrail Devletinin yıkılmasını isteyen insanlarla bir işbirliği ve dolayısıyla da ihanet anlamına geldiğini iddia ediyorlardı. Oysa bu durum İsrail devletinin de bizzat aynı "terörist örgüt"le uzun süredir yürüttüğü "güvenlik koordinasyonu" gerçeğiyle çelişiyordu. Her ne kadar büyük yayın organlarının hiçbiri bu konuya dikkat çekmiyorsa da, Twitter'da birçok kişi bunu yüksek sesle ifade ediyordu. Gerçi benim okuduğum yorumlardan çoğu trollerden, diğer aktivistlerden ya da barış, terörizm ve kardeşçe sevgi konularında görüşlerini paylaşmaya hevesli izleyicilerden geliyordu, ama bana göre bu yorumlar zaten büyük ölçüde sağırlara dil dökmekle eşit bir etkiye sahipti.

En azından iyi reklam diyorduk. Bu konudaki makalelerin yarısından fazlası Wael'in elinde mikrofonla gülümsediği bir fotoğrafı, bazen Salim'in yanındaki resmini kullanıyor, bazen ikisinin kuzen olduğuna işaret ediyorlardı. Bazen de FKÖ üyelerinin gençliklerinde çekilmiş, askeri kıyafetli, elleri kalaşnikoflu, uzun favorili savaşçı görüntüleri kullanılıyordu. Bazı makaleler Beytüllahim'deki önemli gösterilerin tarihlerini bile veriyordu ve ben prodüksiyonun web sitesini de paylaşmadıkları için ayıp ettiklerini düşünüyordum.

Bir sanatçı için kendisinin gizli bir devrimci olduğu illüzyonu kadar gurur verici bir şey olamaz. Bu kamusal gelişmeler, oyuncular arasında, aslında üstün bir amacı olan bir görev için eğitim bazında hazırlanıyormuşuz gibi bir his oluşturuyor, Arapçaya çevrilen replikleri gizli anlamlar için tararken, engellere rağmen Filistin'in özgürlüğü adına savaş veriyormuşuz düşüncesini yaratıyordu. Emin'in politik inançlarından dolayı girdiği melankolik hava daha da belirginleşmişti. Sigara molalarımız sırasında onun gözlerini ya yere ya uzaktaki binalara ya da gökyüzüne çevirdiği dikkatimi çekiyordu. Bunu, yakından izlemekten kendimi alamadığım İbrahim'de de George'da da fark ediyordum. Her ikisi de Facebook sayfalarında konuyla ilgili yeni bir haber çıktığında daha dikkatli, daha tetikte oluyorlardı.

Baskı Wael'i olumsuz etkiliyordu. Meryem'in egzersizlerinden birçoğu onu oynadığı karaktere yeni bir şey katmasına yardımcı olmak ya da onu sakinleştirmek için yapılıyordu. Zaman zaman içimden onu bir kenara çekip, "Biliyor musun Wael, aslında senin Hamlet ola-

rak ne kadar inandırıcı olduğunun önemi yok. Asıl önemli olan senin bu oyunda olman, herkesin seni sevdiği ve seni görmeye geleceği ve seni izledikten sonra da sevmeye devam edecekleri hatta daha da fazla sevecekleri," demek geliyordu. Ama doğrusu herkesin onu sevdiğinden çok emin değildim. Provaların başlangıcında fark ettiğim rekabet, ki başlangıçta bunun için Emin'i sorumlu tutuyordum ama daha sonra bunun George ve hatta hayal kırıklığına uğratsa da, İbrahim tarafından da benimsendiğini, üstelik buna küçümseme hissinin de eşlik etmesine izin verdiklerini görmeye başlamıştım. Meryem'in bunu fark edip etmediği anlaşılmıyordu – semptomlar öyle belli belirsizdi ki, bunu anlayabilmek için onları gün içinde birbirleriyle olan ilişkileri içinde, ısınma çalışmaları sırasında, provalara gelirken, veya evlerine gitmek için ayrılırlarken, molalarda, yemek zamanlarında yakalamanız ve izlemeniz gerekiyordu; Wael'i içlerine almakta gösterilen tereddüt, göz temasından kaçınma, o rahatsızlık hissi benim gözümden kaçmıyordu. Bu hislerin Wael'in Filistin insanının ruhu üzerindeki önemli etkisiyle bir ilgisi olup olmadığını merak ediyordum, çünkü bu etki nedeniyle de karanlık yaklaşımlar olabileceğini anlamaya başlamıştım.

İlk hafta sıcak çok yoğundu ve ben o yüzden bahçede olduğumuz günlerde litrelerce su içiyordum. Bir ara İbrahim burnumda kalan güneş kremini silmek için burnuma uzanınca kıkırdayarak eline vurup uzaklaştırdım. O gün, oyun baştan sona sahnelendi ve Wael baştan sona Hamlet'in kaygı ve güvensizlik duygularını karakterin derin bir yorumu olarak değilse de, bize tanıdık gelen ergen hali içinde canlandırdı. Meryem memnun kalmadı. O daha sert ve daha karanlık bir yorum istiyordu. Nihayet ve belki medyanın doldurduğu devrimci yaklaşımla, Wael'e açık seçik şekilde Filistinli bir fedaiyi canlandıracak şekilde oynaması talimatını verdi. Bu Wael'in psikolojisinin derinliklerine ulaşmak için bir girişimdi, hepimiz amcalarının Kamplar Savaşı* sırasında hayatlarını kaybettiklerini ve bir diğerinin de Kara Eylül öncesi Ürdün'de savaştığını biliyorduk. Bütün diğer egzersizlerimizde olduğu gibi bunu da önce hep birlikte gerçekleştirdik; bir tur beden eğitimi sonrası, elimizde doldurulmuş silahlarımızla odun alevi

* 1984-1990 Lübnan savaşı –çn.

(yani bir yere yığdığımız dürülmüş yoga minderlerimizin) üzerinden, pantomim yaparak atladık, alçak dikenli tellerin altından sürünerek geçme taklidiyle limbo çalışması yaptık, daha sonra da kampta nöbet sonu sigara içip tayın yeme sahnesini canlandırdık. Emin gerçekten sigara içmek istedi; Meryem hayır, dolu silahı gerçek silah olmadan nasıl canlandırdıysanız, sigara için de aynı şeyi yapacaksınız, dedi. Ardından Dördüncü Perdeyi oynadık. Hamlet Polonius'u öldürüp, cesedi saklamış, şimdi de Claudius'un kendisini öldürme girişimini engellemeye çalışacaktı.

Arkamızı duvara dayayıp, bacak bacak üstüne atarak ya da yayılarak yere oturmuş, su şişelerimizden küçük yudumlar alarak bir beklenti havasına girmiştik. Uzaktan muhtemelen bir düğün kutlaması dolayısıyla art arda atılan silah sesleri gelmekteydi. Sahnenin gerektirdiği şekilde ayağa kalktık, kendi repliklerimizden çok Wael'inkileri düşünerek ve az önce bir cinayet işlemiş, bilmeceler halinde konuşan birinin ruhsal sakatlığının ikna edici işaretlerini sunan Filistin fedaisi telkinli yeni Hamlet'i izliyorduk.

Bunun kolay bir çözüm olmayacağını biliyordum. Yine de gelişme umuyordum. Ama fedai Wael'in hiçbir karanlık tarafı yoktu. O yalnızca, kafası karışmış, samimi, iyi niyetli, ölümlü olmanın yükünü taşımayan bir savaşçıydı. *Ceset Kral'ın yanında, ama Kral cesedin yanında değil* diyordu ama ne bir kinaye ne bir belirsizlik iması olmaksızın, adeta komutanından gelen emirleri tekrarlıyormuş gibiydi. Ölümle yüz yüze gelmiş bir fedaiden ziyade, çoktan ölmüş bir fedaiydi sanki. İdealize edilip yüceltilmiş, hayali, ölümsüzleştirilerek bir sembol haline getirilmiş olduğundan ölüm korkusuna yabancı bir fedai olmuştu. Onun ilginç mizacı yönlendirilmeyi hafif bir engellenme hissi olarak algılamış, bu da sahneye sıradan ergen alaycılığı şeklinde yansımıştı.

Meryem, kendi her zamanki yönetim tarzından tamamen farklı bir tavırla sahnenin ortasında her şeyi durdurdu.

"Wael," dedi, "senin daha çılgın olmana ihtiyacım var."

"*Çılgın,*" dedi Wael. "Çılgın." Gösteri yapan bir sihirbaz gibi şakaklarını ovuşturdu. Sonra sadece, "Sanırım yorgunum, bugünlük bu kadar" dedi.

İbrahim'le göz göze geldik, ellerini cebine sokarak dışarı doğru uzattığı için eşofmanının altı palyaço pantolonu gibi görünüyordu.

Wael herhangi birine bakmaktan kaçınarak içecek masasından bir bardağa su doldurdu. Ona acımıştım.

Meryem o akşam Emil'i anaokulundan alıp televizyon önüne oturttuktan sonra "Yanlış mı yaptım diye düşünüyorum," dedi. "Belki de Hamlet rolünü Emin'e vermeliydim. Prova odamı tek kişilik drama okuluna döndüremem."

"Her şey hemen olmuyor," dedim. Bunu söylerken sesimin onu yatıştırıcı bir tonda olmasını istemiştim ama bu aslında benim öğretmenlik sesimdi.

O akşam Haneen'i aradım. Sanki bir süredir nefesini tutuyormuş gibi, uzun bir soluk vererek cevapladı.

"Kusura bakma, bir türlü birbirimizi yakalayamıyoruz," dedim.

Pencerenin camında yansımamı gördüm. Masa lambasının ışığında çok net görünüyordum. Islak saçımı topuz yapmıştım, beyaz pijamam yanık tenimi vurguluyordu.

"Sanıyorum sen bir işkoliksin," dedi.

"Ama sen de telefonunu açabilirsin," diye cevapladım.

"Seni ne zaman göreceğim? Etrafımda seni görmeye alışmıştım."

"Bu hafta sonu kalmaya geleyim mi? Giyeceklerimden birazını daha almam lazım."

"Bu hafta sonu muhteşem olur," dedi Haneen. Akan musluğun altında yıkanan çanak çömlekten çıkan sesler duyuyordum. "Sony, sen bana kızgın değilsin, değil mi?"

"Neden kızgın olacakmışım ki?"

"Yani senin meşgul olduğunu düşündüğüm için. Her neyse demek istediğim senin oraya gitmenden huzursuz olmuştum önce, ama bunun nedeni yalnızca benim kendi gerginliğim."

"Pek resmi konuşuyorsun."

"Bunu yaptığına çok memnunum, Bence nihayet bir Arap'ı canlandırman çok güzel."

"Sen neden bahsediyorsun, ben Gertrude ve Ophelia'yı oynuyorum. Onlar Danimarkalı."

"Ama oyun Arapça."

"Yani, evet."

"Bu arada, o öğrenciyi yeniden gördüm, Yunus'u yani, evsiz çocuk. Koşuya çıkmıştım caddede onun yanından geçtim. Elini salladı,

ben de selam demek için durdum. İyi görünüyordu. Üzerinde şık kıyafetler vardı – sanırım bu bir işi olduğu anlamına geliyor. Her neyse, kısa bir görüşmeydi ama arkadaşça davrandı."

"Bak gördün mü? Sana yalnızca kendi durumundan dolayı öyle kötü davranmış. Aşağılanma erkekleri kabalaştırıyor."

Ertesi gün perşembeydi. Sabah ısınma hareketleri sonrası Meryem, sakin bir tavırla ve daha büyük bir tasarımın parçasıymış gibi bir yaklaşımla şöyle bir duyuru yaptı: Wael, sen bugün bir İsrail askeri olacaksın. Şu kontrol noktasında askerin birinin sana tam da pislik herifin biri gibi davrandığını hatırlıyor musun? Ne zamandı o?

Bir iki gülüşme oldu. Wael beyaz dişlerini gösteren kocaman bir sırıtışla cevap verdi. İbrahim parmaklarını çıtırdatıyor, Emin sıkıntılı, George neşeli görünüyordu. Muhtemelen o sırada hepsinin kafasında da işgal altındaki Filistinlilerin zihninde yer etmiş ilkel İsrailli imajı canlanmıştı: genç, küstah, zalim, sıkkın, silahlı. Ama Meryem bizim zihinlerimizdeki görüntüleri hayır diyerek durdurdu, bu kez yalnız Wael yapacak diye devam etti. Oyun şöyleydi: Wael askerdi ve bizler de kontrol noktasından geçiyorduk. Meryem bir Yahudi ismi seçmesini ve bunu kimseye söylemeden aklında saklamasını söyledi. Sonra Wael odadan çıktı ve bizler de ellerimizde kimliklerimiz ve izin kâğıtlarımızla oynayarak işe gitmeye, akrabalarını ziyarete gitmeye hazırlananlar olarak sıraya girdik. Meryem işaret verince Wael İsrail askeri olarak içeri girdi.

Ortamın atmosferi değişti. Ben bunu hemen hissettim – bir düşüş olmuştu. Wael ahşap bir blok üstüne yerleştirilmiş sandalyeye, yani nöbet kulübesine doğru yürüdü. Koreografisini kendisinin hazırladığı ve görünmeyen bir düğmeye parmağını basıp kaldırmakla devam ettirdiği, kontrol noktası merdivenlerinden dönme, yeşil ışığın yanmasını bekleme, kırmızıya döndüğünde takılıp kalma rutinini oynamaya başladık. Suratında bıkkın bir ifadeyle bizi bekliyordu. Önce İbrahim gitti. Gençliğinin bir versiyonu olduğunu hayal ettiğim, suratsız, kızgın bir genç olarak, X-ray'den çantasını ve ayakkabılarını geçirdi, saatini silkeleyip eline aldı. Asker ona dik dik baktı, Wael önce geçmesine izin verdi sonra, İbranice aksanlı bir Arapçayla geri çağırdı. İbrahim'in belgelerini tekrar inceledi, bilgisayarına bir şeyler

yazdı, duyulmayan bir telefon konuşması yaptı. Sonra geçmesine izin vererek düğmeye bastı. Sıra bendeydi. Bölmesine yaklaşınca yüzüne baktım ve orada gördüğüm ifade beni şaşırttı. Bu, görevden alınmış fedai sıkkınlığından çok daha tehditkâr bir ifadeydi. Rahat görünüyor, kıpırdamadan beni izliyordu. Sinir bozucu bir etki yaratıyordu ve ben de siniri bozulmuş birini oynadım; bir taraftan da performans sanatçısının çifte bakışıyla odanın Meryem'in bulunduğu köşesinden yayılan zafer dalgalarını hissedebiliyordum.

"Çok şükür Tanrım!" dedi birlikte eve yürürken. "Yetenekli olduğunu biliyordum. İçinde bir yerde olduğundan emindim. Elindeki koca kaya parçasını yontan Michelangelo gibi hissediyorum kendimi."

Meryem'in böbürlenmeleri bana sevimli gelmeye başlamıştı çünkü bunlara eşlik eden bir açık sözlülüğe de sahipti. Evinde kalma sürem uzadıkça yaşadığı sıkıntıları da daha iyi anlamasam, hiç incinmediğini söyleyebilirdim. Sanki mücadele ettiği tüm zorlukların neden olduğu inişler ve çıkışlara rağmen, masumiyetini hemen hiç kaybetmemişti. Yönetmen olarak adeta bir bukalemundu; çok yönlü biriydi, zorlu bir liderken gerektiğinde ansızın anaçlaşabilen, iyi niyetle sorular sorarak sorgulayan, bir sırdaş, bir terapist, bir manipülatör, gelecekten haber veren bir falcı olabiliyordu. Ellerini kullanarak ve çok düşünmeye gerek duymadan, aklına geldiği gibi konuşuyordu. Oyuncu gençler ona saygı duyuyor ama aynı ölçüde de gözlerini devirip onunla dalga geçebiliyorlardı. "Ara veriyoruz" derken kelimeleri telaffuz edişini, elini hafifçe büküp önünde tuttuktan sonra, sanki birini şövalye ilan edermiş gibi nazikçe indirişini taklit edebiliyorlardı.

Benim için onunla çalışmak yeniden öğrenci gibi hissettirmişti bana. Yaptığımız işin tamamı amatörceydi. Bu yüzden de ciddiye alınma çabalarımız sürekli delinme riski altındaydı. Esas prova alanımız yönetmenimizin ön bahçesi olduğu için ağaçlar tarafından yoldan gizlenebiliyordu, ama muhakkak ki oradan geçen herkes tarafından duyulabiliyordu. Ayrıca Meryem, sanat ve politika arasında bir iletişim hattı olduğuna Londra'da benim bildiğim çoğu tiyatro uygulayıcısından daha fazla ve daha samimi olarak inanıyordu. Aynı zamanda, alaycı dilini Ramallah'ın kültürel yaşamı için de özgürce kullanıyordu. "Ramallah" diyordu vurgulayarak, "Batı Şeria'yı temsil etmiyor." Zaten içlerinde benim de olduğum, Hayfa ve Yafa'dan gelen

Filistinli ziyaretçiler için, bakımsız kedilerin devriye gezdiği, moloz ve inşaat karışımıyla burası yeterince kaotik bulunuyordu. Aşağılayıcı bir tavırla buradaki izleyicilerin çoğu burjuva sınıfı ve Hristiyan diyordu, bu tanım her ikimizin özgeçmişini de kapsadığı halde.

Bir akşam, sanatın zulüm görenlerin maruz kaldığı darbeleri temsil etmesi halinde, zulmü yumuşatarak direnişi köreltebileceği konusunda bir doğaçlama yaptık. Ona, vergi mükelleflerinin avantajlarından hepsini olmasa da bazılarını bağışlayan bir ülkenin vatandaşı olduğu için, böyle düşünmesinin daha kolay olabileceğini söyledim. Aslında bu düşüncesinin doğru olduğundan da emin değildim. Bırakalım insanlar sanatın keyfini sürsün. Bunun ne zararı olabilirdi?

"Yani sorunlara çare arayacaklarına, bırakalım kek yesinler!" dedi Meryem. "Dinle, şunu anlaman lazım," bunu söylerken banyodaki lavabonun üzerinde saçını kesiyordu. Parmaklarıyla bir tutam saçı ıslatıyor, sonra sol eliyle tarayarak bukleyi uzatıyor ve kırpıyordu. Beyaz porselen üzerine siyah bir bukle düşüyordu. Bir taraftan da aynadan bana bakarak teorisini açıklamaya devam ediyor, bunu gerçekmiş gibi sunuyordu. "İşgal hakkında bir roman okuduğunda anlaşıldığın hissini duyunca ya da bir film izleyip sorunlarının görüldüğünü düşününce, bir yara gibi hissettiğin öfkene kısa bir süre için pansuman yapılmış gibi olur ve ona dayanmaya biraz daha kolay devam edersin. Ve zaman açık bir musluk gibi akmaya devam eder ve kültür merkezindeki her film sona erip jenerikte Eski Avrupalı aristokrat aileler gibi kurumsal bağışçıların listesi görülmeye başlar ve bizler alkışlarız. Bu konserlerde, şiir dinletilerinde, konferanslarda ve oyunlarda kendimizi odadaki diğer kişilerle ve ekranın arkasındaki insanlarla bağlantı kurmuş gibi hissedebilir, sanatın toplumumuzun direnişini gördüğünü, kederden bir güzellik yaratıldığını fark ederiz. Göğsümüzde adeta tomurcuklar filizlenir. Bütün bunların sonunda bizim ya da en azından orta sınıfların mücadeleye girişme, devam etme olasılığı da daha düşük olur, çünkü bir an için de olsa keder ve umutsuzluk hafiflemiştir. Belki bizim *Hamlet*'imiz de böyle, bir tür uyuşturucu görevi görecek. Peki bizim bu konuda yapabileceğimiz herhangi bir şey olabilecek mi?"

Güldüm. "İnsanların mücadeleye devamını önleyen yorgunluktur. Tiyatro değil."

"Biliyor muydun, eskiden," diyerek devam etti, "Mustafa-el-Kurd'un performansı sırasında insanlar salondan çıkar çıkmaz caddelere dökülür ve gösteri yaparlardı? Bunu biliyor muydun? Bugünlerde böyle bir şey mümkün değil, olmaz."

Meryem kendisiyle mücadele ediyordu. Bunu görebiliyordum. Aslında sanatın direniş için kötü olduğunu gerçekten düşünmüyordu, sadece benim bir karşı görüş desteği vermemi istiyordu. Çünkü asıl inanmak istediği böyle bir karşı görüştü. Lavabonun etrafında parmaklarını gezdirerek siyah saç tellerini topladı, suyla akıttı, sonra, yüzünde hiçbir duygu olmaksızın robot gibi süpürgeye uzanıp yerleri süpürdü. İşin aslı bu kadının delişmenliğe ihtiyacı vardı, bu eksikti onda. Yükü ağırdı. İşinde, politikada, annelikte ona çok fazla ihtiyaç vardı. Kendi hafifliğimle karşılaştırınca tuhaf geliyordu. Onda benim için bile anaç bir hassasiyet oluşmaya başladığını fark ediyordum. Örneğin benim kendisinin oyununa katılarak gururumu bir kenara bıraktığımı biliyor ve takdir ediyordu – ve İngiltere'deki çalışma hayatıma duyduğu saygıyı egomu yatıştırmak için abarttığını görebiliyordum. Yatıştırılmak istediğimi düşünme olasılığı beni üzmüştü. Ama belki de gerçekten istiyordum.

Hafta boyunca samimiyet takası yaptık. Ben ona biraz evliliğimden bahsettim – sadece ana hatlarıyla; nasıl karşılaştığımızı, kocamın mesleğini, beraberliğin ne kadar sürdüğünü. Sonra o da bana kendisininkini anlattı.

Boşandığı kocasının adı Hazım'mış. Hazım'la ABD'de Michigan'daki akrabalarını ziyaret ederken karşılaşmışlar. Meryem o sırada New York'un kuzeyindeki SUNY Buffalo Üniversitesinde güzel sanatlar yüksek lisansı yapıyormuş. Filistin'deki okul arkadaşları onun uzaklara gideceğini ve orada kalacağını öngörüyorlarmış ama o onların yanıldığını kanıtlamakta, öğrendiklerini evine götürmekte ve sanatı "anlamlı bir şey" yapmakta kararlıymış. Bunları anlatırken gözlerini deviriyor, alaycılığı samimiyetini gizlemeye yetmiyordu. Hazım Buffalo'daki bir arkadaşını ziyarete gelmiş ve genellikle tiyatro sevmezken, tesadüfen Meryem'in oynadığı bir oyunu izlemiş; karşılaşmaları hep rastlantılar sonucu gerçekleşmiş görünüyordu. Sanki bir rüzgâr her şeyi belli bir yöne doğru savurmuş ama sonra, yine aynı şekilde gelişigüzel söküp atmış gibi. Ya da o bunları anlatırken kulağa öyle

geliyordu; o sırada pek de rüzgârla savruluyorlarmış gibi hissetmediklerine emindim. Hazım daha Meryem sahnede rolünü oynarken ona aşık olmuş. Tabii ki başrolde olmalıydı çünkü kimse önemsiz rolü olan birine aşık olmaz diye düşündüm. Bu arada kendisi Filistin'e bahsettiğim inançlarıyla ilgili döndüğünde ısrar ederken, işin içindeki diğer hikâyeyi, yani Hazım uğruna dönmüş olduğunu görmek zor değildi. Ardından sorunlar başlamış.

Özgür olan Meryem'miş. Çok para kazanmıyormuş ama yine de kuzeyde, oldukça refah sahibi liberal bir aileden geliyormuş ve buradaki Yahudi çoğunluğun arasında, vatandaşlık hakları, serbest dolaşım kolaylığı ve kimi şiddet türlerinden korunma gibi İsrail pasaportunun sağladığı avantajlardan yararlanırken, Hazım iddia ettiği gibi ilerici de olsa, gerçekte eğitimli ve aydın olmasına rağmen, hayatının neredeyse tamamını, her ne kadar eski şehrin ve İsrailli yerleşimcilerin işediği sokakların ve attıkları çöplerin menzili dışında bile olsa, Batı Şeria'nın en kuşatılmış şehri olan El Halil'de geçirmiş, orada büyümüş.

"Oradaki istikrarsızlık ve öfke patlamasına yatkınlık, gerçekten bir başka şeydi," diye devam etmişti Meryem. "Orası çocuk yetiştirilebilecek bir yer değil. Yani tabii orada da çocuklar yetişiyor ama bir seçim şansın varsa orada kalmak korkunç bir şey. Orada devamlı tetikte olmak zorundasın, devamlı bir savaş hali içindesin."

Aralarının açılmasının, evliliklerinin çöküş hikâyesini uzun duraklamalar ve tereddütler içinde, belki bazı şeyleri atlayarak anlatmıştı. "Bunun işaretlerini, El-Halil'de geçirdiğimiz ilk yıl içinde görmüş ama sanırım göz ardı etmeyi tercih etmiştim... Aslında bir kez belli bir yol kat ettiğinde, arkana dönüp bakınca, geri dönmenin zor olacağını görüyorsun. O yüzden görmemezlikten geliyor ve yanılmış olmayı ümit ediyorsun. Yüzmeye devam ediyor ve boğulabileceğini düşünmemeye çalışıyorsun."

Cuma günü Ramallah'tan sabah sekizde ayrılmamız gerekiyordu. Biz sekiz buçukta bir torba ekmek ve bir sepet yıkanmış incirle yola çıktık. Meryem beni Haneen'e bırakacaktı. Kendisinin Hayfa'da fon bulmakla ilgili bir toplantısı vardı ve yanında oyunun temsilcileri olarak Wael ve İbrahim'i de götürüyordu. İbrahim hafifçe gülümseyerek beni kullanı-

yorsun dedi. Sabah taptazeydi. Banliyö bölgesinin en yüksek noktalarından kıvrılırken uzaktaki sis bulutlarını, ufukta görünen ve denize benzeyen koyu maviliği görebiliyordum. Meryem, bluetooth aracılığıyla bağlandığı iPhone'undan kısık sesle Nancy Ajram'ın müziğini dinletiyordu. Ben ön koltukta, bir parça ekmeğin içine sıkıştırdığım inciri yemekle meşguldüm, Wael arkamdaki koltukta uyukluyordu.

"Ah," dedi İbrahim, "lanet olsun!"

"Ne?" diye sordu Meryem.

"İbrahim telefonuna bakıyordu. "Mescid-i Aksa camii dışında iki İsrailli nöbetçi öldürülmüş. Bir saat önce."

"Of, Tanrım," dedi Meryem.

Ben "Kim yapmış?" diye sordum.

"İçerideki üç Filistinli. İsrailliler Haram-üş-Şerif'i kapatıyormuş."

"Ay, ay, ay," dedi Meryem. "Uzun bir yolculuğa hazır olun."

Arap isimli bir yabancı uyruklu, iki Filistinli İsrail vatandaşı ve geçici izinli bir Batı Şerialı sarı İsrail plakalı bir arabada kontrol noktasına doğru gidiyor. Sıra yavaş ilerliyor; askerler plaka rengine bakmaksızın her aracı kontrol ediyor. Penceresiz kulenin yakınında eski püskü bir İsrail bayrağı dalgalanıyor. Bir zamanlar yasadışı olan ama artık normal sayılan ve Ramallah'taki elektrik direklerini süsleyen o yıpranmış Filistin bayraklarına hiç benzemiyor ve bir şekilde hiç değişmeden, umursamazca imparatorluğun köhne ileri karakollarının işareti olmaya devam ediyor. Kontrol noktasının bir kısmının etrafı da iskeleyle çevrili. Tabana yakın bölümünün etrafını çevreleyen kırmızı plastik ağ parçalanmış, köşelerindeki destek çubukları garip açılar oluşturmuş. Şoför camı hafifçe tıklatılıyor; ince yapılı, başında ters çevrilmiş bir sepeti andıran, kocaman, yeşil bir miğfer olan asker cama doğru eğiliyor. Sarı kirpikleri var. Şoförle İbranice yürütülen saçma ama tipik bir kimlik kartı ve pasaport tartışması sonrasında asker arkada oturan erkeklerden genç ve Batı Şerialı olanına işaret ediyor. Konuşma İbraniceden Arapça'ya dönüyor. Asker ona arabadan çıkmasını söylüyor.

"Benim izin belgem var," diyor genç adam.

"İzin belgesi var," diye tekrarlıyor kadın şoför.

Arabanın diğer tarafında bir başka asker beliriyor. Arka kapıyı açarak genç adama dışarı çıkması emrini veriyor; tehdit konuşmaya fırsat vermeden, çok çabuk somutlaşıyor, itaat etmese zorla çıkarılacaktır.

Wael dışarı çıkıyor. Askerler onunla birlikte kontrol noktası binasına giriyorlar.

Kapıdan geçerlerken, sarışın asker kafasının arkasına dokununca, Wael'in omuzları irkiliyor ve kendiliğinden kambura dönüşüyor. Sahne sanki bir film rulosundan izleniyor gibi ve bu kareden sonrası karartılmış.

Bir itişte kapımı açmıştım ama pek kendimde değildim, yalnızca bir beyazlık gördüğümü ve artık dışarıda olduğumu biliyorum. Yüzümde ve ellerimde sabah havasının serinliğini hissediyordum. Adeta doğaüstü bir gücün itmesiyle, inişli çıkışlı bakımsız, moloz ve atıkla dolu, rastgele yatay beton bloklar yerleştirilmiş kontrol noktası önündeki arazide, şimdi silahını hazırlamış bir başka askerin durduğu yere doğru ilerliyorum. Meryem ve İbrahim'in arabanın penceresinden bana *geri gel, Sonia geri gel* diye bağırdıklarının belli belirsiz farkındayım. Aklımda askerin bıçağım olduğundan şüphelenebileceği gibi hayati bir düşünce beliriyor; böyle bir şüphenin öldürmek için ateş etme gerekçesi olduğunu biliyorum ve bir yabancı olarak geçme iznim olması bana koruma sağlayabilecek olsa da, adımlarımı düşürüyorum ve ellerimin boş olduğunu açıkça belirtmek için kollarımı havaya kaldırıyorum. Öfkeden her yanım titriyor. Tuhaf bir şekilde, asker beni görmezden gelmek ister gibi diğer yana dönüyor, ama elleri hâlâ silahının üzerinde ve onu kullanmaya hazır görünüyor. Genç, muhtemelen on sekiz, on dokuz yaşlarında. Muhtemelen böyle bir duruma yani aklını kaçırmış olabilecek, beyaz keten pantolonlu, spor ayakkabılı bir kadının kendisine doğru yaklaşması karşısında nasıl müdahale etmesi gerektiğini bilmiyor. Elindeki telsiz aletine doğru hızla bir şeyler söylüyor. Aman tanrım ben n'apıyorum diye düşünüyorum ve sonra yüksek sesle ve İngilizce olarak soruyorum: "Oğlumu nereye götürdünüz?" Sesim ağzımdan değil, çok daha uzaktan bir yerlerden çıkıyor.

Asker bana kafası karışmış, insanca bir bakışla bakarken elindeki telsizden İbranice bir şeyler duyuluyor.

"Oğlun mu?"

"Onu nereye götürdünüz?"

"Arabana geri dön." Bu birkaç kelimeden gencin İngiliz aksanı olduğunu fark ediyorum.

"Sen nerelisin?" diye soruyorum.

"Ne?"

"Sen İngilizsin."

"Pasaportunu göster bana."

"Arabada bıraktım."

"Git ve getir."

"Manchesterli misin?"

"Bana pasaportunu getir, Madam."

"Lanet olsun, burada ne işin var senin?"

"*Benim* mi ne işim var?"

İletişimimiz bu senaryonun normal gidişatının dışına taşıyor: asker, sivil, askeri kontrol noktası.

"Senin Manchesterli olduğuna inanamıyorum."

"Ben Manchesterli değil Leedliyim!" diyor asker. "Ve burada kendi halkımı savunuyorum. Şimdi arabanıza dönün."

"*Savunuyormuş*." Küçümseme hissi ve öfke kelimeyi tükürür gibi söylememe neden oluyor. Tabii bir de yaşının benim yarım yaşım kadar olması.

"Ben ciddiyim." Sesi huysuzlaşıyor ama beni uyarmaya çalıştığını da hissediyorum. Bu İngiliz olma konusu aramızda huzursuz bir bağ oluşturuyor, bana bir insanmışım gibi davranarak farkında olmadan bir ayrıcalık tanımış oluyor. Bu durumdan geri adım atmak zor olmalı; bu muhtemelen belli bir eğitim düzeyi gerektiriyor. "Eğer iş birliği yapmazsanız," diyor, "size çok sert davranacaklar."

O sırada kulübenin önünde, o Wael'in kafasının arkasına vuran sarışın asker görünüyor. Leed'li askerle yaptığım kısa konuşma beni de etkilemiş; sahnenin gerçekliğiyle üzerime çöken öfkem saflığını yitirmeye başlıyor. Kemerlerindeki silahların şıngırtısı, kullanmaya hazır parmakları sinirimi bozuyor, cesaretimi kırıyor. Bu yaptığımın cesaret olarak adlandırılmayı hak edip etmediğinden emin değilim; benimki yalnızca artık ayılmaya başladığım geçici bir delilik, sis dağılmaya başlıyor. Arabaya geri giderken çöplerin üzerinde yalpalıyorum, hâlâ titriyorum ama bu artık öfkeden değil. Sarışın asker bir iki adım arkamdan beni takip ediyor.

Meryem camı indirirken "Bu çok saçma," dedim, tam bir İngiliz tavrıyla ve gözlerimi ondan kaçırarak. Uzattığım elimin nasıl titredi-

ğini izledim. "Pasaport," dedim. Benim Arap olduğumu gördüklerinde ne olacağından ürküyordum. Asker elimi görmezlikten gelerek, pasaportu doğrudan Meryem'in elinden aldı.

"Siz arabaya girin," dedi bana.

Girdim. Askerlerin hantal yeşil üniformaları içinde, ellerindeki telsizlerden gelen cızırtılar eşliğinde ağır ağır uzaklaşmalarını izledik.

"Özür dilerim," dedim.

"*Lanet olsun*! Bu da neydi?" dedi İbrahim.

Cevap vermedim. İçinde ateş yanmayan boş bir şöminenin bacası etrafında dönüp duran rüzgâr gibi hızlı, tuhaf bir rahatlama hissi çöktü üzerime. Bir saat kadar bekledik. Yanımızdan arabalar geçti, kontrol edilip serbest bırakıldılar, geçip gittiler.

"Geliyor," dedi Meryem.

İşte dönmüştü Wael, oradaydı, benim pasaportumla onun kimlik belgesini elinde tutan bir askerle birlikte gelmişti. O arabaya biner binmez hareket ettik.

Oturduğum yerden arkama döndüm.

"İyi misin? İçerde sana bir şey yaptılar mı?" diye sordum.

Göğsüm sıkışır gibi oldu. Wael'in yüzündeki her şey hafifçe çarpılmıştı, bana doğrudan bakamıyor gibiydi. Sanki bakışlarını nereye çevirmesi gerektiğini de bilemiyor ve o yüzden gözlerini, ileri geri, aşağı yukarı oynatıp duruyordu, yavru bir köpek gibi. Bu bakışlara aşinaydım. Bir hırsızlık davası için jüride görevli olduğum bir sırada, ayakta, üzerinde beyaz gömlek mavi kravatıyla, saçları düzgünce taralı, tanımadığı izleyiciler, avukatlar ve jüriden oluşan topluluk karşısında, kararı dinleyen davalının yüzünde görmüştüm bu bakışları. Bu bakışlar yenilgi ve utancın ifadesiydi. Bir kadının yüzünde hiçbir zaman böyle bir ifade görmemiştim.

Yolun kalan kısmında kimse konuşmadı. İbrahim konusunu düşünmemeye çalıştım. Bunun yerine içime dönüp, yabancı uyruklu biri olarak cezalandırılma olasılığım karşısında duyduğum kişisel dehşetle, Wael'in çok gerçek olan cezalandırılma riskini karşılaştırdım. Kendimi sakinleştirmek için yaşadığım sahneyi kafamda üç ya da dört kez yeniden canlandırdım. Her seferinde sonu değiştirdim, ta ki içinde kontrol noktasındaki askerlere Wael'in kollarını havaya kaldırıp şarkı söylemeye başladığı mükemmel bir fantezi yakalayana kadar.

10

İki saat sonra Hayfa'nın dış mahallelerine vardık. Cuma öğle vaktinde, endüstriyel bölgede sessizlik hâkimdi. Şabatın başlamasına az bir süre kalmıştı. Buradaki beton binalar ne kadar yüksek olursa olsun, her zaman bodur görünürdü, tepelerinde tüylü palmiyelerin okşadığı çatı uydularının, çiçeklerin taç yapraklarını andıran yuvarlak gri levhaları vardı. Suyun üzerinde yükselen devasa silo binası penceresiz kulelerle dolu bir kaleye benziyordu ve çocuk elinden çıkmış bir resim gibi tuhaf orantılara sahipti. Karmel Dağına doğru tırmanırken uzun süredir hepimiz kendi düşüncelerimize dalmış durumdaydık. Ben, bana üç haftadan daha uzun bir süre önce buraya geldiğim günü hatırlatan tedirgin edici bir melankoli içinde, ağaçların arasından bir görünüp bir kaybolan şehrin manzarasını izliyordum. Arabayı otoparkın dışına çektiğinde, cama eğilip Meryem'e teşekkür ettim. Solgun ve düşünceli görünüyordu. Diğer ikisiyle el sallaştık. Doğruldum ve asfalttan karşıya geçtim.

"Hayırdır? Hayalet görmüş gibisin?"

Haneen kapıyı çok renkli, çizgili ve benekli desenlerle dolu ipekli bir gömlekle açmıştı.

Okuldan dönen bir çocuk gibi çantamı omzumdan aşağı bırakırken, "Kötü bir yolculuktu," dedim. "İsrail'den nefret ediyorum."

"Evinize hoş geldiniz."

Fazla açıklama yapmadım. Haneen'in benim isyanıma kızacağını düşünerek sadece Wael'i bir süre gözaltına aldıklarını söyledim sonra doğal bir geçişle ikinci intifadadan sonra ilk kez kapatılan cami yerleşkesi konusunun bende uyandırdığı genel endişe ve korkudan bahsettim. O arada öğle yemeğinde şarap içmeyi teklif ettim. Şarap fikrine hevesle katıldı. Yemek sırasında, geçen hafta Kudüs'te vurulan Nidal isimli gencin öldürülmesine karşı gösteriler düzenleyecekleri şüphesiyle tutuklanan Birzeitli üç gencin adlarını söyledi. Askerler gençlerin okuduğu üniversiteye gelip oradan götürmüşlerdi.

Bir parça ekmek koparırken "Gösteri düzenleyecekleri şüphesi," diyerek tekrarladım. "Nasıl anlamışlar? Facebook'tan mı?"

"Ya da üniversitede bulunabilecek bir işbirlikçiden." Ramallah'ta bu konuda bir şey duymamıştık ki bu oldukça tuhaftı çünkü Birzeit sadece yirmi dakika uzaklıktaydı. Haneen buradan "Ramallah Balonu"na* gönderme yaptı.

"Hepimiz kendi baloncuklarımız içinde yaşıyoruz," dedim.

"Öyle tabii de, Ramallah Balonu derken onu kastetmiyorlar sanırım."

"*Kastetmeyenler* kim?

Tereddüt etti "Halk, sanırım."

Yemekten sonra küveti doldurdum. Yüzüm tuvalete dönük uzandım. Dizlerim büküktü, ayaklarımın altındaki kauçuk paspas kaymamı önlüyordu. Buhar, şarap ve ağır yemeğin neden olduğu sersemleme hissini artırıyordu. Provalar başladığından beri gönülsüzce yiyordum, açlık hissine yabancılaşmıştım. Ama kilo kaybetmek de istemiyordum; zayıfladığımda burnum daha da büyüyor ve hemen daha yaşlı görünüyordum. Sağ ayağımın parmaklarıyla birkaç saniye için sıcak su musluğunu açtım. Akan suyun sıcaklığını ayak bileklerimde hissediyordum. Sonra ısının küvetin tamamına eşit şekilde yayılması için kürek çekmece oynadım.

Reşit'i düşündüm. Yemeyi reddederken geçen saatlerin, günlerin hesabını tutuyor muydu acaba? Günler ve geceler giderek bulanıklaşmış mıydı, abajurlar güneşin hareketlerini görmesini engelliyor muydu? O küçük odanın loş ışığında yaşı yoktu, sanki aynı zamanda hem genç hem yaşlıydı. Ergenliğe girmeleri durmuş, yaşlı kadınlar ve aşırı yorgun çocuklar arasında bir yerde kalmış, organları iflas etmeye başlayana kadar lekesiz dişleri, sahte gülümsemeleriyle görünüşte mükemmel, anoreksik kızlar geldi aklıma. Duvar fayansları üzerine mavi bir parıltı yansıdı, telefonumun ekranı ışıldıyordu. Banyo havlusuna ellerimi kurulayıp ekrana dokundum.

İbrahim
Bugün 15.05

* Batı Şeria'nın resmi olmayan başkentinin orta sınıf Filistinliler için diğer bölgelerdeki yoksulluk ve sık yaşanan şiddet olaylarından arınmış bir huzur balonu olduğu söylentisi –çn.

Hey

İyi misin?

Biraz yorgunum ama iyiyim.

Wael nasıl?

Ben de öyle

Wael iyi görünüyor

Toplantıyı yaptınız mı?

Daha değil

Yarın

Daha sonra bir şeyler içer miyiz?

Tabii. Nerede buluşuruz

Masada'da akşam sekizde

Seni alabilirim

Güzel. Ama ben yürürüm. Orada görüşürüz.

"Sonia, hâlâ orda mısın?"

"Evet," derken telefonu banyo paspasının üzerine bıraktım ve ellerimi tekrar suya batırırken bir keyif hissiyle iç çektim. "Sanırım bu banyonun gördüğü ilk küvet keyfini yapıyorum."

"Çamaşır sepetinde bir şeyler var mı, söyleyebilir misin?"

Sepet karşı köşede, lavabonun yanında duruyordu.

"Şimdi mi?"

"Lütfen, yardımcı olur musun?"

"Küvetteyim."

Yine de ayağa kalktım, sırılsıklam ve üşümüş halde paspasın üzerinde ilerledim.

"Evet var, birkaç çorap ve birkaç siyah bir şeyler."

"Tamam." Durdu. "Beklerim biraz daha o zaman."

Önce bir ayağımı soktum, sonra bütün vücudumu sıcak suya bıraktım.

"Han?"

"Evet." Sesi donuk geliyordu. Hâlâ kapının diğer tarafında duruyordu.

"Neden bana Reşit'in öldüğünden hiç bahsetmedin?"

"Reşit kim?"

"Hadi ama. Gençliğimizde Jad'le birlikte görmeye gittiğimiz açlık grevindeki çocuk."

Kapının açıldığını duyunca, dönebilmek için doğruldum. Kanepenin yanındaki lambanın ışığıyla arkadan aydınlanıyordu. Bir eli belinde, sinirli bir şekilde yanağının içini ısırmaktaydı. Tam bir saniyeliğine gözleri benimkine kilitlendi. Onun böyle bir huyu vardı. Bakışları kendisi hiç farkında olmadan üzerinize takılı kalırdı, ki sanırım bazıları bunu yoğun bir ilişki talebi gibi anlayabilirdi. Ama ben onu iyi tanıdığım için biliyordum ki gerçekte bana bakmıyordu. Bana öyle geliyordu ki ya ölümden haberi olmadığını ya da benim bildiğimi sandığını söyleyecekti. Ama şöyle dedi: "Jad Enişte'yi aradım ve ondan öğrendim. Sana neden söylemediğimi bilmiyorum."

"Tamam. Ama Meryem'e söyledin."

Uzun uzun bakmaya devam etti. Bu sefer de bir mazeret bulacağını ve Meryem'e de ancak çok sonra söylediğini ve beni konunun dışında bırakmak gibi bir niyetinin olmadığını söyleyeceğini sandım.

"Özür dilerim," dedi.

Ve böylece kardeşliğimizin uzun ve kırılgan hikâyesini, işlenen tüm önemsiz suçları, amaçların, çıkarların ve vefasızlıkların taramasını odanın içine çekmiş olduk.

"Düşünmedim ki—" diyerek düşünmekten vazgeçti. "Bilmiyorum."

Söylemek üzere olduğu şey, *Senin umurunda olacağını düşünmedimdi.* Öfkem usulca ışıldamaya başlamıştı. Isısını hissediyordum.

"İstersen bunu konuşabiliriz," dedi.

"Yarın," dedim, tekrar arkamı dönerek, "bu akşam dışarı çıkıyorum." Bedenimi boylu boyunca küvete batırdım ve suya başımın arkasını da daldırdım. Tekrar su üstüne çıkarken suyun sesi arasından onun sesini duydum: "Ah. Tamam."

İncinmişti. Ama onu içki içmeye davet edecek değildim. Acımasız olmak istemiştim ve ayrıca İbrahim'le yalnız kalmak istiyordum. Haneen kapıyı kapattı. Keyifle, bir protesto ruhu içinde gözlerimi kapadım ve kafamdaki düşünceler dışarı dökülmeye ve birleşmeye başladı. Reşit'i düşünmekten kaçınıyordum. Onun yerine banyo yaparken ölen insanları düşündüm. Saint Cecilia. Jean-Paul Marat. Agamemnon. Bir gazete haberi okumuştum. Bir adam küvette banyo yaparken uyuyakalmış ve boğulmuş, banyonun kapısını bir sandalyeyle kıran çocuğu tarafından bulunmuş. Eskiden annem bizi küvette uyuya kalmamamız için uyarırdı. Bu beni çok ürkütürdü ama ölmekten ziyade üzerimde elbiselerim olmadan bulunmanın utancıydı beni korkutan. Küvetteki su soğumuş, parmak uçlarım buruş buruş olmuş, beyazlaşmıştı.

Hayfa'daki ilk haftamda sık uğradığım, kıvrımlı küçük bir sokaktaki barın önündeki masamıza İbrahim iki bira getirdi. Anlattığına göre bu sokak, görünüşe bakılırsa müşterilerinin çoğunlukla birbirini tanıdığı bir avuç barımtrak-kafesiyle şehirdeki Arap gece hayatının merkeziymiş. Oturanlar içinde, erkeklerin birçoğunun saçları rastalıydı ve İbrahim'le ben diğer herkesten en az on yaş büyüktük. Ben sokağın diğer tarafındaki bir arabanın tekerleklerini inceleyen bakımsız bir kedi yavrusunu izlerken İbrahim burası hakkında *New York Times*'ta bir makale bile yazıldığından bahsediyordu.

"Yani evet, her neyse, oldukça çılgınca şeyler yaptım," diye fısıldadı.

Bana neredeyse damdan düşer gibi ikinci İntifadaya nasıl katıldığını anlatmaya başlamıştı. Onun başlatmasıyla konuşmamız artık İngilizce devam ediyordu. Bunun nedeninin konuyla ve birileri tarafından duyulma riskiyle mi ilgili olabileceğini merak ettim.

Yanımda oturuyordu. Loş ışıkta saçsız kafası altın rengi parlıyordu. Birasının üzerinden kamburunu çıkararak abanıp, yaklaştı ve bana bakmaya başladı..

"Ama artık öyle değilim. Benim pasaportumla bu gerçekten tehlikeliydi. Çünkü bu politikayı eğer İsrail vatandaşı bir Filistinliysen, Batı Şerialılardan daha uzun hapiste yatmanı sağlamak için geliştirdiler."

"Ama en azından daha medeni bir hapishanede olacaktın."

"Eh, evet." Sanki bu aklına gelmemiş gibi bakıyordu. "Sanırım bu doğru," dedi.

"Ne tür şeyler yaptın peki?"

"Her zamanki boktan işler. Operasyon hazırlıkları. Onların gerçekleştirilmesi."

Anladığımı ima ederek başımı salladım. Bunun ima ettiği şiddetin farkında olarak. Birinden gümüş bir zincir sallanan kemikli bileklerine baktım ve acaba hiç birini öldürmüş olabilir mi, diye de düşündüm. "Ve hiç yakalanmadın mı?"

"Tabii ki hayır. Eğer yakalayabilselerdi şimdi burada olmazdım."

Bu durumda, bunları bana anlatarak büyük riske giriyordu. Bu işlerdeki payını abarttığından emin hissediyordum. Beni içkiye davet etmesinin öncelikle bana arabadaki sert çıkışını telafi etmek için olduğunu düşünmüştüm. O konuşmaya devam ettikçe bu görüşüm yerini, benim kontrol noktasındaki öfkemden etkilenmiş olabileceği ve onun da beni etkilemek istediği hissine bıraktı.

"Ama El-Aksa'daki bu iş," diye devam etti. "Yapılması gereken bu değildi. Silahlı çatışma devri bitti artık."

"Haklısın. Şimdi oyun zamanı."

"Oyun, evet," dedi. "Üstelik oyun bazı dillerde birden fazla anlamıyla kelime oyunu yapmaya da yarıyor." Yüzüne tüm dişlerinin göründüğü gecikmiş bir gülümseme yayıldı. "Bazen bir oyun eski günlerdeki bir operasyonun yerini tutabilir." Sırıtmaya devam ediyordu. Şimdi o benimle dalga geçiyordu. Birasından bir yudum aldı ve bardağı beceriksizce geri bırakırken çok düzgün olmayan kaldırım taşı üzerindeki masa sallandı. "Planlarsın, senaryo vardır ama hiçbir zaman tam olarak nasıl gelişeceğini bilemezsin. Bir an için oradadır. Bir an sonra yoktur. Havai fişek gibi."

"Bir oyun gibidir artık oyun olmayana kadar," dedim.

Kaşlarını oynattı.

"Ta ki biri incinene kadar," dedim. "Belki sen bunu bilmiyor olabilirsin, sevgili arkadaşım, ama tiyatro çok tehlikeli de olabilir."

Bize yakın iki masada oturan bir grup genç kadından kahkahalar yükseldi. İbrahim tekrar Arapçaya döndü.

"Bana kendinden bahset. Neden oyuncu oldun?"

"Daha senin öykünü bitirmemiştik," dedim. Kendimle ilgili konuşmak istemiyordum. Daha da önemlisi bu okuma provalarından sonra ilk kez yalnız kalmıştık ve onunla ilgili merakımın ne kadar arttığını ancak şimdi bu merak giderildikçe fark ediyordum. "Senin kişisel *uyanışın* ne zaman gerçekleşti," bu soruyu resmi olabilecek bu kelimeyi vurgulayarak sormuştum.

"Politik olarak mı?"

"Evet."

Kollarını başının üzerinde gererek arkaya doğru uzandı.

"Anne tarafından büyükbabam 1948'de direniş harekatı içindeydi. Köken olarak Nasıra yakınındaki bir köyden geliyoruz.

"Epey eskiye dayanıyor yani."

"Yani evet. Aslında ben yüksek lisansımı Batı Şeria'da yaptım. Yani muhtemelen benim ... benim uyandığım yer orası oldu. Gerçi doksanların ortası ya da sonu sanıyorum, bazı yönlerden iyimser olduğumuz bir dönemdi, hatırlıyor olabilirsin. Ama düşünüyorum da o sırada ben çoktan oldukça bilinçlenmiştim. Geriye dönüp baktığımda bunu görmek gerçekten kolay değil, çünkü benim yaşımdaki diğer çocukların çoğunun benimkiler gibi ebeveynleri yoktu. Belki bu tür şeyleri bilmiyor, düşünmüyor ya da bütün bunlar hakkında konuşmuyorlardı evlerinde. Hatırlarsın, bir de içerde işbirlikçileri olduğu endişesi vardı. Benim gençliğimde çok vardı onlardan. Rahat konuşamazdın, dikkatli olmak zorundaydın."

"Bizim işbirlikçiler hakkında pek bilgimiz olduğunu sanmıyorum," dedim.

Babamı düşündüm, sesindeki o ihtiyatlı tonu, tartışmaların ortasında yorgun bir yürüyüşle odalardan çıkmasını. Çocukluğumuzda yazları burada geçirmekte ısrar etmesi ama buradayken de Londra'da olduğundan bile daha sessiz olması. Her zaman onu böyle çekingen ve sakıngan yapanın aile güç alanının etkisi olduğunu düşünmüştüm. Ama daha başka, daha önemli nedenler de olabileceğini tahmin ediyordum.

"Genellikle bu işbirlikçilerin kim oldukları anlaşılabiliyordu," dedi İbrahim. "Hak etmediği bir terfi alan, ansızın pek çok para ya da ev sahibi olanlar gibi. Batı Şerialı bütün muhbirlerin Yafa'ya çekildiği söyleniyor. Çok utanç verici." Yeniden İngilizce konuşmaya başlamış-

tı ama içine bazı küçük Arapça kelimeler katarak. Bunlar genellikle cümle bağlayıcılar ya da ünlemler oluyordu, *yazık, genellikle, öyle diyorlar, birisi* gibi. "Eskiden ailece İsrail muhbirliği yapanlar vardı, aile işletmesi gibi. İsrailliler bu yöntemleri hâlâ kullanıyorlar mı bilmiyorum, muhtemelen artık buna gerek duymuyorlar, kontrolleri öyle topyekûn, her şey öyle elektronikleşti ki. Belimizi büktüler. Bunu biliyorsun, değil mi? Onların kazandığını biliyorsun."

"Onlar kazanmış olsa Filistinlileri sopalamaya devam etmelerine gerek kalmazdı. Kazanan biz olmadık ama onların da tam olarak kazandığı söylenemez."

Bu ifademin tutarlılığından memnundum. İbrahim monoloğunu kesmemden rahatsız olmuştu.

"Ve sonra," derken doğrudan yüzme baktı, "bu diğer şey ortaya çıktı. Ben yirmili yaşlarımdayken. Kuzeyde bir protesto. Bizden on üç kişiyi öldürdüler. İsrail vatandaşı Filistinlilerden."

"Bunu hatırlıyorum." Hatırlıyordum gerçekten, 2000'de ikinci intifadanın başlangıcında. On iki yaşında bir erkek çocuğunun Gazze'deki karşılıklı silahlı çatışmada öldürüldüğü görüntüler televizyonda tekrar tekrar gösteriliyordu. İsrail ordusu Kudüs'teki Filistinli protestocuları öldürüyordu. Mutallah'taki köylüler dayanışma adına gösteriler yapınca, onlara da sanki İsrail devletinin vatandaşları değil de işgal altındaki Batı Şerialılarmış gibi bastırmak için şiddet kullanılıyordu. İçerideki Filistinlilerin de dokunulmaz olmaktan çok uzak olduklarının akıllarda olması için.

"Nasıra'dan üç kişi. Birisini çok iyi tanıyordum. Benim arkadaşımdı. Aynı okulda okumuştuk. Daha ilk gün bir keskin nişancı tarafından öldürüldü."

Yandaki masada kızlar yaş günü şarkısına başlamışlardı. İbrahim bir sigara sardı, o kadar çok doldurmuştu ki, uçları sigaranın dibinden dışarı fırlamıştı. Çakmağını alev kağıda ulaşana kadar bu uçların altında tuttu. Aklıma tarlalarda yakılan saman balyaları geldi. İkimiz de kontrol noktasındaki olaydan söz etmemiştik ama söylediğimiz her şeyin arkasında o vardı.

"Ben ve Haneen için," dedim, "bizi uyandıran ilk intifada olmuştu. Benden çok onun için, aslında."

"Sen de uyanmış görünüyorsun."

"Sanırım ben ablamla karşılaştırıldığında hâlâ uykuda gibiyim."

Gülümsedi. Beni sevimli bulduğunu görebiliyordum. Gür sakallı, ufak tefek barmen boşalan masayı temizlemeye başlayınca, İbrahim ona işaret ederek iki bira daha söyledi. Daha kısa bir içki tercih ederdim ama onu düzeltmek istemedim. Alkol usulca kafamın içine yerleşiyor, kendim ve etrafımla ilgili farkındalığımı azaltıyordu.

"Önceleri balerindim," dedim, "çocukluğumda."

"Gerçekten mi?"

"Oyunculuğa sonra başladım."

"Dansı özlüyor musun?"

"Bazen. Dans için çok disiplinli olmak gerek. Gençken olumsuz olabiliyor bu."

"Gerçekten mi?"

"Disiplini amaç edinen biri olmalısın. En azından benim yaptığım tür dans için. İyi bir eğitim gerektiriyordu. Bu eğitimi aldığıma çok memnunum. Yine de oyunculuğun daha iyi olduğunu düşünüyorum. Bedeni o kadar da boyunduruk altına almak zorunda değiliz."

Ben konuşurken biralar gelmişti. İbrahim barmene erkeksi bir kafa selamı verdi. Dikkatini bana döndürdüğünde gözleri kocaman açılmış olarak "Vaay, bu çok ilginç," dedi. Artık çok geçti ama, boyunduruk kelimesinin biraz aşırı mı kaçtığını merak ettim.

İçkilerimizi bitirdik; neredeyse gece yarısı olmuştu. Beni eve o götürecekti. Arabasına doğru giderken, sağ tarafımızdaki sıra sıra barlarda sigara içen ya da hesap ödeyen insanlara göz attım. Yol alçaldı ve birden önümüzde siyah bir ipek gibi pürüzsüz denizi gördük.

"Bu ülke gerçekten minicik," dedim.

"*Evet*."

"En tepesinden en dibine arabayla ne kadar zamanda gidilir sence? Golan'dan Nakab'a."

"Demek istediğim—"

"Kontrol noktaları olmadan. İdeal bir dünyada."

"Bilmiyorum. Belki altı saat filan."

Bununla birlikte bu minik ülke çöl, deniz ve dağlar gibi çok çeşitli doğa şekillerini barındırıyor ve küresel zihinde de çok geniş bir yer kaplıyordu. Yürürken Emin'i düşünüm. Hapsedilmiş ya da göz altına alınmış aile üyelerini o kadar sık sayıyordu ki bazen onları kıskanı-

yor olabilir mi diye merak ediyordum. Aynı zamanda da bu kibrinin altında, unutulma, dünyanın dikkatini çekemeden hapiste çürüme korkusunun da yattığını hissediyordum; çünkü gerçek bir özgürlük yoksa bütün olan biteni değerli kılabilecek tek şey daha sonra birilerini etkileyebilmek olasılığı diye düşünüyordu muhtemelen. Bu bir gazeteci, daha zayıf bir erkek ya da çekici bir kadın olabilirdi. Bu arada, anaakım batı medyasına "dünya" deme eğiliminde olan dünya, en azından Filistin davası ve İsrail istisnacılığıyla ilgilenmeye devam ediyordu. En azından herkesin göz ardı ettiği Yemen konusundan daha fazla. İşte, o sırada Hayfa gece hayatının kalbi denilen dört bar/kafe karışımı bir ara sokaktaydık ve burası *New York Times*'ın kentin kültürel rönesansı konusunda bir makale yayımlaması için yeterli olmuştu. İzleyici arayan Filistinliler bu konuda kısmen başarılı olmuşlardı.

Arabanın yolcu tarafındaki kapısının kilidi dışarıdan çalışmıyordu, o yüzden İbrahim şoför koltuğuna geçip oradan iterek açmak zorunda kalmıştı. Motoru hemen başlatmayınca beni öpmek istediğini anladım. Koltuğu gıcırdadı ben de başımı hafifçe ona doğru eğdim. Komik bir gecikmeyle gözlerimiz karşılaştı. Sonra nefesini yüzümde hissettim. Her ne kadar dudaklarının dolgu ve düzgün olduğu dikkatimi çekmiştiyse de bu kadar yumuşak olacaklarını beklemiyordum. Başlangıçta ağzını açmamıştı, bunu sonra yaptı, ama geri çekilip arabayı çalıştırmadan hemen önce. Ne o ne ben konuşmadık. Ben sokak lambalarının ışığı altında loş binaları izledim. Baha'i Parkı yakınlarındaki bir bulvarda bir apartman binasının yanında durduk.

"Gelmek isteyip istemeyeceğini sormadım bile sana," dedi.

"Sorun değil," dedim, "gelmek istedim."

Dışarıdan başlayıp herhangi bir geçiş eşiği olmadan bina içine giren merdivenleri tırmanırken elimi tuttu. Nihayet durduk ve anahtarıyla bir kapıyı açtı. Küçük bir daireydi, mutfakta bir kanepe vardı. Üzerindeki pencerenin karanlığı içindeki ay, parıldayan dolgun bir hilal şeklindeydi. Duvarda iki poster vardı: Beyaz dişlerini gösteren bir Abdülhalim Hafız posteriyle her yerde rastlanan, 30'lu yıllardan kalma bir FİLİSTİN'İ ZİYARET EDİN posterinin, üzerinde siluet halindeki bir ağacın Kudüs manzarasını çerçevelediği kopyası. Her ikisi de dokunaklı bir şekilde, sanki İbrahim'in çocuksu bir tarafına dikkatimi çeken, klişeleşmiş bir zevke işaret ediyordu.

Ona ışıkları sordum, fısıldayarak "Wael," dedi. Başını salladı ve beni kanepeye doğru yönlendirdi. Uzanıp yüzümü iki avucunun içine aldı. Sonra dizlerimizi büküp yere çöktük, o anda birden geri çekildi.

"Sence Meryem bunu anlayabilecek mi?"

Bu sorunun beni ne kadar incittiğine şaşırdım. Mağrur ve alaycı bir tavırla sordum, "Neyi anlayacak? Öpüştüğümüzü mü?" Bağrımdaki sıcaklık soğumaya başlamıştı. Bunun gerçekten de berbat bir fikir olup olmadığını sordum kendime. Sonra onun beni tekrar öpmesine izin verip, "Gitmem lazım," dedim ve ayağa kalktım.

"Gerçekten mi?" diye sordu duyduğuna inanamadığı için sesini kontrol edememiş ve fısıltısı konuşma sesine dönmüştü.

"Evet. Ablam. Wael. Bilirsin işte. Ama teşekkür ederim."

Rahat görünmeye gayret ederek kapıya yaklaştım. Biralar performansımı etkiliyordu. Evine gelmeyi benim de istediğimi söyleyip, beş dakika içinde gitmem gerektiğini duyurmanın mantıklı olmadığını geç fark etmiştim.

"Lütfen kal," dedi, "saat sabahın biri." Ay içeriyi izliyordu. Onun bedeniyse kanepenin üzerinde çok yalnız görünüyordu. "Ben seni götürürüm istersen, ama kalırsan daha iyi olur. Sadece uyuruz. Ben burada uyurum, sen yatak odasında kalırsın. Diğer odamı da teklif etmek isterdim ama maalesef ünlü bir misafirim var."

Dakikalar içinde ikimiz de onun yatak odasındaydık. Orada da ışıkları yakmamıştı. Karanlıkta düşünmemek daha kolay oluyordu.

Soyunma, dokunma, dokunulma aşamalarının hiçbiri beni özellikle heyecanlandırmıyor ama bedenim normal tepkiler veriyordu. Bunun suçunun alkolde olduğuna emindim. İçime girdiğinde kendime yoğunlaştım ve kısa süre içinde tekrar tekrar inlemeye başladım, ta ki parmaklarını ağzıma sokuncaya kadar.

Hemen uyudum. Uyandığımda hava hâlâ karanlıktı. İbrahim'in solukları bana onun da uyanık olduğunu anlatıyordu. Arkamı döndüm.

"Yani?" diye mırıldandı, kulağıma öyle yaklaşmıştı ki, sıcaklığı içimi titretti.

Onun ne demek istediğini anlamıştım. Ne düşündüğümü soruyordu. Cevap vermedim.

"Tenini öyle arzuluyorum ki," dedi.

"Bu hiç de ürkütücü değil."

"Çillerini. Beni güldürme."

"Benim fazla çilim yok ki."

"Burada bir tane var."

"Yapma, donuyorum."

Kokusu her yanımı sarmıştı. Koyu vernikli ahşap ve kırmızı meyveler gibi kokuyordu. Ellerimi yorganın altına soktum ve soğuk parmaklarım yüzünden inleyince güldüm. Sonra onları ısıtmak için koltuk altlarıma koydum ve o da aynı şeyi vücudumun geri kalanıyla yapmak için bir bacağını üzerime sardı. Tamamen pratik nedenle ısınmak için birbirimizi sarıyormuş gibi yapmak hoşuma gidiyordu. Sadece üst kısmında seyrek ipeksi tüyler olan göğsüne yaslandım. Göbeğinin hemen üstünde gamzeyi andıran bir çukurluk vardı.

"O ilk gün," diye fısıldadım, "tiyatroda olduğumuz sırada."

"Evet." Bir dirseği üzerinde yükseldi ve gözlerimin içine baktı, sanki benim bunu gündeme getirmemi bekliyormuş gibi. "Özür diliyorum o konu için," dedi

"Özür dilemen gerekmiyor."

"Sanırım mahcup olmuştum."

"Neden?"

"Bilmiyorum..." Kafasını ovuşturdu. "Her şey çok hızlı gelişmişti."

"Zaten senin olduğunu anlamıştım."

"Ne demek istiyorsun?"

İngilizce konuşmaya başladım "Karanlıkta. Kuliste."

"Kuliste mi?"

"Arkamdan gelmiştin."

"Ah, hayır. Ben o gün sana havalı davranmaya çalıştığımdan bahsediyordum."

"Oh. Yani ışıklar kesildiğinde tiyatroda bana çok fazla yaklaşan biri olmuştu. Ben sanmıştım ki..."

İkimizde sessizliğe gömüldük. Ben bu bilgiyi özümsemeye çalışırken uyukladım. Birkaç dakika sonra vücudu fazla sıcak gelmeye başladı. Bir bacağımı yorganın dışına serin havaya çıkardım.

"Huzursuz görünüyorsun."

"Sanırım yorganın içinde topak gibi bir şey var."

"Ben genel olarak diyorum."

"Doğrusunu istersen tiyatrodaki kişiden biraz rahatsız oldum şimdi. Kim olabilir sence?"

"Kadro içinden biri olabilir mi? Belki Emin ya da diğerlerinden biri?"

Bu endişeyi o kadar kolay bertaraf etmişti ki, beni asıl rahatsız eden şeyle yüzleşmek zorunda kaldım.

"Bana neden havalı davranmak ihtiyacı duyduğunu anladığımdan emin değilim" dedim fazla düşünmeden.

Böğründen bir kahkaha yükseldi. "Çünkü beni fark etmiyordun bile!" dedi elimi tutarak.

Avucumun içini gıdıklamaya başladı. Bu el hareketinin ima ettiği hayal beni tedirgin etti. Elimi çekip örtüye silmemek için kendimle mücadele ettim. Bir kez daha berbat bir yanlış yapmış olduğumu fark ediyordum. Geride kalan prova ve performans haftaları, üzerinde dikkatle yürümemi ve ondan uzak durmamı gerektirecek engebeli bir yol gibi uzanıyordu önümde. Yine de herkes olan biteni tahmin edebilecekti. Panik içinde ben de Meryem'in bu olan bitene ne diyeceğini merak etmeye başlamıştım.

"Londra'daki daireni bir başkasına da kiralıyor musun?" diye sordu.

"Dairenin sahibi benim," dedim, sorusunun ne kadar alakasız olduğu mesajını vermek için vurgulayarak vermiştim bu cevabı. "Şimdiye kadar yaptığım tek mantıklı şey o eve sahip olmak," dedim. Mantıklı olan şey dediğim, aslında boşanmadan sonra evin mülkiyetinin bende kalmasını sağlamaktı. Ama onu kendim satın almışım gibi anlaşılması daha iyiydi. "Ben kendi evimde bir başkasının olması fikrini sevmiyorum aslında. Her neyse artık gitmem lazım." Sonunda elimi çektim.

"Gerçekten gidiyor musun yani?"

"Burası neden bu kadar soğuk?" dedim ayağa kalkarak, çamaşırımı bulmak içim yorganın alt ucunu kaldırdım.

"Sonia, sakinleş, hayatım, her şey yolunda. Gerçekten çok huzursuzsun."

"Bunu tekrarlamayı bırakır mısın lütfen? Konuyu nesnelleştiriyorsun?"

"Ne!" Kendinden geçmiş gibi gülerken sol gözü kasılıp kapandı, "sen kafayı yemişsin," dedi. İç geçirdi ve kollarını göğsünde kavuşturup yatağın başucuna oturdu. "Hiç olmazsa üstüne bir şeyler giy."

"Ne yapmaya çalıştığımı sanıyorsun?"

Yanaklarımın içini ısırmaya başlamıştım. Gülecek halim yoktu. Oda aydınlandı, lambayı yakmıştı. Gömleğim ve çoraplarım yerdeydi

ama külotum yoktu. Dimdik durdum ve ona baktım. Bir elim alaycı bir havayla belimde, diğeri onun çalışma masası sandalyesinin arkasındaydı. Bana baktığında ne gördüğünü tam olarak biliyordum: benim çocuk taşımamış belimi, düşük göğüslerimi, belirgin kaburgalarımı, kavisli göbeğimi, güçlü uyluklarımı.

"Sen endişeli misin?" diye sordu Arapça. Sesi ciddileşmişti.

"Ne yaptığımı bilmiyorum aslında." Vücudum gevşerken elimi indirmiştim. Dürüstçe konuşmak rahatlatmıştı.

"Ben sersemin biri değilim," dedi, "eğer seni endişelendiren buysa."

Tekrar yatağa döndüğümde, parmaklarını saçımın içinden geçirdi ve beni yorgana sardı. Birkaç soluk alıp verdikten sonra ısındım ve sonra uyuyakalmışım. Güneş ışığıyla gözlerim açıldığında burnuma İbrahim'in koltuk altından gelen ter kokusu çarptı. Ama rahatsız edici bir koku değildi. Yataktan kalkmadan önce gökyüzünün maviye dönmesini bekledim. Gün ışığında kıyafetleri bulmak zor olmamıştı. Holde giyinip İbrahim ya da Wael uyanmadan evden çıktım.

11

Günlerden pazar. Meryem'in Hayfa'daki evinin balkonu. Sonia deniz manzaralı evin parmaklıklarının önünde durur. Hava kapalıdır. Ayak sesleri işitince bakar, Wael'i görür. Ona katılmaya gelmiştir.

SONIA (*Arapça.*) Nasılsın?

WAEL İdare ediyorum.

SONIA Finansman toplantısı iyi geçti mi?

WAEL İnşallah.

Sessizlik.

SONIA (*İngilizce.*) Gerçekten rezaletti. Yani geçen gün kontrol noktasında olanlar. Çok üzgünüm.

WAEL omuz silker ve yüzünü buruşturarak umursamaz bir ifade takınır; önemli değil. Omuz silkme ve yüzündeki ifade bir şekilde birbirini devredışı bırakır. Aşağıdaki caddeden bağrışmalı sesler duyulur.

SONIA Denizi görmek güzel, ha?

WAEL Öyle tabii. Keşke Batı Şeria'da da bu mümkün olsa.

SONIA Orası biraz daha büyük olsa iyi olurdu.

WAEL Biliyor musun sanırım haklısın. Yalla, hadi gidip İsrailli-lerle konuşalım. Bir anlaşma yaparız. Bir çözüm buluruz.

SONIA *güler.*

WAEL O öyküyü hatırlıyor musun? Şu Batı Şeria'daki yüzme bilmeyen adamla ilgili?

SONIA Yok duymamıştım...

WAEL İzin belgesi alamayan bir adam varmış, ebeveynleri tam bilmiyorum da, Yafa ya da Hayfa'dan, hatırlamıyorum nereden gelen mültecilermiş. Devamlı izin belgesi müracaatı yapıyormuş ama vermiyorlarmış. Ve o denizi görmeyi öylesine istiyormuş ki, muhtemelen atalarının denizci ya da balıkçı filan gibi bir şeyler olduğu düşünülüyormuş. Sonunda kendi kampından bir kızla evlenmiş ve evlenir evlenmez de İsrail'den izin belgesi gelmiş. Sonra adam nihayet Yafa'ya denizde yüzmeye gitmiş. Denize girer girmez boğulmuş. Çünkü yüzme bilmiyormuş.

SONIA Korkunç. Ne kadar korkunç bir hikâye bu.

WAEL Evet öyle.

SONIA Kimmiş bu adam?

WAEL Aslında hatırlamıyorum.

SONIA Öylece birinden duydun yani?

WAEL Evet. Ya da belki bir filmde gördüm. Hatırlayamıyorum.

WAEL *parmaklıklara arkasını vererek yüzünü eve çevirir.*

WAEL Sanırım her ailede bir Nakba* öyküsü vardır.

SONIA Haklısın.

WAEL Demek istediğim senin de olmalı.

SONIA Emin değilim.

Balkon girişinde İbrahim belirir, bir mutfak sandalyesi taşımaktadır. Sandalyeyi duvarın dibine, manzaraya doğru yerleştirir. MERYEM *ve* HANEEN *arka arkaya ve yine ellerinde sandalyelerle gelir. Daha sonra* SONIA *ya da* WAEL *için gerekirse diye* MERYEM *bir sandalye daha getirir ve onları yan yana yerleştirirler.*

MERYEM Biliyorum burası çok aydınlık ama karanlık olduğunu hayal edin. Kraliçenin yatak odası karanlık çünkü.

---

* *Nakba*, yani Arapça anlamıyla "Felaket Günü," İsrail'in 15 Mayıs 1948'de Filistinlileri yaşadıkları yerlerden göçe mecbur ettiği ve Filistin'in tarihi topraklarının %78'ine el koyduğu gün –çn.

WAEL *içeri gider, balkon kapısının eşiğinde durur.*

MERYEM (*Arapça.*) Hazır mıyız? Bir nefes al! (*Bekler.*) Ve ver! (*Bekler.*) Hamlet'in geldiğini duyuyorum.

WAEL *sahneye girer.*

WAEL Hayrola anne, neler oluyor?
SONIA Hamlet, babanı çok gücendirdin.
WAEL Anne, sen benim babamı çok gücendirdin.
SONIA Senin bu cevabın aylaklığın ve saçmalığın dili.
WAEL Asıl senin soruların aylaklığın ve saçmalığın diliyle.
SONIA Sana neler oluyor Hamlet?
WAEL Ah! Şimdi sorun ne?
SONIA Sen benim kim olduğumu unuttun mu?
WAEL Hayır tanrı çarpsın unutmadım seni. Sen kraliçesin, kocanın kardeşinin karısısın. Keşke olmasaydın. Sen benim annemsin.
SONIA O halde en iyisi sana konuşabileceğin birini göndereyim.
WAEL Sakin ol ve otur. Kıpırdama. Sana en derinlerdeki iç yüzünü göstereceğim aynaya bakmadan önce bir yere gidemezsin.
SONIA Senin yapmayı istediğin şey ne? Beni öldürecek misin?
MERYEM Tamam ve Faris'in katılması gereken yer burası. Sonia tam o sırada yüzünle yaptığın şeyi sevdim. Devam et.
SONIA İmdaat, yardım edin!

WAEL *hayali bir kılıcı havada savurduktan sonra hızlı bir kararla onu* İBRAHİM'in *yan tarafına doğru fırlatır.*

İBRAHİM (*Haneen'in yanında oturduğu yerde, iki büklüm olarak.*) Aah! İmdat, imdaat!
WAEL Bu da ne? Fare mi? Öldü. Bir dirhemine bahse girerim ki öldü.
İBRAHİM Evet, öldüm ben.

MERYEM (*Fısıldayarak sufle verir.*) Beni öldürdü.

İBRAHİM Evet öldürdü beni

SONİA Aman tanrım bu da ne, sen ne yaptın?

WAEL Bilmem. Kralı mı öldürdüm.

SONIA Bu ne cüretkar, ne kanlı bir eylem!

MERYEM Mmm.

WAEL Kanlı bir eylem, evet sevgili Anne, neredeyse, bir kralı öldürüp karısıyla evlenmek kadar kanlı.

SONIA (*Kısa bir duraklama, sonra fısıltıyla.*) Bir kralı öldürmek mi?

WAEL Aynen öyle, sayın bayan, söylediğim tam da bu. Seni zavallı, cüretkâr…

MERYEM Zavallı cüretkâr işgüzar.

WAEL Seni zavallı cüretkâr işgüzar sersem, hadi güle güle.

MERYEM Bir nefes al. Burada bırakalım şimdi. Baştan alacağız. Tamam mı, bu sefer, kendini kelimelere daha az bağlı, daha az kısıtlanmış hissetmeni istiyorum. Kelimelerin anlamlarını düşünmeye çalış. Söylediklerinle iletmeye çalıştığın düşüncelerin birbirini hedeflediğini görmek istiyorum,

(*MERYEM el işaretleri yaparak uygun bir metafor arar.*)

ok atar gibi Wael, senden nişan almanı istiyorum. Bu kelimelerle ne yapıyorsun bunu düşün. Sana şunu söylemek istiyorum, bana göre Hamlet Shakespeare'in en zalim karakterlerinden biri gibi, ya da en zalimi. Onun yüzünden kız arkadaşı intihar ediyor. Düşün, sen onun babasını öldürüyorsun, kızı da kendini öldürüyor. İçinde gerçek bir kötülük, bir pislik var. Ve sanıyorum bu, dışarıya yönelttiğin ama aslında kendine duyduğun nefret. Bütün kötü hisler, bütün garez, kin dışarı tükürülerek kadınlara yöneltiliyor. Gertrude senin kelimelerine hançerler diyor, çünkü gerçekten öyleler. O kelimeler bıçaklara, yüze inen yumruklara benziyor. Annenin yüzüne indiriyorsun

yumruğunu. Bir kadını böyle yüzünden yumruklamak için bir adamın içinde ne kadar çok zehir biriktirmiş olması gerekir?

WAEL *üzgün görünür.*

İBRAHİM Ona kendi yorumunu yapabilmesi için fazla fırsat bırakmıyorsun.

MERYEM İbrahim.

İBRAHİM Affedersin.

Yeniden Yatak Odası sahnesi. Bu kez daha fazla hareket ve daha fazla duygu aktarımı beklenir. SONIA *kendisini* WAEL*'den korumak için sandalyeyi kullanır.* WAEL *tekrar tekrar ve saldırgan bir tavırla sandalyeyi kenara iter.*

SONIA Bir kralı öldürmek mi?

WAEL Aynen öyle, sayın bayan, söylediğim tam da bu. Seni zavallı, cüretkâr, işgüzar sersem! Hadi güle güle.

Sessizlik. SONIA ve WAEL *etkiyi anlamak için Meryem'e dönerler.*

MERYEM Güzel.

HANEEN Bu *mükemmeldi* arkadaşlar. Gerçekten mükemmel.

MERYEM Tamam. Ben başka bir şey denemek istiyorum.

İBRAHİM Bunu Sonia'nın ablası olarak mı söylüyorsunuz yoksa tarafsız bir gözlemci olarak mı?

SONIA Rica ederim. Haneen hiçbir zaman iltifat etmez bana.

MERYEM Haneen bir doğrucu davuttur.

SONIA Bazı zamanlarda.

MERYEM o yüzden iyi arkadaşız biz. Tamam. O zaman şimdi sahnenin bir sonraki kısmını, yani Hamlet'in Polonius'u öldürdüğü kısmı çalışalım, ama diyaloğun Wael'in konuşacağı bölümü atlayarak, o yüzden WAEL sen şöyle kenarda dur ve konuşma. Hareket ya da mimik falan yapma. Sonia sen artık onun söylediklerini

yeterince biliyorsun. Onun konuşmalarını kafandan şöyle bir tekrarla ve bunun için ne kadar zaman gerekiyorsa kullan. Acele etmemek önemli. Tam olmayacaktır tabii ama elinden gelenin en iyisini yap. Önemli olan duyduklarına cevap vermen.

SONIA Anladım. (*Sessizlik.*) Tamam. Başlayayım mı?

MERYEM İbrahim'in sigarasını bitirmesini beklememiz lazım, dikkatim dağılıyor.

İBRAHİM (*Kül tablasında sigarasını söndürerek.*) Ben tamamım.

MERYEM Sağ ol. Hazır mısın Sonia? Hayalet sahneye girerken duracağız.

SONIA Hazırım.

Herkes SONIA'yı izler. Başlangıçta biraz gergindir. Hiç konuşmadan WAEL'in önünde durur. Sesler: kuş sesleri, trafik, deniz, geçen bir arabadan duyulan müzik sesi. SONIA giderek gevşer. Yüzünde bir korku belirir.

SONIA: Ne?

SONIA Ne yaptım ben?

SONIA Ben ne yapmışım ki sen bana bu küstahlıkla dil uzatmaya cüret ediyorsun?

SONIA Ah—

SONIA Ah, hangi davranışım bu kadar yüksek sesle kükreyip gürleyen bir ithamı hak edecek kadar korkunç?

SONIA Tanrı aşkına, yeter artık Hamlet
İçimin derinliklerine çevirdin gözlerimi
Ve orada öyle derin ve kapkara lekeler var ki
Onları yok etmek mümkün değil.

SONIA Yeter – yeter – diyorum, kelimelerin kulağıma birer hançer gibi saplanıyor – daha fazla konuşma, canım Hamlet'im, Lütfen.

SONIA Sus, artık yeter.

MERYEM Sahnedeki hayalet oradaydı.

Sessizlik.

WAEL Vay canına.
HANEEN Çok güzel.
İBRAHİM Mükemmeldi.
MERYEM Sonia, iyi misin?
SONIA Evet, evet iyiyim.
MERYEM Bu nasıl hissettirdi?
SONIA İyi.
MERYEM Sana bir mendil vereyim.
SONIA Teşekkürler.
İBRAHİM Bu çok etkileyiciydi, gerçekten.
MERYEM Arkadaşlar birkaç dakikalığına içeri geçer misiniz desem size, biraz özel konuşabilmemiz için?
İBRAHİM Tabii ki, hiç sorun değil.
HANEEN Olur tabii.
MERYEM Wael sen de içeri lütfen.

HANEEN, İBRAHİM, *ve* WAEL *eve girerler*, MERYEM *ile* SONIA*'yı balkonda yalnız bırakırlar.*

MERYEM Sonia.
SONIA Evet?
MERYEM Performansın sırasında ne düşünüyorduysan. Sana ne olduğunu sormayacağım. Ama bu sahneyi oynarken her seferinde aynı şeyi düşünmeni istiyorum.
SONIA Olur.
MERYEM Bunu istememde sorun yok değil mi?
SONIA Yok tabii ki.
MERYEM Emin misin?
SONIA Eminim.

Sahneyi bir kez daha bu sefer Wael'in replikleriyle birlikte oynadık. Duygularım hâlâ yoğun bir şekilde içimde dalgalanıyordu ama onları

hafif bir titreşime çevirmeyi başardım. Gözyaşlarımı tutmadan ağladım ve Wael'in söylediği replikleri değil kendi kafamda canlananları dinlemeye devam ettim. Meryem haklıydı. Wael'in performansına gösterdiğim ilgi kendi performansımı etkiliyordu. Meryem'in onu devredışı bırakıp, bir süreliğine sessiz kalmasını sağlamasıyla farkı hissedebilmiştim. İlk kelimelerim olan *Ne yaptım ben*?, o balkonda, parlak güneşin altında, arkamda deniz, önümde ablam ve sevgilim olma olasılığı olan bir adam varken, söylediğim bu sözler, alev gibi içimde yükselen ve incecik zarlarla öfkeden korunan bir korkuyu serbest bırakmıştı.

Ancak Meryem benim özel bir şeyler hayal ettiğimi düşünmekte yanılıyordu. Şimdiye kadar ben istediğim hislere ulaşabilmekte ustalaşmış bir oyuncuydum. Duygusal bir bedeli olmadan kendi fiziki bedenimi manipüle etmekte başarılıydım. Meryem, Wael'e, Ramallah'tayken akşam karanlığında yakaladığı dinginliği hatırlamasını söyledi. Askerleri düşün dememişti ama onlar zaten Wael'in kafasından çıkmamış olmalıydı. Wael'in sesi aynı yüksek perdede tekrarlanan birkaç ton arasında takılı kalmıştı. Ama işin sonunda Meryem'in yüz ifadesi iyi iş çıkardığımızı ilan ediyordu. Haneen'e muzaffer bir edayla gülümseyerek söylediği ve provanın son bulduğunu belirten *Sahnedeki Hayalet* sözlerinin ardından kahve yapmak için içeri girip kayboldu. Diğerleri yerlerinden kalkıp çabuk kızışabilen mola gevezeliğine daldı. Çini işlemeli bir tepsideki kahve fincanlarıyla geri döndüğünde bir duyuru yaptı: "Evlerinize dönmeden önce bu öğleden sonrayı kendinize ayırın." Bu herkese söylenmişti ama hepimiz biliyorduk ki bu söz Wael'eydi. Çünkü bir Batı Şeria kimliğine sahip biri olarak, ünlü de olsa, "İçerde" birkaç saat geçirmek hafife alınacak bir şey değildi.

Wael'e yalan söylemiştim. Tabii ki benim ailemde de vardı bir Nakba öyküsü. Bunu babamdan değil, ilk kez on bir, on iki yaşlarınayken halalarımdan duymuştum. Anlatımın çoğunu Nadia Hala yapıyordu ama Rima Hala da sık sık araya girip söz kesiyor bazen de papağan gibi kardeşinin sözlerini tekrarlıyordu. Verandada bir şeyler yiyor ya da belki çay içiyorduk. Serin bir akşam üstüydü ve ben battaniyeye sarınmıştım.

22 Nisan 1948'de Teta Aida üst kat pencerelerinden birinin önünde durup caddeye bakıyormuş. Kucağında henüz bebek yaştaki babamla birlikte, aşağıda panik içinde ara sokaklardan itişerek denize doğru ilerlemeye ve kaçmaya çalışan insan kalabalığını izliyormuş.

Belki günler, belki saatler önce evlerini terk eden komşularımızın aksine büyükannemle büyükbabam evlerinde kalmaya karar vermişler. Çünkü ayrılırlarsa geri dönemeyeceklerine dair az rastlanan bir önseziye sahiplermiş. Milisler çoktan şehir merkezini ele geçirmişmiş. Meydanlarda, Arapları silah gücüyle limana götüren Haganah'a* ait kamyonlar görülmeye başlamış. Ama şimdilik Nasirlerin evine Siyonistler tarafından askeri hizmet için kullanılmak üzere el konulmamış. Olacak her şeye ve tutunmaya devam kararlılıkları defalarca kırılır gibi olmasına rağmen, yılmamalarının gurur kaynağı olması için aradan yıllar geçmesi gerekmiş. Halalarım kendilerini Siyonistlerin silahlarının dipçiklerinden koruyanın mucize olduğunu söylüyorlardı. Dört gün boyunca büyükbabam elinde eski bir tabancayla kapının arkasında gece nöbeti tutmuş. Yorgunluktan helak olmuş, tir tir titrer hale gelmiş.

Pencerenin önündeki Teta Aida'nın gözleri kalabalığın arasındaki bir çifte takılmış. Erkeğin kucağında küçük bir kız varmış; kadının üzerinde yeşil bir giysi, başında siyah başörtüsü varmış. O da kucağında sarıp sarmalanmış bir bebek taşıyormuş. Şehrin ötesinde, petrol rafinerisi yakınlarında, iskele civarında birbirlerini iten tekneler insanlarla tıka basa doluyor ve ağır ağır uzaklaşıyormuş.

Kendisi gibi kucağında bebeğiyle yeşil giysili kadın, Aida'ya kendisinin bir başka versiyonu gibi geliyormuş, kaçmaya karar vermiş versiyonu. Kadını izlemesinin, onun kalabalığın içinde kaybolmasını beklemesinin nedeni, bu gerçekleştiğinde, bunun, kendisinin de bebek Nabil'i yanına alarak kaçma ihtimalinin ortadan kalktığı anlamına geleceğini düşünmesiymiş. Yeşil elbiseli kadın gittiğinde onların kalacağı kesinleşecekmiş.

Yeşilli kadın birden durmuş. Kalabalık etrafından akıp geçerken o, nehrin içindeki bir taş gibi kalakalmış olduğu yerde. Tek bir hızlı

* 1920-1948 yılları arasında İngiltere mandasındaki Filistin'de faaliyet gösteren Yahudi paramiliter örgüt –çn.

hareketle kollarını açmış ve bebeği yere düşürmüş. Aida bir çığlık atmış. Pencereye bir adım daha yaklaşmış. Kocası, yani büyük babam kapıda askerler olduğunu sanarak bir koşuda yanına gelmiş ama kimseyi görmemiş. Aşağıda, sokakta, yeşilli kadının yanındaki adam karısı yola yığılırken çabucak bohçayı kapmış. Aida daha bohçanın içinde ne olduğunu görmeden ne olduğunu anlamış. Adam bohçanın sargılarını çözmüş, sonra beyaz bir şey çıkarmış içinden. Bu bebek değil, yastıkmış. Adam ağzını açıp, yastığı yüzüne yapıştırmış sanki onu yutmak ister gibiymiş. Bütün bedeni sarsılıyormuş.

"Bebek için geri dönmüşler mi?" diye sormuştuk.

"Kadın bunu yapmaya çalıştı," demişti Nadia, "ama kalabalık çok yoğundu. Sonra da Haganah geldi ve sonra ne olduğunu bilmiyoruz."

"Biz ne olduğunu biliyoruz," demişti Rima.

Nadia da "Ne demek isteğimi biliyorsun," diye cevap vermişti.

Bir çocuk olarak bu hikâyeyi birden fazla kez duyduktan sonra, kanepeye tırmanıp Teta'nın durduğu yerde durmuş ve o zaman bile kadının gerçekten bebeği yerine yanlışlıkla yastığı alabilmesine kafam yatmamıştı. Ayrıca Teta Aidan'ın durduğu yerin yüksekliğinde ve açısında bir yerden, nasıl olup da bu çiftin bu kadar net bir görüntüsünü, yüzlerce panik halindeki göçmenin arasında, kimin ne taşıyıp ne taşımadığını seçebildiğini de anlayamamıştım. Ama Nasir Evindeki Nakba öyküsü yeşil giysili kadının öyküsüydü. Ve eğer bu anlatılanlar gerçekse, arkada unutulan çocuk öldürülmüş müydü? Yoksa bir Kanafani* öyküsü gibi, çocuk yaşamış, bir Yahudi aile tarafından evlat edinilmiş ve İsrailli bir Yahudi olarak mı yetiştirilmişti? Bu çocuk kız mıydı, erkek mi? Teni ne renkti ve bu onun sonraki yaşamını etkilemiş miydi? Bir başka sorum da bu öykü gerçek değildiyse neden ortaya çıktığıydı? Acaba Teta'nın icat ettiği ve çocuklarına bebeği ve kocasıyla evde kalarak doğru seçimi yaptığını kanıtlayacak bir hikâye miydi bu? Zaman zaman askeri idare altındayken evlerinde kalmalarının hata olup olmadığını düşündükleri dönemler olduğunu hissetmiştim; diğerleriyle birlikte onlar da göçse ve sürgünde yepyeni bir hayat bulsa, yanlarında taşıdıkları ev anahtarları işlevini kaybedip birer sembole dönüşse daha mı iyi olurdu diye düşündükleri dönem-

* Ghassan Kanafani, yerlerinden edilen Filistinli aileler hakkında yazan Filistinli yazar ve politikacı –çn.

ler? Tabii nihayetinde seçimlerinden memnundular. Ellerinde ülkeleri kalmamıştı ama en azından evleri vardı.

Bunu Wael'den saklamak için hiçbir özel nedenim yoktu. Sanırım her öykünün anlatılacağı doğru bir yer ve zaman olmasıydı tek neden ve belki ben de bu öyküyü o sırada anlatmak istememiştim.

İbrahim Wael'le birlikte ön kapıdan çıkarken bana keskin ama ne anlama geldiği belli olmayan bir bakış atmıştı. İbrahim'in arabasıyla Stella Maris'e gidecekler, orada yemek yedikten sonra birlikte Ramallah'a döneceklerdi. Meryem, Haneen ve ben Meryem'in buzdolabında ne kalmışsa onunla salata yaptık ve masayı balkona taşıdık. Daire küçüktü ve Ramallah'taki evin karakteristik özelliklerinden hiçbiri burada yoktu, kanepenin kollarının yıpranmışlığı ve raflardaki kitaplar dışında... Erkek kardeşleri şehirdeyken onların da burada kaldıklarını söyledi. Ebeveynleri de yakında oturduğu için Emil'le birlikte geldiklerinde burası ideal oluyormuş. "Aslında," dedi Meryem, "tam büyük babanların eski evinin yanında oturuyorlar." Masanın etrafına oturduk ve peçetelerimizi tabaklarımızın altına sıkıştırdık.

"Nedense, denize bakarken sorun yaşıyorum," dedim.

"Ama günün bu zamanı çok güzel," dedi kardeşim. Bir demet yağlı yaprağa çatalını batırarak ağzını açtı ve henüz çiğnemesi bitmeden ekleyip, "Fazla parlak da değil" derken dudaklarını sildi.

"Sanırım benim bakmasını zor bulduğum şey denizin uçsuz bucaksızlığıyla ilgili. Çok büyük diye mi sanki, bakışlarımı geri püskürtüyor. Plaja gittiğimde de her zaman kumsala bakarım, çakıllara, deniz kabuklarına falan."

Meryem kendimi gülünç hissetmeme neden olan bir havayla gülümsedi. "Ben denize bayılırım," dedi. "Bu belki burada büyüdüğüm için olabilir."

Bunu eleştiri niyetiyle mi söylemişti bilmiyorum. Haneen finansmanla ilgili toplantının nasıl geçtiğini sordu.

"İyi gibi. Bizi sevdiler, Wael ve İbrahim'den ve global turne fikrinden etkilendiler."

"Global turne mi?"

"Hepsi Avrupalı mıydı?" diye sordu Haneen.

"Bu Avrupalı finansörlerle ilgili sorun bunların verecekleri parayı doğrudan bir gruba vermeyi istememeleri. Bunun bir kurum aracılı-

ğıyla yapılması gerekiyor ama biz bir kurum değiliz. Öyle bile olsak, koşullar ve kriterler var yerine getirilmesi gereken. Birtakım temalara değinmek zorundasınız, ne bileyim örneğin kadın sorunlarına. Ve belli sayıdaki haftada, belli sayıda gösteri yapmanız isteniyor. Özgürlüğünüzü kaybediyorsunuz ve bütün bu konu rahatsız edici bir hal alıyor."

"Bu global turne işi ne?"

"Kısacası, sanat dünyasının STKlılaştırılması," dedi Haneen.

"Tam olarak öyle. Son derece dayatmacı, istemediğimiz şeyleri imzalamaya zorlayıcı bir şey. Endişe etme," dedi bana hitaben, "bu varsayımsal bir şey. Bizi finansörlere karşı daha etkileyici yapmak için." Haneen tabaklarımıza uzanınca ona "Oh hayır, yapma lütfen," diye müdahale etti.

Haneen duymazdan gelip tabakları içeri taşımaya devam etti. Meryem onu takiben kalkmak isteyince ben elimi onun eli üstüne koydum.

"Senden bir şey rica edebilir miyim?"

"Tabii."

"Buradan ayrılmamızdan önce bir kez daha büyükbabamların evini görmek istiyorum."

Sesimi kısmaktan öte bir şey yapmamıştım ama o anlamıştı. Bu da bana, oyunumuz devam ederken yani kısa bir süreliğine de olsa, aramızdaki bağın kardeşimle, onun kardeşimle olan bağının önüne geçtiğini düşündürdü. Bulaşıkları yıkamak için içeri girdik ve Meryem Haneen'e fazla geç kalmadan Ramallah'a dönmemiz gerektiğini söyleyip eve götürmemi ister misin diye sordu. Haneen ne şüphelenmiş ne alınmış görünüyordu. Arabaya giderken telefonuma baktım.

İbrahim

Bugün 17.43

Hey

Umarım her şey yolundadır

18.04

Umarım kızgın değilsindir

Wi-Fi'ı kaybetmeden cevap yazmak için yavaşladım.

Tabii ki hayır

Neden kızgın olacakmışım ki?

Bilmiyorum

Biraz stres hissediyorum

Her şey yolunda

Birkaç dakika içinde Haneen'in evine vardık. Onunla kucaklaşarak veda etmek için arabadan çıktım. Küçük bedeninin, kollarımın arasındaki dar sırtının, yumuşaklığı beni şaşırttı. Daha sık aramaya ve bir başka hafta sonu yine Hayfa'ya gelmeye söz verdim ya da belki o bizi Ramallah'ta ziyaret edebilirdi. İkimiz de cuma gününden beri Reşit'in ölümünden bahsetmemiştik. Yola çıkarken ön koltuğa geçtim ve Meryem sola ve yukarı doğru gideceğimiz işaretini verdi. Sıradan konutların olduğu bir yolun sonunda büyük bir çöp bidonun yanında iki devasa yabandomuzu yan yana durmuş bir şeyler çiğniyordu. Meryem'e döndüm.

"Bunlar yabandomuzu muydu?

"Sanırım," dedi Meryem.

Batmakta olan güneş bir bulutun arkasında mola vermişti. Ben kapıyı açanlara olası isimleri ve hikâyeleri saymaya başlamıştım. *Merhaba sizi rahatsız ediyorsam özür diliyorum. Benim adım Anita. Evinizin gerçekten çok güzel olduğunu düşündüm ve sadece kapınızı çalıp merhaba demek istedim. Merhaba benim adım Anita Walksman, ben gazeteciyim, falan gazetenin muhabiriyim, bu caddedeki eski evler hakkında bir yazı hazırlıyorum. Acaba size hızlıca birkaç soru sorabilir miyim?* Guardian*'dan,* Telegraph*'dan. Merhaba ben Anita* Haaretz*'den.* Yolun kenarına park ettik. Ayağım kaldırıma değer değmez midem ağzıma geldi. Araba kilidinin bip sesi duyuldu. Giriş kapısındaki diyafon sisteminin yanında porselen bir isim levhası olduğunu gördüm.

"İbranice okuyabiliyor musun?"

"Albert Klein," diyerek yüksek sesle okudu Meryem. 70'li yıllardan bir doktor ismini çağrıştırıyor."

Elimi diyafona doğru uzattım.

"Çalmamı ister misin?" diye sordu Meryem, hareketimi yorumlayarak. "Agresif davranabilirler ama en azından sen orayı 48'de kaybedenlerden değilsin, en azından böyle bir şeyle uğraşmak zorunda olmayacaklar."

Daha hava kararmamıştı ama mutfakta ışığın yanması bizi şaşırttı. Bir Filistin klişesini yaşıyorduk, yani ailenin kaybettiği evi görmeye gelmek. Ama Meryem'in de dediği gibi benimki pek bu kalıba uymuyordu. Başımı kaldırıp binaya baktım. Burayı net bir şekilde, herhangi bir üzüntü duymadan görmek istemiştim. Artık geldiğimin ikinci gecesinde buradan geçtiğimizde üzüntü duymadığımdan utanmıyordum, tepkilerim samimiydi, milli dramımızdan bağımsız olarak ortaya çıkıyorlardı; kendime ve içimdeki karmaşaya karşı dürüst olmayı erdemli buluyordum. Yoksa bu da, kaçırdığım şeyler karşısında kendimi rahatlatmak için uydurduğum bir başka hikâye miydi? Kız kardeşim en parlak döneminde ve öfkeli bir yüksek lisans öğrencisi olarak, insanları hep toplumlarına gerçek bir bağlılık göstermek yerine batılı bireyciliği seçmekle suçlardı. Muhtemelen beni de uzaklık yüzünden bu topluma olan bağları zayıflamış ve çocukluğunda orta derecede travmatize olmuş biri olarak görüyor ve benim için de aynı şeyi düşünüyordu. Belki de bana bu yüzden Reşit'ten hiç bahsetmemişti. Birden mutfağın üzerindeki pencere de ışıkla doldu, ardından ondan bir sonraki ve bir sonraki de; Meryem ve ben parıldayan bu bal peteğine bakakaldık. Benim gözlerim ortadaki pencereye takıldı. Oraya röntgen ışınlarıyla bakar gibi yoğunlaştım ve kanepenin eskiden durduğu ve muhtemelen şimdi de olduğu yeri ve Teta'nın, kucağında babam olan Teta olarak durduğu yeri inceledim. Bense o aşağıdaki kucağı boş, yeşil giysili kadındım.

Arkamızda bir erkek sesi "Meryem," dedi.

Meryem döndü "Salim?"

Dönüp baktığımızda sokakta biraz ötemizde duran kişiyi gördük. Televizyonda göründüğünden daha uzun boylu idi.

"Aman tanrım, senin Hayfa'da olduğunu bilmiyordum."

"Benim de senin burada olduğundan haberim yoktu," dedi Salim, kardeşini öperken. "Günübirlik geldim, buradan Kudüs'e gideceğim." Bana bir gülücük gönderdi ve dudaklarını oynatarak *merhaba* der

gibi yaptı. Temiz, tıraşlı çenesi ve hafifçe basık burnu ona yumuşak bir oyuncak ayıcık havası veriyor ve bu da onu aşırı yakışıklı olmaktan kurtarıyordu.

"Selam," dedim.

"Daire'ye uğradın mı?" diye sordu Meryem.

"Hayır, plajın yukarısında park ettim ve aşağı yürüyerek bizimkilere geldim," derken omuzu üzerinden başparmağıyla arkasındaki yolda Mansur ailesinin yaşadığı yeri işaret etti.

"Benim onları görecek vaktim olmadı," dedi Meryem. "İyiler mi? Biz finansman toplantısı için geldik, sonra da biraz prova yaptık."

"İyiler. Toplantı iyi gitti mi?"

"Hayır" dedi Meryem. "Hapı yuttuk."

Açıkçası bu bize dairesinde aktardığı duygulardan oldukça farklıydı. Meryem'e bir bakış attım, sonra yine Salim'e döndüm.

"Ben Sonia," dedim.

"Salim," diyerek kocaman sıcak eliyle elimi sıktı. "Sen o kız kardeşsin. Ona hiç benzemiyorsun."

"Ben o kız kardeşim," diye onun sözlerini tekrarladım. "Başınıza gelen şeylerden dolayı üzgünüm."

"Ne yapabilirim," der gibi omuz silkti. "Küçüklüğünü hatırlıyorum," dedi ve yeniden gülümsedi. "Sen de toplantıya katıldın mı?"

"Yok, yok, ben sadece Meryem'in cömertliğinden yararlanan bir beleşçiyim," dedim.

"Bu ev," dedi Meryem işaret ederek. "Nasirlerin evi."

"Ah." Başını kaldırıp binaya baktı. "Ah, evet tabii. Albert Klein," diye ekledi isim levhasını okuyarak. "Kim olduğunu onlara söyleyecek misin?"

"Henüz karar vermedim."

"En azından kim olduklarını görmek ilginç olacaktır," dedi Meryem.

Salim bana acıyan gözlerle baktı. "Akrabaların sattı orayı, biliyorsun. Yani göç ettirilenler gibi değil—"

"Biliyorum, biliyorumb öyle değil—"

"Hiç haber var mı?" diye sordu Meryem.

"Ah haberler hiç bitmez. Her zamanki gibi işte." Üzerindeki kot pantolon ve ayağındaki sandaletlere rağmen onda tam ve ciddi bir politikacı havası vardı. Konuşması ve hareketleri, doğal görünebile-

ceği kardeşinin yanında bile fazla kontrollüydü. "Seçimler için yeni bir kampanya üzerinde çalışıyorduk ve şimdi bu vurulma olayı oldu."

"Duyduk."

"Bunun üzerine atlayacak şimdi İsrailliler. Bunu yerleşkeyi kontrol etmek için bahane edecekler."

"Felaket," dedi Meryem.

"Ama burası öyle sakin ki," dedim. Bir taraftan da sakin olmayanın nasıl olacağını düşünüyordum – bomba sirenleriyle belki. Savaş uçakları, sokaklarda askerler.

Salim sanki bunu nitelendirecekmiş gibi göründü ama sonra sadece "Evet," dedi ve omuz silkti. "Dinle Meryem, para konusunda endişen olmasın. Bir şeyler yapıp halledeceğiz. Ne olursa olsun oyunu etkileyecek bir şey olmayacak. Söz veriyorum."

"Tam da şimdi," dedi Meryem parmağını ona doğru uzatarak, "eğer yardım için bir eylem yapmaya kalkarsan, hepimizin canına okurlar."

"Cesedimi çiğnemeden bir şey yapamazlar," dedi Salim.

Meryem gözlerini kapadı ve "Uff, lütfen böyle şeyler söyleme," dedi.

Evin ön kapısı açıldı. Beyaz bir tişört ve uzun kot şort giymiş bir adam dışarı çıktı. Derin bir sessizliğe büründük. Adam bahçe kapısından çıkıp arkasından kapıyı kaparken ben Salim'in gözlerine baktım, o da benimkilere. Onu iyice inceleyebilmek için geçip gitmesini bekledim. Geçip gitmedi. Döndüm.

Adam orta yaşlarda, tombul yanaklı, soluk renkli gözlü biriydi. Salim'le İbranice konuşmaya başladı. Yüzünde ne hakkında konuştuklarını ele verecek en ufak bir mimik yoktu. Salim'in cevabı da aynı derecede anlaşılmazdı. Ama adamın Salim'in verdiği cevaba tepkisi hafifçe yükselmiş bir ses tonu ve kalkık kaşlarla oldu.

"Tamam gidiyoruz," dedi Meryem bana İngilizce, "gitmemiz gerekiyor."

Adam da yine İngilizce olarak "Arkadaşınızı da alın," dedi ürkütücü bir gülümsemeyle bana doğru elini sallayarak. "Burası bar değil."

"Bar olmadığını biliyorum," dedim. "Burası benim evim."

"Burası ne?"

"Burası benim ailemin evi. Babam burada büyümüş."

"Tamam," dedi yüzünde bomboş bir ifadeyle.

"Ben sadece..." diye başladım, Önemli bir politikacı olan, sık sık televizyonlarda görünen Salim arkamda duruyordu. "Sadece özlem gideriyordum. Hepsi bu kadar."

"Eh, bu hoş bir şey tabii. Ama özleminizin sesini kısabilirsiniz. Teşekkür ederim."

Onun eve geri gidip kapıyı kapatışını izledik. Sanırım kapıyı içerden kilitlediğini de duydum, belki de sadece aklımda kurdum bunu. Meryem Salim'i gideceği yere götürmek için ısrar etti. Arabaya doğru yürürken yandaki çalıların arasında devasa bir şeyin debelendiğini duyduk.

"Hayfa'nın bu yaban domuzlarıyla gerçekten başı dertte gibi," dedim.

"Evet," dedi Salim, "kronikleşen bir dert."

Meryem arabayı çalıştırdı." Özleminizin sesini kısın. Yani gerçekten cehennemin dibine kadar yolunuz var."

"Durumu pek de idare edemedim galiba."

"Gayet iyi idare ettin," dedin Salim.

"Adam ne diyordu?" diye sordum.

"Eşeklik ediyordu, bizden mülkünün önünden uzaklaşmamızı istiyordu," dedi Meryem, bulvara doğru sola dönerken.

"Bu bir başka yerde olsaydı, herhangi bir başka ülkede," dedim "böyle büyük bir sorun olmazdı, öyle değil mi?"

İkisi de cevap vermedi. Plajın üstü tarafındaki parka geldiğimizde Salim kardeşini öptü ve benim omzuma dokunarak oyunumuzu görmeyi dört gözle beklediğini söyledi. Meryem tekrar yola koyulmadan önce Salim'in arabasına binip, farlarını açarak falezi aydınlatmasını bekledi.

"Haneen'le araları iyi mi?" diye sordum.

"Oh evet. Çok iyi. Haneen sana anlatmadı mı?"

"Ah evet," diye yalan söyledim, "bir şeyler anlattı tabii."

12

Ramallah'a dönüş yolunda Arap radyosu, İsrail ordusunun, aktivistlerin jeneratörün etrafında el ele tutuşup şarkılar söylediği Ürdün Vadisi'ndeki köyde, yeniden yıkma girişiminde bulunduğunu bildirdi. Ayrıca sadece El-Aksa yerleşkesi değil Kudüs'ün tüm eski şehir bölgesi de iki gün boyunca kapalı kalacaktı. Bu on altı yıldır ilk defa Müslümanların camiye gidişinin engellenmesi oluyordu. İsrailliler bölgenin girişine metal detektörler yerleştiriyordu ki, bu da tüm İslam dünyasında öfke uyanmasına neden olan bir uygulamaydı. Haber spikeri, korumalara yapılan saldırının tetiklenme nedeninin, yerleşkeyi ele geçirmeye çalışan İsrailli yerleşimcilere yanıt olduğu tahmininde bulundu.

"Bu doğru mu?" diye sordum Meryem'e.

"Evet" dedi. "Geçen ay yerleşimciler emniyet müdürünü de yanlarına alarak oraya gitmişlerdi."

Batı Şeria'ya bir düğün için girmeye çalışan Ürdünlü bir genç kız Allenby Köprüsünde gözaltına alınmış ve duruşmaya çıkarılmadan tutuklanmıştı.

"Kıza Ürdünlü deyip duruyorlar," dedi Meryem. "Sanki uluslararası ilgiyi çekebilmenin tek yolu buymuş gibi. Bizim gibi yabancı pasaportu olanlardan birine bir şey yapılınca, o kişi hemen yabancı oluyor. Amerika'dan birisi geliyor ailesini görmeye, öldürülüyor, o kişi hemen Filistinli değil Amerikalı oluyor. Bir Filistinlinin öldürülmesi normal. Bir Amerikalının öldürülmesi? Tanrı korusun."

Başparmağıyla çevirerek telefonunun Bluetooth'unu açtı. İlk şarkı Bob Dylan'dandı. Sesi yükseltti.

"Ben Gertrude konusunda bir karar aldım," dedim.

"Ee?"

"Onun suçlu olmadığını düşünüyorum. Demek istediğim cinayetten haberi yok. Hâlâ ölmüş kocasının yasını tutuyor. Ama kafası karışık, bir erkeğin yerini bir başkasıyla doldurmaya çalışıyor."

"Doğru."

"Ama ben ayrıca onun bir yandan da Claudius'tan *kuşkulanmasını* istiyorum. Böylece o bir tür yarı-suç ortağı olmuş olacak. Bu akla yakın oluyor mu?"

"Evet oluyor. Sevdim bunu."

Müziği dinlemeye devam ederken zihnim de gezinmeye devam ediyordu. Wael'in seslendirdiği o öfkeli replik, dalgaların kıyıya taşıdığı ağaç dalları misali zihnimdeki düşünceler arasında dolanıp duruyordu; *Kalbimi, bir fahişe gibi kelimelerle açmalıyım,* bunun tam olarak ne anlama geldiğini düşündüm, fahişelikle gerçekten ilgisi var mıydı bunun? Meryem müziğin sesini hafifçe kıstı.

"Sonia, sana kişisel bir şey sormak istiyorum."

"Aman tanrım."

"Bir süredir bunu sana sorup sormamaya karar vermeye çalışıyordum."

Dylan'ın okuduğu şarkı bir İtalyan şairle ilgiliydi.

"Sor."

"Senin oynayacağın kısım benim için çok önemli."

"Hangi kısım?"

"Gertrude."

"Okey," deyip bekledim, "onu canlandırırken yaptığım yanlış bir şey mi var?"

"Hayır, muhteşem oynuyorsun. Sen çok yetenekli bir oyuncusun."

Bir eleştirinin geldiğini bildirmek için iddialı bir iltifat gibisi yoktur.

"Dördüncü perdenin sonu hâlâ biraz sıkıntılı," dedi. "Ben bu acaba dille ilgili olabilir mi diye düşünüm."

"Doğru."

Bizler iki dilli büyümüştük. Benim ilk kelimelerim İngilizce olmuştu, Haneninkiler Arapça. Ama babam sadece Arapça konuşmamızı değil bu dilde okuyabilmemizi de istediği için gençliğimizde klasik Arapça dersleri de almıştık. Haneen'in aksine belli bir noktada Arapça yazılmış şeyler okumaktan vazgeçmiştim. Çünkü hayatımda hiçbir şey için buna ihtiyacım yoktu. Sonra diyalekt bile düzenli olarak sadece ailemle konuştuğumda kullandığım bir dil haline geldi. Düşüncelerimi İngilizce olarak daha net ve sofistike şekilde ifade edebiliyordum. Oyunları ve kitapları tanıyordum. Rüyalarımı bile İn-

gilizce gördüğümden emindim. Ama Marco eskiden rüyamda Arapça konuştuğumu söylerdi.

"Annem yarı Hollandalı," dedim, sanki bu bir şeyi açıklamama yardım edermiş gibi.

"Biliyorum," dedi Meryem. "Acaba söğüt ağacı replikleri üzerinden İngilizce olarak geçsek ve bunun farklı bir akış sağlayıp sağlamadığına baksak mı, ne dersin?"

"Tabii." Duyduklarımdan etkilenmemiş gibi yapamazdım. "Ama tam olarak olmayan ne bu sahneyle ilgili."

"Sanıyorum," dedi düşünmeye devam ederek, "biraz, sanki arıtılmış gibi mi desem?"

"Tahminimce oradaki konuşma anlaşılması oldukça zor bir konuşma."

"Sen hiç çocuk sahibi olmayı istemiş miydin?"

"Pardon?"

"Özür dilerim. Böyle söylemek istememiştim." Gözünü yoldan ayırıp bana çevirdi. "Oyunda annelik önemli bir öğe. Bence anahtar bir unsur."

Soruyu özümsemek için kendime zaman verdim. Aslında, onun bir noktada bana çocuk konusunu soracağını öngörmüştüm. Birçok kere konunun yakınına geldiğimizi hissetmiştim. Otoyoldan aşağı doğru akıyorduk. Karanlık üzerime bir örtü gibi inmişti.

"Cevap vermek zorunda değilsin."

"Oh hayır, bu konuda bir hassasiyetim yok."

Bunu söylerken doğru olduğunu hissettim. Onu cevaplamakta sorun görmüyordum. Hatta bir anlamda bu konudan söz etmeyi istemiştim bile. "Sadece düşünüyorum." Kollarımı kavuşturdum ve başımı arkaya yasladım. Bir süre sonra anlatmaya başladım ve neyi vermem neyi alıkoymam gerektiğini içgüdülerimin yönlendirmesine bıraktım.

İkinci hamileliğimin öyküsüne geldiğimde, Meryem'in müziğin sesini sessiz konumuna yakın bir yere kadar kıstığını fark ettim. Bu hamilelik sırasında Solange rolünü oynadığımdan bahsedeyim mi diye düşünüyordum. Anlatırken hikâyemde bıraktığım boşlukları, açıklamalardaki eksiklikleri ve suçlamaları fark ediyordum. Meryem ise detaylar için ısrarcı olmuyordu, hatta bir ara dinlemeyi bıraktı

mı diye bile düşündüm, ya da acaba onu Hazım'dan ayrılışıyla ilgili düşüncelere mi yönlendirmiştim. O arada kontrol noktasını geçmiş, Ramallah'a girmek üzereydik. Etrafımızda tanıdık caddeler, kaldırımlar, binalar belirmeye başlamıştı. Sanki eve geliyormuşum gibi bir hisse kapılmıştım.

Aslında ona söylemeyi istesem de eve varıncaya kadar aslında kendimi çok da iyi hissetmediğimi fark ettim, beni rahatlatabilecek hiçbir işaret de yoktu. Sadece Meryem'in beklenmedik sessizliği vardı ve bunun etkisi de duygusal rahatlamanın tam ters oluyordu. Sonra bana döndü kapıya vardığımızda kararlı bir hareketle beni kendisine çekerek kollarıyla beni sardı, yüzüm saçlarına gömüldü. Ama bunu yapmakta gecikmesi beni yaralamıştı ve bunu henüz arabadayken yapsaydı beni rahatlatabilecek olan bu sarılmaya ben de karşılık verebilirdim. Geriye çekilerek gözlerimin içine baktı ama ben çoktan perdeyi indirmiştim.

"Bu bir metot oyunculuğu egzersizi mi?" diye sordum. Sesimin alaycı tonu niyetlendiğimden daha aşırı kaçmıştı.

"Hayır." O kadar yakınımda duruyordu ki sesindeki nefesi bile hissedebiliyordum. "Asla böyle bir şey yapmam."

"Pekâlâ."

"Ama şimdi seni biraz daha iyi tanıyormuş gibi hissediyorum."

Beni tekrar kucaklasın istedim. Ama o sırada o anahtarı kilide sokmakla meşguldü.

"Eğer gerçekten istersen," dedi, "henüz çok da geç değil, bunu biliyorsun değil mi?"

"Ya, evet. Sanırım her şey... Bilmiyorum." İçeri girdim. "Marco'nun çocukları var."

"Öyle mi?" diliyle eleştirel bir ses çıkardı. "Elbette, öylece durup birini beklemek istemiyorsun."

"Hey, kardeş," diyen Enver'in sesi geldi holden. Arkadan Emil'i koltukaltlarından tutup sallayıp sonra da poposundan yakalayan bedeni ortaya çıktı. Emil mest olmuş görünüyordu. Enver'in kulaklarından birinde gümüş bir halka olduğunu fark ettim.

"Selaam! Selam annesinin sevgilisi," dedi Meryem Emil'e uzanarak. "Beni özledin mi?" dedi oğluna, "Nasıl gitti işler?" diye sorarak kardeşine baktı.

"İyi, iyi," dedi Enver. "Resimler çizdik, oyunlar oynadık. Güzel uyudu."

Çocuk annesine koştu, Enver kapüşonlu montunun fermuarını çekti, buzdolabında bira bıraktığını söyleyip başını eğip kamburunu çıkararak tembel adımlarla çıkıp gitti. Meryem, Emil kucağında, mutfağa doğru süzüldü ve bir yandan oradaki sandalyeleri düzenlerken bir yandan da benim duyamayacağım kadar kısık bir sesle ona bir şeyler anlatan oğluna heyecanlı yorumlar yapmaya başladı. "Oo, öyle mi ne hoş! Gerçekten mi!" Sehpanın üzerinde printer kâğıtlarına çizilmiş bir sürü resmin ortasında boya kalemlerinin kapağı açık kutusu duruyordu.

İyi geceler diyerek, saat henüz dokuz bile olmamışken ofisten bozma yatak odama çekildim. Yalnız olmak istiyordum. Soyundum, yüzümü yıkadım ve yatağa girdim. Meryem'e bu kadar çok şey anlattığım için rahatlamak istiyordum. Kendi kendime insanların çoğunun, iyi insanların kırılganlığa güzel tepki verdiğini, zaten sonuçta onun bana bir soru sorduğunu benim de ona cevap verdiğimi söylüyordum.

Ona bahsetmediğim şeylerden biri fiziki acıydı. Ben bunun bir tür enfeksiyon olabileceğini, belki de operasyonun bir sonucu olduğunu varsayıyordum, ama bir süre doktora soramayacağım kadar ruhen çökmüş durumdaydım. En sonunda onu görmeye gittiğimde sorunlu hiçbir şeyim olmadığını bunun stresten dolayı olabileceğini söyledi. Bacaklarımı muayene masasından indirirken o da sempatik ama doktorca bir kaş çatışıyla örtüyü değiştirip, korkunç mavi eldivenlerini çıkarmış, bana Harley caddesinde ofisi olan bir fizyoterapisti görebileceğimi söylemiş, ben pantolonumu giyerken de bana bir havale kağıdı yazmıştı. Dışarı çıktığımda hemşirenin birinden bir sigara istemiştim. Sigarayı içerken, saçlarım yüzüme yapışarak, acı acı ağlamıştım.

Fizyoterapistin adı Shoshana'ydı. Boynunda ucunda İbranice olarak isminin yazıldığı bir kolye vardı. İlk randevuyu Haneen'e anlatıp onu güldürmeye niyetlenmiştim ki, aklıma o zaman acıdan da bahsetmem gerektiği gelmişti. Shoshana daha ilk anda, hastanede o kadar özlem duyduğum kadınsı, pratik atmosferi yaratmayı başarmıştı. Kolayca heyecanlanmayan, nazik ve becerikli biriydi. Kırpık kahverengi saçlarının gri keskin bir ayrım çizgisi vardı ve bu çizgi görüşmeye devam ettiğimiz dönemde giderek genişlemişti. Hep mat bir ruj

sürüyor, her zaman altlarına yeşil boncuklar tutturulmuş kocaman gümüş halkalı küpeler takıyordu. Ofisinin mor boyalı duvarlarında anlamsızca yerleştirilmiş kocaman rüzgâr çanları vardı. Çalışma masasının üzerinde kırmızı sarmallardan oluşan bir yağlı boya resmin çerçeveli posteri asılıydı. Bana ilk dokunduğunda acının şiddetinden bacaklarımı kapamaya çalışmıştım. Yakıcı bir acıydı. Shoshana hiç şaşırmamış, bacaklarımı sıkıca kavrayıp açtırırken nefes almamı söylemişti. Bir süre sonra, hiç mahcubiyet hissetmeden yatağın üzerinde bacaklarımı açmam, onun ellerine ameliyat eldivenlerini giyip parmaklarını yağlayarak içime sokması ve acı körelene kadar bastırmaya devam etmesi rutin haline gelmişti.

Bir gün bana "Hiç cinsel şiddet mağduru oldunuz mu," diye sordu

Ellerini yıkamış, bilgisayarının başına geçmişti. Ben yatağın kenarında oturuyordum ve ağrım vardı. "Hayır," dedim.

"Peki," diye cevap verdi

Ekranı gözden geçirirken, olumlu anlamda başını sallıyordu. Bense kırmızı posteri seyrediyordum.

"Kocanız size dokunduğunda hâlâ canınız yanıyor mu?"

Gözlerimi ona çevirdim. Rahim septumunu ve operasyonunu anlatmıştım ama seks yaşamımdan hiç bahsetmemiştik.

"Benim kocam yok," dedim soğuk bir sesle.

"Peki," dedi Shoshana. Gözleri yüzüksüz elime çevrildi. Uzun anlaşılmaz bir sessizlik başladı. Her sessizliğin bir tepe noktası vardır ve bununki oluştuğunda ben sanki iplerle yukarı çekilmiş gibi yerimden kalkmış ve kendisine teşekkür etmiştim. Belki o da bunu bekliyordu. Sonra koridora süzülmüş, resepsiyondaki kişiye bir sonraki haftanın randevusunu iptal etmesini ve daha fazla randevuya ihtiyaç kalmadığını söylemiştim.

Bütün bu dönem boyunca hassas ve değişken bir ruh hali içindeydim. Kendimi alevlerin üzerindeki hava akımı içinde dans eden bir gazete parçası gibi, her an yanıp kül olmanın ve kayıplara karışmanın eşiğinde hissediyordum. Ama tam o sırada benim canımı sıkan şey kocamın bana dokunup dokunmadığı değil, ki aslında dokunmuyordu da, ama bir kocam olup olmadığı konusuydu. Kliniğe Sonia Nasir olarak kaydolmuştum. Ms ya da Mrs ya da Miss gibi bir belirteç yoktu. Shoshana'nın benim evli olduğumu bilmesine olanak yoktu. Mor

odasına girmesine izin verdiği, tuhaf, dipsiz sessizlik kısmen, tamamen uygunsuz bir yargı ima ediyor olmasından dolayı beni çileden çıkarmıştı, Baker Street metrosuna doğru ilerlerken kendisiyle bir daha karşılaşacak olursam ona bağırmaya karar vermiştim. Çünkü ben onun hastasıydım, ne cüretle böyle bir münasebetsizliğe kalkışmıştı. Bu tür şeylerin bir protokolü vardı. Bana az önce rahatlamamı söylemiş ve parmaklarını içime sokmuş, sonra son derece mahrem bir soru sormuştu.

Meryem'in misafir odasında yatağa uzanmış bu olayı düşünürken, ilk kez olan biteni yanlış anlamış olabileceğimi fark ettim. Shoshana sadece benim adımı merak etmiş olabilirdi. Adımın Arapça olduğunu fark etmiş ve bunun kendi adım mı yoksa evlilikle edindiğim bir ad mı olduğunu merak etmiş olabilirdi. Eğer durum buysa onun tuhaf davranışı benim evli olup olmadığımla değil benim etnik kökenimle ilgiliydi. Bunun ilk teorime tercih edebileceğim bir şey olup olmadığından emin değildim; aslında ondan bile kötüydü belki de. Öyle ya da böyle, onun emekleriyle duyduğum acı sonunda kaybolmuştu.

Eskiden kötü şeyler olduğunda şöyle düşünürdüm: Şimdi gerçekten inandırıcı bir şekilde arkadaşı ölmüş bir kadını oynayabilirim. Şimdi gerçekten inandırıcı bir şekilde ailesi dağılmış bir kadını canlandırabilirim. Şimdi evliliği başarısız olmuş bir kadın rolünü gerçekten inandırıcı şekilde oynayabilirdim. Şimdi çocuğunu kaybetmiş bir kadın rolünü gerçekten inandırıcı şekilde oynayabilirim. Sorun etrafta bu rolleri canlandırabileceğim oyunlar olmamasıydı. Ama önünde sonunda sahnede çoğu acı aynı şekilde aktarılır. Bir anlamda, başınıza tek bir kötü şey gelmesine ihtiyacınız vardır, bundan sonra ömür boyu hazırsınızdır.

Bununla birlikte o sıralar canlandıracağıma benzer bir deneyimin bir kitapta, filmde ya da küçük bir şiirde temsil edilmesinin bana yarar sağlayacağını düşündüğüm doğruydu. Bana eşlik edebilecek bir şey olması ve böylece daha önce başka kadınlar tarafından da yürünen yokuş aşağı yolda yürüdüğümü, bu vahşi doğada yolu kesilen ilk kişinin ben olmadığımı hissedebilmek için... Belki yeterine aramamıştım belki de bu konu, bir yokluğun etrafında döndüğü için iyi bir anlatıya uygun değildi. Bu hiçbir şeyle ilgili bir konu, hastane yatağında yatarken tanık bile olamadığım, neye benzediği hakkında

hiçbir fikrim olmayan bir olayla ilgili bir konuydu. Sadece rahim ağzımın berbat şekilde kazındığını hissetmiştim. Bunun kafamdaki yankılanması caddedeki bir inşaat çalışmasının vücudumda ses bulması gibiydi. Geriye dönüp üzerinde düşündüğümde aklımda kalan sadece o acı ve terli ellerimdi.

O gece Meryem'in evinde, zihnimin içinde Marco bir hırsız gibi gizlice dolanıp durdu. Onu son görüşüm *Wide Sargossa Sea* [*Geniş Geniş Bir Deniz*] yapımını izlemeye gittiğimde olmuştu. Tam tek başıma koltuğuma oturmuştum ki ansızın o ortaya çıkmıştı, uzun ceketi içinde, aşağıda sahneye yakın bir yerde, elindeki biletin koçanını inceliyordu. Görüntüsü öyle tanıdıktı ki sanki kazayla kendi görüntümü yakalamış gibiydim. Yanında bir kadınla gelmişti, Piya. Ufak tefek ve hoş bir kadın. Onu gerçek hayatta hiç görmemiştim. Kendimi oturduğum yerde yalnız yakalanmış gibi hissetmiştim ama Marco bana doğru bakmamıştı. Öndeki yerlerini almışlar, Piya kolunu kaldırıp bir şey göstermiş, Marco da eğilip onu dinlemişti.

Yattığım yerde döndüm, bir esinti hissedip, örtüleri arkama doğru çektim. Sonra uyuyakalmışım. Rüyamda annemi gördüm, belki de en azından uyanmadan önce gördüğüm son şey oydu. Uzakta, bir merdivenin tepesinde, beyaz bir gecelik içinde, bir ikon gibiydi. Ona sarılıyor, nemli sıcak kokusunu içime çekiyordum. Yüzümü göbeğine gömmüş, o da kollarını sırtıma dolamıştı. Demek ki çocukmuşum rüyamda. Uyandığımda sabah olmuştu. Ağzım kurumuştu. Gri tavana gözlerini diktim ve üşümüş ayağımı yeniden üzerimdeki örtülerin sıcaklığı içine çektim. Çocuklarının zihninde anneler daima renkleri, kokuları ve dokunuşlarından oluşan bir özellikler karmaşası gibi mi var oluyor acaba diye düşündüm; sonra bir parkta ya da okuldan alınırken anneme benzeyen - açık renk saçlar, büyük göğüsler, yuvarlak omuzlar ve annemin sevdiklerine yakın bir hırka giymiş – kadınlara yapışmamın şokunu ve eğilip bana baktıklarında annem olmadığını anladığım kadınları hatırladım. Artık tamamen uyanmıştım. Telefonuma uzanıp açtım. Saat sekizi çeyrek geçiyordu.

Selam annecim, nasılsın?

Ekranda sıçrayan noktalar belirdi.

Ben iyiyim hayatım! Yeniden resim yapmaya başlamak enerjik hissettiriyor! Ne var ne yok?? Xxxx

Rüyam gücünü kaybetmişti. Onunla birlikte de özellikler topluluğu annem de uzaklaşıp, kişiliği olan bir insanla yer değiştirmişti.

İyi

Han sana burada bir oyunda rol aldığımı söylemiş miydi?

Evet. Dikkatli ol lütfen.

Ne zaman sohbet edebiliriz.

Şimdi?

Şimdi Frank uyuyor

Seni bu gece arayabilirim

Nasıl istersen

Love you xx

Xxx

Meryem bir taraftan kahvaltı edip bir yandan televizyondaki haberleri izlerken homurdanıyordu. İsrailliler bir köyü yerle bir ediyorlardı. Yere dökülen betonların, araba tekerleklerinin çıkardığı sesler, bağıran insanlar. Bir gece önce jeneratörün etrafını çembere alan insanlar arasından üçünü tutuklamışlar, bunların da Yahudi okulunun ABD'li öğrencileri olduğu öğrenilmişti. Bir binanın yan duvarını indirmeye çalışan buldozerin tırtıklı ağzından tozlar dökülüyordu. Röportaj yapılan bir baba ağlıyordu. Şimdi nereye gideceğiz, diyordu. Ellerini açmış ne kadar boş olduğunu gösteriyordu. Daha sonra ekrana El-Aksa çevresindeki durum geldi. Camiye girmeleri engellenen Müslümanlar camiinin dışında, sokaklarda namaz kılıyordu. İsraillilerin metal detektörlerden geçmelerine izin verdiği elli yaşın üzerindekiler bile geçmiyor, protesto ediyorlardı. Meryem ekrana bakarak "şuna bak,"

diyordu. Selahaddin Caddesinde, eski şehrin duvarlarına yakın bir yerde toplanmış ilahiler söyleyen insanların geniş plan çekimini görüyorduk. Yolun ortasında yüzlercesi askerlerin hemen yanında namaz kılıyorlardı. Benim gözlerim şişmişti ve hafifçe başım ağrıyordu. Meryem, Emil için peynir ekmek hazırladı sonra odasına girip kayboldu. Emil kısık sesle "kahvaltı" diyor, sanki bu kelimeyi denemeye çalışıyordu. Meryem geri döndüğünde koltuğunun altında birkaç karton vardı. Bana yallah, geç kalıyoruz, dedi.

Arabada, Emil'i bırakmakla tiyatronun dışına arabayı park etmek arasında sadece birkaç dakika yalnız kaldık ve onları da sessizlik içinde geçirdik. Fuayede Davut Meryem'e kartonlar için yardım etmek üzere hemen fırladı.

"Zahmet etme ağır değiller," dedi Meryem, karşı çıkarak.

Davut kapıyı itip açtı. "Başka bir şeye ihtiyacınız var mı? Kahve mesela?"

Meryem "Teşekkür ederiz, iyiyiz böyle," dedi ve kapı arkamızdan kapanırken mırıldandı, *Seçmelere girmek mi istiyor bu, başka bir şey mi?* George sahnede sırtüstü yatmış, ellerini midesi üstünde kavuşturmuştu. Macit kırmızı gözlükleri ve yün kazağıyla parteri arşınlıyor repliklerini tekrarlıyordu; İbrahim, Faris ve Wael telefonlarına gömülmüşlerdi. Ortama pazartesi sendromu hâkimdi. Meryem üç sandalyeyi izleyicilere dönük olacak şekilde sahneye yerleştirdi ve saati yirmi dakika geçtiği halde Emin'den hâlâ ses olmayınca başlıyoruz anonsu yaptı, lütfen hepimiz oturur muyduk diyerek. Elindeki kartonlardan üçünü sandalyelerin üzerine yerleştirip, diğer yüzlerini çevirdi. Bunlar bir setin üç büyük, ayrıntılı ve suluboyayla renklendirilmiş çizimleriydi.

"Tanrım," dedi George, "sen mi yaptın bunları?"

"Erkek kardeşim Enver yaptı. Bugün dersi olduğu için bize katılamadı."

"Biliyordum," dedi George, delişmen bir tavırla parmağını sallayarak. "Bu baştan sona bir Mansur Ailesi Operasyonu. Çürümekte olan..."

"Kapa çeneni," dedi Meryem.

Daha iyi görebilmek için yaklaştım. Zarif şekilde karikatürize edilmiş çizimler moda tasarımcılarının eskizlerini andırıyordu. Koyu

mavi bir gökyüzünün altında beyaz ay ve yıldızlar ve oyunun farklı anları için farklı sahneler çizilmişti. Enver ayrıca setin kurulacağı bölgenin çevresini de resmetmişti. Göründüğü kadarıyla bu set, yanında durduğu siyah pencereli nöbetçi kulesiyle üzerinde birtakım anlaşılmaz grafitiler bulunan ayırım duvarının kendisiyle yükseklik açısından yarışacaktı. Üçüncü kartondaki tasarımdaysa kuledeki pencerelerden birinde soluk gri bir yüz seçiliyordu. Burada sahnenin boyu eninden bile fazlaydı; devasa bir döner merdiven zemini bir balkonla birleştiriyor, gözler yukarıya, soluk sarıya boyanmış ama kurşun kalemle yanına "*Altın rengi olacak*" yazılmış kocaman bir avizeye çekiliyordu. Avize sahnenin arkasındaki bir düzenekten sarkıtılıyordu. Merdivenin üzerinde arka planda yer alan dar bir pencereden tarlalar ve tepeler görünüyordu. Manzaranın yanında da "*Celile gibi*" yazılıydı. Nihayet finansman konusunun önemini anladığımı hissediyordum. Genel olarak ölçek sorununu çözmek için gerekiyor olmalıydı. Meryem gerçek bir gösteri sunmak istiyordu. Bu oyunu seçmiş olması bile şimdi bana daha anlamlı geliyordu.

GEORGE Seti duvar kadar yüksek kurmana asla izin vermeyeceklerdir.

MERYEM gülümser.

MACİT Peki bizim boyumuz bu kadarcık mı olacak? (*2 nolu çizimde bir insan figürüne işaret etti.*) Pek de küçükmüşüz.

MERYEM Aşırıya kaçmışız. Bu ... ana fikir.

İBRAHİM (*Sonia'nın yanına oturmaya gelir, fısıldayarak sorar.*) Nasıl uyudun?

SONIA (*Fısıldayarak ve gülerek.*) İyi. Teşekkür ederim.

GEORGE (*Umutlu.*) Ya bizim kostümlerimiz? Doğulu tarzında mı olacak?

MERYEM Kostümler çok sade olacak ve hepiniz çıplak ayak oynayacaksınız.

GEORGE (*Hayal kırıklığı içinde.*) Çıplak ayakla mı? Ciddi misin?

MERYEM Setin aksine sizlerin kırılgan görünmenizi istiyorum.

MACİT Ophelia gibi. Gözyaşları içinde.

FARİS Bir dakika. Bu avize çok kocaman. Nasıl asacaksın onu?

MERYEM Vinçle.

FARİS Bütün bunların biraz daha Sha'abi? Biraz daha popüler olması daha iyi olmaz mı sence? Böylesi biraz ürkütücü olmamış mı?

MERYEM Bu tam da benim amacım, hissettirmek istediğimiz bu. Görkemli, etkileyici.

İBRAHİM "Bizim" hissettirmek istediğimiz.

FARİS *ayağa kalkar, ağır adımlarla çizimlerin yanına gider, parmağıyla işaret eder.*

FARİS Ya bu? Bu kısmı daha küçük yapar ve merdivenleri çıkaracak olursan, ki bu arada yapımı çok masraflı olacaktır…

MERYEM Hayır Faris. Setin tasarımı bu olacak. Yapımına başladık bile.

FARİS (*Kafası karışmıştır. Duraklar.*) Hangi parayla?

MERYEM Paramız var.

FARİS Nereden bulduk?

İBRAHİM Amca, senin niye bilmen gerekiyor bunu? Yönetmen olan o.

FARİS (*Elleri belinde, onlara bakarak.*) Benim tecrübelerim büyük sorunlarla karşılaşılabileceği yönünde. Şu Hayfa'da tanıştığınız uluslararası kişilerden mi bu para? Avrupalılar çok talepkârdır.

MERYEM (Rahatsız.) Avrupalılardan değil.

FARİS O zaman nereden geliyor? Bilmemiz gerekir.

MERYEM (*Kulaklarına inanamayarak!*) Faris!

FARİS *gözlerini* MERYEM'*e diker.*

MERYEM Bunu kardeşim ayarlayacak

FARİS Salim mi? Hâlâ yardım etmeye devam mı ediyor? Oh, hayır, hayır. Çok dikkatli olman lazım. Gerçekten bunun halk arasında bilinmemesi lazım.

MERYEM Dikkatli oluyoruz. Bize resmi sıfatıyla yardım ediyor olmayacak.

GEORGE Dürüst olmak gerekirse bu beni de rahatsız ediyor.

MACİT (George'*a hitaben.*) Gerçekten de bir Mansur Ailesi eseriymiş, öyle değil mi?

MERYEM (*Üzerine basa basa.*) Dinleyin. Her şey iyi olacak. Ama kardeşimle ilgili bu bilgi bu odadan dışarı çıkmayacak. Anlaşıldı mı?

İBRAHİM, SONIA'*yla bakışır.*

SONIA (*Fısıltıyla.*) Sen iyi uyudun mu?

İBRAHİM (Fısıltıyla.)Doğrusunu mu istiyorsun? Hayır. (*Tereddüt eder, cebinden telefonunu çıkarır.*)

MERYEM (*İbrahim'e bakarak.*) Daha on dakika oldu başlayalı, ilgi gösterebilirseniz memnun olurum.

İBRAHİM Emin'e mesaj atıyordum.

MERYEM Güzel. (*İçini çeker.*) Şimdi, şu kısım, bu ön tarafa yakın olan dikdörtgen, sahne seviyesinin altında olacak, Ophelia'nın mezarı yani. Üçüncü perdede, merdiven sökülecek, şöyle... buradaki gibi. Ve Hayalet, hayaleti gölge kullanarak gerçekleştireceğiz.

İBRAHİM telefonunu SONIA'ya verir. Şöyle yazmıştır:

> El-aksa'ya yerleştirilen elektronik kapılar nedeniyle
> bir günlük öfke günü eylem çağrısı yapılıyor
> emin için endişeleniyorum

SONIA (*Fısıldayarak.*) Neden gerçekten mesaj atmıyorsun ona?

MACİT Gölge derken, ne demek istiyorsun?

İBRAHİM (*Fısıldayarak.*) Attım. Çoktan.

MERYEM Çok güçlü bir sahne ışığımız olacak ve Macit sen de onun önünde duracaksın. Yüzünün görünmemesi için siyaha boyayacağız. Ve ışık şu şekilde bir açıdan gelecek, o yüzden gölge çok büyük olacak ve şuradan, merdivenin yanından belirecek.

MACİT Kukla Tiyatrosu gibi.
MERYEM Aynen. Ama daha büyük.
SONIA (*Fısıldayarak.*) o yüzden mi uyuyamadın?
MACİT Peki sesim?
MERYEM Senin fısıltıyla söylediklerini kaydedeceğiz, sonra çok yüksek sesle sahneye vereceğiz.
İBRAHİM (*Fısıldayarak.*) Hayır, öfkeliyim. Kudüs'teki bu lanet şeyin haberi bana dün ulaştı.
MACİT Hımm, bu güzel, çok güzel.

SONIA *başını sallar, ne diyeceğinden emin değildir.*

MERYEM Yarın Beytüllahim'e gidip işlerin nasıl gittiğine bir göz atacağız.
İBRAHİM Ama Kudüs çılgın gibi olacak.
MERYEM Kudüs üzerinden gitmeyeceğiz. Nar Vadisi yoluyla gideceğiz.

GEORGE *abartılı biçimde inler.*

SONIA Ne?
GEORGE Beni araba tutuyor. Bu yol çok... böyle.

GEORGE koluyla *yılan gibi kıvrılma işareti yapar.*

MERYEM Emin ve Faris'le birlik ruhuna ne oldu? Onların Batı Şeria kimlikleri var.

EMİN *içeri girer.*

MERYEM Nihayet. Çok şükür sağ salimsin.
EMİN Selam.
İBRAHİM İyi misin kardeşim?
EMİN Kontrol noktası. (Sırt çantasını bırakır.) Aşağılık herifler.
WAEL Çok üzüldüm.

EMİN'*in kaşları çatıktır.*

SONIA Ne oldu?

EMİN Güneşin altında bir saat beklettiler.

MERYEM Uff!

FARİS Bugün havada bir şeyler var. Bazen kokusu geliyor burnumuza, kötü bir koku. (Sonia'ya.) İngiltere'de böyle bir şey hissetmezsiniz, değil mi?

SONIA Herkesi etkileyen çok önemli bir şey olursa. Ama evet, sanırım orada bu kadar sık olmuyor öyle şeyler.

Meryem o anda bir monolog başlatmıştı. Sürekli bana bakarak yeni blok kalıplarını ve aksesuarları anlatıyordu. Üçüncü Perdede oyunun finaline doğru Elsinor'da gerçekleşecek çöküşe hazırlamak ve Hamlet'in ana temalarından biri olan çürümeyi temsil etmek için çevredeki beton artıkları ve çöplerin sahneye taşınmasını istiyordu. Setin parçaları hızlı kuruyan, parçalanıp bir sonraki performans için hızla yeniden inşa edilebilecek özel bir polimer seramikten imal edilecekti. Çok geçmeden Meryem ısınma zamanını anons etti. Biz ayağa kalktığımızda bana bakmaktan vazgeçmişti. Onun yerine İbrahim beni gözleriyle izlemeye başlamıştı. Çemberdeki yerimi alıp kollarımı rüzgâr gülü gibi döndürmeye başlarken, Faris'in haklı olup olmadığını, havada gerçekten bir şeyler mi olduğunu merak ediyordum. Bütün fizik hareketleri boyunca diğerleri gergin görünüyor, diz ardı tendonlarına odaklanıyorlardı, her zamanki oyunculuklarından eser yoktu. Belki sokaklardaki hava tiyatronun kapıları altından içeri sızmış, belki Emin'in askerlere öfkesi bize yansımıştı. Hızlı bir sözel ısınma da yaptık ama topluca oynayacağımız oyunu atlamıştık çünkü geç kalıyorduk. Provaya mezar kazıcı sahnesiyle başladık. Faris hemen mezarın başında diz çöktü. İbrahim ve ben taburelerde birbirimize yakın oturmuş Emin'in Wael'le birlikte sahneye çıkmak için yan perdenin arkasında pozisyon almasını izliyorduk. En kritik anda Emin bacağını öne doğru uzattı. Wael kollarını açarak öne doğru uçtu ve sahnenin diğer ucuna savruldu.

"Bu ne be!" diye haykırdı İbrahim. Ben Wael'e yardım etmek için fırlarken, İbrahim "Ne yaptığını sanıyorsun sen," diye bağırarak, sahneye çıkan merdivenleri tırmanıp, Emin'in omzuna bir tokat attı.

Wael ayağa kalkmıştı bile. Ellerini sallayarak sıçradı "sorun yok, sorun yok," diye seslendi.

Ben, koluna dokunarak, "Emin misin," diye sordum, "bir yerin incinmedi ya?"

"Evet, evet, iyiyim ben."

Faris diz çöktüğü yerden, omzunun üzerinden kükredi: "OYALANMAYI BIRAKIN" ve ben şaşırarak Wael'in kolunu bıraktım. Faris'in sesini yükselttiğini hiç duymamıştım, arkasına dönmeden önce kızarmış yüzünü fark ettim. Meryem'in dizginleri eline almasını, Faris'i zapt edip Emin'i azarlamasını bekledim. Yerinden kıpırdamadı. Nihayet "İyi misin Wael," diye seslenmeden önce bir kendi notlarına bir bize baktı.

"İyiyim."

Faris dudakları arasından bir at gibi soluk verdi. Emin paldır küldür İbrahim'in yanından geçip gitti. Sahneden atladı ve kapıları iterek açıp, salonu terk etti. İbrahim elleri kafasının arkasında kenetli onun gidişini izledi. George'la Macit birbirlerine baktılar. İlk kez isyan çıkacağından korktum.

"İbrahim sen Emin'in yerini alır mısın lütfen?" dedi Meryem, elindeki senaryonun sayfalarını karıştırırken.

Mola sırasında ilk dışarı çıkanlar ben ve Macit olduk. Emin park yerinde bir taraftan sigara içerken bir taraftan da oynak bir taş parçası üzerinde dengesini korumaya çalışıyor, bacakları titrerken bir ayağıyla toprağa dokunup geri çekiyordu. Bizi fark ettiği an taşın üzerinden indi. Yüzü karardı, biten sigarasını fırlatıp bir tane daha yaktı. Kötü davranış için "durumu" suçlamak kolaydı, ama bana göre Emin'in Wael'i kıskandığı çok belliydi çünkü Wael iyi bir aktör olmadığı halde Hamlet'i oynuyordu, çünkü ünlüydü. İbrahim de sırayla Meryem ve George'un arkasından bizi izleyip dışarı çıkmıştı. Emin'e arabaların arkasında konuşmak istediğini söyledi. Başıyla selam verip sesini kısarak konuşmuş olması bu konuşmanın Emin'i küçük düşürmesini önlemişti. O da başıyla selam verip onu takip etti. Macit'in ikram ettiği sigarayı kabul ettim, bir nefes çektim, sonra bitip sönünceye kadar parmaklarımın arasında tuttum. Diğerleri El-Aksa'yı konuşuyorlardı. George şık siyah bir BMW'yi işaret etti ve bana "Wael'in," dedi.

İbrahim ve Emin'in belli belirsiz görüntüleri bir başka arabanın camında gözüktü. Geri geliyorlardı. Emin yaylanarak yürüyordu ama bu aldatıcıydı – suratı hâlâ asıktı. Bir ipucu yakalamak için İbrahim'in yüzüne baktım. Beni telaşlandırmak pahasına arzu dolu bir bakışla bakıyordu. Cevap olarak kızgın bir bakış gönderdim, onu uzaklaştırabilmek, lütfen bu kadar belli etmeyi bırak işareti vermek için, ama görünüşe göre o bunu, çözmesi gereken bir mesaj yolluyormuşum gibi algılayarak dikkatini yoğunlaştırıp, merakla kafasını kaşıyordu. Aramızda olan biteni saklamanın zor olabileceğini tahmin etmiştim ama bunu açık etmemek için bu kadar az gayret göstereceğini düşünememiştim. Dikkatimi Meryem'e çevirdim. Artık önü açıldığı için yumuşak ve nazik ama otoriter tonuyla Emin'e hitap edebilirdi. Meslektaşlarımıza saygılı olmalıyız diyordu. Bu sabah olan biten her ne ise o konudaki hislerine tamamen hak veriyordu; bununla birlikte öfkemizi yapıcı olacak şekilde kullanmalıydık, eğer bir grup ve takım olarak çalışacaksak öfkemizi birbirimize yönlendirmemeliydik. "Sen"den "biz"e geçerek, şimdi bu konuyu hepimize bir ders olacak şekilde genişletiyor, haftanın daha sonraki günlerinden birinde bu konuda hep birlikte kızgınlığımızla nasıl başa çıkabileceğimizle ilgili bazı çalışmalarımız olacağını anlatıyordu. Tiyatronun iyileştirici yönünü aramızda en çok savunan kişi olan Faris göz devirirken, en çok tepki göstermesini bekleyeceğim kişi İbrahim'se görünüşe bakılırsa Meryem'in söylediklerine dikkatini vermek yerine gözlerini bana dikmekle çok meşguldü. Bense en çok Meryem'in bana bakmasını arzuluyordum. Ama onun bakışları sanki diğer çocuklarından biriymişim gibi hafifçe üzerimden geçip gidiyordu.

Yerleri sigara izmaritlerimizle batırdıktan sonra yorgun adımlarla tekrar içeri girdik. Meryem'e neden hamileliklerimle ilgili hem de o kadar detaylı bir şekilde içimi dökmüştüm? Çünkü o sormuştu, buydu nedeni. Bana da kendimle ilgili bir acı çekme hikâyesi anlatarak onun sempatisini kazanıp, tekrar bazı ayrıcalıklar elde etmeye çalışmak makul gelmişti. Bu düşünce beni yıpratıyordu. Onun özel olarak İbrahim'i yanına çağırıp olan biteni onunla tartıştığını, İbrahim'in de elleri belinde, yere bakarak ve başını onaylar şekilde sallayarak onu dinlediğini gördüm. Aralarında daha önce bir ilişki olup olmadığını merak ettim ve göğsüme mantıksız bir kıskançlık duygusu saplanıp kaldı, ta ki İbrahim beni hissedip, aynı rahatsız edici yoğunlukla benimle göz göze gelinceye kadar. Sonra kıskançlığım buharlaşıp gitti.

Öğleden sonra bana ihtiyaç olmayacaktı, o yüzden Meryem'in evine ve yalnız başıma döndüm. İbrahim en azından Harold'ın büyük ölçüde aklımdan silinmesine yardımcı olmuştu. Sabahları uyandığımda artık orada olmuyordu. Dikkatim öylesine dağılmıştı ki bunu fark etmemiştim bile. Pazara çıkan cadde her zamanki gibi kalabalıktı ama üç adam birbiri ardına laf atıp beni taciz edince, saçımı örüp ensemde topladım ve tepeye doğru yön değiştirip eve giden daha sakin bir yol seçtim. Köşe başındaki bir dükkânda bir grup erkek çember yapıp oturmuş kahve içiyorlardı. Bana verdikleri selama cevap verip, buzdolabına doğru geçmeme izin verdikleri için teşekkür ettim ve dolaptan bir Sprite çıkardım.

"Ben elli yaşımdayım," dediğini duydum içlerinden birinin, "ve kapandığını ilk kez duyuyorum," diye devam etti.

Daha yaşlı biri ödemeye hazır olduğumu dükkan sahibine işaret etti. Sıçrayarak canlanan dükkancı "İki şekel, teşekkür ederim," dedi.

"Durum iyi gözükmüyor, doğru mu," diye sordum.

"Dünyanın her tarafından yüzlerce kişi geliyor burada ibadet etmeye. İzin verilmiyor, sokaklarda namaz kılıyor insanlar. Asfaltın üstünde ve hava da asfalt da çok sıcak. Baksanıza dışarıdaki sıcağa!"

Yol boyunca soğuk Sprite'ı avuçlarım arasında tuttum. Boş sokaklar bile kaygı verici ve tedirgin edici hissettiriyordu. Eve yakın bir manava uğradım, birkaç limon ve birkaç yumuşamış avokado seçtim. Dükkan sahibi gülümseyerek "Bu kadar mı?" diye sorduğunda evet dedim ve ekledim:

"Olan bitenler içler acısı, değil mi?"

Dükkan sahibi aldıklarımı teraziye geçirip, hesap makinesine rakamları tuşladı. Sonra o da arkamdaki sokağı işaret ederek "Hava da hiç yardımcı olmuyor, bu nemle," dedi.

Evin bahçesine ulaştığımda Wi-Fi'a bağlanmış oldum. Telefonum titreşti ve ekran aydınlandı.

Meryem Mansur
Bugün, 15:51

Bu akşam biraz sohbet edebilir miyiz?
Ben 6.30 civarı evde olacağım.

Yeterince zararsız bir mesajdı. O halde kapıyı açarken içimi neden bir endişe spazmı ele geçirmişti? Ayakkabılarımı ayağımdan sıyırdım, yiyecekleri ve Sprite'ı buzdolabına koydum ve bir bardak su içip musluğun altında bileklerimi serinlettim.

a. *İbrahim'le aranızda bir şeyler olduğunu fark ettim.*
b. *Kötü davranıyorsun.*

Kanepeye çöktüm ve kitap raflarındaki, romanlara Arapça ve İngilizce klasiklere, bir yığın tiyatro eserine, İbranice birkaç ciltsiz kitaba baktım. *Karanlığın Yüreği,* Joseph Conrad. James Baldwin. Bol bol Jung'a ait eserler.

c. *Yarın senin repliklerini bir de İngilizce olarak deneyeceğiz.*

Alttaki rafta şiir kitapları yer alıyordu. Samih el-Kasım, Baudelaire. Sembolistler üzerine eleştirel bir antoloji.

Ya da belki:

d. *Wael ve Emin konusunda yardımına ihtiyacım var.*

Mesaja yeniden baktım, sonra *Guardian*'ın internet sitesine girdim, İngiliz seçim politikasıyla ilgili başlıkları inceledim. Babama telefon ettim.

"Merhabaaa" dedi. "Nerelere kayboldun sen?"

"Nasıl?"

"Beni hiç aramadın?"

"Şimdi arıyorum işte. Kusura bakma. Provalarımız çok yoğundu."

"Oyun nasıl gidiyor?"

"Fena değil. Sen ne yiyorsun?"

"Öğle yemeği."

"Afiyet olsun. Aslında yarın Beytüllahim'e gidiyoruz, seti görmek için."

"Dikkatli olun. Haberleri izliyorum. Allah da onların evini yıksın. Umarım bir video vardır. Oyunun videosu yani, bu pisliğin değil tabii. Seninle gurur duyuyorum Sonia, bunu biliyor musun? Özellikle de bunu Arapça yaptığın için."

"Peki, öğle yemeğinde ne yiyorsun sen?"

"Sandviç. Haneen nasıl?"

Pencereden bahçeye baktım. "Baba?" dedim.

"Evet?"

"Şu an çok üzgün hissediyorum kendimi?"

"Üzülme."

"Burası zor. Atmosfer, çok ağır."

Ağzındakini çiğnedi, içtiği şeyi höpürdetti. "Karışık bir konu."

"Karışık değil."

"Peki," dedi. Mağlubiyeti kabul eder gibi. Çocukken ona meydan okuduğumda kullandığı tondu bu. Hemen konuyu kapatır kazanan benmişim gibi yapardı.

"Sana bir şey sorabilir miyim?"

"Ne?"

"Sen 70'lerde ne yapmıştın?"

Kükrercesine içini çekti.

"Haneen bana—"

"Telefonda olmaz."

"Peki. Tamam, bana ... başka bir şey söyler misin, bana çocukluğunu anlatır mısın?"

"Sonia," sonra yumuşayarak, "ne bilmek istiyorsun?"

İpte çamaşırlar sallanıyordu. Çimlerin üzerine bir kuş kondu, bir ağacı hedefleyerek yeniden havalandı.

"Bir şeyler olduğunu ne zaman fark ettin?"

Etrafta dolanıyordu, sandalyesinden kalktığını, odayı arşınladığını gözümün önüne getirdim. Kendini koltuğa bırakışını. "Dinle," dedi, durdu. "Filistin'den ayrılana kadar Filistin'i tam olarak tanımamıştım."

"Bu ne demek?"

"Bırak da bitireyim. Dinle."

Sessizlik. Bekliyordum.

"Olayların içine doğmuştum," dedi sonunda. "Tamam mı? Nakba'dan birkaç ay önce doğmuşum. Bunu biliyorsun. Bunun ne anlama geldiğini de biliyorsun değil mi? Bunun anlamı bunun benim gerçeğim olduğuydu. Daha öncesi nasıldı bilmiyordum. Teta ve Jiddo bunun hakkında konuşmuyordu. Ben de sormuyordum."

"Sana işbirlikçilerden bahsediyorlar mıydı?"

"Ne? İşbirlikçilerle ne alakası var bunun? Bununla ilgili hiçbir şey konuşmuyorduk, sana daha önce de söyledim. Benim ailemde işbirlikçi yok."

"Ben öyle bir şey demedim."

"Biz iyi bir aileyiz. Benim büyük amcam Fevzi el-Kavukçu'yla* birlikte savaşmış."

"Bunu biliyorum."

"Bizim kökenimiz iyi, biz o elitlerden değildik, yani ... tamam mı?"

"Baba, biliyorum, benim söylediğim bu değildi."

"Tamam o halde, bildiğin gibi dokuz yaşında Nasıra'da yatılı okuldaydım."

Bunu bilip bilmediğimden emin değildim. Ama sözünü kesmek istemedim.

"Nasıra'ya taşınmak için askeri hükümetten izin almamız gerekiyordu. Buna inanamamıştım. Ben okula gidiyorum demiştim, izne ne gerek var? Ve yavaş yavaş anlamaya başladım."

"Dokuz yaşındayken öyle mi?"

"Hayır, belki dokuz yaşındayken değil. Belki biraz daha büyüktüm. Ama biliyorsun, daha sonra bizim ikametimizi Nasıra'ya çevirmiştik ve okul başladı, her ay sonunda ailelerimizi görmeye gidebilmemiz için izin alıyorduk. Böylece yavaş yavaş İsrail'in bize, Araplara yaptığı zulmü ve kötü muameleyi hissetmeye başlamıştım." Boğazını temizledi. "Yavaş yavaş gerçeği kavramaya başladım. Anlıyor musun?" İşçiler işlerine izin almadan gidemiyorlardı. Halk hayatını izin almadan geliştiremiyordu. Daha sonra Beyrut'a gittiğimde çoktan tamamen politikleşmiştim. Bir anlamda, liseden mezun olduğumda ben genç, politik, bilinçlenmiş bir öğrenciydim. Askeri idare son bulduğunda on dokuz yaşındaydım. Tamam mı? Ben ... bir ... yani ben partiye on altı yaşındayken katılmıştım."

"Tamam."

"1967'ye kadar partide kaldım. Tamam mı? Sonra nüfus sayımının ardından, bir Anglikan papaz beni Nakura sınırından Lübnan'a kaçırdı ve dört yıl Beyrut'ta yaşadım."

---

* 48 Arap-İsrail Savaşında Arap Kurtuluş Ordusu lideri –çn.

"Ne? Seni bir papaz mı kaçırdı dedin?"

"Sana söylediğim, Lübnan'da her şeyi gerçekten anladığım. Çünkü hareket ciddi şekilde o zaman, başlamıştı. Dışarıdaki hareket. Sığınmacıları da orada gördüm, daha önce hiç sığınmacı görmemiştim, biliyor musun? Bu şekilde değil. Orada bu insanları eylem yaparken gördüm. 1967'den önce BM'de bile adı kayıplara karışmıştı.

"Filistin diyebilirsin."

"Mmm."

"Birkaç dakika önce dedin."

"Dedim mi? İyi." Yine susmuştu, ne dediğini hatırlamaya çalışıyordu. "Batı Şeria Ürdün'e bağlanmıştı, tamam mı? Gazze Mısır'ın yönetimi altındaydı. Ve bizim, buradaki, yani oradaki Araplar olarak bizlerin İsrail vatandaşları gibi olmamız bekleniyordu. Hayır, hiç ... hiç yoktu."

"Lübnan'a gittiğin için üzgün müydün?"

"Hayır, sana söylediğim gibi. Hatta benim için her şey o zaman başladı. Bir anlamda. Her şeyi daha iyi anladım. Çünkü İsrail'deki Arapların sıkıntısı ... tamam baskıydı, zulümdü, ama en büyük sıkıntı bu değildi..."

"Neydi peki?"

"Şimdi bir şey içmem lazım."

"Bir dakika baba, biraz daha konuşalım. Lütfen."

"Benden ne istiyorsun," dedi hüzünlü bir sesle.

"İstiyorum ki," dedim, "istiyorum ki..." içimi çektim.

"Unut bunları hayatım. Filistin bitti. Onu yıllar önce kaybettik."

Dışarıda, asmaların, ağaçların yapraklarına dokunan hafif bir rüzgâr başlamıştı. Onun gitme zamanı demeyi tekrarlamasını bekledim. Demedi.

"İlk ayaklanma başladığında nasıl hissetmiştin?"

Önce biraz homurdandı. "Pekâlâ. Biliyorsun işte Sonia, bende güçlü hisler yarattı."

"Gerçekten mi?"

"Evet. Uzun süredir hissetmediğim şeyler. Çok ümitlenmek istemiyordum ama kendimi mutlu hissediyordum."

"Bana daha evvel bunu söylememiştin."

"Mmm."

"Peki daha sonra olanlar yüzünden hayal kırıklığı yaşadın mı?"

"Aptalca bir soru bu?"

"Affedersin."

"Önemli değil."

"Biliyor musun, hafta sonunda Hayfa'ya gittim."

"Ah, öyle mi?"

"Eve gittim. Orada kimin yaşadığını görmeye." Tepkisini duymak için durdum ama hiçbir şey söylemedi. "Bir Yahudi ve ailesiymiş. Bizim orada, evin önünde olmamızdan hoşlanmadı."

"Ona kim olduğunu söyledin mi?"

"Tabii."

"İyi etmişsin." Dilini şaklatıp, hafifçe güldü. "Senden korkmuştur. Sen onun için bir Hayalet gibisindir."

"Ben mi?"

"Hayaletler gibi peşlerine düşüp onları rahatsız ediyoruz. Bizi öldürmek, yok etmek istiyorlar ama biz yok olmayacağız." Gülüşü derinleşti. "Zombi kıyameti yaşayacaklar."

Sormak istediğim bir sürü soru daha vardı ama biliyordum ki bunları cevaplarken telefonun dinlenmesinden çok endişe ediyordu. Mesela ona arkadaşı Mahir'i sormak istiyordum. Bunun için İngiltere'ye döndüğüm zamanı beklemem gerekiyordu. Ama acaba bunu Haneen'e sorabilir miydim, belli ki benden çok daha fazla şey biliyordu. Babama hoşça kal dedim ve kapamasını bekledim. Sonra kanepede, oturduğum yerde oturmaya devam ettim. Babamı düşünerek daha sakin hissetmeye başlamıştım. Niyeti ne olursa olsun beni güçlendirmişti. Kapıdan anahtar sesi geldi.

"Nihayet," diyen Meryem'in sesi, ardından bir hışırtı ve kapı zincirinin takılma sesi geldi, sonra ayakkabılarını çıkardı, yalınayak salona girip, el çantasını ve ceketini masanın üzerine bıraktı. Yüzünde yeni sürdüğü anlaşılan maskara ve bronzlaştırıcı vardı. İçini çekerek otururken, göz kapaklarının hafifçe şişmiş olduğunu fark ettim.

"Çok yorgun görünüyorsun," deyiverdim düşüncesizce, "Emil nerede?"

"Enver'de." Elini saçlarının arasından geçirdi ve tırnaklarına baktı. "Sen nasılsın?"

"Şu Emin konusuna üzüldüm. İnşallah Wael iyidir."

"Ah, ikisi de iyi. Oluyor böyle şeyler bazen. Burada olan bitenleri prova odası dışında tutmak zor oluyor. Tiyatro yapmak için normal bir yerde değiliz."

"Anlıyorum."

"O yüzden, bazı haberlerim var."

"Ya?" Pozisyonumu değiştirip ona doğru döndüm. Sesim inandırıcı olamayacak kadar yumuşak çıkmıştı.

"Ophelia'yı oynayacak birini buldum."

Şaşkınlığımı gizleyebilmek için tüm yapabildiğim yine bir "Ya?" diyebilmek oldu.

"Adı Jenan. İlkbahardaki seçmelerde onu beğenmiştik ama ailesi bundan memnun değildi. Şimdi fikirleri değişmiş. Senin için uygun mudur bu?"

"Evet. Benim açımdan sorun yok."

"Tamam. Güzel. Neden gülüyorsun?"

"Bilmem. Sanırım tahmin ediyordum, neyi tahmin ettiğimi bilmiyorum. O zaman, dur, hâlâ Gertrude muyum?"

"Evet, evet, evet, hâlâ Gertrude'sun. Merak etme. Sen muhteşem bir Gertrude'sun."

"Tamam."

"Bu değişiklik kesin olarak sorun yaratmıyor, değil mi?"

"Tabii ki. Jenan. Çok güzel. Zaten ben yedektim. Öyle değil miydim? O rolde ben kalsaydım sahneyi onurlandıran en yaşlı Ophelia olabilirdim. Ben ve Wael, işler biraz Oedipus kompleksini hatırlatmaya başlayacaktı." Fazla hızlı konuşuyordum. "Onunla ne zaman tanışacağız?"

"Yarın. Uhh. Böyle hissetmene çok memnun oldum."

"O kadar da narsisist değilim?"

"Ben senin narsisistik hiçbir tarafın olduğunu sanmıyorum."

"Gerçekten mi?"

Kıkırdadı ve gözlerini bana dikti, sanki benim göremediğim bir şeyi görüyormuş gibi.

13

Sevgili Sonia,

Son günlerde seni çok düşündüm. Provalar iyi gidiyor. Set tasarımcımızdan da memnunum ve ön gösterim biletlerinin hepsi satıldı. Martı'da tartıştığımız bazı fikirleri, kaosu ve kaderciliği, "evet, ama"yı, üretim fazlası / hızlı yayılma vs gibi kavramları keşfediyoruz. Oyuncuların tamamının enerjisi yüksek ve Ophelia rolünde de Polly Atkins'den memnunum. Zeki, esnek ve çekim gücüne sahip. Bence önünde gerçek bir gelecek uzanıyor. Bu onun ilk kez sahneye çıkışı ve bu rolü çok iyi başarıyor. Tabii ki seni özlüyorum ve keşke bizimle olsaydı diyorum. Geçen hafta atom gibi çok küçük bir şeyin parçalanmasından kaynaklanan çok büyük patlamalar hakkında konuştuk. Sen geldin aklıma, burada olsaydın bu konuda söyleyecek şeylerin olurdu diye düşündüm!

Dinle Sonia, biliyorum kızgınsın. Çok çok haklısın. Ben berbat davrandım. Senin Gertrude'u oynadığını okudum, çok memnun oldum. Bu söyleyeceğimin komik olduğunu biliyorum ama senin Filistinli olduğunu bilmiyordum. Nedense Lübnanlı olduğunu sanıyordum. Her neyse, okuduğum haber bana çok heyecan verici geldi. Şansın bol olsun.

Harold

—

İPhone'umdan gönderildi

Yazdıklarını durduğum yerden kıpırdamadan yeniden okudum.

"Ne olmuş?" diye sordu Meryem. Anahtarı arabaya doğru uzatıp kilidi açarken.

"Haberlerde bizimle ilgili bir şeyler mi var?" Safari'yi açtım: wael hejazi hamlet filistin yazdım. "Aman Tanrım."

İsrail Devletinde Yanlış Giden Bir Şeyler Var: Filistinlilerin *Hamlet* Performansı Uluslararası Tepkiye Neden Oluyor

İsrailli-Arap kardeşlerin Batı Şeria'daki işbirliği İsraillileri öfkelendirdi.

Ben ve Wael'in bahçedeki bir fotoğrafımızı kullanmışlardı. Benim üzerimde siyah eşofman altı ve beyaz bir tişört vardı, ellerimi kenetlemiştim ve üzgün görünüyordum. Kamera Wael'i profilden ve saç stiliyle birlikte siluet halinde görüntülemişti.

"Makaleye mi bakıyorsun?" dedi Meryem.

"Size İsrailli-Arap diyorlar," dedim, yolcu tarafının kapısını açarken. Metal şimdiden ısınmıştı.

Ben makaleyi tararken Meryem yola çıktı. Yasadışı fon sağlama. İsrail Meclisi Knesset'in İsrailli-Arap Üyesi. Mahalli pop star. "Bu bir sızıntı olduğu anlamına mı geliyor?" diye sordum, "Salim konusunda, hâlâ bize yardım ettiği konusunda? Yoksa bu sadece eski bir haber mi?" Hükümete yakın kaynaklar, güvenilmez, tartışma yaratacak, yeni bilgiler ortaya çıktı, terörist organizasyon. Filistin tiyatrosuyla ilgili daha önceki iki sansür davasına da gönderme yapmışlardı. Bir tanesi Meryem'in bana anlattığı birkaç yıl önceki bir konuydu. İsrail Kültür Bakanı Hayfa'daki bir tiyatronun finansman kaynaklarını kesmiş, bu da tiyatronun kapanmasına neden olmuştu. Diğeri de birinci intifada sırasında askeri sansürü geçememiş bir senaryonun buna rağmen oynandığı sırada, askerlerin oyunun ortasında sahneyi yağmalamış olmalarıydı. Yazıyı yazanın adını kontrol ettim. Arap değildi.

"İkisi de mümkün," dedi Meryem, "İbrani basınına bakmamız lazım."

"Peki, Salim bize tam olarak ne şekilde yardım ediyor?"

Telefonumu işaret etti "Rica etsem?" dedi

Ekran kararana kadar güç düğmesini basılı tuttum.

"Şöyle: Kaynakların bazıları her zamanki diaspora ağları yoluyla ulaşıyor. Salim de şu anda Kuveyt ve Katar bağlantılarını kullanıp

daha fazlasını elde etmek ve kaynakları genişletmek için çalışıyor. İsrail'in elinde uzun bir düşman listesi var, dolayısıyla Ürdün'deki toplantılardan birine bağlantıları olan biri de katılmış olabilir... Ama her hâlikürda senin anlaman gereken, bu yazılanların sebep değil, bahaneler olduğu. Bizim ürettiklerimiz neler yapabileceğimizin göstergesi. Birtakım tesislerimiz var zaten, ama onlar aslında yalnızca Batı Şeria'da, anlıyor musun? Bizse ülke çapında bir şeyler oluşturmak istiyoruz. Bizim politik bir birlik kurmamızı engellediler ama bir tür kültürel birlik kurmak için yatırım yapabiliriz. Tabii bu işin bir de halkla ilişkiler kısmı, iyi bir algı oluşturma kısmı var. 1948'den beri bir PR savaşı sürüp gidiyor." Sustu. "İlk projelerden biri Kudüs'te olacaktı."

"Bunndan hoşlanmamışlardır."

"Bir tane de Hayfa'da. Bireysel projeler gibi görünecekler ama aralarındaki bağlantılar gizli olacak, oysa aslında bunların kaynakları bir havuzda toplanacak. Bundan hemen hemen hiç kimseye bahsetmedim, bununla birlikte tabii her şeye erişimleri olduğunu düşünebiliriz. Henüz bilmiyorlarsa, bir noktada mutlaka öğreneceklerdir. Bu zamanlama ve taktik gerektiriyor."

"O zaman sanırım bunun anlamı memnun olmadığın. Bu yazıdan yani."

"Daha uzun süre gizli kalmasını istiyordum." İçini çekti. "Onlar için üzüntü duymalıyız, gerçekten. Bu kadar pislik olmasalardı, ben üzülürdüm."

"Yanlış anlama ama ben senin bundan paçayı kurtarabileceğini sanmana şaşırıyordum zaten. Yani sonuçta Salim bir politikacı." Kendimi tuttum. "Çok cesursun."

"Onlar o kadar çok şeyden kurtuluyorlar ki. Bizim de en azından denememiz lazım. Başaramayabiliriz. Bizden önce bir sürü insan başarısız oldu. Aslına bakacak olursan, hiç kimse başaramadı."

"Fotoğrafı nereden almışlar?"

"Facebook sayfamızdan. Ben çekmiştim."

Wael, Ramallah'ın bir köyü olan at-Tire'de yaşıyordu. Mahalleye girdiğimizde, kaldırımlarda Jad Enişteyle, Rima Halanın izlerini aradım. Araba yoldan uzak, elektrikli kapılı villaların olduğu bir bölgeye doğru ilerledi ve bir çardağın üzüm yaprakları altında yarı gizlenmiş durumdaki, nispeten daha mütevazı bir evin dışında park etti.

Düşüncelerim Harold üzerinde yoğunlaştı, bana olan ilgisinden dolayı duyduğum belli belirsiz hazzı ve Gertrude rolünde oynamamın utancını bir tarafa ittim, ama benim *Lübnanlı* olduğumu mu sanıyormuş? Google'da adını aradım ve ilk tıkta *The Stage*'de çıkan yazıya eklenmiş fotoğrafıyla karşılaştım. Yanağını bir eline yaslamış, kameraya göz süzüyordu. Hafifçe kilo almış ve çokça kendini beğenmiş görünüyordu. Sonra Wael'in kapısı açıldı ve orta yaşlı, başı örtülü, üzerinde uzun elbise ve ayaklarında terlikleriyle bir kadın kapıyı açtı ve bize el salladı. Meryem arabanın camını indirdi.

"Selam Teyzeciğim!" diye seslendi. "Özledim seni!"

"İçeri gelin," diye cevap verdi kadın. "Garajı açayım ben!"

"Gelemeyiz." Meryem eliyle gösterge panosuna doğru bir işaret yaptı. "Çok trafik olacak. Her şey yolunda mı? Herkese selam söyle benden."

Kadının yanında kolunda deri ceketiyle Wael göründü. Yoldan aşağı bize doğru koşmadan önce onu iki yanağından öptü. Arka koltuğa yerleşirken ikimizin de omzuna dokundu.

"Heyy, güzel çıkmışsın resimde, Annecim" diyerek omzumu sıktı.

"Ben senin annen değilim. Bugün çok sıcak olacak hava. Bu ceketle de ihtiyacın olacağını sanmıyorum."

"Benim kostümümün parçası o."

Meryem başını iki yana sallayıp gözlerini devirdi. Ben gülümsedim. Wael'in canlılığı beni rahatlatmıştı; dün Emin'in yaptığı fesatlığın onu gerçekten etkilemediği anlamına geliyordu.

George'u da almamız gerekiyordu ve sonra Beytüllahim'e doğru devam edecektik. Meryem trafik konusunda haklı çıkmıştı. Durgun sıcakta zorlukla ilerlerken pencerelerden giren hava akımı da azalmıştı. O sırada elinde bir sürü kâğıt mendil paketiyle arabaya yaklaşan küçük bir çocuk, o paketlerden birini açık camdan içeri attı ve Meryem'in para ödemesi için bekledi. Meryem de onun beklentisini boşa çıkarmadı. Sol tarafta, üzerinde mükemmel simetrisiyle bir İsrail yerleşim bölgesinin bulunduğu bir tepe görünmüştü, birbirinin aynısı verandalı ve güneş panelli evlerin tepenin üzerinde yayılan manzarası yavaşça yanımızdan geçip gidiyordu.

George'un köyü Ramallah'ın hemen arkasında uzanıyordu. Dairesinin bulunduğu apartman toprak yolun sonunda, çalı çırpıdan olu-

şan çöplerle küçük ağaçların bulunduğu bir vadiye bakıyordu. Wael zile basmak için arabadan indi ve George üzerinde "Kuşatmaya Son Verin" yazan eflatun bir tişörtle çıkageldi. Sakalını keçi sakalı şeklinde tıraş etmişti.

"Tıraşın hoş olmuş," dedi Meryem, George arabaya binerken.

"Sızıntı olduğunu görmüşsündür?" dedi George. Yanında oturduğu camı tamamen indirdi ve dirseğini dışarı çıkardı. "En azından gerçek bir basın gecemiz olacak. Bütün gazeteciler kurşun geçirmez yelekleri ve o şahane kasklarıyla gelecekler."

Wael ve Meryem bir müzik aletinin gergin tellerinden çıkmışa benzeyen, tuhaf şekilde dokunaklı bir kahkaha attılar. Omzumun üzerinden baktığımda George'un ciddiyetini korumaya çalışan yüzünü gördüm. Benim tarafımdaki yan aynada Wael'in özenle seçilmiş kıyafetini, yanları düzgünce tıraşlanmış, tepesi jölelenip taranmış saçlarını ve geçip giden manzarayı izleyen gözlerini fark edince burnumun direği sızladı. Bu zengin pop-star için neden Emin için duyduğumdan daha korumacı hissettiğimi merak ettim. Objektif bakışla daha korunmasız olan Emin idi. Wael'in aksine yaşadığı ve yetim olarak yetiştirildiği sığınmacı kampından kurtulamayan da oydu. Tabii ki insan ilişkileri sosyal hizmetler değildi ve sevginin de hak edilmekle ilgisi yoktu. Ama yine de yaşamın sertleştirdiği bu çocuğu sevmeyi daha zor bulduğumu düşünmek içime sinmiyordu. Kendime ne Emin'in ne de Wael'in çocuk olmadığını hatırlattım ve kafamı çevirip yeniden diğer tarafa baktığımda George'un *Seni anlıyorum* der gibi bakışıyla karşılaşınca irkildim. Bakışlarımı hemen yola doğru çevirdim. Boynumu neden böyle alev alev hissettiğimi açıklayamadım kendime.

Yol inişe geçip her iki tarafta da toprak yükselirken yavaşladık. Sıralar boyu arabalardan yükselen anlamsız korna sesleri duyulmaya başlamıştı. Önümüzdeki yokuşu tırmanmaya çalışan kamyonlar, tekerlekleri vadinin kıvrımlarında patinaj yaparak ilerliyorlardı.

"En azından bu yavaşlıkta gidince midemiz bulanıp yol tutması yaşamıyoruz," dedi George, aşağı doğru kıvrılıp vadiye inmeye başladığımızda.

"Bu sıcak beni öldürecek," dedi Wael.

"Hey, erkek ol," dedi George.

"Evet," diye cevap verdi Meryem, "herkes bilir ki erkekler sıcağı hissetmez."

"Ben sana cekete ihtiyaç duymayacağını söylemiştim," dedim ben de.

Ağır ağır aşağı doğru ilerleyip sonra yeniden tırmanışa geçerken Meryem'e eğer öfke günü yarınsa, bugün bu trafiğin neden bu kadar kötü olduğunu sordum, o da bunun trafiğin en ağır olduğu işe gidiş saatleri olduğu cevabını verdi. Bir süre düşündükten sonra, İsrailli-lerin muhtemelen kontrol noktalarında üst aramalarını artırıp geçiş-leri yavaşlatıyor olabileceklerini ekledi. İzni olan Batı Şerialılar da sabahki protestoya hazır olmak için Kudüs'e gitmekte acele ediyor olabilirlerdi. Bunun anlamı, İsrail pasaportu ya da yabancı pasaportu veya Kudüs kimliği olan ya da geçici izinle bu avantajı kullanabilecek olanların da, aslında Beytüllahim'e Kudüs üzerinden giden kısa yolu kullanmak yerine trafiğe takılmamak için Nar Vadisi yolunu seçmiş olabilecekleriydi.

"İşgalin büyük bir yan etkisi de," dedi Meryem "bu trafik sıkışık-lıkları."

Beytüllahim'e vardığımızda neredeyse öğlen olmuştu ve öyle acık-mıştım ki arabadan inerken bacaklarım titriyordu. Karşılama levhala-rı üzerinde Beytüllahim yıldızları ve haçlar olan iki otelin karşısında, çift katlı bir yolcu otobüsü taşıdığı hac ziyareti için gelen yolcularını kaldırıma boşaltıyordu. Beyzbol kasketli, boyunlarında kimlik kart-ları asılı kalabalığın ortasında, elindeki sopanın üzerinde mor bir kuş tüyü taşıyan rehber, İskandinav aksanına benzer bir ses tonuyla talimatlar yağdırıyordu. Biz Meryem'i takip ederek kalabalığı yarıp, yolun ucunu kesen ve geçmişteki alevlerle kararmış ayırım duvarına doğru ilerledik. Yaklaştıkça üzerindeki grafitiler görünür oldu: Leyla Halid'in kısmen silinmiş bir duvar resmi, Malcolm X'i tasvir eden bir başkası, Guernica'ya gönderme yapan bir şeyler ve karikatürize bir Noel ağacı. Bizim sağımızda kalan köşede, yanına varana kadar fark edilmeyen ve duvarın gölgesinde kurulmuş dükkânlardan oluşan bir sokak vardı. Dükkân sahipleri bizi izliyordu ama hiçbiri sattıkları şey-lerin reklamını yapmıyordu. Geçerken şöyle bir baktım. Ucuz hasır sepetlere yerleştirilmiş geleneksel turist ıvır zıvırları, zeytin ağacın-dan oyulmuş ikonalar ve resimler, üzerinde azizlerin yüzleri bulu-nan bilezikler, balmumundan yapılmış ince mum demetleri, Osmanlı

sikkelerinden küpeler, birkaç renkli kefiye, birkaç Banksy anahtarlık gözüme çarptı.

"Hey!" dedi İbrahim.

Emin'le birlikte duvarın dibinde sigara içiyorlardı. Faris bir beton blok üzerine oturmuş pipetle kola içiyordu. Onlar da benim gibi soluk ve yorgun görünüyordu. İbrahim'in gözlerini benden kaçırdığı dikkatimi çekti ama beni hemen arkamdan takip etti. Birkaç saniye sonra sokak duvardan uzaklaşan bir caddeye açıldı. Orada tozlu iskemleleriyle küçük bir köşe restoranında adamın biri maşayla tuttuğu falafelleri kızgın yağ dolu kazana atıyordu. Meryem sekiz sandviç siparişi verdi, ben de şekersiz kahve istediğimi söyledim, sandviçim gelir gelmez, onu koca koca ekmek parçaları koparıp bir lokmada yutarak ve parmaklarımın arasından akan tahini yalayarak hızla tüketivermiştim. İbrahim o sırada pozisyon değiştirmiş ve şimdi Meryem ve Faris'le birlikte önden gidiyordu. Aramızdaki tek Beytüllahim'li olan Faris kendi mahallesinde olmamızdan görünür şekilde memnun bir tur rehberi havasındaydı. Arkasını gördüğüm beyaz saçlı başına bakarken, Emin'in çelme takarak Wael'i düşürdüğünde tanık olduğum öfkesi geldi aklıma ve burada kendi tiyatrosunun patronu olup da kendisinden onca genç biri ve üstelik de bir kadın tarafından yönetilmek onun için zor oluyor mudur diye düşündüm. Tiyatro ortak çalışmaya dayalı olabilirse de, her prodüksiyon aynı zamanda dile getirilmemiş hiyerarşilerin dönüşümlü bir matrisidir. Bu matris, bir oyuncunun sahip olduğu replik sayısı, göreceli ünü ve deneyimi gibi faktörler tarafından belirlenir. Yan yana yürüyen Meryem ve Faris'i izlerken örtüşen hiyerarşilerinin, oyunumuzun genellikle bir sığınak olduğu dünya koşullarıyla çelişkili olduğunu düşündüm. Konuyu biraz daha karmaşıklaştırmak gerekirse Meryem aynı zamanda İçeri'den, İsrail pasaportlu biriydi ve bu özel avantajlara o yüzden sahip olabiliyordu. Faris'in anlattıklarını başını sallayarak dinliyor, o bir şeye işaret ettiğinde elini takip ediyordu. Faris söylediklerini vurgulamak için coşkuyla el kol işaretleri yaptıkça ben aşina olduğum, rahatsız edici bir acıma duygusuna kapılıyordum. Küçük bir şişe suyu son damlasına kadar içtikten sonra, geride kalan boş plastiği avucumun içinde ezdim. Üzerinde yan yatmış devasa bir anahtarın durduğu, kocaman bir anahtar deliği şeklindeki ahşap kemerin önünde durduk.

"Aida Sığınmacı Kampı" diye anons etti Faris. "Bu şeyi," diye yukarıdaki anahtarı işaret ediyordu, "Berlin'deki Bienal'e götürdüler," dedi.

Kemerin sol tarafında yıkık dökük, görünüşe göre terkedilmiş bir bina, mavi bir BM işareti ve BM bayrağıyla markalanmıştı. Sağ taraftaki siyah boyalı duvarı, beyaz yazılarla kaplıydı. Şu başlık altında yüzlerce isim yazılıydı: ÖLDÜRÜLEN ÇOCUKLARIMIZ ... TEMMUZ 2014. Kemerin arasından yine duvara paralel giden aşağıdaki yola bakınca, yön duygumu kaybetmiş gibi tuhaf bir hisse kapıldım. Nasıl olur da duvar aynı anda hem ileride ve önümüzde hem arkamızda olabilmişti? Evler, gözetleme kulesi, çelik elektrik direği ve çiçeklenmiş bir okaliptüs ağacı gördüm. "Yalla," dedi Meryem ve oradan uzaklaşıp ilerlemeye devam ettik. Dakikalar içinde binalar ve dükkân vitrinleri gözden kayboldu. Karşımıza rastgele yapılar ve arazi şekilleri çıkmaya başladı, artık çalışmayan bir fabrika, tel duvarlardan oluşmuş bir koridor, üst katında hareket halindeki birinin gölgesini görebildiğimiz geniş pencereli, bakımsız görünüşlü bir ev, bunun arkasında bir taş ocağı kalıntısı olabilecek çöplerle dolu boş bir arazi gördük. Az ilerde dönemece yakın bir yerde sarı renkli birkaç yaban köpek dolanıyordu. Hem kırsal hem endüstriyel bir manzaraydı karşımızdaki ve bana aynısı olmasa da bazen Londra'da da karşımıza çıkan arada kalmış, planlanmamış ara mekânları hatırlattı. Orada estetikten yoksun belediye yapıları beton artıkları ürettiğinde ortaya çıkan işlevsiz arsalar, terk edilmiş alt geçitler, belli bir yer olması amaçlanmayıp yine de yeterince büyük ve şanslılarsa asfaltlarına çiçekler çizilmiş oyun alanlarına, kay kay parklarına, halk bahçelerine dönüştürülebiliyor. Daha önceki kamusal alanların enkazından üretilmiş kamusal alanlar oluşturulabiliyor. Çöplerin üzerinden tırmanmaya devam ederek, iki adamın hortumla araba yıkadıkları bir garajı geçtik ve sonunda biraz ileride setimizi gördük.

İlk aklıma gelen bir kilise oldu. Sivri çatısı öyle yüksekti ki gökyüzüne ulaşmaya çalışan bir çan kulesini andırıyordu. Henüz bitmediği halde tertemiz ve çok güzel bir şekilde krem rengi üzerinde altın rengi ve mavi detaylarla süslenerek boyanmıştı. Çevreyle beklediğimden daha güçlü bir tezat yaratıyordu. Sonuçta duvardan daha yüksek inşa edilmemişti ama neredeyse onunla yarışıyordu. Seyircilerin oturma yerlerinin bulunacağı açık alanın sınırında birkaç konut binası, peri-

şan görünüşlü bir süpermarket ve antik nakış işleri satan bir dükkân, park edilmiş birkaç araç ve birkaç sandalye vardı. Bu sandalyelerde teknik ekip oturuyordu. Bir yandan küçük karton bardaklardaki içeceklerini yudumluyor bir taraftan da çalışanlara talimatlar veriyorlardı. Etrafta gölge yapacak bir şey yoktu ve herkes yavaş, ter içinde ve susamış şekilde çalışıyordu. Az ötede yerdeki siyah bir muşambanın üzerinde o devasa avize duruyordu. Altın rengine boyanmış ahşap bir gövde üzerinde farklı boylarda yüzlerce kesme camdan oluşturulmuş gözyaşı damlası vardı. Enver'in yanındaki rasta saçlı, ince yapılı genç çömelmiş, elindeki kocaman cam damlasını havaya kaldırmış ampul yuvalarını işaret ediyordu. Enver'in diğer tarafındaki kısa saçlı genç kadın elindeki kâğıtlara birtakım notlar alıyordu. Tişörtünün altından gelişmiş kol kasları görülüyordu. George elleri belinde onlara doğru gelirken "*Harika,*" diyordu, "Şuna bakın!"

"Jenan!" diye seslendi Meryem.

Sahnenin uzak tarafından bir el kalktı. Kız bize doğru gelirken kalbimin üzerinden bir gölge geçti sanki.

Molozların üzerinden adımını atarken dengede kalmak için bir eliyle sahnenin kenarına tutunarak "Ehlen ve Sehlen," dedi Jenan. Üzerinde yakalı ve desenli bir gömlekle hafif bol paçalı kot pantolon ve başında kenarları mor süslemeli siyah başörtüsü vardı. Gözlerine baktım, iri, kahverengi ve içtendiler. Ah Tanrım, mükemmel, diye düşündüm. Meryem'i öptü. Elimi sıkmak için elini uzattığında ağzının bir tarafını diğerinden biraz daha fazla yükselterek sadece selam dediğinde, az önce oluşturduğum izlenim, ekseni etrafında hafifçe döndü. Sesi kısık ve sert tınılıydı. Çocuklar ona el sallayıp adlarını söylediler.

Meryem sordu, "Gelmen zor oldu mu?"

"Trafiğin çılgın gibi olacağını bildiğimden erken çıktım," dedi Jenan ve omuz silkti, "birkaç saattir de buradayım ama hiç sorun değil." Sesi öyle kısıktı ki aslında acaba çok sigara içen biri mi diye düşündüm.

"Hay Allah, üzüldüm buna," dedi George, alışılmadık şekilde centilmence bir tonla. Yüzüne baktım, yine ifadesizdi.

"Macit yine yok ortalarda," dedi Meryem.

"Macit her zaman geç kalır," diye açıkladı George Jenan'a.

"Macit her zaman geç kalmaz!" dedi Wael. "Ne zaman geç kalsa bunu söylerler de, aslında sık sık geç kalan biri değildir. Hatta hep böyle söylendiği için Macit zamanında gelmeye hepimizden fazla özen gösterir."

Jenan öyle cana yakın şekilde gülümseyerek cevap verdi ki, bunu söyleyen Wael Hejazi olmasa aynı şekilde gülümseyeceğinden şüphe ettim. Başka kimse Wael'in feveranına tepki göstermedi. İbrahim yan merdivenlerden sahneye çıkmağa başladı, bizler de tek sıra olup onu izledik ve her zamanki çemberimizi oluşturduk. Herkes kollarını ve ayaklarını sallıyor, ayak parmaklarımız üzerinde yükseliyorduk. Arka tarafta, pırıl pırıl yeni boyanmış bir yer, bantla işaretlenmişti. Ben en uçta ve güneşteydim. Boynum terlemeye başlamıştı. Gölgedeki oyuncu arkadaşlarımın gözleri benim arkama sabitlenmişti. Bileklerimi döndürüp omuzlarımı yuvarlayarak döndüm ve teknik ekip, çalışanların bir kısmı ve gelip geçen birkaç kişiden oluşan küçük bir seyirci kitlemiz olduğunu gördüm. Bazıları yere oturmuş bazıları muhtemelen Wael'e zumlayarak telefonlarıyla filme alıyorlardı. Süpermarketin yakınında dört beş küçük erkek çocuğu birbirleriyle itişip kakışıyordu; belki de yürüyüşlerinden, ufak tefek ve yabani olmalarına rağmen yetişkin erkeklerin duruş ve hareketlerine sahip olmalarından bunların kamptan gelen çocuklar oldukları anlaşılıyordu. İlgili ve gürültülü kalabalık artıyordu. Meryem belli ki seyircilerimizi eğlendirmek ve oyunun reklamını yapmak amacıyla bizi manilerimizden birini söyleyip hareketli danslarımızdan birini yapmaya yönlendirdi ve daha sonra sahneyi keşfetmemizi istedi. Küçük çocuklardan birinin koşarak geldiğini ve yüksek sesle, "Neler oluyor?" diye sorduğunu, Meryem ve Enver'in bir oyun için prova yaptığımızı anlattıklarını ve evet onun Wael Hejazi olduğunu ve başrolü oynayacağını açıkladıklarını duydum. Ben yarı bitmiş merdivenlerin dibinde durmuş, tırmanacakmış gibi tırabzana tutunuyordum. İbrahim yanı başımda beliriverdi. Bir beyzbol kepi giymişti ama başını yukarı kaldırınca güneş tüm yüz hatlarını aydınlatıyordu. Gülümsemesi saklı, alnı kırışıktı. İlkel benliğimle kokusundan etkilenerek biraz daha eğilip ona doğru yaklaştım ve bir önceki günkü işbirlikçi ses tonumuzu yakalamaya çalıştım.

"Emin konusunda her şey yolunda mı?"

Tesadüfen gözleri takılmış gibi bana baktı. Monoton bir sesle "Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Wael konusunda yani."

"Emin iyi."

Gözlerini yeniden merdivenlere çevirdi, sağlamlığını denermiş gibi tırabzanı çekiştirdi. Ardından sahne zeminine atladı ve parmaklarını kütleterek uzaklaştı. Öyle olsun, diye düşündüm. Ondan duygularını belli etmemesini istemiştim. O da etmiyordu işte.

Jenan'la Wael yüzleri Meryem'e dönük, sahnenin kenarına oturmuş ayaklarını aşağı sarkıtmışlardı. İzlemek isteyen kalabalık sahneye daha da yaklaşmıştı. Jenan'ın elinde senaryo metni vardı. Wael tam ona, onu hiç sevmediğini söylerken kulak misafiri oldum. Wael'in sesi şimdiden dikkat çekecek kadar daha az gergindi. Jenan metni gözleriyle takip ederken her kelimeyi özümseyerek dinliyordu. Daha sonra konuşmaya başladığında onun bu alanda henüz ham olduğunu anladım. Ama bu işlenmemiş kişisel tarzında bir hoşluk da vardı, eğitimsiz hareketleri, ara sıra nefes nefese kalması, onu alışılmış Ophelia klişesinden uzaklaştıran bir sertlik içeriyordu. Fiziksel olarak Wael'le hemen hemen aynı ölçülere sahip olduğundan narin ve kırılgan bir yanı da yoktu. Klasik Arapçayı, Kuran eğitiminden geçmiş birinin kusursuzluğuyla kullanıyordu ve tonlamalarımız arasındaki farklılıklar çok çarpıcıydı; kaçınılmaz olarak karakterle ilgili yorumlarımız da farklı olacaktı. Kendi Ophelia yorumumun net bir geleneksel yorum olduğunu fark ettim. Eğer bir rol hakkında söylenebilecek şey "hep oynandığı şekilde oynandığı için iyi olduğu"ysa ve eğer biri benim bu rolü etkili biçimde canlandırdığımı, adeta Ophelia beni ele geçirmiş gibi oynadığımı öne sürüyorsa, belki de kontrol ondaydı. İçimde yaşayan Ophelia, belki de çiçek yaprakları gibi işaretler ve pop referanslar taşıyan ve kültürel bir ikon olan Ophelia'ydı. Belki de işin özü bende kültürel bir akşamdan kalmalık olması, Jenan'daysa olmamasıydı. Jenan'ın karakter tarafından ele geçirilmesini bir yana bırakalım, Raphaello öncesi sanat akımının, Ophelia'nın suda boğulmuş bedeni üzerinde nilüfer çiçekleri misali açılmış elleriyle resmedildiği tablodan etkilenmemiş ya da bundan haberi bile olmaması çok olasıydı. Jenan-Wael çiftini izlerken anlamları ve sesleri karşılaştırarak kelimeleri ve cümleleri İngilizceye çevirmek gibi zihinsel bir tik geliştirdim. Eserin orijinal metni, yüzyıllardır tekrarlanan ve yankılanan alıntılardan oluşan bir örtü gibiydi ve içime öyle işlemişti

ki, hafızamın derinliklerinde iz bırakmasını engellemem mümkün değildi. *Verenler kaba davrandığında zengin hediyeler bile fakirdir. Bizler katıksız birer budalayız, hiçbirimize inanmayın.* Bir ses, "Özür dilerim geç kaldım!" diye seslendiğinde Wael, Jenan'a üçüncü kez, manastıra gitmesi gerektiğini söylüyordu, *ith-habi ila deer rahibat.*

Herkes dönüp baktı. Üzerinde eşofman takımı ve gözünde sarı gözlükleriyle Macit'in ince uzun figürü, spor ayakkabılarıyla toz kaldırarak bize doğru koşuyordu.

"Bir sorgu celbi aldım." Tişörtüyle gözlüklerini temizlerken nefes nefeseydi. "Karım buna uymam gerektiğinde ısrar etti. Polisi evde görünce aklını kaçırıyordu." Tekrar gözlüklerini takarken yeniden seslendi, "Herkese Selam!" sonra tekrar dönüp kalabalığa baktı. "Kim bütün bu insanlar?"

"Açık prova yapıyoruz." Meryem İngilizceye geçip sesini alçaltmadan önce tereddüt etti. "Neymiş peki söylediler mi?"

Macit elindeki katlanmış sayfayı ona verdi. Etrafımızdaki insanlar bizi izliyor, kamptan gelen çocuklar itişip kakışırken *asker, asker* diye bağrışıyorlardı. Aklıma Meryem'in İbranice konuşabileceği gelmişti, çünkü burası turistik bir şehir olduğu için herkes İngilizceyi anlayabilirdi – ama tabii İbranice de duvarın bu tarafında pek hoş karşılanmayacaktı. Meryem sorgulama celbini okurken fark ettim ki yazının tamamı İbraniceydi, sonra aynı şeyi İbrahim de gördü.

"Sence kardeşinin hâlâ işin içinde olduğunu biliyorlar mı?" dedi İbrahim.

Meryem yanaklarını şişirdi.

"Nasıl?" diye sordu Wael.

"Bunu sonra konuşun," dedi Meryem, "önce bu sahneyi tamamlayalım, beyler."

Jenan ve Wael diyaloglarını tamamlamak üzere tekrar pozisyon aldılar. Her ikisi de sarsılmış görünüyorlardı ama özellikle de Jenan. Tabii bu anlaşılabilir bir şeydi; bize henüz katılmıştı, bizim dinamiğimizi hissetmeye çalışıyorken, şimdi hem yeni bir dinamik ortaya çıkıyor hem de bir sorgulama, tehlike söz konusu oluyordu. Hatta bir dağılma, çözülme tehdidi. Bana kalırsa eğer İsrailliler bizi durdurmaya kalkarsa karşı koymaya değmezdi. Bizler yalnızca sıradan insanlardık ve yapabileceklerimizin bir sınırı vardı. Siniri bozulmamış

görünen tek kişi Meryem'di. Aktörlerini bakışlarının gücüyle daha güçlü hale getirebilecekmiş gibi onlara bakıyordu. Bendeyse bazen çok fazla kahve içtiğimde hissettiğim bir his vardı. Hareketsiz durup Jenan'la Wael'i izlerken yine öyle hissediyordum, içimde daha tedirgin bir başka Sonia kıvranıyor, dışarı çıkmaya çalışıyordu. Ayrıca susamıştım ve tuvalete gitmem gerekiyordu, bu fiziki rahatsızlıklar içindeyken tuhaf bir şey oldu. Sanki bir rüyadaymışım, görüş açım onarılamaz bir hasar almışçasına değişmiş ve ben bir gözetleme dronu gibi hareket etmeye ve bu yaz, bu zaman ve bu mekânda, duvarın bu tarafında konumlanmış kırılgan projemize yukarıdan bakmaya başlamıştım. İçimde, buradan gördüklerime eşlik eden, bütün bunların zaten önceden belli olduğu, her şeyin önceden kararlaştırıldığı, bizlerin yalnızca bize biçilen rolleri yerine getirdiğimiz ve şimdi önlenemez bir gücün harekete geçtiği ve önünde sonunda gayretlerimizin açığa çıkacağı, hayallerimizin yıkılacağı ve kimliği belirsiz Kader ve Devlet tanrılarının önünde sindirileceğimiz şeklinde, önseziye benzer bir korku belirmişti.

Öne doğru birkaç adım attım ve setle onu destekleyen iskele arasındaki açının oluşturduğu gölgeye sığındım. Oraya geçmek beni rahatlatmıştı. Kafamı kaldırıp kâğıt üzerinde tasarımlanıp burada vücut bulan ahşap sahnemize baktım. Bu sahne sağlamdı, yağmura dayanıklı bir anıt, bir "eser"di. Tıpkı Sığınmacı Kampının, Bienal stantlarından birindeki bir eleştirmenden övgü alan devasa anahtarı gibi. Bir anıtın buldozerle yıkılmasının sıradan bir bireyin evinin yıkılmasından daha az olası olduğuna inanarak cesaretlenmek berbat bir düşünceydi. Ama zaten kısa süre sonra bu inancımın doğruluğundan kuşku duydum. Meryem'in "halkla İlişkiler" dediği şeyin gücünden de kuşku duyuyordum. Çok sayıda fotoğrafımızın çekilmesi, gazetelerde yer almamızın sırası geldiğinde bir binayı ya da insan yaşamını koruyacağına inanmam zordu. Wael ve Jenan kahramanca provalarına devam ediyorlardı. Ardından Jenan son konuşmasını yapıyor ve Wael'e şöyle diyordu: *Şimdi görüyorum ki tatlı çanlar gibi çalması gereken o seçkin ve asil zekâ, artık ahenksiz ve tiksinti uyandıracak bir gürültü olarak geliyor kulağa.* Sahnenin bittiğine işaret eden sessizlik sonrasında ani bir alkış koptu. Kalabalık hareketlendi ve dikkatlerini Wael'e çevirerek adıyla seslenmeye başladılar. Meryem on dakikalık

bir ara verdiğimizi anons etti –"Sonra dönüp eskrim sahnesiyle devam edeceğiz ve sonrasında da evlerimize döneceğiz"– ve onun Jenan'ın yanına oturmasını, elleriyle dairesel işaretler yapmasını, metni ondan alıp, parmağını ağzında ıslatarak birkaç sayfa geriye gitmesini izledim.

Bir ses "Akşam seni rüyanda gördüm," diyordu. Yanı başımda, bir taraftan sigarasını sararken konuşan Emin'di.

"Gerçekten mi? Ne yapıyordum?" Ses tonumdaki gerginliği engelleyememiştim. Sokulganlığı beni rahatsız etmişti.

"Hatırlamaya çalışıyorum." Sigara kâğıdının yapışkan kenarını dilinin üzerinden geçirdi. "Rüya senin hakkında değildi. Korkma," dedi.

"Sadece bir göründüm anlaşılan."

"Aynen."

"Pek de önemli bir rolüm yoktu yani."

"Doğru."

Wael ceketini omzuna atmış, çapkın bir edayla sahneye çıkan merdivenlerde duruyor, kalabalık onun etrafında toplanıyor, o da her fotoğraf çektirmek isteyene eğiliyordu; bembeyaz dişlerini gösteren gülümsemesi parlıyor, sonra kayboluyordu. Parlıyor, kayboluyordu. Ünlüyken Hamlet olduğundan çok daha rahat görünüyordu. Diğer oyuncular telefonlarına gömülmüştü. Emin'den ayrılıp Enver'in yanına gittim. Elindeki kalın fırçayla küçük bir kabın içinde pembe bir şey karıştırıyordu.

"Tebrikler," dedim, "burası inanılmaz olmuş."

"Teşekkürler, teşekkürler." Yakından bakınca Enver düşük belli kot pantolonları ve "hey ahbap" tarzıyla ima ettiğinden daha yaşlı görünüyordu. Şakakları ağarmış ve çenesinin etrafı azıcık yumuşamış görünüyordu.

"Ağabeyinden ne haber?" diye sordum.

"Salim mi? İyi gibi. Çok emin değilim... yani bilmiyorum doğrusu."

O sırada George'un sesini duydum. "Kendisine neden böyle bir şey yapsın? Hiç mantıklı değil."

Arkama döndüm. George ve İbrahim beş altı metre ilerideki kapalı bir dükkan vitrini önünde duruyorlardı. İbrahim'in gözleri güneşten ya da yoğun düşüncelerden dolayı kısılmıştı. Dinlemeye çalıştım ama başka bir şey duyamadım. O sırada yanıma, elindeki metin kâ-

ğıdıyla kendini yelpazeleyerek Jenan geldi ve birlikte tuvalet bulmaya gidebilir miyiz diye sordu. Karşıya geçip dükkânların olduğu yere döndüğümüzde bana nereli olduğumu sordu.

"Buralıyım."

"Beytüllahim'li mi?"

"Filistinli."

"Biliyorum. Neresinden demek istemiştim."

"O Danimarkalı bir casus," diye seslendi George.

Yerimden sıçradım. İki üç metre uzağımızdaydı. George'un tipik haliydi bu, konuşmaların ortasına atlayarak sanki sessiz varlığının her an etrafınızda olduğunu hatırlatmaya çalışırdı. Ama tabii ben de az önce onun ne dediğine gizlice kulak misafiri olmaya çalışıyordum, o da başka.

"Oyunda olmak seni heyecanlandırıyor mu?" diye sordum konuşmanın yönünü değiştirerek.

"Harika oldu," dedi. "Nihayet bunu yapabildiğime çok mutluyum. Şuralarda bir yerde bir kafe olacak."

Sahnenin açık alanından uzaklaşan ve sonra dimdik bir yokuşa dönüşen bir yola doğru ilerledik. Ben hemen gölgeye geçtim. Jenan rahatsız görünmüyordu.

"Peki kim olduğunu düşünüyorsun?" dedi. "Yani finansman konusunu ağzından kaçıran kimdi sence?"

"Belki hiç kimse. Belki eski haberleri servis ediyorlar."

"Ama Macit sorgulanacakmış."

"Doğru. Affedersiniz, tuvaletinizi kullanabilir miyiz acaba?"

Kafe sahibi ellerini birbirine sürterek "Kusura bakmayın," dedi, başını sallayarak, "orası... kadınlar için pek iyi değildir de."

Jenan adama teşekkür etti ve beni parke taşlı bir köşedeki, klimalı, modern bir kafeye yönlendirdi. Biz içeri girerken birkaç sakallı genç bilgisayarlarından başlarını kaldırıp bize baktı. Barın arkasında bir kadın, üzerinde önlüğüyle pırıl pırıl bir kahve makinesini çalıştırıyordu. Sırayla tuvaleti kullandık.

"Gerçekten Danimarkalı mısın?" diye sordu Jenan tekrar sıcağa çıktığımızda.

"Hayır. Bir tür Hollandalı sayılabilirim."

"Ya Filistinli tarafın?"

"Hayfa'dan."

"Ah öyle mi? Yoksa sen...?"

Tereddüt ediyordu. Birisine bir sığınmacı soyundan mı geliyorsunuz diye sormanın en iyi yolu ne olabilirdi?

"Büyükbabam ve büyükannemler oralı," dedim, "eskiden yazları onlarda geçirirdim. Hayfa'da."

"Şanslıymışsın," diye cevapladı hızla, birden bocaladım. Olan bitenden bıktığı için mi böyle diyordu yoksa incinmiş miydi, yan yana yürüdüğümüz için de yüzünün sadece bir yanını görebiliyordum. "Ben Nablusluyum," dedi, "Hayfa'yı hiç görmedim."

Köşeyi döndük. *Benim diğer büyükbabam da Tiberya'dan gelen bir sığınmacıymış* demeyi düşündüm. Ama kendi kulağıma bile savunma gibi geldi, vazgeçtim. "Bizimle birlikte olduğuna sevindim," dedim.

"Ben de," diye cevapladı.

"Ophelia'yı Meryem oynasaydı komik olurdu," dedi sonra. "Öyle değil mi? Wael'den çok yaşlı çünkü."

"Eh, eğer sen gelmeseydin, sanırım Ophelia'yı ben canlandıracaktım."

Jenan başını geri çekti, "Sen mi?"

"Yani demek istediğim..." sesimi biraz kıstım. Sahneye yaklaşıyorduk. Bu mesafeden arka fondaki Ayırım Duvarıyla birlikte parçalı merdivenler çok güzel ve anlamlı görünüyordu. Piranesi'nin hiçbir yere çıkmayan merdivenleri gibi. Meryem bize el salladı.

"Şu halimize bakın, hepimiz telefonlarımıza gömülmüşüz," diyordu. "Herkes burada mı?" Yoklama yapmaya başladı. Yanaklarının üstü güneşten pembeleşmişti. Ophelia konusunda duyduğum bu rahatsızlığı anlamaya çalıştım. Neden utanıyordum? Daha da önemlisi Meryem neden Jenan'a ondan önce Ophelia'yı benim oynadığımı söylememişti? Ve neden Jenan konusundaki haberi bana iletirken, benim tepkim konusunda öyle huzursuzdu? Wael Hejazi'nin sevgilisini oynamak konusunda benim çekincelerim vardı zaten. Huzursuzca, birbirine gülümseyen iki kadına bakıyordum.

"Biri telefonuna baktığında," diyordu Meryem, "etrafında bir baloncuk oluşuyor, onu etrafındaki herkesten soyutluyor." Normal olarak beni hiç rahatsız etmeyecek bir tavırla elini beline koymuştu. Gücenik bir bakışla eline, kıvrılmış yüzüklü parmaklarına baktım.

Daha önce oyuncu hiyerarşisindeki pozisyonumdan dolayı bir endişe hissetmemiştim. Belki de kurallardan muaf olduğumu düşünüyordum, çünkü ben dışarıdan gelmiştim. Aslında benim pozisyonum Meryem'e bağlıydı. Onun evinde yaşıyordum, provalara birlikte gidip geliyorduk; onun kulağı, arkadaşıydım ve bugüne kadar setteki iki kadından biriydim. Meryem'in Jenan'ın oluşturacağı tehdidi önden gördüğü belliydi. Onun beni denediğinin farkında değildim ama belki de deniyordu ve başarısız olmuştum.

"Bu berbat şey tiyatronun antitezi," diyordu Meryem, ellerindeki telefonlara işaret ederek, "kaldırın popolarınızı arkadaşlar, eskrim sahnesine geçiyoruz."

George, "Kaldır poponu Wael," dedi.

"Kabalaşma," dedi İbrahim.

George gülümsedi, bir parmağını ağzına sokup yanağını şişirdi.

Wael ve İbrahim dizlerinin arkasını esnetmeye başladı. Daha önce eskrim provalarını görmemiştim ama Ramallah'taki bir dans okulunun, biri milli folklorumuz olan dabke ve diğeri de Brezilya'daki köleler tarafından geliştirilen hibrid bir savaş sanatı olan capoeira dersleri de veren antrenöründen eğitim aldıklarını biliyordum. Kendime bir sandalye bulup oturdum.

"Daha gençken capoeira yapıyordum," dedi Wael. Sanki ailemden biriymiş gibi elini cüretkarca su şişeme uzattı. Verdim, dökmek için başını arkaya attı ve sular yanaklarından aşağı döküldü.

"İşte bu kadar," dedim.

"Bir keresinde bunu yapmak için kimselere haber vermeden gizlice 48'e bile girdim." Ağzını sildi, şişenin kapağını kapattı. "Bir grup Alman kızı ve adı Pablo olan Meksikalı bir gençle birlikteydik."

"Henüz ünlü olmadan önce?"

"Çok önce. Teşekkürler, Anneciğim."

O koşarak sahneye gidip İbrahim'le karşılaşmak üzere merdivenlere sıçrarken bana doğru fırlattığı şişeyi iki elimle yakaladım. Bambu sopaları ustalıkla kullanıyorlar, dizlerini büküp sıçrıyorlardı. Wael ansızın kükreyerek saldırdı ve İbrahim'in kollarına atladı. İbrahim acıyla kısa bir çığlık attı ve sopasını bırakarak Wael'i kaba etlerinden yakalayıp aşağı kaymasına izin vererek etrafında çevirirken, tek gözünü kırparak muzip şekilde gülümsedi. Ben kahkaha attım, Meryem, hey

biz aktör müyüz, maymun muyuz, diye seslendi. Ama yüzünde benim de hissettiğim şeyi gördüm; şefkat ve mantıksız bir gurur, sanki onların böyle hoş olmalarının bizimle bir ilgisi varmış gibi.

Tekrar pozisyon aldılar.

"Peki, Macit hazır mısın, dedi Meryem. "Gel Hamlet, gel ve bu eli al benden. Ne zaman hazır olursan."

"Gel, Hamlet," dedi Macit, Kral Claudius olarak bir adım öne çıkarak.

Arkamızdaki caddede bir şey infilak etti. Ayağa fırladım. Göz yaşartıcı beyaz bir gaz bulutu binaların çevresinde halkalar oluşturuyordu.

Meryem, "Tam ihtiyacımız olan şey," diye inledi.

"Aşağılık herifler," dedi İbrahim.

Macit gözlüklerinin arkasından korkmuş gibi bakıyordu ve düşmemek için dengesini sağlamaya çalışır gibi kollarını öne doğru uzatmıştı. Benim gibi o da diğerlerinin yüzüne bakarak ne kadar korkması gerektiğini ölçmeye çalışıyordu. Kimse korkmuş görünmüyordu ama herkes hareketlenmişti. Teknik ekip sanki fırtına geliyormuş gibi eşyalarını toplamaya çabalarken İbrahim ve Wael sahneden aşağı atlamıştı.

Enver kollarını sallayarak "Hadi arkadaşlar, hadi arkadaşlar," diyerek ekibine sesleniyordu, "yalla, yürüyün, yürüyün."

Bir sonraki sokaktan önce bağrışmalar sonra çığlıklar bize kadar ulaştı. Koşuşan çocuklar gördük. Daha fazla göz yaşartıcı gaz atıldığını duyuyorduk. Birçok ince beyaz halka bu kez daha yükseklere çıkıyordu. Megafondan geldiği için tuhaflaşmış, İbranice konuşan bir ses vardı. Silah sesleri duyulmaya başlamıştı. Diğerleri gibi çömelerek ama hızla köşeye doğru koştum. Birkaç sokak ötede hemen hiç ses kalmamıştı. Doğrulduk ama hızımızı koruduk; Faris bizi bir binanın arkasına götürürken ben de oyuncu olduğumuz için ne kadar şanslıyız diye düşündüm. Her sabah esneme ve diğer egzersizleri yapıyorduk, o yüzden de Faris gibi birisi de küçük Emin'den farksız şekilde koşabiliyordu.

Ana caddeye ulaştık. Hac turistlerinin otobüsleri gitmişti. Hemen arkamda Jenan vardı, Meryem'in arabasının arka kapısını açtım ve İbrahim'in beyzbol kepinin diğer taraftan yaklaştığını gördüm. Orta-

da ben olmak üzere arka koltuğa doluştuk. Sokağa doğru iki askerin ağır adımlarla ilerlediğini gördüm. Birinin elinde nedense bir kamera vardı ve caddenin kalan kısmını duvara kadar taradıktan sonra bizim olduğumuz tarafı işaret etti. George ön yolcu kapısını kapadı Meryem geri vitese takarken yüzüme bakarak ve sanki zihnimi okumuş gibi, "Endişelenme Sonia," dedi.

George, "Geçen yıl kimse nedenini bilmiyor ama bir dansçıyı aldılar ve kendisi hâlâ idari gözetim altında. Almanya'dan gelmişti."

Yüzüme kan hücum etti.

"George, lütfen," dedi Meryem.

"Bugün buraya gelmenin iyi bir fikir olduğunu neden düşünmüştük, tekrar söyler misiniz?" diye cevap verdi George.

"Programa bağlı kalmamız gerekiyordu," dedi Meryem.

"Ve şimdi ne olursa olsun bizi engelleyecekler," diye cevap verdi George. "Etrafta yoğun protestolar devam ederken oyun sahnelemenin amacı ne?"

"Bu söylediklerinin bir yararı yok," diye parladı İbrahim.

"Eğer dikkatimi toplamama izin vermezseniz," dedi Meryem, "bir de kazamız olacak."

Bir başka sokağın sınırına geldiğimizde patlayan gözyaşı bombalarının uğultusu daha yüksek duyulur olmuştu. Üç küçük erkek çocuğu bir arada bir binanın köşesine sığınmış, kalakalmışlardı. Bunların daha öncesinde bizim izleyicilerimiz arasında olduğundan emindim. Yüzlerini kefiyeleriyle örterek korunmaya çalışıyorlardı. İçlerinden biri elindeki bir çift taşı havaya atıp tutarak oynuyordu.

"Dikkat," dedi İbrahim çocuklara işaret ederek, "geri git, geri git," diye seslendi.

Gerçekten de biz geriye gitmeye başladığımızda çocukların durduğu köşe gazla doldu. Çocuklar arabamızın yanından koşarak geçip uzaklaştı. Duman bulutunun içinde bacaklarında dizlikleriyle ağır ağır yürüyen dört asker ve arkalarında bir kamyon belirdi. Kamyon durduğunda sisli görüntü dağıldı, araç ekseni etrafında döndü ve binalardan birinin üzerine bir şey sıkmaya başladı. Çoktan metal kepengini indirmiş bir dükkânın üst katında bir kolun çılgın gibi pencereleri kapamaya çalıştığını gördüm.

"Bu da ne?" diye sordum.

Jenan, "Kokarca su"* dedi.

İğrenç, tiksindirici bir koku bize de ulaşmaya başlamıştı. Meryem aşağı doğru dönüp çamurla kaplı bir yola dönüşen bir başka yan sokağa saptı. Az sonra tepeleri görmeye başladık, pencereleri açtık, derin soluklar aldık. Etrafta her şey normal görünüyordu. Bir çiftlik, bir restoran, bir askeri kontrol noktası.

"Özür dilerim," dedi George.

"Biliyor musunuz ne diyeceğim?" dedi Meryem "Ah."

"Ne oldu?"

"Emin'le Wael diğer arabada mıydılar?" diye sordu. "Onları bir arada bırakmak niyetinde değildim."

"Bugün Emin'in keyfi daha iyice görünüyordu," dedim.

"İbrahim onlara bir mesaj atar mısın?" diye rica etti Meryem.

Nar Vadisine girerken önümüzdeki yola bakıyordum. Arka koltuktan vadinin görüntüsü bir başkaydı. Midemin bulantısı beni bunaltacak kadar arttığında iki ön koltuğun kenarlarına tutundum. İbrahim'in üzerine yığılmamak için elimden geldiğince dik durmaya çalıştım, aslında daha doğal olanı ona yaslanmam olacakken. Keşke bunu yapabilseydim. Ramallah'a vardığımızda sırtım ağrımaya başlamıştı ve hemen eve gitmeye hazırdım ama Meryem bize yemek ısmarlamakta ısrar etti ve arabayı konutların olduğu bir mahalledeki bir kafe-bara doğru sürdü.

Gece ılık ve sakindi. Kapının üzerinde neon ışıklı eski bir levha vardı; içeride hafif sesle Arapça bir rap parçası çalıyordu. Küçük süs ışıklarıyla donatılmış, ahşap banklar ve metal sandalyelerden oluşan eklektik bir karışımın eşlik ettiği iki masa seçtik. İbrahim menülerle birlikte, hepimize bira getirdi. Bana bakmasını bekledim ama bakmadı. Bitişik masada üç yabancı kadın oturmaktaydı. Yabancı oldukları sadece yüzlerinden ve gergin ifadelerinden değil, ayrıca Ramallah sanki bir çölmüş de onlar da çadırlarda kalıyorlarmış gibi görünmelerine yol açan, üzerlerindeki harem pantolonları, ayaklarındaki sandaletler ve boyunlarındaki eşarplardan da anlaşılıyordu. Yolun diğer tarafında bize doğru şaşkın bakan harap bir villa ve tepenin üzerinde

* İsrailli Odortec firması tarafından icat edilen ve ciltte ve çevrede günlerce kalabilen su; ilk kez 2008'de işgal altındaki Batı Şeria'da göstericilere karşı kullanıldı. Daha sonra sıradan bir uygulama haline geldi –çn.

ışıkları parlayan bir otel vardı. Sokakta başka kimse yoktu. Ben bir tavuk salatası sipariş ettim, herkesin yemeğinden sonra geldi ve daha ziyade ekmekten oluşuyordu.

"Bu benim salatam mı?" diye sordum garsona.

Garson tabağıma baktı ve "Evet," dedi.

"Yanında biraz da ekmek rica edebilir miydim?"

Adam tereddüt etti, sonra ondan beklenmeyeceği halde güldü.

"Burada yemek kalitesi baş aşağı olmuş," dedi İbrahim.

"Burada kimsenin haberi yok," dedi Jenan.

Önce yemekten bahsediyor diye düşündüm ama çatalını bırakmış, barda içip sohbet eden bir grup gence baktığını fark ettim.

"Ya da var ama," dedi, "bizden bu kadar diyorlar, neler olduğunu umursamıyorlar."

"Ramallah balonu," dedim.

Pencereye yakın masalardan birinde muhtemelen altmışlı yaşlarda bir adam oturuyordu. Kafasında fese benzer bir şapka, üzerinde kadife yelek, önünde ilgilenmediği bir tavlayla tek başına oturuyor, o da gençleri izliyordu.

"Hey, hey," diye seslendi Meryem yolda yürüyen iki kişi ışığın altına geldiğinde. Bunlar Enver'le Macit'ti.

"Selam arkadaşlar," dedi Enver. Bir eli arka cebindeydi, diğer eliyle gömleğinin düğmeleriyle oynuyordu. Macit biraz daha arkada duruyordu. Gözlüklerini başına kaldırmıştı.

"Diğerleri nerede?" diye sordu Meryem.

"Faris Beytüllahim'de kaldı," dedi Enver. Yolu göze alamadı. Wael ve Emin eve gitti." Ablasına döndü. "Senin Wael'i araman lazım."

"Ne oldu?"

"Oyundan ayrılacağını söylüyor."

"Ne diyor?"

"Ne oldu?" diye ben de tekrarladım.

"Emin'le tartıştılar. Gerilim tırmandı. Oldukça çirkinleşti."

Hiçbirimiz Wael'in gerçekten ayrılacağına inanmadık ama Enver ve Macit'in yüzlerindeki keyifsizlik devam ediyor ve Wael telefona cevap vermiyordu. Meryem karanlık yolda biraz uzaklaştı, "Bunu yarın sabah konuşalım, acele etmeye gerek yok," dediğini duyuyorduk. Ses tonu sertleştiğinde İbrahim'le bakıştık. Belli ki Emin'le konuşuyor,

öfkesini kontrol etmeye gayret ediyordu. Uzun konuşmalar zincirini "Lütfen en kısa zamanda beni geri ara," diyerek bitirdi.

"Ne konuda kavga ettiler," diye Macit'e sordum.

"Başlangıçta makaleyle ilgiliydi, finansman konusu. Emin muhbirlik eden Wael ise şaşırmayacağını söyledi. Sonra Wael'in çok kötü bir aktör olduğunu söyledi. Bir sürü oldukça kaba şey ekleyerek."

"Ah, Emin, neden?" dedim. Telefonumu çıkarıp sordum, "Buranın Wi-Fi parolası neydi?"

"Enver camdan boynunu uzatıp baktı "hope2017. Küçük harflerle."

Wael Hejazi
Bugün 19:09

Hayatım, iyi misin?

Ardından devam ettim:

Konuşmak istersen buradayım.

Sonra:

Fırsatını bulduğunda ara beni

Meryem yolun diğer tarafında park etmiş arabaların arkasında kaybolmuştu.

"Ben İsraillilerin *muhbire* ihtiyacı bile olduğunu sanmıyorum," dedim. "Muhtemelen Meryem'in e-postasını takip ediyorlardır. Emin'in Wael'i kıskandığını biliyorum."

"Şu adamı görüyor musunuz?" İbrahim fesli adamı işaret ediyordu, tavla oynamayan adamı, "casus o."

"Gerçekten mi?"

"Bilinen bir şey." İbrahim nihayet bana hitap ediyordu. Gözbebekleri küçük yarım dolunay ışıkları saçıyordu. "*Onlar* için değil ama, bizimkiler için."

"Onlar benim için bizimkiler değil," dedi Jenan.

"Ne demek istediğimi biliyorsun," dedi İbrahim, "liderler için."

Jenan bir kaşını kaldırdı.

"Açıkçası, benim için de onlar bizimkiler değil," dedi İbrahim ellerini açarak.

Fesli adam buz gibi bir ifadeyle bardaki gençleri izlemeye devam ediyordu. Yeleğinin arkasına işlenmiş bir fil motifi vardı. Casus olabilmesi için fazla göze çarpıcı bir tipi vardı. Bu uydurma bir hikâye gibi geliyordu bana.

"Endişelenmemeye çalış," diye seslendi İbrahim yola doğru.

Meryem bize doğru geliyordu. Oturduğunda başını ellerinin arasına aldı. Parmaklarının arasından saçının bukleleri sarkıyordu. "Biri bana bir sigara sarsa," diye mırıldandı.

"Yarına kadar zaman ver ona," dedi İbrahim, tütün paketini açarken. "Gerçekten ayrılmak niyetinde değildir. İnan bana."

Enver gözlerini kapadı, dişlerini sıktı.

"Artık endişe etmemeye çalış," dedim.

"Pek iyi görünmüyorsun," dedi Jenan.

"Evet, iyi misin?" diye sordum Enver'e.

"Ben aslında sana diyordum," dedi Jenan.

"Bana mı?" diye sordum.

"Solgun görünüyorsun."

O bunları söyledikten sonra ben de biraz öyle hissettim kendimi. "Çok fazla güneş dokundu muhtemelen," diye mırıldandım.

Meryem sigarasını parmaklarının en sonuna yakın bir yerinde tutuyordu, neredeyse parmak eklemlerinin arasında. "Birlikte gitmelerine fırsat vermemeliydim."

Bir parça ekmek attım ağzıma ve lahana, keçi ve kurtla ilgili o bilmeceyi düşündüm: Köprüyü teker teker ve birbirlerini yemeden nasıl geçmeliydiler? Ama ya bir de köprü İsrail askerleri tarafında ateş altındaysa ne yapılmalıydı? Köprünün birden çökme ihtimali karşısında keçiyi alıp kurdu orada bırakamazdınız.

"Onlar senin çocukların değil," dedi Enver ablasına, "ikisi de yetişkin yaştalar."

"Şimdi soru şu," dedi Macit, "Salim ve fonla ilgili bir bilgi buldular mı ve buldularsa nasıl buldular?"

"Soru gerçekten bu mu yani?" dedi Meryem. "İsrail dünyanın en gelişmiş istihbarat teknolojisine sahip."

"Beni sorgulayacaklar. Benim bu soruyu sormaya hakkım var."

Meryem yanaklarını şişirerek nefes verdi. "Affedersin Macit."

"Sorgu ne zaman?" diye sordu İbrahim.

"İki gün sonra."

Sessizliğimizin dokusu değişmişti. Bir ürperti hissettim ve George'un bana baktığını fark ettim. Boş avcumu açıp yukarı kaldırdım ve sordum:

"Ne var?"

Anlamamış gibi kafasını salladı.

"Ben bir şey mi yaptım?" diye sordum.

"Bilmem."

"Yarın geç başlayacağız," dedi Meryem, "on bir buçukta. Sabahın bir kısmını istediğiniz gibi kullanın. Sanırım şimdi de biraz daha içkiye ihtiyacımız var."

"Ben sana yardım ederim," dedi Enver. Mansur kardeşler kalktı ve bardan içeri girdi, terk edilmiş hissettim. Öğretmen sesimi kullanmaya karar verdim:

"Zor bir gün oldu," dedim herkese ve hiç kimseye hitaben, özellikle George'u görmezden gelerek. "Birbirimize nazik davranalım."

Saldırı altında olduğum duygusundan kurtulamıyordum. Kalanlara baktım, benim için hepsi anlaşılmazdı. Jenan sandalyesinde geriye yaslanmış, elleri kucağında, çatık kaşlarla Macit'i izliyordu. İbrahim gözlerini devamlı Jenan'a dikip duruyordu; Macit'in Meryem'e kızgın olduğu belliydi ama yumuşak tavırları yüzünden kendisini frenliyor, sadece sandalyesinde kıpırdanıyor, gözlükleriyle oynuyordu. Yanımda George'un kızıl ötesi ışınlar içinde ve gizli güdülerin haresiyle parlayan varlığını hissediyordum. Şaka dışında kimsenin kendisinin gerçekte ne düşündüğünü bilmesine izin vermezdi. Sert ve kaypaktı. O zemininin sadece kum olduğunu düşündüğünüz denizde yüzerken ayağınıza takılan taş gibiydi ve beni sevmiyordu. En azından bu açıkça görülebiliyordu.

14

"Neden lanet olası çalışan bir telefonun yok?"

"Haneen sakin ol lütfen."

"Üstelik Meryem de cevap vermiyor! İkiniz de inanılmazsınız. Plastik mermiler adam öldürüyor. Üstelik bazen gerçek mermi bile kullanıyorlar."

"Herkes iyi, merak etme, ama biraz fazla stresli bir gün oldu. O yüzden seni sabah arasam olur mu?"

"Keyfin bilir," dedi ablam kısık bir sesle, sonra kapattı.

O gece Meryem'in eski kocasını ilk kez gördüm. Evin dışında park ettiği mavi Renault içinde bekliyordu, ben de Meryem arabaya gidip arka koltuktan Emil'i koltukaltlarından tutarak çıkarırken onları kapıda beklemiştim. Şoförün yüzü ön camdaki yansımalar yüzünden çok net görünmüyordu ama jöleli buklelerini, havayı tarayan koca elini ve bazı hareketlerini görebiliyordum. Meryem doğruldu, hemen ardından Renault hoyratça vitese geçti ve uzaklaştı.

İçeride, Meryem mutfak sandalyesine çöktü ve gözlerini meyve kasesine dikti.

Onu rahatlatmak istiyordum ama kendimi tuttum. Onun yerine dönüp biraz su kaynattım, ağızlarında çay lekesi olan iki büyük fincanın içine birer çay poşeti koydum, bir adaçayı dalını da ikiye bölüp fincanlara koyarak paniğimin üzerine bir örtü çektim. Duyduğum sempati çokça korkuyla karışıktı, özellikle kaybetme korkusuydu bu, ayaklarımın altında sağlam durduğunu sandığım şey sarsılıyordu. O vakte kadar bu oyunun benim için ne ifade ettiğini tam olarak fark etmemişim. Benim Emin'den ve diğerlerinden farkım yokmuş. Oyunun beni sarmalayan, ayakta tutan gücüne güveniyormuşum. Oyun derken de sanıyorum kastettiğim Meryem'di. Emil'in, annesinin şu anki ruh halinden huzursuz olduğu çok belliydi. Buzdolabının etrafında dolanırken bir şarkı mırıldanarak kanepeye gitti. Bir süre sonra minik adımlarıyla koşmaya başladı. Ben masanın yanında oturuyor-

dum. Birden üstüme atlayıp öğlen yemeğinde ne yemek istediğimi sordu, o sırada neredeyse uyku vaktiyken.

"Kes şunu artık!" diyerek patladı Meryem.

Emilcik korkuyla büzüldü, mırıltı halinde "*Annecim*," dedi, ama kapana kısılmış annenin sesi alçalmadı "Yeter! Git odanda oyna!"

Çocuk minik ellerine bakarak dondu kaldı. Sonra ağlamaya başladı. Ben dehşet içinde bakakaldım. Ona doğru koşup, küçük bedenine sarılmak istedim ama bir kez daha kendimi tuttum, zaten sonra Meryem vicdan azabıyla oğluna uzandı. Emil daha yüksek sesle feryat etmeye başladı.

"Ah, özür diliyorum, birtanem," dedi. "Özür diliyorum, Öyle demek istemedim. Anneciğin biraz gergin bu akşam. Gel aşkım, gel seni yatırayım."

Ağlayan oğlunu kucaklayıp odasına götürürken ben masada kaldım. Bir süre sonra ağlama kesildi, Meryem kapıda belirdi. Kendimi gelen fırtınaya hazırladım.

"Tükendim," dedi boğuk bir sesle.

"Biliyorum," dedim ve ayağa kalktım. Sarılmak için bana doğru gelirken gardım düştü.

Tutunacağı kişi olmak beni duygulandırmıştı. Onun ağırlığını hissetmek beni güçlendirdi, olduğumdan fazlası yaptı.

Odama gidince yeniden Wael'e ulaşmaya çalıştım. Cevap vermeyeceğini düşündüğümden telefonu açılınca hayret ettim.

"Ben oyunu bırakıyorum," dedi boğuk bir sesle.

"Öyle duydum," dedim.

"Daha fazla devam edemem."

"Sana tam olarak ne dedi?"

"Önemli değil. Bu çok fazla. Baskıya dayanamıyorum."

"Şöyle olsa, mesela Meryem Emin'i kovsa ve yerine başka birini bulsa? Döner miydin?"

"Ben dayanamıyorum. Ailem de dayanamıyor. Sadece Emin'e değil her şeye."

"Lütfen bu kararı aceleye getirme. Meryem çok çalıştı."

"Ben Hamlet olamam, Sonia. Üzgünüm. Biliyorum bu büyük bir onur ama tükendim. Şarkıcılıkta tükenmediğim kadar yoruldum ve daha gösteriye başlamadık bile! Ben kendi sınırlarımı biliyorum. Ak-

şam eve geldim ve annem 'sana ne yapıyorlar böyle, savaştan çıkmış gibi görünüyorsun,' dedi. Bacaklarımda morluklar vardı."

"Emin ne dedi sana?"

"Bana hakaret etti. Bana her şeyi olduğu gibi kabul edip normalleştiren, değiştirmek için çaba göstermeyen biri olduğumu, zayıf bir oyuncu olduğumu söyledi."

"Normalleştiren kişi mi?"

"İsrailli hayranlarım var."

"Bak," dedim, "Emin'in kendi sorunları var, bazen sınırları zorlu..."

Sözümü kesti, "Emin aşağılık biri. Bunu anlıyorum. Benim demek istediğim, birlikte çalıştığın insanlar tarafından..." yüksek sesle, derin bir iç çekti, "yeterince zorken. Biliyorsun, ben burada ünlü sayılırım. Bunu züppelik olsun diye söylemiyorum," dedi. Züppelik kelimesini İngilizce söylemişti.

"Biliyorum, tatlım."

"Meryem rolümü Emin'e vermeli."

"Ona istediğini vereceksin yani?"

"O benden çok daha iyi bir aktör."

"Bu bir yarışma değil."

"Meryem'in beni istemesinin tek nedeni benim Wael Hejazi olmam."

Sesi üzüntü dolu bir melodi gibiydi.

"Dinle," dedim. "Ben bir eğitmenim. Oyunculuk eğitimi veriyorum ve ben sende o yeteneği görebiliyorum. Sende özel bir şey var – yıldız ışığına sahipsin sen."

Bu kelimeyi kullandığım için kendimden nefret ettim. Belli ki Wael de nefret etmişti bu söylediğimden çünkü bunu duyunca inledi.

"Ben bir şarkıcıyım," dedi.

"Sen bir sanatçısın. Rolünü ezberlemiş durumdasın. Bunu başaracaksın. Bu kadar emek verdin."

Sustu.

"Lütfen," dedim, "bunu düşün."

"Düşünme işini çoktan yaptım." Arapçadan Amerikan İngilizcesine atladı. "Seni tanımak çok güzeldi, kız kardeşim benim. Sakın iletişimi koparmayalım, tamam mı?"

Köşedeki beyaz, eski ve tozlu pervaneyi fişe takıp yatağa uzandım. Telefonumda Wael'in You Tube'daki bazı videolarını izledim. Siyah bir sahne üzerinde farklı açılarda gidip geliyor, yer değiştiriyordu. Elmacık kemikleri pırıl pırıldı ayrıca dudaklarının da ne kadar büyük ve esnek olduğunu onları nasıl her yöne oynatabildiğini fark ettim. O yüzden gülüşü bir film yıldızınınkini andırıyordu. Kalabalığın hayranlığını yansıtarak yüzünün tamamına yavaş yavaş yayılırken, sanki sıkılgan biriymiş gibi, kulakları geriye doğru çekiliyordu, ama aşikâr ki öyle değildi.

Uykum kaçtı. Yolun aşağısında bir düğün başlamıştı, gürültülü bir elektronik müzik, bağrışmalar ve geçen araçların korna sesleri o kadar yükselmişti ki, eğer birisi düğünün misafirleri pencerenin altındaki bahçede dans ediyor deseydi inanırdım. Her ne kadar gecenin büyük kısmında yastığı başıma geçirsem de Meryem ve Emil'den çıt çıkmıyordu. Ancak uykuya dalabilmişken bu sefer de ezan sesiyle uyandım. Buzdolabından aldığım bir litrelik suyun tamamını bitirip güneşin doğuşunu beklemek için karanlık salonda kanepeye oturdum. Güneş ansızın çıktı ortaya. Dakikalar içinde odanın kendisi, içindekiler, masa, duvardaki resimler ve her şey kristalleşerek, renklendi. Ardından yatak odalarına geçilen kapının önünde pamuklu geceliğiyle Meryem belirdi.

"Bu bir felaket,"

Bilgisayarı kapatıp cevap verdim. "Felaket falan değil."

"Her şey çöküp gitti."

"Wael fikrini değiştirebilir. Bir dalaşma yaşamışlar. Bunlar ergen çocuklar."

"Hayır." Gözünün makyajı dağılmıştı. "Hayır, az önce konuştuk. Çok sakin ve kararlıydı. Ne kadar aptallık. Ben – ben onu geliştirmek için o kadar uğraştım."

Gözlerini ovuşturdu. Meryem haklıydı. Hiç oyunculuk deneyimi olmayan Wael, sadece birkaç hafta içinde, tiyatro tarihinin en zorlu, en talepkâr rollerinden birinin farklı karakterleri ve ruh halleri arasında oldukça takdire değer bir yetkinlikle geçiş yapabilmişti. Istırap içindeki âşık genç, kontrolsüz öfkesi içindeki yaslı oğul, gönülsüz lider, gönülsüz kahraman, ilahi cezacı ve ilahi hizmetkâr. Oyuncu kadrosu içindeki en güçlü oyuncu olmayabilirdi ama Meryem onu en azından bir aktör yapmayı başarmıştı.

"Mesela şu ki," dedi Meryem, "erkekleri genelleştirmek istemiyorum ama."

"Ama ne?"

"Bu ikisi kadın olsaydı böyle bir şey yaşanmazdı."

"Ben pek öyle düşünmüyorum. Kadınlar da aynı derecede bencil ve acımasız olabiliyor."

"Erkekler yıkıcı ve budala. İstedikleri zaman duygularını kontrol edebiliyorlar ama ardından her şeyi berbat da edebiliyorlar, sırf kendi sorunlarını doğru düzgün çözemedikleri için. Ama bu ikisi arasındaki çatışmaya hazırlıklı olmam gerektiğini biliyordum ben."

Savunmadaydı, göz göze geldik. "*Zaten* hazırlıklıydım, pazartesi günkü provada olanlardan sonra ve birlikte gelmelerini istememiştim, ayrı kalmalarını istiyordum."

"Her şeyi kontrol edemeyiz ki."

"Bu işi başarabilmek için çok çalıştım. Ama Emin ve Wael ikilisini öldürmek geliyor içimden. Umurlarında değil hiçbir şey. Onlar için bu, ne bileyim, sadece bir oyun. Öneminin farkında değiller."

Konuyu değiştirmek amacıyla, "Bugün öfke günü," dedim.

"Kesinlikle öyle."

Durdu ve camdan dışarı baktı. Yatarken dağılan saçları tepesine dikilmişti. Telefonumu alıp dışarı çıktım.

Keskin mavilikteki gökyüzünün altında bahçe adeta sıcaktan çekmiş gibiydi veya belki burayı bütün oyun arkadaşlarımız içindeyken görmeye öyle alışmıştım ki, onlar olmayınca daha küçük gelmişti gözüme, tıpkı mobilyaları içinden çıkarılınca küçülmüş görünen odalar gibi. Uyanan gün, tenimde ıslak ve soğuk bir his bırakan nemi henüz havadan söküp almamıştı.

"Haneen, berbat bir şey oldu."

Geçen bir trenin gürültüsü girmişti araya, "Bir ne oldu?" diye bağırdı kardeşim.

"*Berbat bir şey*."

Ona Wael'i, Meryem'i, Macit'in sorgulanacağını anlattım.

"Dinle, ben oraya gelmek ve yardımcı olmak istiyorum ama arabam garajda ve burası tam bir kaos. İzledin mi?"

"Öfke günü mü?

"Dün gece caddelerde kılınan namaz sonrası caminin dışında elli kişi yaralandı. Şeyh bile hastanede. Biliyorsun protesto için hepsi caddede namaz kılıyorlardı."

"Evet, evet farkındayım."

"Buna ne kadar büyük bir tepki verilecek bilmiyorum. Aslında böylesi çok saçma, Biliyorsun işte—"

"Çok iyi bir hafta değil galiba, öyle değil mi?"

"Dalga mı geçiyorsun? *Muhteşem*. Alt yazılara baksana. Ben bizim de oraya girmeye çalışmamız ve onlara katılmamız gerekir diye düşünüyordum."

"Vurulmaktan endişe etmiyor musun?"

"Dinle Sonia. Şimdi tam da postaneye geldim. Seni daha sonra arasam olur mu? Eğer Meryem öfkelenirse sakın soğuk davranma, sarıl ona. Eğer soğuk durursan o da donar kalır. Seni seviyorum."

"Niye soğuk durayım ki?" diyordum ama çoktan kapatmıştı.

Meryem ortadan kaybolmuştu. Tekrar Wael'i aradım ama cevap vermedi. Sonra duş alıp giyindim ve kendimi zihinsel bir diyalog içinde buldum. Dönen çarkın içindeki bir fare gibi Emin'e ne söylemeliyim, Meryem'e Wael hakkında ne söylersem o ne cevap verir gibi... Kahve için su kaynattım. Bir saat geçti. Saat on bir olduğunda Meryem hâlâ görünmeyince üzüntüyle onun bana haber vermeden Emil'i yuvaya götürmüş olabileceğini düşündüm. Ama güneşte tozlu görünen arabası hâlâ evin önündeydi. Biraz daha bekledim ve sonra yatak odasının kapısını çaldım ve seslendim. İçeriden bir boğaz temizleme sesi geldi.

"Gelsene içeri."

Haftalardır bir arada yaşadığımız halde Meryem'in yatak odasına daha önce hiç girmemiştim. Evin diğer kısımlarıyla karşılaştırıldığında şaşırtacak kadar çıplak bir odaydı. Penceresinin üzerine işlemeli ve tek kanat bir kumaş iliştirilmişti. Ama perde görevini etkili biçimde yerine getiremiyordu çünkü iki taraftan da ışığın içeri girmesini önleyemiyordu. İkinci bir işlemeli kumaş da yorganın üzerinde yatak örtüsü görevini görüyordu. Yatağın yanında duran eski moda bir yazı masasının üzerinde bir aynayla minik bir doğal yağ şişeleri ordusu yer alıyordu. Karşısındaysa kucağında bir yığın kitap olan narin bir sandalye vardı. Ana oğul, tartışma sonrası sakinleşmiş bir âşık çift gibi, yatağın üzerinde uzanıyordu. Meryem kolunu Emil'in beline dolamış, Emil mağ-

rur bir bakışla gözlerini bana dikmişti. Kıpırdamadan duran minik bir ayaksa saklandığı yorganın altından dışarı doğru uzanıyordu.

"Girebilirsin, utanma," diye seslendi Meryem boğuk bir sesle.

Onlar yatarken ayakta durmak tuhaf geldiği için yatağın kenarına oturdum, şilte altımda çöktü. Meryem esnedi.

"Sanki biraz hasta gibi görünüyorsun," dedi, "su içip, tuzlu bir şeyler yemelisin."

Kontrollü şekilde içini çekti ve dik oturabilmek için arkasına bir yastık koydu. Emil annesinin kolunun altından sıyrıldı, beni protesto ederek arkasını dönüp burnunu annesinin beline sürttü.

Biraz daha yaklaştım. "Bir şey sorabilir miyim," dedim "Wael'e kaç para ödüyordun?"

Gözleri yüzümü taradı.

"Büyük bir gider miydi yani?

"En büyüklerinden biri."

"O halde o olmayınca, finansman daha az sorun olur ... doğru mu?"

"Doğru."

"Ben de öyle düşünmüşüm."

Telefonlarımız aynı anda çaldı. Benimki cebimden, onunki masanın üzerinden aydınlandı. Meryem oğlunun üzerinden uzandı.

"Haneen burada," dedi, gözleri telefon ekranının üzerinde. "Sen aradın mı onu?"

"Evet. Bekle, kapıyı açıyorum."

"Birazdan çocuklar da burada olacak," dediğini duydum odadan çıkarken.

Haneen gri bir pantolon takım içinde terlemiş, saçı alnına yapışmıştı.

"Nasıl bu kadar çabuk gelebildin?"

"Tel Aviv'de Filistinli bir taksici buldum. Trafik olmayınca bir saat gibi sürüyor. Burada mı kendisi?"

"Bekle. Haneen."

Çoktan beni geçmiş, buzdolabını açıyordu. "Ne var?" elindeki su şişesini ağzına dikmişti.

"Onun gösteriyi iptal etmesine izin vermemelisin. Wael olmadan bütçe küçülüyor – hâlâ yapabiliriz bunu. Tek eksiğimiz Hamlet'i oynayacak birisi."

Bir taraftan suyu içmeye devam ederken gözleriyle beni takip ediyordu. Sonra nefes nefese durdu, "Diğerlerinden biri Hamlet'i oynayabilir mi?"

"Emin çok iyi. Her ne kadar rolün ona verilmesini hiç istemesem de, çünkü Wael'i yıldıran o oldu. Ama Emin'i kullansak bile bu sefer de Horatio'suz kalıyoruz. Bir seçme daha yapılabilir ama o zaman da gecikme olacaktır. Çok replik var çünkü, ama Emin'i tanıdığım için, eminim ki o çoktan ezbere biliyordur Hamlet repliklerini."

Haneen içimi okumaya çalıştı. Neredeyse ağır çekimdeymiş gibi omuz silkti ve bilmem ki der gibi dudağını sarkıttı. "Bunu konuşacağım onunla." Doğrudan Meryem'in odasına yürüdü. Nerede olduğunun söylenmesine gerek duymamıştı.

Mutfaktaki kirli bulaşıklara, dün geceden kalan yarısı içilmiş çay fincanlarımıza, bir kasenin içinde yüzen kirli süngere gözlerimi diktim. Pencereye doğru baktığımda limon ağacının gölgesindeki banka sığınmış ve bağdaş kurup oturmuş koyu renk bir figür çarptı gözüme. İbrahim. Kolu inip kalkıyor, ağzından tüten duman güneşe doğru uzanıyordu. O beni görmemişti. Lavabonun altında yeni bir süngер var mı diye çömelip aradım. Bulamayınca kalktığımda Macit'in bahçede İbrahim'e katıldığını gördüm, onun ardından Faris geldi.

"Sonia!" diye seslenerek el sallarken sesi duvarlara ve pencerelere çarparak inceldi. Yavaş sesle konuşmaya devam eden Macit ve İbrahim de başlarını kaldırıp baktılar. Faris omuz silkerek ve başını iki yana sallayarak açıklama istediğini anlatmaya çalıştı. Üzerinde kısa kollu kareli bir pamuk gömlek vardı. Hırkama sıkıca sarınarak ön kapıdan yanlarına çıktım.

"Selam arkadaşlar, Meryem'in fena halde başı ağrıyor. Hâlâ yatakta. Ona bugün biraz dinlenmesi için zaman vermeye ne dersiniz? Biriniz tiyatrodan Davud'u arayabilir mi?"

Aralarındaki bakışmayı görmezden gelerek içeri Meryem'e haber vermeye gittim.

Davud'un gelip kapıları açması için tiyatronun ana girişinde bekledik. Birkaç blok ötede bir miting yapılıyordu. Bağırışları ve sloganları duyabiliyorduk. Bunun dışında cadde normal görünüyordu. Yayalar dükkanlara girip çıkıyor, sandviçler alınıyor, işe yetişmeye çalışılı-

yordu. Jenan gelirken karşılaştığı yolu üzerindeki mitingin nispeten küçük olduğunu söyledi. Anlaşılan tüm Batı Şeria'da durum aynıydı: Kudüs'te sahne değişmemiş, yüzlerce kişi sokaklarda namaz kılmaya devam ediyorduysa da, burada öfke gününe çağrı zayıf tepki almıştı. İbrahim, "Rahipler bile Müslüman ibadetine katılıyor," dedi.

"*Ehlayn*!"

Davud saçları dağılmış, uzun bacaklarıyla koşarak bize doğru gelirken elindeki anahtarlarla oynuyordu.

"Sizi burada beklettiğim için çok özür diliyorum," dedi kapıyı açmak için eğilirken.

"Önemli değil," dedim, "son dakika haber verdiğimiz için üzgünüm."

"Ailen iyi mi?" diye sordu Faris.

Davud doğruldu, "İyiler, teşekkür ederim," diyerek nefes nefese yan tarafa tutundu. Yine de soruyla dertlenmiş görünüyordu. Doğu Kudüslü mü ya da orada yakınları mı var acaba diye düşündüm.

Salonun serinliği içinde ısınma çalışmalarını başlattım. Herkes cid-diydi ama Emin ve Macit özellikle sıkıntılı görünüyordu. Macit'e ertesi günkü sorgulama konusunda nasıl hissettiğini sorduğumda homurdanarak ve ağzında geveleyerek anlayamadığım bir şeyler söyledi. Polonius, Laertes ve Ophelia'nın olduğu Birinci perde, Üçüncü Sahneyi yönettim. Jenan'a Meryem'in bana Wael'in replikleri olmaksızın yaptırdığı egzersizi uygulattım ve onun repliklerine odaklanarak performansıyla ilgili notlar aldım. Kahve molası verdiğimizde dışarı, binanın önündeki pis merdivenlere çıktım. Gösteriden gelen bağrışmalar azalmıştı; muhtemelen insanlar eve yemeğe gitmişlerdi. Yolun karşısındaki dükkanlardan birinde su mavisi, başsız bir vitrin mankeninin üzerindeki uzun ceketi çıkarabilmek için ona arkadan sarılıp yana doğru eğerek öndeki düğmeleri çözmeye çalışan bir kadın vardı. Az sonra arkamdaki tiyatro kapılarından biri koca bir öksürük sesi eşliğinde açıldı.

"Ah, selam," dedim.

Faris gülümsedi ve gözlerinin altındaki torbalar yükseldi ve derinleşti. Burun delikleri gri kıllarla örtülüydü, göğsündeki cepten bir kâğıt mendilin ucu görünüyordu.

"Bir sonraki sahneyi siz yönetmek ister miydiniz?" diye sordum. "*Hamlet*'te içinde Hamlet olmayan sahneleri düşünmeye çalışıyordum," dedim.

"Memnuniyetle," diye cevap verdi, sıcak ama biraz da yukarıdan bakan bir tavırla ve ben de, sanki bahse tutuşan iki yaşlı kişiymişiz gibi başımı eğerek selamladım onu.

"Teşekkür ederim."

Dirseklerini tutarak kendini kucaklar gibi kollarını kavuşturdu ve başıyla arkamızdaki binayı işaret ederek, "Filistin tiyatrosu eski Filistin tiyatrosu gibi değil artık, biliyorsun tabii," dedi.

Arkama dönüp fuayeye baktım. Tiyatronun girişinde çökmüş bir debdebe havası vardı ve hafiften küçük bir Londra Tiyatrosunu andırıyordu. Eskimiş kadife halatların çevrelediği duvarda geçmiş gösterilere ait çerçeveli sepya fotoğraflardan oluşmuş bir koleksiyon sergileniyordu. Mermer zemin şimdi yalnızca toz toplamaktaydı. Kirli camın ardından içeri bakarken eski günlerde buranın insanlarla dolu halini, şov başlamadan önce burada bekleşenleri, perde indikten sonra tıkanan koridorları hayal etmeye çalıştım.

"Buranın altın çağının ne zaman olduğunu söyleyebilir misiniz?"

"Yetmişlerdi, muhtemelen. Yetmişlerle seksenlerin başı gibi."

"Ve siz de bu şov dünyasının içinde miydiniz o sırada?"

"Küçük ölçüde. Önemli oyuncuların içinde olduğu çemberin çevresindeydim. Bilirsin işte." Derin bir iç çekerek, ellerini beline doğru indirdi. "Bağımsız bir Filistin Tiyatrosu konsepti yetmişlerde ortaya çıkmaya başlamıştı. Ondan öncesinde, sanırım daha ziyade Mısır etkisi altındaydı." Durdu, sonra düzeltti, "Aslında tam bilmiyorum. Gençtim. Okul, kilise ve burası dışında tiyatroyla ilgili pek bir şey hatırlamıyorum. Fazla bir etkinlik yoktu ve olan da konuşulan, günlük diyalektle değil, klasik Arapçayla oynanıyordu. Sonra işler *gerçekten* başlayınca, her şey günlük dilde olmaya başladı. Aslında hepsi deneyseldi."

"O halde bizim şimdi yaptığımız olağan değil, yani klasik Arapçayla oyun sahnelemek?"

"Olağandışı diyebilirsin, Filistin'de. Bilmiyorum, belki sanatımızın ve her şeyimizin gerçekten *Filistin*'e ait olması gerektiğini düşünüyoruz, sadece genel olarak Arap değil yani. O sırada, yani olması gerektiği gibi olmaya başladığında, şöyle bir düşünce vardı: Tamamen politikleşmeden de direnişte olunabilir. Anlıyor musun? Hemen göze çarpmayan, ustaca bir şey yapılabilirdi, sosyal ve politik olarak

güç çözümlenebilecek bir yorum olabilirdi, vaaz vermeden, slogan atmadan vesaire. Benim gördüğüm en güçlü oyunlardan biri öyleydi. O kadar güçlü, o kadar güzel, o kadar iyi sahnelenmişti ki, *New York Times, Le Monde*'da hakkında yazılar çıktı –"

"Vaay."

"– *Washington Post* da, bütün İsrail basını da ondan bahsetti. Arap medyasının ilgisini çekti. Oyunun adı *el-Atmeh*, Karanlık idi. Oyun işgalden bahsetmiyordu, askerlikten, direnişten bahsetmiyordu. Sadece durumu ortaya koyuyordu – bir oyunla başlıyordu. Oyun içinde oyun vardı. Birisi sahneye çıkıyordu, yaşamından bıkmış, intihar etmek isteyen birisi, sonra" göz bebekleri büyümüştü, "birden ışıklar sönüyor, her yer kararıyordu."

Güldüm.

"Evet tıpkı geçen gün burada olduğu gibi," dedi. "Ardından yönetmen elinde bir fenerle geliyor ve şöyle diyordu, "Lütfen bizi affedin, sadece biraz zamana ihtiyacımız var, elektriği onarıp oyunumuza devam edeceğiz." Sonra yönetmen bütün oyun boyunca izleyiciler arasında elektrik konusunu halledecek birisini arıyordu. Başlangıçta izleyici bunun gerçek bir elektrik kesintisi olduğunu düşünüyordu. Aktörler etrafa yayılıyor ve farklı pozisyonlarda oynamaya başlıyorlardı. Birisi paramızı geri verin, buna para ödedik diyordu. Bir kadın ayağa kalkarak kendisini ve nişanlısını tanıştırıyordu. Bir başka sahnede bu nişanlı, o kadını bir plastik torbaya koyduğunu gösteriyor ve ona işaret ederek ne kadar güzel olduğunu anlatıyordu. Avrupa'ya balayına gidiyorlardır ve kadın plastik torbanın içinde boğuluyor, dışarı çıkmaya çabalıyordur. Kadın sorularına, İsraillilere değiniyorlardı." Faris parmaklarıyla saymaya devam etti. "Sahneye şeyhi getirip ona bu karanlık sizin yüzünüzden çünkü bizim şu, şu, şu kurallarımıza uymuyorsunuz dedirtiyorlardı. Entelektüeller, entelektüellerin hep yaptığı gibi sadece konuşuyorlardı." Güldü. "Herkes sahneye çıkıp elektriği tamir etmeye çalıştıklarını söylüyor ama bir şey yapmıyor, sadece tribünlere oynuyordu. Bazı sahnelerde hiç diyalog olmuyordu. Sadece duyguların, koşulların, durumun dansla ifade edildiği yorumlayıcı dans figürleri, fiziki beden hareketleri oluyordu. Güzel şeylerdi. Uzun lafın kısası, sonunda ışıklar geri geliyordu. Marangoz, ki sahneye çıkıp sessizce çalışan, hiç konuşmayan bir o vardı ve elekt-

riği tamir eden de oydu. Ama onu da elektrik çarpıyor ve ölüyordu ve ortaya bunun sorumlusu kim sorusu çıkıyordu.

Kalın kaşlarından biri alnına doğru yükseldi. Ben hakawati* dinlemiş bir çocuk gibi sırıttım.

"Hatırladığım sahnelerden biri çok güzeldi. İzleyicilerin yanına gelip herkese birer mum vermişlerdi. Muhteşemdi. Hiç aklımdan çıkmadı bu sahne."

"Bütün oyunu ve çok da iyi hatırlıyorsunuz."

"Her performansına gitmiştim."

"Kaç performans olmuştu?"

"Dört sanıyorum."

"Ya izleyicilerin geri kalanı? Onlar nasıl tepki vermişti?"

"Muhteşemdi," dedi, "muhteşem izleyicilerdi." Durdu. "Bazı İsrail gazetelerinde bu oyunun bir güvenlik sorunu olabileceği yazılmıştı. Biliyor musun, denmişti ki bu insanlar bir devrim çağrısı yapıyorlar."

"İzleyiciler arasında İsrailliler de mi oluyordu?"

"Evet, evet. Gazeteciler ve 48'li Filistinliler. Ama *bu günlerde* her şey parayla ilgili. Farkında mısın? Bütün telaş fon oluşturmak için. Sorun bu. Para. O zaman kimse fon falan oluşturmaya çalışmıyordu. Wael'in neden bu kadar çok paraya ihtiyacı var. Meryem neden cevabın para olduğunu düşünüyor? Bence bu gerçekten üzücü. Çünkü, yani yaşam için paraya ihtiyaç olduğunu anlayabilirim. Tabii ki tiyatrocuların da para kazanması gerekiyor. Benim de para kazanmaya ihtiyacım var. Ama sanırım bu... Kim iki yüz bin dolarlık bir oyun sahnelemek ister? Neden? Neden buna ihtiyaç duyuyorsunuz? Ayda dört bin dolarlık maaşları ödemek için mi? Neden? Biliyor musun? Çünkü artık o ruh yok. Bir şeyler yapmak istendiğinde, eskiden sahip olduğumuz feda ruhunun yerini başka bir şey aldı."

Sokağa doğru yumruğunu kaldırdı. Önümüzden göğüslerine okul kitaplarını bastırmış, başları örtülü iki uzun boylu genç kadın geçti.

"Peki siz ne zaman başladınız tiyatroculuğa?"

"Bu anlattığım gösteriden sonra. Bana ilham olmuştu. Gruba katılmak istedim. Ama o sırada bir bankada çalışıyordum ve Beytüllahim'deki ailemi geçindirmek zorundaydım."

---

* Eski Arap hikâye anlatma sanatı –çn.

"Kaç yaşındasınız Faris? Eğer sormam uygun olursa?"

"Yetmiş iki." Sanki bu söylediğini düşünüyormuş gibi yere çevirdi gözlerini.

"Sen kaç yaşındasın?

"Otuz sekiz."

Gözleri kısıldı. "Yani gençsin ama aynı zamanda da değilsin." Aniden ve yüksek sesle bir kahkaha attı. "Otuz sekiz yaşımda olduğ günleri hatırladım da" dedi.

Provayı altıda bitirdik. Ayrılmadan önce her birimiz Macit'e sarıldık ya da en azından elimizi omzuna koyup, ertesi gün için ciddiyetle iyi şanslar diledik. Bildiğim kadarıyla kimse Wael konusuna değinmemişti – Faris'in fon oluşturma ve para konusundaki şikayetleri dışında. Faris emniyet kemerini bağlamadıkça giderek artan bir ses ve sıklıkla bipleyen eski kahverengi otomobiliyle beni Meryem'in evine kadar bıraktı.

"Ben polis kontrolünde olmaktan nefret ederim," dedi, kemeri kınından kılıç çeker gibi çekerken. Bir dakika sonra, düşünceli bir şekilde, "umarım emeğimizi ziyan etmezler. Elimizde başarılı olacak bir performans var," diye belirtti.

Aynı fikirde olduğumu belirtecek bir ses çıkardım. Söylenecek başka bir şey yoktu.

Haneen Meryem'in evinin dış duvarına dayanmış bekliyordu. Kolunun kıvrımından ceketi sarkıyordu.

"Selam," dedim, "nasıl oldu Meryem?"

"Biraz yürüyüş yapmaya var mısın?"

"Hayra yorulmayacak bir cevap oldu bu."

"Yok yok, o çok daha iyi. Hadi arabayı alıp gidelim."

Meryem'in solmuş, mavi nakışlı bir kareye takılı anahtarını elinde sallıyordu.

"Konuyu konuştunuz mu onunla?" diye sordum.

"Enine boyuna düşünüp, kafa yoruyor. Belki hepinizin Hamlet olabileceğinizi düşünüyor. Sırayla."

"Bundan emin değilim," dedim yolcu koltuğuna otururken. "Deneysel bir şey olur gibi geliyor kulağa, kötü anlamda." Şaşkına dönmüş bir seyircinin önünde kostümleri değiştirip, Hamlet şapkasını sahnede dolaştırdığımızı getirmiştim gözümün önüne.

Haneen doğrudan Wael'in evinin olduğu mahalleye sürmüştü arabayı ve ben de önce onunla konuşacağımızı düşünmüştüm. Sonra onun evine giden kavşağı geçtik ve şehir Ayn Qiniya Vadisine ulaşırken yavaş yavaş etrafımızdan kayboldu. Bir parka yakın devasa bir hastane karşı tepeyi ele geçirmiş görünüyordu. Genç meyvelerin bol olduğu bir zeytinliğe doğru inerken kardeşimin konuşmasını bekledim. Her zaman dizginleri elinde tutan o olurdu.

Nihayet, "Şov devam etmeli diye düşünüyorum" dedi. Doğrudan ne kadar az tiyatro tecrübesi olduğunu gösteren bu klişeyi kullanarak. "Wael olmadan Meryem'in istediği kalabalıkları çekmek mümkün olmayabilir ama sorun değil. Meryem zeki ama şimdiye kadar fark etmiş olabileceğin gibi zaman zaman çok saf olabiliyor. Ütopik bir tarafı var onun."

"Saf olduğunu düşünmüyorum," dedim.

Arabayı yeniden tepeye doğru sürdü ve bir toprak yolda park etti. Dışarı çıktık ve bir süre yürüdük. Güneşin hatları belirsizleşiyor, çevresini soluk bir beyazlık sarıyordu. Ben hiçbir zaman nostaljik biri olmadım ama burada böyle durup kardeşimle birlikte yamaçtan aşağı bakarken ve yeşilliğin coşku veren kokusuyla dolu havayı içimize çekerken, güçlü bir duygu dalgası kabardı içimde. Aslında bu duygu durumunun olumlu mu olumsuz mu olduğunu bilmiyordum. Bu daha ziyade yoğun bir içsel hareketlenme, bir tür deniz tutmasına benzer bir şeydi. Belki son birkaç günün gerilimi içimde bir birikim oluşturmuştu ve o kırılma noktasına geliyordu. Aşağıdaki yollardan birinde ağır aksak ilerleyen İsrail ordusuna ait gri-yeşil bir araç gördüm.

"Ne yapıyor bu lanet olası şeyler burada?" dedim.

"Öfke günü, öfke günü," dedi kardeşim. İçini çekti, yürümeye başladı.

"Bana Meryem'den bahsetsene," dedim. "Siz nasıl arkadaş oldunuz?"

Benimle aynı hizada olmak için yavaşladı ve konuşmaya başlarken aramızdaki bir şeylerin nihayet dağıldığını hissettim. Sanırım bazen, musibetler baş gösterip normal yaşamı zorladığında, gündelik kaçınmalarla bastırdığımız duygular serbest kalabiliyor ve daha öncesinde imkansızmış gibi hissedilen konuşmaların yapılması kolaylaşabiliyordu. Musibetler hep bu kadar yakınken, bunun Filistin'de devamlı yaşanan bir şey olup olmadığını merak ediyordum. Yoksa

burada yaşayanlar için durum farklı mıydı, onlar için yaşamın normali hiç soluklanmadan musibetler yaşanması mıydı?

Haneen Meryem'le birer yabancı gibi Tel Aviv'in ortasında, bir kahvecide sıra beklerken karşılaştıklarını anlattı. Önlerinde duran kişinin elindeki gazetede, "Son Savaş" başlığının altında Ariel Sharon, kederli bakışlarla onlara bakıyormuş. Bunu fark eden iki kadın, başbakanın beynindeki bir damarın yırtılması nedeniyle uğradığı felç konusunda kısık sesli bir sohbete dalmışlar. Meryem konuşmaya hevesli görünüyormuş. Amerika'dan yeni döndüğünü ve henüz hiç arkadaşı olmadığını anlatmış. Yeni yaşamına ayak uydurmaya çalışıyor, Batı Şeria'da kocasıyla yaşarken yabancılık çekiyor, Hayfa'ya döndüğünde kendini yine yabancı hissediyormuş. Ne orada ne başka bir yerde, nereye gitse yabancı hissediyormuş.

"Bir keresinde bana tiyatronun dışlananlar için her zaman bir sığınak olduğunu söylemişti. Tiyatrocuların uyumsuzlar olduğunu söylüyordu? Sence de öyle mi? Bunun ilginç bir fikir olduğunu düşünmüştüm."

"Belki."

Haneen'in sorusuna konsantre olamıyordum çünkü onun Meryem'in tanıştıkları günkü açık sözlülüğüne neden bahane bulmaya çalıştığını merak ediyordum. Ah, yalnızlık çekiyormuş, ah umutsuzca bir arkadaş arıyormuş. O gün Meryem'in ne giydiğini bile eksiksiz hatırlıyordu: Kahverengi dize kadar uzanan çizmeler ve beyaz bir etek. Ben de ona bir ay önce onun evinde Meryem'le karşılaştığımızda üzerinde ne olduğunu hatırladığımı söyledim: Kolsuz mavi bir elbise ve kısa botlar.

"Yanlış hatırlıyorsun," dedi Haneen, "blucin giymişti o gün."

"Hayır, elbise giymişti."

"Ben hatırlıyorum, çünkü ona tiyatroya vardığımızda terledi mi diye sormuştum."

"Ben de elbiseyi oldukça ayrıntılı hatırlıyorum."

"Belki bir başka günle karıştırıyor olabilirsin."

"Sanmıyorum."

"E, iyi de ben de oradaydım."

"Bu konuda tartışmamıza gerek yok."

Çıkan rüzgâr saçlarını uçuşturuyordu. Yaşın onu nasıl değiştirdiğini gözlemlerken duygulanmıştım. Doğa onu dönüştürüyor ve

kemik yapısının nadiren gördüğüm keskin güzelliğini ortaya çıkarıyordu. Çatık kaşları ve makyajsız gözleriyle neredeyse cinsiyetsiz görünüyordu. Çenesini havayı çiğner gibi oynattıktan sonra sözlerine devam etti.

İkisi küçük bir masaya oturup kahve içmişler ve hayat hikâyelerinin birkaç parçasını gözden geçirdiklerinde nerede kesiştiklerini bulmuşlar: çocukluklarında, yazın, Hayfa'da. Bunları fark etmelerinin sevinciyle arkadaşlık kurmaları hızlanmış. Daha sonra anlattıklarına, bunun Salim Mansur'un kariyer yaşamı yükselmeye başlamadan önce gerçekleştiğini ve bu yüzden de Meryem'i onun kardeşi olarak tanımlamadığını ekledi.

"Peki Salim'le ilişkiniz ne zaman başladı?"

Haneen şaşkınlıkla yüzüme baktı.

"Ah, hadi ama!"

"Ne?"

"Ona geçen gün Hayfa'da rastladık," dedim, "her şey açıkça belliydi."

"Gerçekten mi?" yüzünü buruşturdu. Genç bir ağaç gövdesine tutunarak, dengesini korudu ve bir kaya yığınının üzerinden atladı. "Anlattıklarımdan kısa bir süre sonra, Meryem aracılığıyla ve yemekte tanıştık," dedi.

İlişkinin detaylarını atlayıp kısa yoldan nasıl son bulduğuna geçti. Salim o sıralarda hâlâ eski kız arkadaşı, İsrailli diş doktoru Suzanne'la görüşmeye devam ediyormuş. Her ne kadar kendisi bunu kabul etmiyor ve aralarındakinin "olgun arkadaşlık" dediği türden bir ilişki olduğunu iddia ediyorsa da... Suzan bekarmış ve Salim onunla çok vakit geçiriyormuş, Haneen'in yanından bile danışmak için onu arayabiliyormuş.

"Ne tür bir danışma için?"

"İşle ilgili şeyler, aileyle ilgili – lojistik konular. Ya da mekanik bir şey bozulduğunda, mesela bulaşık makinesi." Sesine bir gülümseme yansımıştı. "Kadın tamir işlerinde çok iyiymiş."

"Tuhaf."

"Ama ben de bir başka aşamadan geçiyordum. Bir tür Budist uygulama deniyordum. Özgür olmak, diğerlerini özgür bırakmak, falan. Ama bunların ne anlama geldiğini tam olarak anlamıyordum. Çünkü bildiğin gibi özgürlük zihinde belirsizlik yaratabilen bir kelime."

Fazla hoşgörülü olması yüzünden kendisini suçlaması kolaydı. Oysa asıl hata Salim'deydi, bir başkasıyla yola çıkmaya kalkışmadan önce Suzanne'la ilişkisini gerektiği gibi bitirmeliydi. Bunu yapmalıydı, yapmalıydı, yapmalıydı. O zamanlar ikisi de oldukça genç, ikisi de budalaymış; aralarında kırgınlık olmuyormuş. Yalnızca Salim, kendisinin sandığı kadar ulaşılır değilmiş Haneen için. Zamanla iki iyi arkadaş olmuşlar.

"Sanki çok basit bir şeymiş gibi anlatıyorsun," dedim. "Daha sonra o kızla yeniden bir araya geldiler mi?"

"Hayır. Salim kırılan, bozulan eşyaları için onu aramayı bıraktı ve sonunda Avustralyalı bir kadınla evlendi. Hoş biri. Phoebe."

"Bu seni kötü hissettirmedi mi peki? Onu düzeltip sonra başka bir kadına göndermek?"

"Unuttum gitti. Onu arkadaşım olarak seviyorum şimdi."

"Affedersin, eğer – eğer biraz aşırıya kaçtıysam özür dilerim."

"Şimdi sorun değil. Ama bazen gerçekten çok aşırıya kaçabiliyorsun," dedi, müşfik bir tavırla.

"Gerçekten mi?"

"Ben sana hikâyenin arındırılmış halini anlattım. Merak etme, gerçek çok daha karışık."

"Aslında kısa süre önce benim yaşadıklarımdan çok farkı yok bunun."

"Yönetmenle yaşadıklarından mı?"

"Evet," dedim kızararak. Tabii biliyordu olan biteni. "Ama o fiilen evliydi. Hâlâ da evli."

"Senin oyunundan sonra gördüğümde onu sevmemiştim."

"Ah, sahi mi?" Hevesle ona baktım, onay için. "Bana kötü yanlarını söyle. Onun bana layık olmadığını söyle."

"Biraz malın gözü gibi görünüyordu."

"Keşke bunu bana daha önce söyleseydin."

"Dinleyeceğini sanmıyordum. Yaşayıp tüketmen gerekiyordu."

Onunla tartışmadım. Bu analizi isabetli bulmakla birlikte biraz tepeden bakan bir tavır gibi hissetmiştim. Yürümeye devam ettik. Güneş batmak üzereydi. Zihin gözümde Kudüs'ü gördüm; caddeler boyu namaz kılmak için eğilen bedenleri gördüm.

"Bana Salim'den bahsetmemenin bir nedeni var mıydı?" diye sordum. "O sırada ben neredeydim?"

"Bazen – bu senin başına da gelir mi?" Eğilip ayağının yanında duran düzgün bir taşı eline aldı ve üzerindeki toprağı silmeye başladı, sessizliğin sürüp gitmesine öyle uzun izin verdi ki, acaba söylemeye başladığı şeyden kuşkusu mu var diye merak ettim. Belki bir suçlama yapacaktı, benim iyi bir kardeş olmadığımla ilgili. Sonunda şunları söyledi, "Bazen, fazla duygusal olabiliyoruz. Yani mesela sanki dünyanın en iyi şeyi Filistinli bir adam ya da bir kadınla yuva kurmakmış gibi düşünebiliyoruz. Diyebilirsin ki, bunun nedeni belki de Filistin'i sana en yakın olan kişiyle paylaşmak istemendir. Ama öyle bile olsa, bu bile etnik milliyetçilik gibi geliyor kulağa. Sen de öyle düşünmüyor musun? Hiçbirimiz, saf kan değiliz. Ne sen ve ne de ben öyle değiliz. Kimse değil, bu saçma bir şey, ideolojik bir şey. Bundan daha iyisi olmamız gerekiyor. Onlardan daha iyi. Ya da belki – belki de haksızlık ediyor olabilirim. Ama ayrıca, biliyorsun, buradaki erkekler çok acı çekiyor. Biliyorum kadınlar da öyle tabii. Hatta birçok açıdan kadınlar daha fazla zorlanıyor. Sanıyorum küçük düşürmek üzere kasıtlı bir durum yaratıldığında erkek olmanın getirdiği özel bir şey oluyor. Sen de öyle demedin mi, geçen gün? Aşağılanmak erkekleri saldırganlaştırabiliyor, diye." Durdu. "Yani, bunu Salim için söylemiyorum."

"Ama Meryem'in kocası için söyleyebilirsin, değil mi?"

"Onunla henüz karşılaşmadın sanırım?"

"Hayır."

"Açıkçası Hazım onun için bir eğitim oldu. Meryem dış etkilere karşı sakınılarak yetişmişti. Hepimiz öyleydik, sen ve ben de hep sakınıldık, bu bir eleştiri değil. Ama işte, yaşananların görülüp anlaşılması, kampların ziyaret edilmesi, kendi halkının çektiği acıların görülmesi de önemli. Hazım Meryem'i politikleştirdi ama bunun bir bedeli oldu." Elindeki taşı fırlattı. Taş ağaçların arasından yamacın aşağılarına doğru yuvarlandı. "Belki, aşkta ve savaşta her şey meşrudur denir ama öyle değil işte. Cenevre Sözleşmelerinden beri öyle değil."

"Bu berbat bir espri," dedim.

Güldü ve sonra bir süre sessiz kaldı. "Hazım'ın büyük kardeşi," dedi, "birinci intifadanın son aşamasında işkenceye uğramış ve öldürülmüş. Küçük kardeşi taş atmaktan hâlâ hapisteymiş." Çocuklar El-Halil'de babasız büyümüş – babaları da öldürülmüş ama Haneen

ne zaman ve nerede olduğunu hatırlayamadı. Anne Um Naji özellikle sert ve öfkeliymiş.

Sen henüz El-Halil'e gitmedin mi?"

"Hayır," dedim, boynumun arkasını ovalayarak.

"Oradaki çocukları görmek oldukça zor, onlara karşı dirençli ve sağlam durmak gerek."

"Sonuçta Meryem'in uyanışı Hazım'la olmuş, diye düşündüm, Reşit'in de Haneen'in uyanışına neden olduğu gibi. Haneen, Meryem'in Filistin'e dönüşünün her ne kadar o zaten döneceğini söylüyorduysa da, Hazım aşkına olduğunu kabul ediyordu. Hazım mühendis olmuştu ama iş bulmakta zorlanıyordu. El Hallil'den Ramallah'a taşınmışlar, orada bir mimarlık şirketinde işe başlamıştı. Maaşı çok yetersiz ve düzensizdi. Depresyondaydı. Bir çocukları olmuştu."

"Bazen sanıyorum, aşk ve politika..." dedi Haneen ve yürümeye devam etti. Uzakta birilerinin bir şarkı söylediğini duyuyordum.

Hayatımda yalnızca bir kez Filistinli biriyle çıkmıştım. Adı Johnny'di ve politikayla hiç ilgisi yoktu. İyi kalpli ama şımarık bir hedonistti. Özel bir şirkette çalışıyordu. İnce mizah sahibiydi ve çok güzel kokuyordu. Çocukken fazla kiloluymuş – fotoğraflarını gördüm, biri tulumlu şişko bir ufaklıkken çekilmiş, diğeri on beş yaşında sakallı ve kocaman göbekli, bir bar fedaisini otuzlu yaşlarda olduğuna kolayca inandırabilecek bir fotoğraftı. Yirmi yaşında yaptığı sıkı bir diyet sonrasında kendi görünüşünü çok beğenen ve günde tek öğün ve genellikle bir kase mısır gevreği yiyen biri olmuştu. Cildi pürüzsüzdü. Birkaç ay içinde ilişkiyi bitirmiştim. Yardımcı parça olmaktan ve onun aynalarda ve dükkan vitrinlerinde devamlı kendi yansımasını izlemesinden bıkmıştım. Ayrıca tiyatro eğitimimin ilk yılındaydım ve aktör olmayan herhangi biri ilgimi ancak bir süreliğine çekebiliyordu.

Johnny'nin ailesi ellili yıllarda Hıristiyan olmaları nedeniyle Lübnan pasaportu almayı başarmış Akkalı mültecilerdi. Lübnanlı değil de Filistinli olduğunu söyletmek kolay olmamıştı. Üzerinde hak iddia ettiği birincil kimlik Beyrutluluktu. Sürekli Beyrut'taki partilerden söz ediyordu. Bu partilerde neyin bu kadar muhteşem olduğunu bir türlü anlayamıyordum. Ama zaman içinde tehlikeye ve politik felaketlere yakın olmanın uyuşturucu bir etkisi olduğunu anladım. Her ne kadar Johnny felaketlerin farklılıklarıyla pek ilgilenmiyorduysa da. Daha

sonra bu yaklaşımının ailesinin tavırlarının körü körüne devamı olduğunu düşündüm: İç savaş sırasında Filistinli olduklarını inkâr etmişler, aksanlarını bile değiştirmişlerdi.

Johnny'i son gördüğümde vedalaşmamız boyunca ona sarıldım. Bu sevecenlikten ziyade cesaretsizliktendi; gözlerindeki sıkıntı bakmaya dayanılamayacak derecedeydi. Başını omzuma dayadı ve onun sesli şekilde ve tekrar tekrar yutkunduğunu duydum. Kollarımda kendisini çok kırılgan hissetmişti, küçük bir çocuk gibiydi. Haneen'in yorumu ışığında o eve dönüş içgüdüsü denen şeyden, derinlerde bir yerde var olabilirdi, beni o yüzden mi istiyordu diye merak ettim.

Haneen koca gövdeli bir zeytin ağacının yanında durdu ve yere oturdu, pantolonunun arkası toz içinde kaldı. Gömleğinin içinden sutyeninin dantelleri ve askıları görünüyordu.

"Annem de babamla bu yüzden evlenmiş olabilir mi dersin?"

"Bilmem ki," dedi. Sonra bana döndü. "Senden özür diliyorum, Sony. Biliyorum ki sen buraya beni görmeye geldin ve ben ortalardan kayboldum. Biraz bunalmış hissediyordum o sırada." Dudakları bir tarafa doğru kıvrıldı. "Neden benim yerime Meryem'le vakit geçirmek istediğini anlayabiliyorum."

Şaşırmıştım. "Ah, Han," dedim ve yanına oturdum, "oyuna senden kaçmak için katılmadım. Eğer öyle hissettirdiysem, gerçekten üzülürüm." Kendi özrüm kulağıma yetersiz geldi. Onun başka bir şeyler söylememe ihtiyacı olduğunu biliyordum ama ne söylemem gerektiğini bilmiyordum. Kollarımı omzuna doladım. "Eğer konuşmak istersen," dedim ve ardından "buraya geldiğine çok sevindim. Seni görmek çok iyi geldi."

Birkaç camiden birden ezan sesi yankılanmaya başladı. Kelimeler farklı seslerle birbirini kovalıyordu. Haneen ayağa kalktı, üstünü silkeledi.

"Geri dönmeliyiz," dedi.

Meryem'in elinde mutfak makası vardı. Saçlarının yarısı yerde ayağının etrafına saçılmış gibi görünüyordu. Deniz yosunu gibi bükülmüş kalın ıslak siyah bukleler.

"Aman tanrım," dedim.

"Bu da ne!" dedi Haneen.

Meryem utangaç bir tavırla bize gülümsedi. "Az önce karar verdim..." diye başladı; sesi titredi. "Hamlet'i ben oynayacaksam, görünüşüm de—"

"Sen oynayacaksın Hamlet'i, öyle mi?" dedim.

"Repliklerin tamamını bilen bir tek ben varım. Düşündüm, oyun için gereken her şey hazır, geciktiremeyiz. Tek seçenek benim."

Makası elinden bıraktı. Saçları bu haldeyken çılgın gibi görünüyordu, önler kısacık arkası kocaman.

"Neden olmasın," dedim yüksek sesle, öne doğru bir adım ilerlerken. Hangisini etkilemeye çalıştığımdan emin değildim. "Bu çok mantıklı. Sana yardım edeyim. Biliyor musun kısa saç sana yakışacak. Çok güzel bir boynun var."

"Ah, teşekkür ederim."

"Gerisine ben devam edeyim mi?

Olay planlı bir operasyona dönüştü. Masanın önüne bir sandalye ve ayna koydum. İki küçük havlunun köşelerini lastikle omuzlarına sabitleyerek bir kuaför giysisi tasarladım; Haneen müzik açarak, ekmek ve zahterle çoğunu kendisinin yediği hızlı bir atıştırmalık hazırladı. Bense Meryem'in uzun saçlarını parmaklarımın arasına alıp çekiştiriyor, sonra makası açılı şekilde tutup şaklattıktan sonra kesiyor, kuaförlerin hareketlerini taklit ediyordum. Ellerimi başının üzerinde gezdirirken bukleleri silkelemeyi ihmal etmiyordum. Hatalarımı en azından buklelerinin örteceğini umuyordum.

"O halde, bu işi bitirince de," dedim saçları arkaya doğru fırçalayıp düğüm yaparken, "sanırım birkaç sahne oynamayı denemeliyiz."

Meryem'in aynadaki yansıması başını sallayarak bana onay verdi. Onun silueti etrafında elimde makasla dolanarak ön kısımdaki uzunlukları eşitlemeye, bir öne bir arkaya hareket ederek etkiyi ölçmeye, ensesine yaklaşarak da ense çizgisini düzeltmeye çalışıyordum. En az altı inç kadar kısaltmıştım. Tamam, diye anons ettim ve o da bana saygın bir leydi gibi bir baş eğişiyle teşekkür etti ve yerde kalan saç yığınlarını süpürmek üzere ayağa kalktı. Bu da bana ve Haneen'e göz göze gelme şansı tanıdı. Haneen sıkıntılı görünüyordu. Ona göz kırparak endişe etme, durum kontrol altında mesajını ilettim.

Sivrisineklere karşı ayak bileklerimizi spreyledik, ben dev bir limon otu mumu yaktım ve Meryem yüzünü yıkarken bahçedeki ban-

kın yanına yerleştirdim. Bahçede yerlerimizi alırken bahçe kapısında Süperman kılığındaki Emil'le Enver göründüler.

"Vaay, saçlara bak," dedi Enver.

O izlemek üzere kalırken ben de Emil'i kucağıma aldım. Mum ışığında, Meryem'in etrafında bir daire oluşturmaya ve ritüel etkisi yaratmaya yetecek sayıdaydık. Meryem kuzu gibi kırkılmış başını sallayıp silkinirken sinirlerim oynadı. Haneen suflörlük etmek üzere hazırdı ama Meryem'in yönlendirilmeye ihtiyacı yoktu, monologları ezbere biliyordu. *Olmak ya da Olmamak* ile başlayacağını bekliyordum ama o doğrudan Hekuba'ya gitti. Ama önce elleri göğsünün üzerinde, gözleri kapalı bir dakika kadar bekledi. O sırada çocuk oyununa katılmış bir yetişkini izleyen çocuklarınkine benzer, aslında endişeye dayalı, anlamsız bir mahcubiyet hissine kapıldım. Ama ben çocuk değildim ve zihinsel notlar alacak ve gerektiğinde Meryem'i yönlendirecektim.

Önce boynunu sonra başını kaldırdı ve zihnindeki engelleri aşmış, dönüşmeye ve yeni bir şey denemeye hazır, parıldayan yüzü göründü.

"Ne aşağılık bir şeyim ben," dedi yavaşça, sesinin tonunu bir fısıltıya indirgeyerek tükürdü, "nasıl da görgüsüz bir köleyim böyle."

Kucağımdaki Emil derin ve yavaş solular alıyordu, başparmağı ağzında ama korkmuş değil, adeta büyülenmiş gibiydi. Tiyatrocu annesine alışık, çok sessiz durması gerektiğini biliyordu.

Meryem devam etti: "Utanç verici değil mi ki, bu aktörün," gözleri sulanmaya başlamıştı bile, "burada olması? Hayalgücünün bir kurgusunda, bir tutku rüyasında, ruhunu *alev alev yakarak,* sanrısını giymeye zorlaması utanç verici değil mi?" Yüzü bembeyaz oluyor, gözlerinde yaşlar, yüz hatları çılgın gibi, hıçkıran sesi, titreyen soluğu ve her haliyle, vücudunun tüm işlevleri sanrısının keşmekeşine karışmış, "ve bütün bunlar, bir hiç için. Hekuba için! Hekuba'dan ona ne, ondan Hekuba'ya ne? Neden böyle ağlasın onun için?"

Keşke mum daha büyük olsaydı diye düşündüm. Meryem'i daha iyi aydınlatabilmesi için. Ne kadar muhteşem olduğuna inanamıyordum. Hazım'ın neden onu sahnede görüp de âşık olduğu çok belliydi. Kısa saçlarıyla daha genç ve savunmasız görünüyordu. Arapçayı özenli şekilde kullanıyordu. Ses uyumu, ahenk ve gramer bilgisi yerindeydi. Monolog devam ettikçe gözüme, sisin içinden görünen

ışıklar gibi, Meryem'in Wael'e vurgulatmaya çalışıp da başaramadığı bazı şeyleri görmeye başlamıştım. Özellikle de Hamlet'in ölümlü olduğu, oyun başladığında bile zaten ölü bir adam olduğu hissi. Belki de başoyuncuyu oynamak, oyunun özü olabilmek, hem gücün hem prestijin tadını çıkarmak genel olarak bütün yönetmenlerin fantezisiydi. Meryem'in kelimelerinde bazen yalnızlığın tiz sesi, ki bu tam Meryem olan bir şeydi ve onun altında da ansızın ortaya çıkıveren acımasızlık duyuluyordu. Bu monolog Meryem'in amacını görünür kılıyordu, aynı zamanda hayal kırıklıklarını ve geçmişinin peşini bırakmayan hayaletlerini de. Bir taraftan da hareketleri için nasıl bir koreografi oluşturulması gerektiğini düşünüyordum, çünkü oldukça hareketsizdi, sadece zaman zaman kolunu kaldırıyordu. Bir de büyük bir sahnede, kalabalık bir seyirciye oynayacağı ve özellikle de bunu mikrofonsuz yapacağı için sesini nasıl yansıtacağı üzerinde de çalışmalıydık. Ama *Ben korkak mıyım* kelimelerine sıra geldiğinde bana baktı ve ben de sanki bir mabette bir mucizeye tanık olmuşçasına tuhaf ve mantıksız bir mutluluk hissettim içimde. Coşku içinde bu kısacık ana sabitlenirken fark ettim ki bilerek ya da değil, içgüdüsel ya da rol gereği kullandığı bu alçak ses, bu içerik, bu sahne, bu seyirci için ve bu bahçe için mükemmel olmuştu. Meryem konuşmasının sonuna gelmişti ve ben bunun tam da bir prova olmadığını anlıyordum. Bu bir daha tekrarlanmayacak bir gösterinin kendisiydi. Hepimiz onu ayakta alkışladık. Emil annesine koşup bacaklarına sarıldı.

"*Bravo*," dedi Haneen, "neden bundan kuşku duymuştum bilmiyorum."

"Demek kuşku duymuştun, ha?" dedi Meryem. Bu böbürlenmeyi hak etmişti ve o da bunu biliyordu.

Haneen o gece burada kalacaktı. Meryem, Emil'i içeri alırken kardeşimle ben kasaba gittik, tezgâhın mavi ışığı altında bir tavuk seçtik, ödemeyi yapıp sokağın karşısındaki manava geçtik. Limonları, havuçları soğanları, domatesleri torbaladıktan sonra Haneen tatlı almak için bir yer bulmayı teklif etti. Dolayısıyla burada işimiz bittiğinde şehir tarafına yöneldik.

"Benim farklı bir sorum daha var," dedi Haneen, elindeki torbaları dengelemeye çalışırken.

"Nedir o?"

"Bırakıp gittiği için anneme içerliyor musun?"

Anlaşılan aramızdaki pürüzleri düzeltmek amacıyla bu fırsatı kullanmakta kararlıydı. "Hayır," dedim, "sanırım bir anlamda babam onu çoktan terk etmişti." Bir zamanlar bu cevap aramızda bir tartışma konusu olurdu. "Baba zor bir adam, herkes için her şeyi annemiz sağlardı."

"Ama artık sağlamıyor."

"Biz de artık çocuk değiliz."

"Nerede olduğumuzu biliyor musun? Yolumuzu mu kaybettirdim yoksa ben?"

Gaz tenekeleri satan bir dükkanın yanında durmuştuk. Karanlıkta her şey farklı görünüyordu. Etrafa bakındım ve evlerden biri tanıdık geldi.

"Bu taraftan," dedim.

"Yunus?"

Sokağın ilerisinde uzun boylu bir adam, ayağını kaldırımdan aşağı atmak üzereyken durdu. Haneen'in sesinin geldiği tarafa doğru döndü. Bu, tiyatronun idari görevlisi Davud idi.

"Ah, selam," dedim. Biz ona doğru yaklaşırken bir elinin kulağında olduğunu gördüm. "Telefonla konuşuyor. Bu Davud. Tiyatroda çalışıyor."

"Şimdi gitmem lazım," diyordu Davud telefonda. "Selam, profesör," dedi Haneen'e.

"Burada ne işin var?" diye cevapladı onu Haneen.

Davud gözlerini kaldırıp bana dikti, midemde bir kasılma hissettim.

"Ziyaret ediyordum," dedi.

"Bu benim kardeşim, Sonia," dedi Haneen.

Davud'un göğsü inip kalkıyordu. "Biliyorum."

"Bu," dedi kardeşim, "Yunus. Benim fakültemde öğrenci."

Ona, "İki ismin mi var senin?" diye sordum.

15

"Senin evsiz öğrenci," dedim. Davud ya da Yunus, uzun bacaklarıyla bizden uzaklaşırken. Sokağın sonuna geldiğinde koşmaya başlamıştı.

"Evet," dedi Haneen.

Hiç konuşmadan öylece yana yana duruyorduk. Sonra onun arkasından bakan ablama çevirdim başımı ve "Tuhaf," dedim.

"Tiyatroda çalıştığını söyledin, değil mi?"

"Evet Davud."

"Ne zamandır?"

"Bilmiyorum. Meryem'e sormamız lazım."

Bana baktı, "Hiç iyi değilim."

"Bu bizi gözetliyordu anlamına gelebilir mi sence?"

Haneen bir süre sessiz kaldı. "Başka bir açıklaması olabilir."

Hızla ve sessizlik içinde eve döndük. Kelimeler ağzımdan dökülürken Meryem'in yüzündeki gülümseme silindi. Başını çevirdi, omuzları gerildi, dinliyordu.

"Aman tanrım," dedi, "muhbir o."

"Kesin bir şey bilmiyorum," dedim, "ama oldukça sinir bozucuydu, bakışı sanki suçlu gibi..."

"Hayır başka hiçbir neden olamaz. Çok açık," dedi Meryem. "Salim hakkındaki haberlerin nasıl yayıldığının açıklaması da bu."

"Hemen sonuca varmayalım," dedim.

Diğer ikisi birbirlerine bakıp olumsuz anlamda başlarını sallıyorlardı. Benden birkaç adım ötedeydiler.

"Bir de ben onun için o kadar üzülmüştüm," dedi Haneen.

"Hâlâ üzülmen gerekiyor," dedim.

"Hayır," diye cevap verdi ablam. "O küçük bir baş belası, bir pislik."

"Ama bir oyun için bu kadar gayretkeşlik neden," dedim, "yapacak daha önemli işleri olmalı."

"Her taşın altını arıyorlar," dedi Haneen. "Kendime kızıyorum, tahmin edebilmem gerekirdi ... o yeni kıyafetler."

"Diğerlerine de söylemeliyiz," dedi Meryem. "Belki Wael'i dönmeye ikna edebiliriz."

"Bunun nasıl olacağını anlayamadım," dedim.

"Emin ondan özür dileyecek," durakladı. Bir süre sonra "Lanet olsun," dedi.

"Yani deneyebilirsin tabii," dedim, sesimi çok dikkatle kullanarak. Wael'le yaptığımız o pek de ümit vermeyen son konuşmayı düşünüyordum.

Ertesi gün yaşlı Hamlet ve geç Hamlet dışında hepimiz bahçe provası yapmak üzere bir araya geldik. Meryem kendi kuralını bozmuş ve telefonunu duyulacak şekilde açarak cebinde tutuyordu; Macit'in karısı Nina ona mesaj atarak, sorgulamayla ilgili son bilgileri aktaracaktı. Bugün odaklanmak zor olacaktı. Shin Bet tarafından Macit'in sorgulanmasının dışında, günlerden perşembeydi, hafta sonu başlıyordu, ayrıca Doğu Kudüs, İsrail'in El-Aksa etrafındaki güvenlik önlemlerine cevap olarak devasa bir açık hava camii olmaya devam ediyordu. Herkes Meryem'in gün ışığında çok da iç açıcı görünmeyen kısa saçlarını kutluyordu. Bunun hakkında gerçekten ne düşündüklerini bilmiyordum ama hiçbirinin bunun Meryem'in duygusal isyanının işareti olabileceğini fark etmemiş olmasını da inanılmaz buluyordum.

Davud konusundaki bilgileri açıklama konusunu ben üstlenmiştim. Kendisinin Haneen'in Üniversitedeki bölüm binasında yaşadığından hiç söz etmeden, onun ablamın tanıdığı bir öğrenci olduğunu ve gerçek adının Yunus olduğunu anlattım. Konuşurken tesadüfen İbrahim'e bir göz attım ve birden adeta çanlar çalarak, ilk provamızın anısı zihnimde canlanıverdi, elektrik kesildiğinde, kulisteki karanlıkta, kimliği belirsiz o kişi ve o deodorant kokusu. İbrahim'in dudakları aralandı, yanakları renklendi ve ben bunu onun da aynı şeyi düşündüğüne yordum. Bakışlarında yakınlığımızı ima eden bir işaret görür gibi oldum ve alt bedenimde ani bir heyecan gelişti ama o gözlerini yere indirerek hemen bunu geçiştirdi. Bacak bacak üstüne attım, dehşete kapılmıştım ve dikkatimi başka yöne çevirmeye çalışıp George'a baktım. Kaşları sertçe çatılmış kalmıştı. Onun yanındaki Emin, Meryem'e baktıkça kırışıp tekrar açılan yüzünü durmadan elleriyle ovuşturuyordu. Her ne kadar ona olan kızgınlığım henüz geçmediyse de, bu tatmin edici bir pişmanlık işareti diye düşündüm.

İBRAHİM Bu Wael ile ilgili durumda bir değişiklik yaratacak mı?
EMİN (Üzüntüyle.) Hayır.
SONIA (Şaşırarak.) Konuştunuz mu?

EMİN *ciddi bir suratla evet anlamında başını sallar.*

MERYEM Şimdilik bunu bırakalım. Wael'in bir araya ihtiyacı var. Şimdilik –(*yüzünü diğer oyunculara dönerek*)– Hamlet olarak ben varım. (*Meydan okurcasına, hepsinin yüzüne tek tek bakarak.*)

Sessizlik.

JENAN Bence müthiş bir fikir. Çok modern.
MERYEM Teşekkür ederim.
JENAN Kadın Hamlet.
MERYEM Bugün oyunun sırası şöyle: İkinci perde Birinci Sahne, Polonius ve Ophelia. İkinci Perde İkinci sahnede Claudius ve Gertrude'u atlayıp, doğrudan Hamlet-Polonius diyaloguna geçiyoruz. Rosencrantz and Guildernstern'le devam ediyoruz. Sonra Polonius ve oyuncular. Geçişler çalışma gerektiriyor. Sonia benim yedek beynim olacak ve ben sahnedeyken notlar alacak. Haydi ayağa kalkın.

Sabah kendini çabuk tüketmişti. Davud'la ilgili haberler herkesin canını sıkmıştı. Kuşkunun yerini şimdi utanç ve telafi edici bir sıcaklık ve nezaket almıştı. Faris Meryem'e Hamlet rolüyle ilgili komplimanlar yaparken, ayaklarını çimenlerin üzerinde *böyle* geniş geniş açarak yürümesini önerdi. Meryem'in cevabı önce bunun gerçekçi olmayacağı oldu. Sadece bir fikir dedi Faris, elini havaya kaldırarak. Meryem bu fikri yeniden değerlendirdi ve tamam deneyelim dedi. O çimenlerin üzerinde bir ileri bir geri adımlarla gidip gelerek denemeler yaparken, Emin telefonla öğle yemeği ısmarladı. Meryem'in arkasından ben de peçeteleri almak için içeri girdim.

"Macit'e ne söylemesi gerektiğini söylemiş miydin?" diye sordum.

Tavana bakarak bir lambayı açıp kapatıyordu. Bir ampul patlamıştı.

"Yaptığımız hiçbir şey onların kanunlarına göre bile yasadışı değil. Onların yapmaya çalıştığı bizi korkutmak. Hepsi bu. Şimdiye kadar tek bir tutuklama bile yapmadılar," dedi.

Artık üzerinde oynayacağımız seti de bildiğimiz için sahneler arasında akıcı şekilde geçiş yapabileceğimiz provalar aşamasına gelmiştik. Oyun rayına oturuyordu. Geçişler şeffaf tutkal gibidir, fark edilmezler ama önemlidirler. George, Emin ve İbrahim'in sahne girişlerini beşinci kez prova etmek üzereydik ki Meryem telefonuna baktı ve Macit'in evine geldiğini bildirdi. Hepimiz Meryem'in etrafında toplandık. "Emin ne sormuşlar?" dedi. Meryem soruyu mesajla Macit'e iletti. Buna cevap, *"Oyun, fon oluşturma, terörist organizasyonlarla herhangi bir bağlantı olup olmadığı"* şeklinde geldi. Macit'i örme ceketi ve renkli gözlükleriyle sorgu odasında hayal etmeye çalıştım.

"Her şey yolunda, çocuklar," dedi Meryem, rahatlamış ve bir anlamda zafer kazanmış gibi görünüyordu. "Ne yapıyorsak onu yapmaya devam edeceğiz. Onlar daha çok engeller koymaya çalışacak biz onların üzerinden atlayacağız. Çok şükür. Çok şükür. En baştan bir kez daha ve sonra hafta sonu. Pazar günü hepiniz serbestsiniz. Bizim teknik toplantımız olacak. Ne lanet bir haftaydı."

Bir gün daha kalacak olan Haneen akşam yemeği için köri pişiriyordu. Koridordan geçip mutfak kapısına yaklaşırken durdum. Çocuk elinden çıkmış, o çerçeveli ev resmine tekrar gözüm takıldı. Eğimli bir çatısı ve duman çıkan bir bacası vardı. Çocuğun yaşadığı ülkenin mimari tarzına bakmaksızın evrensel olarak çocukların kafasındaki ev fikri bu mu oluyordu acaba? Ortadoğu'da hangi evin bacası böyleydi ki? Çocuklar bunu nereden öğreniyordu, Amerikan filmlerindeki ana okulu sahnelerinden olabilir mi? Meryem ortaya çıktığında üzerinde bir tayt, başında bir saç bandıyla aerobik dersine gitmeye hazırlanıyor gibi görünüyordu.

"Bu arada," dedi orada durduğumu gördüğünde, "İbrahim eşcinsel değil. Sadece bil diye söylüyorum."

"Biliyorum," dedim.

Sesindeki uyarı tonu kafamı karıştırmıştı. Yanımdan geçip mutfağa girdi ve Haneen'e yemeğin ne kadar güzel koktuğunu söyledi. Kafamda günü geriye sardım ama bu açıklamaya neyin ilham vermiş olabileceğini bulamadım.

Yemekte de bunun üzerinde düşünmeye devam ettim. Bir yandan da Meryem'in yiyip içmesini ve kahkahalarını izliyordum. İbrahim'in boşandığını herkes biliyordu. Belki de Meryem onun benden hoşlandığını fark etmişti ve onu cesaretlendirmemi ima etmek istemişti. Bunun Hayfa'da yaşananlardan haberi olmadığı anlamına geldiğini tahmin ettim ki en azından bu rahatlatıcıydı. Geriye dönüp düşündüğümde İbrahim'in Beytüllahim'deki soğukluğuna şaşırdığımı hatırladım. Odama döndüğümde ondan gelen mesajı gördüm.

İbrahim
Bugün 21:43

Uyuyor musun?

Hayır

Neden?

Sadece merak ettim

Neyi merak ettin?

Uyuyup uyumadığını

"Sonia, seninle konuşabilir miyim," dedi Haneen odama dalarak.

"Tabii," dedim. Telefonu yüzü yatağa dönecek şekilde bıraktım. "Han, bir şey mi oldu?"

Şakağında bir damar kabarmıştı, çok sıkıntılı görünüyordu. "Artık hiçbir şey bilmiyorum."

"Ama ne oldu?"

"O çocuğu düşünüyordum."

"Hangi çocuğu, Davud'u mu?"

"Yunus'u evet."

"Biliyorsun değil mi bu senin kabahatin değil, gel otur şöyle."

Dizlerini içe doğru kıvırarak sandalyeme oturdu ve masamın üzerindeki sözlüğe dokundu. Sözlüğün yanında bir zımba, küçük bir kitap kümesi, bir göz maskesi, ucu çiğnenmiş bir kalem duruyordu. Dirseklerini masanın ahşabına, ellerini yüzüne koydu. Üzerinde hâlâ işe giderken giydikleri vardı.

"Sana bir tişört vereyim mi?" diye sordum.

Burada dolabım filan yoktu, o yüzden kendi eşyalarımı katlanmış olarak valizimin üzerinde tutuyordum. Bu odaya yerleştiğimden beri Haneen içeri giren ilk kişiydi ve onun varlığı odanın sıkışıklığını vurgulamıştı. Gömleklerimin katlanmış kollarını açarak onların arasından birini seçmeye çalıştım.

"Bunu düşünmekten kendimi alamıyorum," dedi. "Neden bu işi kabul ettim? Neden onlarla çalışıyorum?"

"Ciddi olamazsın. Onlar adına casusluk eden kişi sen misin de böyle konuşuyorsun."

"Sonia, ben bir İsrail üniversitesinde çalışıyorum."

Özellikle V yakalı sarı bir tişörtü arıyordum. "Eğer orada olmaktan mutlu değilsen, ayrıl."

"Benim hayatımla ilgili hiçbir şeyi bilmiyorsun."

Tişörtleri bıraktım. "Haneen! Ne zaman canın sıkılırsa bana böyle davranmayı bırakmalısın. Bu hiç hoş değil."

"Benim disiplinim ne?"

"Nasıl?"

"Benim disiplinim ne diyorum, ne öğretiyorum ben?"

Tereddüt ettim. "Politik … tarih—"

"*Sosyoloji*. Ben bir sosyoloğum."

"Biliyorum ki sen de benim inanılmaz derecede ben-merkezci bir oyuncu olduğum fikrine sahipsin."

"Eskiden biz bir aileydik."

"*Hâlâ* aileyiz."

"Şu halimize bak," dedi Haneen. "Hayfa'da kalan tek Nasir benim. Herkes ya ölmüş ya gitmiş ya da benimle konuşmak istemiyor. Jad Enişte ve Baba neden birbirlerinden nefret ediyor biliyor musun?"

"Hayır. Neden?"

"Ben de bilmiyorum!" kafasının iki yanındaki eller havaya yükseldi.

"Kimse bilmiyor. Bu başlı başına bir gizem!"

"Tamam Haneen. Sakinleş."

"Ve şimdi, Jad aile evimizi Hayfa'daki, eski, gerçek Filistin evini, sattıktan *sonra*, tekrar konuşmaya başladılar. Yani bu insanların neyi var? Belki ben bir hayalperestim. Belki eski moda bir fikre, bir aile nasıl olmalı düşüncesine takıntılıyım."

"Bunu söylediğim için özür diliyorum ama," sabrımın tükendiğini hissediyordum, "ama sanırım öylesin. Batılı olsun, Arap olsun, tek bir aile bilmiyorum ki..."

Tavana kaldırdığı başını iki yana salladı. Sonra ıslak gözlerini üzerime çevirdi. Beni suçlamıyordu; bana yakarıyordu. Bununla birlikte o anda, odama kendisini rahatlatmam için geldiği gerçeği beni haksızlığa uğramış hissettirip karanlık bir öfkeyle doldurmuştu.

"Biliyor musun Haneen, Bu işler iki taraflıdır."

"Nasıl?"

"Ben mükemmel bir kız kardeş değilim belki ama en azından ben haberleşmeyi, iletişimi devam ettirmeye çalışıyorum. Yine de hep lanet olası bir sessizlik kalesinde esir gibiyim. Nereye dönsem devasa bir duvarla karşılaşıyorum. Bazen, bana öyle çok Marco'yu hatırlatıyorsun ki, dürüst olmam gerekirse bundan ürküyorum. Bunun benim için ne anlama geleceğini düşünmek bile istemiyorum."

Ağzı şaşkınlıkla açıldı, alnı gerildi. "Ben senden bahsetmedim bile, Sony, genel olarak konuşuyordum!" Elini açıp odaya işaret etti. "Ailemiz dağıldı, demek istiyordum... Sen neden her şeyi kişisel olarak algılıyorsun? Her şey özellikle *senin* için söylenmiyor."

"Ah tanrım," dedim. "Benden istediğin ne, tam olarak? Ben her şeyin benimle ilgili olduğunu filan düşünmüyorum, bunu söylemen çok tipik, çok kolaycı bir sorumluluktan kaçma yolu. Melek kız Haneen, mükemmel politik fikirlere sahip, mükemmel kız evlat, son derece özverili, herkesle ilgilenir, herkese bakar ama sen böyle değilsin, sen herkesle ilgilenmiyorsun!"

Dudaklarım titriyordu. Acılı anını ondan çalıyordum. Bunu biliyordum, sahnenin onda olması gerektiğini biliyordum ama adaletsizlik öyle açık seçikti ki, kendimi haksızlığa uğramış bir çocuk gibi hissediyordum. Bana başından beri böyle hissettirmişken, beni bilgiden mahrum bırakmışken, bunun beni nasıl etkileyeceğini düşünmeye bile çalışmamışken... Bana aileden şikayet ediyordu. Ben de oradaydım.

"Ben ne zamandan beri melek gibi olduğumu düşünüyordum?" dedi Haneen. Sana söylemeye çalıştığım şey ... sana her şeyi berbat ettiğimi düşündüğümü söylemeye çalışıyordum! Yanlış kararlar verdim. Sen daha ne... Senin neden bahsettiğini bile anlamıyorum."

"Beni incittin," dedim. "Beni her şeyin dışında bıraktın. Neden? Neden bana söylemedin?"

"Neyi söylemedim?"

"Hiçbir şeyi, her şeyi. Kimse bana bir şey söylemiyor! Baba bile bana anlatmıyor."

"Sony."

"Üzgünüm, üzgünüm, üzgünüm," dedim. Rol yapmıyordum. Dürüsttüm. Yanaklarım ıslanmıştı. Hiçbir şeyi göremiyordum. "Onu sormadım bile, meğer ölmüş. Bütün bu zaman içinde o hep ölüydü."

Yumuşak titreyen bir sesle "Hey," dedi. "Sanırım bunu… sanırım, ben düşünüyordum ki," kendiyle mücadele ediyor, konuşmaya çalışıyordu, "ben seni korumaya çalışıyordum. Belki, evet, belki de haklısın. Bir ölçüde onu kendime saklamayı düşünmüş olabilirim."

Göz kapaklarımın arkasında, Reşit'in zihnime yapışıp kalan yatağındaki o görüntüsü belirdi. Artık geçmişte kalmış ama birçok şeyi temsil eden bir görüntüydü bu. Galiba ölülere oluyor bu. Gözlerimi açtım. Kardeşim hâlâ bana bakıyordu. Bakışlarından güçlü bir duygu huzmesi yayılıyordu, içimden geçip gitmeyen, doğrudan bana yönelmiş yoğun bir duygu dalgası. Dışarıdaki ahşaplar gıcırdadı ve acaba Meryem bizi mi dinliyordu diye düşündüm. Derin bir nefes aldım. Yere oturdum, Haneen'in bacaklarına yakın olacak şekilde ve ayak bileklerinden birini tuttum. Kardeşim konuşmada iyi olmayabilirdi ama dokunmak onu her zaman sakinleştirebilirdi, kedi gibi.

"Sen yalnızlık çekiyorsun," diyerek gözlemimi aktardım.

"Bunun için mi Hayfa'da yaşadığımı düşünüyorsun?" diye sordu bakışlarını bana doğru indirerek.

"Sence ne düşünüyorum?"

"Demek istediğim, bu yüzden bunu seçtiğimi, çünkü benim aile konusunda bir fantezim olduğunu mu düşünüyorsun? Yani bağlarım varmış gibi düşünerek döndüğümü mü söylüyorsun?"

"Ben aile için döndüğünü düşünmüyorum," dedim, "ama evet bağların var burayla."

"Ama eğer Filistin için buradaysam, o zaman neden *orada, Hayfa'dayım?* Neden burada değilim?" Odayı işaret ediyordu, yani Batı Şeria'yı.

"Çünkü, yani çünkü Hayfa da Filistin'in bir parçasıydı," dedim, "sen eğitimcisin, bir örneksin, tarihi öğretiyorsun—"

"Biliyor musun, üç yaz önce," yerdeki karolara bakarak hızlı hızlı gözlerini kırpıştırdı, "Gazze için bir protestoya katıldım. Üniversitenin dışında da bir karşı protesto vardı. Haykırarak bizim hakkımızda korkunç şeyler söylüyorlardı. Orada bölümümden, birlikte çalıştığım insanlar ve bir grup öğrenci gördüm. Hepsinin de beni gördüğünü biliyorum. Bir düşün, eğer yaz tatili olmasaydı ve ben pazartesi günü gidip ders vermek zorunda olsaydım."

Bir süre sessiz kaldım, düşünüyordum. Haneen düğmelerini çözmeye başlamıştı.

"Şu sarıyı alabilirsin," dedim, "aslında hangisi istersen alabilirsin."

"Teşekkürler." Ayağa kalktı. "Önce bir duş almalıyım."

"Haneen."

Kapının aralığında durdu.

"Yarın neden Kudüs'teki protesto gösterisine gitmeyelim ki?" dedim.

Biraz durdu. "Evet, neden olmasın? İyi fikir. İsterim bunu. Ben ve sen, sabahtan. Emin misin?"

"Tabii."

"Erken gitmeliyiz. Trafik kötü olacaktır."

İbrahim
Bugün 22:59

Uyuyor musun?

evet

Ha ha

lanet olası berbat
bir rüya görüyordum.

Neyle ilgili

şey

hayfadan gelmiş bir kadın vardı
ayrıca ingiltereden gelen ve birlikte
oyunda rol aldığımız bir başkası

ve onun gideceğinden
endişeliydim

Hımm
Bu ne anlama gelir merak ettim
Biz Kds'e gidiyoruz

şimdi mi?

Sabah
İstersen sen de gelebilirsin

biz kim

Ben ve ablam
Öyle karar verdik

meryem yok yani
?

Bu hafta sonu Emil onda

dikkatli olmalısınız

Akşam ezanından önce ayrılacağız

yine de tehlikeli olabilir.

Gelmek zorunda değilsin

bir rüyasını göreyim bakalım
haber veririm

Yola sabah 5'te çıkıyoruz

hmm

O yüzden şimdi biraz uyumam
lazım

hadi o zaman
yarın konuşuruz

Sabah olduğunda İbrahim bize katılmadı, belki de iyi olmuştu. Ezan kulağımı tırmalamaya başladığında uyandım, duruyor, tekrar başlı-

yordu. Sonra yüzümde bir el hissetim ve gözlerimi açtığımda Haneen'in tamamen giyinmiş, yanı başımda çömelmiş ve uyan, uyan diye fısıldadığını gördüm. Meryem'in arabasını ödünç alıyorduk çünkü onun sarı İsrail plakası vardı. Haneen bir yerleşimci kontrol noktasından geçerek kestirme bir yola çıkma riskini göze almak istemişti. Ben ön koltukta askerlere yaklaşıncaya kadar uyuklamaya devam ettim. O noktada İsrail radyosunu açıp rahatmış gibi davranmaya başladık. Haneen askere İbranice bir şeyler söylemeden önce gülümseme, sıkılıyormuş gibi bak diye fısıldamıştı. Geçmemize izin verdiler ama Kudüs'e yaklaşırken askerler camlarımıza vurmaya, ellerini uzatıp kimlik sormaya başladı, hatta bir kere arabadan çıkmamızı bile istediler. Eski şehre giden yolda devamlı yolumuzu kesiyorlardı. Henüz başımızı ve göğsümüzü örtecek başörtülerimizi takmamıştık. İki kez, silahlı birisi daha ileri gitmemize izin olmadığını bildirdi. Galiba ben çok kolay pes ediyordum. Her iki seferde de yenilgiyi kabullenmek, Ramallah'a dönüp uyumaya devam etmeye razı olmak üzereydim. Oysa Haneen beni hayretler içinde bırakan bir İbraniceyle korkusuzca ısrar ediyor, ses tonu öfke ve haklı bir şaşkınlık arasında gidip geliyordu. Bense anlamış gibi yaparak konuşmadan bekliyordum, ta ki bizi durdurmaya çalışan askerlerin kararlılığı önce şaşkınlığa, sonra bıkkınlığa dönüşüp, nihayet küçümser bir el işaretiyle geçmemize izin verene kadar.

Bir büfeden kâğıt bardaklar içinde kahve alıp otobüs durağında içtik. Yavaş yavaş uzaktan gelen bir gürültü duyulmaya ve gitgide bağırıp çağıran seslere dönüşmeye başladığında askerler ortaya çıktı. Ardından Filistin bayrakları sallayarak Nablus yolundan aşağı doğru akan protesto yürüyüşü başladı. Ön tarafa yakın bir yerde dört genç caminin kartondan yapılmış boyalı bir maketini taşıyordu. Biz otobüs durağına yakın durmaya devam ettik. İki kez duyulan şiddetli *tak tak* sesi ardından gözyaşı gazı ortalığa yayılmaya başladı. Biz sığınmak üzere Kudüs otelinin restoranına koştuk. Kalabalık dağılmaya başlamıştı. Restoranın penceresinde baktığımda gazın oldukça yoğun olduğunu fark ettim ama yaralanmış ya da yerde yatan kimse gözüme çarpmadı. Restoranın sahibi Haneen'i dostça bir yakınlıkla karşılayarak bizi oturmaya davet etti.

Büyük bir şişe su açtı ve iki bardağa doldurdu. Bir gün önce akşam namazına kadar ortalığın sakin olduğunu ancak sonrasında bir

grubun yüksek sesle ilahiler okumaya başlamasının işin kargaşaya dönmesine neden olduğunu ve plastik mermilerin, gerçek mermilerin, gözyaşı bombalarının kullanılmaya başladığını anlattı. İki kişi vurulmuştu – ya da o öyle duymuştu. Bütün bunlar işlerin bugün de hayra alamet olmayacağını gösteriyordu. O da pencereden dışarı baktı, kaşları çatıldı, omuzlarını sanki sırtında oluşmuş bir düğümü çözmeye çalışır gibi bir aşağı bir yukarı oynatmaya başladı.

Ama işte buradaydık. Benim sinirlerim şimdiden gerilmişti. Biz gün ışığında sularımızı içerken restoran sahibi yanımızdan ayrıldı. Ne Han ne ben birbirimize bir şey söylemedik. Saçlarımızı örttük.

Öğlen olduğunda eski şehir duvarının kadınlar bölümündeydik. İsrail polisi bizi içeride ya da dışarıda tutmak için mavi metal bariyerler kurmuştu. Üzerlerinde çelik yelekleriyle bu bariyerlerin arkasında pusuya yatmışlardı. Merkezle haberleşmek için kullanabilecekleri elektronik cihazları vardı. Birçoğu doksanların siperlikli gözlüklerinden takıyordu. Karacı askerler zümrüt yeşili bereler ya da açık yeşil renkli beyzbol şapkaları giyiyorlardı. Biz kadınlar türban, baş, boyun ve göğsü örten türde örtüler, uzun etekler kullanıyorduk. Bazı kadınların koltuklarının altında namaz seccadeleri vardı. Burada kimin dindarların temsilcisi olarak, kimin sadece destekçi olarak bulunduğu anlaşılmıyordu. Zaten bunun o kadar da önemli olmadığı hissediliyordu. Solumda Haneen duruyordu, sağımdaysa yakındaki Shuafat bölgesinde oturan Reem isimli bir genç kadın; Abu Dis Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde eğitim görüyormuş. Malezya ve İstanbul'da da dayanışma gösterileri olduğunu söyleyip telefonundan hareket halindeki kalabalıkları sergileyen bir klip gösterdi. Ayaklarımızın etrafında, plastik torbalar içinde bir sürü malzeme, su şişeleri, yiyecekler vardı. Bizim yerimiz erkeklerinkinden daha geniş görünüyordu, çünkü onların sayısı bizden çok daha fazlaydı ve Selahaddin Caddesine kadar uzanıyorlardı. Namaza hazır sıralar halinde dizilişlerini izledim. Hepsi birlikte, toplanan kalabalık on binleri buluyordu.

Ablamın başörtüsü altından yarısı görünen yanağına baktım. Bir ay önce tehlike altında olacağımı öne sürerek beni Batı Şeria'ya gitmekten vazgeçirmeye çalışmıştı. Kız kardeşim hem beni güvende tutmak hem de bana neler olduğunu göstermek istiyordu. Onun, adeta sistematik hataları saptayıp tekrarlanmalarını önleyebilirmiş gibi bir

askerlere bir protestocu erkeklere bakıp analiz yapmaya çalışmasını izledim. O sırada yanımıza beyaz saçlı, üzerinde kurşun geçirmez yelek giymiş bir adam yaklaştı. Bir elinde kamera, daha da can sıkıcı olarak diğer elinde de gaz maskesi bulunan, cildi güneş etkisiyle aşınmış, gazeteci görünümlü biriydi. Kamerayı bize doğrulttu ve açıkta kalan gözünü kısarak vizörden baktı. Haneen arkasını döndü. Bense ona gülümsemek için içimden gelen garip dürtüyü bastırmakla yetindim.

Etrafımızda neredeyse bir belediye altyapısı oluşturulmuştu. Eski şehir duvarları boyunca, Bab al Zahira'nın iki tarafında mavi beyaz portatif tuvaletler sıralanmıştı. Kadın ve erkek bölümlerinin ortasına, sanırım eğer çatışmalar başlar ve vurulan olursa tedavi edilebilmesi için bir Kızılhaç çadırı kurulmuştu. Bir grup yiyecek dağıtıyordu: sandviçler, falafeller, muzlar. Genç erkeklerden biri bizim tarafa bunlardan bir torba dolusu getirmiş, iki kadın da bunların dağıtımını üstlenmişti. Bir başka grup herkese su dağıtıyordu. Kadın hacılardan biri bize kâğıt torba içinde kabak çekirdeği ikram etti, ben birkaç tane aldım, Haneen elini göğsüne götürerek hayır teşekkür ederim dedi. Biz kendi sandviçlerimizi getirmiştik ama muhtemelen sıcakla bozuluyorlardı, çünkü saatlerdir güneşin altında bekliyorduk. Ben ne kadar çok su içersem içeyim susuzluğumu gideremiyordum. Kadınlardan biri güneşe karşı gölge yapması için şemsiye açmıştı; diğerleri duvarın soğuk taş yüzüne yakın durmaya çalışıyordu.

Sabah namazını kaçırmıştık ama zaten öğle namazı için buradaydık. Ben daha önce hiç namaz kılmamıştım ama Haneen nasıl yapılacağını biliyordu ve ben de onu taklit edecektim. Genel hava bir heyecan ve dostluk havasıydı. Gülüyor, gizlice askerleri işaret ediyor, birbirimize bugün buraya nereden geldiğimizi soruyorduk. Aynı zamanda da hepimizin içindeki öfke adeta bir telgraf hattı gibi bizi birbirimize bağlıyordu. Gökyüzü solgundu. Bana *khalti* [teyze] diye hitap eden bir kadın bir şişe su daha verdi, teşekkür ettim. Aslında sinirlerim oyunun açılış gecesiyle ilgili olarak da gergindi. Kaos beni ürkütüyordu. Oysa burada öyle bir şey yoktu. Burada düzen, gelenek, usul ve özen vardı. Caddeler artık cadde olmaktan çıkmıştı. Caddeler şimdi ibadet alanlarına dönmüş, caddeler birer sahne olmuştu.

Genç bir kadın asker çizmesiyle barikatlardan birinin üzerine basıyordu. Diğer meslektaşları homurdanarak telsizleriyle konuşuyor,

ara sıra coplarını ve silahlarını yokluyorlardı. Kafalarından neler geçtiğini merak ediyordum. Bir grup Müslüman fanatiğe karşı koruma görevi yaptıklarını mı? Biz, geri kalmış yerlilere karşı? Gerçekten de İslamiyet'e ya da İslamcılara karşı savaştıklarına mı inanıyorlardı? Çünkü zaman zaman medyada böyle bir resim çizmekten hoşlanıyorlar, Batı başkentlerinde terör mağdurlarıyla dayanışma iddiasıyla, *Bunun ne demek olduğunu biliyoruz, bu tam bizim de başımızda olan şey* diyorlardı. Ya da içlerinden bazıları gerçekte ne yaptıklarını biliyor olabilir miydi? Yoksa bu düşünmekten kaçındıkları bir şey miydi? Artık damarlarımda atan korku değil gururdu. Bırakalım bizi fanatik sansınlar. Umurumda değildi. Benim için öyle düşünüyor olabilmelerinden gurur duyuyordum.

Namaza çağıran ezan saat tam birde başladı. Okuyan erkekler topluluğunun başındaki biriydi ve sesini duyurabilmek için ellerini ağzının etrafına sarmış, ezanın ritmine tüm bedeniyle katılıyordu. Üzerinde çizgili bir tişört vardı. Biz de erkekler gibi kendimizi sıra düzenine sokmuştuk. Kardeşimin elini bulup, sıktım. Bizim namaz seccadelerimiz yoktu. Birisi bize kendisindeki yedeği vermek istedi, her ne kadar itiraz ettiysek de sonunda Haneen canlı mavi renkte, sentetik yumuşaklıkta ve üzerinde işlemeli bir mihrap bulunan seccadeleri kabul edip birini bana verdi, ben de yere serdim. Ezanı okuyan adamın sesi yorulmuş, ses hafiflemişti. Sıralar arasından geçen biri bir megafon getirip okuyanın ağzına yaklaştırınca yeniden yükseldi ve bize de net bir şekilde ulaşmaya başladı.

Hutbeyi başında bir takke gözünde güneş gözlükleriyle imam okudu. Topluklar içinden bazıları telefonlarını çıkarıp onu filme almaya başladı. Eliyle gökyüzünü işaret ederek "Mavi gök kubbenin altındaki yeryüzünde," diye başladı. Kalabalık eğilince, video kameralarını sırtlamış, ses yükseltici mikrofonlarını uzatmış muhabirler göründü. Kameraların deklanşörlerine basıldı. Kalabalık *Amiin* dedi, Kalabalık *Amiin* dedi. *Amiin.*

Bir an var ve bir de andan sonrası. Bu farkındalıkla insan yaşamının devam ettiğini hissediyor. Ellerimizi kaldırıyoruz, Allah büyük diyoruz, ellerimizi kavuşturuyoruz Allah büyük diyoruz. Eğiliyoruz, hep birlikte hareket eden bedenlerin oluşturduğu görkemli bir ses duyuluyor. Kalkıyoruz ve içimde binlerce insanın aynı anda hareket

etmesinin, aynı anda eğilip aynı anda kalkmasının uyandırdığı tuhaf bir coşku yükseliyor. Benim kim ve ne olduğumun önemi kalmıyor. Diz çöküyor ve başlarımızı yere değdiriyoruz, ellerim ödünç seccademin yumuşak dokusu üzerinde. Kalkıyor ve tekrar ediyoruz. Diz çöküyor, topuklarımız üzerine oturuyor ve kafalarımızı bir taraftan diğer tarafa çeviriyoruz, assalamu alaykum ve rahmatullah, assalamu alaykum ve rahmatullah. Son kez ayağa kalkıyoruz, kardeşim koluma dokunuyor ve yanağımdan öpüyor.

Yarım saat içinde, İsrailliler yeniden göz yaşartıcı gaz sıkmaya başladı. İlk sıkışta sıralar dağıldı. Diğer kadınların bedenleri ve kıyafetleri arasına saklanarak duvara doğru koştum. Hızla hareket ediyorduk, çünkü kurşunlar da yağmaya başlamıştı. Bir koşu tutturdum. Başımdaki örtüyü çekip çıkardım. Kalbimin çarpıntısından boğulacak gibi olmuştum. Yoksa boğazımdaki gazın burukluğu muydu bu? Gözlerim yanıyor, burnum dere gibi akıyordu. Elimdeki örtüyle yüzümü kapattım ve sıkışan kalabalık içinde yavaşlarken denge amacıyla duvara uzanıp tutundum. Gazdan sakınmak ve patlama seslerinden kulaklarını korumak için kafalarını namaz örtüleriyle örtmüş erkeklerle karıştık. Koşturan iki üç Kızılhaç görevlisi gözüme ilişti. Sedyeyle taşınan biri vardı. Tekrar koşabilecek hale gelince yeniden koşmaya başladım. Arkamızdaki sokaklar duman içindeydi. Salahaddin caddesinde bir yangın başlamıştı.

Haneen yanıma geldi ve beni kepenkli dükkanların önünden geçen uzun bir yola çıkardı. Yalnız değildik, on, yirmi, belki elli kişi daha aynı rotayı seçmişti. Yavaşladık ve ilginç bir sessizlik içinde yürümeye devam ettik. Öksürük göğsümü rahat bırakmıyordu ve ellerim acıyordu. Haneen'in gözleri kıpkırmızıydı, berbat görünüyordu. Ben de öyleydim herhalde.

Kudüs otelinin restoranı boştu. Müzik kısılmıştı. Barın ardında bir adam bardakları yıkıyordu. Haneen başörtüsünü açar açmaz telefonuna baktı ve Şam Kapısı tarafında genç bir adamın öldürüldüğü haberini gördü. Adı Muhammed Mahmoud el-Şerif'ti. Ekranı bana doğru çevirdi, tekrar kendisine döndürmeden önce Facebook'ta kanlı bir ceset gördüm. Restoran sahibi, masaların üzerine örtü seriyor ve süt bardakları yerleştiriyordu. Camdan baktım. Dışarıda insanlar sığınacak yer arıyorlardı. Haneen'i izleyerek yüzüm ve ellerimi sütle

yıkadım. Biraz yatıştırıp serinlettiyse de kurumaya yüz tuttuğunda cildim yeniden yanmaya başladı. Gözlerim sulandı. Yaşam anlamsızca içimde çırpınıyor ve kardeşim endişe içinde bana bakıyordu. Yüzü, cildi yeniden görünmeye başlamadan önce bir palyaço gibi sütle sıvanmıştı. Kendisini sorumlu hissediyordu ama aslında bu benim fikrimdi. Onu nasıl ikna edeceğimi bilemiyordum. Üstelik titrememi de durduramıyordum. Yüzümüzdeki sütü yıkamayı teklif etti, aşağıdaki tuvaletlere doğru onu takip ettim.

"Su sütten daha etkilidir ama adamı kırmak istemedim," dedi suyu akıtmaya başladıktan sonra.

Lavaboya eğilip yüzüme bolca su çarptım.

"Bu protestoları kim düzenliyor?" diye sordum.

"Güvenlik kapıları konusunda boykot çağrısı ilk olarak İslami Vakıf'tan gelmişti. Sonrasında özel olarak kimse değil, diye düşünüyorum."

"Ama birisi herkese nerede duracaklarını söylemiş olmalı."

"Sanmıyorum."

"O zaman ne yapacaklarını nasıl bilebildiler ki?"

Omuz silkti. Acıyan ıslak yüzümü hafif dokunuşlarla kuruladım, sonra onun arkasından yukarı çıktım ve bir kahve sipariş ettim. Caddenin karşısında bir kameraman ve bir de yabancı muhabir vardı. Birbirinin benzeri gibi görünen bu iki kişi, arka planlarında devam eden duman ve korku içinde gelişen olayları, sakin bir şekilde ama ayrı ayrı kendi cihazlarına aktarıyorlardı. Onlardan neden hoşlanmamıştım? Sadece birer izleyici olup hiçbir şey yapmadıkları için mi? Aslında hiçbir şey yapmıyor değillerdi. Bizim kameralara ihtiyacımız vardı. Aslında gücümüzün yarısı kameralardı. Onların kaydettikleri sayesinde artık sadece Kudüs'te değil her yerdeydik.

Hesabı ödeyip Meryem'in arabasına doğru yürüdük. Kapının kilidi açılırken ışıkları yanıp söndü. Binaların ötesinde siyah dumanlar amaçsızca gökyüzüne doğru sürükleniyordu. Yolcu koltuğuna oturduğumda darmadağın olduğum için özür diledim. Haneen kör noktayı kontrol ederken, üzülme, dedi. "Sakın özür dileme." Trafikte biraz zorladıktan sonra, kısa süre içinde rahatça hızlanabildiğimiz Hayfa yoluna çıktık. Etrafımızdaki yeşil alanlar kıvrıla kıvrıla geçip giderken birden ürkütücü, anlamsız bir farkındalık yaşadım. Bizim *Hamlet*'imizin anlamı bir şekilde burada yaşanan acılara bağlıydı.

Çünkü *Hamlet*'e gücünü veren bu içerikti. Meryem'in çoktan bunun bilincinde olduğundan emindim. Oyunumuzun bu protestolara ihtiyacı vardı ama protestolar için bizim oyunumuz gerekmiyordu. Yüzüm yanmaya devam ediyordu, içimden onu söküp atmak geliyordu.

Haneen arabayı sürerken ben, gençliğimde oynadığım Pierrot rolünü düşünüyordum. Oyunun hareket yönetmeni Michael, provalara katılmış benim bedenimi bir terzi gibi incelemiş, diğer yönetmenleri odadan çıkarmış ve bana motivasyonun önemi hakkında bir söylev vermişti.

Uzaklara bakarak ve tüm dikkatini kullandığı kelimelere vererek "Her kişi," demişti, "her *beden,* bir diğer kişinin bedeninden farklı hareket eder, zihinlerinin neyle meşgul olduğuna bağlı olarak." "Üzgün olduğunda," diye dikkatimi çekmişti, "*senin* hareketlerin, *benim* üzgün olduğum zamanki hareketlerimden farklı olacaktır. Senin hareketlerinin ne anlama geldiği de anlaşılabilecektir ama benimkilerle aynı olmayacaktır. Ama eğer duygundan hareketine *düz bir çizgi* çizersen –yani *kendi* duygun, *kendi* hareketin olacak şeklinde– o zaman izleyici seni sadece anlamakla kalmayıp *hissedecektir*."

"Evet, anladım," demiştim

"Hayır anlamadın. Ama olsun. Aklından düşünce geçtiği andan itibaren başla. *Tamam, ben bir içki alayım.*"

Bu kez beni ayakta izleyecekti. Kollarını kavuşturmuş ve yürüyen bir ayna gibi benimle birlikte yürümeye başlamıştı.

"Neden bana bakıyorsun?" diye sormuştu.

"Size bakmıyorum."

"Ama beni fark ediyorsun. Viski içen biriyle ilgili sahip olduğun fikri taklit ediyorsun. Viskiyi sen iç. Elindeki bardağa güven. Bana bakma."

Tekrar denedim. Zordu. Haklıydı. Onun oradaki varlığının fazlasıyla farkındaydım. Her şey bir tarafa, yaptığım her hareketi eleştirmek üzere olduğunun, dolayısıyla her hareketimin daha baştan zayıflatılacağının farkındaydım. En sonunda görünmez viski kadehimi masaya koymayı başardığımda ağzını açmış ve törensel bir tavırla derin bir nefes almıştı.

"Bedenin iki çeşit görünmez güce karşı tepki göstermek zorunda kaldı." Söylediğini netleştirmek için sol elinin iki parmağını kaldırmıştı.

"Tamam?"

Badminton kortunu genişlemesine adımlamaya başlamıştı.

"Bunlardan biri zihinsel güçtür, tıpkı kapıyı açmak istiyorum, seni öpmek istiyorum, ayağa kalkmak istiyorum, oturmak istiyorum vs gibi," bunlar senin niyetlerin. Ya da bedeninin belli bir niyeti olmadan hareket etmesine neden olan güçlü bir hisse sahipsindir." Kolunu öne doğru uzatmış ve eğilmiş, alnına götürmek üzere elini geri çekmişti. "Bu bir duygu," demişti, tekrar doğrulurken. "Diğer görünmez güç dışardan gelir. Bu, bedenin üzerinde etkisi olan göremediğimiz bir şeydir. Ama beden buna tepki verir. Tamam mı? Eğer bir sokak köşesinde pantomim yapan bir mim sanatçısıysan önünde görünmez bir duvar olur, doğru mu? Ya da şöyle bir şey."

Birden yürümeyi bırakmıştı. Bir ayağını öbürünün önüne atmış, bir yana doğru eğilmişti. Bir kolu odun gibi sert, adeta düz bir çizgi, bileği menteşe gibi, eli yine dümdüzdü. Ani ama hafif bir hareket sonrası yanında bir masa belirmiş ve kendisi o masanın üzerine yığılmıştı. Gülmeye başladım. Mükemmel bir mimdi. Neredeyse, orda bir masa olduğunu görebiliyordum. Benim gülüşümle yumuşadı. Görünmez masadan uzaklaşıp yeniden dengesini bulmuş, sanki gerçekten bir şeye dayanmış da eli tozlanmış gibi, ellerini silmişti.

"Çoğu zaman, birden fazla görünmez güce tepki verirsin. Şimdi ben kızgınım ve bir otobüsten kaçınmak istiyorum. Yorgunum ve kapıyı açmam gerekiyor vs."

"Tamam."

"Kulağa karışık geliyor, biliyorum," demişti Michael, karmaşık kavramları anlama ya da icat etme konusundaki yeteneğinden memnun görünüyordu. "Ama bir kez bu güçleri kafandan tamamen uzaklaştırabildiğinde, bedenin görevi kendi başına yerine getirecektir. Şekillendirmeyi senin yapman gerekmeyecek, sen sadece güce odaklanacaksın."

"Güç her zaman sizinle olsun."

Michael samimiyetle cevap vermişti. "Daha ziyade güce güven. Ben masaya güvendim, onun üzerine yığılacağıma güvendim. Eğer güçle arandaki çizgi net olursa, beden o çizgiye güvenir ve onu takip ederek karşı dengeyi oluşturur. Seyircinin ne göreceğini düşünme. Seni harekete geçiren, seni durduran ve sana yön değiştirten şeyin üzerinde odaklan. Ondan sonra ince ayarlara geçeceğiz" demişti.

Michael beni motivasyon ve etki arasına düz bir çizgi çizmenin mümkün olduğuna ikna etmişti. İnanç ve eylem arasına. Bu bir kontrol meselesiydi. Bir ressamın tuvali üzerine çizdikleri gibi. Onun kullandığı boyalarla, renkler yerine ben bedenimi, sesimi, duygusal geçmişimi, tepki zamanlarımı ve benim bir parçam olan her şeyi kullanmalıydım. Bu yönlendirmelerin getireceği başarı umudu, bu yeni bir çaba gerektiren bakış açısı, on sekiz yaşındaki Sonia'yı coşturmuş, heyecanlandırmış, bu çizgiyi mükemmelleştirmenin yaşamı için yapmaya değer bir şey olacağına inandırmıştı.

Trafik yine durmuştu; Haneen farkında olmadan elini dudaklarına götürmüş ciddi bir yüzle ileriye doğru bakıyordu. Bu anlattıklarımla bugün yaşananalar arasında bir paralellik gördüm ve kardeşimin benden cidden bu kadar farklı mı olduğunu merak ettim. Tekrar ilerlemeye başladığımızda camımı açtım ve rüzgârı yüzümde hissettim. Haneen radyoyu açtı. Fark, burada yaşananların gerçek olmasıydı.

O gece adeta bir virüs kapmış gibi zor uykuya daldım. Sonrasında birkaç saat hiç uyanmadan uyumuşum ama gecenin karanlığında yeniden uyandım. Körfezin üzerindeki kapkara gökyüzünde ay gümüş bir leke gibi görünüyordu. O uyuduğum saatlerde ne kadar yoğun uyuduysam şimdi de aynı derecede uyanıktım. Beni neyin uyandırdığını merak ettim. Yaşadığımız günün anıları yavaş yavaş geri gelmeye başlamıştı, ezanın, dualaların ve atılan silah ve gözyaşı bombalarının sesleri, hisleri. Sıcak yatağın içinde ağrılı kaslarımı oynattım, ciğerlerim hâlâ gazın yoğunluğunu hissediyor gibiydi. Havaya ihtiyacım olduğunu fark ettim. Fanı çalıştırmayı unutmuştum. Camı açmak için uzandım ve açtığım sırada, evde bir yabancı olduğuna dair güçlü ve ürkütücü bir his sardı içimi. Bu his öyle güçlüydü ki bu kesinlik titrememe neden oldu. Sanki odamın kapısında bir ayak sesi ya da tanıdık gelmeyen bir ses duymuştum ama aslında duyduğum bir şey yoktu. Açık pencereden içeri başka sesler geliyordu; tepenin sırtından çakalların iniltisi, denizin fısıltısı, gece trafiğinin tatsız homurtusu. Bunların hepsini bir yana bıraktım, bir böcek gibi kıpırdamadan bekledim, dikkatimi yattığım odanın dışındaki ev alanına yoğunlaştırdım ve oradan gelecek sesleri yakalamaya çalıştım. Kalbim çılgın gibi çarpıyordu. Adeta kanım donmuştu. Beynimin uyanık kısmı bunun

muhtemelen saçma bir endişe olduğunu söylüyordu. Yine de hayaleti kovmam gerekiyordu. Yeniden yataktan kalktım ve odadan çıkıp salona doğru yürüdüm.

Orada, antrede, kapının yanında biri vardı. Nefesimi tuttum. Alnı üzerinde, zayıf mavi bir ışık seçiliyordu. Bir kolu yan tarafında sopa gibi hareketsiz duruyordu. Kıpırdayamıyordum, şok geçiriyordum. Bütün görebildiğim buydu. Orada ne kadar durduğumu bilmiyorum. Şok geçiriyordum – bunun bir nedeni içgüdümün beni yanıltmayıp doğru çıkmış olmasıydı. Yüzünü göremediğim düşman da bana bakıyordu.

"Neden çekip gitmiyorsun?" dedim fısıltıyla.

Kapının hemen yanında durmasına rağmen ne yerinden kıpırdıyor ne bir ses veriyordu. Niçin? Korkmuş olmalıydı muhtemelen. Bu düşüncemin hemen arkasından hızla başka bir açıklama geldi aklıma, o da hiç korkmadığıydı. Hayır, tam tersine onun kapının yanındaki varlığı bir tehditti. Burada olmasının bir nedeni vardı. Benim için gelmişti. Bu bende düşüncesiz bir öfke patlaması yarattı ve kendimi korumak için bir adım öne çıktım ve tam aynı anda o da aynı şeyi yaptı. Sonra onun bir kadın olduğunu gördüm ve daha aynanın çerçevesini bile görmeden orada olduğunu anladım. Keşfettiğim şey başımdan aşağı bir kova buzlu su dökülmüş gibi hissetmeme neden oldu ve tuttuğum nefesi serbest bırakıp, nihayet rahatça nefes alabildim. Aynaya doğru yavaşça ilerledim ve içindeki kendime baktım. Daha önce orada bir ayna yoktu. Haneen onu benim yokluğumda yerleştirmiş olmalıydı. Sanırım dün akşam da hiç fark etmeden geçip gitmiştim önünden.

Neden böyle bir şey yaşadığımı açıklayamıyordum. Ama sonrasında bile, yani evdeki yabancının benim aynadaki görüntüm olduğunu anladığımda bile rahatlamam ancak bir süre sonra mümkün olmuştu. Muhtemelen hâlâ yarı uykudaydım ve akla yakın düşüncelerden uzaktım. Fonda dairenin karanlığı ve zayıf ay ışığı altında, kendi görüntüm bana yabancı gelmiş olmalıydı. Yüzümün stresten gerildiği yerde bir çift bilmiş göz bana bakıyordu. Neredeyse gülümseyen dudaklarda çok hafif bir nefes de duyar gibi olmuştum ya da duyduğumu sanmıştım. Çocukça bir telaşla yattığım odaya döndüm. Kapıyı kapatıp yatağıma tırmanırken kendi kendime güldüm. Hemen arka-

sından bir sivrisinek vızıltısı duydum ve kulağıma gelen bu vızıltıyı meşru bahane sayarak rahatlayıp başımı örtülerin altına sakladım.

Ertesi sabah "Yıllar önce pazardan almıştım," dedi Haneen. "Benim çalışma odamda bekleyip duruyordu."

Gün ışığında aynanın çerçevesini görebiliyordum. İnce, yaldızlı tepesinde ahşap bir kemer vardı. Camın alt kısımlarındaki bir iki eskimişlik lekesi dışında iyi durumdaydı. Ama aslında evin diğer mobilyalarıyla çok da uyumlu sayılmazdı. Sıradan bir günlük yaşam sahnesini renklendirip, hareketlendiren süslü bir çerçeveydi bu. Oturduğum yerden, Haneen'in tezgâhın yanında kahve içişini ve hemen arkasındaki pencerenin yarısını görebiliyordum.

Ona akşam yaşadıklarımı anlatmamıştım. Aradan geçen saatler içinde, olayın tekinsiz etkisinden kurtulamamıştım. Rahatsız edici bir rüyanın, onu anlattığınız zaman size ait bazı şeyleri ortaya çıkarma ihtimali yüzünden özel olacağı gibi, bu olayın da özel olduğunu düşünüyordum. Tezgâhın üzerinde duran, daha önce görmediğim kahverengi ve yeşil cilalı bir kâsenin kalın, yamru yumru çevresinde ellerimi gezdirdim.

"Bu da pazardan mı?" diye sordum.

"Hayır ben seramik kursuna başladım," diyerek kemikli parmaklarıyla boynunu ovuşturdu. Onları kille oynarken gözümün önüne getirdim. "Komik olan ne?"

"Sensin."

O hafta sonu birbirimize yumuşak davranıyorduk. Fazla konuşmuyor ama kanepenin üzerinde birlikte oturup kitap okuyorduk. O, cazip olmayan ciltleriyle bilimsel kitaplarından birini, ben de rastgele açtığım bir romanı ya da dini bir metin okur gibi *Hamlet*'i okuyor repliklerim üzerinde düşünüyor ve Beytüllahim'deki duvarın yanında, sahnede asılı o devasa avizenin altındaki Karar Günü'nü gözümde canlandırmaya çalışıyordum. Haneen hatırladığımdan daha yavaş bir okuyucuydu ama dikkati kolay dağılmıyor, sayfaları sabit bir hızla çeviriyordu. Daha sonrasında ben banyolar yaptım, birlikte yürüyüşlere çıktık, kahkaha konserveli ABD komedi dizileri izledik. Cumartesi günü bir restoranın bahçesinde hafif bir öğle yemeği için mola verdik ve Haneen yüksek sesle, genç yerel muhabirlerin Twitter'daki

hesaplarından yayınlanan internet bağlantılı haberleri okudu. Cuma günü biri Batı Şeria'daki, diğer üçü Kudüs'teki protestolarda olmak üzere dört Filistinli öldürülmüştü; ölenlerden birinin bedeni İsrailli-lilerin takas amaçlı kullanmasını engellemek için hastaneden kaçırılmıştı. O gecenin ilerleyen saatlerinde de Batı Şeria' da üç İsrailli yerleşimci aynı akıbete uğramıştı; ardından İsrail ordusu saldırganın yakınlardaki bir Filistin köyünde bulunan evini yerle bir etmişti. Bu cumartesi sabahı Amman'daki İsrail elçiliğinin bir güvenlik görevlisi iki Ürdünlü işçiyi vurarak öldürmüştü. Bu son olayın detayları, İsrail hükümetinin olayın medyada tartışılmasını ve diplomatik dokunulmazlık iddiasıyla da görevlinin sorgulanmasını yasaklayan emirleri nedeniyle açıklığa kavuşmamıştı. Cuma günü Gazze'deki gösteriler sırasında da çok sayıda başkaları İsrail ateşi altında kalarak yaralanmıştı. Bu arada Haneen'in okuduklarını dinlerken, İngilizce kaynaklı haberlerde Arap kayıpları için ne kadar sık pasif fiil kullandıkları dikkatimi çekmişti, adeta faili işaret etmekten kaçınır gibi. Her ölümün teker teker haberleştirildiği bu tarz habercilikle ilgili izlenimim bunun çarpıtmaya yönelik bir tarz olduğuydu. Bu beni, az sayıda kişinin hikâyesinin genellikle çok sayıda kişinin hikâyesinden daha ilgi çekici olup olmadığı ve dolayısıyla Teta'nın Nakba hikâyesinin neden binlerce mülteci ve binlerce ölü hakkında değil de yeşil elbiseli bir kadın hakkında olduğu konusunda düşünmeye yönlendirdi. Başımı çevirip gökyüzünün altında uzanan denize baktım ve acaba sorun bende mi diye düşündüm. Belki de bu engin derinliklere bakmak için daha çok çabalasaydım, bu ufuk çizgisi bir tür ters çekim gücüyle benim bakışlarımı hep geri çevirmezdi ve o zaman bakışlarım onun yerine, yalnızca ayaklarımın dibindeki o net şekilde tanımlayabildiğim, apaçık görebildiğim çakıllarla, deniz kabuklarına takılmazdı. Belki de yeşil elbiseli kadınların öykülerine ihtiyacı olan yalnızca bendim. Meryem de böyle değildi, Haneen de.

Haberler pazar günü de devam etti. Filistin Otoritesi, El-Aksa civarındaki metal detektörlere bir de kameralar eklemiş olan İsrailliilerle yaptığı işbirliğini, istihbarat örgütlerinin buna karşı tavsiyelerine rağmen dondurmuştu. Sanırım koordinasyonun dondurulması önümüzdeki günlerde işgal altındaki nüfusu kontrol konusunda engeller yaratabilecekti. Bütün bu olan biteni yorucu bir gerilim içinde, önce

Haneen'in küçük telefon ekranından ve ardından televizyonlardan izledikten sonra bir şişe şarap açtık ve bir fatted betinjan [patlıcanlı fatteh] yapmak için gereken malzemeleri hazırladık. Han küçük ekmekler kızartırken ben patlıcanın beyaz etli kısmını küp küp doğradım. Han'ın küçük hoparlöründen ünlü Mısırlı şarkıcı Şeyh İmam'ın sesi yükseliyordu.

"Hatırlar mısın," diye sordu Haneen, müzik sesi eşliğinde, "Marco senin mesleğini nasıl kıskanırdı?"

"Pardon?" dedim bıçağı bırakarak.

Haneen tepe lambasının yansıttığı ışık çemberinin hemen ötesinde, ardında solan akşam ışığıyla pencere arasında oturuyordu. Yüzünü tam olarak göremiyordum ama duruşundan bocaladığı anlaşılıyordu. Müziğin sesini kıstım.

"Sen neden bahsediyorsun?"

"Bilmem. Belki Baba yanılmış olabilir."

"Ne demişti sana?"

"Marco kitap yazmaya çalışmıyor muydu?"

"Ee?"

"O yazar olmaya çabalayan biriydi. Sense başarılı bir aktristtin."

Güldüm, rahatlayarak patlıcanlarıma döndüm. Hayalgücüm çoktan kanıt uydurmaya başlamıştı. Ağızdan kaçan laflar Marco'dan, hâlâ zihnimin bakımsız bir müştemilatında çömelmiş oturan o tanıdık yabancıdan, pek de olası olmayan bir itiraf. "Sanmıyorum hayatım," dedim.

"Sen Batı yakasında bir sürü oyunda oynuyordun ve her zaman bir şeyin provasında oluyordun. Çoğu oyuncununsa çalışamadan geçirdiği uzun dönemler oluyordu. Ama senin öyle değildi. Bir şey bildiğimden değil." Numaradan bir tevazuuyla elini kaldırdı. "Bunu hep hissediyordum," dedi ve durdu.

"Neyi hissediyordun," diye sordum "hiçbir şey söylemedin?"

"Zaman zaman söylemeyi düşündüm, onun sana çok cömert davranmadığını hissediyordum. Marco'nun aç bir – yani bir açlığı var gibi görünüyordu. Bu konu seni üzüyor mu?"

"Siluetinle konuşmak tuhaf, ışığın altına gelebilir misin?"

Tezgâh boyunca kaydı ve lambanın camından yayılan mor ışığın içine girdi. Yüzünde temkinli bir ifade vardı. Sık sık, geçmişi farklı

hatırladığımızı düşünmüşümdür. Ama özellikle de çocukluğumuzla ilgili geçmişimizi; tabii kendi evliliğimle ilgili olanları değil.

"Öyle üzülürdüm ki," diye devam etti, "çok uzakta olduğumu düşünürdüm. Sana verebilecek hiçbir şeyim olmadığını hissederdim, çok berbat bir histi."

"Han."

"Ve sonra bir gün sen telefonda, 'Teşekkür ederim bu gerçekten yardımcı oldu' dedin bana, çok düzgün bir sesle." Gözlükleri burnunun ucuna kaymıştı. "Şaşırdığımı hatırlıyorum çünkü aslında kendimi işe yaramaz hissediyordum."

"Sadece dinlemekle bile bana yardımcı olmuştun."

"Bunu söylediğin için teşekkür ederim."

"A, hadi ama," dedim tatlı bir sesle yatıştırmak, havayı dağıtmak için.

Haneen hafifçe gülümseyerek yüzünü ekşitti ve kalkıp fırını çalıştırdı. Sessizlik rahatsız edici olmayan, aile içi bir sessizliğe dönüştü. Patlıcanları kesmeyi bitirdim ve "Biliyor musun, Marco gerçekten bir roman yazdı aslında."

"Ne hakkında."

"Tahmin et."

Gözleri kocaman açıldı, "Hayır."

"Daha iyi bir konu olabilir miydi?"

Kollarımı havaya kaldırdım. Gözleri elimde tuttuğum bıçağa takılmıştı.

"Aman tanrım," dedi çabucak, muhtemelen benim söylediklerimden ziyade elimdeki bıçak için. "İyi miydi peki?"

"Okuduğumu mu sanıyorsun?"

Ona çevrimiçi eleştirileri okuduğumu ve Marco'nun romanındaki kahramanın, karısı hamile kalamayan bir yazar olduğunu da böyle öğrendiğimi söylemedim. Ya da bu bilginin ışığında, kürtaj sonrası Marco'nun daracık çalışma odasına kapanmasının başka bir anlam kazandığını da... Benim evin bir başka yanında bağrım yanarken, onun odasında bunu yazdığını da... İhanet yeterince uygun bir kelime değildi, daha uygunları vardı. Öfkem öyle güçlenmişti ki kafamın ortadan ikiye ayrılacakmış gibi hissettiği anlar oluyordu. Okuyucu yorumlarından Marco'nun tarzının, muhtemelen tapındığı Fransız

egzistansiyalistleri tarzında kolay anlaşılır, temel yapısına indirgenmiş bir yazı olduğunu anlamıştım. Tek kayda değer eleştiri kadın bakış açısından yazılan bölümlerin zaman zaman inandırıcı olmadığıydı. Zaman zaman inandırıcı olmamış mış! Ticari bir yayıncıdan sessiz sedasız çıkan kitap hakkında daha güçlü duygular ifade eden olmamıştı. Bazı sıcak eleştiriler de olmakla birlikte, önemli bir şey yoktu ve bu tarihe kadar ilk ve tek kitabı olarak kaldı.

"Adı neydi romanın?"

"Lütfen okuma."

"Sadece merak ediyorum," dedi Haneen, sonra dönüp el yapımı kâsesini kaldırıp çatal kaşığı masaya koymaya başladı.

Marco'nun bana özendiği, beni kıskandığı düşüncesi yemek boyunca aklımı meşgul etti. O zamanlar çok acı verici ve kafa karıştırıcı olan küskünlüğünün çürük kökenleri herkesten önce babam tarafından fark edilmeliydi. Hafızamı tarıyordum. Buna neden olabilecek belli bir olay ya da işaret yoktu ortada. Ama belki sıcaklığın, cesaretlendirmenin yetersizliği olabilir diye düşünmüştüm. Belki onun o delinmesi zor, keskin bakışları, ki ben bir zamanlar onlara nasıl da sevecen tutkular yansıtırdım. Buna kıskançlık demek yine de bir önyargı olabilirdi.

"Biliyor musun" dedim, Haneen bana biraz daha yemek koymak için bir servis kaşığını tabağıma boşaltırken, "ben her zaman senden daha yetersiz olduğumu hissetmişimdir."

Kardeşim kaşlarını çattı, gözlerini indirdi. Ben de bunu neden söylediğimi bilmiyordum. Ona serzenişte bulunmaya çalışmıyordum. Belki de son içten konuşmalarımızın açık bir konuşma zemini yarattığını ve aramızda oluşmuş, çoğu gözden ve bilinçten uzak, o dibe çökmüş karmaşık tortuyu, gizlenmiş suçlamaları, bir gerçeğin ifadesiyle bir seferde değiştirebileceğimi düşünmüştüm: Kardeşim sen bana böyle hissettirdin. Üçgen şeklinde kestiği bir salatalık parçasıyla oynuyordu. O sırada benim asıl üzüldüğüm Marco'dan ziyade kendisiydi. Çünkü o sonuçta benim için iyi şeyler de düşünüyormuş. Sadece geçinebilmek için birtakım saçma sapan oyunlar oynadığımı düşünmüyormuş. Beni yaşaran gözlerim yüzünden bulanıklaşan tabağımın önünde çocuk gibi ağlamanın eşiğine getiren şey bu farkındalıktı. Onun onayına ihtiyaç duyduğumun farkında değilmişim. Yol-

da takılıp düştüğümde yaşadığım hislere benziyordu bu duygu – bir keresinde Hackney'de başıma gelmişti. Şok ve utanç içinde sersemlemiş bir şekilde ayağa kalkıp tekrar yürümeye başlamıştım, ta ki bir yabancı elini sırtıma koyup "İyi misiniz, çok kötü düştünüz," diyene kadar; dağılıp ağlamaya başladığım an, o tamamen yabancı kişinin, şaşkınlık içinde sırtımı okşadığı andı. Haneen gözlerini kaldırıp bana baktı, sanki beni yatıştıracak bir şey söyleyecek gibi. Bekledim. Hiçbir şey söylemedi; yorgun görünüyordu. Belki benim buna ihtiyacım olduğunu hissetmemişti. Belki kafasında başka şeyler vardı, benim dışımda başka şeyler.

Ertesi gün Ramallah'a doğru yola koyuldum. Daha önce ne Meryem'in arabasını ne de başka bir aracı İsrail ya da Filistin yollarında kullanmamıştım. Aşırı kafein yüklenmiş vaziyette, bir buçuk saatte 6 nolu otoyolda GPS'i takip ederek, İsrail Savunma Kuvvetlerinin Batı Şeria ile Kudüs arasındaki birinci kontrol noktası Kalandiya'ya vardım. GPS o noktada gizemli bir şekilde çalışmayı durdurdu. İçimdeki ses bana geri dönüp tekrar yola koyulmamı söylüyordu. Parmak ucumla haritayı ekrana çektim; bu yolun Batı Şeria'daki bir İsrail yerleşkesine giden bir yol olduğunu gördüm. Rotayı iptal ettim. Batı Şeria kontrol noktasında kimse yoktu, ancak yolun ilerisinde, çıkışa giden kontrol noktasına doğru bir dizi aracın sıkışmış olduğunu görebiliyordum. Çevrelerini saran yeşil alanlar içinde, yeşil üniformalı gergin askerler dolanıyordu. Beytunya'ya giden yola saptım, parlak meyvelerin sergilendiği bir dükkanın önünden geçerken durup incir almayı düşündüm. Aklım gerideki askerlere takılmıştı. Onlardan birini canlandırmaya çalışan Wael geldi aklıma. Bizim kültürümüzde zeytin ağaçlarının kutsal bir figür olarak algılanışına benzer şekilde, burada askerin kutsal sayıldığı ve askeri güç tarafından yönetilen bu devlette, bu durumun özellikle tahrip edici, kışkırtıcı bir yanı olup olmadığını merak ettim. Onlar kendi askerlerine baktıklarında kalplerinin atışını hızlandıran kız ya da erkek evlatlarını görüyorlar. Biz onların askerlerine baktığımızda, bizim kalplerimiz de hızla atmaya başlıyor, ama farklı nedenlerle.

16

Kesintiler olmadan *Hamlet* neredeyse üç buçuk saat sürebiliyordu. Bizim oynayacağımız şekliyle iki saat sürecekti. Öyleyken bile oyunu baştan sona oynayarak gözden geçirdikçe, hem sürenin uzunluğu hem de konunun karanlığı bizi rahatsız etmeye başlamıştı. Geceleri ölü gibi uyuyorduk.

Kostümler ve teknik detayların tamamlanması için iki haftamız kalmıştı. Sahne amirimiz Dunya, uzun bacaklı, dövmeli bir kadındı, saçları rastalı ışık tasarımcımız Motaz uzun günlerimizin değişmez figürleri haline gelmişti. Sahne donanımları tamamlanıyordu, böylece havadaki hayali şekiller yerine gerçek nesneleri tutabilmeye Müslin şeritlerden oluşan ve kraliyet çağrışımı yapan kostümlerimizi giymeye başlamıştık. Bu noktada, aslında Dördüncü ve Beşinci Perdeler üzerinde çalışmamız gerekiyordu ancak önceliğimiz Meryem'i yeni Hamlet'imiz olarak oyuna adapte etmekti.

Davut'la –ya da artık seslendiğimiz haliyle Yunus'la– ilgili haberler Wael'i geri gelmeye ikna etmemiş, ama geride kalan bizleri birleştirmişti. Emin'in ciddiyetinin gerçek pişmanlıktan dolayı mı, yoksa sadece uzayan bir suratsızlık mı olduğunu söylemek zordu. Kimse onu daha fazla cezalandırmak niyetinde değildi. Meryem'e göre Davud ya da Yunus'u bu işe alanlar ondan bir referans mektubu dahi istememişlerdi ve onun 48'lilerden olduğunu bilmiyorlardı. Bunu kızarak ve şu beceriksizliğe bakın; nelerle uğraşıyoruz, havasında söylemişti.

Salim'in işten uzaklaştırılma konusu haberlerden düşmüş, onun yerini Kudüs olayları alsa da soruşturma devam ediyordu. Shin Bet iki kez evini aramış ve görünüşe bakılırsa kendisine El-Aksa protestoları konusunda medya sorularını geri çevirme talimatı verilmişti. Ama eğer Yunus onunla ilgili istihbarat toplaması için buraya gönderilmişse en azından bu sonuçsuz bir görev olmuştu; prova odasında ara sıra fon konusuna değinsek de doğrudan Salim'le ilgili bir konuş-

ma olduğunu hatırlamıyordum. Yunus komplosunun keşfi hiçbir şeyi çözmemişti. Bu yalnızca buzdağının görünen kısmı olabilirdi ve daha fazla bilinmeyen olduğuna dikkat çekmişti. Ama bu konuda, bizi durdurabilecek başka hiçbir şey olamazmış gibi provalara devam etmek dışında yapabileceğimiz bir şey yoktu.

Ama Wael olmadan ve Salim olmadan, yapımın boyutları küçülmeye mahkûmdu ve bu gösterinin kalitesi üzerinde daha büyük bir baskı oluşturuyordu. Meryem salondaki kanepede oturduğumuz sırada bana güvenerek bu konudaki korkularını açık yüreklilikle sıraladı. Oyuncuların endişeleri tüm zamanların en yüksek seviyesindeydi. Wael'le çalışılmış sahneler Meryem'le oynandığında tanıdık gelmiyor ve yeniden düzenleme gerektiriyordu; bazen Faris'in başkanlığında, bazen Emin, bazen ben, bazen birkaçımız birlikte görüşüp bunu gerçekleştirmeye çalışıyorduk. Meryem'in yol göstericiliği olmadan denizde başıboş seyreden bir gemiye benziyorduk. Gerilimin arttığı anların takım olarak usulca yeniden ayarlanmasını sağlıyor, eski kararları gözden geçiriyor, dönüm noktalarının yerini değiştiriyor, hemfikir olmadığımızda oylama yapıyorduk.

Meryem ayrıca bazı sahneleri konuşma dilinde doğaçlayacağımız bir alıştırma tasarlamıştı. Acaba bu onun daha önceki fikri olan ve benim Ophelia'nın söğüt ağacı konuşmasını İngilizce olarak denememi istediği alıştırmanın bir başka şekli miydi? Yazılı satırlar olmadan, onların yerine doğru kelimeleri bulmakta zorlanıyorduk. Bazıları çok zahmetsizce ortaya çıkarken bazılarının ifade edilmesi zor oluyordu. Bu egzersiz zorlayıcıydı ve olmakla olmamak arasındaki ince çizginin altını çiziyordu. Bize işimizin zorluğunu, sıfırdan bir şey var etmenin ve ona inanmanın zorluğunu hatırlatmıştı. Provaların başından itibaren alışageldiğimiz kalıplar ortadan kalkınca anlatı bir kez daha yabancılaşmıştı. Tekrar baştaki metne dönmüş ama klasik anlatı tonunun zor anlaşılır hale gelmemesi için biraz daha konuşulan dile yakın bir konuşma tarzı eklemiştik.

Ophelia'yı oynama yükü ortadan kalkınca Gertrud'a yoğunlaşmıştım. Az sayıdaki repliklerimin ritmi, Gertrude'un suskun annelik tepkilerine, kötücül ve keder-yüklü bir aşkı merkez alan Hamlet rolündeki Meryem'le sahnedeki uyumumuza odaklanmıştım. Gertrude'un yatak odasındaki hesaplaşma sahnemiz, Wael'le asla başaramadığı-

mız bir şekilde gerçekleşiyordu. Meryem'in adeta içindeki ıstırabı ve öfkesiyle savaşarak bana saldırdığını hissediyor, ben de Gertrude olarak onu bu kadar perişan görmekten perişan oluyordum.

"Unutma," dedi, yönetmen moduna geçerek, beni neredeyse kucaklamış halde çimenlerin üstüne doğru iterken "Orada bir ceset var, az önce Faris'in canına okudum," dedi.

Az ötede sandviçini yemekte olan Faris adını duyunca başını kaldırdı. Meryem yeniden Hamlet'e dönüştü. Yüzünde yerçekimiyle aşağı sarkan dudaklarının oluşturduğu ciddi bakışla beni süzdü. Sonra nazikçe ama sert bir hareketle yüzümü yana doğru itti ve yanağımı çimlere sürttü.

"Ah, utan, nerede kaldı senin alçak gönüllülüğün," dedi.

"Korkunç!" dedim, sıkışmış yanaklarımın izin verdiği kadarıyla.

"Öyle mi?" dedi Meryem üzerimden kalkarken.

"Sanırım. Emin?"

"Güzel," dedi Emin, "ama bu tarafa doğru yap ki biz de görelim."

Salı günü İsrailliler El-Aksa etrafındaki kapıları kaldırmaya başladı. Hafta sonuna doğru bütün kapılar ortadan kaybolmuştu. Ama prova odasından ve Ramallah sokaklarından yayılan duygular çok da coşkulu sayılmazdı. El-Aksa nın kaybı engellenmişti ama buna zafer demek çok zordu. Televizyondan anladığımız ve Macit'in bize anlattığı kadarıyla, cumartesi günü yaşam Kudüslülerin tanımıyla normal huzursuzluk düzeyine dönmüş ve her yaştan Müslümanın polis tarafından taciz edilmeden camiye girmesine izin verilir hale gelmişti. Öylece devam ediyordu. Ezilen bir halkın gün be gün yaşadığı mücadele dünyanın ilgisini kısa bir süreliğine çekmişti, ta ki bir sonraki haber döngüsü tarafından söndürülene kadar. Burada olmayan kişilerin binlerce kişinin birlikte kıldığı sokak namazını bundan birkaç ay sonra hatırlayacağı konusunda hiç umudum yoktu.

Hamlet için reklamlar yayınlanmaya başlamıştı. El ilanları, posterler, facebook etkinlikleri, e-posta davetiyeleri. Meryem şehir merkezinde haber verilmeden yapılacak bir performans tanıtım gösterisi gerçekleştirmeye karar vermişti. Gösteri sırasında, kostümlerin parçası olmayacak büyük başlıklar takmamızda ısrarcıydı.

Rüzgârlı bir sabah tek sıra halinde El-Manara Meydanına yürüdük. Yüzlerimiz Commedia dell'arte [İtalyan Halk Tiyatrosu] karakterleri

gibi boyanmıştı ve başlarımızdaki koca şeyleri dengede tutabilmek için sırtlarımız dimdik yürümek zorundaydık. Benim başımda koyu lacivert boyalı tüylerle bezeli bir saç süsü, Meryem'inkinde kocaman siyah bir silindir şapka idi. Diğerleri kostüm departmanının bir araya getirdiği renkli mimari parçalardı ve başlarının altından bağcıklarla tutturularak emniyete alınmışlardı. Bunların hiçbirinin *Hamlet*'le ilgisi yoktu. George elinde seyyar bir kaset çalar taşıyordu. Trafiğin arasından geçerek aslan heykellerinin etrafında bir kez dolandık ve biraz daha sakince olan Saat Meydanına döndük. Filistin bayrağını göndere çekmek için bir sütuna tırmanan adam heykelini çevreleyen, boşaltılmış havuzun mavi çinili duvarı etrafında konuşlandık. Kaset çalardan Macit'in sesi yayılmaya başladı. Yükseltilmiş ve araya mobilya gıcırtısını andıran sesler serpiştirilmiş sakin bir mırıltı. Etraftaki esnaf şaşkınlık ve biraz da dehşetle ne olduğunu anlamak için dışarı bakarken, meydanda tembel tembel dolanan birkaç delikanlının birkaç ergen genç kızın, yaşlı adamların, alışveriş yapan ya da Kafe Sindyan'da nargile içenlerin dikkatini çekmeyi başardık. Küçük bir mısır arabası üzerinde sıcak mısır satan adam, artan kalabalıktan hızla yararlanarak mallarını satmaya başlamıştı. Biz sahneye çıktığımızda sesi neredeyse bizimkini bastırıyordu. Etkinliğimiz Edinburgh'un Royal Mile caddesinde, kostümlü oyuncuların ünlü Edinburgh Fringe Festivali için el ilanı dağıtmasından çok farklı olmuyordu, gerçi Royal Mile yüzlerce başka gözü kara sanatçıyla tıklım tıklım dolu olur ve orada aşağılanma hissi daha yoğun duyulurdu.

Oyunumuzdan bir sahnenin, müzik eşliğinde stilize bir versiyonunu sunduk ve gösterimiz heykelin etrafında yaptığımız koreografili, törensel bir dansla son buldu. Jenan'la görüştükten sonra Meryem izleyenlere el ilanlarımızdan dağıttı ve konuya tedbirli yaklaşan birkaç genç kadına hızlı ve ikna etmeye yönelik bir tanıtım konuşması yaptı. Jenan havuz kenarında kendi becerisini konuşturuyordu. Sesi narin ama güçlüydü ve izleyiciler karşında daha da iyi çıkıyordu. Etkinlik tamamlandıktan sonra başımızda taşıdığımız parçaları kollarımızın altına alıp, yürüyerek Meryem'in Al-Masyoon'daki evine yöneldik. Güneş bulutların arasından sıyrılıyor, herkes yüksek sesle konuşuyordu. Jenan'a "Hey, çok iyiydin," dedim. Bana güneşten rahatsız olan gözlerini kırpıştırarak, utangaç bir gülümsemeyle cevap verdi. Göz kapakların-

daki mavi boya terliyordu ve kaşının biri lekelenmişti. Köşeyi döndüğümüzde yürüyüş düzeni bozuldu ve ben arkada, George'a yakın bir yerde kaldım. Yüzü bir porsuk gibi siyah ve beyaz çizgili boyanmıştı.

"Meryem iyi gidiyor," diye mırıldandım.

"Evet," dedi George, "sonunda iyi bir karar oldu."

"Nasıl yani, neyin sonunda?"

Hareket halindeyken soruyu cevapsız bırakmak kolaydır. George'un beni nasıl atlatacağını hesapladığını gördüm ve bitişikteki Faris'le İbrahim'in konuşmasına katılmasını engelledim. Siyah boyadan sertleşmiş kaşları seyirdi. Kendisini kötü hissettiğini görebiliyordum. Kapıya yaklaşmıştık. Meryem cebinden anahtarları çıkararak arkadan yetişti.

Evin girişindeki yolda Dunya ve Moraz, Enver'in arabasına ışık donanımını yüklüyorlardı: spot ışıkları, sahne aydınlatmasında kullanılan kepçe projektörler, cıvatalar ve destek direkleri. Kapının eşiğinde elinde karton bir kutuyla Enver göründü.

"Nasıl geçti?" diye sordu ablasına, abartılı boyalı yüzlerimize bakarak. "Kurulum için Beytüllahim'e gitmek üzereyiz. Kusura bakmayın düşündüğümüzden biraz daha uzun sürdü hazırlanmak."

"Biz de yardım edebilir miyiz?" dedi Meryem.

"Vaay," dedi Emin. Telefonuna bakarak, "sayıya bakın."

"Neyin sayısı?" dedi İbrahim.

"Facebook etkinliğimize katılanların sayısı," dedi Emin. "Bu az önce meydanda yaptığımız şeyden dolayı değil herhalde, değil mi? Bu mümkün değil."

İbrahim, Emin'in omzu üzerinden göz atarak. "Huh, Eğer Wael de hâlâ işin içinde olsaydı kaç kişi daha olurdu, düşünün."

"Evet," dedi Meryem projektörün bir tarafından tutarken. Diğer tarafını da kardeşi tutuyordu. "Onu değiştirmemiz lazım."

"Ah, burada hâlâ Wael diyor?" dedi İbrahim. İşaret parmağıyla ekrana vurarak.

"Daha önce değiştirmem gerekirdi," dedi Meryem

"Ah, Meryem," dedi İbrahim.

Dunya, Motaz ve Enver'i el sallayarak uğurladık. Donanımların ağırlığıyla yüklenen araba yavaşça sallanarak geri vitese geçti ve yolun aşağısına doğru döndü. Faris kolunu Meryem'in omzuna koydu.

"*Muhteşem* bir oyun bu," dedi, "sen de öylesin."

İçeride yüzlerimizi yıkadık, öğle yemeklerimizi yedik ve sanat merkezindeki öğleden sonra provaları için tekrar yola koyulduk.

Birkaç saat sonra Meryem'e Enver'den bir telefon geldi. O, Dunya ve Motaz, Beytüllahim'deki sete giden yolun bir dizi kalabalık-kontrol bariyerleriyle bloke edildiğini fark etmişler. Biraz daha yaklaştıklarında da ortaya bir askeri kamyon ve on tane asker çıkmış. Enver atlayarak İbranice seslenmiş "Ne oluyor burada?"

Çarpık bacaklı, başı miğferli bir asker hiç acele etmeden ona doğru yürümüş. Bu bölge kapalı demiş.

"Bizim setimizin olduğu bölge mi?"

"Bölge bütünüyle kapalı," diye cevap vermiş asker.

"Ama kapattığınız alan," demiş Enver, metal bariyerlerin yerleştirilme şeklini işaret ederek, "sadece bizim setimizin olduğu alan."

Askerlerden ikisi sahnenin üzerine çıkmış. Birisi silahını havaya doğrultmuş beyaz merdivenlere tırmanıyor diğeri de tüfeğinin ucuyla setin arkasına sabitlenmiş kulis çıkıntısına açılan perdeyi dürtüyormuş. Merakları öyle aşırıymış ki sanki daha önce hiç tiyatro görmemiş gibiymişler, ta ki merdivenlerdeki asker aşağı inip masa maketlerinden birini bir tekmede devirene kadar. Sonrasında sahne tıpkı baskın yaptıkları evlerden birine dönmüş.

"Hey, dokunma ona," diye seslenmiş Enver. Çarpık bacaklı asker botlarının üzerinde ona doğru dönerek, bir eliyle silahına dokunurken diğer elini sallayarak berbat bir Arapçayla, "Git buradan, git," diye haykırmış.

MERYEM *telefonu kapatır.*

MERYEM Askerler sete el koymuş.
EMİN Ne?
İBRAHİM Hayır!
MACİT Kulaklarıma inanamıyorum.

Banyodan çıkan GEORGE *salona girer.*

GEORGE Neler oluyor?

EMİN Eh, yani, pislik işte. (*Durur.*) Ne yapacağız şimdi?
MERYEM Bilmiyorum.
EMİN Beytüllahim'de olması şart mı?
GEORGE Beytüllahim'de olan ne?

MERYEM *gözlerini evin tozlu döşemesine çevirir.*

EMİN Nablus'a ne dersiniz?
GEORGE Bir şey mi oldu?
SONIA Sete el koymuşlar.
GEORGE Ne?

EMİN *ellerini beline koyar. Sesinde umutsuzluk vardır.*

EMİN Nablus Ramallah'tan çok uzak değil.
GEORGE Kussokhthom.
EMİN 48'liler Jalamah kontrol noktasından geçerek gelebilirler.
MERYEM Bilmiyorum.
GEORGE Bir şeyleri parçalamak istiyorum.
EMİN Sakin olalım. Bir – bir dakika, Sebastiya'ya ne dersiniz? Romalılardan kalma harabeler var orada, bu, yani burası çok muhteşem olur.
İBRAHİM Bu inanılır gibi değil.
SONIA Öyle mi? Yoksa tam da inanılır bir şey mi?

MACİT *gözlüklerini çıkarır, elleriyle gözlerini ovuşturur, Saçlarını kökünden kavrar.* İBRAHİM *gülmeye başlar.*

SONIA (*İngilizce.*) Hiç komik değil.
İBRAHİM Tam tersine, bence çok komik.
EMİN (*Meryem'e.*) Sen değil miydin önümüze ne engel çıkarıyorlarsa daha fazlasını çıkarsınlar hepsinin üstünden atlar geçeriz diyen?
MERYEM (*Sesini yükselterek.*) Setimizin *tamamına* el koymuşlar. Enver'in sadece bir haftada bir yenisini yapabileceğini sanıyor musun? Buna ne kadar çok emek verildiğini ne çok para harcandığını anlayabiliyor musun?

JENAN (*Elindeki bir BIC kalemle oynayarak.*) Bize gerçekten lazım olan tek şey o avize.

EMİN Üstelik Enver bunu henüz monte etmedi.

MERYEM Ve ışıklar.

EMİN Tabii.

MERYEM Ve kalan her şey. Fon perdesi. Badana. Malzemelerimiz. Malzemelerimizin çoğu.

FARİS Sahnenin boyutunu küçültmeye ne dersin? Ben hep, Enver'in yaptığının biraz fazla büyük olduğunu düşünüyordum.

MERYEM *gözlerini yuvarlar.*

EMİN Bir dakika, bir dakika.

MERYEM Üstelik taşınsak bile, ya orayı da kapalı askeri bölge ilan ederlerse?

Sessizlik.

FARİS Bunu bir ön hazırlık olmadan yapmayı deneyebiliriz... hatta gizlice.

MERYEM (*Alaycı bir edayla.*) Gizli bir oyun.

FARİS Ağızdan ağıza duyurarak yayarak. Bir miktar seyirci toplayabiliriz. Belki muazzam kalabalıklar olmayabilir. *Daha esnek olmalısın*, canım.

MERYEM Bulurlar.

FARİS Neden denemeyelim? En kötü ne olabilir?

MERYEM, *bu saçma bir soru demek ister gibi* FARİS'*e bakarak ellerini iki yana açar.*

Yeni yer, Ramallah'ın batısındaki köylerden birinde organik bir çiftlik işleten adamı tanıyan Dunya'nın halasının kayınbiraderi tarafından keşfedilmişti. Arazi B Bölgesinde Filistin-İsrail ortak kontrolündeydi ve köy her cuma yakındaki bir yerleşimci bölgesine ve yerleşimcileri koruyan askerlere, sıklıkla ve özellikle de zeytin hasadı sırasında

köylüleri terörize eden askerlere karşı yaptıkları protestolarla tanınıyordu. Bunu, seçilen yerin Meryem'in zihnindeki kutulardan birinde olumlu hisler uyandırdığı ve *Biz bu topraklarda yaşamaya devam ediyoruz* gibi bir mesaj yayacağını düşündürdüğü şeklinde yorumladım. A Bölgesi'nde bir yer seçmiş olsaydı, örneğin Ramallah'ta bir tiyatro veya üniversitelerden biri, daha az karmaşık ve riskli bir seçenek olacak olmasına rağmen mesaj bu kadar güçlü olmazdı.

Oraya giden yol çok inişli çıkışlıydı. Dikiz aynasında asılı boncuk dizisi bir yandan diğer yana savrulup duruyordu. Ekibin yarısı olarak şoförüyle birlikte kiraladığımız sarı bir minibüsle gidiyorduk. Radyoda George Wassouf'un ünlü şarkısının girişi çalmaya başlayınca çocuklar şoför Ebu Hafız'ı da birlikte söylemeye kışkırttı ve minibüs coşkulu bir topluluk yorumuyla çınlamaya başladı. O sırada George doğrulup, parmak şıklatmaya kalkışıp ve yine o sırada minibüs de Ebu Hafız'ın kaçınmaya çalıştığı bir çukura rastgelince, George kendisini koltuklar arasındaki küçük geçitin diğer tarafındaki Macit'in kucağında buldu ve bir kahkaha tufanı koptu. Tabii Ebu Hafız'ın bunu bilerek mi bilmeyerek mi yaptığı konusu açıklığa kavuşmadı.

Meryem'in "Arkadaşlarınıza gelmelerini söylemelisiniz" dediğini duydum. O ön koltukta ben de hemen arkasındaki koltuktaydım.

Ebu Hafez'in dikiz aynasındaki gözleri arkadaki bizleri taradı. "Sizin oyuna gelmelerini mi?"

"Şimdi nerede olacağını öğreneceksin işte." Belki iş arkadaşlarını, diğer şoförler olarak Ramallah'tan gelecekleri de getirebilirsin. Açılış gecesi gelecek çarşamba."

Ebu Hafız konuya pek de heyecan göstermeyen gözlerle yolun ilerisine bakıyor, futbol oynayan üç erkek çocuğun yolumuzdan çekilmesini izliyordu. Ben yanımdaki camdan, topu kalçasının üzerinde tutan en uzun boylu çocukla göz göze geldim.

"Hangi oyun bu?" diye sordu Ebu Hafız.

"*Hamlet*," dedi Meryem.

"*Haaaam-let*" diyerek göğsünden gümbürdeyerek gelen bir kahkahayla gülmeye başladı. Bir elini direksiyondan kaldırdı. "To be or not to be! diye haykırdı.

Minibüs alkışa boğuldu.

Ebu Hafız bir tepe yamacında park etti. Ayağımızın altındaki toprak kuruydu ama havada akşam yağan yağmurdan kalan toprak kokusu vardı.

"Onlar Salim'i sorgularken," dedim Meryem'e "onunla yapılan bütün planlar hâlâ beklemede mi?"

Meryem bagajı açtı. "Adım adım" dedi, üzerinde DONANIMLAR yazan bir valizi dışarı çekmeye çalışırken sesi çatallanarak. "Öncelikli adımımız bu oyun." Tepeyi aşıp aşağı baktığımızda sahneyi gördük. İnşaatı yarım kalmış bir eve benziyordu. Henüz boyanmamış tahtaları rüzgârda sallanıyor, yan taraftaki zeminde taşlar ve seramik tenekeleriyle tutturulmuş siyah branda bulunduğu yerden kurtulmak için çırpınıyordu. Bu gördüğümüz, Beytüllaḥim'deki setin eğreti bir yansımasını andırıyordu. Hâlâ sivri bir çatısı vardı ama genelde daha mütevazıydı, merdivenlerin ikinci katı yoktu. Faris buna memnun olacaktı. Ayırım duvarının yerine arka planda şimdi tarlalar, taşlar, köyün normal beyaz badanalı evleri ve başınızı çevirecek olursanız da en yakın yerleşimci bölgesi görünüyordu. Enver'in işçilerinden ikisi sahnenin tabanı üzerinde eğilmiş ahşabı çekiçliyorlardı. Diğer ikisi bir seyyar merdiveni sabitlemeye çalışırken, üçüncüsü de iskelenin üzerine bir spot ışık yerleştiriyordu. Enver de bir panel üzerindeki soketlerin lambalarını takmakla meşguldü. "Bütün hafta çalıştılar," dedi Meryem. Bize ayrıca C bölgesinden sadece birkaç metre uzakta olduğumuzu hatırlattı ve eliyle çimenlerin orada belirsiz bir noktaya işaret etti. C Bölgesinde herhangi bir bina inşa etmek İsrail'in iznine tabi idi ve şimdiye kadar hiçbir Filistinliye bu iznin verildiği duyulmamıştı. İzinsiz yapılar ordu tarafından yerle bir ediliyordu. Batı Şeria'nın çoğu kısmı C Bölgesi idi.

Çiftlikse yüz metre kadar uzağımızda bir taş binaydı. Şimdi oraya doğru gidiyorduk. Çıplak ayaklı yogacı tavırlı bir adam ocağın üzerindeki rengi solmuş, geniş bir kap içinde kahve yaparken Dunya'yla konuşuyordu. Her iki ayağının başparmakları üzerinde mürekkeple çizilmiş minik yılanlar vardı. Kafasını çevirip, bizlere bakarak, "Hoş geldiniz arkadaşlar" dedi.

"Selam herkese," dedi Dunya. "Bu, Mo."

Bize merhaba diyerek isimlerimizi söyler, Mo da bu isimleri hafızasına kaydetmeye çalışırken her birimize başını sallayarak cevap verdi.

"Hoş bir yerin varmış," dedi George.

Bu sıralar yaptığımız her prova gibi bu seferki de beklemekle geçiyordu. Kahvemi alıp kayalık bir çıkıntı üzerine oturdum ve Enver'in ekibinin arabalardaki kutuları ve donanma ait parçaları taşımalarını ve kalın siyah kabloları çözüp bağlamalarını izledim. Ebu Hafız sigarasını yakmış çocuklardan bazılarıyla konuşuyordu. Ramallah'a dönmek için acelesi varmış gibi görünmüyordu.

Meryem, "Taksi şoförleri her derde deva," dedi yanıma otururken.

Kahvemi yudumlarken ağız dolusu telve yuttum. Meryem'in beyninin nasıl çalıştığını düşündüm. Bununla ilgili ilk aklıma gelen kelime "stratejik" oldu.

"Olan biten her şeyden, onların haberi olur," dedi. "Sorulacak kişiler onlardır." Geniş gülümsemesiyle, kaz ayaklarının şekillendirdiği yanaklarını benimkilere yaklaştırdı.

Herkes çiftlikteki tuvaletleri kullandıktan sonra Meryem oyuncuları küçük gruplar halinde kenara çekip sahnelerini tekrarlattırıyor, diğerleri de buldukları gölgelik köşelerde kendi replikleri ya da diyalogları üzerinde çalışıyorlardı. O sırada çiftlikteki işçiler de toprağı güneşten korumak için üzerini samanla örtüyorlardı.

Nihayet Jenan ve ben çantalarımızı alarak köye, yaşlıca bir çift olan ev sahiplerimizle tanışmaya gittik. Bizi heyecanla karşıladılar. Ben kendilerine bir kutu renkli makaron sundum, Jenan da bir kutu hurma. Yatacağımız odada her ikisinin üzerinde de kırmızı yatak örtülü iki yatak ve küçük bir balkon vardı. Kaçmamıza fırsat olmadan bizi öğle yemeğine buyur ettiler, üzüm yaprakları, kızları ve torunlarıyla ilgili anekdotlarla dolu küçük sohbetler yapmaya dalmışken, Meryem beni üç kez aramış sonra, *Hangi cehennemdesiniz? Enver ve ben, Emil için Ramallah'a dönüyoruz* diyen bir mesaj atmıştı. Gece çöküyordu, diğerlerinin yanına döndüğümüzde sahnenin brandalarla örtüldüğünü ve Motaz'ın taşlarla çevirdiği bir çemberin içinde ateş yakmaya çalıştığını gördük. Enver'in arabası gitmişti; Ebu Hafız'ınki de. Alevlere yakın oturup, *Affedersin* diyerek cevapladım Meryem'i. *Yarın görüşürüz.* Çiftlikteki işçiler bir vejetaryen güveç pişirmişlerdi, kepçelerle kaselere boşaltıp bizimle de paylaştılar. Hepsinin tırnaklarının rengi toprakla çalışmaktan koyulaşmış, yüzleri ateşten kızarmış, yaptıkları işin tatminiyle parıldıyordu. İçlerinden biri hepimize ince battaniyeler dağıttı. Koyulaşan karanlık, kafamızda, ateşin bizim seslerimizi ışık içinde tutsak edip, diğer ses-

leri dışarıda bıraktığı gibi ilginç bir yanılsama yaratıyordu. Gölgeler bir o yana bir bu yana oynaşırken meslektaşlarımın, arkadaşlarımın yüzlerine baktıkça içimde tatmine benzer bir his kıpırdanıyordu. Ama bu duyguma üzüntü de eşlik ediyordu; kısa bir süre sonra bu ortam son bulacaktı. Başımı kaldırıp ateşten biraz uzaklaştırınca, yıldızların solgun parıltısı altında soğuğu hissettim.

"Sonia."

İbrahim boşalmış kasesi elinde yanımda duruyordu. Eşofman altı sol dizinin altından yırtılmıştı.

"Ne haber?" dedim

Yanıma çömeldi, bir şey söylemedi.

"Nasıl hissediyorsun?" diye sordum.

"Hazır. Sanırım. Ya sen?"

Ateşin içindeki kütüklerden biri, alevlere sarılmış yükseliyor, kararıp kömürleşmiş bir diğeri düşüp parçalara ayrılıyordu.

"Sonunda kapıları kaldırmış olmaları çok şaşırtıcı," dedim.

Motaz ateşi yeni kütüklerle besliyor, kıvılcımlar yükselip, karanlığa kaçışıyordu. Motaz elindeki metal sopayla çemberin içindeki ateşi toparlıyordu.

"Sence de," dedim, "olayların basında çok ses getirmemesinin nedeni fazla şiddet olmaması mıydı?"

İbrahim'in devam eden sessizliğinin aklımı karıştırmasına izin vermemeye çalışıyordum. Bir süre sonra, "Farkındaysan Ürdünlülerle bir anlaşma yaptılar," dedi.

"Kimler?"

"Amman'daki İsrail elçiliğinde olan şey, biliyorsun ya?"

"Şu güvenlik görevlisiyle ilgili olay mı?" diye sordum, Hayfa'da geçirdiğim hafta sonunda okuduğumuz olayları hatırlayarak.

"Ürdün İsrail görevlisini geri vermiş," dedi İbrahim, "İsrailliler de onun karşılılığında kapıları açmışlar."

"Emin misin?"

"Evet – sen iyi misin?"

"Kesinlikle," dedim. Ciğerlerimdeki havayı bıraktım. "Aslında bu oldukça üzücü bir şey."

İbrahim yavaşça omzuma dokundu. "İşler böyle yürüyor, bebeğim. Gerçekçi olmak lazım. Diplomatlar biz küçük adamlardan çok daha önemli."

"Her şeye rağmen, belki az da olsa bizim de bir etkimiz olmuştur." Hayal kırıklığımı saklamaya çalışıyordum. "Çok doğrudan bir etki olmasa bile."

İbrahim dudağını büktü, "Belki," dedi.

Beklenmedik şekilde parlamaya devam ederek havayı neşelendiren ateşin aydınlığına çevirdim gözlerimi.

"Sana bir şey söylemem lazım," dedi.

"Söyle."

"Özür diliyorum."

Sesinin tonu öyle sıradan ve özensizdi ki bu özrü söylemesi gereken şey olarak alamadım.

"Ne için bu özür?"

Biraz daha yere yaklaşmak için avucunu düzleştirip toprağın üzerine yerleştirdi. Çenesindeki kaslar oynuyor, yüzü alevlerin ışığında turuncumsu parlıyordu.

"Senden kuşkulandığım için."

"Benden *kuşkulandın* öyle mi? Ne sebeple?"

"Bilmiyorum, George'un söylediği bir şey yüzünden."

"Ah, tanrım."

Ateşin karşısındakiler arasında George'u buldum. Elinde bir kaşık, ikinci servisi bitirmek üzereydi

"Önemsiz bir şeydi," dedi. "Aptalca davrandım – ama şimdi özür diliyorum, bu yüzden seninle arama bir mesafe girdiğini biliyorum, sana açıklamak istedim."

Derin bir nefes aldım ve içimden sayarak yavaş yavaş geri bıraktım. Aklıma gelen şu cümle oldu: Çerçevenin dışına çık, artık daha net düşünebilirsin. Bunların hepsi oyunun neden olduğu stres yüzünden ve bu stres yaşanan her şeyi etkiliyor. Gertrude'dan da herkes şüpheleniyor. Herkes birbirinden şüpheleniyor.

"Ne dedi o sana?"

"Hiçbir şey, sadece içindeki bir histen söz etti – bak, ona kızma, hepimiz diken üstündeydik, gergindik hatırlıyor musun? Emin..."

Ama bu gerçekten stres yüzünden miydi? Yoksa buradaki mesele, şüphenin cinsiyle şekillenen gerçek bir düşmanlık mıydı? George benden *neden* hoşlanmıyordu?

"Artık gergin değil," dedi İbrahim.

Ateşin üzerinden George'a bakarken olası bir yüzleşmeyle ilgili içeriği kafamdan geçirdim, açılış gecesi bağlamında riskleri ve avantajları tartarak.

"Dinle," dedi İbrahim, "ben senden gerçekten hoşlanıyorum."

Tekrar ona döndüm. Onun açmak istediği asıl konuya gelmiştik. Benim dikkatimi çekebildiğini görünce dirseklerini dizlerinin üzerine yerleştirdi ve onların arasından yere baktı. İsmini söyledim. Benden gerçekten hoşlandığını sanmıyorum demek istedim ya da oyun sırasında böyle şeylerin yaşanması doğal diyebilirdim.

Ama bir süre sustuktan sonra, "Ben boktan bir ilişkiden yeni kurtuldum," dedim.

Olduğu yerde döndü, yüzümü inceledi. Alevlerin ışığı yüzünü yalayarak geçerken gamzelerini şekillendiriyor, ağzının etrafına gölgeler düşürüyordu. Gözleri biraz şaşkın bakıyordu.

"Ne zaman dönüyorsun?" diye sordu.

O Londra'dan söz ediyordu, Ramallah'tan değil. Onun zihninin içinde oynaşan imajımı gördüm.

"Bilmiyorum belki gelecek ay olabilir."

O sırada onu cesaretlendirmekten beni alıkoyanın ne olduğunu bilmiyordum. Ama bunun için Harold'ı suçlamamın korkakça bir kaçış olduğunun farkındaydım. Zaten kafamdaki imajı çok kan kaybetmişti. Yine de o anda bir tür yararlı hayalet gibi işime yaramıştı, en azından bir başkasının hislerine karşı nazik olma gerekliliğini hatırlatarak. Bir zamanlar sabahları Harold'dan ayrılmak ateşin sıcaklığından buz gibi bir havaya çıkmak gibiydi. Geriye dönüp bakınca olan bitene alaycı yaklaşmak kolaydır, oh ama zaten gerçek değildi, demek. Bir duyguyu gerçek yapan nedir bilmiyorum. Bütün bildiğim benimkinin yaşandığı sırada uçmak gibi hissettiren bir şey olduğuydu. Gece elbisem içinde berbat bile görünsem, benlik duygumdaki delikler genişleyerek, ucuz bir ceketin astarı gibi gözden kaybolsa bile.

Elimi İbrahim'in sıcak eli üzerine koydum, battaniyenin içine gömdüm. Yüzüme bakmadı. Onu serbest bıraktım.

Saat gece yarısına yaklaşırken, ateşin sönmesine izin verdik. Kalan kütükleri yan yana dizdik. Sonra telefonlarımızın fenerlerini kullanarak köye doğru yollandık. Jenan'la ikimiz yedek anahtarımızla içeri girdik. Onunla bir iç mekânda ilk kez yalnız kalıyorduk ve

Jenan'ı ilk kez başörtüsü olmadan görüyordum. Omuzlarına inen gür saçları vardı. Sonrasında, onun diğer yataktan gelen yumuşak nefeslerini dinleyerek saatlerce uyanık kaldım.

İbrahim'i düşündüm, benden sadece bir iki yaş küçük olmasına rağmen, genç bir delikanlı gibi ışıltılı ve şaşkındı. Reddedilmekten hiç korkmuyor gibi görünüyordu. Pencereye bakarak ne kadar budala olduğunu aklıma getirip gülümsedim. Sonra düşündüm. Sonia sen ne kadar sıkıcısın. İbrahim ne şaşkın ne de budala. Çekici bulduğun nazik ve iyi bir insandan şefkat görmeyi reddeden sensin.

Bu düşünceler içinde şimdiden tehlikeli şekilde çözüldüğümü hissedebiliyordum. İbrahim'in elinin omzumdaki ağırlığını hatırladım. Aramızda elle tutulur ne olacaksa hepsinin belli büyüklükte sonuçları olacaktı, sorun buydu. Bunun anlamı, öncelikle buraya bağlılığı, buraya gelmeyi ve burada olmayı vaat etmek olacaktı ki, şu anda bunu düşünmek benim için çok fazlaydı.

Jenan uykusunda boğuk bir sesle nefes alarak, yattığı yerde döndü. Saate bakmaya cesaret edemedim. Sabahleyin çok yorgun olacaktım. Kimseye, Meryem'e bile güvenememe hissini nereden kapmıştım? Ophelia konusu – o rolü oynamak hiç umurumda olmamıştı ki; ben sadece Meryem'in hakkımda ne düşündüğünü umursuyordum. *Sonunda iyi bir karar oldu* demişti George. Karanlıkta korkularım giderek büyüyordu. Egomun her şeyin üzerini hiç çıkmayacakmış gibi görünen çirkin cafcaflı bir boyayla kapladığını görür gibi oluyordum. Gözlerimi kendimi kaybettirmek ister gibi sımsıkı kapadım. Oyunun sonunu ve yalnızlığıma dönüşümü düşünüyordum. Uyku, onu aramayı bıraktığımda, yavaşça bastırdı. Sonunda güneş doğdu.

AÇILIŞ AKŞAMI

Utla bir giriş müziği çalınmaktadır.

İzleyiciler girerler: HAZIM, EMIL, ÜÇ YABANCI, EMİN'İN ERKEK KARDEŞİ "TÜFEK" *ve* ÜÇ ARKADAŞI, MACİT'İN KARISI NINA *ve* İKİ ÇOCUĞU ve YEDİ YABANCI DAHA. Herkes *ön sıralara geniş bir şekilde yayılmış ve oturma bölümünün arkasında, ortada bir boşluk bırakılmıştı.*

Sahne arkasında oyuncular daire olmuştur. SONIA *dairenin içindeki pozisyonu sayesinde sahnenin sol tarafından girmekte olan* İZLEYİCİLERİ *de görebilmektedir. Yüksek sesli konuşmalar.*

MERYEM Tekerlemeler. Mişmişle başlayın.

OYUNCULAR Haada lmişmiş miş min mişmişkum haada l-miş min mişmişa.

iBRAHiM Khaleel'in duvarında ipek iplik, yalla.

OYUNCULAR Khayt hareer 'ala hayt Khaleel. Kahayt Hareer 'ala hayt Khaleel

EMİN İneğimin boynu.

OYUNCULAR Maraqet raqabet bagartee ahla min maraqet Raqabat baqartak. Maraqet ahla min maraqet raqabet baqartak baqatree

RiMA ön sırada yerini alır.

SONIA (*Kendi kendine.*) Ah.

arkasından JAD *gelmektedir, bastonları eşliğinde, çok yavaş.*

JAD (*Duyulacak şekilde.*) Şu avizeye bakın.

OYUNCULAR *esneme hareketlerine başlar.*

iBRAHİM Sonia konuşabilir miyiz?

SONIA Tabii.

İBRAHİM Söylemek istediğim—

DUNYA (*Bir yelek uzatarak.*) İbrahim bu sana oluyor mu bir bakar mısın?

İBRAHİM *yeleği giyer.* DUNYA *düğmeleri ilikler, eteği düzeltir, sarkan bir ipliği keser.*

İzleyicilere HANEEN, SALİM MANSUR, KİMLİĞİ BİLİNMEYEN SARIŞIN BİR KADIN *ve* TAKIM ELBİSELİ ÜÇ ERKEK *katılır.*

SONIA Sen ne söyleyecektin?

İzleyicilere, RAMALLAH BELEDİYE BAŞKANI, EL BIREH BELEDİYE BAŞKANI, FİLİSTİN KÜLTÜR BAKANI, *Düz tepeli kısa kenarlı bir fötr şapka takmış olan* MO, İNGİLTERE KONSOLOSLUĞU ve RAMALLAH GOETHE ENSTİTÜSÜ'nün *çeşitli çalışanları ve stajyerleri de katılmıştır.*

DUNYA *yeleği geri alır.*

İBRAHİM Seni bu konuyla sıkmak istemiyorum. Ama açık konuşmak istiyorum. Karımla tanışana kadar kimse için böyle güçlü şeyler hissetmemiştim.

EBU HAFIZ *ve karısı* UM HAFIZ *katılır.*

SONIA *Ne?*

İBRAHİM Biliyor musun Sonia, bazen çok alaycı bir tonla konuşuyorsun.

MERYEM Pekâlâ, herkes yerini alsın.

HANEEN *ve* JAD *birbirlerini görür. El sallarlar.* JAD *bastonuna uzanır, yavaşça ayağa kalkar; HANEEN aceleyle bekleyin dercesine elini sallayarak yanlarına gider. Halasıyla eniştesini yerlerinde otururlarken öper, sonra yanlarındaki koridorda çömelerek onlarla konuşur.*

SONIA Ne demek bu?

MACİT *dua etmeye başlar.* DUNYA *kılıçların ve sahne donanımlarının durduğu masayı hazırlamaktadır. Müzik yavaşlar, tek bir ut sesi kalır. Işıklar kararmaya başlamıştır.*

İBRAHİM Sıram geldi.

İZLEYİCİ *sayısı beklenenden çoktur – yüz kişi kadar olmuştur. Sahne ışıkları yanmadan önceki anda* OYUNCULAR *karanlıkta birbirlerine bakarlar. Havada bir kıyamet hissi hâkimdir. Sorunlar kuyusunun başında mücadele başlamak üzeredir. Sahne ışıkları açılır.*

Sahneye İBRAHİM ve GEORGE girer.

İBRAHİM Kim var orada?
GEORGE Hayır, bana cevap ver. Ortaya çık ve kendini göster.
İBRAHİM Yaşasın kral!
GEORGE Bernardo?
İBRAHİM Tabii o.
GEORGE Tam vaktinde geldin.
İBRAHİM Çanlar on ikiyi çaldı. Sen git uyu artık.

Perde arkasında SONIA *onları dinlemekte, gölgelerini izlemektedir. Avizeyi destekleyen vince dayanır.* MACİT'in *gölgesi sahne duvarında gözüktüğünde hoparlörlerden gürleyerek Hayalet'in sesi yayılır.* İZLEYİCİLERDEN *hayret solukları ve gülüşmeler duyulur.*

İkinci perde. Sahnede SONIA, MACİT, FARİS *ve* İBRAHİM. *Dans etmektedirler. Onları siyahlar içindeki* MERYEM *izler. Müzik susar,* MACİT *konuşmaya başlar.*

Sahne arkasında oyunun nasıl gittiğini tartışıyoruz. Sahnede işleyen bir makine var ve biz de grip çıkarak ayarlarını tamamlıyoruz. Genel izlenimimiz iyi gittiği şeklinde. Gösteri başlamadan önce telefonların kapalı tutulması için yaptığımız uyarılara rağmen birkaç telefon zili ve yüksek sesli "Alo," duyuluyor, ama neyse ki şimdilik hiç biri kritik anlarda olmadı ve izleme pür dikkat devam ediyor. Motaz'ın kusursuz ve göz alıcı ışık tasarımı övgüyü hak ediyor. Ayrıca Meryem, *Çığırından çıkmış bir zaman bu, ah kör talih / keşke doğmasaydım dünyayı değiştirmek için* diyerek inlediğinde, izleyicilerin neredeyse hoşnut ve

onaylar olduklarının hissedildiği homurtuların duyulduğu muhteşem anlar yaşıyoruz.

Sonra İkinci Perdenin ortasında Jenan repliklerini unutuveriyor. Bunu mikrofonuna doğru yüksek sesle nefes aldığı tatsız bir sessizlik izliyor. İbrahim ve ben dehşet içinde göz göze geliyoruz. *Hamlet bir eliyle bileğimi yakaladı, sonra diğer kolumu* diyerek konuşmaya başladıktan sonra bir anda susuveriyor. Lanet olsun diye fısıldıyorum, biri onu uyarsın.

Ama sonra kendi kendine toparlanıyor. Aslında Jenan'ın sahne korkusuna Meryem'in senaryosuz çalışma egzersizinin katkıda bulunmuş olabileceğine inanıyorum. (Her ne kadar böyle durumlarda suçun kimde olduğunu ölçmek zorsa da) aynı şey çözümün de bir parçası oluyor. Çünkü bu egzersiz ne yapması gerektiğini ona hatırlattığı için, Jenan günlük diliyle konuşma seçeneğini kullanıyor, Şiddetle sarstı! diyebiliyor. Ardından da yeniden şiirsel anlatıma geçiyor ve tekerlekler yeniden rayına oturuyor. Sahne arkasında hepimiz rahat bir nefes alıyoruz. İbrahim gözlerini kapayıp dudaklarını büzmüş, çizgi film Batıdan Esen Rüzgâr'da olduğu gibi yanaklarını şişirip nefesini dışarı üflüyor.

MERYEM Hoş geldiniz arkadaşlar! Nasılsınız, Guildenstern ve sen Rosencrantz, ikiniz de nasılsınız?

Sahnenin altındaki direklerin etrafından dolanıp izleyiciye bakıyorum.

MERYEM Lady Talih'in mahrem bir yerlerindeyiz diyorsunuz anlaşılan? Doğru söylüyorsunuz, Tanrı biliyor ki orospunun biridir talih. Ne haberler var sizde?

GEORGE Hiçbir haber yok efendimiz. Ama dediklerine göre artık dünyanın ahlakı düzelmiş.

MERYEM O zaman kıyamet günü yaklaştı demektir. Ama doğru değil bu haber. Durun, daha özel bir şey sorayım size, benim kıymetli arkadaşlarım, Talih Tanrıçasını nasıl gücendirdiniz de, bu zindana gönderdi sizi.

İBRAHİM Zindan mı, efendimiz?

Ön sıradaki Jad'in yüzünde bir beğeni ifadesi yerleşmiş. Yüzü, evet burası bir zindan der gibi.

MERYEM Danimarka bir zindandır.

GEORGE O zaman bütün dünya bir zindan.

MERYEM Öyle zaten, mükemmel bir zindan, mahzenleri, dehlizleri ve hücreleriyle. Danimarka da en kötü zindanlardan biri.

GEORGE Biz öyle düşünmüyoruz, efendimiz.

MERYEM Sizin için zindan olmayabilir. Çünkü hiçbir şey aslında iyi ya da kötü değildir. Düşüncenize bağlıdır iyilik de kötülük de. Benim için bu ülke bir zindan.

GEORGE O zaman ihtirasınız olabilir burayı sizin için böyle yapan – burası sizin aklınızın ihtiyaçlarını karşılamaya yetmeyecek kadar küçük.

MERYEM Tanrı aşkına! Ben bir ceviz kabuğuyla da sınırlayabilirim kendimi ve sonsuz uzayın kralı
olduğumu da düşünebilirim
kötü rüyalar görüyor olmasam

İzleyicilerin ardında, karanlıkta bir şeyler kıpırdanıyor. Bir araba sesi işitiyorum ve yanıp sönen farlar fark ediyorum. Tipik diye düşünüyorum. Geç gelen insanlar var herhalde. Neyse ki en iyi sahneler henüz geçmedi. Olmak ya da Olmamak, Hekuba gibi sahneler henüz başlamak üzere. Sahne boşalıyor. Meryem sahnede tek başına kalıyor.

MERYEM Ah, ne aşağılık bir şeyim ben, ne aşağılık bir köle
Utanç verici değil mi benim için, bu aktörün
Bir kurguda, bir tutku rüyasında

SONİA İbrahim.

MERYEM Ruhunu kibrini giymeye zorlanması
Sırf öfkeyle tutuşsun diye. Rengi giderek solmakta,
Gözlerinde yaşlar, yüzünde çılgınlık izleri…

SONİA İbrahim bu gelenler askerler olabilir mi?

MERYEM Hıçkıran sesi, soluğu ve bütün bedeniyle emrine giriyor
o kafasına girmiş

Olanın... üstelik bir hiç uğruna bütün bunlar!
Hekuba uğruna!
Ona ne Hekuba'dan ondan Hekuba'ya ne

Sekiz İSRAİL ASKERİ *sahne ışıklarının çemberi içine girer.*

ki böyle ağlasın onun için?

İBRAHİM Aman Allah'ım koru bizi

MERYEM Ya ne yapardı öyleyse,
onun içinde olsa benim acımın nedeni
ve perişan edici hırsı? Tanrı biliyor ya gözyaşına boğardı sahneyi
korkunç konuşmasıyla paralardı kulakları,
günahkârı delirtir, masumu korkutur,
şaşırtırdı cahili, korku salardı kulaklara ve gözlere.
Buna rağmen ben

Meryem'in sesi çatallanır gibi olunca askerleri görmüş olabilir mi diye düşünüyorum. Ama hiç duraksamadan devam ediyor.

o aşağılık, aptalın biri olan ben, çamurdan
bedenim ve dokumla ne yapıyorum, hayalperest bir hırsız gibi bir bakış çalıyorum sadece, ne yapacağımı bilmeden, ağzımı açmadan, açamadan

Sessizlik. ASKERLER *sahnenin sol kanadına yaklaşır.* İZLEYİCİLERDEN *bazıları onları görür, birkaç baş çevrilir.*

tacına, tahtına, güzelim canına kıyılmış
bir kralın hatırı için bile.
Korkağın biri miyim ben?
Alçak diyecek biri yok mu bana? Kafamı kıracak biri?
Sakalımı yolup yüzüme fırlatacak?

Hâlâ devam etmesi beni hayrete düşürüyor. Ne hızlanıyor, ne dili sürçüyor.

Burnumu sürtsün, yalanlarımı tıksın boğazımdan içeri,
Hatta ciğerlerime kadar. Kim yapacak bunu
Ha?
Razı olmalıyım buna, Tanrı adına: ciğerim beş para etmez benim,
güvercin ciğerliyim ben. Eziyeti acılaştıracak zehir yok ki bende, olsa
evrendeki bütün o yağmacılara yedirmez miydim
bağırsaklarıyla birlikte bu aşağılık köpeğin, bu iğrenç kalleş adamın,
Doğanın kanunlarını vicdansızca çiğneyen bu caninin,
Hiçbir intikam almadan!

ASKERLERDEN *dördü sahneye daha fazla yaklaşır. Genç görünüyorlardır ve ikisi kadındır.*

MERYEM (*Ansızın daha sessiz bir tonla.*) Ne zavallı bir eşekmişim ben!

İZLEYİCİLERDEN *kahkahalar yükselir.*

MERYEM Ne muhteşem bir sahtekarmışım.
Ben, öldürülmüş sevgili babasının biricik oğlu,
cennet de –cehennem de– öç almaya kışkırtırken beni
oturmuş kelimelerle kendimi avutuyorum
kaldırım yosmaları gibi, küfürler ediyorum, orospular misali
ama lanet olsun! Off.
Ey kafam, silkin artık. Ah—

Artık onları görmüş olmalı. İbrahim, Jenan ve ben arka planı oluşturan ahşaplar arasındaki boşluklardan bakarak görmeye çalışıyoruz. Meryem'in, kendisini askerlere hitap eder gibi göstermek için duru-

şunu ayarlamasını izliyorum. İçlerinden birinin bile onu anlayıp anlamayacağını merak ediyorum.

MERYEM Duymuştum ki
birkaç kanlı katil

Tam bu noktada, konuşmasına askerleri göstererek devam etti. Midem yerinden oynadı:

oturmuş bir tiyatroda
bir oyun seyrederlerken
öyle ciğerlerine işlemiş ki bir sahne
kalkmış doğrudan itiraf etmişler suçlarını.
Çünkü dili yoktur cinayetin ama konuşuverir
bazen
Olağanüstü bir mucize gücüyle—

SONIA (*Fısıltıyla.*) Ona durmasını söyleyeyim mi?
İBRAHİM Hayır.

MERYEM Bu aktörlere babamın öldürülmesine
benzer bir şeyler yaptıracağım
amcamın gözleri önünde. Sonra inceleyeceğim onun yüzünü,
ve eğer kırparsa gözünü bir ürpertiyle,
tek bir sefer bile, son nefesine kadar deşeceğim yüreğini onunla nasıl başa çıkacağımı bilirim o zaman. Çünkü gördüğüm o hayalet
Şeytan da olabilir ve şeytan
bazen hoş bir görünüme de bürünebilir – ve belki de beni kötülüklere çekmek için kandırıyor olabilir.
Bundan daha kesin bir kanıt bulacağım. Bu oyun
Kralın vicdanını kıstırabilmem için en iyi yol olacak.

ASKERLER *iki sıra halinde ayakta durmaya devam eder ama daha fazla yaklaşmazlar.* İZLEYİCİLER *rahatsız görünmektedir.*

SONIA *askerlerin B Bölgesinin sonu ile C bölgesinin başlangıcını işaretleyen toprak parçasının üzerinde durduklarını fark eder.*

SONIA Askerler izleyiciler arasında iki belediye başkanı olduğunun farkında mıdırlar dersiniz?

İBRAHİM Umurlarında bile olmayacaktır.

EMİN (*Kıs kıs gülerek arka taraftan gelir.*) Bizi izliyorlar, görüyorsunuz değil mi?

İkinci perdenin sonunda askerler huzursuz olmuş görünüyor. Aralarında konuşuyorlar, bir ileri bir geri hareket ediyorlar. Birkaç kez telsizlerden birinden parazit sesleri duyuluyor ama bizi durdurmaya hiç kalkışmıyorlar. Sonunda karanlığa doğru uzaklaşıp araçlarına dönüyorlar. Bundan sonra asıl korkum yerleşimcilerin, belki de silahlanmış olarak ortaya çıkmaları. İbrahim'in de aynı şeyi düşündüğünü bana en yakın yerleşimci alanının nerede olduğunu tekrar sormasından anlıyorum. Askerler bir uyarı olabilir.

EMİN (*Sonia sahneden ayrılırken.*) Hâlâ oradalar mı?

SONİA Bilmiyorum.

JENAN Arabalarında oturuyorlar. Görebiliyor musun? Bak.

Jenan'ın elini takip ederek askeri kamyonun karanlık içindeki burnunu hayal meyal fark edebiliyoruz. Yani bizi izlemeye devam ediyorlar. Sonunu mu bekliyorlar acaba? Eğer öyleyse neden?

Gösterinin kalan kısmı hızlı ve gergin geçiyor. İzleyiciler şaşırtıcı bir şekilde hiç kıpırdamadan oturuyorlar. Açıkça farkındalar ki artık onların da izleyicileri var ve bu onları bize bağlıyor. Hep birlikte devam etmekte kararlı, korku ve meydan okuma karışımıyla cesaretlenen bir takımız.

Ama sonra, yatak odası sahnesi başlıyor ve bana garip bir şey oluyor. Bunun İsraillilerle bir ilgisi olabilir, ama olmayabilir de. Macit Hayalet olarak sahneye giriyor ve Meryem onun eline uzanıyor. Sinirlerim inanılmaz durumda ki, bu benim için hiç olağan değil. Bunu kontrol edebilmek için robotik denebilecek bir akıcılıkta hareket ediyorum. En azından ben öyle hissediyorum. Daha sonra Meryem herhangi bir şey fark ettiğini inkâr edebilir.

SONİA Sen gözlerini boşluğa dikmişsin

MERYEM başını kaldırıp bana bakıyor, çökmüş, bir bebek gibi çaresiz, savunmasız.

ve bedensiz bir şeyle, havayla konuşuyorsun.

Bu noktada adeta iki parçaya ayrılıyorum. Sanki deniz tutmuş, set altımda sallanıyormuş gibi hissediyorum. Bir nevi kimlik bölünmesi yaşıyor, kendimi uzaktan bir aynaya bakar gibi, Gertrude olarak izleyebiliyorum.

MERYEM Ona! ona! Baksana ona, nasıl solgun bakışları
(*Macit'e hitaben.*) Öyle bakma bana
bu yürek yakan bakışınla sert amaçlarım değişmesin
Rengini unutturma bana göreceğim işin
kan yerine gözyaşı döktürme bana!

SONİA Sen bunları kime söylüyorsun?

MERYEM Orada hiçbir şey görmüyor musun?

SONİA Hiçbir şey.

Aynadaki ben Macit'in durduğu alana işaret ediyor.

Oysa görüyor da gözlerim olan her şeyi?

MERYEM Ve hiçbir şey de duymuyor musun?

SONIA Hiçbir şey, biz ikimizin sesinden başka.

Bunları söylerken, gökyüzünde devasa bir şeyin kanat seslerini duyuyorum.

MERYEM Ne kadar tuhaf. Oraya baksana. Bak nasıl da kaçıyor yanımızdan.

Macit usulca sahneyi terk ederken, benim içimde Hayaletin dehşeti dolanmaya devam ediyor. Hayaletin dehşeti mi bu? Bana göre bu

duyduğum hisle, sahnelenen duyguların somutlaştırılması arasında temel bir fark var, o da yoğunluğu ve süresi. Benimki bir çocuğun oyun sırasında duyabileceğine benzer bir korku. Gerçek olmayanı gerçekle karıştıran o uzun, saf yoğunluğa sahip. Bedenin tehlikeye karşı hazırlanması gibi. Bir zamanlar, uzun bir zaman öncesinde, Londra'daki yatak odamda gölgelere gösterdiğim kaçış tepkisini yaşıyorum yeniden.

SONİA Eğer kelimeler solukla çıkıyorsa ağızdan

Nefes nefese kaldım.

ve can soluk ise, bende soluk alacak can kalmadı zaten senin bana söylediklerinden sonra Hamlet.

Sahnemi tamamladıktan sonra bu ruh halinden sıyrılıyor, kendime geliyorum.

Sahne arkasında ölümcül bir ciddiyet hüküm sürüyor. Oyuncuların da teknik ekipteki herkesin de bakışları gergin. Aslında belki de performansımız askerler yüzünden yükselmiş bile olabilir, ancak herhangi bir şekilde engellemeye kalksalar hiç kuşkusuz bu denge bozulacak. Oyunun inandırıcılığını, izleyicinin dikkatinin dağılmamasını sağlamak için devamlılığı korumak her zamankinden daha önemli. İzleyici sakin kalmalı. Dördüncü ve Beşinci Perdeler daha da şok edici, daha hainlik içeren, daha ürkütücü, çünkü Hamlet'in durumu ağırlaşıyor ve diğer karakterlerin ölümü birbiri üstüne gelmeye başlıyor. Gerilimin yüzümüze yansıyan ateşi hâlâ devam ediyor. Arka tarafta kırılmış olan seramik parçaları sahne zemini üzerine yayılmış beyaz çakıl'ları andırıyor.

Oyunun sonunda kapanışı Emin yapıyor: *Git, askerlere ateş etmelerini söyle*. İçgüdüsel olarak dönüp askeri aracın park ettiği yere bakıyorum. Yoklar. Sessizce çekip gitmişler.

İzleyiciler bizi alkışa boğuyor. Enver projektörlerin ışıklarını açıyor. Hazım'la Emil'i, Haneen'i görebiliyorum. Rahatlamanın etkisiyle terliyorum. Tekrar tekrar eğilip ıslıklar ve alkışlar arasında selam veriyoruz. Mantıklı olmasa da metanetimizin askeri sahneden uzak

tuttuğuna dair belirgin bir his hâkim ortama. Dördüncü kez eğildikten sonra gülmeye başlıyorum. Yanımda sırıtan Emin'i alkışlıyorum. Hayalimdeki havai fişekleri patlatarak, ah bunu sonsuza kadar yapabilirim diye düşünüyorum. İbrahim George'u kucaklıyor. Teknik ekibimizi de alkışladıktan sonra ayrılıyor ve sahnenin ucuna doğru ilerleyerek izleyicileri alkışlıyoruz. Böylece herkesin birbirini alkışlamasıyla, birleşen alkışlarımız göklere yükselen bir seda yaratıyor. İki kadın, Meryem'e bir buket çiçek sunmak üzere yanımıza geliyor. Göründüğü kadarıyla birkaç bakan yardımcısı kendisiyle konuşmak istiyor. Sahneden aşağı, kalabalığın arasına inmeden hemen önce, yüzünde hafif bir üzüntü izi görür gibi oluyorum, ama bunu bir gülümsemeyle hemen siliyor. Jad Enişte sarı güller getirmiş bana. Bir naylon torbada oturduğu sandalyenin altına saklamış.

*

Sonraki birkaç gün ne İbrahim ne de ben açılış gecesinin başlangıcında söylediği şeyden hiç bahsetmedik. Başlangıçta oyun, yapılan tüm açıklamaları gölgede bıraktı. Sonrasında onun sessizliğini benimkine tepki olarak algıladım ve eh, bu konuyu karar noktasına getiren ben olmayacağım diye düşündüm. Buna rağmen onun varlığı üzerimde sakinleştirici bir etki bırakmaya devam ediyordu. Hiç değişmeden gözümün köşesinde durmaya devam ediyordu. Bunun ne anlama geleceğine fazla yakından bakmamaya çalışıyordum.

Kalan üç gösteride izleyici sayısı ilk geceki kadar olmasa bile yine de önemli bir sayı toplayabildik. Askerler bir daha gelmedi. Her gece oyun sonunda, köyden, yüzlerinde sevgi ve hayranlık ifadeleriyle utangaç merhabalar için gelen birtakım okul çocukları oldu. Perşembe günü iki yabancı gazeteci Meryem'le röportaj yaptı ve gazeteye koymak üzere Enver'le birlikte birkaç fotoğrafını çektiler. Cuma günü İsveç organizasyonunun bir temsilcisi bize turne düzenlemek ve bunun için fon sağlamakla ilgilendiklerini belirtti. Ancak bunun için bir ekranda İngilizce altyazı gösterilmesi gerekeceğini hatırlatıyorlardı. Enver, Arapça, Acele hareket etme, bunu haftaya görüşürüz derken, Meryem görüşmeyi Avrupa'dan fon almaya sıcak bakmayacağını ifade eden rahatsız bir gülümsemeyle ve, "Geldiğiniz için çok teşekkür ediyoruz, iletişimde kalacağız" diyerek tamamladı. Ramallah'a dö-

nünce oyuncular ve teknik ekip olarak bundan sonraki adımlarla ilgili bir toplantı yapılması kararlaştırıldı.

O cuma akşamı oyun sonrası şömine başındaki yemeğimizde, genel ruh halimiz yükselişe geçerken İbrahim'in bana doğru geldiğini gördüm. İşte başlıyoruz, diye düşündüm. Onu, bir oyunda birlikte çalıştığınız bir kişiyle yaşanan ilişkinin, insana bunun nasıl ebedi olacağını düşündüreceğini ve ilham verici geleceğini, ama bunun her zaman geçici bir bağlanma olacağını anlatıp belirsiz, felsefi ve muhtemelen önemsizleştirici bir açıklamayla savuşturabilirdim. Ama bunun yerine o şöyle dedi: "Hep böyle üzgün olmamaya çalış, bu benim de moralimi bozuyor." "Ben üzgün değilim ki," dedim kendimi savunarak, o ise şöyle cevap verdi: "Meryem ve senin sahnede sahip olduğunuz şey inanılmaz, ifade edebildiğiniz şeylerin hiçbiri görünen şeyler değil, ama siz bunları gerçekten hissedip izleyiciye aktarabiliyorsunuz." Beni okumaya çalışmak konusunda ne kadar cesur olabildiğine şaşırmıştım. Yeni bir yaklaşımla, ben katılsam da katılmasam da, turne yapılmazsa yazık olur diye düşündüğümü söyledim. Dört gösteri yetmezdi. "Oh, tabii ki turne olacak," dedi İbrahim. İkimiz de sessiz kaldık.

Cumartesi günü Dördüncü Perde sırasında susadım ve su bulmak için sahnenin altına daldım. Malzemeler ve erzaklar tek bir sarı ampulle aydınlatılıyordu. Onlara bitişik daha karanlık ve kutularla çevrilmiş bir bölüm, erkekler için soyunma odası olarak belirlenmiş perde arkası dolu olduğunda, yine onlar tarafından kullanılıyordu. Ben bir su şişesi çıkarmak için plastik bir ambalajı yırtmaya çalışırken, İbrahim de üzerinde Laertes kostümüyle kutuların üzerinden tırmanıp çıkmak üzereydi. Geçmek istediğini düşünerek yana çekildim, ama o sol elimi yakaladı ve gözlerini çok komik bir şekilde yana kaydırarak tepkimi bekledi. Üstümüzdeki sahne diğer aktörlerin ağırlığıyla titreşiyordu. Oldukça iyimser olduğuyla ilgili bir şaka yapacaktım, ama elimi tutuşu öyle masumdu ki, ben de içtenlikle gülümsedim. Öpmeye bile kalkışmadı, o da güldü ve beni dışarı temiz havaya çıkardı, gel hadi vakit kaybetme diyerek.

Ertesi sabah, güneş etrafı ısıtmaya başlamadan önce setin taşınmaya hazırlanabilmesi için erken uyandık. Bu iş her zaman dokunaklıdır. Bu sefer özellikle de zordu. Kutular dolusu kablo ve ışık

donanımının ve kalasların, bayırları bir yukarı bir aşağı inip çıkarak taşınması gerekiyordu. Ramallah'a dönerken yolda herkes uyuyakaldı. Ben ara sıra uyanarak, etrafımda uyuyan, yolun iniş çıkışlarıyla sallanan bedenlere bakıyordum. Geleceğin ağırlığı üstüme çöküyordu. En az birkaç hafta içinde Londra'ya dönmem gerekiyordu. Eğitmenlik sorumluluklarım, ödemem gereken faturalarım vardı. Gertrude rolümün sağladığı gelir ev kredimi ödemeye yetmiyordu. Yanımda uyuklayan İbrahim başını diğer tarafa çevirdi. Alnımı onun omuzuna dayadım ve onun uyanık ve benim farkımda olduğunu anladım, nefesi sıklaşıyordu.

O akşam Haneen de Meryem'in evine geldi. Üzerinde desenli, kolsuz bir gömlek ve kot pantolon vardı. Halka küpeler takmış, dudaklarını boyamıştı. Beni şaşırtarak dansı o başlattı. Buzdolabının önüne omuzlarını titreterek, kimin daha abartılı hareketler yapabileceği konusunda George'u kışkırtarak onu yarışmaya ikna etti. Kazanan, – tahmin edilebileceği gibi– George oldu ve herkesi coşturdu. Macit bir konuşma yaptı. Şerbetli tatlılar yedik, şaraplar ve biralar içildi. Alkol beni hızlı etkilemişti. Doğal olarak bir noktadan sonra sıra dabkeye geldi. Meryem'in ortadan kaybolduğunu fark ettim ve onu bahçedeki bankta yalnız başına otururken buldum.

"Git bakalım öteye," dedim yanına otururken.

Ayaklarım çıplak, parmaklarımın arasındaki çimenler serin ve yabaniydi. Meryem selam anlamında başını omzuma dayayıp, kaldırdı. İçeriden Macit'in kahkahaları duyuluyordu.

"Keşke oyunda Gazze'den de biri olsaydı," dedi Meryem, "keşke bu mümkün olabilseydi."

Işıklar gözümü alıyordu, onu görmeye çalıştım. "Belki hâlâ bulabilirsin oradan birini" dedim, "eğer yurtdışında turne yaparsanız."

Cevap vermedi. Yavaş düşünüyor, çabuk unutuyordum.

"Bu yüzden mi hayal kırıklığı yaşıyorsun?" diye sordum.

"Hayal kırıklığı yaşamıyorum."

"Acayip iyiydin sahnede. Çok başarılı bir oyuncusun. Yani gerçekten hiç sorunsuz, iyi bir oyuncu olabilirsin. Hamlet'i oynadın sen."

Güldü "Sen sarhoş musun?"

"Mükemmel olmayabilir ama gerçekten çok iyiydi. Sen misin Enver? Korkuttun beni."

"Pardon," dedi Enver gölgelerin arasından çıkarak, "selam."

"Müziği kısmalıyız," dedi Meryem.

"Ben kısayım," dedim, "sanırım gidip bulmalıyım, şeyy bilirsin işte."

"Neyi bulacaksın?"

"Ah, kimseyi."

Enver bankın üzerindeki yerime oturdu, "Git ve konuş onunla."

"Kiminle?" dedim

Enver başını iki yana salladı. İbrahim kanepenin kolunda oturmuş parmaklarını çıtırdatıyordu. Ben de diğer uca, hemen kalkıp içki almaya giden kardeşimin yerine oturdum. Bu durum aklımı karıştırmıştı. Herkes mi biliyordu? İbrahim önce tereddüt etti, sonra çoraplı ayaklarını boş kanepenin üzerine savurarak beni görebilecek şekilde olduğu yerde döndü.

"O zaman seni bir on yıl kadar sonra göreceğim artık, doğru mu?"

"Bu konuşmayı benim ayık olduğum bir sırada yapalım mı?"

Arkasına dayanıp doğruldu ve uzaklaştı. "Tamam."

"Sivrilik yapmaya çalışmıyorum."

Kale kapısının parmaklıkları inmeye başlamıştı. Bunu durdurmam gerekiyordu. Yaptığım hesaplanmamış bir hareketle (ki o sırada motor kontrolümü kaybetmiş durumda olduğumu iddia ettiğim düşünülürse, pek de hesaplanmamış gibi gözükmüyordu) aramızdaki boşluğu kapatabileceğim kadar kapattım. Bacağı hemen yanımda olduğu halde dokunmaktan kaçındım. Müzik daha sakin akustik bir şarkıya dönmüştü. Biraz geç de olsa müziği kısma görevim olduğunu hatırladım. Haneen müziğe şarkısıyla katılmaktaydı. Başımı eğdim, önüme baktım.

"Ellerimden nefret ediyorum," dedim.

"Nefret etme onlardan," dedi İbrahim. "Güzel ellerin var." Bir elimi yakaladı ve çevirdi.

Elinin içindeki kendi elime baktım. "Biraz zaman ver" dedim.

"Zaman var mı?"

"Yarın, ondan sonraki gün. Şu an düşünemiyorum. Ama ben de konuşmak istiyorum. Sadece kısa bir zaman sonra," başımı kaldırıp ona baktım. "Bana öyle gözlerini yuvarlayarak bakma."

"Gözlerimi yuvarlamadım. Yüzümün gevşemiş ifadesi bu."

"Çok kötüsün."

Parti gece yarısından önce sona erdi. Macit'le Jenan'ın yolları uzundu ve aileleri bekliyordu. Onlar gideceklerini söyleyince diğer herkes de ne kadar yorgun olduğunu hatırladı, birkaç dakika içinde herkes dağıldı. Pişmanlık hislerimin ağırlığı altında İbrahim'in biraz daha oyalanacağını umdum, ama o George'un arkasından kapıdan çıkmadan beni yanağımdan öpmekle yetindi.

Meryem Haneen'in yatağını yaptı ve Emil'in odasının kapısından bana iyi geceler dedi. Dakikalar sonra, kendi odamın mor ışığında, Harold'dan gelen bir e-postayı gördüm.

> Selam Sonia, *Vişne Bahçesi* için seçmeler başlıyor. İlgilenir misin? Senin muhteşem bir Ranyevskaya olacağını düşünüyorum. Detaylar ve seçmelerdeki konuşmalar ekte.
>
> Seni düşünüyorum,
> H.

Endişe hissi midemi bulandırdı ya da belki midem kendiliğinden bulanıyordu. Hiç rüya görmeden uyudum. Sonra güneş yükselip odama uzandığında gözlerimi ovalayarak uyandım. Hafifçe başım ağrıyordu. Mutfaktaki karmaşa içinde ayakkabılarımı buldum, bir bardak su içtim ve dışarı çıkıp şimdiden ısınmaya başlamış güne adımımı attım. Aklımda, adını veya tam yerini hatırlayamadığım, sadece gördüğümde tanıyacağımdan emin olduğum lüks bir marketin fırını olmak üzere at-Tireh'e doğru yol alırken, Harold'ın mesajı akşamdan kalma karanlığım içinde yeniden belirdi. Son iki mesajına cevap bile vermemiştim. Adamın ısrarcılığı övgüyü hak ediyordu. Ona ne söyleyeceğimi biliyordum. Sadece doğru ruh hali içinde olmaya ihtiyacım vardı. Bunları düşünürken, fırının biraz ötesinde bir yerde, henüz sisler içindeki güneşin altında deri ceketli birinin ayağıyla toprağı eşelediği dikkatimi çekti.

"Wael!"

Döndü, kıpırdamadı. Sonra "Sonia!" dedi. Boş sokak seslerimizi birbirimize taşıdı. Hareketsiz kalmasını davet olarak kabul ettim ve yaklaştım. Yüzü görüş alanıma girdiğinde,

"Sen biraz, biraz üzgün görünüyorsun sanki?" dedim kontrolsüzce. Onu kendime çekip sarıldım. "Hey, özlemişim," diye ekledim.

"Oyun nasıl gidiyor. Muhteşem olduğunu duydum."

"Eğlenceliydi – sen kimden duydun?"

"Annemden."

"Ne dedi?"

"Meryem'in çok güçlü oynadığını söyledi."

"Öyleydi. Keşke gelip görseydin. Keşke sen de oyunda olsaydın. Dünkü partide de aradık seni?"

"Birazcık," diyerek nihayet küçük bir gülümsemeyle cevap verdi. Sonra tekrar donuklaştı.

"Hayırdır? Neler oluyor? Hımm?" diye sordum.

Omuz silkti.

"Ailen nasıl? Her şey yolunda mı?"

Düşüncelerinin akışıyla yüzündeki kaslar titreşti. Uygun kelimeleri bulması için bekledim. Sonra yalnızca "Herkesi özlüyorum," diyerek cevap verdi. Görünüşe bakılırsa belli bir hedef vermekten kaçınıyordu.

"İşlerin nasıl? Görmeyeli şarkı söylüyor musun, yazıyor musun?"

"Evet, sanırım bir turneye çıkacağım. Abu Dabi filan gibi yerlerde bir konser olacak gibi," durdu, "sonra Dubai'ye taşınacağım."

"Aa?"

"Annemi de alıp," diye ekledi.

Bu habere verdiğim tepkinin neden böyle yokuş aşağı yuvarlanan bir kayıp hissine benzediğini merak ettim. Wael neden Dubai'ye taşınmasındı, yapabiliyor ve istiyorsa? Ayrıca bana neydi bundan?

"Aferin sana. Çok iyi. Senin adına çok sevindim. Aslında biliyorsundur, ben de gidiyorum, Londra'ya dönmek zorundayım."

Hâlâ bulunduğumuz noktadan ayrılmamıştık. Ona yürümeyi teklif etmek ya da kahvaltıya davet etmek gibi şeyler geçirdim aklımdan ama onu ürkütmek istemiyordum.

"Sen kaç yaşındaydın Wael?"

"Yirmi dört."

Ona baktım, tatlı çocuğum benim, o da utangaç bir rahatsızlık içinde bana baktı, veya belki suçluluk hissi içinde. Tedbiri rüzgâra bıraktım ve sordum "Neden geri dönüp bize katılmıyorsun?"

Doğrudan gözlerimin içine baktı ve bir şeylere dokunduğumu hissettim.

"Evet", diyerek bastırdım yumuşakça, "neden gelip sadece bir kerelik katılmıyorsun gruba, tek bir gösteri için? Sadece bir tane? Zevk için."

"Benim dönmemi isteyeceklerini sanmıyorum."

"Ama istiyorlar!" dedim, ısrar ederek.

"Emin ol istiyorlar."

"Şimdi Meryem Hamlet."

"Hepimiz Hamlet'iz artık. O da Hamlet, sen de Hamletsin."

"*Sen* iyi bir Hamlet olurdun," dedi, alt dudağını ısırdı, tereddütle, "duyduğum kadarıyla, Meryem gerçekten inandırıcı olmuş. İzleyiciler arasında ağlayanlar varmış."

"Onu kıskanma."

"Kıskançlık değil," dedi darılarak, "buna seviniyorum."

Deri ceketinin kolunu yakaladım ve "hadi yürüyelim," dedim, "zaten elimdekileri taşımaya yardım etmen lazım."

Selam Harold,

Umarım oyun sezonu iyi geçiyordur. Önerin için teşekkür ediyorum. Eminin yeni oyun da muhteşem olacaktır. Ama ben seçmelere katılmayı düşünmüyorum. Daha önceki mesajlarına gelince, benim sessizliğimi, kızgınlık ya da kırgınlık benzeri bir şey, ya da seni yazmaya teşvik etmek gibi değerlendirmeni istemiyorum. Evet doğru, sen oldukça kötü davrandın. Ne yapalım? Benim konuyla ilgili hangi yönde olursa olsun bir düşünce, güçlü bir his ifade etmemi istiyorsun sanıyorum. Ama artık bunlardan hiçbiri yok bende. Özgür olduğumu söylemekten mutluluk duyuyorum.

Sonia

17

Bunun tam olarak kimin fikri olduğunu unuttum bile. Ama bu fikir ortaya atıldığından beri herkes birbirini teşvik ediyordu ve bu da, herhangi bir kişisel tereddüt krizinin giderilebileceği ve bizi ileriye taşıyacak her noktada her zaman yeterli ölçüde güven sağladığımız anlamına geliyordu. Hamlet rolünden bu yana Meryem üzerimizdeki liderlik görevinden vazgeçmiş görünüyordu ve içgüdüsel olarak kararlarımızı bir takım olarak almaya devam ediyorduk. Zaten kararsızlık yapacak vaktimiz de yoktu ve bunun bir gösteri ya da deneyim olacağını kabul etmiştik. Daha genç olan Batı Şeria kimlikli gençler konusunda tedirgindim ve bunu belirterek Wael ve Emin'in bize en son dakikada katılması konusundaki önerimi kabul ettirmiştim.

Oraya giden yolda arabada Meryem alışılmadık derecede sakin görünüyordu. Ona ne düşündüğünü sordum.

"Bendeki bu his," dedi, "nihayet oyunun gidişatını akışına bırakmamdan ötürü, biliyor musun?"

Nedeninden emin değildim ama onun yüksek sesle böyle söylediğini duymak sinirimi bozmuştu.

"Ve bu iyi mi hissettiriyor sana?"

"Evet. Onu ben harekete geçirdim ama artık onun kendi yaşamı var. Başarılı da olabilir, başarısız da." Bunu örneklemek ister gibi, kısa bir süre için ellerini direksiyondan kaldırdı. Merak ettim, başarılı ya da başarısız diyerek ne demek istiyordu, ama sormadım.

On beş çift elin duvarın bizim tarafımızdaki kontrol noktası yanında sahneyi kurması iki saat alıyordu. Yanımızdan yaya sürüleri geçiyor, otobüsler geçidi kapatıyor, arabalar arasında gidip gelen küçük erkek çocukları sakız ve plastik mutfak eşyaları satmaya çalışıyordu. Setin arkasındaki ayırım duvarı Marwan Barghouti'nin zincirli ellerini havaya kaldırmış göründüğü devasa bir duvar resmiyle süslenmişti. Sağ tarafa doğru, yanmış, pencerelerinden birinin camları kırılmış ve şükür ki boş bir gözetleme kulesi görünüyordu.

Yap bozumuzun son parçası olan avize vinçle kaldırılıyordu ve bu işi Dunya halledecekti. Enver de sarılı olduğu kalın kumaşın içinden çıkarılırken cam parçalarının sabit durmasını sağlamaya çalışıyordu. Taşınma sırasında boncuklardan bazıları kaybolmuştu ama avizemiz hâlâ muhteşemdi. Öğleden sonra güneşi altında parıldıyor, titreştikçe, ışıldıyordu. Etrafımızdaki trafik seyrekleşse de gün batımından sonra tekrar yoğunlaşmaya başlayacaktı. Arabalar yol kenarına park ediyor, gençler etrafta dolanıyor, bizi izliyorlardı. İbrahim bana bir şişe su vermek için geldi, koluna dokundum. Sanırım Wael hakkındaki haberler duyuldu dedi.

Wael dolaylı olarak kendisinin neden olduğu trafiğe yakalanmış olmalıydı. Nihayet BMW'sinden fırladı, güneş gözlükleri gözünde, anahtarını tıklatıp arabasını kilitledi ve sahneye atladı. Arkasındaki cadde ıslıklar ve Wael haykırışlarıyla doldu. Araba kapıları açılıyor, camları indiriliyor. O kalabalığa elini kaldırarak selam veriyordu. Daha sonra yüzünde parlak gülümsemesiyle setin arkasında kayboldu. Bazı şoförler trafik tıkanıklığından dolayı feryat figan, neden bu Allah'ın cezası tıkanıklık diyorlardı. Çünkü onların işe gidip geldiği yoldu burası. Enver ve Macit trafik memuru olmuşlar, arabaları şuradan ya da buradan gidin diyerek yönlendiriyorlardı. Motaz projektörleri açınca, havadaki egzoz dumanı bulutları da görünür hale gelmişti. Solumuzda bir minibüsten dikkat çekici bir genç grubu indi ve utangaç gülümsemelerle bize doğru yaklaştılar. Bunlar yabancı olmalı diye düşünüyordum. Acaba birisi mi davet etti onları, yoksa buradan geçen bir grup mu, diyordum. Sonra aralarından ikisinin İbranice konuştuğunu duyuyordum.

Meryem'e "Aman tanrım," dedim. O da onları fark etmiş ve şaşırmış gibiydi.

"Wael'in İsrailli fan kulübünden birileri herhalde," diyordu.

Bunun üzerinde daha fazla duramıyordum, çünkü duvarın dibindeki sandalyelerin arasında Emin'le Wael'in görüntüsü dikkatimi dağıtıyordu. Sahnenin açısından dolayı kalabalık tarafından görülmüyorlardı. O sırada Meryem ve ben de sol taraftan, Meryem'in arabasındaki bazı donanımları taşıyorduk. Taşıdığım çantayı ayaklarımın dibine bıraktım. Wael elini uzattı ve Emin o eli sıktı, havalı bir şekilde. İkisi de karşılıklı bir şeyleri onaylayarak başlarını salladılar.

Kostüm kutularından birini açan İbrahim, peki, buna ne dersin, anlamında bana bir işaret etti. Sonra, beni ancak tanımış gibi doğrulup sırıttı. Az önce kostümümü giymiş ve saçlarımı örmüştüm. İbrahim'in ilgisinden utanarak, döndüm ve duvarın üzerinde asılı kalmış ve henüz yükselmemiş kan kırmızı ayın görüntüsünü yakaladım. George kolları haki renkli kumaşlarla dolu, arkadan dolanarak bize doğru geliyordu.

"Hangi cehennemden buldun bunları?" dedi Meryem.

"Bir deney bu."

"Ne? Dalga mı geçiyorsun benimle?" George bu yaptığımız yeterince riskli."

İbrahim bir çift bot alıp ayağına uygun mu diye baktı. Bir kaşı yukarıda bana dönüp reaksiyonumu görmek için bir göz attı.

"Bunu yapamazsınız," dedi Meryem. "Kafalarını karıştıracaksınız. Burası kontrol noktası."

"Bizim gerçek askerler olduğumuzu düşünmeyecekler ki," dedi İbrahim komik bir sesle. Yığının içinden haki bir gömlek seçip bedeninin üzerine tutup kolları kontrol etti.

Bunu tartışacak vaktimiz yoktu. Saat sekiz olmuştu bile. Işıklar sönmeye başlıyordu. George biraz büyükçe, belinin altında toplanan bir asker pantolonunu kotunun üzerine geçiriyordu.

Meryem başını salladı, "Kontrolden çıktınız siz, hepiniz," ama bir yandan da gülümsüyordu, "iyi, ne haliniz varsa görün."

"En azından silahları yok," dedim.

İbrahim bir parmağını kaldırıp uzun siyah bir tüfek getiren Faris'e işaret ediyordu. "Çüş!"

"Gerçek değil," dedi Faris hemen.

"Faris neden—" diye başladım.

Sahne ışıkları yandı ve George asker kıyafetiyle sahneye girdi.

Gerçekte izleyicinin kafası karışmış görünmüyordu. Başlangıçta hafif bir şaşkınlık, birkaç hayret ve endişe nidası duyuldu ama ardından diyalog başladı ve herkes üniformaların kostüm olduğunu anladı. Etki ilginç. Askeri kontrol noktasının yanı başında asker kostümlü aktörler sahnede. Bir tuval üzerindeki yan yana boya tonlarının birbiriyle iletişim kurduğunu, her rengin diğerinin tonlarını ortaya çıkardığını görmek gibi. Asker kostümleri içeriğe bir göndermeydi.

Bunun dışında bir anlamları yoktu. Ayrıca komik ve cüretkârdı ama korku bazen sinirden güldürür ya insanı, acaba buradaki komiklik de korkunun ürettiği bir şey olabilir mi diye düşündüm. Sahne arkasında Meryem bana "Evet bir anlamda işe yaradı sanırım," dedi.

Sahnenin sonu yaklaşıyordu ve ben çıkmak üzereydim. Işıklar kararıyordu, sahne değişiyor, ışıklar yanıyordu. Macit ve ben, Kral ve Kraliçe, kalabalığı selamladık eğilerek. Ortalıkta bir festival havası hâkimdi. Arabalardaki izleyiciler, yayalar, sokak satıcıları hepsi birlikte bizim sahneye çıkışımızı alkışlarıyla selamlıyordu.

Wael sahneye girdiğinde ben sahnenin altındaydım. İnsanlar gerçekten çığlık çığlığaydı. Elini kaldırmasıyla senaryo dışında bir hava oluşmuştu. Diğer oyuncu arkadaşlarıma baktığımda karakter kırılması yaşayıp gülümseyen tek kişinin ben olmadığımı görüyordum. İzleyici sayısı artık gerçekten çok artmıştı. Otobüsler ve taksiler caddenin aşağısına kadar uzanmış, trafik artmaya devam ediyordu. İnsanlar araçlarının tepelerinde ve kaputlarının üzerinde oturuyorlardı. Yolcular arabalardan inip, araçlar arasındaki boşluklardan ön tarafa doğru ulaşmaya çalışıyorlardı. Wael gözlerini kapatıyor, göğsünü şişiriyor ve şarkı söylemeye başlıyordu. Ben kalabalığı coşturacak, kefiyelerini havada dalgalandıracak bir marş olacağını bekliyordum, ama o eski bir aşk şarkısı okumaya başlamıştı. O başladığı anda hepimiz iç çektik. Sesi su gibi, pürüzsüz, hiç zorlanmadan, ağzından üzerimize doğru akıyordu. Duygusal nağmeler boğazında titreşiyor, bu titreşimli perde değişimleriyle başı da titriyordu. Heyecanlanıyordum. Herkes şarkının kelimelerini biliyordu, birlikte söylüyorlardı.

Bir tur daha, coşkulu bir alkış tufanı yaşıyorduk ve nihayet yeniden sahneyle özdeşleşmiştik. *Size öyle mi geliyor, Madam?* diyordu Wael bana. Onun repliğini sentetik bir eko izliyordu. Trafik gürültüsüyle ile başa çıkabilmek için, mikrofonlarımız yüksek sese göre ayarlanmıştı ve bu da diyaloglarımızın arıtılmış bir sesle izleyiciye aktarılamamasına neden olabiliyordu. Kalabalık hâlâ büyümeye devam ediyordu. İbrahim'le Jenan sahnede yalnız kaldıklarında, insanların arka taraftaki Wael'i görebilmek için büyük gayret içinde olduklarını görebiliyordum. Düzinelerle cep telefonundan filme çekiliyorduk. Bu anların dünyanın pek çok köşesine aktarıldığını düşünüyordum kafama bir şey takılmıştı. Seyircinin Wael'den, oyunun mümkün kıla-

bileceğinden daha fazla şarkı talep edebileceğini düşünüyordum. Bir başka yanım da Wael'in kendi içgüdülerine olan güvenine inanmak istiyordu. *Hayal gücü onu ölümü küçümsemeye itiyor,* diyordu Emin sahnede. Onun üzerinde de asker giysileri vardı. Tekrar dürtüsü diye bir şey olduğuna inanıyorum, bence bu gerçek bir şey. Hiçbirimiz bunu adlandırmasak da açılış gecesinin bazı anlarını yeniden yaratmaya yönelik dile getirilmemiş kolektif bir kararımız vardı sanki.

Bir ölçüde bunun olacağını beklesek de arkamızdaki kontrol noktasının hoparlöründen gök gürültüsünü andıran monoton sesler yükseldiğinde, hepimiz dehşet içinde yerimizden sıçradık. Sahnedeki aktörler önce oynamaya devam ettiler. Birisi –İbrahim– elimi yakaladı. Sahnenin arkasında duruyorduk ve sahte üniforması içindeki George'un donup kaldığını görüyorduk. Gözlerinin beyazı parlıyordu, sonra başını çevirip yüksek sesle repliklerini söylemeye başlıyordu. Artık izleyiciler haykırarak kaçışmaya başlamıştı, ilerlemeye çalışan arabalar kornalarını çalıyordu, bizim henüz göremediğimizi onlar anlıyordu. Köşeden askerler sel gibi akmaya başladığında göğsüme kıyamet çökmüştü. İçlerinden biri ateş ediyordu.

Birkaç taş fırlatılıyor, gözyaşı kapsüllerinden kuru buz gibi gaz yayılıyordu. Devasa avize vincin ucunda tehlike saçarak sallanıyordu. Kayıt cihazından Macit'in sesi gürlüyordu, *Tanı beni! Ben babanın ruhuyum.*

Sahnedeki hayalet oradaydı.

Açıklayıcı Notlar

48: 1948'de ele geçirilen Filistin topraklarına gönderme yapılan bir terim. Bugün bu bölgenin modern İsrail Devleti'ni oluşturduğu kabul ediliyor. İsrail hiçbir zaman sınırlarını resmi olarak ilan etmemesine rağmen Batı Şeria'yla Gazze de İsrail kontrolü altında bulunuyor.

"The inside" (Arapça, el-dakhil): 1948 bölgeleri için kullanılan bir diğer terim. [Türkçe çevirideyse ise içerisi/içerdekiler şeklinde kullanıldı.]

Fedai, Fedaiyeen: Militan devrimciler için kullanılan genel bir terim. Filistin bağlamında özellikle silahlı mücadeleye sadık, Vietnam, Çin, Cezayir ve Latin Amerika'da yürütülen diğer sömürgecilik karşıtı hareketler yapısında olan ulusalcılara gönderme yapar. Filistinli Fedaiyeen en aktif olarak 1950'lerden başlayıp 1987'deki birinci intifadaya kadar ve daha ziyade tarihi Filistin bölgesi dışında Suriye, Lübnan ve Ürdün de faaliyet göstermiştir.

Kullandığım *Hamlet*, Jabra İbrahim Jabra'nın Arapça çevirisinden, benim özgürce İngilizceye çevirdiğim bir versiyonudur.

Birinci bölümde Gordon Witty'nin, Mohammad al Maghut'un *Al-Moharrij* adlı eserinden yaptığı çevirinin ilk sahnesini *Modern and Contemporary Political Theather from Levant: A critical Anthology* (ed. Robert Myers ve Nada Saab) adlı eserden uyarladım. Sham Maghut, Gordon Witty, Robert Myers ve Nada Saab'a izinleri için teşekkür borçluyum.

Teşekkür

Başta Emil Ashrawi, Vera Tamari, Dia Barghouti, Bashar Murkus, George Ibrahim, Tania Nasir, Mohammad Hajj Ahmad ve The Freedom Theatre üyeleri olmak üzere Filistin'de tiyatro alanında çalışma deneyimlerini benimle paylaşan herkese teşekkür ederim. Sabri Jiryis ve Shukri Abed'e de görüşleri için ayrıca teşekkür ederim.

Metnin çeşitli bölümleri ve versiyonları hakkındaki düşünceleri ve/ya teknik soruları yanıtladıkları için Allison, Andrew, Georgia, Joe, Kathy, Liz, Maan, Margaret, Melanie, Nana, Rabea, Ruth, Saad, Suhail, Tareq, Yara ve Zena'ya teşekkür ederim.

Grove Atlantic ve Jonathan Cape'teki harika ekiplere ve MacDowell, Lannan Vakfı ve Dar Jacir'deki Emily, Annemarie ve Aline'e bu metni yazdığım sırada bana verdikleri destek için çok teşekkür ederim.

SAHNEDEKİ HAYALET

"Isabella Hammad ince nüansların ustasıdır."
–New York Times

Ailesinin memleketinden yıllarca uzakta kalan ve feci bir aşk ilişkisiyle sersemlemiş olan aktris Sonia Nasir, ablası Haneen'i ziyaret etmek için Hayfa'ya döner. Bu, onun ikinci intifadadan ve büyükanne ve büyükbabalarının ölümünden bu yana ilk dönüşdür: Haneen burada üniversitede öğretmenlik yapmak için Tel Aviv'e gidip gelerek bir hayat kurarken, Sonia oyunculuk kariyerine ve artık bitmekte olan evliliğine odaklanmak için Londra'da kalmıştır. Şimdi Filistin'le ilişkisinin hem kemik derinliğinde hem de yeni, kırılgan olduğunu fark eder. Sonia, Haneen's'de yerel yönetmen olan karizmatik ve samimi Mariam'la tanışır ve kendisini Batı Şeria'da bir Hamlet prodüksiyonunun içinde bulur.

"Hammad doğal bir hikâyeci."
–Guardian

"Bu kadar yetenekli olması Hammad'ı mucizevi kılıyor."
–Irenosen Okojie

ALFA
alfakitap | alfakitap
alfakitap | www.alfakitap.com
9 786253 890100
EDEBİYAT